

PRAGMATICAS,
Y ALTRES DRETS DE CA
THALVNYA COMPILATS EN VIR
TVT DEL CAP. DE CORT XXIIII.
DE LAS CORTS PER LAS.C.Y REYAL
MAIESTAT DEL REY DON PHILIP
NOSTRE SENYOR CELEBRADAS
EN LA VILA DE MONTSO
ANY M.D.LXXXV.

V O L V M S E G O N .

EN BARCELONA.
Any M.D.LXXXVIII.

*Estan taxats los tres volums
en sis lliuras.*

PRAGMATICAS,
Y ALTRES DRETS DE CA
THALVNYA COMPILATS EN VIR
TVT DEL CAP. DE CORT XXIIII.
DE LAS CORTS PER LAS.C.Y REYAL
MAIESTAT DEL REY DON PHILIP
NOSTRE SENYOR CELEBRADAS
EN LA VILA DE MONTISO
ANY M.D.LXXXV.

V O L V M S E G O N .

EN BARCELONA.
Any M.D.LXXXVIII.

*Estan taxats los tres volums
en sis liuras.*

LO CONTENGVT EN LO PRE SENT VOLVM ES LO SEGVENT.

- Pragmaticas segons que per llur antiquitat estan designadas, y chalendadas auant pagina. 162.*
Privilegis segons que per llur antiquitat de chalendaris estan designats auant pagina. 166.
Actes de cort segons que per llur antiquitat de chalendari estan designats auant pagina. 168.
Bullas Apostolicas de diuersos summos Pontifices, y Delegats llurs segons que per llur antiquitat de chalendaris estan designadas auant pagina. 168.
Sententias Reys segons que per llur antiquitat de chalendaris estan designadas auant pag. 169.
Sententias Arbitrals segons que per llur antiquitat de chalendaris estan designadas auant pag. 169.
Concordias segons que per llur antiquitat de chalendaris estan designadas auant pagina. 170.
Consuetuds segons que estan designadas auant pagina. 170.
Ordinacions segons que estan designadas auant pagina. 171.

TAVLA DELS TITOLS QUE CONTE LO PRESENT volum en quiscu dels deu llibres.

- Titols del llibre primer.*
1. De las sanctas Esglesias, cosas, y privilegis llurs. pag. 1.
 2. De Bisbes, Prelats, clergues, y religiosos, cosas, y privilegis llurs. pa. 3.
 3. En quins casos los clergues son tenguts respondre al senyor Rey dels deguts serueys. pag. 6.
 4. De capturas de clergues, e liberatio de aquells. pag. 6.
 5. De cosas prohibidas als clergues. pag. 8.
 6. Dels qui entran en religio. pa. 13.
 7. De excommunicats. pag. 13.
 8. De la sancta inquisicio, ministros, e familiars de aquella. pag. 14.
 9. De la sancta Crusada. pag. 23.
 10. De leys, usatges, y constitutions. pag. 28.
 11. De costumas, y diversos styls de corts. pag. 28.
 12. De statuts, y ordinacions. pag. 29.
 13. De las consuetuds de Barcelona, vulgarment ditas lo reconouerrunt proceres. pag. 30.
 14. De reparatio de greuges. pag. 40.
 15. De manutencions. pag. 42.
 16. De privilegis militars, e a quis poden concedir, e de llurs congregacions. pag. 42.
 17. De guiatges. pag. 45.
 18. Si contra dret, o utilitat de la cosa publica sera alguna cosa impetrada. pag. 46.
 19. De offici de Camerlenc, maior-dom, y altres de la casa del Rey. pag. 46.
 20. De offici de Thesorer. pag. 47.
 21. De offici de Balle general. pa. 48.
 22. De offici de conseruador general. pag. 48.
 23. De offici de veguer, sotsueguer, balle, sotsballe, e altres officials Reys, e a que son reguts. pa. 49.
 24. De offici de jutges delegats. pa. 50.
 25. De offici de jutges de taula. pa. 50.
 26. De offici de consellers, pahers, jurats, consols, procuradors, e altres administradors de la cosa publica. pag. 51.
 27. De cosas prohibidas als officials. pag. 51.
 28. Co han de esser tractats los strangers en Cathalunya. pag. 52.
- Titols del llibre segon.*
1. De treuas conuencionals. pa. 53.
 2. De arbitres e arbitradors. pag. 53.
 3. De aduocats. pag. 54.
- Titols del llibre tercer.*
1. De jurisdicchio de tots jutges, y for competent. pag. 54.
 2. De contentios de jurisdicchio, y occupatio de temporalitats. pag. 61.
 3. De euocations de causas en la Reyal Audiencia. pag. 65.
 4. De donar libell, o demanda. pa. 66.
 5. De recusatio de tots jutges, e causas de suspita. pag. 67.
 6. De testimonis. pag. 67.
 7. Del orde iudicial de la cort del veguer, y balle de Barcelona. pag. 67.
 8. De custodia de processos. pag. 70.
- Titols del llibre quart.*
1. De emparas, y sequestres. pa. 70.
 2. De seruituts. pag. 70.
 3. De salaris. pag. 75.
 4. De notaris. pag. 84.
 5. De compra, y venda. pag. 86.
 6. De usuras. pag. 88.
 7. De loguers. pag. 88.
 8. De com mercis. pag. 89.
 9. De veuzals, leudas, pentges, e impositions. pag. 90.
 10. De fogatges. pag. 93.
 11. De colles, y tallis. pag. 93.
 12. De dret emphiteotic, luyssmes, y forescapis. pag. 94.
 13. De homens propis. pag. 97.
 14. De delmes, primitias, y tascas. pag. 109.
 15. De acions y obligacions, cartas de comandas, y scriptura d'uers. pa. 113.
 16. De cosaris. pag. 117.
- Titols del llibre siuque.*
1. De sposallas, y matrimonis. pa. 118.
 2. De privilegis dotals. pag. 118.
- Titols del llibre sise.*
1. De testaments. pag. 119.
 2. De legas pius. pag. 119.
 3. De legitima, e diuisio de aquella. pag. 120.
 4. De inuentaris. pag. 121.
- Titols del llibre sete.*
1. De supplicacions de sentencias. pag. 121.
 2. De appellacions, e nullitats de sentencias. pag. 122.
- 3. De executio de cosa iudicada. pag. 123.*
4. De alienacions fetas en frau de creadors. pag. 124.
- Titols del llibre vuyte.*
1. De violentia, y restitutio de despullats. pag. 124.
 2. De marcas, penyoraments, e fideiugus. pag. 133.
- Titols del llibre noue.*
1. De accusacions, inquisitions, denunciations, e orde de suys criminals. pag. 135.
 2. De homicidis. pag. 136.
 3. De adulteris, y stripos, e que vils fembras no sigan entre bonas. pag. 138.
 4. De alcavots, ruffians, donas publicas, y hostalers de aquellas. pa. 139.
 5. De reptats de bauusia, e transiio. pag. 140.
 6. De defasius. pag. 140.
 7. Quasi sic licit, e no a quiscu vejar se sens jutge. pag. 141.
 8. De fautoria. pag. 142.
 9. De iniurias, y dany donat. pa. 143.
 10. De prohibicions de armas. pa. 143.
 11. De naufragis. pag. 143.
 12. Que algu no gos edificar en lo ribatge de Barcelona. pag. 144.
 13. De desuspitatio d'heretags. pa. 144.
 14. De somament, y sacramental. pag. 144.
 15. De custodia de presos, y dret de carcelatge. pag. 146.
 16. De pobres presos. pag. 147.
 17. De manutencions. pag. 148.
 18. De remissions de crims, y composicions. pag. 148.
 19. De torments. pag. 153.
 20. De bandejaments. 154.
 21. De bans, e penas peccuniarias. pag. 155.
 22. De annotatio de bens. pag. 155.
 23. Dels bens dels codemnants. pa. 156.
- Titols del llibre deze.*
1. De dret de sise, y de las suas regalas. pag. 157.
 2. De coronatges, y maridatges. pag. 157.
 3. De remissio de alguns drets fiscals. pag. 160.
 4. De pau, y treua. pag. 161.
 5. De moneda. &c. pag. 161.

A.	Dret emphiteotic luitmes, y foref capis. 4.12.94.	jurats, procuradors, e altres administradors de la cosa publica. 1.26.51.
Actiões, y oblig. cartas de comadas, y escritura de terc. 4.15.113.	Dret del fise, y de las suyas regalías. 10.1.157.	Orde judiciari de la cort del veguer, y balle de Barcelona. 3.7.67
Accusations, inquisitiones, denunciations, e orde de juys criminals. 9.1.135.	E.	P.
Aduocars. 2.3.54.	Emparas, y sequestres. 4.1.70.	Pau, y treua. 10.5.161.
Adulteris, y strupos, e que vils fembras no ligi entre bonas. 9.3.138	En quins casos los clergues son tinguts responde al senyor Rey dels deguts serueys. 1.3.6.	Pobres presos. 9.16.147.
Alcauots, ruffians, donas publicas, y ho. talers de aqllas. 9.4.139.	Euocatiōs de causas en la Reynal Audientia. 3.3.65.	Privilegis militars, e aquis poden concedir, e de lurs congregations. 1.16.42.
Alienations fetas en frau de creditors. 7.4.124.	Excommunicats. 1.7.13.	Privilegis dotals. 5.2.118.
Annotatio de bens. 9.22.155.	Executio de cosa judicada. 7.3.123.	Prohibitions de armas. 9.10.143.
Appellations, e nullitats de sententias. 7.2.122.	F.	Q.
Arbitres, y arbitradors. 2.2.53.	Fauetoria. 9.8.142.	Quant sie legut, o no aquiscu venjar se sens jutge. 9.7.141.
B.	Fogatges. 4.10.93.	Que algu no gos edificar en lo ribatge de Barcelona. 9.12.144.
Bandejaments. 9.20.154.	G.	R.
Bans, y penas. 9.21.155.	Guiatges. 1.17.45.	Recusatio de tots jutges, y causas de suspi. 3.5.66.
Bens de condemnats. 9.23.156.	H.	Remissions de crims, y compositions. 9.18.148.
Bisbes, Prelats, clergues, religiosos. 1.2.3.	Homens propriis. 4.13.97.	Remissio de alguns drets fiscals. 10.3.160.
C.	Homicidis. 9.2.136.	Reparatio de greuges. 1.14.40.
Capturas de clergues. 1.4.6.	I.	Reptats de bausia trahitio. 9.5.140
Colleccas, y tallas. 4.11.93.	Injurias, y dany donat. 9.9.143.	S.
Cōhaa de esser tractats los strangers. 1.23.52.	Inuentaris. 6.4.121.	Sanctes Esglesias, cosas, e privilegis lurs. 1.1.1.
Commercijs. 4.8.39.	Iurisdicctio de tots jutges, y for cōpetens. 3.1.54.	Sancta Inquisitio, ministros, e familiars de aquella. 1.8.14.
Compra, y venda. 4.5.86.	L.	Sancta Cruzada. 1.9.23.
Consueus de Barcelona vulgarment diras lo reconouerunt proceres. 1.13.30.	Legitima, e diuisio d'aqlla. 6.3.120.	Salarijs. 4.3.75.
Contentions de iurisdiccions, y occupatiōs d' tēporalitats. 3.2.61.	Leys, viatges, y cōstituciōs. 1.10.28.	Seruituts. 4.2.70.
Coronatges, y Maridatges. 10.2.157.	Leixas pias. 6.2.119.	Si contra dret, e vtilitat de la cosa publica sera alguna cosa impedida. 1.18.46.
Cosās prohibidas als clergues. 1.5.8	Loguers. 4.7.88.	Somatent, y sacramental. 9.14.144.
Costumas, y diuersos stils d' Cort. 1.11.28.	M.	Sposallas, y matrimonis. 2.1.118.
Cosās prohibidas als officials. 1.27.51.	Manutenentias. 1.15.42.	Statuts, y ordinations. 1.12.29.
Cossaris. 4.16.117.	Manleutas. 9.17.148.	Supplications de sentēcias. 7.1.121.
Custodia de processos. 3.8.79.	Marchas, penyoraments, e fadigas. 8.2.133.	T.
Custodia de presos, y dret de cellatge. 9.15.146.	Moneda. 10.2.161.	Testaments. 6.1.119.
D.	N.	Testimonis. 3.6.67.
Delmes, primitias, y tascas. 4.14.109.	Naufraig. 9.11.143.	Torments. 9.19.153.
Dels qui entran en religio sens voluntat de sos pares. 1.6.13.	Notaris. 4.4.84.	Treuas conuentionals. 2.1.53.
Desafius. 9.6.140.	O.	V.
Desuspiratio de nafrats. 9.13.144.	Offici de Camerlenc majordom, y altres d' la casa d' l Rey. 1.19.46	Vedigals, leudas, peatges, e impositions. 4.9.90.
Donar libell, o demanda. 3.4.66.	Offici de Thesorer. 1.20.47.	Violētia, y restitutio de despullats. 8.1.124.
	Offici de Balle general. 1.21.47.	Vsuras. 4.6.88.
	Offici de Conseruador general. 1.23.48.	
	Offici de veguer, sotsueguer, balle, sotsballe, e altres officials, e a que son tinguts. 1.23.49.	
	Offici de jutges delegats. 1.24.50.	
	Offici de jutges de Taula. 1.25.50.	
	Offici de confellers, paers, cōsols,	

LIBRE PRIMER DE LAS PRAGMATICAS, Y ALTRES DRETS DE CATHALVNYA:

DE LAS SANCTAS ESGLESIAS, COSAS, Y PRIVILEGIS LVRS. TIT. I.

1. ALFONS quart en la concordia feta ab lo statmet ecclesiastic, dada en lo castell de Torra de octau del Regne de Napolis ha 6. de Ianer 1451. Cap. 1.

PRIMO fuit cōuentū, & cōcordatū, interueniente preffato dño Cardinali pro Sāctissimo domino nostro preffato, & Apostolica Sede, q̄ dictus dominus Rex ex causa conuentionis presentis reuocet, casset, & annullat, prout cum presentis cassat, reuocat, & annullat quascunque sentēcias, pragmáticas, siue prouisiones factas, & prouisas super occupationibus, siue aprehensionibus bonorū possessorū, & detentorū a dictis Ecclesijs, ecclesiasticis personis, locis pijs, sanctis, & religiosis, & super exhibitione titulorū, capibreniatione dictorū bonorum, & etiam super impositione quatuor solidorū pro libra, vel alia maiori, aut minori quantitate, & alia quecunque mādāta, ordinationes, dispositiones, sentēcias, siue declarationes factas, aut facta, in & cōtra dictas Ecclesias, ecclesiasticas personas, loca sancta, & pia, siue religiosā, & bona eorū, & omnia, & singula acta, procedimēta, & enāmēta virtute dictarū prouisionū, literarū, & declarationū facta, insecuta, attēta, & executata; & promittit dictus dñs Rex pro se, & suis successoribus in sua bona fide Regia, q̄ dictis Ecclesijs, ecclesiasticis personis, ordinibus, elemosinis, confratrijs, & alijs pijs locis, sanctis, vel religiosis, siue fuerint ecclesiasticarum personarum, siue seculariū, siue mixtarum, & bonis eorundem, etiā si fuerint patrimonialia, impositio aliqua quatuor solidorum pro libra, aut alia maior aut minor nō fiet, quacūque grandissima, graui, imminēti, vel vrgētī causā, vel necessitate: taliter q̄ directe, vel indirecte, nulla causa, ratione, vel occasione quātūcūque grauiſſimā, per viā demāde, collecte, impositio-

nis, functionis, vel alterius cuiusque iuris Regalis, realis, vicinalis, aut mixti, seu aliās nō possit, neque valeat aliquid eis peti, imponi, seu exigi per dictum dominum Regē, vel successores suos, saluis modo, & forma infra scriptis: per hoc tamē nō intendit dictus dñs Rex annuos cēsus, quos sua Regia curia ratione huiusmodi sedentium bonorum ante presentem conuentionem annis singulis recipere consuevit, remittere, vel relaxare.

2. LO MATEIX en dita concordia. Cap. 2.

Item dictus dominus Rex laudat, confirmat, & approbat expresse, & de presenti omnes donationes, herēcias, successiones, legata, assignationes, donaciones, permutationes, impignorationes, cōmissa, derelinquimēta, venditiones, emptiones, trāsportationes, ordinationes, dispositiones, & quascūque aliās alienationes, quibuscūque causis, modis, vel rationibus, & per quasuis personas, cuiuscūque status, gradus, vel cōditionis fuerint, etiāſi Papali, Regali, Cardinali, Pontificali, aut alia preffulgeant Dignitate, vniuersitates, & collegia facta, & factas de rebus, & bonis sedentibus, seu de realēco, aut de bonis militū generosum, Ecclesiarū, religionū etiā ordinis beatę Marię de Montesia, & militię sancti Georgi, & aliorū ordinū quorūcūque, & personarū ecclesiasticarū, aut religiosarum, & aliarū quarūcūque, vsque in presentē diē quibuscūque Ecclesijs, monasterijs, ordinibus, capitulis, Dignitatibus, canonicatibus, prebēdis, personatibus, administrationibus, officijs operibus Ecclesiarū cathedaliū, beneficijis simplicibus, vicarijs perpetuis, rectoribus, clericis, ecclesiasticis personis, religiosis, lateis, cādelis, annuercarijs, annualibus duplis, elemosinis, confratrijs, siue administrētur per laicas personas, siue p ecclesiasticas, siue simul per vtraque, aut aliās, in quacūque manū mortuam, personas, aut loca sancta, pia, vel religiosa facta, ordinata, cōstruēta, edificata, vel instituta verbo, vel scriptis, aut alias quouis modo, a toto tempore preterito vsq; nūc intra Regnū, & ciuitatē Valētiz, & intra ciuitatē, & Insulā Maioricarū, & Minoricarū, & Iuice, & intra Comitatus Rossilionis, & Cæritanię, villas, loca, castra, alcarias, raphallos, & in quibuscūq; partibus eorum. Et dictus dominus Rex transportat, relaxat, diffinit, & absoluit dictis Ecclesijs, monasterijs, ordinibus, elemosinis, collegijs, & locis,

& personis superius nominatis, & declaratis omnia iura, confiscationes, actiones, & demandas, si que dicto domino Regi, & successoribus suis quibuscunque, p. foros, privilegia, iura, pragmaticas sanctiones, provisiones Regias, aut quacunquē alia ratione pertinent, aut pertinere possent directe, vel indirecte, in, & super dictis rebus, & bonis per Ecclesias, monasteria, ordines, personas ecclesiasticas, loca sancta, pia, & religiosa, & alia supradicta possessa, derenta, aut usufructuata, aut illis pertinentia, seu pertinet: e valentia ex dispositionibus, titulis, vel ordinationibus precedentibus, & a quacunquē iniquitatione, vexatione, molestatione, questione, vel demanda quae occasione praedictorum possit fieri: ita quod omnia exinde censentur, & sint virtute conventionis praesentis amortizata, & iusto titulo in ipsas Ecclesias, ecclesiasticas personas, loca pia, & religiosa, & alia praedicta translata, & per eas adquisita, sic quod neque ipsae Ecclesiae, & aliae personae ecclesiasticae, loca pia, & religiosa, & alia praedicta adquireres, & in eas transferentes, non teneantur propterea ad aliquod ius amortizationis Regie curiae, nec etiam Ecclesiarum, ecclesiasticis personis, locis pijs, religiosis, & alijs praedictis solvendū. In transferendis autē de cetero bonis in ipsas Ecclesias, ecclesiasticas personas, loca pia, religiosa, & alia praedicta non cessatur propter hoc pragmaticis sanctionibus, & alijs Regijs ordinationibus, foris, franquicijs, constitutionibus, neque etiam privilegij si quae habeant dictae Ecclesiae, ecclesiasticae personae, loca pia, & religiosa, & alia praedicta in aliquo derogatū: & quod exinde dictae Ecclesiae, capitula, monasteria, ordines, canonicatus, dignitates, vicariae perpetuae, & rectoriae, lanternae, candelae, anniversaria, duplae annuales, elemosinae, confratruae, loca sancta, pia, & religiosa, & alia supradicta pro se, & successoribus suis habeant, & teneant omnia dicta bona, & res, acquisita, & in eos, & eorum quoscunque transportata, translata, relaxata, detenta, possessa, & usufructuata, seu ex causa dictorum beneficiorum, duplorum, anniversariorum, lexiarum, dotationum, & aliarum alienationum, seu transportationum iam factarum adquisita, a toto tempore praeterito usque ad diē presentē libere in perpetuum, absque aliqua contradictione, questione, demāda, & controversia dicti domini Regis, haereditate, & successorum suorum quorūlibet, & etiam aliarum personarum quarumcunque, respectu, vel occasione cuiusvis Regij interesse ratione amortizationum praedictarum non obtenturū a dicto dño Rege, seu eius praedecessoribus,

3. LO MATEX en dita concordia Cap. 4.

Item si contingat dictū dominum Regem, aut successores suos ob aliquā iustam, rationabilem causam, & necessariam, petitionem, demandā, vel aliquam impositionem facere dictis Regnis, & Comitatus, aut eorum aliqui, quod tali casu Ec-

clesiae, ecclesiasticae personae, & alia loca supradicta, pro bonis quae declarabuntur forma dicenda inferius teneri, & obnoxia esse contributioni, solvant, & contribuant simul, & coniunctim, & non separatim cum dictis Regnis, & Comitatus, & illis solventibus realiter, & cum effectu, & non aliās, nec alio modo, sic videlicet quod non possit fieri in perpetuum exactio, demanda, petitio, vel impositio qualitercunque, & quomodo cunque dictis Ecclesijs, ecclesiasticis personis, & locis, & bonis eorundē adquisitis, & ad iurandis quae declarabuntur obnoxia esse contributioni, nisi quo fiet dictis Regnis, & Comitatus, & absque fraude, & quod fiat simul cum eis, & non separatim: hoc declarato, quod Ecclesiae, ecclesiasticae personae, & loca supradicta, & eorum bona Regni Valentiae solvant, & contribuant pro bonis tantum quae declarabuntur teneri de iustitia, quoties dicta civitas, & totum dictum Regnū Valentiae solvet realiter, & cum effectu cum habitatoribus eiusdem, & non aliās, nec seorsum, & Ecclesiae, ecclesiasticae personae, loca, & bona insularum Maioricarum, Minoricarum, & Evicā quotiens civitas Maioricarum, sed & totum dictum Regnū Maioricarum solvet realiter, & cum effectu, simul cum habitatoribus eiusdem, & non aliās, nec separatim: & Ecclesiae, ecclesiasticae personae, loca, & bona dictorum Comitatum quotiens dicti Comitatus solvet realiter, & cum effectu simul cum habitatoribus eorumdem, & non aliās, nec separatim. Item vt in futurum non valeat suscitari questio, quae bona dictorum Ecclesiarum, ecclesiasticarum que personarum, & locorum praedictorum teneantur, & obnoxia sint dictae generali contributioni, & in quo, & quae non, est conventū, quod in primis curijs generalibus Valentinis celebrandis, Regia Majestas per se, vel per eius Locūtenentē generalem, ex quolibet trium brachiorum curiarum ipsarum, & de consensu cuiuslibet ipsorum, vel maioris partis habeat eligere vnam bonam personam, quod si brachiū ecclesiasticū, vel eorum maior pars electioni siēde non cōsētit, licitū sit ipsi Regi Majestati, vel eius Locūtenenti generali cū consensu aliorum duorum brachiorum vna personā ecclesiasticā de his quae huiusmodi curijs consueverunt interesse eligere: quae tres personae electae habeant dicere, & discernere per merā iustitiā praedicta, & id quod concorditer per ipsas tres personas fuerit declaratū, habeatur pro actu Curiae, & habeat tantam virtutē, & efficaciam, ac si tota curia id fecisset. Si vero discordes fuerint, habeat tūc praefata Regia Majestas, vel eius Locūtenens generalis simul cū vna ex ipsis si praesentes fuerint, sin autem absentes fuerint cum vna ecclesiastica persona ex ijs quae in curijs huiusmodi consueverunt interesse, eligere quartam personam, quae habeat dicere, decernere, & declarare praedicta per meram iustitiā: & id quod praefatis tribus personis discordantibus, per eiusmodi quartam si electam personā declarabitur, habeatur pro actu Curiae,

Curiae, & habeat tantam virtutem, & efficaciam, ac si tota Curia id fecisset. Et vt facilius intendatur dictae declarationi siēde, est cōcordatum, quod donec dicta declaratio facta sit, a dictis Ecclesijs, ecclesiasticis personis, locis, & bonis nulla possit fieri exactio directe, vel indirecte. Et fiat similis declaratio in Curijs generalibus Cathaloniae celebrandis, quoad Ecclesias, ecclesiasticas personas, loca, & bona dicti Regni Maioricarum, & Insularum praedictarum, ac dictorum Comitatum Rosilionis, & Ceritanie. Item quod dictae Ecclesiae, ecclesiasticae personae, loca, & bona sint libera ab omnibus impēsis, & sumptibus iuris sigilli, & quorūcunque ministrorum, & aliorum quae possent peti, vel exigi occasione praesentis conventionis, & causae, & pro scriptione capitulorum, ac instrumentorum inde insurgentium: & quod cuilibet Ecclesiae cathedali, ac etiam Magistro sanctae Mariae de Muntania, & militiae sancti Georgij petenti detur vñ instrumentum sigillatum gratis vt praemittitur, & absque solutione quacūque: & ipsa instrumenta sigillentur videlicet vñ bulla aurea, & aliud bulla plumbea dicti Domini Regis. Itē dictus dominus Rex promittit in sua bona fide Regia, & iurat solemniter per crucem Domini, & eius sancta quatuor Evangelia in manibus praefati domini Cardinalis Apostolicae Sedis legati, quod dabit operā, & curam cum effectu de omnibus praedictis fiant acta in primis curijs Cathalonensis, & in primis curijs Valentinis celebrandis.

4. IOAN Rey de Navarra Locūtenent general de Alfons quart en lo acte de cort fet a supplicatio del stament ecclesiastic en Barcelona ha 9. de Abril 1459.

PER lo molt Alt, e Excellentissim senyor Rey benauenturadament regnant, per interuentio del Reuerendissim Cardinal Mormen legat del Sanctissim Papa Nicolau quint fone feta concordia sobre algunas differentias, las quals erē entre la Majestat del dit senyor, e algunas Esglesias de sos Regnes occidentus, la qual es del tenor seguent. *Quia decet pijs, &c.* Per tant cō lo dit señor en la dita concordia haja per sa merce atorgat, la dita cōcordia, e las cosas cōtēgudas en aquella voler haja loc en todas las Esglesias, beneficis, e ecclesiasticas personas de tot lo Principat de Cathalunya, prometēt de las ditas cosas fer actes de Cort en la primera Cort que en Cathalunya se celebraria, per tant señor molt Excellēt lo stament ecclesiastic supplica a vostra Serenissima senyoria, faça ab cōsentiment de la present Cort acte de Cort, confirmant, e authoritzant la dita cōcordia, e las cosas contēgudas en aquella. Plau al senyor Rey Locūtenent general, qui de voluntat, cōsentimēt, e approbatio de la present Cort per obseruatio de la fe, e jurament del senyor Rey fa acte de Cort del sobre infert contracte, e capitols, e de las cosas contēgudas en aquells.

5. FERRANDO segon en lo priuilegi cōcedit al stament ecclesiastic dat en la vila de Almansa ha 23. de Abril 1496. Cap. 2.

Item supplica humilmēt lo braç ecclesiastic a vostra Excellentia, q̄ cō lo Rey don Alonso segon en las Corts de Mōtfo nos haja atorgat de cōseruar, e guardar las inmunidades, e libertats de las Esglesias, monastirs, casas de orde, o religio, prohibint exprēssamēt, q̄ ningun official Rey al gofas entrar en algunas de ditas Esglesias, monastirs, casas de orde, o a religio, o de aquellas violēt mēt traue or, o argent, cartas, moneda, ni alguna altra cosa, segons mes largamēt en dita cōstitutio se cōte, placia a vostra Excellentia la dita cōstitutio cōfirmar exprēssamēt, ajustāt, anyadint, e declarāt, q̄ los dits officials Reys encara ab lōmetēt, aut aliās no pugā contravenir a la dita cōstitutio. Plau al senyor Rey que se seruada la dita cōstitutio de Mōtfo, e q̄ en virtud de proces de regia, o aliās no se tret negun de las Esglesias, e altres locs q̄ de dret se alegrā de inmunidad ecclesiastica, excepto en los casos, q̄ p dispositio de dret la inmunidad ecclesiastica no deu esser seruada. Mas si sera tret ab lōmetēt algun cruminos de las ditas Esglesias, o altres locs dessusdits, que al dit criminos se seruada la inmunidad ecclesiastica, quāt a effecte de saluarli vida, e miembros, e no dar li pena alguna de cors afflictiva.

6. LO MATEIX en altre priuilegi cōcedit a dit stament ecclesiastic, dat en Montfo ha 2. de Setembre 1510. cap. 14.

Item supplica humilmēt lo stament ecclesiastic a vostra Rey al Majestat, que cōsiderada la constitutio feta en Montfo per lo Rey don Alfonso segō de immortal memoria, en lo capitol trēta hu, que comensa. *Ordennam, e statum que de qui amant, &c.* en, e ab lo qual es prohibit, q̄ las Esglesias no sien trēcadas, ne casas de orde, o de religio, q̄ placia a vostra Rey al Majestat confirmant dita cōstitutio prouehir, q̄ las inmunidades, e libertats de las Esglesias, monastirs, casas, e locs que alegrā de la inmunidad de la Eslesia siē seruadas, e que ningun official Rey al per ningun proces no puga entrar, ne traue ningū a las ditas Esglesias, casas, ni locs, remoguts tots abusos de lōmetēt, e altres de l'ordens, q̄ per entrar en ditas Esglesias, e locs los predits officials Reys de cascun die fan. Plau a la Majestat no sien violadas las inmunidades de las Esglesias, y se seruada la forma del lōmetēt, leuāt tots abusos.

DE BISBES, PRELATS, CLERGVES, E RELIGIOSAS PERSONAS, E DE LAS COSAS, E PRIVILEGIIS LVRS. TIT. II.

1. PERE terç en la pragmática dirigida a tots, y senyals officials dada en Barcelona ha 5. dels Idus de Agost. 1339.

A 2. EX par-

LX parte Reuerendi in Christo patris Arnaldi Diuina prouidētia Tarraco-
neū. Archiepiscopi, necnon Episcopo-
porū, Prelatorū, & aliarū personarū
ecclesiasticarū qui nūc sunt in prae-
sentij cōsilio cōgregati, fuit prae-
positū corā nobis, quod licet ipsi, & homines eorū ha-
beant priuilegia Regia, a praedecessoribus nostris eis
cōcessa, vos tamēca, in quibus nō est nostra confir-
matio subsequēta, eis renūctis obseruare, quare sup-
pliciter postularūt a nobis, vt ipsa priuilegia sine cō-
firmatione aliqua mādaremus eis inuolabilitē ob-
seruari. Quo circa vobis, & vestrū cuilibet dicimus,
& mādamus expresse, quatenus omnia illa priuile-
gia quibus vsi fuerūt, seu quae per contrarium vsū
abrogata nō fuerūt firmiter obseruetis eisdem, quā-
uis per nos non fuerint confirmata.

2. LO MATEIX en la pragmática dirigida als ofi-
cials de Barcelona, en çaragoça lo dar-
rer de Maig. 1357.

PRO parte Episcopi, & capituli Ecclesiae Bar-
cilonae fuit corā nobis expositū reuerētē,
quod officiales dicti Episcopi, seu curia eccle-
siastica cōtra aliquē clericū etiā in sacris cōstitu-
tū de quouis crimine inculpātū nō permittuntur li-
bere inquisitionē facere, nec eū capere extra suam
curiā. Quodq; etiā personae ecclesiasticae prohiben-
tur capibreviare suos redditus, & alodia, quando ea
volūt capibreviare ad rei memoriā in futurū, in ip-
sorū clericorū, & libertatis ecclesiasticae prauiditū,
atq; dāpnū. Quare fuit ad instātia dictorū Episco-
pi, & capituli Ecclesiae Barcilonae per cōsiliū pro-
uinciale Terraconae nūdius celebratū nobis humi-
liter supplicatū, vt supērijs dignaremur de iustitiae
remedio prouidere, quorum supplicatione admissā
benigne, vobis dicimus, & mādamus, quatenus dic-
tū Episcopi, & eius officiales in qualibet parte, &
loco suę dioec. in causis ad Ecclesiā pertinētibus iur-
isdictione sua vti libere, prout de iure sibi cōpetit,
permittatis, & nihilo minus dicta capi breuia fieri nō
prohibeatis, vt redditus beneficiorū ecclesiasticorū
ob defectū probationū nō pereant in futurum.

3. LO MATEIX en altra pragmática dirigida al
Archabisbe de Tarragona dada en Barce-
na, ha 18. de Setembre. 1359.

Recepimus litterā vestrā continētē qualiter
vobis significauerat Valent. Episcopus, q̄
nos mādamus sub certis penis, ne aliquis
suo iure vester adiret ecclesiasticū iudicē, pro causis
ad forū nostrū pertinētibus, quod quidē mādatum
in causis que ad vtrūq; forū pertinere possunt, &
quādo layci ex certa sciētia cōsentiant in ecclesia-
sticū iudicē, in casibus in quibus de iure possunt, vo-
bis videbatur iniustū, & quod simile mandatū Sere-
nissimus Dominus Rex Alfonsus bone memoriae
genitor noster iā aliās per suas litteras duxerat reuo-

candū, significauit vobis etiā iam dictus Episcopus,
quod mādamus eius officiali, q̄ reuocaret publi-
cationē cuiusdā decretalis quā mādauerat per Eccle-
sias ciuitatis Valentiae publicari, qua caueretur, q̄ qui-
cūq; impediret recurrētes ad curiā ecclesiasticam in
causis ad forū ecclesiasticū pertinētibus de iure, vel
cōsuetudine, esset ipso facto ex cōmunicat⁹, alioquin
q̄ careret Regnis, & terris nostris, que mādata suppli-
cauit per Majestātē Regiā reuocari. Nos vero, deli-
beratione in nostro cōsilio plene habita, vobis du-
xi mus harū serie respōdendū, q̄ iurisdictionē eccle-
siasticā impedire non credimus, sed q̄ per officiales
nostrōs ad causis ad forū nostrū pertinētibus cog-
noscat, nec intēdimus, q̄ officiales nostri, recurrē-
tes ad curiā ecclesiasticā in causis ad forū ecclesiasti-
cū pertinētibus debeāt impedire, quare dicta man-
data nō vidētur reuocanda, sed volumus, quod pro
negocijs ad forū nostrū pertinētibus ad nostros iu-
dices, & nō ad alios recurrāt, nec periculū aliquod
incurrere intēdimus, cū vnusquisq; parte sua de-
beat esse cōtēntus, sicq; habebimus pro bono, vt di-
cto officiali Valentini Episcopi deberetis rescribere,
ne faciōem suam imponeret in segetem alienam.

4. ELEONOR Consort, y Loctinent general
de Pere terç en la cōcordia feta ab lo Car-
denal de Comēge dada en Barcelona
ha 11. de Juny. 1372. Cap. 3.

Sobre ço ques cōplayē q̄ per ficta suspita los
Prelats, e personas ecclesiasticas son foragi-
tats del Regne, es concordat, que si allo es vn
cafer, com sic euidentment cōtra libertat Ecclesia-
stica, e es declarat, quel senyor Rey declar, que nū-
ca; de aqui auant sic fet.

5. LO MATEIX Pere terç en la pragmática
dada en Barcelona ha 7. de Noembre
1379.

LOS capellans de la capella del senyor Rey
no sien deffesos de lurs orde naris, ans cō-
tra ells puixan lurs jutges ecclesiasticos or-
dinans exercir sa jurisdicçio, sino tantfolament en
los que segueixen la Cort del senyor Rey, e prenē
quitatio ordinaria.

6. FERRANDO segon en lo priuilegi conce-
dit al stament ecclesiastic dat en la vila de
Almansa ha 29. de Abril 1496.
Cap. 3.

Item sic de vostra merce confirmar expresse, e
inuiolablament fer obseruar la pragmática del
Rey en Pere terçer feta en la ciutat de Çarago-
ça la qual fone feta lo darrer de Maig del any mil
trescēts sinquāta set. la qual dispō q̄ los Bisbes, e al-
tres officials, o jutges ecclesiasticos pugā liberamēt, e
sens expaig en qualseuulla part de son Bisbat vsar
de sa

de la jurisdicçio en las causas a la Esglesia pertan-
yēts, anyadint, ajustāt, e declarāt, q̄ en qualseuulla
part de la Diocesi puga de iustitia lo dit Bisbe, o
altre jutge ecclesiastic pēdre, e encarcerar p crims
pertāyēts a la jurisdicçio ecclesiastica, ecclesiasticos,
o laics, no obstāt qualseuulla guiatge a ells en ge-
neral, o en particular per vos senyor, o per qualse-
uulla official vostre atorgat, e encara si necessari
sera inuocat lo auxili del braç secular, lo qual haja
a prestar, puix q̄ per lo dit ecclesiastic request sera:
e aço p qualseuulla crim, o delictē, puix q̄ la cog-
nitio, judicatura, o castig de aq̄ll de iustitia se per-
tanya al jutge ecclesiastic, e no en altra manera.
Plau al señor Rey q̄ los Prælats, o jutges eccle-
siasticos als quals se pertanga, caescuns en lurs ciu-
tats, e Bisbats pugan per si, o per los ministros, no
empero armats, pēdre, e encarcerar clergues en sa
grats ordēs cōstituits, e beneficiats, o a ctualment
deseruints en las Esglesias, per crims p ells comē-
sos, e cometedor: e mana, e proueeix sa Majestat,
q̄ lo Portāt veus de general Governador, ni los ve-
guers, balles, ni altres qualseuol officials inferiors
no atorguē guiatges alguns a las personas deffus-
ditas, e si algūs los ne atorgauē, nols siē seruats en
prejudici de la dita jurisdicçio ecclesiastica.

7. LO MATEIX en dit priuilegi. Cap. 5.

ITem mes supplica lo stamēt ecclesiastic a vo-
stra Excellentia, q̄ attes, e cōsiderar, que en lo
Principat de Cathalunya ha moltes Esglesias
Catedrals, e otras, las quals estan fundadas lo mes
en rēdas de forments, ciuadas, ordis, e olis, e ab lo
proccit de las quals rēdas los sacrificis Diuinals, y
altres serueys de Deusefan, e los ministros a las di-
ditas Esglesias sen sostenē, e segueix se moltras ve-
gadas, q̄ la dita terra abūda tāt en las ditas rēdas, q̄
no es possible en aquell tēps poder las vendre, ni
trobar cōprador qui las vulla cōprar, e si sen tro-
ban es lo preu tant poc, q̄ es quasi no res, perço, &
aliās lo dit stament ecclesiastic supplica humilmēt
a vostra Reyal Majestat, consenta, e li placia, que
los dits Prelats, e Esglesias, Dignitats, e otras per-
sonas ecclesiasticas del present Principat pugan li-
berament, e sens algun empatx transportar, e tra-
re del dit Principat qualseuulla specie de rendas
consistint en forments, ordis, vins, ciuadas, e olis,
en altres Regnes, e terras, per mar, e per terra, o
per aygua dolça, no obstāt qualseuol prouisi-
o, o empatx de prohibicō de treta per vo-
stra Excellentia, o per vostre Loctinent general, o
qualseuulla altre official Rey al, o altra persona fe-
ta: en las quals prohibitions, per grans, e clausula-
das q̄ siē, no sien en alguna manera compresas las
preditas rēdas de las Esglesias, e personas ecclesia-
sticas. Plau al Senyor Rey que sien seruadas las
constitutions sobre las cosas contengudas en aq̄ll
capitol disponent.

8. LO MATEIX en altre priuilegi cōcedit a dit
stament ecclesiastic dat en Montso ha 2.
de Setembre 1510. Cap. 11.

Supplica encara lo dit stamēt a vostra Maje-
stat, q̄ quāt algun cas se seguira, q̄ lo official
ecclesiastic vindra al Cōsell, o Audiētia, e a
aq̄ll no es donat loc cōdecēt, q̄ placia vostra Ma-
jestat q̄ a dit official ecclesiastic sic donat loc im-
mediadamēt apres del Vicicāceller, e q̄ puga por-
tar son notari per cōtinuar los actes ques farā per
dita vinguda del official ecclesiastic. Plau al señor
Rey prouoir com se supplica altrament que per
acte de Cort.

9. CARLES en la pragmática dada en Barce-
lona ha 16. de Ianer 1520.

PER lo venerable mossen Ioan Caluet ca-
nonge de la Seu de Elna, y syndic del dit
Capitol de Elna en las Corts q̄ de present
als Cathalās celebram en la present ciutat de Bar-
celona es estat a nos presentat vn capitol del tenor
seguent. *Itē com per alguns esguarts lo Catholic Rey
dop Ferrādo segō de digna recordatio hagues proueit,
y manat, q̄ algu no pugā pēdre possessio de Dignitas q̄
tingā vassalls en Cathalunya, y en los Cōtats de Ros-
sello, y Cerdanya, sens executoria de sa Alteza, per la
qual occasio lo Governador de Rossello, (no mirant lo
esguart per q̄ es estada feta dita promissio) fa grās abu-
sos, q̄ no comporta bulla Apostolica de Dignitas, ni de
altres beneficcis q̄ vassalls no tenen, ni executions que
se executen, ne possessions de beneficcis simples, ni ci-
tations Apostolicas, sens que no hayan hagut placēt
seu, e fas pagar de tal licentia, en gran prejudici, y
dampnatge de tota la terra. Perço supplica la Cort a
vostre Cesarea Majestat, que liberamēt, e sens placēt
del dit Governador, assessor, o altre official Rey al, se pu-
ga pēdre la possessio de las Dignitas, e beneficcis eccle-
siasticos q̄ no tenen vassalls, y presentar, y executar las le-
tras citatorias, e inhibitorias, e otras letras Aposto-
licas, e q̄ no puga esser fet, o donat, algū impedimēt per
dit Governador, o altre official, ans liberament, e sens
incurrimēt de penas se pugā las bullas, e letras Aposto-
licas presentar, y executar, y a tot effeete deduir, Al
qual capitol es estada feta per nos la declaratio, y
resposta seguent. Plau al señor Rey sic seruada dita
pragmatica en los beneficcis, o Dignitars que
tenen vassalls, o jurisdictiones, o seran de nostre
patronat Rey al: en los altres empero beneficcis q̄
no seran de nre Rey al patronat, ni tindrā jurisdic-
tions, ni vassalls, pugā esser fetas las executions,
sens demanar dit placēt, puix empero sien vassalls
nostres, y no estrangers, e que tots actes altres
Apostolicos pugā esser presentats sens placēt, en
los que no tindran jurisdicçio, o vassalls, o de pa-
tronat Rey al segons dalt es dit.*

EN QVINS CASOS LOS CLERGVES SON TINGVTS RESPONDRÉ AL SENYOR REY DELS DEGVTS SERVEYS, TIT. III.

1. BVLLA de Papa Gregori, dirigida al Bisbe de Barcelona, dada en Lateranen. ha 16. de las Chaldas de Maig de son Pontificat Any 4.

N X parte charissimi in Christo filij nostri illustris Regis Aragonum fuit propositum coram nobis, quod nonnulli homines terrae suae, prima tonsura, & minoribus ordinibus quos in pueritia susceperant derelictis, legitime ducunt uxores, proficiscentes in exercitiis, & sui omnia seruitia ut laici exhibentes, qui aliquando ut obtentu clericali ordinis ab omnibus oneribus, & obsequiis valeant excusari, re-assumpta tonsura quam reliquerant, se pro clericis representant, clericale privilegium labijs allegantes, qui paulo ante factio negauerint clericatum: unde Rex ipse super hoc provideri petebat ne tales occasione privilegij clericatus sibi debeant immunitate huiusmodi usurpare, quare fratemitas tua nouerit intentionis nostrae non esse, ut huiusmodi privilegio deffendatur, quo minus respondere ipsi Regi ad consuetis iustitias, & debitis seruitijs teneantur.

DE CAPTVRAS, E LIBERATIO DE CLERGVES. TIT. III.

1. PERE terç en la pragmática dirigida als officials de Cathaluña, y Valencia, dada en Barcelona ha 5. dels Idus de Agost. 1339.

Audiētiā nostrā noueritis peruenisse, quod licet interdū curia secularis in inquisitionibus, & processibus factis, & habitis super excessibus, & criminibus de quibus clerici tonsurati, vel coniugati culpabiles asseruntur, ecclesiasticā curiā soleat praeuenire, vos tamen quāuis per curiā ecclesiasticā requisiti, transumpta inquisitionū, siue processuū per vos contra praedictos factorū iudicijs ecclesiasticis tradere recusatis, ex quo perit iustitia, & crimina remanēt impunita, & dictis delinquentibus ac alijs crescit audacia peiora prioribus conijctendi, cū itaque opē, & auxiliū teneamur impēdere, quod tales malefactores per suos iudices puniātur, vobis, & vestri cuiuslibet districtē praecipēdo mādamus, quatenus transumpta inquisitionū, atq; processuū per vos factorū, vel inceptorū cōtra clericos tonsuratos, vel coniugatos, qui gaudere tamē debeant privilegio clericali de excessibus, delictis, vel criminibus inculpatos, tradatis, & remittatis eccle-

siasticā curiē, vel eorū iudicijs, eorū tamē sumptibus, & expēsis, cū inde fueritis requisiti, nisi in casu quo fieret inquisitio cōtra clericos, & laicos simul, quo casu dicta transumpta nō detis, vel remittatis ecclesiasticā curiā, donec inquisitio fuerit per secularē curiā publicata, ne aliā indirecte sciatur inquisitio laicorum.

2. LO MATEIX en la pragmática dirigida als officials de Barcelona, dada en çaragoça lo darrer de Maig 1357.

Petitionē humilē pro parte Episcopi, & capituli Ecclesie Barcinonae querelose oblata in consilio Tarraconae ijs diebus celebrato suscepimus continentē, quod vos, seu aliqui ex vobis capitis clericos, etiā presbiteros, absq; requisitione officialis ecclesiastici, & vituperose ad curiā ecclesiasticā ducitis, licet clerici ipsi offerant se paratos, ad dictā ecclesiasticā venire curiā animo gratuito, & etiā quādoq; eos de nocte captos ducitis ad comanē captiōnē secularē, nisi ipsi clerici seu presbiteri redimāt se a vobis, quodq; ipsi clericis etiā in sacris ordinibus constitutis, & eorū familiaribus auferitis eorū arma, nec ea etiā vultis restituere eisdem, vel officiali ecclesiastico, licet inde fueritis requisiti, quinimo eadē frangitis, aut de eis facitis ad vestra libitū volūtatis, quāuis ipsi clerici, portēt honeste, & per loca honesta arma praedicta, in ipsorum clericorū, & libertatis ecclesiasticae praedicti nō modicū, & grauamē. Quare supplicato nobis inde super ijs providere ad remedio cōdecēti, vobis, & vnicuiq; vestri dicimus, & mādamus expresse, quatenus si aliquos clericos delinquentes, vel de nocte honeste incedēdo capere vos cōtingat, illos cōfestum honeste, & sine aliqua iniuria, & redēptione pecuniae, seu alia vexatione in debita ad curiā dicti Episcopi adducatis, & nihilominus ipsis clericis honeste incedētibus, dicta arma eisdem minime auferatis. Et si forsan in locis inhonestis, vel delinquentes arma ipsis clericis abstuleritis, ea incōtinenti officiali dicti Episcopi libere, & sine aliqua exactione restitui faciatis.

3. FERRANDO primer en la pragmática dada en Barcelona ha 20. de Juny. 1413.

In sinuatio suplex Reuerendi in Christo patris Petri Archiepiscopi Tarraconae, Episcoporum, Praelatorum, capitulorum, & personarum ecclesiasticarum qui in generalibus ad sunt curijs, quas celebramus Barcinonae, nostrae celsitudini facta continebat, quod licet tam ex iure communi, quam ex consuetudine antiqua, nostri officiales, semora difficultate teneantur officialibus ecclesiasticis exhibere quoscunq; Regalis carcer detineat, alegantes se fore tonsuratos, prouiden-

prouidendo eorum tonsuras, & habitus clericales, & etiam possessionem eorundem actuū, hoc non obstante, a quodā tēpore citra nonnulli officiales nostri super praelibata ostensione requisiti, praetatis officialibus ecclesiasticis, captos tales tonsurā huiusmodi allegantes exhibere recusant, in enervationē ecclesiasticae libertatis. Quo circa supplicato nobis hu militer eis de congruo super ijs remedio subueniri, tenore praesentium prouidemus, quod officiales nostri praesentes, & qui tēpore fuerint, seu eorū locatenentes a tali dāpnato abusu a nostrae intentionis proposito relegato desistant penitus, & decetero se liberaliter propios exhibeat, quotiens fuerint requisiti, ad exhibendum, & monstrandum officialibus ecclesiasticis quoscunq; detinuerit Regalis carcer allegantes tonsurā, adeo ut videre, & conspiciere valeant tonsuras, et clericales habitus, ac possessionem vtramq; eorundē, hocque facere nullatenus difficultē, recusent, seu modo aliquo cōtradican, si iram, & indignationē nostrā, ac penam quingentorū florenorum m auti casu quo cōtrafererint (quam volumus ipsos incurrere,) cupiunt euitare.

4. FERRANDO segon en lo priuilegi concedit al estament ecclesiastic. Dat en Barcelona ha 8. de Octubre. 1481. Cap. 2.

In super cum aliquando per officiales Regios, & alios qui in dicto Principatu iurisdictionem secularem exercent, in praedicti iurisdictionis, & ecclesiasticae libertatis, clerici, et aliae personae qui privilegio ecclesiastico gaudere possunt, capte detinentur, qui dum eorum clericatus privilegium allegant, vel a curia ecclesiastica repetuntur, vexati malacaptione, vel alias coguntur componere, & aliquā pecuniā dictis officialibus secularibus tradere antequam ad dictam curiam ecclesiasticam remittantur, et nonnunquam cum ex officio repetuntur per iudicem ecclesiasticū pro suis demeritis puniendis, relaxantur, aut fugam simulant, eos abire impune antequam remittantur permittunt, quod cedit in euidens reipublicae detrimentum, & iurisdictionis ecclesiasticae vilipendiū, & contēptum. Propterea supplicant Praelati, & aliae personae dicti brachij ecclesiastici Excellenti vestrae, quod prouidendo circa huiusmodi excessus, & abusus decernere, & statuere dignetur, & cū praesenti statuatur, & decernatur, quod quicumque praesidēs exercitio iurisdictionis secularis, tam Regiae, quam alterius cuiusvis status, & conditionis existat, personā aliquam captam, quae ratione clericatus petatur remitti ad forum ecclesiae, relaxare, redimere, componere, aut alias ab eadem etiā sponte aliquid recipere non possit, neque valeat: quinimo si casus restitutioni, & remissioni ad curiā ecclesiasticā fuerit, illā non guidatā, non affectatā, neq; aliā im-

peditam libere, & secure ad manus, & posse dictae ecclesiasticae curiae tradat: quod si secus fiat, possit cōtra ipsum officialē secularē per cēsuram ecclesiasticam anātari, & ultra alias penas, ipse officialis penam mille florenorum incurrat. Placet domino Regi.

5. LO MATEIX en altre priuilegi cōcedit al stament ecclesiastic, dat en la vila de Almanfa ha 23. de Abril. 1496. Cap. 4.

Item senyor sic de vostra merce ordenar, q̄ tota hora, e quant sera alguna persona ecclesiastica, o clergue conjugat, o no conjugat restituit a son ordinari, si aquella persona sera tal, que la vostra cort dega, o vulla pendre, o rebre de aquella alguna d'posició, haja, e sic tingut, e obligat rebre e pendre aquella dins tres mesos, cōptadors del jorn q̄ sera restituit al dit ordinari, o jutge ecclesiastic, encara q̄ cōtra tal persona ecclesiastica, e coronat conjugat, o no conjugat fos proceit per qualsevulla proces de Regalia, aut aliās, altrament passats los dits tres mesos si lo dit ordinari, o jutge ecclesiastic soltara la tal persona, no puga esser proceit per vos senyos, ni per vostres officials cōtra lo dit ordinari, o jutge ecclesiastic a occupatio d' tēporalitats, ni per ninguna altra via. Plau al senyor Rey.

6. LO MATEIX en altre priuilegi cōcedit al stament ecclesiastic dat en Mòtso ha 2. de Setembre. 1570. Cap. 8.

Encara supplica a vostra Excellencia lo stament ecclesiastic, que per quant en virtut de somatenent se proceix moltes vegadas, o per altres processos de Regalia cōtra las personas ecclesiasticas, y aquellas moltes vegadas son presas per los officials Reyals, e iniurio famēt son portats, tractats, e posats per aquells en las presons seculares, q̄ placia a vostra Reyat Majestat proceit, que las personas ecclesiasticas constituidas en sacres ordens, o beneficiats, o religiosos no pogan esser presos, ni apersonats per los officials Reyals, sino q̄ hajā request al official ecclesiastic, q̄ aquell tal processat de Regalia sic per ell dit official ecclesiastic pres, e si aço recusara fer lo official ecclesiastic, e aquell tal sera pres per lo official secular, aquell haja a portar honestamēt pres, y posar aquell en poder del official ecclesiastic, lo qual haja de cōsentir, que de tal pres se puga exigir la depōsició per lo official Reyat. Plau al senyor Rey q̄ en tot cas que per proces de Regalia se haura a proceit a captio de las personas cōstituidas en sacres ordens, religiosos, o beneficiats, lo official secular haja, e sic tingut requerr al jutge ecclesiastic, e inuocar lo auxili de aquell, q̄ per si, o per altre, sent commissio a dit official secular pera pendre los

tales processats de Regalia, sens que dit official secular no se tingut especificadament nomenar la persona, o personas processadas, processan a la captio dits officials: se si dit iurges ecclesiastic encōninent no fara las preditas cosas com dtes, o sent ho com damunt es dit, o crim fragant, o essent fugitiu lo processat, o processats desusdits, dit official secular processara a captura, aquell haja aportar honestamente, sens ignominia alguna, e no al carcer comu secular, enpero en alguna honesta casa, en la qual presá depositio de tal persona, se tingut liararlo al official ecclesiastic, aixi empero que en tot cas nol pugatenir mes de vint y quatre horas, lo qual official ecclesiastic lo tinga en la forma que fins asies acostumat.

DE COSAS PROHIBIDAS ALS CLERGVES.

TIT. V.

1. IAVME segon en la pragmática dirigida al Portant veus de Governador en Cathalunya, dada en Vnicastro a 2. de las Chalendas de Juny. 1302.

QVIA periculosum existit, nec minus, (sicut experimēto didicimus) satis dampnosum, quod instrumenta, seu publice scripture conficiantur in terra nostra per illos, quorum excessus incorrigibiles essent nobis. Idcirco prouida deliberatione duximus ordinandum, quod nullus clericus, seu alia quecumq; persona tōsuram deferens clericalem, siue se pro clerico gerens, instrumenta seu alias publicas scripturas ex nunciā terra, & dominatione nostra conficiat, nec ad tabellionatus officium aliquatenus assumatur, seu etiam admittatur, alioquin instrumenta, seu scripture huiusmodi confectæ per illos post publicationem nostre prouisionis presentis viribus careant, & effectu. Et nihilominus qui tales personas ad tabellionatus officium scienter admiserint, qui ve tales ad instrumenta, seu publicas scripturas conficiendas scienter vocauerint, nostre mercedi subiaceant puniendi. Per hæc autem nõ intendimus ecclesiasticis, vel alijs habentibus ius in scribanijs, siue notarijs in aliquo preiudicare. Voluimus tamen, quod ille persone ecclesiastice, quæ ratione suorum beneficiõrũ, vel alia iusta de causa ex privilegio, vel antiqua consuetudine tenent, seu possidēt scribanijs, si officium idem ipse persone, quorum beneficijs officium notarie annexũ allegant, personaliter non exercent, faciant confici instrumenta, idemq; notarie officium per personas laycas deseruii. Quo circa vobis dicimus, & mandamus, quatenus huiusmodi nostram prouisionem, & ordinationem faciatis visis presentibus

per ciuitates, & alia loca insignia Cathalonie ex parte nostra publice preconizari, hoc idem etiam vicarijs Cathalonie quibuscuq; significetis, vt ipsi per loca suarum vicariarũ, tam nostra propria quam alia quecumq; simili preconizatione, vel literis publicent, seu faciant publicari.

2. L O M A T E I X en la pragmática dirigida als officials de Barcelona, Dada en Barcelona ha 7. de las Chalendas de Octubre 1312.

REgnorum ab alto nobis commissorum regimini licet immeriti presidentes, curis sollicitamur continuis vigilare tranquillo statui subiectorum, in quorum quiete quiescimus, & fouemur in pace, quod non difficile credimus obtinere, si suo gradu quilibet sit cōtensus, & vni creditum alius non vsurpet, promiscuisq; actibus rerum officia non turbentur. Sane sicut per experientiam didicimus, & cognouimus manifeste, non nulli clerici terre nostre laycaliter in omnibus cōuersantes, quamquam velut coniugati laycorum cetibus adhereant publice & priuatim, adeo quod etiam officia publica tabellionatus, vel alia clericis de iure interdicta assumere non verentur, diuinas vtq; in hoc & humanas regulas offendentes, & cum in ipsis deliquisse reperiuntur, vt nostram iurisdictionem eludat, & debitam pro delictis vltionem euadant, degenerantes contra debitam nobis fidelitatem, ad pene subterfugium se clericos exhibentes, dum super excessibus ipsis ad publica iudicia pertrahuntur, circūcisus criminibus, vt possint circumuenire vindictam, se pro clericis representant, clericale privilegium labijs allegantes qui factis paulo ante negauerat clericatum. Cum igitur nostra intersit talium insolentiam, & malitiam cōgruis remedijs cohercere, cū quilibet manere debeat in ea sorte qua est vocatus, prouido antecediti consilio ordinamus, dicimus, & mandamus, quatenus visis presentibus iniungatis vniuersis subditis nostris, infra districtũ vobis commissum residentibus, sub pena indignationis nostre, ne in ciuitatibus, villis, seu locis quibus presunt, aliquẽ habetẽ, seu portantẽ coronam in ditis officijs eligant, vel assumat, sicut hæctenus extitit per aliquos vsurpatũ. Ceterum ne in præmissis fraus comitti valeat pretextu ignorantie, volumus, & mandamus, quod illi qui ad prælibata officia electi fuerint, se non habere coronam fidem coram officialibus nostris ad quos eorum creatio pertineat, cum iuramento facere compellantur. Et si contra hæc ordinationem, & prouisionem nostram, & proprium iuramentũ aliquis se eligi permiserit, & officium assumpserit, nostram prouisionem spernẽdo, electione de eo factã ad officium ipsum, & quicquid per ipsum in eo officio processum fuerit, viribus, & effectu carere volumus, & presentibus nũtiamus et nihilominus eligea-

eligentes talem, dampna proinde secuta ipsa passis emendant, & refundere in duplo integre teneant, nulla eorum quibus sit restitutio facienda remissione vllatenus pro futura eisdem, nisi cū ignorantia probabilis excusaret. Verum quia plerique in terram nostra nouum genus falsitatis inueiunt, cum absque Episcopi manus impositione, vel alterius potestatem habentis, sed propria auctoritate coronam formam clericalem ostendentem sibi vsurpare, & assumere non verentur, idcirco nouis morbis noua conueniant antidota preparari, taliter vt puniantur in eo in quo deliquerint, sic decernimus puniendos, videlicet, vt in quantum corona adulterina protendatur, corium cum rasorio a capite absidatur. Ceterum vt hæc nostra prouisio omnibus innotescat, eam in singulis locis, & villis præcipimus voce præconia publicari. Præterea firmiter prohibemus, ne aliquis subditus noster præsumat ecclesiasticum iudicem adire pro rebus ad nostram iurisdictionem expectantibus, sciturus, quod si spreto fidelitatis nostre debito contrarium fecerit, ipso iure intentata actio cadet, cuius actionis medietas nostro eratio, cōuenio reliqua medietas applicetur, & nihilominus puniendus nostro arbitrio subiacebit. Hanc igitur nostram ordinationem, seu statum volumus, ac iubemus per vos inuolabiliter obseruari, & quod eandem faciatis ab omnibus obseruari, & pœnam a transgressoribus exigi, & imponi, sub pena nostre gratiæ & mercedis.

3. L O M A T E I X en la pragmática dirigida al veguer de Barcelona, dada en Barcelona a 3. de las Chalendas de Setembre 1314.

Inesabilis altissimi sapientia creatoris vniuersa mirabili prouidentia disponēs crexit in populis diuersorum Principum potestates, vt in virga iustitiæ populos ipsos regant, & in pacis tranquillitate custodiant sibi subditas nationes. Sane inter cetera quorum sollicitudo nõs admonet, illa potius meditatio nostrorum debiti regiminis subditorum occupat mentem nostram, vt subiectos a Deo nobis traditos illesos seruire possimus, quod non difficile poterimus obtinere, si cultui iustitiæ inhærendo, nostrorum vestigia insequeremur. Idcirco ad id nostrum animum dirigentes prospeximus, & certo didicimus, quod in Regnis, & terris Diuina clementia nobis traditis gubernãdis, potissime a paucis tempore citra, quam plures vtentes officio mercature, & alijs artibus mechanicis, sibi tonsuras fieri procurarunt, & procurant, in magnũ dedecus, seu opprobrium totius ordinis clericalis, cum hoc nõ fecerint, nec faciant animo ad sacros ordines promouendi, nec vt tenentur diuino cultui insistendi, sed solum vt perpetratis per eos facinor-

ribus, ex priuilegijs cetui clericorum indultis, quibus gaudere non meretur, temporalis gladij pœnam haberent materiam euitandi: quibus tonsuris obtentis inimici perpetui, & antiqui, qui foelicitatẽ humanæ conditionis assidue subplantare moliter consilio annuẽtes, in Regnis & terris nostris diuersa, & enormia crimina seu excessus quãplurimos comiserunt, non aduertentes quanta honestate, & dignitate clerici ad Dei obsequium deputati præcellere alios debeant in actibus eorum, nec Diuinum iudicium hæsitantes, nec corporalem pœnam vllatenus metuẽtes, de quorum criminum, seu excessuum perpetratiõne mirandum in parte admodum non existit, quia ij qui in huiusmodi facinoribus deliquerunt, plerumque modicũ, vel fere nullam pœnam, seu pœnitentiam reportarunt, sicque alij videntes eos qui deliquerunt in præmissis a pœna debita releuatos, crimina, & excessus comitere audatius præsumperunt, cum ex facilitate venie data fuerit eis occasio delinquendi. Quapropter nos attendentes quod Regiæ celsitudini conuenit, singulorum excessus quam cum possit diligentius inueneri, & ea quæ inordinatæ facta fuerunt, gladio Regalis potentie coercere, & quotiens noua repertantur delinquentium genera, nouum deceat puniendi remedium adhibere, ne transgressores ipsi ex suis malitijs possint aliquatenus gloriarı, vobis firmiter, & expresse dicimus, & mandamus, quatenus visis presentibus preconizari publice faciatis per loca insignia iurisdictionis vobis commissæ, vbi similia sunt fieri assuera, quod nullus vtens officio mercature, vel alijs artibus mechanicis, sub pœna quingentorum aureorum totiens quotiens cõtra factum fuerit committenda, audeat, seu præsumat de cætero vti officio alicuius mercature, vel artis mechanicæ cum aliquo clerico, seu tonsuram portante, qui eodem vtatur officio, vendendo, seu emendo, vel alio quocunq; modo cõtrahendo, ratione officij mercature, vel alterius artis mechanicæ, nec audeat, seu præsumat sub pœna iam dicta tenere aliquem institorem, vel discipulum clericũ, seu tonsuram portantem, pro adiscendo, seu exercendo officio mercature, vel alterius cuiuscunq; artis mechanicæ, clericis non concessæ. Et si contra factum fuerit, a transgressoribus pœnam iam dictã absq; remissione aliqua exigatis, de qua pœna tertiam partem denuntiatori, & duas partes nostro eratio volumus applicari.

4. A L F O N S terc en la pragmática dirigida a tots y fengles officials, dada en Daroca ha 13. de las Chalendas de Setembre. 1328.

NVper quandam ordinationem, seu pragmaticam sanctionem prouido consilio dididisse recolimus, vobis per speciales nostras

stros literas intimatam, de clericis ad officia publica nullatenus admittendis, seu eligendis, & de corona adulterina radenda, & extirpanda a capite cum raso, & de non adeundo iudice ecclesiastico per subditos nostros, super causis quæ ad nostram iurisdictionem expectare noscuntur, pœnas congruas in singulis contrasacientibus indicendo: nunc autem, quia compertimus non nullis super dicta sanctione quædam dubia emeruisse, eandem clariorem effigere cupientes, sic eam interpretandam duximus, suppleendam, ac etiam declarandam, ut clericus non coniugatus qui coronam habeat, licet eam non portet, sed laycaliter incedat, non admitatur, seu eligatur vllatenus ad officium tabellionatus, iurisdictionis ordinariæ, seu assessorie, vel regiminis ciuitatis, vel ville, vel ad aliquod aliud seculare officium, quod publicum auctoritate, & utilitate existat, cum talia merito esse debeant clericis interdicta. Idemque censemus de clericis coniugatis, qui tonsuram & vestes defferant clericales. De coniugatis autem clericis laycaliter incedentibus sic declarandum duximus, quod ita demum ad dicta officia possint impune eligi, seu assummi, si in primis, & ante omnia cauerint per sponsores laycos, ydoneos, & securos in posse nostri officialis præsidis ordinariæ, loco vbi electi fuerint, seu assumpti, seu vt principales obligantes sub pœna quingentorum aureorum nostro adquirenda erario, exigenda que statim absque aliquo iuris ordine, cum contrafactum fuerit, quod si aliquo casu ipsos accusari, seu conueniri contingat coram iudice seculari, vel aliis quoquo modo impeti civiliter, vel criminaliter, quod non allegabunt priuilegium clericale, nec ipso se vllatenus tuebuntur, quinimo coram ipso seculari iudice respondebunt, & subeunt iudicium de prædictis, & non coram ecclesiastico vllomodo. Sane quia dicta nostra sanccio quo ad verba solnm videtur futuris electionibus, seu assumptionibus faciendis de clericis prouidere, ipsam, & declarationes presentes non sine ratione etiam ad clericos qui de presenti gerunt aliqua officia de prædictis duximus extendendas, sic videlicet, quod clericus non coniugatus qui tonsuram habebat, licet non portet eandem, coniugatusque qui tonsuram, & vestes defferat clericales, a dictis officiis quæ reperiuntur gerere, seu habere de presenti ipso iure priuati existant, nec ipsi vllatenus uti possint, & si quicquam egerint in eisdem post huius declarationis publicationem, sit ipso iure irritum, & inane. Ab hac autem prohibitione excipimus clericos simplices, licet non coniugatos, siue aliquam vxorem habuerint vnicam, & virginem, sed sit mortua, qui sine tonsura, & laycaliter incedentes aliqua officia de prædictis impræsentiarum reperiuntur habere, istos nam que licet ab officiis nouiter assumendis prohibeamus vt præmittitur, ijs tamen quæ nunc habent priuari nolumus vllomodo, dum tanquam

caueant idonee vt præmittitur, se non vsuros clericali priuilegio, vt supra in coniugatis clericis est prouisum. Excipimus etiam clericos, qui vxore vnica, & virgine quam habuerunt præmortua, incedent laycaliter, at que iurent, quos officia quæ tempore quod vxor viuebat adepti fuerint, nunc vel in futurum volumus impune, ac licite retinere, dum tamen caueant, vt supra in alijs est prouisum. Per prædicta autem ordinata, & declarata per nos non intendimus derogare in aliquo Ecclesijs, & ipsarum rectoribus, in notarijs, seu scribanijs eius competentibus in locis nostris, quominus ipsarum officium possint regere, & exercere per clericos, & laycos, prout eisdem permittitur per constitutionem super hoc editam per Serenissimum Principem dominum Regem Petrum recolende memorie auunculi nostrum, & prout est fieri assuetum, penes, & alijs contentis in dicta sanctione nostra in suo robore duraturis, Qua propter vobis, & vnicuique vestrum sub pœna indignationis nostre dicimus, & expresse mandamus, quatenus prædictam ordinationem per nos factam, & declarationes nostras huiusmodi teneatis, & firmiter obseruetis, & faciatis a nostris subditis infra districtum vobis commissum residentibus teneri, ac firmiter obseruari, iuxta literarum prædictarum ordinationis, & presentis seriem, & tenorem, in ijs taliter vos habentes, quod vobis ad culpam, vel negligentiam non possit aliquid imputari, aliàs vos de negligentia, & inobediencia fortiter puniremus.

5. **LO MATEIX** en la pragmática dirigida a tots y sengles officials, dada en Barcelona ha 9. de las Challengas de Octubre. 1328.

Pridem post olim a nobis editam quandam pragmaticam sanctionem, ne clerici ad officia publica deberent eligi, vel admitti, eadem clariorem efficere cupientes, illam cum litera nostra vobis directa, data Daro c. xiii. Chalendas Septembris anno subscripto interpretandam duximus, & suppleendam, ac etiam declarandam, prout in ipsa litera continetur. Sane cum interpretationes, supplementa, ac declarationes huiusmodi viderentur iudicibus, assessoribus, notarijs, ac alijs officialibus Ceruarie in subscriptis capitulis onerosæ, & quædam ex eis declaratione magis particulari indigere, nobis humiliter supplicarunt, vt reductis ambiguis, sub examine clariori reliqua dignaremur Regali clementia mittigare. Nos igitur eorum supplicationibus annuentes, ac pœnam quingentorum aureorum perquam clericis coniugatis, & alijs vt volentibus officiis prædictis certam indiximus cautionem, ad quantitatem duorum millium solidorum Barchinonen. reducentes, statuiamus declarari

declarando, cautionem ipsam sufficere, si quilibet ex dictis officialibus, & notarijs per vnum sponsores, vel plures idoneos, & securos sub pœna duorum mille solidorum Barchinonen. caueat, ne in aliquo casu civili, vel criminali tractus in iudicio, ratione, vel occasione officij sui coram iudice seculari, eius declinet iudicium, siue forum, aut alleget priuilegium clericale, vel se illo aliquatenus tueatur, quodque ad ecclesiasticum iudicem non recurrat, vel coram eo super præmissis respondeat villo modo: ita quod huiusmodi cautioni non adiciatur illa clausula in litera nostra contenta, *quinimo coram seculari iudice respondebunt, & subeunt iudicium de prædictis*, eo quia videbatur aliquibus, iam dictos officiales, & notarium, pœnam ipsam incurrere, si statim non responderent coram ipso iudice seculari, & intentionis nostre fuit, hoc nobis sufficere, ne per eos pro præmissis ad ecclesiasticum iudicem recurratur, nec seculare iudicium prætextu clericali priuilegij declinetur. Præterea non intedimus substitutos iuratos ipsorum notariorum, cum nullam auctoritatem præbeant publicis instrumentis, nec illa subsignent, aut claudant, debere subesse huiusmodi cautioni. Quo circa vobis, & vestrum cuiuslibet dicimus, & mandamus, quatenus declarationes, & modificationes huiusmodi eidem officialibus, & notarijs, & alijs obseruetis, reliquis in priori litera nostra contentis permanentibus in suo robore, & valore.

6. **LO MATEIX** en la pragmática dada en Barcelona ha 18. de las Challengas de Ianer. 1339.

Cvm regimini præsidentes inter cetera curare debeant, vt committentes maleficia, & fraudes peragentes in curijs puniantur, & intelleximus veridica relatione quorundam, quod quidam procuratores causarum, qui causidici nuncupantur, portant tonsuras, vt punitionem fraudum, & machinationum per eos commissarum, seu comitendarum vitare possint, quod fit in elusionem regentium pro nobis ipsas curias, & iurisdictiones nostras, ideo vobis dicimus, & expresse mandamus, quatenus vos aliquos procuratores ducentes causas, siue lites in curijs nostris nominibus alienis, qui tonsuram gerant clericalem, minime admittatis, imo illis quos tonsuratos inueneritis inhibeatis, ne officio abinde procuratoris, seu causidici uti possint.

7. **LO MATEIX** en la pragmática dada en Tarragona ha 5. de las Challengas de Juny. 1341.

Atendentes quod licet ex prouisione Regie, siue pragmaticæ sanctionis sit interdictum officium iudicandi, & aduocandi,

di, & alia officia publica exercendi quibuslibet potissime in ciuitate Barchinonæ, & Valentie, tonsuram defferentibus, quia tamen tam per nos, quam per prædecessores nostros Reges Aragonum bone memorie illustres nonnullis concessum extitit, & non obstantibus dictis prouisione, seu pragmaticæ sanctione, & alijs ordinationibus, seu concessionibus Regijs quibuscumque factis, seu faciendis, licet tonsuram defferant, & vestes portauerint clericales, & pro clericis se gesserint, ad officia iudicandi, & ad alia publica officia, & ad ea omnia ad que si laycales vestes non defferrent, vel pro clericis se non gererent, nec gessissent, possent admitti. Nunc autem ad nostram auidentiam est deductum, quod vigore concessionum huiusmodi iurisdictionis nostra concutitur, & plurimum enervatur, & potissime in ciuitate Barchinonæ, & in villaria eiusdem, cum nonnulli tonsuram defferentes, non verentes punitionem, seu indignationem nostram, propter dictam tonsuram illicita crimina, atque maleficia committere non formidant, cumque nos circa iurisdictionem Regiam illibatam seruando, vt conuenit intendentes, & potissime cum concessionibus præscriptis contra priuilegia, & concessionibus factis ciuitati Barchinonæ prædictæ, & etiam priori, siue collegio aduocatorum eiusdem, & etiam contra dictam pragmaticam sanctionem fieri videantur, velimusque easdem inconcussè seruari, veluti utilitatem publicam concernentes, propterea huius scripti serie, priuilegia, concessionibus, & gratias quibusuis personis super prædictis, sub quacumque forma verborum concessa, quatenus priuilegijs, concessionibus, & pragmaticis sanctionibus dictæ ciuitati obuiant, & priori, siue collegio aduocatorum eiusdem, ex certa scientia, & consulte reuocamus, cassamus, annullamus, & irritamus, & vitibus vacuumus: mandantes vniuersis, & singulis officialibus nostris, quod reuocationem nostram huiusmodi obseruent, & faciant inuiolabiliter obseruari, & non contraueniant, nec aliquem contrauenire permittant aliquaratione.

8. **LO MATEIX** en la pragmática dada en Montblanc ha 10. de las Challengas de Juliol. 1341.

Cvm quandam pragmaticam sanctionem, cuiusdam alterius prioris declarationem, editam per serenissimum Dominum Regem Alfonso bone memorie patrem nostrum, ad reipublice commodum, & conseruationem Regie iurisdictionis, inter alia continentem, vt clericus non coniugatus qui coronam habeat, licet eam non portet, sed laycaliter incedat, non admitatur, seu eligatur vllatenus ad officium tabellionatus, iurisdictionis ordinariæ, seu assessorie, vel regiminis ciuitatis, vel villæ, vel ad aliquod aliud seculare officium

officium, quod publicum auctoritate, & vtilitate existat, cum talia esse debeant clericis interdicta, declarare, & obseruare sine diminutione, & inconcussa facere intendamus. Propterea dicte assessorie appellatione declaramus intelligi quoad dictam pragmaticam sanctionem, officium iudicandi, & assidendi, quod per syndicos collegij ciuitatis Barchinone in cuius vicarij & baiuli ciuitatis Barchinone exercitur, quib' habet fieri commissiones per vicarium, & baiulum supradictos in causis delegabilibus, secundum ordinationem Regiam inde factam, & quos habent secundum ordinem in assidentes assumere, in causis tam decreti expensarum quam in processibus qui fiunt per constitutiones paciu & tregarum, quia in dicta ciuitate assessor alius non habetur, vobis dicimus, & mandamus, quatenus constitutionem praedictam presentibus declaratam in concussa seruando, & faciendo seruari, aliquem, seu aliquos contra ipsam ad dicta officia minime admittatis, & eos qui contra praemissa dictum officium assessorie exercent, ibidem a matricula collegij supradicti protinus extirpetis: nos enim super cognitione, & decisione praemissorum vobis harum serie dum nobis placuerit committimus plenarie vices nostras. Mandantes firmiter & expresse vicario Barchinone, & vallen. nec non baiulo ciuitatis ipsius, ceterisque officialibus, & subditis nostris, quod quicquid auctoritate nostra super his decreueritis, & ordinaueritis, id firmiter teneant, & obseruent, ac protinus exequantur.

3. LO MATEIX en la pragmatica dada en Barcelona ha 6. de Març.

1374.

Noueritis quod Illustrissimus Dominus Iacobus Rex Aragonum auus noster memorie recolende, circa regimen subditorum suorum intendens salubriter vt decebat, quoddam edictum, seu statutum fecit, continens in effectu, pro eo quia quam plures vtentes officio mercature, & alijs artibus mechanicis, sibi tonsuras fieri procurabant, in magnum dedecus, seu opprobrium totius ordinis clericalis, cum hoc non faceret animo ad sacros se promouendi ordines, nec vt tenebantur Diuino cultui insistendi, sed solum vt peperatis per eos facinoribus, ex priuilegijs cetui clericorum indultis, quibus gaudere non merebantur, temporalis gladij poenam haberent materiam evitandi: quibus tonsuris obtentis, inimici perpetui, & antiqui qui felicitatem humanae conditionis assidue supplantare molitur, consilio annuentes, diuersa, & enormia crimina, seu excessus quam plurimos committebant, non aduertentes quanta honestate, & dignitate clerici ad Dei obsequium deputati debent praecellere alios in actibus eorum, nec Diuinum hesitantes iudicium, nec temporalē

poenam vllatenus metuētes: de quorum criminū, seu excessuum perpetracione erat occasio, quia ij qui delia quebant in huiusmodi facinoribus, plerūque modicam, vel fore nullam poenam, seu poenitentiam reportabant, sicque alij, videntes eos qui delinquerant in praemissis a debita poena releuatos, praesumebant audacius crimina, & excessus committere, cum ex facilitate veniae detur alijs audacia delinquendi. Attendens Regie celsitudini conuenire, singulorum excessus quantum poterat fieri, commode intueri diligentius, & ea quae inordinate facta fuerant, gladio Regalis potentiae coercere, & quotiens noua reperiebantur, & reperiuntur delinquentium genera, nouum decebat, & decet puniēdj adhiberi remedium, ne transgressores ipsi ex suis maleficijs possent aliquatenus gloriari, iussit praconizari publice pro loca insignia iurisdictionis commissis suis officialibus Cathalonie Principatus, quod nullus vtens officio mercature, & alijs artibus mechanicis, sub poena quingentorum aureorū totiens quotiens foret contrafactum comittenda, aueretur, seu praesumeret vti officio alicuius mercature, vel artis mechanicae, cum aliquo clerico, seu tonsuram portante, qui eodem vteretur officio, vendendo, seu emendo, vel alijs quocunque modo contrahendo ratione officij mercature, vel alterius artis mechanicae, nec tenere aliquem insitorem, vel discipulum clericum, seu tonsuram portantem, pro discendo, vel exercēdo officio mercaturae, vel alterius cuiuscunque artis mechanicae, clericis non concessa. Et si contrafactum esset, a transgressoribus poena ipsa absque remissione aliqua haberetur, de qua poena tertiam partem denunciatori, & reliquas duas partes fisco Regio voluit applicari. Subsequenter Archiepiscopus Tarraconē qui tunc erat, de approbatione consilij tunc celebrati adherens ordinationi Regiae antedictae statuit, quod omnes clerici coniugati, vel alij in minoribus ordinibus constituti, volentes gaudere priuilegio clericali, infra tres menses ad dicta ordinationem in antea suo Episcopo, vel eius officiali si in eius ciuitate, vel Diocesi essent, alias infra mensem cum redijissent ad eandem, personaliter se praesentarent, facientes scribi nomina eorumdem, & quod monerentur nominatim per eundem Episcopum, vel officialem, quod tonsuram congruam, & vestes clericales deferrent, & abstinere a negotiationibus, & alijs actibus inhonestis, & specialiter quod carnificum, seu macellariorum, aut tabernariorum officium publice & personaliter, nec taffurerias exercent, bastacij, mimi, instriones, vel leones, tabernarij, vel ferrarij, seu cursarij, seu pirate, nisi forsitan contra infideles, seu sagiones curie secularis non existerent, nec se guerris voluntarijs immiscerent, nisi pro defensionē sua, vel Ecclesiae: qui si taliter moniti ab ijs non desisterent, infra mensem quamdiu praemissis, vel alicui praemissorum insisteret, vt clerici minime

me deffenderentur. Vterius Papa Gregorius tunc regimini vniuersalis Ecclesiae praesidens suo scripto Apostolico dicta ordinationem iustam, & rationabilem reputans, expressit suae non esse intentionis, quod tales deberent deffendi priuilegio clericali. Cumque dicta ordinatio Regia facta ad iustitiae cultum, & pro sceleratoribus puniendis, per Papam, & Tarraconem. consilium approbata, per officiales nostros ducta fuerit, & ducatur etiā in neglectū, forsitan quia ipsam ignorat, aut ob solertiam, & desidio eorum lem, volētes, & cupientes dictam ordinationem inuiolabiliter obseruari, vobis, & vnicuique vestrum dicimus, & mandamus expresse, ac de certa scientia, & sub ire, & indignationis nostrae incursum, quatenus ordinationem ipsam in vulgari expositam quam vobis sub nostro contrafigillo transmittimus, faciatis vobis praesentibus quilibet vestrum in suo districtu solemniter publicari, eamque obseruetis, sub poena suprainserta, & obseruari faciatis efficaciter, in per sui seriem, & tenore omnes illos tales, quos dicta ordinatio Regia, & illa quae per dictum Tarraconem. consilium facta fuit comprehendit, & quos repereritis ipsam ordinationem non obseruasse, vel in antea non obseruare, & tenere, habendo, & iudicando de foro, & iurisdictione nostra, & compellendo, nobis seu vobis nostro nomine, & nostris iuribus, & iustitijs respondere, iniungentes expresse scriptoribus curiarū vestrarū sub amissione officiorum suorum, quod eam in libris ipsarum curiarum conscribant, vos quae requirant, & sollicitent annis singulis, vt dicta ordinatio publicetur solemniter, ne per obliuionis vicium reddatur inutilis, sed potius ad eum officium quo facta fuit vt conuenit deducatur.

DELS QVI ENTRAN EN RELIGIO SENS VOLVNTAT DE SOS PARES. TIT. VI.

1. IAVME primer en lo priuilegi concedit a la ciutat de Barcelona dat en dita ciutat ha 4. de las Chaldas de

Maig. 1269.

Cap. 2.

Damus & concedimus vobis & vestris in perpetuum, ac etiam statui mus, quod si aliquis homo, vel foemina ordinem sine voluntate parentum, patre suo viuente, intrauerit, ex tunc vt mortuus iudicetur, sic quod ordo quem intrabit, nō possit aliquid pro legitima vel haereditate ipsius petere, nec habere: & si aliquis forte, vel aliqua mortuus

patre, & matre suis, aliqua fecerit de praedictis, bona eiusdem libere reuertantur illis quibus vincula fuerint, vel proximioribus eiusdem.

DE EXCOMMVNICATS.

TIT. VII.

1. FERRANDO segó en lo priuilegi concedit al estament ecclesiastic dat en Barcelona ha 8. de Octubre. 1481.

Cap. 4.

Ceterum cum per ecclesiasticum iudicem denunciatur aliquis excommunicatus in vim constitutionum prouincialium contra inuafores, & vsurpatores bonorum, personarum, & iurium ecclesiasticorum aeditarum, & illorum vigore, praesente in loco tali excommunicato cessatur a Diuinis, excommunicati praedicti ad nouum, & dampnabile commercium se conuertentes, vt a locis vbi sunt publicati exeant pro Diuinis celebrandis, & ecclesiasticis sacramentis ministrandis, pecunias exigunt, & nunc hos, nuncillos redimere faciunt, & quod eis in poena statutum est, caedit in iurum, quodque ad salutem statutum est, tendit in noxam, idcirco dicti Praelati, & personae ecclesiasticae dicti brachij, pro se, & pro tota prouincia Tarraconae vestre Majestati supplicant humiliter, & deuote, quatenus vt christianissimum decet Principem circa praedicta debitum remedium adhibendo, prouidere, statuere, & decernere dignetur, & cum praesenti decernat, statuatur, & prouideatur perpetuis temporibus obseruandum, quod ab inde ex quo aliquis fuerit in vim constitutionum praefatarum pro excommunicato publicatus, a ciuitatibus, villis, locis, castris, & parrochijs vbi publicatus fuerit, exire teneatur, ad illa nullatenus rediturus, donec absolutionis beneficium fuerit consecutus: quodque officialis secularis tam Regius, quam alius cuiuscunque conditionis, status, gradus, & preheminentiae fuerit, postquam fuerit requisitus pro parte Ecclesiae, aut illius ad cuius instantiam fuerit talis pro excommunicato publicatus, dictum excommunicatum intra sex dies immediate sequentes a ciuitate, villa, castro, loco, & parrochia in qua publicatus fuerit, expellere, remedijs debitis cum effectu teneatur, ad ea, nisi absolutus fuerit, nullatenus reuersurus: quod si illud facere, & complere dictus officialis requisitus distulerit, vltra poenas, & censuras ecclesiasticas, & alias per iura patriae contra non seruantes priuilegia, & libertates Ecclesiae aeditas, poenam centum librarum incurrat.

DE

DE LA SANCTA IN-
QUISITIO OFFICIALS, MI-
NISTRES, E FAMILIARS
DE AQUYELLA.
TIT. VIII.

I. CAPITOLS concedits y decretats per
lo Reuerendissim don Iuan Bisbe de
Leyda, e inquisidor general, a suppli-
catio dels tres staments de Ca-
thalunya conuocats en las
Corts de Montso ha
2. de Agost,
1512.

Rimeramēt per quant sots color,
y en nom de oficials del dit sant
offici de la Inquisitio, e de familia,
e ministres de aquella, moltes per-
sonas, mes del que es degut, prete-
nen esser exēptas, y deures alegrar

dels priuilegis atorgats al dit ofici de la sancta In-
quisitio, que lo dit Reuerendissim senyor prouee-
ssa, declare, e ordene, que en nom de familia
del dit sanct offici, se deuen entendre comensals
dels oficials de la sancta Inquisitio, y en nom de
oficials se deuen entendre salariats oficials del
dit ofici de la sancta Inquisitio actu deseruien-
tes. Plau a sa Reuerendissima senyoria, que los
contenguts en dit capitol, e los que actu deserui-
ran en lo exercici de la Inquisitio, encara que no
sien salariats, se alegrē del priuilegi dels oficials,
e no altres oficials; e que no abusara, ni abusar
altre permetra de la dita familia, y oficials.

2. Item que si alguna persona haura comes de-
licte algu graue, per lo qual mereques esser pu-
nit de pena corporal, no sie admes a esser oficial,
ni familiar del dit sanct offici, e si sera admes, que
sie reuocat encontinent que vindra a notitia del
Inquisidor per son mer offici, o a instantia de
qualseuol altra persona de qui sera interes. Plau a
sa senyoria simpliciter.

3. Mes auant prouee, y declara sa senyoria
Reuerendissima, y axi o declara, y mana esser ob-
seruat, que si algun oficial de la sancta Inquisitio
haura de conuenir alguna persona de qualseuol
gran, o conditio que sie ciuilmēt, haja a conue-
nir aquella dauant son jutge ordinari, cō lo actor
haja a seguir lo iuy del reo, e tal persona no puga
esser conuenguda dauant los pares Inquisidors.
Plau a sa senyoria.

4. Item si seran trobats alguns homens con-
traçar ab dues mullers, o per contrari vna dona
ab dos marits, lo dit Reuerendissim senyor Bisbe
prouee, y declara, que los Inquisidors no se en-
trametan, sino que mal sentissen del sagrament

del matrimoni, los altres casos al ordinari reme-
sos. Plau a sa senyoria sino que sentissen mal, o
fossen suspitosos de la fe.

5. Item para sa Reuerendissima senyoria, que si
guardas de vinyas, de sequias, o bans, e oficials
seglars pendran, o desarmaran algun oficial, fami-
liar, comensal, o ministre de la sancta Inquisitio
crim fragāt en las vinyas, o terras conreadas, que
no puga esser lo dit tal oficial per la dita raho
pres, ni vexat per los dits pares Inquisidors, ni ofi-
cials de aquells, ans si sobre aço se haura de fer al-
guna prouisiō derelictiuo de penyoras presas, o
altra qualseuol prouisiō, aquella haja esser feta
per los oficials superiors, a qui los dits oficials
son sotsmeos. Plau a sa senyoria.

6. Item ordena sa Reuerendissima senyoria,
que si algun oficial de la Inquisitio exercira art
mercantiuol, que sie priuat del ofici que tindra
de la Inquisitio: la qual priuatio hajan de fer los
pares Inquisidors per son mer offici, tots temps
que a sa no titia peruindra. Plau a sa senyoria.

7. Item prouee, e declara lo dit senyor Inqui-
sidor, que los Inquisidors no conegā de blasphem-
ia que no sapia manifesta heretgia, exprimint
alguns casos que sapian manifestam heresim, cō
es negant no esser Deu, o negant omnipotentia
en Deu, o altres semblants, contraris als articles
de la fe. Plau a sa senyoria sino que sapian mani-
festam heresim.

8. Item com a pena de excommunicatio sie
manat, que sien accusats blasphemos, e sortile-
gos en cas que sapia heretgia, declara sa Reueren-
dissima senyoria, que sie canō ferendē sententia,
sino que la blasphemia fos contra articulos fidei,
que en tal cas vol sien amonestats sub canone la-
te sententia. Plau a sa senyoria no sie canon late
sententia, sino en cas que sapia manifestam her-
esim.

9. Item com sie fet general edicte, e monitio,
que si algu sabra excommunicats que persistan
en la excommunicatio per mes de vn any, y es co-
sa difficultosa saber sia fan in contemptum cla-
uium, per proueer a la conscientia dels homens
idiotas maiorment, lo dit Reuerendissim senyor
Inquisidor prouee, que limitara, y limita lo edi-
cte, que sie entes del excommunicat declarat per
excommunicat, e publicat, perseverāt per vn any,
o mes en dita excommunicatio, e no de altre ex-
communicat no declarat, ni publicat, pus empe-
ro no sie excommunicat per crim de heretgia.
Plau a sa senyoria.

10. Item sa Reuerendissima senyoria declara,
prouee, e mana, que los oficials, y ministres del
sanct offici quis porā alegrar de la exemptio per
raho del dit sanct offici, segons ja es proueit, nos
pugana hauer alegrar de la dita exemptio, neq etiā
palsue, si compraran, o adquiriran alguna cosa
litigio

litigiosa. Plau a sa senyoria.

11. Item prouee, declara, e mana sa Reueren-
dissima senyoria, que los Inquisidors no se entra-
metā dels Deputats del General de Cathalunya,
ni dels oficials de la Deputatio, en las cosas to-
cants a Deputats, e dret del General, no exedint
la forma a costumada, ni per semblant se entra-
meta de las impositiōs de las ciutats, vilas y locs
del Principat de Cathalunya. Plau a sa senyoria.

12. Item que si algu bona fide, y sens frau hau-
ra pagat, o pagara algun deute, o hauraluit, o lui-
ra algun censal a algu tingut per bon Christian
de esser condemnat per heretge, o los hereus, que
en tal cas pus vertaderament haja pagat, o luit, e
no en frau, no puga esser impenit del dit deute, ni
per la dita raho vexat, ni molestat per lo fisc, ni
per altra persona de la Inquisitio, ell, ni los hereus,
ni successors. Plau a sa senyoria.

13. Item plau a sa Reuerendissima senyoria, e
axi ho prouee, declara, e mana que se obserue, q̄
si lo marit, o sogre sera condemnat per heretge, y
lo fisc occupara los bens de aquells, que sie obli-
gat restituir lo dot a la muller catholica que hau-
ra portat, constant legitimament lo dit dot esser
pagat, o rebut per lo marit, o per lo sogre condē-
nat, ab aço que lo marit fos reputat per bon Chri-
stia al temps que fone tractat lo dit matrimoni.
Plau a sa senyoria.

14. Item prouee, declara, e mana lo dit Reue-
rendissim senyor Inquisidor, que si algunas per-
sonas hauran comprat, o comprarā algunas pro-
prietats, o otras cosas de alguns que apres de la
compra seran estats condemnats per heretges, e
hauran pagat lo preu, e aquell preu fuerit versum
vere, vel præsumptiue en vtilitat del patrimoni
del condemnat per heretge, tal preu sie restituit, si
lo fisc voltra reuendicar las ditas cosas. Plau a sa
senyoria.

15. Item lo dit Reuerendissim senyor Inqui-
sidor prouee, e li plau, que sie leuada tota prohibi-
tio si alguna ni ha feta, que algu no prenga, ni do
cambi de fet ab conuersos, o altrament negoci-
ab aquells, per que nos se queca dany a la nego-
ciatio mercantiuol, e perill per ignorantia de al-
gu. Plau a sa senyoria.

16. Item lo dit Reuerendissim senyor Inqui-
sidor ordena, e mana, que los oficials, e familia del
dit sanct offici porten albara dels pares Inquisi-
dors, altrament porten armas sien desarmats per
los oficials, axi com los altres sien desarmats, e de
present sa Reuerendissima senyoria modera lo
nombre de la familia del dit sanct offici en lo Prin-
cipat de Cathalunya a trenta homens. Plau a sa se-
nyoria Reuerendissima sino en cas que per neces-
sitat del offici hagues menester major nombre,
del qual nombre no abusara, ni permetra se
abuse.

17. Item sa Reuerendissima senyoria prouee, y
ordena, q̄ las appellatiōs interposadoras del Reue-
rents pares Inquisidors se interposen per al dit Re-
uerendissim senyor Inquisidor general, lo qual
ab los del consell Reyat vejan, e judiquen las ap-
pellations: e que penjant tals appellations no sie
feta executio de la sententia, dat empero temps
competent per a las causas de appellatio, ço es
vint dies per introduir la causa de appellatio, e trē-
ta de fer se com es introduida: los quals vint dies
per introduir se compten del die que seran donats
apostols, o reuerencials, o negatius, e los trenta
dies per fer se com es introduida dita appellatio
se compten del die que las letras citatorias, e inhi-
bitorias seran luiradas a la part appellat. Plau a sa
senyoria jurar lo present capitol obtinguda pri-
mer de aquell concessio, e confirmatio de nostre
sanct Pare.

18. Item declara, vol, y mana, que en cas que per
alguns testimonis falsos depolants do lo se algu
haura estat relaxat, aliās luirat a la cort secular, que
en tal cas lo Inquisidor faça iustitia, tant quant las
sagradas canons li permeten: e si de iustitia sera, q̄
sa Majestat lo puga castigar, lo Inquisidor nol
puga empatxar. Plau a sa senyoria.

19. Item sa Reuerendissima senyoria declara, e
mana, que los oficials, e ministres del dit sanct ofi-
ci conjugats, e lecs paguen, e contribuecan en
las impositiōs, e drets de la ciutat hont habitatā,
si, e segons finsacis es estat obseruat, e confirmat.
Plau a sa senyoria.

20. La Majestat del senyor Rey atorga, consent,
e promet als tres staments de la Cort del Prin-
cipat de Cathalunya cō uocada en la vila de Mōtso,
que supplicara, e dara obra ab acabament, que la
Sanctedat de nostre sanct Pare reuocara la comis-
sio autoritate Apostolica feta al Reuerendissim
Inquisidor de la heretica prauitat sobre las vsuras,
e que altra commissio de sa Sanctedat no obtindra,
ne permetra se obunga, ni execute en lo Prin-
cipat de Cathalunya per alguns commissaris Apo-
stolics: e que en tretant que la dita commissio fe-
ta per sa Sanctedat al Inquisidor sobre las ditas
vsuras nos reuocara, sa Majestat ab effecte dara for-
ma, que lo dit Reuerendissim Inquisidor, com
Inquisidor, ni en altra manera no se entrametra
de las ditas vsuras, sino en cas que algu affermas,
que vsura no es peccat. Plau a sa senyoria jurar lo
present capitol, obtinguda primer de aquell con-
cessio, y confirmatio de nostre sanct Pare.

21. Item consent, vol, e mana sa Reyat Maje-
stat, que los que hauran posseit, e posseiran bens
immobles, que sien estats de heretges, portitol
oneros, o lucratiu, per temps de trenta anys, no
sien per lo fisc del dit sanct offici, ni pen otras
personas molestats, ni vexats, ni a aquells dits bēs
los pugan esser demanats per lo dit fisc del dit
sanct

sancti officii de Inquisitio, ni officials de aquella, ni per altres hauent dret, ni causa de aquell. Plau a sa senyoria jurar lo present capitol, obtinguda primer de aquell concessio, y confirmatio de nostre sancti Pare.

22. E mes plau a sa Majestat, e consent, que los deutes, e credits axi chirografaris, com hypothe- caris, com altres que son estats dedits heretges, que per trenta anys no seran estats demanats iudicialment, que no pogan esser demanats, ni exigit. Plau a sa senyoria jurar lo present capitol, obtinguda primer de aquell concessio, y confirmatio de nostre sancti Pare. E com als dits capitols, e apuntaments segons se dju se estat contrafet, per tant suplica los tres staments del Principat de Cathalunya al Reuerendissim senyor Inquisidor general que li placia reuocar, e hauer per reuocadas totes, e sengles cosas per qualseuol Inquisidors, e o altres qualseuol officials, e ministros del sancti officii en lo Principat de Cathalunya contra los dits capitols, e qualseuol de aquells fetas, y anantadas. Respon sa senyoria que constant a ell alguna cosa esser feta contra los capitols ja atorgats, sa senyoria ho reuocara, e manera que los altres ho reuocuen.

23. Item com en los dits capitols se disposar, de temps de trenta anys de no esser impedits los qui han adquisits bens, e censals de heretges, e los deutors dels dits heretges, e la practica monstra q lo dit temps per los pares Inquisidors considerat en manera, que lo consentit per lo dit capitol es frustratori: ço es que deduxen temps de menor edat, e moltes altres causas, e ignorantias, per tant supplican los tres staments del Principat de Cathalunya, que los dits trenta anys sien en tefos continuos, e no interpollats, ni deduit temps de guerra, menor edat, mortalitat, ignorantia de fise, privilegi, ne qualseuol impediment, ne altra causa, o raho, que tacitament, o expressa dir, e excogitar se pugues, tant en las causas es deuenidoras, quant encara penants, e ja introduidas. Plau a sa senyoria jurar lo present capitol, obtinguda primer de aquell concessio, y confirmatio de nostre sancti Pare.

24. Item ates que dits Inquisidors per virtut de las clausulas que en los contractes se acostuman metre, de renunatio de propri for, e submissio de qualseuol altre for, que lo actor volra elegir, elegint lo actor lo lur for, volen de aquells contractes conplexer, los quals ne directament, ne indirecta no han a fer res en la Inquisitio, ne bens confiscats, que en ninguna manera no se pogan engrametra, ates que lur iurisdicctio sis vol de delegar Apostolic, sis vol de jutges de bens confiscats no es porrogable en otras personas, crims, ni bens, contractes, e per otras causas y rahons. Plau a sa senyoria.

25. Item ates que en los capitols sobre dits fermats per lo Reuerendissim pare general Inquisidor sonc declarat per los abusos ques feren, que los Inquisidors en Cathalunya tinguessen sols trenta familiars, li placia al dit Reuerendissim Inquisidor fer designar las personas de dits familiars residents en Barcelona, e en quiscuna de las otras ciutats de Cathalunya, Plau a sa senyoria manar als Inquisidors quels nomenen.

26. Item per quant per dispositio de dret los ordinari, e diocesans han de concurrer ab los Inquisidors en la cognitio, y decisio dels crims, e causas de heretgia, y per letras, y pregarias de sa Altesa fins aqui effectualment no se obserua, rat per los ordinari fer commissio als Inquisidors, e aliàs, que placia a sa Altesa abstenirse de semblants letras, e pregarias, e lexar als ordinari que se haian en la cognitio, declaratio, e executio, segons per dret com es disposat, e ordenat. No toca a sa senyoria.

27. Item per leuar los abusos ques siguexen dels guiatges, e segurs atorgats per los Reuerents Inquisidors, prouera lo Reuerendissim general Inquisidor, que no se atorgue guiatge, ni seguretat a alguna persona, sino que reuera se guiada, o assegurada per a perhibir testimoni de veritat, o altre acte necessari per lo officii de la sancta Inquisitio, e tant prest fet lo testimoni, o lo acte per que sera estat demanat, donat competent temps per tornar sen a sa casa, se romput lo dit guiatge, e se guretat. Plau a sa senyoria fer ho axi, y manar als Inquisidors particulars que no atorgue guiatges, sino axi com en lo capitol es contengut.

28. Item mana sa Reuerendissima paternitat, que las rendas que los officials, e ministros de la Inquisitio tenen de son patrimoni, no sien executadas per los officials de la Inquisitio, ni los ministros se entrametan de la cognitio de aqllas. Plau a sa senyoria quod actor sequatur forū rei.

29. Item ajustant al capitol terçer desus insertat, y en las Corts proppassadas atorgat, que se statuit, y ordenat, que si algun official de la sancta Inquisitio conuindra alguna persona contra forma del dit terçer capitol, tot lo que en contrari sera fet, se cas, irrit, y nulle, y lo dit official se condemnat por los pares Inquisidors en las despesas, y danys en doble. Plau a sa senyoria seruar ho, y fer ho seruar.

30. Item que si algun official de la dita sancta Inquisitio adquirira alguns bens ab titol oneros, o lucratiu litigiosos, o sobre los quals de prop se spera seguir, o moure plet, que aquell tal official pugua esser conuingt per causa dels dits bens dauant aquell jutge ordinari, que no essent official poria esser conuingt: e si pretendra tenir dret algu en alguns bens que seran apreços per algu jutge seglar, que lo dit jutge pugua proceir auant en la

en la dita causa, en los articles de lite pendente, de fermas, e de propietat, e de qualseuol dells fins a sententias diffinitiuas passadas en colā jutjada, y executio de aquellas inclusiu, no obstant qualseuol inhibicio dels senyors Inquisidors a preiudici del dit official. Plau a sa senyoria.

31. Itē anyadint encara al setzen capitol dels capitols de las Corts passadas que se proucit, que la priuatio de qualseuol official de la sancta Inquisitio qui exercira art mercantiuol haja esser feta per los pares Inquisidors per son mer officii, o a instātia de qualseuol persona de qui sie interes, o de qualseuol vniuersitat, o de altra qualseuol singular persona del dit Principat, encara que no sie interes seu. Plau a sa senyoria.

32. Item que se proucit, e manar per sa Reuerendissima paternitat, que los officials, y ministros del officii de la sancta Inquisitio sien tinguts, y obligats de contribuir, y pagar en tots aquells carrecs, impositiōs, e drets reals, patrimonials, e mixtes, e qualseuol altres a las ciutats, vilas, y locs del dit Principat, axi cō sino fossen officials del dit sancti officii de Inquisitio. Plau a sa senyoria.

33. Itē que si lo Reuerendissim senyor Inquisidor general, e o qualseuol Inquisidors particulars, e o qualseuol altres officials, e ministros del dit sancti officii de la Inquisitio vindrā, o faran cōtra los presents capitols, e cosas en aquells contengudas, que tot lo q sera contrafet se ipso iure, & facto irrit, cas, e nulle, e los officials Reys, e altres no sien tinguts, ni obligats tenir, ni seruar las inhibitions, si algunas per los dits Inquisidors, o algu de aqlls los eren fetas contra forma dels dits capitols, o de algu de aquells. Plau a sa senyoria que en las cosas atorgadas si per ell, o per altre sera contrafet, reuocar ho, e prouehir hi de iustitia.

34. Item q placia al Rey nostre senyor proueir, e manar, que los Inquisidors axi generals, cō particulars que son, o per temps seran, tingan, y obseruen ab tot effecte la extrauagant de Papa Ioan viint y doze comēlant, *Super illius, &c.* e supplicar al nostre Sant pare, que li placia confirmar la dita extrauagant, e manar q aquella in perpetuum se seruada per tot lo dit Principat, y Comtats, y q sa Altesa no contraiindra per via directa, ni indirecta. Plau a sa senyoria jurar lo present capitol, obtinguda primer de aquell concessio, y confirmatio de nostre Sancti pare.

35. Item q lo Reuerendissim senyor Inquisidor, y altres particulars qui de present son en lo Principat de Cathalunya hajan de jurar ab acte public, testificador per notari public de la sancta Inquisitio, de tenir, y seruar, y complir ab effecte totes, e sengles cosas en los presents capitols contengudas, y axi mateix hajan de jurar en lo principi de lurs officis qualseuol altres Inquisidors, axi generals, cō particulars, q de aqui auant seran en lo dit

Principat, del qual, o dels quals actes publicos de juraments los dits Inquisidors sien tinguts donar copia, o copias authenticas, ab insertio dels presents capitols, a qualseuol persona quin demanara, dins cinc dies apes q sera demanada, pagāt per aquella cinc sous: e q lo senyor Inquisidor general, e los altres Inquisidors sobrefegan en las conexensas de las causas de las vsuras, e de aqllas en ninguna manera no conegan, ates q per sa Altesa es offert, hauer del tot la reuocatoria de la cōmissio de las vsuras, cō ja fou promes per sa Altesa de hauer la de nostre Sancti pare, en las Corts passadas, en la present vila de Montso celebradas. E q lo senyor Inquisidor general mane dar ab effecte los dits actes authenticos dels dits juraments per lo dit Reuerendissim general Inquisidor, e per los altres Inquisidors qui de present son en lo present Principat als Deputats del dit Principat, y q sie recondit en lo archiu del general del dit Principat. E q lo Reuerendissim senyor Inquisidor general faça vna letra general executoria dels presents capitols, dirigida a tots, y sengles Inquisidors del dit Principat, manant los sots pena de excomunicatio, q hajā de seruar, e fer obseruar totes, e sengles cosas en los presents capitols per sa Reuerendissima senyoria atorgats, y en aqlls contengudas: e tot aço se faça de fet, abans del acte q se te a fer sobre lo seruey a sa Altesa faedor en las presents Corts. Plau a sa Reuerendissima senyoria de jurar, y prometre seruar los capitols, segōs las respuestas en la fi de cascua dells contengudas. Lo qual jurament prestara en lo die q las Corts se clouran, en poder del notari de la Inquisitio, lo qual de aquell haja testificar acte public, y aqll en forma publica dit die liurar als Præsidents de la Cort. E axi mateix manara sots pena de priuatio de officii als Inquisidors particulars de Cathalunya, que presten lo mateix juramēt, de tenir, y seruar dits capitols, axi com dalt es dit. Lo qual jurament prestaran los qui dit die de la conclusio de la Cort serā presents en la vila de Montso, lo mateix die de la cōclusio de la Cort, o abans, en poder de sa senyoria, e dit die liuraran lo acte authentic del dit jurament, cō dalt es dit, e los absents de dita vila prestaran lo dit jurament en poder del notari de la Inquisitio, e daran lo acte authentic del dit jurament als regidors de las ciutats principals a lur iurisdicctio sots mecos, dins vn mes apes que las Corts sien clousas. E promet sa senyoria, que qualseuol altres Inquisidors qui per sa senyoria en lo Principat seran creats, o en aquell, o part de aquell tindran iurisdicctio, ans de vlar de lurs officis prestaran lo mateix jurament en poder del notari de la Inquisitio, lo qual ne haja a leuar acte public, e aquell liurar als regidors de las ciutats principals, dins vn mes apes que sera prestat, axi com dalt es dit.

BVLLA de Papa Leo deze en confirmatio dels precedents capitols, dada en sanct Pere de Roma a las Chalendas de Agost 1516. y de son Pontificat, Any quart.

Pastoralis officij quo pacem, & quietem fidelium appetimus singulorum, cura nos admonet, vt ad ea dirigamus sollicitudinis nostrae partes, per que Apostolicę Sedis ministri negocia eis pro tempore commissa citra alicuius iniuriam, & grauamen, & cum populorum inter quos versantur pax, & quiete executioni valeant demandare, & his que propterea ab eisdem partim a ministris, & partim a catholicis Principibus prouida sunt consideratione decreta, ordinata, & conuenta, ne alicuius vitij impugnationi subiaceant, sed vt quos sortiantur effectus, cum a nobis petitur, Apostolici adijciamus muniminis firmitate, & alijs de super prouidemus, prout eorundem Principum vota deposcunt, & nos locorum, & rerum qualitatibus bene p̄satis, in domino cōspiciamus salubriter expedire. Dudum si quidē pro parte clare memorie Ferdinandi Regis Aragonū, & vtriusque Sicilię tūc in humanis agētis nobis exposito, q̄ alijs tūc Inquisitor generalis hęreticę prauitatis in Aragonū, alijsq; Regnis, ac Principatu Cathalonie, & dominijs suis per Sedem Apostolicę deputatus prouide considerans, q̄ nonnulli ex officialibus, & ministris officij Inquisitionis dicte prauitatis, qui pluribus priuilegijs, immunitatibus, & exēptionibus, tam a iure, quā alijs muniti esse noscebantur, honestatis, & rationis metus sæpe egrediebantur, & ipsorū officialiū, & ministrorū, vt priuilegijs, & immunitatibus vt, seu potius abuti possent, numero adeo excreuerat, vt ordinariorū iudicum ecclesiasticorum, & seculariū iurisdictioni, & auctoritas in pluribus casibus ad eorum fora expectatibus, ad nihilum fere redacta videretur: ledebaturq; multe priuatae personę in contractibus per eos, vel eorū antecessores cū hęreticis pro christianis publice reputatis bona fide inhibitis, ac propterea, & alijs necessariū erat in pręmissis, & alijs ad officij Inquisitionis huiusmodi, eiusque officiales, & ministros pertinentibus de reformatione, & remedio oportuno prouidere, inter alia declarauerit, & ordinauerit, q̄ veri dicte Inquisitionis officiales, & ministri, qui priuilegijs & immunitatibus supradictis gaudere deberent, censerentur, & essent dicte prauitatis Inquisitores, eorum familiares, continui comensales, assessores, alguazilrus, & eorū comensales, & familia, pro executione dicte officij deputati, & quos ad familiā armatā in Casare augusta decem, in alijs vero ciuitatibus, oppidis, & terris dicte Regni Aragonum in quibus

dicte Inquisitores eorum officium actu exercentes pro tēpore residerēt, vsque ad numerū viginti dumtaxat in toto Regno prædicto, personę coniugate, & bone fame ad id specialiter nominandę, priuilegio arma deferendi vterentur, & defunctorum, vel absentium, aut amotorum loco alij intra eundē numerū subrogari possent, quorū tam ab initio ex tūc, quā per cessum, absentia, vel amotionem huiusmodi in posterum surrogando rum nomina officialibus ciuitatis, vel loci vbi dicte Inquisitores residerēt intimaretur, immunes que ac priuilegiati haberentur, aduocat⁹, & procurator fiscalis, notarij, consiliarij duo ordinarij, & alij nūcij pro actibus particularibus dicte officij creati, ipsorum officij exercitio dūtaxat durante, & medicus, & chirurgus per dicte Inquisitionis officij stipendiati, receptorq; bonorū confiscatorū, ac carcerū, & portarū custodes. Et q̄ alicuius reus criminis, propter q̄ corporali pœna veniret puniendus in officialē, seu familiarem dicte officij recipi nō possit, & admissus ab eo ipso, vel ad cuiusuis instantiā expelleretur: & ad dicte officialium, seu familiarium instantiā, nec non ciuilitate extra suum ordinarium forum conueniretur, & si contrariū fieret, id nullum, atque irritū foret, & actor per dicte Inquisitores in expensis, & damnis in duplum condēnaretur. Et si aliquis dicte Inquisitionis officialis aliqua bona litigiosa, vel super quibuslis moueri de proximo speraretur, oneroso, vel lucratiuo titulo compararet, illorum occasione conueniri posset coram alias suo iudice ordinario. Et si prætenderet ius sibi cōpete in bonis per iudicē secularē apprehensis, liceret eidem iudici seculari in huiusmodi causa super articulo litis pendentie, firmarum, & proprietarū, & quorumuis ex eis vsq; ad sententias diffinitiuas, & re iudicatam, etiam illius executionem inclusiuę, quibuslibet Inquisitorum inhibitionibus nō obstantibus procedere. Et si vinearū custodes, aqueductuum mundatores, & aquarū partitores, & alij omnes seculares officiales quęcunque ex domesticis, & cōtinuis comensalibus, officialibus, vel ministris dicte Inquisitionis in flagranti maleficio deprehensum caperent, capture huiusmodi occasione molestari per dicte Inquisitores nullo modo possint: & si super hoc aliqua armorum, vel pignorum captorum restitutio, aut alia prouisio facienda foret, illa fieret per superiores iudices dicte officij custodum, mundatorum, vel partitorum, aut aliorum secularium officialium prædictorum, iuxta municipalia iura, & consuetudinem dicte Regni Aragonum pro tempore deputatos, & dicte officiales inquisitionis taliter deprehensi punirentur criminaliter per dicte Inquisitores prout eis videretur. Et si vllus ex dictis officialibus Inquisitionis mercaturam exerceat, officio per eum in dicte Inquisitione obtento,

per

per dicte Inquisitores qui ad id ex eorum officio quā primū res ad eorum noticiam perueniret, vel ad instantiam personę cuiusuis de dicte Regno Aragonum priuari deberet, & donec talis officialis mercaturam exercens priuatus declararetur, ratione mercaturę quam interim exerceret, iura que soluturus esset si dicte Inquisitionis officialis non existeret, soluere teneretur. Quodque officiales, & ministri dicte Inquisitionis contribuere deberent in omnibus, & singulis oneribus, impositionibus, & alijs iuribus patrimonialibus, & mixtis, ac si dicte Inquisitionis officiales non essent. Et si quispiam pro bono Christiano habitus, & reputatus vendidisset, aut venderet bona per eū possessa, aut eorum partem post commissam hęresim, & deinde condemnaretur de hęresi, & eius bona fisco applicarentur, & ipse fiscus eadem bona vendicaret, teneretur idē fiscus restituere emptori pretium, quod legitime constaret fuisse solutum venditori hęretico. Et si quis bona fide, & sine fraude soluisset, aut solueret aliquid debitū, aut luisset, aut lueret aliquid censuale ab hęretico pro bono christiano reputato, antequam de hęresi damnaretur, vel eius hęredibus, nō posset ipse, eiusque hęredes, & successores impeti super debito, aut censuali prædictis, nec alijs de super quo modolibet molestari per fiscū, vel aliā dicte Inquisitionis personam. Et si maritus, aut focer alicuius mulieris de hęresi condēnaretur, & eius bona per fiscū occuparentur, deberet idē fiscus dotem, vere, & sine fraude solutam, & per dictum maritum, vel focerum mulieris que tamē cū eius viro pro bono Christiano tēpore contractus reputato matrimonij contraxisset, etiā si iam tunc in hęresi lapsus foret, receptam restituere. Et quod quicūque interuenisset in compositione facta super bonis defunctorū, & soluisset pro dicte compositione aliquam pecunie quantitatem, si defunctus fuisset, aut foret condemnatus de hęresi, & fiscus ipse condemnati bona occupasset, vel occuparet, tantumdem recuperarent ex dictis bonis, quantum ipsos producta compositione soluisse constaret, dummodo solutio facta non esset de bonis ipsius condemnati. Et quod ministri, & officiales dicte Inquisitionis quarumuis personarum debitores eorum debita suis creditoribus infra certum tempus expressi, vel sub certo modo moderandi temporis spatium sub pœna priuationis officij, quod quilibet ex dictis debitoribus in præfata inquisitione obtineret, soluere tenerentur. Et q̄ si aliquis testis falsum deponeret in dicte Inquisitionis officio, per iudices ecclesiasticos ordinarios diocesis in qua falsum huiusmodi committeretur, & dicte prauitatis Inquisitorē in eadem diocesi pro tempore deputatum simul, ita vt alius sine alio procedere non possent, puniretur. Et quod prauitatis eiusdem Inquisitores prætextu

clausularum in contractibus apponi solitarum, per quas contrahentes proprijs iudicibus, & foris renuntiare, & se cuius iudici, & foro per actorem eligendo submittere solent, directe, vel indirecte de huiusmodi contractibus non cognoscerent. Et quod commissio causarum, vel exemptio super creditis patrimonialibus officialium, vel ministrorum dicte Inquisitionis ad dicte Inquisitores non expectarent, nec ipsi Inquisitores per se vel alios se de illis intromitterent. Et contra eos qui primis vxoribus superstitibus secundas duxissent, aut ducerent, & eas que primis viuentibus viris ad secunda auderent vota transire, dicte Inquisitores non procederent, nisi taliter delinquentes de matrimonij sacramēto male sentirent, sed huiusmodi excessuum punitio iudicibus ordinarijs libera remaneret. Idē quoq; obseruaretur in casibus blasphemie, nisi manifestam hęresim saperent. Et cū ordinarij locorū, & Inquisitores per Sedem prædictam deputati, in causis fidei, & criminum hęresis de iure concurrerent, dicte ordinarij, qui catenus ab Inquisitionis huiusmodi exercicio Regis præcibus cessauerunt, illam ex tunc libere exercerent. Et salui conductus in quorū concessione passim cōmittebatur abusus, eis per dicte Inquisitores dūtaxat concederentur, quorū opera in perhibendo testimonio, aut alio actu necessario dicte Inquisitionis officij cōcernenti opus esset, & testimonio perhibito, seu alio actu huiusmodi cōpleto, post lapsum temporis ad redeundum ad loca vnde saluos conductus huiusmodi habentes vocati forent cōpetentis, expirarent eo ipso. Et quod dicte Inquisitores de ipsius Regni Aragonū Deputatis, ac generalibus introhibitibus, & alijs rebus ad dicte Deputatos expectantibus, ipsorū ve Deputatorum officialibus, & ministris in his que Deputationis officium pertinerent, aut de impositionibus ciuitatū, oppidorū & locorum dicte Regni se nulla tenus intromitterent, & quicquid secus super præmissis per generalem, & alios dicte prauitatis Inquisitores, eorū ve officiales, & ministros fieri vel attentari cōtingeret, fore ipso iure nullum, Rex que & alij officiales seculares ad obseruandū inhibitiones contra præmissa, vel eorum aliquod a dictis Inquisitoribus pro tempore factis, minime sint astucti. Et q̄ in causis appellationū ab aliquo particulari Inquisitore ad generalē Inquisitorem prauitatis eiusdem pro tēpore interpositarū per eundē generalē Inquisitorē cū consiliarijs dicte Regni ad illarū decisionē modis & formis tūc expressis procederetur, & illis p̄dētibus sententię late executioni de mandari nō possent. Pręterea q̄ possessores per se ipsos, vel eos a quib⁹ causā haberēt titulo oneroso, vel lucratiuo bonorū immobiliū, que hęreticorū fuissent, triginta annorū p̄scriptio tueretur, ita vt sup illis p̄ fisco Regū mortuari, aut illa ab eis per eundē fiscū,

B 2 vel

vel Inquisitores prefatos, aut ab eis causam habentes exigi non possent. Et quod depositorum, seu comendatorum cautiones, censuales, & alia debita totidem annorum prescriptione, quae sine alia medietate temporis deductione, aut interpellatione, etiam concurrente ignorantia continua esset, in exigibilia efficeretur, & remaneret. Nos dicti Ferdinandi Regis in ea parte supplicationibus inclinati, ordinationem, decretum, & declarationem praedictam, ac prout illa concernebant omnia, & singula in publico instrumento, vel alia autentica scriptura inde confecto contenta, Apostolica auctoritate approbavimus, & confirmavimus, ac perpetuae firmitatis robur obtinere, & inuiolabiliter obseruari debere decreuimus: suppletentes omnes, & singulos tam iuris, quam facti defectus, si qui forsitan interuenissent in eisdem, necnon commissionem causarum super usuris in dicto Regno praefatis Inquisitoribus per Sedem praedictam factam reuocauimus, & annullauimus, & eisdem Inquisitoribus, ne de illis, nisi quis asseret usuram non esse peccatum, de cetero nullatenus se intromitterent, aut alias contra in instrumento, vel scriptura huiusmodi contenta, per nos, ut praemittitur approbata in aliquo contrauenirent, sub excommunicationis sententia districtius inhibuimus. Constitutionem vero per felicis recordationis Ioannem Papam vigesimum secundum praedecessorem nostrum contra nigromaticos editam, quae incipit *Super illius specula*, in nouauimus, & tandem uolumus in dicto Regno perpetuis futuris temporibus obseruari. Et deinde sicut exhibita nobis nuper pro parte charissimae in Christo filiae nostrae Ioanne Regine, & charissimi in Christo filii nostri Caroli Castellae, & Aragonum Regis illustres petitione continebat, ab eodem generali Inquisitore dum penultimum Cathalanorum conuentus in oppido Montiffoni Illerdensis Diocesis celebraretur praefato Ferdinando Rege in his expresse consentiente, & se illa Sede approbati, & confirmari curaturum cum effectu, etiam medio iuramento promittente, similia in plerisque, & alia diuersa, etiam maioris qualitaris, & momenti quae ipsi generalis, & ceteri dictae prauitatis Inquisitores in Principatu Cathalonie obseruare, & adimplere tenerentur, & quae eis, uel eorum officialibus, & nuncijs transgredi in aliquo non liceret, ordinationes, & decreta emanarunt, quae postea in duobus alijs eorundem Cathalanorum conuentibus in dicta oppido, & ciuitate Illerden. successiue habitis per praefatum Ferdinandum Regem sub spe accessurum ad id nostri, & dictae Sedis beneplaciti, multifaria etiam per viam ad litem extensione fuerunt, & ampliata. Praeterea Ioannes Archiepiscopus Cusentinus noster tunc Episcopus Britonien. & felicis recordationis Iulij Papae II. etiam praedecessoris nostri in Hispania nuncijs primo, & paucos post dies Didacus Episcopus Maioricen. venerabiles fratres nostri super executione litterarum dicti Iulij praedecessoris, in subsidium ex-

peditionis contra Africam per dictum Ferdinandum Regem inchoate concessarum, Cruciatam nuncupatae commissarij, ab eodem Iulio praedecessore cum facultate dubia quaecumque, quae ratione gerendorum vigore dictarum litterarum, & superillarum uero intellectu occurrerent declarandi, & alia tunc expressa faciendi specialiter deputati, varia dubia, & difficultates, quae dicta ratione tunc occurrerent interpretati fuerunt, & plura quae tam in dictarum concessarum, quam aliarum in eiusdem expeditionis subsidium concedendarum a dicta Sede pro tempore litterarum executione in eodem Principatu obseruari deberent, decreuerunt, & ordinarunt, prout in nostris in forma breuis, & praedicto ac alijs uarijs publicis instrumentis, seu authenticis scripturis de super confectis plenius continetur. Quare pro parte dictorum Ioanne Regine, & Caroli Regis nobis fuit humiliter supplicatum, ut pro pacifico, & quieto dicti Principatus statu, & per dictum Ferdinandum Regem illum in colis, & habitatoribus ut praefertur praemissorum implemto dictas nostras litteras, & in eis contenta, ad dictum Principatum, & illius incolas, & habitatores, res & bona extendere, & ampliare, & alia quaecumque in eorundem Cathalanorum fauorem tam per Inquisitorem generalem, & Ioannem Archiepiscopum, & Didacum Episcopum, quam demum per Ferdinandum Regem praefatos ut praemittitur decreta, declarata, extensa, & promissa approbare, & confirmare aliasque de super opportune prouidere de benignitate Apostolica dignemur. Nos igitur qui de singulis decretis, ordinationibus, declarationibus, & illorum per dictum Ferdinandum Regem factis extensionibus plene informati sumus, & quae acti de uerbo ad uerbum infererentur praesentibus pro sufficienter expressis habemus, huiusmodi supplicationibus inclinati, ex certa nostra scientia, auctoritate praefata eorundem tenore praesentium dictas nostras litteras & in eis contenta ad Principatum Cathaloniam, & illius incolas, habitatores, res, & bona extendimus, & ampliamus: necnon omnia, & singula alia in eorundem Cathalanorum fauorem tam per dictos Inquisitorem generalem, & Ioannem Archiepiscopum, ac Didacum Episcopum, quam demum per Ferdinandum Regem in praemissis, & circa ea quomodolibet decreta, extensa, & promissa approbamus & confirmamus, suppletentes omnes, & singulos iuris, & facti defectus si qui interuenierunt in eisdem, & ea decernimus in toto Principatu praedicto per modernos, & qui pro tempore fuerint dicti Principatus generalis, & alios Inquisitores, & litterarum Cruciatam nuncupatae concessarum & concedendarum huiusmodi commissarios, eorumque officiales, & ministros, & quoscumque alios debere inuiolabiliter obseruari, potiori quae pro cautela illa omnia, & singula prout per eosdem

eosdem Inquisitorem generalem, & Ioannem Archiepiscopum tunc Episcopum, & Didacum Episcopum, & Ferdinandum Regem decreta, ordinata, interpretata, declarata, ampliata, extensa, & promissa respectiue fuerunt, & in dictis inde confectis instrumentis, uel scripturis continetur, scientia, & auctoritate praedictis decernimus, ordinamus, interpretamur, declaramus, extendimus, & ampliamus, ac uolumus praesentes litteras, eo prout quod singula decreta, interpretationes, declarationes, ampliationes, & extentiones per Inquisitorem generalem, & Ioannem Archiepiscopum, ac Didacum Episcopum, ac Ferdinandum Regem facta huiusmodi praesentibus non sint inserta, aut alias ex quouis causa de surreptionis, uel obreptionis uitio, seu intentionis nostre defectu, impugari nullo modo posse, & quicquid secus super ijsa quocumque, quauis etiam dicta auctoritate scienter, uel ignoranter contigerit attentari, nullius existeret roboris, uel momenti eosque ex dictis generali, & alijs Inquisitoribus, commissarijs, eorumque officialibus, & ministris praesentibus & futuris, qui praemissis in aliquo contrauenierint, & requisiti infra triiduum id totum in quo excesserint, non reuocauerint cum effectu, excommunicationis latae sententiae, & priuationis officij, siue loci per eos tunc obtenti, ac perpetuae inhabilitatis, & ad illud, & similia obtinendum poenas incurere ipso facto. Quocirca venerabili, & nobilibus fratribus Caesareaugustanen. & Tarraconen. Archiepiscopis per Apostolica scripta in uirtute sanctae obedientiae districte praecipiendo mandamus, quatenus ipsi perse, uel alium, seu alios, incolis, & habitatoribus dicti Principatus, & eorum cuiuslibet in primis efficacis defensionis praesidio assistant, faciatisque auctoritate nostra, quoties pro parte dictorum filiorum Deputatorum, communitatum, & uniuersitatum Principatus eiusdem, uel alicuius ipsorum fuerint super hoc legitime requisiti, omnia & singula in dictis nostris litteris contenta, & per nos extensa, necnon alia decreta, interpretationes, declarationes, ordinationes, extentiones, & ampliationes per nos approbata, & confirmata, ac de nouo per praesentes edita iuxta illorum, & praesentium continentiam, & tenorem in toto Principatu praedicto firmiter obseruari: transgressores quoscumque cuiuscumque qualitaris, status, ordinis, & conditionis existant, & quacumque sint praedicti dignitate per censuram ecclesiasticam, & alia iuris opportuna remedia, appellatione qualibet omnino postposita contempserint, inuocato etiam ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis, non obstantibus pie memoriae Bonifacii Papae octaui similiter praedecessoris nostri, qua cauetur, ne quis extra suam ciuitatem, uel Diocesim nisi in casibus ibi exceptis, & in illis ultra uiam dietam ad iudicium non uocetur, ne uel iudices a Sede deputati praefata, extra ciuitatem, & diocesim in quibus deputati fuerint,

contra quoscumque procedere, aut alij, uel alijs uices suas committere praesumant, & de duabus dietis in consilio generali edita, & alijs constitutionibus, & ordinationibus, ac quibusuis priuilegijs, indulgentiis, & literis Apostolicis dictae prauitatis Inquisitoribus, & litterarum Cruciatam huiusmodi commissarijs pro tempore concessis quoruncumque tenorum existant, quibus adhuc illis alijs in suo robore permanens, specialiter, & expresse derogamus, contrarijs quibuscumque, aut si Inquisitoribus & commissarijs praefatis, uel quibusuis alijs coniunctim, uel separatim ad dictam Sede in dultum, uel in posterum indulgeri contingat, quod interdici, suspendi, uel excommunicari non possint per literas Apostolicas uero facientes plenam, & expressam, ac de uerbo ad uerbum de indulto huiusmodi mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae extensionis, ampliationis, approbationis, confirmationis, supplementationis, decreti, ordinationis, interpretationis, declarationis, uoluntatis, mandati, & derogationis infringere, uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Rome apud sanctum Petrum anno incarnationis Dominice millesimo quingentesimo sexto decimo, Chalendis Augusti Pontificatus nostri anno quarto.

3. CONFIRMATIO feta per Io Cardenal Adria Bisbe de Tortosa, & Inquisidor general, dels precedents capitols de las Cortes de montsio y a confirmats per nostre sanct Pare Papa Leo deze, y vna noua concessio de altres capitols a ell presentats en la Cort de Barcelona any. 1520.

NOuerint uniuersi, quod in ciuitate Dertina die Mercurij vigesima octaua mensis Decembris, anno a natiuitate Domini millesimo quingentesimo vigesimo, in mei notarii publici, testiumque infra scriptorum ad haec specialiter vocatorum, & rogatorum praesentia personaliter constitutus Reuerendissimus in Christo pater Dns Dns Adrianus misericordie Diuinae tituli sanctorum Ioannis & Pauli sacrosanctae Romanae Ecclesiae praesbyter Cardinalis, Episcopus Dertuseusis, ac haereticae prauitatis in omnibus Regnis, & dominijs Castellae, Aragonum generalis Inquisitor, Apostolica auctoritate deputatus, tenens in suis manibus quendam capitula, quae ut fertur in Curijs Montiffoni fuerunt oblata, anno millesimo, quingentesimo duodecimo, & per bonae memoriae Ioannem

Herden, Episcopū Inquisitorē generalē Regnorū Aragonū certis modo, & forma in eis cōtentis concessā, & approbata, decretatq; & per decretū virum saluatorē Aleu autoritatibus Apostolica, & Regia notarium, vt asseritur testificata, quorū tenor sic se habet. *Primerament per quant fots color, &c.* Que quidē capitula dixit dominatio sua Reuerendissima, q̄ iuxta earundē seriem, tenorem, decretationē que in eorum, & cuiuslibet eorū calce per prafatum tunc Inquisitorē generalē Regnorum Aragoniæ factarum, & quæ omnia per sanctissimū Dominum nostrum Leonem Papam decimum anno incarnationis Domini millesimo, quingentesimo, decimo, sexto Calendis Augusti pontificatus sui anno quarto rite, & legitime dicuntur, & extāt confirmata, ordinata, & disposita, sua Reuerendissima dominatio quantum in eo est ea omnia, & singula approbat, ratificat, & cōfirmat, ac si per suā personam sub beneplacito Sedis Apostolicæ fuissent de nouo concessa, & ordinata: ac vt infra iuramento proprio, si & in quantum ipsum concernunt, & tangūt, predicta capitula, & singula in eis contenta iuxta tenorem, mentem, & seriem decretationum in calce cuiuslibet ex capitulis predictis factarum, & appofitarum, & quas voluit in personam suā Reuerendissime dominationis esse conceptas, laudauit, approbauit, & confirmauit, fecit, concessit, & inseruit pro Principatu Cathalonie, & Comitatus Rossilionis, & Ceritanie. Et etiam de scientia, voluntate, & mandato vt dixit Regie Majestatis, sua Reuerendissima dominatio tradidit mihi notario infra scripto quandam aliam scripturam per eandem Regiam Maiestatem populū, & omnibus incolis prafatorum Cathalonie Principatus, & Comitatum Rossilionis, & Ceritanie vt dicitur concessam, que est tenoris sequentis.

Cerca lo negoci de la Inquisitio plau a la Cesarea, y catholica Majestat, q̄ de aci auāt en todas cosas sien obseruats los sagrats canons de la Seu Apostolica ordenats, y decretats, y que ninguna cosa en contrari malament se attente. Empero si per lo susdit alguna difficultat que haura menester interpretatio, dubitatio, o obscuredat resultara, aquella se interpretada per nostre Sant Pare, el qual te suprema potestat en lo spiritual, y toda declaratio en aq̄o fiedora guardara la Cesarea, y catholica Majestat, e en quant toca a la Majestat fara per los otros se obseruada.

Los abusos per las Cortes de Cathalunya de present a la Majestat donats contra alguns ministros del sanct officio, la Majestat los ha remesos al Reuerent Inquisidor mayor, lo qual ab confellers no suspitosos, y de todas suspitas apartats, presas degudas informacions sobre aquellos, y criados, y oidas las parts, a cada hu dara son dret, y admi-

nistrara en aquellos compliment de justitia. E per toltre de aci auant lo cami de tals abusos, plau a la Majestat, que qualseuol ecclesiastica, o seglar persona obligada a qualseuol persona per delictē, o quasi, o per contracte, o quasi, y apes sera fet official del dit sanct officio de la Inquisitio, perq̄o no sie exempt de la jurisdicctio ecclesiastica, o secular de son primer jutge, en aquellas cosas q̄ no concernexē lo sanct officio de la Inquisitio, ni per aq̄o pugā declinar la jurisdicctio del dit jutge ecclesiastic, o secular, ni per aq̄o recorrer als jutges del dit sanct officio, ans per qualseuol delictē fora del officio dela Inquisitio perpetrat, hoc encara en lo officio, no concernent negoci de la fe, dels quals los jutges ordinariis son capaces, se per los tals jutges ordinariis conegut, y dauant ells ab son orde se litigue, fins a son degut si, no obstat qualseuol declinatoria de for, leuada facultat als officials de la Inquisitio, que de estas causas mere profanas, e al officio dela Inquisitio no pettanyets no conegā, y leuada a ells potestat de inhibir als jutges ordinariis de tals plets, y processos profans.

E per la indemnitat dels susdits q̄ no sien vexats en multiplicatio de plets, confirmā, & consent la Majestat Casarea, y Catholica, atorga, y promet, que en tot lo Principat de Cathalunya, y Cōtats de Rossello, y Cerdanya, no solament sien guardats los capitols fets en las Cortes de Montso, y otras Cortes, spcialment lo capitol disposant de la prescriptio de trenta anys cerca dels bens dels heretges, acquirits, y posseits, mes encara, si qualseuol particular persona, collegi, o vniuersitat, de qualseuol persona de crim de heretgia no condēpnat, e la cōdēpnatio del qual no era publicament denuntia da, o de altre qualseuol, qualseuol cosa de altre per cōtracte, o quasi, o en altra qualseuol manera obligada, drets, y actiōs ab bona fe haura acquirits, axi per titol oneros, com lucratiu, encara que apes de la tal adquisitio lo tal alienāt de qui las cosas tals ab bona fe seran acquiridas, o aqui la obligatio de la tal cosa pertāgues, apes al dit crim de heretgia fos trobat accusat, e conuençut hauer caygat en dit crim ans de alienatio, o adquisitio de la obligatio, o apes, y axi los dits bēs alienats, o drets acquirits al die q̄ comete lo crim fossen cōfiscats, ni encara lo dit tēps de trēta anys statuit a prescriure tals bens no fos passat, no res menys atesa la bona fe als acquirints, e justa ignorātia q̄ con correge al principi de la adquisitio, no pogan los tals acquiridors, o fos hereus, e successors, e los hauents de aquellos causa, y los tals acquiridors, y possessors per aqueffas cosas q̄ fins al die de la data de las presents en la manera desus dita serā acquiridas, encara que com es dit fossen obligats a algun condēpnat de heretgia, no pugā en qualseuol manera ser molestats, inquietats, ni trets en iuy per officials, o lo sicc del sanct officio

offici de la Inquisitio, o de la Majestat, ni per moure plets per al sus dit pugā demanar de qualseuol notaris, o scriuans de cort, o otras publicas personas, o taulas, o cābiadors, o dels administradors dels depōsits ningun instrument, o partidas, ans de la data de las presents feta, o fetas: ans per los tals bēs fins al die de vuy en la susdita manera acquirits, e ab bona fe per qualseuol temps posseits, sien del tot francs, e quitis, e segurs de tota vexatio, e molestia dels Inquisidors del sanct officio, encara que sobre aq̄o plet, o plets haja pēdents; per quant la Majestat tot lo dret pertanyēt en los dits bens fins aci acquirits cō es dit per los tals acquirints, e lurs hereus, successors, e posseints dona, passa, y remet, cessiona, y transfereix als tals acquiridors, o posseidors per contemplatio de las presents Cortes, y a supplicatio dels staments de aq̄lla, en poder del notari dauall scrit, per ells, y qualseuol dels aqui pertanga stipulant, y acceptant, per q̄o que mes promptes siē a fer lo seruy a la Majestat, todas las ditas cosas la Majestat fara per nostre sanct Pare a prouar, y cōfirmar per las bullas Apostolicas en forma deguda, y acostumada expeditas, e totas e sengles cosas desus ditas guardara, y guardar fara, y jura solemnament guardar, del qual jurament no de manara absolucio alguna, ans de todas las desus ditas cosas ne fara fer instrumēt public, per notari public, las cosas desus ditas stipulant, y acceptant per aquells de qui serā interes. Dixit q; sua Reuerendissima dominatio, quod tria stamenta in curijs Barchinonæ instantissime petierunt, per suam Reuerendissimam dominationem eis concedi, confirmari, ordinari, & approbari omnia, & singula contenta in dicta scedula, seu scriptura pro communi vtilitate subditorum, ac populi huius Principatus, & comitatum Rossilionis, & Ceritanie, sed quoniam concessio, & confirmatio talium requirit plenitudinem potestatis quo ad articulum jurisdictionis super officiales sancti officij Inquisitionis, sua Reuerendissima dominatio quamuis cupiat in omnibus gratificari ipsi stamentis curiarum, & vtilitati communi, paci, & tranquillitati omnium consulere, prospicere, & providere, dixit se non posse illa concedere, ordinare, vel approbare, nisi sub conditione si præcesserit Apostolicæ Sedis dispositio, cōfirmatio, seu approbatio. Verū quo ad articulum cōcernentē Regiam donationē de bonis confiscatis, approbat, concedit, & consentit quantum in eo est articulum ipsum, sicut alia capitula iā actu confirmata per Sedem Apostolicam, & ante cōfirmationem seruabit, & seruari faciet. Sed quo ad articulum jurisdictionis de quo supra, cupiēs facere quod in sua exilit potestate, iurat, & bona fide promittit, postquā per Sedem Apostolicā ille articulus cōcessus erit, cōfirmatus, & ordinatus, ipse illū, quantum ipsum, & officiales sancte Inquisitionis con-

cernit, & tēgit, seruabit, & per alios seruari curabit, & faciet, concedet, ordinabit, & cōfirmabit, vt supra fecit de articulis, seu capitulis cū suis decretationibus in Montifono factis, & æditis: neq; vlla occasione, iure, causa, vel modo cōtraueniet, aut contrauenire permitet. Et vt nulli suspitio subrepat, q̄ sua Reuerendissima dominatio futuro tempore predictis omnibus, vel alicui eorum contrauenurus sit, vel sub dissimulatione alios cōtrauenire, seu omnia, vel aliqua infringere permittet, spontanea sua vt asseruit voluntate, non vi, dolo, vel fraude aliqua circumuētus, iurauit in animā suam per Deū omnipotentē, ac eius sancta quatuor Euāgelia manibus suis more Prælatorū ad pectus appositis, quod omnia, & singula prædicta, rā ex cōfirmatis, & concessis per Sedem Apostolicā, quā de bonis confiscatis quæ Dominus Rex noster eis donabit, etiam ante cōfirmationē Sedis Apostolicæ vt prædictum est, & de jurisdictione postquā per eandem concessum erit, ordinatum, & cōfirmatum; in quantum ipsum, & officiales sancte Inquisitionis concernunt, inuolabiliter, atque inconcussē seruabit, & seruari faciet in Principatu Cathalonie, & Comitatus Rossilionis, & Ceritanie, nec iure aliquo, vel causa contraueniet, vel contrauenire consentiet, vel permittet villo modo, & hæc eadem per singulos Inquisitores subdelegatos, aut subdelegandos iurati faciet, & postquam capitula Regiæ concessionis confirmata erūt, de nouo iurabit si requisierint domini Cathalani. Acta fuerunt hæc in loco, die mense anno quibus supra.

DE LA SANCTA CRVSADA. TIT. VIII.

1. RESPONSA fetas per Ioan Bisbe Britonien. Nunci Apostolic, y comillari general de la sancta Crusada als dubtes li fore proposats per los tres staments del Principat de Cathalunya conuocats en las Cortes de Montso del any 1510.

Rimum dubium si dubiū esse, seu videāt nominare, est, q̄ in litteris applicationis aliquorū masse expeditionis sancte Cruciate sint applicata quecunq; legata, & alias quomodolibet etiā hereditatis titulo, & pro male ablatorū restitutione relicta habitus, & que legari, vel relinqui cōtinget in futurū in quibuscunq; testamētis, donationibus causa mortis, codicillis, aut alijs vltimis voluntatibus, per quoscunq; & vbiq̄ que in Regnis, & dominijs predictis facta, & que interim fieri quibuscunq; in certis Ecclesijs, & pijs locis, aut personis similiter incertis &c. Et per aliquos dubitetur, quod si quis,

leget, vel aliàs relinquat aliquam pecuniæ quantitatem, annuos redditus, seu aliquam rem erogandam, seu distribuendâ inter pauperes Christi alicuius ciuitatis, villæ, loci, seu parrochiæ, nominâdo ciuitatē, villam, locū, aut parrochia, si talia, vel similia legata, aut relicta veniāt in applicatione prædictæ Massæ sanctissime cruciatæ, necne.

Secundum dubium proponitur, quod si quis leget, aut aliàs relinquat aliquam pecuniæ quantitatem, seu rem erogandâ, seu distribuendâ puellis maritandis de genere legantis, seu aliàs relinquentis, aut alicuius nominis, & generis, seu leget, vel aliàs relinquat puellis maritandis, aut captiuis redimendis de nominata ciuitate, villa, loco, domo, aut parrochia, an talia vel similia legata, vel relicta veniant in dicta appellatione.

Tertium dubium est, quod si aliquis leget, vel aliàs relinquat omnes redditus, siue fructus, aut pensiones quæ procedant ex venditione honorum, vel aliàs ex pecunia conuertenda in emptione proprietatis reddentis fructus, licet adhuc non sit facta executio emptionis, vel aliàs designatos ad exequendum prædicta, durate tempore sanctæ Cruciatæ, attento quod non videtur legata proprietatis, nisi fructus, si executores debeant impediri, an solum in applicatione veniant fructus, siue pensiones legatæ, & in proprietate aliquid non attingat sancta Cruciatæ contra mentem testantium, seu fundatorum.

Quartum dubium est, quod in aliquibus partibus Regnorum Aragoniæ censuaria mortua sunt assignata locis pijs, siue personis aliquibus incertis, taliter quod eorum fructus erogentur incertis personis, & locis, sic quod fructus veniant in dictam applicationem, & est licitum præstantibus censuaria illa redimere, & eorum prætia, siue proprietates, aut sors principalis restituatur, si talis restitutio, siue redemptio fiat tempore durante sanctæ Cruciatæ, in applicatione prædicta veniat aliquid proprietatis, seu sortis necne, attento quod non relinquuntur nisi fructus, & non sors principalis.

Quintum dubium est, quod declaratur, qualiter intelligatur illud quod adijcitur in clausula dispensationis in matrimonij ratione impedimenti consanguinitatis, seu affinitatis, videlicet, *dummodo impedimentum non sit ductum in iudicium.*

Sextum dubium est, quæ sint indulgentiæ suspensæ virtute litterarum sanctæ Cruciatæ, & quæ elemosinæ, & acaptoriam peti possunt, & dari, non obstante concessione sanctæ Cruciatæ.

Visis igitur supra dictis dubijs, auctoritate nobis concessâ a sanctissimo Domino nostro Papa sequentes declarationes fecimus, videlicet.

Ad primum dubium, si legata vel relicta pauperibus ciuitatis, parrochiæ, vel hospitalis alicuius nominati fuerunt, ad eroganda inter illos, vel ad redimendos captiuos alicuius prædictorum loco-

rum, legata, & relicta dici debere certa, quæ magis ciuitatē, parrochia, vel hospitale videtur testator respexisse quam ipsos pauperes, & sic de legatis, vel relictis nihil expectare ad Cruciatam.

Ad secundum dubium idem dicimus quod in superiori, legatum dici debere certum.

Ad tertium dicimus Cruciatam non posse se intronittere de proprietate quæ legata non est, sed si executores dolo, vel negligentia tardiores essent ad vsum fructum percipiendum, possent compelli instantibus commissarijs Cruciatæ.

Ad quartum dubium dicimus, quod si ex conuentione factū fuit, vt præstantibus censuaria licitum illis foret redimere quocumq; tempore potuerint illud facere, Cruciatæ non debetur nisi de fructibus ratæ temporis, & de proprietate nihil.

Ad quintum dubium dicimus, quod illa matrimonia dicuntur in iudicium esse deducta, quæ quocumque modo ad notitiam plurimū deuenirent.

Ad sextum dubium, omnes indulgentias perpetuas, & temporarias in hoc tempore Cruciatæ suspensas fore, & quantum ad indulgentias ordinarium, vt verbo petiuntur, dicimus, illas quæ in solemnitatibus missarum Prælatorum concedi solent, vel in consecrationibus ecclesiarum, vel altarium non esse suspensas, quia Cruciatæ nocere non possunt: & verisimiliter est, quod Sanctissimus dominus noster voluerit illas suspendere. Dicimus etiã omnes elemosinas Christi fidelibus, & quibuscumq; personis religionis dari posse, dummodo non credant ex istis elemosinis de præteritis monasteriorum, & locorum piiorum indulgentijs gaudere in hoc triennio, quia vt dictum est suspensæ sunt, sed libere ad opus charitatis, & pro Deo placeat dare possunt dictas elemosinas dicti Christi fideles, in quorum fidem &c. Datis in hoc conuentu Montifsoni oppidi Ilerden. Diebus die decima septima mensis Augusti, anno a natiuitate Domini millesimo, quingentesimo decimo, pontificatus Sanctissimi Domini nostri Iulij Pape secundi anno septimo Ioannes Episcopus Britonien. Nuntius & commissarius. De Mandato Reuerendissimi Domini mei & commissarij Apostolici Alfonsus de Herreia eius secretarius.

2. CAPITOLS concedits per don Diego de Ribera Bisbe de Mallorca, y comissari de la sancta Cruzada a supplicatio dels tres staments de las Cortes conuocadas en Montfso any .1512.

NOs don Diego de Ribera per la gratia de Deu Bisbe de Mallorca, del cõsell d'el Rey nostre senyor, y comissari general d'la sancta Cruzada a sa Alteza cõcedida en sos Regnes y senyories, per nostre molt S. Pare Iulio Papa II. a vosaltres los comissaris, receptors, thezorsers, y predica

predicadors, y altres officials de la sancta Cruzada residets en lo Principat d' Cathalunya salut en nostre Señor Jesu Christ Sapiau q̄ a supplicatio dels tres braços de las Cortes generals del dit Principat sa Alteza mana q̄s remediassen certas cosas, en las quals los d'el dit Principat preteniã esser agrauats per vosaltres dits comissaris d'la sancta Cruzada, e nos obeint als manaments Reys com som obligats, conuocat gran consell de homens doctes, y haguda sobre aço madura desliberatio, foren ordenadas, y fetas las desliberations que son del tenor seguent.

1. Primeramet nos apar, y axiu manam obseruar als ministros, y executor officials de la sancta Cruzada, que dels bens de algun defunct abintestat nos puga leuar la quinta part dels bẽs del dit defunct, ni algun dret, ni part alguna de aquells per la sancta Cruzada, ans aquells integramẽt hajan esser dels fills, parents, o personas que abintestat tenen succerir.

2. Item nos apar, que si qualseuol hereter, o successor, o executor haura dat compte al jutge ordinari, o al jutge de causas pias, del que per los defuncts en sos testaments, y vltimas voluntats hauran deixat pera causas pias, y del tal jutge ordinari, o jutge de causas pias tindra diffinitio, que a aquell tal per los comissaris, y executors de la sancta Cruzada no li puga esser demanar d'cõpre, ni cosa alguna per mirar, y regoneixer la dita diffinitio, ni testament, ni en altra qualseuol manera, pus se sie haguda la dita diffinitio ans de la dita present Cruzada.

3. Item nos apar, que las personas del dit Principat, axi en vniuersal comen particular no sien estrets, ni obligats a dar posadas frãcas, ni manco vituallas, ni cosas altras als ministros, executors, comissaris, ni officials del dit officio de la sancta Cruzada, ni als domestics, ni familiars de aquells, sino pagant lo just valor de aquellas.

4. Item nos apar, y axiu declaram, que entre los altres legats certs, sie legat cert lo ques deixa, o deixara a certa Esglesia, o a cert monastir, o casa de religio, o pia: y axi mateix declaram que sie hagut, y tengut per legat cert las deixas, y legats fets a personas que son, o seran de certa parentela, o linatge, y que de rals legats la dita Cruzada no haja part, ni portio alguna per via de composicio, ni en altra manera.

5. Item nos apar, que los officials, ministros, executors, ni comissaris de la sancta Cruzada no se entremetan de forçar algunas personas a fer restitutions, posant cõsuras ecclesiasticas, o altras penas, lo qual tot deixen, y remetan als dits jutges ordinaris a qui pertany, absolent de las censuras, o penas a aquells que haurã caygut, liberalment, sens pagar composicio alguna.

6. Item nos apar, que los subdelegats, y comis-

saris de la sancta Cruzada no hajan de compellir los pobles, ni personas algunas en los locs del dit Principat de Cathalunya per censuras ecclesiasticas, ni per altras penas, ni en altra manera venir a la Esglesia per oir la predicatio, y publicatio de la sancta Cruzada, sino sols vn die, aquell que per los dits comissaris los sera assignat, y no mes, si ja aquells no fossen diumenges, ho dies de festa, los quals la sancta mare Esglesia mana seruar.

7. E axi mateix manam, que los dits comissaris no compellescan los dits pobles, ni personas algunas, o alguna de ellas per censuras ecclesiasticas, ni altras penas, quels hajan de fer oferta de cosa alguna en los dits locs. Los quals capitols demundats volem, y manam que per vosaltres dits comissaris, receptors, officials, y ministros de la dita sancta Cruzada sien obseruats, y guardats en tot, y per tot, y guardar, y obseruar aquells siau tinguts, y obligats, y contra aquells no vingau, ni permetau que sie fet, o vingut en alguna manera, sots las censuras, y penas en la Bulla Apostolica contra los rebelles, y inobedients constituidas. Y perque la present ha de esser portada per diuersas ciutats, y parts del dit Principat de Cathalunya, volem, y manã, que al traslat de ella signat de notari public, sie dada tãta fe, comen aquest mateix original, y no fassau altra cosa.

3. CAPITOLS concedits, y decretats per lo Rey don Ferrando segon a supplicatio dels tres staments conuocats en las Cortes de Montfso del any 1512.

PRimo que sie proueit, que qualseuol bens donats, o per titol de legat, o en altra qualseuol manera lexats, e que per auant se lexaran, o daran a pobres de certa ciutat, vila, loc, o parrochia, sien haguts per donacions, o leixas certas, y los comissaris de la sancta Cruzada nos pugan entremetre de aquellas. Seruetur declaratio.

2. Item sie proueit, que no hãj composicio en las confrãias, e charitats qui no tenen renda certa, ans aquellas comanant voluntariament lo que volen, fan las charitats voluntarias. Plau a sa Alteza no hauent hi vot.

3. Item se proueesca, sie leuada de la bulla de la Cruzada la clausula dels badolers, valedors, e cõselladors, e que sien absolts de las excõmunications, e censuras en que hauran caygut, sens composicio pecuniaria. Plau a sa Alteza.

4. Item que tota hora, y quant los officials de la sancta Cruzada vindran a demanar executoria, o testimonials dels jutges ordinaris ecclesiasticos,

B s. aquellas

aquellas nols sien atorgadas, sino que primer jurare en poder del dit ordinari, de tenir, y seruar los presents capitols de la Crusada, y las ditas letras, sens la insertio dels presents capitols, no sien atorgadas als dits officials. Plau a sa Alteza q se prestat lo jurament demanat ans de atorgar dita executoria: quant empero de insertar los presents capitols en las executorias, apar que no te practica, y seria procurar despesas infructuosas als ministros de la sancta Crusada: y plau a sa Magestat que en las executorias se faça mentio, com han prestat lo dit jurament.

5. Item q si los ministros de la dita sancta Crusada no seruaran las cosas cõtengudas en los presents capitols, o alguna de ellas, sien punits, y castigats axi en persona, cõ en bens. Plau a sa Alteza.

6. Item supplican los dits tres staments del dit Principat al Rey nostre Senyor, li placia prometre, e jurar, que supplicara a nostre sanct Pare, y procurara ab tot son poder que atorguè, y manè, que en la sancta Crusada que ara es atorgada, y en las sanctas Crusadas que per temps seran atorgadas a supplicatio de la Alteza, o per propri motiu, o en altra manera, mane obseruar imperpetuum ab tot effeete totas, y sengles cosas en los dits capitols de la Crusada cõtengudas, y atorgue, y mane que los Inquisidores qui son, y per temps seran, tindran, y seruaran perpetualmēt ab effeete, tots los dits capitols tocant a la dita Inquisitio, e senyaladament la dita extrauagant de Papa Ioan xxii, y la cõfirmatio de aquella, y los capitols de las vsuras, y prescriptio, y otras cosas sobreditas, cū sufficienti obstantium derogatione, & clausula decreti nullitatis in secus agendis, y que sa Alteza no cõttrauindra, ni manara contrauenir a aquellas, ni a alguna cosa de ellas per via directa, ni indirecta, ans be tindra, seruar, y complira aquellas, y cada vna de ellas ab effeete. Plau a sa Alteza de las cosas atorgadas.

7. Item q placia a sa Alteza prometre, e jurar, q rotstemp que sera supplicat per part dels tres staments de dit Principat de Cathalunya en las presents Corts conuocats, o dels Deputats del dit Principat, o dels Cõcellers de Barcelona, atorgara, y manara liurar las letras, supplications, y prouisions necessarias pera expeditio de las cosas sobreditas, que per part de sa Alteza se han a supplicar a nostre sanct Pare, axi de la confirmatio de la dita extrauagant, com de las otras cosas tocants a la Inquisitio, Crusada, vsuras, y prescriptio, pus las despesas que per aco se hauran ha fer, las paga lo dit General, Plau a sa Alteza del que es atorgat.

8. Itē q lo commissari de la Crusada (aqui per lo Papa es feta cõmissio de absolve los qui son incidits en excõmunicatio, en virtut d la clausula dels bandolers) cometa de present la potestat de absolve a tots los officials dels ordinarijs de la prouin-

cia de Tarragona, e Bisbat de Elna, ab lo consentiment del senyor Rey, tant per las cosas passadas, com per las esdeuenidoras, axi com per lo Papa es estada a eil cometa, e que dita potestat de delegatio de absolve se haja en effeete d donar a la present Cort, abans que se faça lo acte de la Cort, sobre lo seruiç se te fer a sa Alteza. Plau a sa Alteza, y que los ordinarijs no pugan rexigir sots qualseuol color, o causa, la qual commissio se dara en sems ab lo acte del seruey de la present Cort, la qual absolutio se haja de fer franca de tots salaris, y despesas, axi de albarans com de notari, com de qualseuol altra cosa.

4. CAPITOLS cõcedits per la Catholica Magestat del Rey don Carles a supplicatio dels tres staments de las Corts per ell conuocadas en Barcelona, Any 1520.

Primera ment com per lo Nūciu, e commissari de nostre sant Pare, celebrant se las primeras Corts en la vila de Montso per la Catholica Magestat del Rey don Ferrando auí de vostra Alteza d im mortal recordacio, fossen estadas fetas algunas declaraciones, sobre alguns dubtes que insurgiren de la bulla de la sancta Crusada, y axi mateix per lo principal commissari Apostolic de la dita sancta Crusada, q obseruassen las ditas declaraciones per lo dir Nūciu Apostolic, cõdit es fetas, y otras cosas lauors ordenadas, hauēt sguart al exercici, y bona administratio de la dita sancta Crusada, supplica perço humilment la dita Cort a vostra Magestat, li placia de nou manar fer la dita declaratio per lo dit Nūciu, y commissari de nostre sant Pare, y los manamets als ministros de la sancta Crusada, y posadas las penas q en la dita Cort de Montso, per lo commissari principal de la sancta Crusada foren fets, y posadas, y que sien estelas a qualseuol otras bullas, y concessions de Crusada, que en esdeuenidor se esdeuindra concedir, y axi mateix placia a vostra Magestat manar atorgar, q no permetra vostra Magestat publicar alguna Crusada, nes puga fer exercici per los commissaris, sino que primer hajan jurat tenir, y seruar las peditas declaraciones, e prouisions, e altres capitols que se apuataran en la present Cort. Plau a sa Magestat sie seruada, si, e segons en lo capitol se supplica.

2. Item que no se licit, ni permes als commissaris, thesorers, ni altres qualseuol officials, o ministros de la sancta Crusada acceptar donacions de cosas litigiosas, ni fer pactes ab las parts sobre plets, ni los litigants hi sien tenguts a comparar, e declaratio que sen seguesca que sie nulla, y axi mateix que los commissaris de la sancta Crusada no pugna conueixer de las personas, ni de algunas causas

causas ciuils, o criminals de alguns ministros de la sancta Crusada actiue, vel passiue, ans a que ellos han de esser conuenguts dauant lurs ordinarijs, com del contrari se sien vists, y seguits molts inconuenients, y danys als poblats en lo dit Principat. Plau a sa Magestat sien nullas qualseuol donacions, o cessions de bens litigiosos fetas, o factoras en los officials de la Crusada, y que los officials de la Crusada no torben los jutges ordinarijs, axi en lo ciuil, com en lo criminal, ni per ells pugan esser inhibits en lo exercici de los officis.

3. Item com de dret los ordinarijs degan, y pugan veure, si commissaris Apostolic exceden lurs commissions, supplica perço la dita Cort a vostra Cesarea Catholica Magestat, li placia manar esser declarat, que los ordinarijs no pugan esser impeditos, o inhibits en conexas, e prouoir sobre dits excessos, com a ells de dret pertanga, segons dit es, y si inhibitions, o impediments los seran fets, no sien tenguts seruar aquells, e que qualseuol commissari qui de nou vinda en lo dit Principat, sie tingut jurar com dalt es dit.

E no res manys p leuar toras dificultades, y questions, supplica la dita Cort a vostra Magestat, li placia prouoir, y manar, que quiscu dels ordinarijs de Cathalunya en sa diocesis, e territorio sie commissari de la sancta Crusada, o subdelegat per lo delegat del Papa. Plau a sa Magestat que se serue, es guarde lo dret comu, y lo que acerca de aco sera per sa Sancte Jat prouoir, y ordenar.

4. Item supplica la dita Cort a vostra Cesarea Magestat, li placia prouoir, y manar, que nos pugā fiar bullas. Ques faça com fins assises acostum a fer.

5. Mes auant supplica la dita Cort a vostra Magestat li placia prouoir, y manar, que los ministros de la Crusada rebent la integra solutio, o part de aquella de las Bullas, o composiçõs, hajan, e sien tinguts a fer albarans, o cauthelas als qui pagara, sens rebre salari algu. Plau a sa Alteza com a eil se supplica.

6. Item q placia a vostra Alteza prouoir, y manar, que per executio dels deutes de las Bullas, o cõposiçions, nos puga metre entredit en las parrochias hõr se deuran, particularmēt, ni encomienda. Sa Alteza prouira, q axi cõ lo supplicat se cõplia. Finalment supplica la dita Cort a vostra Cesarea Magestat, li placia prouoir, y manar esser prouoir, que los commissaris, o altres officials, o ministros de la Crusada no pugan compellir algunas ciuitats, vilas, locs, parrochias, de conuenir, e oir la publicatio, o indulgencias de la sancta Crusada, sino vna vegada, e si era cas los compellien demati, que no pugā esser compellits de presdinar, de modo que no puga esser demati, y de presdinar, sino solament mig die. Plau a sa Alteza se faça com es citat declarat en Montso.

5. CONFIRMATIONS fetas per lo Reuerendissim senyor Cardenal de Tortosa, y per lo Bisbe de Palsen, jutges, y commissaris, Nuncis, y executores generals de la sancta Crusada de alguns capitols cõcedits, y declaraciones fetas per altres commissaris Apostolic, y per los Serenissims Reys don Ferrando segon, y dõ Carles sobre cosas de la sancta Crusada.

IN Dei nomine, pateat vniuersis, quod nos Adrianus misericordie Diuina sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbiter Cardinalis, Episcopus Dertusen. & Petrus Ruiz Episcopus Palsen. iudices, commissarij, Nuncij, executores, generales colatores, & commissarij sanctæ Cruciatæ, per Sanctissimum dominum nostrum Papam in Regnis Hispaniæ Regiæ Maiestati concessæ, considerantes, & scientes, quod in binis Curijs generalibus quæ celebratæ fuerunt per Catholicum Regem Ferdinandum indelebilis memoriæ, fuerunt concessæ, & concordatæ, ac super dubijs occurrentibus declarata capitula quæ sã, super exercitio, & executione gratiæ Apostolicæ sanctæ Cruciatæ, quæ capitula successiuis temporibus fuerunt (sicut promissum fuit,) per Sedem Apostolicam concessa, cõfirmata, validata, & roborata per literas Apostolicas Sanctissimi in Christo patris, & domini nostri domini Leonis Diuina prouidentia Papæ decimi, datas Romæ apud sanctum Petrum anno Incarnationis Domini millesimo, quingentesimo sexto decimo, Chalendis Augusti Põtificatus sui anno quarto, & cum in curijs generalibus quæ de presenti celebrantur in monasterio fratrum minorum ciuitatis Barchinonæ, non solum capitula, & declarationes dubiorum iam factas, & factas, sed etiam alia capitula infra scripta, iuxta supplicationem dictæ Curie veniant faciendæ, cõfirmandæ, & concedendæ, ordinandæ, consentiente, & mandate Catholica, & Cæsareæ Maiestate, igitur oblati nobis capitulis prioribus, & declarationibus dubiorum iam auctoritate Apostolica cõfirmatis, & alijs etiam de presenti additis, & concessis, humilissimo di tenoris. *Primum dubium, &c.* Nos igitur commissarij, iudices, executores, & Nuncij Apostolici in negotijs, & literis prædictis sanctæ Cruciatæ deputati, & assignati, de certa scientia, & cõsulte, de consensu, & mādato Catholicæ, & Cæsareæ Maiestatis Regis nostri, declarationes dubiorum, capitula, & concessiones auctoritate Apostolica iam confirmatas, & etiam de nouo in præsentibus curijs addita, & concessa, auctoritate Apostolica suprascripta, & qua fungimur in hac parte, laudamus, approbamus, ratificamus, & cõfirmamus, validamus, & quatenus opus sit d nouo concedimus, declaramus, interpretamur, & perpetuo cõfirmamus. Quapropter vniuersis & singulis commissarijs, thesaurarijs, nuncijs, & ministris dictæ

dictæ sanctæ Cruciatæ præsentibus, & futuris, tenore præsentium intimamus, insinuamus, & notificamus, & ad eorum notitiam deducimus, & deduci volumus per præsentibus. Et nihilominus eis, & eorum cuilibet autoritate prædicta, in virtute sanctæ obedientiæ, sub excommunicationis pœna, quam in contrafacientes, & inobedientes canonica monitione præmissa ferimus in his scriptis, & etiam promulgamus, districta præcipiendo mandamus, quatenus prædicta omnia capitula, declarationes, & concessionem teneant, & inuolabiliter obseruent, & per alios quoscunq; teneri, & obseruari faciant, & suo tempore iurent, & cum iuramento se astringant, in quorū fidem, & testimonium præmissorum, huiusmodi instrumentū fieri iussimus per notarium, & secretariū subscriptos, & sigillis nostris iussimus communiri. Quæ acta fuerunt quo ad firmam nostri dicti Cardinalis, & iudicis, & comissarii prædicti in ciuitate Dertusæ, Die quinto mensis Ianuarij, anno à Natiuitate Domini Millesimo Quingentesimo vicesimo, præsentibus pro testibus Theodoro de Heze, & Paulo Cisterer secretarijs nostris. Quo vero ad firmam nostri dicti Episcopi Paceñ. qui prædicta firmauimus in monasterio Vallisdomicillæ extra muros Barchinonæ die xij. Ianuarij, & Anni prædictorum, præsentibus testibus Reuerēdo Ioanna Caradellet Decano vicesimo, & Francisco de Vargas thesaurario, de consilio suæ Regiæ Maiestatis.

DE LEYS, VSATGES, Y CONSTITVIONS. TIT. X.

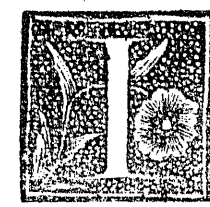
1. P E R E terç en la pragmática dada en Barcelona a 23. de Febrer. 1380.

Deducto ad auditum nostri, quod in ciuitate Dertusæ per nonnullos indubium reuocatur, an constitutiones Cathalonæ generales iuri scripto canonico, vel ciuili debeant præferri, vel anteponi, ratione statutorum, vel consuetudinū scriptarum, habentium quod ipsis consuetudinibus, vel statutis deficientibus, ad ius canonicum, vel ciuile habeatur recursus, necne; & attentō quod in Cathalonæ Principatu dictæ constitutiones generales pro legibus habentur, duobus huiusmodi occurrentes, tenore presentis prouidemus, statui mus, ac pragmaticæ declarando ordinamus, super his præhabito maturo concilio, quod super dictis iudicijs, deficientibus dictis statutis, vel consuetudinibus, primitus obseruentur dictæ constitutiones Cathalonæ generales, quam ad ius canonicum, vel ciuile

super ipsis recurratur. Ipse enim constitutiones, que per nos, vel prædecessores nostros, de consensu generalis dicti Principatu editæ fuerunt, legibus, ac constitutionibus Romanis, quibus obseruandis nisi, si, & in quantum volumus, non tenemur parere, minoris autoritatis esse non debent.

DE COSTVMAS, Y DI VERSOS STYLS DE CORTS. TIT. XI.

1. P E R E terç en la pragmática dada en Perpinya ha 16. de las Chaldendas de Iulio 1345.

In intellectu relatione plurium, qualiter vicarius Ceruarie plerūq; ad instantiam aliquorum creditorum consueuit dirigere literas fatiæ officialibus vicariarum Tarragæ, & Montisalbi, & alijs officialibus vicariarum Cathalonæ nõ submissis officio suo, præcipiendo eis ex parte nostra, & ex sua requirendo, vt ad solutionem debitorum qui debentur dictis creditoribus compellant debitores eorum, prout cum dictis literis dicitur latius contineri: idemq; vicarij Tarragæ, Montisalbi, & alij officiales prædicti, intendentes quod non expedit per eos præcepta dicti vicarij obedire, reculant executionē facere in debitis supradictis prætextu literarum dicti vicarij, e contra, tacito in eius literis de præcepto quod eis facit, solum requirant & moneant eosdem ad exhibendum iustitiæ completum: intellectu etiam quod præfatus vicarius Ceruarie asserens prædicta mandata, seu præcepta in literis suis requisitorijs facere de consuetudine, & stilo curiæ vicariæ ipsius, ea mutare dubitat, nisi de nostri speciali licētia procederet, & consensu. Idcirco ad supplicationem aliquorū asserentium quod in huiusmodi dubio restat executio iustitiæ faciēda, habita super hoc deliberatione, & consilio, cum non inuenerimus æquum fore, nec rationi consonum, quod præfatus vicarius Ceruarie vltra territorium, & iurisdictionem sibi commissam præcepta faciat ordinarijs locorū extra vicariam sibi commissam scituatorū, ideo mandamus per præsentibus vicario Ceruarie prædicto, quod amodo talia præcepta non faciat, sed dictos officiales, & ordinarios moneat, & requirat stylo ipsius vicariæ, quo ad baiulos infra suam vicariam constitutos in suo robore permanentes: in præceptis vero iam factis per ipsum vicariū occasione prædicta nihil volumus innouari, quinimo ea volumus exequi, & compleri iuxta sui seriem, & tenorem. Mandantes, &c.

L O

2. L O MATEIX en la pragmática dirigida als oficials dels Comptats de Rossello, y Cerdanya dada en Barcelona, a 15. de Març 1374.

PRO conseruatione regaliarū, quas habemus in dictis vicarijs, que pro maiori parte in stilis, vsibus, & consuetudinibus curiarum, ipsarum vicariarum consistunt, diuersas pragmaticas sancciones, ordinationes, & prouisiones fecisse recolimus, per quas inter cætera ipsos stilos, vsus, & consuetudines ad vnguem præcepimus obseruari, sed vt nouiter est nobis datū intelligi, pleriq; tam Prælati, quam Barones, & milites, quam etiam alij in dictis Comitibus castra, seu loca habentes, ipsas regalias nostras peruertere, seu minuere satagunt, illas præsertim quibus cū Prælatos, vel aliās personas ecclesiasticas in locis nostris iura, vel regalias nostras vsurpare cōtigit, vos dicti vicarij, iuxta dictos stillos, & consuetudines videlicet quilibet in iurisdictione sua temporalitates illius Prælati, vel personæ ecclesiasticæ vsurpatis, certa forma super prædictis seruata, & quibus etiam vos dicti vicarij, iuxta dictos stillos, vsus & consuetudinem cum contingit inter vestras vicarias quæstionem esse de terminis, vel alijs rebus, de quibus timetur ne partes ad arma veniant, potestis, & debetis tanquam superiores ad manum nostram recipere rem de quæ est quæstio, & deponere in sequestro. Et etiam potestis, & debetis ponere in sequestro pignora facta in cuiusvis termino locorū, infra vicarias vestras scituatorum, si ipsa iniuste facta allegatum fuerit coram vobis. Et etiam potestis, & debetis in quibuscunq; castris, & locis quantumcunq; alodialibus recipere scorcolls, ratione sustentationum bannitorum nostrorum. Et etiam potestis, & debetis intrare quæcunq; loca Prælatorum, & aliarū personarum ecclesiasticarū, Baronum, & militū, pro capiēdo consules, baiulos, & alios officiales ipsorum, de maleficijs inculpatis, & alios etiā quoscunq; singulares qui delinquerint in caminis publicis, vel aduersus officiales nostros, aut regalias nostras, nam per viam appellationum, quas quandoq; super vsu dictarum regalium faciunt, quas vos iudices, tam primarum, quam secundarū appellationum, & subdelegari a vobis quādoq; admittitis, & per aliquas prouisiones, & comissiones quas a curia nostra subreptitiē impetrant, dictis styllis, vsibus, & consuetudinibus præiudicia faciunt. Quapropter tantum nostrum, & dictarum nostrarum regaliarū præiudicium tollerare nolētes, sed ipsas nostras regalias inuolabiliter, & absq; diminutione aliqua conseruare, huius prouisionis nostre salubri serie sancimus, & ordinamus, quod non obstantibus aliquibus comissionibus, seu alijs quibuscunq; prouisionibus, a nostra curia, seu no-

stri carissimi. Primogeniti impetratis, & impetrandis sub quacunq; forma, vel expressione verborum, esto quod essent manu nostra, ac dicti nostri Primogeniti subsignate, & in eis de presenti mēcio specialis fieret, ac tenore eiusdem totaliter esset insertus, nec obstantibus aliquibus appellationibus quæ huc vsque admisse fuerint, vel processibus, seu anantamentis inde secutis, dicti stylli, vsus, & consuetudines prout scripte sunt in libris dictarum vestrarum curiarū, & prout plenius eis nos, & prædecessores nri Reges Maioricarum vsi fuimus, tenaciter, & absq; interpretatione aliqua obseruentur, nec liceat vobis, seu quibusvis alijs illos indubium vertere, nec patiamini indirecte, vel directe iudicium de his fieri aliquod, nec aliud presumatis quicquam facere in contrarium, quouis modo.

DE STATVTS, E ORDI NATIONS. TIT. XII.

1. I A V M E segon ea lo priuilegi concedit a la ciutat de Barcelona, dat en Tarragona a 10. de las Chaldendas de Febrer. 1319.

Nouerint vniuersi, quod cū nobis Iacobo Dei gratia Regi Aragonū, & Comitti Barchinonæ fuissent notificatæ aliquæ ordinationes, nuperime per Cōsiliarios, & proceres ciuitatis Barchinonæ factæ, seu statutæ in ipsa ciuitate, & alię in eadem ciuitate & Suburbio, & alijs locis, scilicet a Montecatini vsq; ad Castrum Felix, & a Montechateno, seu loco de Finestrellis, & a colle de Erolla, & a ipsa Gauarra, & de Vallē vitraria, & a villa Molendinorum Regalium Lupricati, vsq; ad duodecim leucas infra mare. Quæ quidem ordinationes, non vt in se iniquitatem, vel iniustitiam cōtinerent, sed quia metas bannorum, & terminos dictæ ciuitatis excedere videbantur, præcipue cum aliquæ pœnam mortis, & mutilationem membrorum imponerent, intendebamus, & dicebamus, ob cōditorū defectum obseruari non debere, & nos earum obseruationem tollerare non posse, absq; præiudicio iurisdictionis nostre, nisi forsitan pro parte dictorū cōsiliariorū, & procerum ostenderentur causæ legitime, ex quibus appareret, ipsos potuisse ordinationes prædictas statuere, ac etiam ordinare. Tandem missi ad præsentiam nostram pro parte Cōsiliariorū, & procerum prædictorum Petrus de Villafranca, Stephanus de Podio concues eorum, diuersas instructiones, & informationes nobis dederunt, ad ostendendum quod dicti Cōsiliarij, & proceres Barchinonæ potuerūt ordinationes statuere, supradictas, & in quāto dicti ter-

mini

mini prædicitur. Quibus ordinationibus, & similibus, & alijs per libros antiquos vicarie curiæ nre Barchinonæ probauerunt, infradictos terminos vfos fuisse, & ipsis instructionibus, informationibus, & vñsibus in consilio nro plenæ examinatis, cõperimus Cõsiliarios, & proceres supradictos auctoritatem habere, & eis cõpetere ordinationes prædictas, & consimiles, & alias, quarum aliqua sunt criminales, et quæ tam pœnam mortis, quam mutilationem membrorum inducunt, & aliæ civiles, ordinasse, infra dictos terminos superius declaratos licite potuisse, & consimiles, & alias plures, & diuersis temporibus absq; auctoritate nostra ordinasse. Quocirca tenore præsentis cartæ nostræ perpetuo valituræ declaramus, ac per nos, & nostros ex certa scientia, & deliberato consilio concedimus vobis Arnaldo de Serriano, & Frãscõ grñi, & Bernardõ Marqueti, Arnaldo Bernadi, & Arnaldo Dufay nunc consiliariis Barchinonæ, & ciuibus, ac vniuersitati eiusdem præsentibus, & futuris, quod ad fidelitatem, & vtilitatem nostrã, & reipublicæ, & ad bonum, & tranquillum statũ ipsius ciuitatis possitis, & possint Consiliarij venturi, & proceres ciuitatis prædictæ perpetuo facere, & ordinare in dicta ciuitate, & in dictis terminis superius nominatis, banna, & ordinationes, cum pœnis peccuniaris, & corporalibus, veluti membrorum mutilatione, & morte, sine supplicio vltimo, & alijs, prout vobis, velsis fore videbitur faciendum: statuentes, & mandantes, quod vicarij, & baiuli Barchinonæ, & eorum locatenetes præsentibus, & qui pro tempore fuerint, ordinationes omnes, & singulas p vos factas, & alias quascunq; per vos, & alios Consiliarios, & proceres Barchinonæ vt prædicitur in posterum faciendas incontinenti cum per vos, seu alios Cõsiliarios, & proceres Barchinonæ editæ, & ordinatæ fuerint, præconizari, & obseruari faciant per quoscunq; inconcussè, et sine aliquo contradicũ.

DE LAS CONSVETVTS DE BARCELONA, VVLG. ARMENT DITAS LO RECOGNOVERVNT PROCERES. TIT. XIII.

PERE segon en lo priuilegi cõcedit a la ciutat de Barcelona. Dat en Barcelona a 3. dels Idus de Ianer. 1283.

VM nos Petrus Dei gratia Aragonum, & Siciliæ Rex essemus in ciuitate Barchinonæ personaliter cõstitutj, pro generali curia celebranda Cathalanis, ibidem probj honores, & vniuersitas eiusdem ciuitatis nobis humiliter supplicarunt, vt eis de gratia, &

misericordia nostra concederemus, & approbaremus privilegia concessa eis per antecessores nostros, & antiquas scilicet consuetudines, quas in ciuitate Barchinonæ antiquitus habuerunt, quas consuetudines nobis scriptas tradiderunt, sicut fuisse, & esse recognouerunt proceres, & antiqui, & iurisperiti ciuitatis eiusdem. Supplicauerunt etiam nobis, vt quædam alia capitula, & petitiones que inferius declarantur, quas nobis obtulerunt in scriptis, eisdem pro bono statu ciuitatis cõcedere deberemus. Nos itaq;, cõsiderantes quod omnibus subditis nostris tenemur benefacere, & quod Regalis beneuolentiæ est, intendere vtilitatibus subiectorum, & eos gratis ampliare, volentes sequi vestigia antecessorum nostrorũ, gratis, & ex certa scientia per nos, & omnes successores nostros concedimus, approbamus, ac etiã cõfirmamus vobis vniuersis ciuibus, & habitatoribus Barchinonæ, presentibus, & futuris perpetuo omnia priuilegia cõcessa, siue facta ciuitati, & vniuersitati Barchinonæ a nobis, vel antecessoribus nostris, prout in ipsis priuilegijs plenius continentur. Similiter concedimus, & approbamus, ac etiã confirmamus vobis, & successoribus vestris perpetuo omnes prædictas consuetudines, sicut nobis eas in scriptis dedistis, quarum tenor sic se habet.

De donatione, & legato rei emphiteoticaria, sine firma domini Cap. I.

REcognouerunt proceres Barchinonæ, & antiqui, & sapientes in iure, antiquã esse consuetudinem, quod quilibet poterat dare, & legare in testamento, vel donatione inter viuos, vel quocunq; alio modo voluerit, res quas tenet pro alio in emphiteosim, sine firmamento, & consensu domini, dummodo non interueniat fraus.

De legitima Cap. II.

Item quod hereditas defuncti diuidatur in quindecim partes, & quod octo partes sunt legitima.

De repudiatione hereditatis. Cap. III.

Item quod heres potest aditam hereditatem repudiare, sine diminutione tamen hereditatis, nisi habeat iustam causam retentionis.

Quod vxor non possit petere dotem mortuo viro, extantibus liberis. Cap. IIII.

Item quod vxor mortuo viro, extantibus liberis in pupillari etate, non potest petere dotem solui sibi, dummodo teneat bona, & accipat

accipiat fructus, & possit viuere competenter de bonis mariti, vel de bonis suis parafernalibus, vel de iusta negociatione sua.

Quod vxor infra annum luctus non possit dotem petere Cap. V.

Item si non sunt liberi, non potest infra annum luctus petere dotem sibi solui, dummodo presententur sibi alimẽta de bonis mariti infra prædictum annum, & quod post annum, nisi fiat sibi solutio, recipiat fructus, & teneat bona, quo vsq; sit sibi satisfactum, & nihilominus possit petere dotem.

Quod vxor post mortem mariti possideat bona mariti pro dote, & sponsalicio. Cap. VI.

Item quod vxor censeatur post mortem mariti sui possidere bona mariti pro dote sua, & sponsalicio, & quod faciat fructus suos.

In electione creditoris est conuenire principale debitorem, vel fideiussorem. Cap. VII.

Item quod in electione est, creditoris, vel conuenire principalem debitorem, vel fideiussorem, saluo fideiussori quod possit tenere curiam per vnum annum.

De pluribus debitoribus in solidum obligatis. Cap. VIII.

Item quod si sint duo, vel plures debitores principales in solidum obligati, etiam si renũciauerint nouæ constitutioni, non tenentur aliquid soluere, nisi suam partẽ, nisi debitore alio absente, vel egente, vel non soluendo existente.

De eodem in fideiussoribus Cap. VIII.

Item eodem modo se habet consuetudo in fideiussoribus, &c.

De fundo dotali Cap. X.

Item quod fundus dotalis potest alienari, cum vxor iuret.

De uxore quæ obligatur cum marito in mutuo, vel in deposito Cap. XI.

Item quod vxor quæ obligatur cũ marito in mutuo, vel deposito nõ tenetur soluere, dum bona mariti sufficiũt, & in deffectu mariti, tenet ad dimidiã, & hoc quãtũcũq; iurauerit, & renũtauerit beneficio velleyani, & iuri hipotecæ suæ.

De non requirendo consensu domini, vel firmamento in sponsalicijs Cap. XII.

Item in sponsalicijs non requiritur in Barchinona consensus domini, nec firmamentum, nec confirmatio, vel subscriptio domini facta posteriori creditori mariti, ledit ius mulieris, immo semper remanet prior mulier, & potior in obligatione dotis, & sponsalicij.

Vi. vitualia quæ portantur in Barchinona non pignorentur Cap. XIII.

Item quod vitualia quæ portantur in Barchinona per mare, vel per terram, de panæ, vino, carnibus, & piscibus recentibus non marcentur, nec pignorentur pro debito alieno, nec præcium habitum de vitualibus, nec etiam mercimonia inde empta pignorentur, vel retineantur barchæ, ligna, vel iumenta a portãta dicta vitualia, & hoc etiam tam pro alienis debitis, quã proprijs, nisi in contractibus Barchinonæ celebratis.

Quod vicarius non pignoret equituras illorũ qui tenent eam ad proprium vsum. Cap. XIII.

Item quod vicarius non pignoret pro debitis æquituras illorũ, qui tenent eas ad proprium vsum equitandi, neque arma, neque vestes, neq; apparatus lecti, nec etiam caxiam.

De pena non imponenda a vicario, vel baiulo, vel aliquo. Cap. XV.

Item quod vicarius, vel baiulus, vel aliquis officialis non imponat pœnam alicui, nisi rixantibus, vel comminantibus ad rixam.

De sententia iudis data per dominum a quo non appellatur. Cap. XVI.

Item quod vicarius, vel baiulus, vel aliquis dominus qui dat iudicem in causa, non appellat a sententia contra eum lata, nisi subditus, vel emphiteota appellaret, quia tunc dominus potest petere melioramentum, vtendo appellatione ipsius subditi, vel emphiteotæ.

De ordinatione, & constitutione bannorum per proceres. Cap. XVII.

Item quod proceres Barchinonæ ordinant, & constituunt banna, & vicarius banna ordinata per proceres Barchinonæ facit præconizari, & ea exigi, & quod ipsi proceres possint mutare, vel relaxare banna voluntate vicarij, & quod

quod poena bannorum est vicarij;

Quod vicarius non capit aliquem pro banno.
Cap. XVIII.

Item quod vicarius non capit aliquem de nocte pro banno, qui possit dare fideiussorem, & quod sagiones tenentur eum sequi ad domum fideiussoris.

Quando vicarius teneatur captum tradere manuleuta. *Cap. XVIII.*

Item quod vicarius non debet tenere aliquem captum, qui velit idoneam firmare ius, vel se manu leuare idoneam, nisi pro crimine homicidij, vel altero crimine de quo corporalem iustitiam mereatur.

De differentijs arma qui non cadunt in bannum. *Cap. XX.*

Item quod illi qui intrant Barchinonam, vel exeunt per mare, vel per terram cum armis, vel sine armis, non cadunt in bannum.

Quod vicarius dat sex menses pro vendendis honoribus. *Cap. XXI.*

Item quod vicarius donat sex menses pro vendendis honoribus debitoris, qui iurat se non habere res mobiles, de quibus possit creditor satisficere.

De descriptione bannorum debitorum.
Cap. XXII.

Item quod debitor debet scribere bona sua, si hoc petat creditor.

Vt mercatores, vel marinarij qui sunt in recessu non toneantur placitare. *Cap. XXIII.*

Item quod mercatores, vel marinarij qui sunt recessuri per mare, non teneantur placitare super nouis causis, dummodo assecurauerint se prosequi causam in reditu viatici, & postquam lignum, vel barca, vel nauis fuerit in mari, vel parata ad varandum.

De re non petenda publica vendita per curforem. *Cap. XXIII.*

Item quod aliquis non possit repetere aliquam rem ab illo, qui emit eam per curforem publicum, & publice, nisi restituerit pretium.

De testamento facto a notario ipso solo stante cum testatore. *Cap. XXV.*

Item quod notarius potest facere testamentum, ipso solo existente cum testatore, & quod ipso facto, siue notato in papiro, vocet testes, coram quibus dicat se fecisse testamentum ipsius testatoris, & quod valeat, ac si audiuissent ipsi testes testamentum.

De valido testamento quo sint duo, vel tres testes adhibiti. *Cap. XXVI.*

Item quod testamentum in quo sunt testes duo, vel tres adhibiti valet, & non infirmatur ratione testium.

De condemnatione census in duplo cum non soluitur. *Cap. XXVII.*

Item quod ille qui cessat in solutione census, per quoscumque annos cessauerit, quod condemnatur in duplo census, & non cadit in commissum.

De venditione rei data in emphiteosim.
Cap. XXVIII.

Item quod ille qui vendit, vel dat in emphiteosim alij rem sibi datam in emphiteosim, sine consensu, & requisitione domini, praestat duplex laudimium, & non cadit a re.

De empara fracta ab emphiteota.
Cap. XXVIII.

Item si emphiteota non tenet emparam sibi factam a domino, praestet domino quinque solidos pro empara fracta, & si emphiteota offert domino firmam iuris cum effectu, tenetur dominus desemparare illud quod emparauit, facta firma, alias emphiteota non tenetur sibi emparam seruare.

De obligatione rei emphiteoticae in firmamento iuris. *Cap. XXX.*

Item quod emphiteota potest obligare in firmamento iuris rem quam tenet pro domino.

De emphiteota qui non soluit censum domino.
Cap. XXXI.

Item quod dominus potest emphiteota abstrahere auctoritate propria portas, si non soluit ei censum die statuto.

De do-

De domino qui potest abstrahere portas emphiteota.
Cap. XXXII.

Item si non firmat sibi ius, potest sibi abstrahere portas.

De pignoratione rerum conductoris domorum. *Cap. XXXIII.*

Item quod locator domorum potest conductori accipere res propria auctoritate, sine sagione, quae fuerunt illatae, & inuenta in domo locata, pro pensione domus locatae.

De empara fructuum praediorum facta conductori.
Cap. XXXIII.

Item locator praediorum potest propria auctoritate emparare fructus conductori, qui fuerint in praedio locato, ratione pensionis non soluta.

De venditione rei data alicui in emphiteosim.
Cap. XXXV.

Item si emphiteota vendit rem sibi datam in emphiteosim, quod proximior, siue medius emphiteota potest eam retinere, & reducere in primo statu.

De iuramento emphiteota super solutione census.
Cap. XXXVI.

Item quod si dominus dicit censum non esse solutum ab emphiteota, quod ultra annum statui iuramento emphiteota super solutione facta, nisi infrequenti anno, post illum annum transactum quod dicit sibi non esse satisfactum de precedenti, probauerit dominus, quod interpellauerit emphiteotam, pro solutione census dicti preteriti temporis.

De Decimis, & primicijs arborum. *Cap. XXXVII.*

Item quod ciues Barchinonae non dent decimas, & primicias de oliuis, nec de fructibus aliquarum arborum, nec etiam primicias de fructibus vinearum, a colle de codinis, vsque ad riam de Orta, & a podio de Aquilario, & a colle Cerola, vsque ad mare.

De leguminis seminatis in vineis. *Cap. XXXVIII.*

Item non detur de fabbis, & ciceribus, nec de alijs leguminibus quae seminantur in vineis Barchinonae, aliqua decima vel primicia.

De Sacramento vicariorum Barchinona.
Cap. XXXVIII.

Item quod vicarij, qui nouiter constituntur in Barchinona, iurant ad sancta Dei Euangelia in manu, & posse proborum hominum Barchinonae, coram populo, de estando consilio eorum, & seruando iura, & consuetudines Barchinonae, saluo dominio domini Regis.

De ferijs messium, & vindemiarum.
Cap. XXXX.

Item quod in aliqua causa post litem contestatam non conceduntur feriae messium, vel vindemiarum, scilicet mensis Iunii, & Septembris.

De Iuramento Iudeorum. *Cap. XXXXI.*

Item quod quando contentio est inter Christianum, & Iudeum, & causa habet decidi per ius iurandum, quod Iudeus debet iurare super plagis apud Ecclesiam sancti Iusti, excepto iuramento calumniae, quod praestatur super precepta legis, coram iudice.

De Iudicio criminali. *Cap. XXXXII.*

Item quod proceres Barchinonae, & ciues iudicant homines in criminalibus.

De Reptione bataylla in curia Barchinona.
Cap. XXXXIII.

Item quod nemo potest aliquem reptare de bataylla in curia Barchinonae, nec curia conuenire recipere firmam, nisi tantum de treugis fractis, vel bauis, vel traditione.

De prescriptione. *Cap. XLIII.*

Item quod omnis actio personalis, vel realis, quae de iure communi debet tolli decem, vel viginti annis, extenditur vsque ad triginta annos excepta hypothecaria, quae extenditur vsque ad quadraginta annos contra debitorem possidentem rem obligatam, vel eius heredes.

De lucernis positis in pariete proprio, vel communi.
Cap. XLV.

Item est consuetudo in lucernis positis in pariete priuato, vel communi illius qui lucem accipit per ipsas lucernas, si ipsae lucernae extiterint per trigint

triginta annos in pace, & continue, quod ipsæ lucernæ non possint claudi a parte aduersa.

De habenda tuitione, vel prescriptione lucernarum.
Cap. XLVI.

Item est consuetudo, quod si illi qui habent lucernas, non habent instrumentum de lucernis ibi habendis, nec aliquam tuitionem, nisi tantum prescriptionem triginta annorum, quod si clauerint eas operando ibi, vel alio modo, quod iterum non possunt ibi habere lucernas.

De terminatione questionis de lucernis.
Cap. XLVII.

Item est consuetudo, quod si de lucernis, cloacis, de parietibus, & enuānis qui sunt in honore qui tenent pro aliquo, fuerit aliqua questio de ipsis, quod debet determinari per baiulū Barchinonæ, siue per suum iudicem, nisi forte ipsa questio fuerit posita in manu arbitrarium.

De testamento Sacramentali.
Cap. XLVIII.

Item est consuetudo, quod si aliquis fecerit testamentum presentibus testibus, in terra, vel in mari, vbi cunq; sit, in scriptis, vel sine scriptis, seu suā vltimā volūtate, etiam aliquo notario non presente in ipsa voluntate verbo tenus dicta, vel scripta, quod valeat ipsa vltima voluntas, siue testamentum, dum testes qui inter fuerunt ipsi vltimæ voluntati, vel testamento, infra sex menses ex quo fuerint in Barchinona iurent in Ecclesia sancti Iusti, super altare sancti Felicis martiris, presente notario qui tale testamentum confecerit, & alijs personis, quod ipsi testes ita viderunt, & audierunt scribi, seu dici, sicut in illa scriptura continetur, siue in vltima voluntate, verbatenus ab ipso testatore dicta, & quod tale testamentum vocatur sacramentale.

De Sacramento calumnie inter dominum, & vassallum.
Cap. XLVIII.

Item est consuetudo Barchinonæ, quod in causis vbi petitur sacramentum calumnie prestatum, si causa est inter dominum, & vassallum, siue inter dominum, & rusticum, quod vassallus, siue rusticus qui sit solidus, & affocatus ipsius domini debet iurare de calumnia, & non dominus.

De marginibus in vicinis honoribus.
Cap. L.

Item quod in vicinis honoribus margines intelliguntur esse superioris honoris.

De citationibus, & assignationibus dierum factis per vicarium.
Cap. LI.

Item in citationibus, & assignationibus dierum factis per vicarium, vel iudicem creditur, & statim relationi vnius sagionis, dummodo reperiat scriptum in capibrevio, vel in actis iudicis.

De his qui guidari non possunt per vicarium.
Cap. LII.

Item quod aliquis qui fecerit iniuriam corporalem alicui civi Barchinonæ, non potest guidari quod veniet vel stet in Barchinona, per vicarium, vel alium officialem domini Regis, nisi paratus esset firmare ius, vel alius consentiret cui iniuria esset illata.

In quanto tempore forensis permanens Barchinona habeatur pro ciue.
Cap. LIII.

Item quod quicumq; forensis qui steterit in Barchinona per vnum annum, & vnam diem, quod habeatur pro ciue, & non potest peti a domino, de cuius dominio fuit oriundus.

De quibus percussioibus vicarius se non intromittit.
Cap. LIIII.

Item quod vicarius Barchinonæ non debet, nec potest se intromittere de percussioibus, vel vulneribus illatis alicui, nisi forte dictæ percussioes, & vulnera essent ad cognitionem, & iudicium chirurgicorum, excepto banno cultelli, vel armorum, salvo quod tenentur facere ius iniuriarum.

De appellatione iudicij possessorij.
Cap. LV.

Item quod super iudicio possessorio appellatur.

De modo conscribendi instrumenta dotalicia.
Cap. LVI.

Item quando instrumentum dotaliciū fit in hæc verba, ego talis dono tibi tali vxori meæ tantum pro dote tua, & sponsalicio, quod intelligatur tertia pars ipsius quantitatis esse donatio propter nuptias.

De

De solutionibus quæ fiunt per camposores Barchinonæ.
Cap. LVII.

Item super solutionibus quæ fiunt per camposores Barchinonæ alicui creditori nomine sui debitoris, quod credatur libris eorum, si probentur iurati in posse vicarij Barchinonæ, & hoc tam super debitis chirographarijs, quam super alijs.

De atans in pariete vicino.
Cap. LVIII.

Item quod quilibet potest habere atans per larc, e per traues in pariete vicino, sine impedimento lucernarum vicini, quæ erunt ibi per triginta annos, vel quod habeat ipsas lucernas cum instrumento.

Quod aliquis non possit caricare in pariete communi, in parte vel in toto.
Cap. LVIII.

Item quod super pariete cōmuni non debet aliquis caricare in toto, vel in parte, donec partem suam posuerit in missionibus parietii.

Quod non fiat fenestra, vel lucerna in dicta pariete.
Cap. LX.

Item quod in pariete proprio vel cōmuni nemo debet facere fenestram, vel lucernam.

De focanyali super tenedone alterius.
Cap. LXI.

Item si aliquis habuerit focanyale super tenedone alterius, super quam aquæ discurrunt, quod si voluerit eleuare focanyale in altum, non potest ipsum focanyale ibi tornare.

De parte ponenda in clausuris.
Cap. LXII.

Item super clausuris, quod vnusquisq; habeat ponere partem suam cū vicino, & quod clausura domorum habeat fieri de tribus tapijs, & clausura orti habet fieri de duabus tapijs in altum.

Quod aliquis non habeat viftam in alterum.
Cap. LXIII.

Item nemo potest habere viftam supra alterum, nisi primo aspiciat super tenedonem suam.

De atans in muro ciuitatis.
Cap. LXIIII.

Item quod nemo habeat atans, in muro ciuitatis Barchinonæ, nisi in pariete burçega, nisi faciat cum volūtate eius cuius est murus.

De bassia iuxta parietem vicini prohibita.
Cap. LXV.

Item quod vicinus non possit facere bassiam iuxta parietem vicini propriam vel cōmunē, nisi faciat bonam parietem de bono lapide, & cemento de vno palmo & dimidio, & de altitudine in quantum finus, & aqua ascendunt.

Qualiter res emphiteotica potest dimitti domino.
Cap. LXVI.

Item quod quilibet emphiteota potest dimittere rem quam tenet pro alio in emphiteotico, dum modo soluat censum quem tenetur dare pro tempore preterito, & quod restituet instrumentum, & quod faciat sibi instrumentum abfolutionis, & salvo iure domino deteriorationis rei.

De liberis foris casatis de voluntate patris.
Cap. LXVII.

Item est consuetudo Barchinonæ, quod si filius est foriscasatus de voluntate patris, & filia cum marito, quod habeantur pro emancipatis.

De testamento, & contractibus sine patris consensu.
Cap. LXVIII.

Item quod facta foriscasatione, filius vel filia potest facere testamentum, & alios contractus sine voluntate patris.

De viaticis in comandis.
Cap. LXVIII.

Item si aliquis portat comandas in viaticis, quod vxor illius qui tenet comandam, vel alius creditor non possint petere, vel defendere alias merces quæ aportabuntur de illo viatico in quo res fuerint comedate, ratione sponsalicijs, vel alia ratione, quo vsq; illi qui fecerint comandas recuperauerint illas comandas, vel merces empras de illa peccunia.

De re diuidenda sine laudimio a defuncto dimissa.
Cap. LXX.

C 2

Item

Item cum aliquis defunctus dimitit aliquam rem immobilem filijs, vel alijs quibuscunq; , quod ipsi rem a defuncto eis dimissam possint inter se diuidere sine laudimio dominorum, quocunq; modo voluerint.

De blado molendo ciuium Barchinone vbiunq; ipsi ciues volunt.
Cap. LXXI.

Item quod quilibet ciuis Barchinone potest bladum molere suum, vbiunq; voluerit, sine impedimento alicuius, exceptis fornerijs, & flaquerijs, qui debent molere ad molendina Regalia.

De comanda pro qua aliquis capitur.
Cap. LXXII.

Item quod quilibet tenens comandam capiat pro comanda, dum modo ostendatur instrumentum comandæ contra eum purum, tenet quod non sit ibi fideiussor, nec iuramentum, nec terminus, & si tale instrumentum ostendatur, non capitur.

Capitulum de piscataria.
Cap. LXXIij.

Alia vero capitula, & petitiones concedimus, vt inferius declarantur, primū scilicet capitulum piscatarie concedimus, quod ducatur ad antiquum modum, & pristinum vsu, nisi inter vos dictam vniuersitatem, & tenentes piscatariam aliter conuentum fuerit, vel ordinatum.

De officio quod Rex comiserat Seruiano.
Cap. LXXIIII.

Item concedimus capitulum, quod reuocetur officium quod comiseramus Seruiano de Riana, quod de cetero aliquo tempore, nec dicitur Seruianus, nec aliquis alius vtatur in Barchinona officio supradicto.

De non accipiendo bouagij.
Cap. LXXV.

Item concedimus capitulum bouagij, quod de cetero per nos, vel successores nostros in Barchinona non accipiatur bouagium, nec petatur.

De cassatione gabellæ salis, quod quilibet possit apportare sal.
Cap. LXXVI.

Item capitulum gabellæ salis concedimus quod cassetur, & quod quilibet possit sal apportare vnde voluerit, & emere a quocunq; voluerit, & vendere cuicumque voluerit.

De cassatione usurarum Iudeorum, & privilegiorum. Cap. LXXVII.

Item concedimus capitulum, quod obseruetur constitutio edita per dominum Iacobum felicis recordationis patrem nostrum super vtrius Iudeorum, cassatis, & reuocatis priuilegijs in contrarium obtentis per Iudeos.

De Reuocatione tributi notariorum.
Cap. LXXVIII.

Item concedimus capitulum, quod reuocetur, & cassetur impositio census, siue tributi quam feceramus de notarijs Barchinone.

De concessione cinquantæ.
Cap. LXXVIII.

Item concedimus capitulum, quod aliquis ciuis, vel habitator Barchinone non teneatur dare nobis, vel baiulo, vel successoribus nostris de honoribus quos pro nobis, vel successoribus nostris tenuerunt pro laudimio, tam de venditionibus, quam stabilimentis, quam etiam de permutationibus, nisi lo cinquante, & hoc concedimus tantum de nobis, & successoribus nostris, sine preiudicio iuris alterius, veruntamen intromitemus nos, ac tractabimus eum alijs pro quibus tenentur honores in Barchinona, quod veniant ad equalitatem super ipso laudimio.

De concessione fatice alicui homini.
Cap. LXXX.

Item concedimus capitulum, quod aliquis non vendat, nec promittat, nec donec alicui faticam honoris qui per ipsum tenetur, donec instrumentum factum de venditione, vel alienatione de dicto honore sibi fuerit presentatum.

De leudis tam maris quam terre.
Cap. LXXXI.

Item

Item concedimus capitulum, quod super leudis tam maris, quam terræ siue de nauibus, lignis, vel barchis venientibus de Pelec, vel de Hispania, vel euntibus, ac discarricantibus a Salou, vel Tarraconæ, vel Dertusæ, obseruetur, & fiat sicut antiquitus fieri est consuetum, & omnis lezda nouiter imposita, vel introducta in Barchinona, vel apud Ceruariam, Palamos, Vinaxiam, Luffanum, Montemalbum, Tamatum, Dertulam, vel alia loca reuocetur, & cassetur, & omnis nouitas cesser, & fiat sicut antiquitus est consuetum.

Vt lezdarius non moretur in ciuitate Barchinone.
Cap. LXXXij.

Item concedimus capitulum, quod aliquis lezdarius extraneus, vel eius procurator non moretur continue Barchinone, & quod quilibet lezdarius accipiat lezdam suam in suo loco.

De lezda prohibita. Cap. LXXXij.

Item concedimus capitulum, quod ciues, seu habitatores Barchinone non teneantur dare lezdam de corijs, que in macellis Barchinone emerint, nisi sicut antiquitus, fieri consuetum est.

De libertate nauium, & aliorum vessillorum Barchinone.
Cap. LXXXiiij.

Item concedimus capitulum, quod naues, lembi, Barchæ, & quelibet alia vasa ciuium Barchinone possint nauigare, intrare, exire, carricare, & discarricare, vendere, emere, & stare in quibuscunq; locis voluerint, per portus, & alia loca Cathalonæ, ipsis tamen soluentibus iura, & lezdas antiquitus consuetas.

De nauigatione, & portatione mercium.
Cap. LXXXV.

Item concedimus capitulum, quod quilibet habitator Barchinone possit nauigare, & portare quascunq; merces voluerit, & quocunq; voluerit, excepto grano, farina, ferro, armis, lenyam, fil de exarcia, & pegunta, & exceptis locis inimicorum nostrorum, cum quibus habeamus guerram, quam vobis significauerimus.

Quod quilibet ciuis Barchinone possit transire per quecumque camina, seu loca.
Cap. LXXXvj.

Item concedimus capitulum, quod quilibet ciuis Barchinone possit transire per quecumq; camina, seu loca voluerit, absque aliqua violentia, vel impedimento, soluendo iura, & lezdas antiquitus consuetas.

De soluendis seruicijs vicinalibus.
Cap. LXXXvij.

Item concedimus capitulum, quod quilibet ciuis Barchinone soluat, & contribuat partem sibi contingentem in seruicijs vicinalibus, & inde non excusetur ratione alicuius priuilegij.

De soluenda parte sibi contingente in seruicijs Regalibus. Cap. LXXXviij.

Item concedimus capitulum, quod quilibet habitator Barchinone, siue sit officialis, siue franquerius contribuat in seruicijs Regalibus, partem sibi contingentem in eis, vel quod nos recipiamus ipsam partem in computo nostro.

De ijs qui non tenentur ire, vel mittere in exercitum. Cap. LXXXviij.

Item concedimus capitulum, quod aliquis homo qui sit ætatis septuaginta annorum, vel qui infirmetur, vel mulieres viduæ, vel pupilli non teneantur ire, vel mittere in exercitum, veruntamen si daretur redemptio pro dicto exercitu, quilibet teneatur contribuere partem suam.

Quod quilibet possit vendere farinam in domo sua, vel vbiunq; voluerit.
Cap. LXXXx.

Item concedimus capitulum, quod in facto farinæ obseruetur ciuitati, & habitatoribus Barchinone in aporando, & vendendo farinam in domo sua, & vbi voluerit, sine leuda, & molendo vbi voluerit, eo modo quod antiquitus extitit consuetum.

De cassatione scubiæ in molendo.
Cap. LXXXxj.

C 3 Item

Item concedimus capitulum quod cesset factum descubiera, & quod de cetero non sit in molendinis escubiera.

De aqua percipienda regni comitalis.
Cap. LXXXXII.

Item concedimus, quod illi qui habent privilegia a nobis, vel antecessoribus nostris percipiendi aquam nostri regni comitalis, percipiant ipsam aquam iuxta tenorem ipsorum privilegiorum, sine alia redemptione, alij vero qui non habent privilegia, si voluerint aquam ipsam, emant eam, vel componant nobiscum, vel cum baiulo nostro, quia alio modo oportere destrui molendina,

De concessione, & prohibitione vendendi oleum.
Cap. LXXXXIII.

Item concedimus capitulum, quod quilibet civis Barchinonæ possit vendere oleum in domo sua, & quod nullus mensurarius olei sit ausus vendere oleum.

De Sarracenis baptizatis domino restituendis.
Cap. LXXXXIII.

Item concedimus capitulum, quod non contradicatur, nec impediatur alicui civi, vel habitatori Barchinonæ Sarracenus, vel Sarracena captivi qui baptizantur, qui post habitum baptismum restituatur domino suo sine aliqua obligatione, & quod baptizatum, vel baptizatam possint mittere ad quascunque partes, & terras Christianorum maluerint.

De libertate Sarracenorum, & Iudeorum qui baptizantur.
Cap. LXXXXV.

Item concedimus capitulum, quod Sarraceni, & Sarracena Iudeorum, vel Iudearum qui baptizabuntur, sint liberi post baptismum, ipsi tamen neophitis solventibus dominis eorum precium in iure statutum.

De Lendanaviis, lignorum, & Barcharum, qua palomeriam non dederint.
Cap. LXXXXV.

Item concedimus capitulum, quod de navibus, lignis, vel barchis transeuntibus, quæ non dederint palomeriam firmam in terra,

vel non discarricauerint, non detur lezda, nisi sicut antiquitus consuetum est.

De prohibita mercatione cursorum.
Cap. LXXXXVI.

Item concedimus capitulum, quod aliquis cursor non sit mercator illarum mercium, de quibus erit cursor, nec de ipsis mercibus teneat in domo sua.

De Revocatione privilegiorum Iudeorum, super furatis.
Cap. LXXXXVII.

Item concedimus capitulum, quod privilegium Iudæis concessum, ut possint mutuare super rebus furatis, reuocetur, & cassetur.

De prohibita iurisdictione, vel districtu Iudæi super Christianos.
Cap. LXXXXVIII.

Item concedimus capitulum, quod aliquis Iudæus non possit uti iurisdictione, vel districtu super Christianos.

De Inquisitionibus faciendis.
Cap. C.

Idem super capitulo quod vicarij, & alij officiales nostri non faciant inquisitionem generalem, vel specialem contra aliquos civis Barchinonæ, nisi de facto criminali, & quod inquisitio illa fiat cum vno iurisperito, & duobus probis hominibus, concedimus quod fiat, & procedatur super ipsis, sicut est antiquitus consuetum.

De prohibita venditione.
Cap. CI.

Item concedimus capitulum, quod curiæ vicariorum, & baiulorum non vendantur.

De vicarijs, & baiulis Barchinonæ.
Cap. CII.

Item concedimus, quod vicariæ, & baiuliæ quæ consueverunt respondere, & esse de vicariæ, & baiulia Barchinonæ, respondeant, & sint de prædicta vicariæ, & baiulia Barchinonæ, si quæ sunt antiquitus consuetum.

De gratijs, & lexijs curiarum.
Cap. CIII.

Item

Item concedimus capitulum, quod vicarij, & baiuli possint facere compositiones, gratias, & lexijs de iuribus curiarum, sicut antiquitus fieri consuetum est, & quod ea quæ fecerint, robur obtineant perpetuæ firmitatis.

De comissione, & inquisitione iudicij.
Cap. C.III.

Item concedimus capitulum, quod vicarij, & baiuli non possint committere iudicia, vel Inquisitiones aliquibus, qui non sint iuris periti.

De prohibita aduocatione scriptorum, seu notariorum curiarum.
Cap. C.V.

Item concedimus capitulum, quod scriptores, seu notarij curiarum baiuliæ, seu vicariæ Barchinonæ non intromittant se de officijs iudicandi, procurandi, vel aduocandi, nisi tantum de officio scribaniarum, & quod recipiant reparatum salariam de scripturis, sicut antiquitus fieri consuetum est.

De cellario castri curiæ Barchinonæ.
Cap. C.VI.

Item concedimus capitulum, quod cellarius castri curiæ nostræ non recipiat ab incarceratis ibidem, nisi eo modo quod consuetum est fieri antiquitus, & quod non possit esse procurator, iudex, vel inquisitor.

De prohibita litiigatione extra ciuitatem Barchinonæ.
Cap. C.VII.

Item concedimus capitulum, quod aliquis civis, vel habitator Barchinonæ non teneatur super aliqua petitione sibi facta per dominum Regem, vel alios litigare extra ciuitatem Barchinonæ in causis principalibus.

De assignando iudicem in ciuitate Barchinonæ.
Cap. C.VIII.

Item concedimus capitulum, quod in causis appellationum causarum non excedentium summam mille solidorum assignemus iudices in ciuitate Barchinonæ, sic quod non teneatur quis litigare extra ciuitatem.

De prohibita pignoratione leuda fallita, vel non soluta.
Cap. C.VIII.

Item concedimus capitulum, quod aliquis lezdarius non pignoret aliquem civem Barchinonæ pro leuda fallita, vel non soluta, nisi illum qui leudam ipsam debuisset soluisse, dum tamen fatuam iuris non inuenit dictus lezdarius in curia sub posse cuius tenetur respondere illæ qui leudam debuerit.

De emptione alicuius mercaturæ ad opus officij sui.
Cap. C.X.

Item concedimus capitulum, quod quicumque tenens officium, vel ministerium, vel qui emerit aliquam mercaturam ad opus officij, vel ministerij sui, siue sit mercator, siue alius, qui se abbat, capiatur in persona, sicut caperetur pro comanda, nisi ostendere poterit, quod casu fortuito emiserit eam.

De prohibita carricatione, & c.
Cap. C.XI.

Item capitulum, quod aliqua navis extranea, vel alius vexillus non possit caricare in ciuitate Barchinonæ, nec tenere tabulam concedimus eo modo, ut in vestro privilegio continetur.

Ut ponderatores panis mutantur.
Cap. C.XII.

Item capitulum, quod ponderatores panis mutantur de anno in annum, cum voluntate baiuli, & proborum hominum Barchinonæ, & quod non sint perpetuales concedimus eo modo, ut in vestro privilegio continetur.

De concessione conciliariorum.
Cap. C.XIII.

Item capitulum Conciliariorum concedimus vobis, & successoribus vestris perpetuo, eo modo quæ fiebat tempore domini Iacobi tunc recordationis patris nostri, & ipsi Conciliarij utantur ipso officio, secundum quod utebatur eo tempore, circa ea quæ ad fidelitatem nostri, & nostrorum, & ad communem utilitatem ciuitatis viderint expedire.

De prohibito firmamento domini honoris in obligatione generali.
Cap. C.XIII.

Item super capitulo, quod in obligatione speciali, vel generali non debeat firmare dominus honoris, nec habere laudimium concedimus, quod obseruentur vñtici Barchinonæ.

De assignatione iudicis suam terram tenenti.
Cap. C.XV.

Item concedimus, quod quilibet laycus teneat assignare iudicem laycum suo terram tenenti, super honoribus quos per eum tenent.

De assignatione iudicis, vel curatoris.
Cap. C.XVI.

Item super capitulo quod vicarij, & baiuli nostri Barchinonæ, quando assignant iudicem, vel curatorem in factis pupillorum, vel pro iuendis debitis, non recipiant inde nisi unum aureum, & quod ratione alicuius condemnatoris, pupilli, curatoris, vel manumissores, aut heredes ratione debitorum defuncti non solvant iustitiam vicario, vel baiulo, concedimus quod obsecuetur, & fiat, prout extitit antiquitus consuetum, Et hæc omnia prædicta, & singula promittimus per nos, & successores nostros vobis vniuersis ciuibus, & habitatoribus Barchinonæ, & successoribus vestris perpetuo, rata, & firma habere, & nunquam in aliquo contrauenire, mandantes vniuersis baiulis, vicarijs, necnon alijs officialibus nostris Barchinonæ presentibus, & futuris perpetuo, quod omnes libertates, priuilegia, iura, & consuetudines vestras, & etiam omnia alia supra dicta, & singula, firma habeant, & obseruent, & faciunt ab omnibus firmiter obseruari, prout superius continetur, ad hæc nos Infans Alfonso prædicti illustrissimi domini Regis Primogenitus, gratis, & ex certa scientia laudantes, & approbantes omnia supra dicta, promittimus vobis vniuersis ciuibus, & habitatoribus Barchinonæ presentibus, & futuris perpetuo, quod contra prædicta, vel aliqua prædictorum non veniemus unquam per nos, vel interpositam personam, aliquo iure, causa, vel ratione, in nullo prædicta omnia obseruabimus, & faciemus per nos, & nostros inuoluntate perpetuo obseruari.

DE REPARATIO DE GREVGES. TIT. XIII.

I. ALFONS quart en la concordia feta ab lo braç ecclesiastic dada en lo monastir de sanct Cugat a 20. de Octubre 1419. Cap. 2.

Mtem es conuengut mes entre las ditas parts transigents, sobre las demandas de guerras, q lo dit senyor, e lo dit braç ecclesiastic, Prejats, capitols, e otras perionas ecclesiasticas, e vassalls lurs ligan, e romangan cascuns en

aquell plen dret, en que eren cascuns ans de la ferma dels capitols offerits per lo dit braç ecclesiastic al dit senyor Rey en Ferrando, en temps de la Cort que celebraua en Barcelona en lo dit temps qui son del tenor seguent.

Lo braç de la Esglesia ajusta en la present Cort, confiant de la gran justitia, deuotio, e puritat de consciencia del senyor Rey, lo qual co a Excellent Princep ver, e Catholic ha singular effectio a la Esglesia, e ministres de aquella, ab protestatio que per aquest acte no se fet prejudici a la pragmaticea antiga de las Corts, ni al dit braç ecclesiastic, ni als singulars de aquell, ni en esdeuenidor puga esser tret a consequentia, consent que lo senyor Rey conega, e determe los greuges donats, e donadors en la present Cort per lo braç de la Esglesia, e singulars de aquell, en la forma de uali scripta, concordada entre lo dit senyor Rey, e lo dit braç. E lo senyor Rey veent, e considerant la gra confianca del dit braç de la Esglesia, e singulars de aquell, los quals en tots los negocis del dit senyor a trobats molts propicis, benignes, e favorables, admesa la protestatio sobredita, e protestant axi mateix, e saluant tot son dret, al qual no entē en res derogar, promet de conexas, y determinar los dits greuges en la forma, e manera seguent, ço es q lo dit senyor Rey de continent ab consell de bonas personas no suspitosas a la part quis dira agreuiada, de las quals suspiras se creguda la part quis diu agreuiada ab jurament, e las quals personas juren be, e lealment consellar, conexas, proueira, determenara, e executara las questios dels dits greuges per justitia, aquells pero que sien vists euidents esser fets contra justitia per lo dit senyor Rey, o officials seus, o sos predecessors, o officials lurs, al dit braç comuniter, & particulariter, e de aquells donara prouisions, e executorias fracas, e desembargadas de tota contradiccio, e empatxament, los altres greuges q no seran euidents, e requerran discussio, los quals pero sera fets per lo senyor Rey, o sos predecessors, o lurs officials sens interes directament de altra part, lo dit senyor Rey ab consell segons dit es de bonas personas no suspitosas a la part agreuiada, las quals iuren vt supra, de las quals suspiras se creguda la dita part per son sagrament, conexas, determenara, jutjara, reparara, proueira, e executara per justitia segons Deu, e la bona consciencia ab lo consell deusdit, dins vn any primer vinent, pus no estiga en culpa de la part agreuiada, la qual culpa no puga esser allegada, pus la dita part se offerira renuntiar, e concloure cu effectiu, proceint en aquells inscriptis, aut sine scriptis, simpliciter, sumarie, & de plano, & seruato, aut non seruato ordine iudiciario, & per modum prouisionis, vel sententie, aut alias, segons ab consell de las ditas personas li sera vist faedor

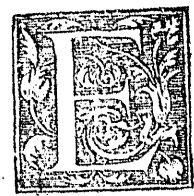
dor, e vol lo dit senyor ab consentiment del dit braç, que de alguna cosa que ell sobre aço vt supra dita, ordenara, proueira, o sentetiara inter loquendo, vel diffinitiu, alguna de las parts nos puga appellar, reclamar, supplicar, ni oppofar per si, o per altre alguna exceptio, o empatxament, ans encara si, e quant lo fise, o la part quis dira agreuiada ho requerra, cascuna de las parts ad inuicem, e los aduocats de aquellas hajā jurar publice, que no allegaran, ni produiran, exceptaran, callarā, ni diran alguna cosa per torbar, ni dilatar la justitia, ni proceiran en res sino a bon, pur, e faent enimē, tota malicia, odi, fauor, amor, engany, fictio, e altra qual senol desordenada voluntat foragitats, e a part posats, e de las cosas dederminadas, e proueidias lo dit senyor donara al dit braç, e singulars de aquells prestas, e francas, e desembarcadas executorias, e aquellas executara, e fara plenament executar, & cum effectiu, e los altres greuges que deuallarā del Rey, o de sos antecessors, o de officials lurs, en los quals haura interes de part alguna directament, no procurada per algun, e los quals sens appellar, o oir la part justament nos poden diffinir, lo dit senyor appelladas, e oidas las parts conexas, determenara, e proueira vt supra, dins dos anys primer vidents, pus no estiga en culpa de la part agreuiada, la qual culpa no puga esser allegada, pus la dita part se offerira renuntiar, e concloure cum effectiu. Part aço lo dit senyor Rey jutjara, y declarara vt supra, dins lo dit primer any las impositions de las ciutats, vilas, e locs de la Esglesia, si en qual manera se deuen atorgar, ço es ab consentiment dels senyors de las ciutats, vilas, e locs de la Esglesia, o sens consentiment de ells, e encara atorgadas reuocar per justitia, o per gracia atorgat, considerants los serueys per lo dit braç al dit senyor fets, e si per ventura lo dit senyor en los greuges damunt dits no haura proueit, e aquells finits, e determenats per sententia diffinitiu, e dadas todas executorias, e prouisions necessarias dins los temps en la forma, e manera damunt dits, vol, e mana lo dit senyor Rey, que de todas rendas, e drets que seran remudas, e quitadas, es reembrā, es quitaran de aqui auāt del patrimoni del senyor Rey, ab las peccunias que la Cort li dara per quitar patrimoni, si fetas quatre eguals parts, la vna de las quals se per lo senyor Rey feta depositat, o per qual seuol altres qui los dits drets culliran, o ajustiran, e de aço obseruar fara fer lo dit senyor sagrament, e homanage als rebedors, o cullidors de las ditas rendas, o drets en la factistia de Barcelona, de ho no puga esser presa, rebuda, ne leuada per part del senyor Rey, de son Primogenit, ni de altra alguna persona, directament, ni indirecta, fins que los dits greuges sien totalment reparats,

o diffinitiuament declarats, e judicats, segons de sus dites. Vol encara, e atorga lo dit senyor Rey, que se sobresegut per ell, e per son Primogenit en todas petitions, e demandas de coronatio, e de todas otras que dir, ni nomenar se pugan en lo dit Principat de Cathalunya, en quāt toc lo dit braç, e singulars de aquell, homens, o vassalls lurs, fins entro, e tant que per lo dit senyor sien oidas las parts, e per sententia diffinitiu pronunciat sobre lo dret de la propietat de las ditas petitions, e demandas. E vol mes, e atorga lo dit senyor Rey, tant com en ell es, que tots, e quants actes per ell seran fets, dits, ordenats, jutjats, e proueits per qual seuulla manera, deualants dels sobredits capitols, sien haguts per acte de Cort, e hajan aquella força, efficacia, y valor, irreuocabilitat, e duratio, que ha, e hauer deu acte de Cort, suplint de prouitudine sua Regie potestatis tota solemnitate, e deffalliment que façan en los dits actes, e de major gratiali plau que todas las ditas cosas se façan francas al dit braç, e singulars de aquell, de todas despesas que hi sien necessarias, per occasio de todas sententias, declaraciones, prouisions, relations, executorias, dret de segell, e otras qual seuol scripturas. E perço que todas las sobreditas cosas hajan deguda fi, e executio, fermetat, e duratio, lo dit senyor Rey, e son Primogenit juran solemnament sobre la Creu, e los sancts quatre Euangelis, del qual jurament aparega per scriptura de luma, en poder de alguna persona per lo dit braç eligidora, del qual jurament no pugan impetrar, ni hauer absoluto, ni usar de aquella en alguna manera, e iam proprio motu concessa, que tendran, e obseruaran, e obseruaran faran los presents capitols, e todas, e sengles cosas en aquells contengudas, e de aquells deualant ara, o per auant en qual seuol manera, e en res no faran, ni fer permetran lo contrari directament, ni indirecte obligant hi si mateix, e los successors, en aquella forma, e manera, ques pot dir, ni ordenar, a tota fermetat, e seguetat del dit braç ecclesiastic, e singulars de aquell. Nos Ferdinandus rex predictus capitula predicta, & singula in eis contenta laudamus, approbamus, pacificimur, firmamus, promittimus, & iuramus in nostra fide Regis, & super Crucem Domini, ac sancta quatuor Euangelia, iuxta eorum seriem, & tenorem, hæc nostra manu propria subscribentes, sub sigillo nostro secreto, decima quinta die Maii anno a natiuitate Domini millesimo quadringentesimo tertio decimo. Et nos infans Alfonso Primogenitus dicti Domini Regis idem in omnibus, & per omnia firmamus, pacificimur, & iuramus, hæc manu propria subscribentes, sub sigillo nostro secreto, die & anno predictis.

C 5 DE

DE MANVTENENTIAS.
TIT. XV.

FERRANDO segon en lo priuilegi concedit al stament ecclesiastic dat en Montso ha 2. de Setembre 1510.
Cap. 2.

Mes supplica dit stament ecclesiastic, que considerats los abusos que fan en la Regia Audientia, pera atorgar prouisions, vulgarment ditas mantenentias en los beneficis ecclesiasticos, que sots color de Bullas Apostolicas, sententias fictas, e altres ritols no canonicos, e que no comprenen a dits beneficis, en interes, damnatge, e prejudici dels patrons, e encara dels jutges ordinarijs, als quals de dret, e de justitia se pertany conexas, decidit, e determinar tals causas, que placia a vostra Regia Mjestat, que per dits oficials de la Regia Audientia, ni per altres oficials seculares nos puga hauer, ni exegir salari algu per ditas mantenentias, e que se posada en ditas mantenentias la clausula seguent, coes. *Quod duret dicta mantenentia, donec, & quousque per ordinarium ecclesiasticum, aut alium iudicem ad quod expectet, de iure cognitum fuerit, aut prouisum de possessione presati beneficii, & facta cognitione predicta, partes non teneantur habere recursum ad illum, vel illos iudices, qui mantenentiam concesserunt, sed proinde habeatur dicta mantenentia, ac si non fuisset concessa. Et si pars obtinens coram iudice ecclesiastico, voluerit habere recursum ad Regiam Audientiam, quod iudices Audientia Regia ad solam inspectionem sententia, seu prouisionis facta per ordinarium, litteras reuocatorias concedere teneantur.* Plau al senyor Rey.

DE PRIVILEGIIS MILITARS, E A QVIS PODEN CONCEDIR, E DELVRS CONGREGATIONS.
TIT. XVI.

IOAN primer en lo priuilegi concedit al stament militar dat en Montso lo primer de Noembre. 1389.

Cedule cogitantes, quod ex quo pro qualitate temporum, varietate que rerum, hominum disponuntur agenda, euenit ideo, quod illorum mutabilitate mutantur, vnde id ipsum quod alias prouide actu est, per tolerantiamque sustentatum, aliquando

postea non improuide reuocatur. Hinc sequitur, quod nonnulla que nonnunquam placuerunt, postmodum decursis temporibus, sicut et authoribus displicent, & interdum illud idem valde difficile cernitur, quod antea facile videbatur: hoc autem facit ipsius temporis, atque status instabilitas, que successibus varijs circa temporalia, & terrena iugiter immutatur, & cum illis conditionem, & necessitatem Regnorum, & terrarum confiderari oportet, ac secundum ea ingruentia negocia dirigi, & disponi, dignum nobis, ac toti Reipublice Regnorum, & terrarum nostrarum expediens, & necessarium summe censemus, hic de predictis tractare, & agere, que inferius describuntur. Qualis ergo, & quanta malorum radix, & discordiarum mater, propellenda comunio, que in faciendo, & representando brachium vnicum in curijs, & parlamentis generalibus, & particularibus, & alijs fuit, & est inter Magnates, Barones, nobiles, & ricos homines, milites quoque, generosos, & homines de paratico Cathalonie principatus? licet ipsi milites, generosi, & homines de paratico asseruerint, & semper asserant se brachium per se facere, & habere, turbationum, inconuenientium, & malorum, & quibusdam citra temporibus & maxime hodiernis induxit, & inducat, non solum ipsis omnibus supradictis, & signanter militibus, generosis, & hominibus de paratico, verum etiam nobis, & Reipublice memorate grauissima genera hic longe narrationis stylo describi non oportet, cum facti euidencia ea sepe in notorium duxerit noscionem. Causatur et enim ex comunitate, & vnitate huiusmodi inter omnes superius nominatos, dum vnicum brachium faciunt ut prefertur, agendorum inter se, & per se vehemens disparitas. Nam que ipsis Magnatibus, Baronibus, nobilibus, & richis hominibus, & eorum patrimonijs, etiam in ijs que nobiscum agenda sunt in curijs antefactis conueniunt, militibus quoque, generosis, & hominibus de paratico, & eorum patrimonijs, atque bonis disconueniunt, & econtra, que alijs expediunt, alijs contraria videntur, & quod alijs vtilereputant, alijs sibi credunt inutile, & nocium: ex quibus & alijs, cum multis existentibus in vna multitudine, & vno quoque id quod sibi foret delectabile, exigente multitudine ipsa, de facili spargatur, & vnitas subsistere commode in ea non possit, sitque, & est difficile nimium, eos in vnus voluntatis consonantiam deuenire, nuc maxime in curia generali, quam nostris subditis omnibus celebramus, imo frequentius discident sibi ipsis, & adeo sunt discordes, quod pedum ex inde actus sui communes indiscussi poenitus remanent, nostraque & Reipublice negotia turbationem, & tarditatem dispendiosam suscipiunt non modicam, sed etiam inter eos nascuntur odia, materiam quod absit grauissimi scandali, atque

damni

damni paritura deleui, quo inani pacere mota, socialis vitæ perit utilitas, & multitudo discendens, sibi ipsi sit onerosa, & per consequens nihil habet honesti, vnde & alias liquet, quod enorme reipublice induxit præiudicium, ac induxit solito forcus, & induceret verisimiliter enormius, cum ceciderit ad iniquum: quod ut æquum per patientiam tollerantur prædecessores nostri temporibus retro lapsis, cuius æqui & iniuri Principis est estimatio: quo circa præmissis omnibus, & alijs iustis causis debite circumspicatis, ac partibus, & eorum aduocatis auditis solemniter in nostro pleno consilio semel, & pluries super eis, ac veritate discussa ad plenum, cum nos suscepti regiminis cura sollicitet, ut quæ in Regnis nostris, & terris, non absque detrimento nostri, ac reipublice seruari videmus, per appositionem remedij congrui in melius reformemus, noxia submouendo, & augendo ut conuenit profutura. Tenore præsentium, milites, generosos, & homines de paratico omnes, & singulos supradicti Cathalonie Principatus cuiusvis conditionis, & status existant, præsentis, pariter & futuros, a brachio, comunitate, & vnitate omnimoda Magnatum, Baronum, ricorum hominum, & nobilium Principatus eiusdem, tanquam Rex, dominus, & Princeps de certa scientia, & cognitione super causarum varietate debite præuente, separamus, diuidimus, & legregamus omnino. Disponentes, decernentes, statuente, ac etiam prouidentes, & dictis militibus, generosis, & hominibus de paratico concedentes in priuilegium cunctis temporibus valiturum, ac volentes expresse, quod ipsi milites, generosi, & homines de paratico præsentis, pariter & futuri perpetuo habeant, & faciant per se in Curijs, & parlamentis generalibus, & particularibus, præsentibus, & futuris, a brachio, corpus, & collegium approbatum, licitum, & honestum, a brachio dictorum Magnatum, Baronum, ricorum hominum, & nobilium, ac eius communionem, & participationem totali separatam, diuisum poenitus, & distinctum. Quod si quidem brachium, & collegium in vulgari. *Los bras Reyales dels cauallers, generosos, e homens de paratge del Principat de Cathalunya,* conseruamus de cætero appellari. Ipsumque brachiū, corpus, & collegiū approbamus, & legitimamus, & approbatum, legitimum, licitum, & honestum semper esse decernimus, & volumus, illudque nostris auctoritate, assensu, & decreto Regalibus præmunimus, deliberate etiam, & consulte concedentes sibi expresse, quod quotiens voluerint, valeant se pro suis tractandis negocijs congregare, statuta, & ordinationes inter se facere ad eorum commodum, iurisque sui conseruationem, Regalium nostrarum augmentum, pariter & honorem. sigillum,

& archam habere comunem, in quo sigillo arma nostra ponantur videlicet signum Regale tale, & circū litterarū gilli sit sequētis. *brachij litum, ge & homi paratico nie Prin-* Et alia singula libus brachijs, collegis, & corporibus approbatis, licitis, & etiam honestis, de iure, consuetudine, vsu, seu alijs competunt, & possunt, ac debent competere, ac quæ ad legitimam rationem, & approbationem eorum quomodolibet requiruntur, quæque hic volumus pro expressis haberi omnino, ac si de verbo ad verbum essent hic apposta, & descripta singulariter, & distincte. Eisque omnibus possint idem milites, generosi, & homines de paratico gaudere, & uti plene, & libere, omni obstaculo quiescente. Et ut hæc firmitate maiori letentur, promittimus in nostra bona fide Regia, & iuramus per Dominum Deum, & eius sancta quatuor Euangelia corporaliter manibus nostris tacta, quod omnia, & singula supradicta, & etiam infra scripta rata, & firma semper habebimus, tenebimus, atque seruabimus inconculse, tenebimus etiam, & seruari in comutabiliter faciemus. Et ad ea tenenda, seruandaque, hæredes, & successores nostros quoscunque, vnum post alium successiue astringimus efficaciter, & expresse, eis, ac Gubernatori nostro generali, & etiam gubernatori, & brachijs Prælatorum, Magnatum, Baronum, ricorum hominum & nobilium, necnon ciuitatum, villarum, & locorum Regalium dicti Cathalonie Principatus, & alijs vniuersis, & singulis officialibus nostris, & subditis, præsentibus & futuris, de certa scientia firmiter iniungentes, quatenus dispositionem, statutum, prouisionem, concessionem, approbationem, legitimam rationem, & decretum nostra huiusmodi, & alia omnia supradicta iuxta sui continentiam plenius obseruent perpetuo tenaciter, & nihil in contrarium faciant, vel attentent, obstantibus minime iuribus, constitutionibus, vsaticis, nec alijs quibuslibet, quæ omnia tollimus, & pro sublati, & nullis quo ad hæc volumus haberi omnino de plenitudine Regie potestatis, perquam supplemus omnem defectum, si quis forsan in concessione, & priuilegio præsentibus, seu alijs in præmissis aliquatenus interuenit, seu qui a dea possit notari vllatenus, seu impingi, in cuius rei testimonium cartam nostram

nostram presentem iussimus fieri, & pendentes Bullæ nostræ plumbeæ munimine in signum.

2. FERRANDO segon en lo priuilegi concedit al stament militar dat en Barcelona ha 9. de Octubre. 1481. Cap. 1.

Considerant los gloriosos Reys predecessors vostres, los grans serueys que dels militars del present Principat de Cathalunya hauien haguts, no solament en defendre los Regnes, e terras de la corona Rey al, mes en conquisitar de nou, per augmentar la dita corona, han atorgats molts priuilegis als dits militars, e ab molta affectio hajan continuats los dits serueys, sostenint grādissims treballs, e perills, scampaments de sancs, e mors de lurs predecessors, per sostenir, defendre, e augmentar la dita Rey al corona, e encara han venuts, e empenyorats lurs patrimonijs, ab censals, e altres credits, per seruir a vostra Majestat, e los altres Reys de Arago predecessors de aquella. E per esser lo dit stament mes digne, e mes noble que los altres vassalls de vostra Excellentia, es digna cosa que sien priuilegiats, mes que los altres, e en los finaments de las Corts los Reys gloriosos han acostumat de atorgar gratias, y priuilegis a lurs vassalls, Perço lo stament militar del dit Principat hauent affectio en continuar los dits serueys, e per metre animo a lurs successors, per que semblantment serueiscan, deffenan, e augmenten la Rey al Majestat vostra, e successors de aquella, humilment supplican, sie merce vostra confirmar los priuilegis del dit stament, e de nou atorgar las cosas següents. Primerament supplica lo dit stament militar a la Majestat vostra, placia a aquella confirmar lo priuilegi atorgat als cauallers, generosos, e homens de paratge per lo serenissim Rey don Ioan primer de alta recordatio, dat en la vila de Montsó, lo primer die del mes de Noembre, any mil trecents vuytanta nou, e encara dit priuilegi de nou atorgar als Magnats, Barons, nobles, cauallers, gentils homens, e homens de paratge, e atorgar, e confirmar vfos, e costums, segon han acostumat. Plau al senyor Rey confirmar, e confirma lo dit priuilegi, volent que aquell comprenga als Magnats, e a tots los de sus anomenats, qui fan vn braç, o stament militar, e per lo semblant confirma los vfos, e costums.

3. LO MATEIX en dit priuilegi. Cap. 3.

Item senyor placia a vostra Rey al Alteza confirmar, e de nou per priuilegis atorgar als sobredits del stament militar, tots los priuilegis de dret comu, e per vsatges, constitucions, e capitols de Corts als dits militars atorgats, e vfos, e costums de aquells, reuocats qual seuol abusos fets en contrari. Plau al senyor Rey.

4. LO MATEIX en dit priuilegi. Cap. 7.

Emes supplica lo dit stament militar placia a la Majestat vostra, confirmar tots priuilegis, consuetuts antigas, scrites, e no scrites, vfos, e costums, e totes declaracions, prouisions, interpretacions, sententias Rey als donadas en fauor del stament militar. Plau al senyor Rey.

5. LO MATEIX en altre priuilegi concedit al stament militar dat en Montsó a 2. de Setembre 1510. Cap. 2.

Item molt alt, e catholic Princep, Rey, e senyor, com orde de caualleria en totes edats molt estimat, e honrat, no dega indistintamet esser consentit a totes personas en lo vostre Principat de Cathalunya, en lo qualla militia, e generatio militar es de grans, e honorables priuilegis decorada. Perço supplican a vostra Majestat los staments de la Esglesia, y militar, que vostra Majestat, e vostres successors no fagan cauallers, ne tribuescan, o consentan priuilegi, ni orde de militia a algu home, que sie vassall de Prelat, Baro, caualler, o gentil home, si doncs aquell dit home, no era en exercit, hont personalment fos vostra Alteza, o fossen successors de aquella, E si altrament motu proprio, o per altre suauat, o consideratio sera fet algu dels dits homens caualler, o dat priuilegi, o orde de militia, ordene, estatuesca, que tal home sie tengur de vendre, e alienar tots sos bens seents, e renda que tinga en terra de Prelat, Baro, o senyor de qui era home, o vassall, ço es la renda estimada a vint miliaper mil, e la heretat, e bens estimats per comunas personas, e que dins lany que haura presa caualleria, hja fer la dita venda, altrament los dits bens sien applicats al senyor del territori, salues los drets als senyors a lo dials, en lo que per altres tindran. Plau al senyor Rey.

DE

DE GVIATGES. TIT. XVII.

1. PERE terç en lo priuilegi concedit a la ciutat de Barcelona dat en Gandesa ha 8. de las Chalendas de Juny. 1337.

Attendentes, quod propter sterilitatem temporis, magna in terra nostra immittere caristia, attendentes etiam quod nostra interest, vt via per qua victualia ad ciuitates, & loca nostra deferuntur assumamus, ea propter tenore presentis cartæ nostræ guidamus, & assecuramus socios, factores, seu negociatores societatis Bardorum, nec non & omnes alios cuiuscunque legis, vel conditionis existant, deferentes, & eos qui delaturi sunt per mare, vel per terram victualia ad ciuitatem Barchinonæ, ita quod pro aliquibus marchis indictis, vel indicendis, vel pro quibuscunque debitis proprijs, vel alienis, vel delictis, vel alia de causa non possint marchari, pignorari, vel emparari, quinimo possint libere, & secure ad dictam ciuitatem venire cum victualibus supradictis, per mare, & per terram, cum nauibus, & alijs quibuslibet vasis, & animalibus, ac personis, ac alijs ad ea necessarijs, & etiã opportunis, & ipsa victualia inibi discaricare, & vendere, & pretium dictorum victualium, & ligna, & animalia supradicta, a terra, & mari nostris extrahere sine impedimento quocunque, nõ obstante quodam priuilegio a predecessoribus nostris obtento, in quo continetur, quod nullus Italicus sit ausus in dicta ciuitate mercas aliquas facere, seu portare. Insuper vt liberius ad eandem ciuitatem grani copia apporretur per societatem in dictam, & factores eiusdem, laudamus, approbamus, ac etiam confirmamus omnes, & singulos contractus, pacta, & obligationes, ac conuentiones, assecuramenta, & alias conuentiones quas cunque factas, seu in hitas inter ciuitatem predictam, & dictam societatem Bardorum, & socios, seu factores eiusdem, occasione grani, vel aliarum victualium quarumcunque, per dictam societatem, vel eius socios, seu factores aportatarum, vel aportandarum ad ciuitatem Barchinonæ predictam, & nunc etiam approbamus, ratificamus, & confirmamus omnes contractus, obligationes, securitates, & pacta, quas dicta ciuitas cum predictis socijs, seu factoribus de societate Bardorum, vel alijs quibuscunque personis cuiuscunque legis, aut conditionis existant, in posterum celebrauit, pro victualibus ibidem per personas quaslibet deferendis. Mandantes ex certa scientia vicario, & bajulo Barchinonæ, alijsque officialibus nostris,

vel eorum loca tenentibus presentibus, & futuris, quatenus omnia, & singula supradicta dictis de societate Bardorum, & alijs victualia ad dictam ciuitatem deferentibus, & qui dilaturi sunt obferuent, & faciant obseruari, & non contraueniant, nec aliquem contrauenire permittant aliqua ratione, seu causa, aliquibus marcarum concessionibus per nos, vel predecessores nostros concessis, vel etiam concedendis obstantibus nullo modo.

2. LO MATEIX en altre priuilegi concedit a la ciutat de Barcelona dat en Tamarit ha 6. de Març. 1375.

Considerants que en la ciutat de Barcelona ha fretura de tot gra, per la multut dels habitants, e concurriment de moltes, e diuersas gents que en la dita ciutat es, e continuament se tegueix, e que ella de si mateixa, e de son territori en alguna manera nos pot proceir, specialment en lo any present per la gran sterilitat de temps, la qual per ordinatio de Deus estada en aquella, e en lo territori seu, perço volents, e cobejants ajudar, e socorrer la dita ciutat, de la gran necessitat, e fretura de gra que ha, guã, e asseguram en nostra bona fe Rey al tots e sengles mercaders, patrons de naus, nochers, mariners, e tots altres seruicials de ditas naus, e altres qual seuol fustas, qui en aquelles iran, o nauegarã de qual que stament, ley, o condicio sien, ab lurs naus, e altres fustas, e lurs bens, robas, e mercaderias qui ab gra, o altres qual que viuallas vindran, o nauegaran, e per consegüent descarregaran aquell blat, o gra, o altres viuallas en la dita ciutat de Barcelona, de tots, e sengles crims, excessos, e delictes, e deutes axi lurs proprijs, com altres, com encara de marchas, no contrestant guerra, discensio, o desgrat qui sien, o daqui auant seran entre lur senyor, o sos sotsmesos, o districtuals seus de vna part, e nos, e nostros sotsmesos de la altra, axi que francament, e quitia, e sens tot embarc, e perill lur en nostra salua fe, proteccio, e guarda puxan axi com si eran vers naturals, e sotsmesos nostres en la dita ciutat de Barcelona, e burc, e territori de aquella descarregar lo dit gra, e altres viuallas, e totes robas, e mercaderias lurs en aquella vendre, liurar, e despendre, e apres lo preu, e diners de aquelles imerçar, o en altra manera contractar, e las ditas robas, e mercaderias per ella, o per alguns en nom lur compradas, o en altra manera contractadas, ab que no sien cosas vedadas, traure de la dita ciutat, burc, termens, e territori de aquella, per portar, e nauegar aquelles en qual seuol parts del mon, pus no vajan en vltra mar en terres de Sarrhins inimics, axi, e en altra manera que

que ells, ne lurs bens en alguna manera, qua pen-
sar, o cogitar se puxa, no sien, ne puxan esseren res
penyorats, molestats, agraujats, encara maltra-
ctats, detenguts, o aturats en persona, ne en bens
per las rahons damunt ditas, o alguna de aquellas,
o otras qualseuol.

**SI CONTRA DRET, E
UTILITAT DE LA COSA
PVBLICA SERA ALGV-
NA COSA IMPETRADA.
TIT. XVIII.**

FERRANDO segon en lo priuilegi con-
cedit al stament Rey al dat en Mont-
so ha 2. de Setembre 1510.
Cap. 1.

Questos dies per lo Abat al Stany
per lo stament ecclesiastic, y per
Guillem Ramon Desbrull don-
zell per lo stament militar, y per
micer Baltasar Sorribes en nom, e
per part de alguns sindics, fone
presentada vna supplicatio a vostra Alteza, sobre
vna prouissio feta per la Excellentia sua a micer
Ioan Pasqual, e a son fill, dels officis de obrer del
Palau, e de draçaner de Barcelona, continet que
fos fet capitol de Cort de dita prouissio, e per vo-
stra Alteza dita supplicatio es estada decretada, en
axi que com a acte de Cort es estat dar vn acte
en pregami, e clos per lo Prothonotari als dits Pas-
quals, en grandissim prejudici del stament Rey al,
com sie cert, que no fou feta cõclusio alguna en
lo dit stament, ni per part de aquell es estada pre-
sentada dita supplicatio, en grandissim damnatge
de la ciutat de Barcelona, la qual presidex en lo
stament Rey al, & aliàs. Per tant lo stamēt, o braç
Reyal demana, e humilment supplica sie vostra
Excellentia manar reuocar dit acte, o acert capitol
de Cort, com no sie estat fet ab consentiment, y
sabuda del stament Rey al, e seria contra consti-
tutions de Cathalunya, com sie cert que dit sta-
ment, e lo consentimēt de aquell y es necessari. E
mes que lo acte que li es estat donat en sa forma
al dit Pasqual, sie posat en poder de vostra Ex-
cellencia, e aquell cancellat, e la aprissia cancellada, per-
que en esdeuenidor no puga aparer. Plau al se-
nyor Rey.

**DE OFFICI DE CAMER-
LENC MAIORDOM, Y AL-
TRES DE LA CASA DEL
REY. TIT. XVIII.**

FERRANDO primer en lo priuilegi
concedit al stament militar dat en
Barcelona ha 21. de Juny.
1413.

GRandia, notabilia, plurima, & ac-
cepta seruicia qua vos dilecti, at-
que fideles nostri Barones, Mag-
nates, nobiles, milites, ac homines
de paratico Cathalonie Principa-
tus, nostris prædecessoribus glo-
riosa memoria Aragonum Regibus liberaliter
præstitis, antiquorum, ac etiam modernorum
memoria prædicat, Cronice commemorant, ex-
teri, & priuati ditulgant, qua cum memoriter
uoluerit in nostra mentis scrinio procuramus, oc-
currunt profecto nobis, ne longius quaeramus
exempla, tam honorifica, virilia, animosa, & per-
petua memoria valde digna armorū gesta, qua
in Sardinia Regno a manibus rebellium adq̄-
sitione mirabili per vos non sine aliquorum vestro-
rum non modica effusione cruoris, membrorum
mutilatione prænimia, grandique excidio dire-
mortis, ac maxima dilapidatione bonorum egi-
stis, quibus merito commouemur, erga vos no-
stra liberalitatis dexteram porrigere, ac gratijs plu-
ribus vos, & prerogatiuis decentibus confouere,
& aliter de vobis disponere, quod velut singulare
membrum nostre corone Regie, Regiam do-
mum nostra radianti dilucidis fulgore, nostraq;
personæ continue assuetos adhibeatis placidos fa-
mularum. Ideo tenore presentis huiusmodi priui-
legij cunctis temporibus valituri volumus, con-
cedimus, prouidemus, ac etiam ordinamus, quod
in Regia domo nostra, nostrique Primogeniti, &
nostrorum, & suorum successorum in futurum,
in officijs videlicet Camerlengij, Mayordomi,
Algutzirij, Vxerij, copetij, & camerarij, de tribus
primis in quolibet dictorum officiorum colloca-
tis, sit vnus vestrum Baronum, Magnatum, nobi-
lium, militum, & hominum de paratico Princi-
patu iam dicti, per nos, dictūque nostrū Primo-
genitum, seu alios successores nostros, & eiusdem
eligendus, & habilis ad ipsam officij exercēdum.
Sic quod collocati ex vobis in officijs Camerlen-
gij, Mayordomi, & vxerij recipiant atque habeant
quitationem ordinariam, in alijs vero quitationē,
vel exercitium ad nostra, vel nostrorum, & dicti
nostri Primogeniti voluntatem. Et ne prædicta,
executione careant, volumus, & ordinamus, in
nostra Regia domo, ac dicti nostri Primogeniti
de presenti sic vt prædicatur ordinari, etiam & cõ-
pleri, vt alijs viam quam cõdidimus præparemus
intantum exigentia meritorum. Et ad maiorē
tutionem prædictorum promittimus in nostra
bona fide Regia per nos, & omnes successores
nostros, & etiam iuramus super Crucem Domini
nostri

nostri Iesu Christi, eiusq; sancta quatuor Euan-
gelia manibus nostris corporaliter tacta, omnia,
& singula perpetuo complere efficaciter, & tene-
re, tenerique facere, & compleri, & non contrafa-
cere, seu venire aliqua ratione, seu causa.

**DE OFFICI DE THESO-
RER. TIT. XX.**

ALFONS quart en la pragmática dada
en Valentia ha 30. de Ianer. 1426.

Cum ad officium nostri Thesaurarij
pertineat, & spectet, patrimonij,
iura, & regalias nostras bene, & utili-
ter procurare, augmentare, defen-
dere, & tueri, & sine eo non liceat,
neq; velimus aliquatenus dare re-
missiones, guidaticas in personis, cõcessiones im-
ponendi, & colligendi s̄sas, siue impositiones,
amortizandi licentias, seu alias quasuis gratias,
seu priuilegia cuiuscunque naturæ existant, siue
concedantur vniuersitatibus, collegijs, aut singu-
laribus personis quibuscunque, nec etiam vendi-
tiones, donationes, stabilimenta, impignora-
menta, aut alias alienationes perpetuas, vel tempora-
les, vel alias quasuis cartas, rescripta, seu prouis-
siones, sub quouis nomine, titulo, atque forma
conceptæ existant, nostrum Regium patrimonij
peccunias, regalias, seu negocia fiscalia quomo-
dolibet cõcernentes, & cõcernentia, in curia no-
stra per Cancellariū, Vicecancellariū, aut Regentē
Cancellariā, signari, vel in eis sic per eos signatis
per Prothonotarum, secretarios, mandamenti
scriptores nostros mandatum apponi, aut per dic-
tum Prothonotarum, vel eius locumtenētē, aut
secretarios nostros prædictos in eorum scribanijs,
aut alijs registrari, vel expediri, donec, & quousq;
per eiusdem Thesaurarium nostrum ad plenum
fuerit visæ, & recognita, ac eius manu propria
subscriptæ, tenore presentis statuimus, prouide-
demus, & perpetuo in viam sancionis pragmati-
cæ ordinamus, quod dictæ remissiones, guidaticæ,
vel aliqua alia supradicta, nostrum patrimonium
regij, peccunias, regalias, seu negocia fiscalia mo-
do aliquo concernentes, & concernentia, per dic-
tos Cancellarium, Vicecancellarium, aut Cancel-
lariā Regentem non signentur, aut in eis sicut præ-
fertur signatis mandatum per superius nomina-
tos vt prædicatur apponatur, nec per dictos Pro-
thonotarū, vel eius locumtenētē, secretarios,
aut alium, vel alios eorum nomine in eorum scri-
banijs, nec alibi registrētur, sigillentur, nec expe-
diantur in aliquo, donec, & quousque per dictum
Thesaurarium nostrum qui nunc est, & pro tem-
pore fuerit, ad plenum fuerint visæ, & recognita,

ac eius manu propria subscriptæ, vt ecce. *Vidit
Thesaurarius*, De qua visione per dictum Protho-
notariū, & eius locumtenētē, secretarios, scripto-
res mandamenti, aut illum ex eis qui mandatum
posuerit in eisdem, in fine ipsius mandati, iuxta
sillum, & ordinationem domus nostre fiat men-
tio specialis. Eisdem Cancellario, Vicecancellario,
Cancellarium Regenti, Prothonotario eius
locumtenētē, secretarijs, & scriptoribus tradentes
cum hac eadem firmiter in mandatis, de certa
scientia, & expresse, quatenus statutum, prouisio-
nem, ordinationem, & pragmaticam nostras hu-
iusmodi teneant firmiter, & obseruent, tenerique,
& obseruari faciant, & non contraueniant, nec ali-
quem contrauenire permittant quauis causa. Si
vero per inaduertentiam, aut alium quemuis mo-
dum aliquas remissiones, guidaticas, seu aliqua
alia de superius expressatis, patrimonium, pecu-
nias, negocia fiscalia quo quomodo vt est dictum
tangentes, & tangentia contra formam huiusmo-
di contigerit signari, mandata apponi, aut aliqua-
tenus expediri, volumus, & decernimus de certa
scientia, & consulte, eas ac ea esse cassa, irrita, &
nulla, & carere pœnitibus, & effectu. In
cuius, &c.

FERRANDO segon en la pragmática
dada en Barcelona ha 17. de Setembre
1479. Cap. 64.

Item jasse per las ordinations, pragmáticas
sancions de casa nostra sie statuit, que priui-
legis, prouissions, o letras algunas tocants en
qualseuol manera peccunias, o fets fiscals, nos
deuen spatxar sens vidit de nostre Thesorer general,
o de son loctinent, o regent lo dit officij, em-
pero per quant molts de vegadas sen abusa, pro-
ueim, statum, e ordenam per indemnitat de no-
stra cort, que algu, o algus de nostros Prothono-
tari, loctinent de aquell, secretaris, scriuans de ma-
nament no sien gosats desempatxar los dits priui-
legis, prouissions, e letras, axi patents, com closas,
ne ampramēts ab creença, ne en altra manera to-
cants, o faents mentio de peccunias, si primeramēt
no eren vistas per lo dit nostre Thesorer general,
son loctinent, o regent lo dit officij, si doncs per
nos specialment nols sera manat lo contrari, e
aço sots las penas damunt posadas.

**DE OFFICI DE BALLE
GENERAL. TIT. XXI.**

ALFONS quart en la pragmática dada
en Barcelona ha 11. de Dezembre.
1423.

Multa

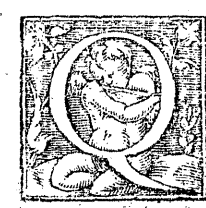
Multa frequenter concedimus minus plene, quæ informati plenarie, vt conuenit, forſitan nõ concederemus. Quoniam per multas leges, pragmaticas, & per multa priuilegia, & prouifiones, edictaque Regia, ram prædeceſſorum noſtrorum, quam noſtra aſtricti ſumus iureiurando de multis patrimoniis bonis, & iuribus non alienandis, quæ leges, & priuilegia cum factis ſint, faciliter noſtriam, ſeu memoriam (quæ vt plurimum labilis eſt) noſtras euadunt, & amplius (quod præcauendum eſt) ex ijs ſic Regium patrimonium leditur, quod niſi prouideretur, poſſet trahi ad irreparabile noſcumentum. Volentes igitur ſaluti noſtræ conſcientiæ, & indemnitati noſtri patrimonij vt Regi conuenit prouidere, hoc noſtro ædicto quamdiu de noſtræ Regiæ dignitatis beneplacito proceſſerit duraturo, ſtatuiſimus, ſancimus, & prouidemus, quod a modo poſſeſſio aliquorum bonorum, iurisdictionum, reddituum, ſeu iurium noſtrorum patrimonialium, ſiue alienabilem, ſiue inalienabilem de iure, ſtatuto, pragmatica, priuilegio, aut de more, cuique non tradatur, donationeſque, venditiones, impignorationes, ſtabilimenta, ſeu quæuis alia alienationes, vel inſtrumenta, ſuper, aut de illis facta, executioni per quemuis officialem, quacunque ſulcitū preherminentia, vel dignitate nullatenus deducantur, niſi forma infra inſerta obſeruata, videlicet, quod dicta inſtrumenta, ſeu prouifiones, iuxta ſtylum cancellariæ noſtræ conſectæ, ſeu conſecta, Baiulo noſtro Cathalonie generali in Cathalonie exhibeantur, per ipſumque recognoſcantur, ſi in illis aliquid obuiet, propter quod executioni non debeant demandari: quod ſi nihil inuentum fuerit, quod obſiſtere videatur, tunc habita executoria dicti Baiuli generalis qui nunc eſt, vel pro tempore fuerit, per ipſum Baiulum, vel eius miniſtros, ſeu per illum ex officialibus cui dictæ prouifiones, ſeu inſtrumenta per nos directa fuerint, vna cum dicta executoria præſenti Baiuli generalis fuerint præſentata, executioni debitæ demandentur, quod ſi dubiū dicto Baiulo emergerit, volumus, ſtatuiſimus, & iubem⁹, quod ipſe Baiulus incontinenti de dictis dubijs noſtram habeat conſcientiam informare, vt nos equæ reſcribere poſſimus, quid ſuper illis noſtra duxerit Maieſtas ordinandum, nos enim prædicta omnia, & ſingula de noſtri certa ſcientia ſtatuētes, decernentes, atque inuolabiliter obſeruari iubentes, decernimus quicquid in contrarium factum extiterit, ſeu quomodo liber attentatum, irritum, & inane ipſo facto, & iure, ac nullius roboris, ſeu etiam ſummitatis.

2. **LO MATEIX** en altra pragmatica dada en lo caſtell nou de Napolis ha 12. de Juny. 1444.

Quia duximus nouiter recensendā pragmaticam ſancionem, per nos ſuperioribus annis factam pro indemnitate ſacti patrimonij noſtri, cuius tenor ſic ſe habet. *Multa frequenter, &c.* Quia etiam aperte comprehendimus, ordinationem, & pragmaticam præinſertam admodum facere ad conſeruationem, & indemnitate patrimonij prædicti, dum tamen illius obſeruatiõni vires, & effectum neceſſarios tribuamus, quod ſi nunc vſque remiſſum fuit, deinceps attente obſeruandum fore intelligimus. Tenore igitur præſentis de certa ſcientia, & expreſſe laudantes, approbantes, & conſirmantes pragmaticam ſancionem, & ordinationem præinſertam, omniaque & ſingula ibidem expreſſa, & contenta, tanquam ſancte, & bene, ac neceſſario inſtitutam, & factam, ac etiam de nouo eadē omnia, & ſingula ſancientes, prouidentes, & ſtatuētes, mandamus Gerenti vices gubernatoris in Principatu Cathalonie, vicarijs, & baiulis, ſubiuratis, & ſub baiulis, ac cæteris vniuerſis, & ſingulis officialibus maioribus, & minoribus ad quos expectet, ſub inenſu noſtræ grauiffimæ indignationis, & iræ, poenæque duorum millium florenorum auri de Aragonia, noſtro fiet quoties committatur erario applicanda, ac priuatione officiorum eis commiſſorum, quatenus præinſertam pragmaticam ſancionem noſtram, ac etiam præſentem, omniaque, & ſingula ſuperius contenta, ad litteram & abſque interpretatione aliqua teneant, & inuolabiliter obſeruent, tenerique & obſeruari ab alijs faciant, & mādent. prout decerniungentes expreſſe ſub dictis poenis dicto Baiulo generali qui nunc eſt, vel fuerit pro tempore, ac etiam officialibus prædictis prout fuerint requiſiti per dictum baiulum generalem, quatenus vna cum ipſo Baiulo generali, vel ſine eo, contra ad hæc contumaces, & noſtra huiusmodi mandata inſurgentes quomodo libet rigide procedant ad executionem poenæ iam dictæ pecuniariæ, omnibus perſonarum acceptionibus, dilationibus, & exceptione remotis, in cuius rei, &c.

DE OFFICI DE CONSERVADOR GENERAL. TIT. XXII.

1. **ALFONS** quart en la pragmatica dada en lo Reyal prop Ciuitavecha a 10. de Octub. e 1448.

Qualſeuol letra, prouifio, o ſcrit del ſenyor Rey, o de ſa Reyal Cancellaria, ab qualſeuol tenor, o textura de paraulas, continēt gratias, libertats, frã queſas, conſentimēts, conſirmationes, amortitzations, o licen

licentias de amortitzar, guiatges, ſobreceiments, ſalcõduyts, moratorias en las cauſas patrimoniales, o ſiſcals, donations, conſignations, e empenyaments, permutations, o alienations, preſos en larga, o ſtreta maanera, o inueſtituras de coſas que tenen en ſeu per lo ſenyor Rey, o habitations per poſſeir aquellas, e conſeſſions de mercats, e ſiras, de ciſes, o de impositions, o emphiteotas, e de officis, e de qualſeuol iurisdictiones de caſtells, caſtallanas, ſcriuanias, carcelatges, a beneplacit Reyal, o auida dels impetrants, o comiſſions per axo, letras d'cabi, comiſſions de paga, dations inſolutum, tranſactions, abſolutions, diffinitions, remiſſions, apocas, caurellas, o relaxations, gratifications, dationis de pecunias, coſas, drets, o bens del ſenyor Rey, abſolutions de proceſſos ſiſcals, o continents qualſeuol coſas de aqueſtas, no ſien executadas ſens executoria letra del conſeruador general, ſots pena de deu milia florins dor de Arago, e priuario dels officis.

DE OFFICI DE VEGVER, SOTS VEGVER, BALLE, SOTS BALLE, E ALTRES OFFICIALS REYALS, E A QVE SON TENGVTS. TIT. XXIII.

1. **I A VME** primer en la pragmatica dada en Barcelona ha 7. de las Chalandas de Maig. 1261.

Lo veguer de Barcelona eſtingut jurar de eſtar a conſell dels Conſellers de Barcelona, ſalues empero romanents en totas coſas los manaments del ſenyor Rey,

2. **ALFONS** ſegon en la pragmatica dada en Barcelona ha 4. dels Idus de Dezembre. 1289.

Lo veguer de Barcelona, o ſon lo ſenyor met veguer en valles, e lo ſenyor Rey, o alguna altre, e lo veguer de valles ha de cumplir tots los manaments del veguer de Barcelona, ſaluo lo dret, e lealtat del ſenyor Rey, e los ſaigs del veguer de Barcelona poden entrar en valles, per ſer lo manament del veguer de Barcelona.

3. **PERE** terç en la pragmatica dirigida a tots y ſengles officials dada en Barcelona a 4. de las nonas de Dezembre. 1339.

Audientiã noſtrã nouiter eſt deductã, q̄ licet vos, vel veſtrum aliqui, enſes, gladios, & aliorũ generũ plura arma tã defenſionis, quã offenſionis ipſa illicite portãtib⁹ abſtuleritis, & quotidie auferatis, nihil tamen vel modicũ in cõpotis veſtris inde ponitis in recepta, & de hijs noſtræ curiæ de nullo, vel modico rei p̄õ detis, vel intenditis reſpondere, vſum prædeceſſorũ veſtrorũ in dictis officijs inſequētes, qui in hoc ſe indebite, erga nos, & noſtrã curiam habuerũt. Verum cũ nos, nedũ a dictis veſtris prædeceſſoribus ius noſtrũ, ſuper ijs exigere intendamus, verũ etiam indemnitati curiæ noſtræ in futuro velimus debite prouidere, idcirco vobis, & cuilibet veſtrũ dicimus, & mandamus, quatenus de quibuſcũq; enſib⁹, gladijs, & alijs armis cuiuslibet generis per vos ex illicite portantibus oblatis, & decætero auferendis, vel de ipſorũ p̄ecijs, nec minus de cũctis alijs iuribus, & prouentibus qui ratione dictorum officiorũ ad manus veſtras peruenerunt, vel peruenerint, nobis, & noſtræ curiæ reſp̄õdeatis, & in libris compotorum veſtrorũ, in receptã ponatis integre, & complete, cum in noſtris comiſſionibus certum, & competens ſit vobis ſalarũ conſtitutum, nec vltra ipſum ſit vobis cõceſſum expreſſe, vel tacite, q̄ aliqua de prouentibus dictorũ officiorũ poſſitis vobis retinere, vel veſtris vſibus applicare, ſciturũ, q̄ ſi ſecus feceritis, nos prædicta a vobis, & bonis veſtris recuperabimus, nec minus poenas iuxta ſtyllũ, & conſuetudinẽ curiæ noſtræ ſuper talibus introductas, faciemus proinde ſine villo remedio exigĩ, & leuari: hanc autem noſtram prouifionem in regiſtris curiæ noſtræ regiſtrati volumus, & iubemus.

4. **LO MATEIX** en la pragmatica dirigida a tots y ſengles officials dada en Leyda ha 19. de Maig. 1352.

Conſideratio nos ſtudioſa ſolicitat, curis que ſolicitis excitamur, qualiter ſtat⁹ rei publice Regnorũ noſtrorũ per debitam admiſtrationẽ iuſtiæ reuiuifcat, ſicque quia natura non patitur, vbi que præſentialiter nos fore, inſtituim⁹ officiales, & idoneas perſonas, per quorum regimẽ, ſicut in eis conſidimus, ſubditi noſtri ſtatu pacifico gaudeant, & tranquillo. Sane datũ eſt nobis intelligi, quod vos, ſeu aliqui veſtrum, a iurisdictionibus vobis & ſingulis veſtrũ comiſſis, non obtenta licentia, ſed pro veſtro libito diſcedentes, ad propria, & alia loca pro veſtris procurãdis negotijs, & quietis dulcedinẽ aſſumendo derineatis, nec eſt vobis curæ regiminis ſarcina, quam in humeris ſupportatis, per quod iuſtitia viduitate velata, propter veſtri abſentiam, diſſolute relicta, vacillat & vllular, eo quod nonius ſuum tribuit vnicuique, vt deberet. Nos huic morbo per opportuna remedia prouidere volētes harũ ſerie ordinamus, & ex certa ſcientia volumus vobisq; dicimus, & mandamus, quatenus vos, & ſinguli veſtrum

vestrū in iurisdictionibus vobis commissis per personalem, & continuam residentiam vestra exercetis officia, vni cuique ius suum, & iustitiam tribuendo, nisi tempore messum per duos menses, & tempore vindemiarum per alios duos menses, quod tempus ad vestra agenda negotia deputamus, possitis vos, & singuli vestrū per idoneos, & sufficientes substitutos, & substitutum, seu locum tenentem vestra officia exercere. Si quis autem contra huiusmodi nostrā ordinationem venire presumpserit, mandamus Magistro rationali curiæ nostræ, & alij cuiunque a vobis, & singulis vestrum copota auditoro, quod recepto percum a vestrū singulis, tempore vestri ratiocinij, ad sancta Dei quatuor Evangelia iuramento, si repererit per sacramentum huiusmodi, vel aliā, ultra prædictum tempus per nos vobis permissum, extra iurisdictiones vobis commissas vos moram protrahisse, nihil in vestro copoto recipiat, vel admittat de salario vobis debito, seu retento de tempore vestræ absentia non permisse. Et nihilominus ad inuolabilem obseruatā prædictorū mandamus generali Procuratori Cathalonie presentij, & futuro, quod ad præmissa coplenda vos, & singulos vestrū si transgredietes inuenerint, præter aliam prouisionem quā nostro arbitrio referuamus, per impositiones poenarum, & alia forciora remedia vos compellat.

DE OFFICI DE IVTGES DELEGATS. TIT. XXIIII.

1. P E R E terç en la pragmática dada en Barcelona ha 14. de las Chalendas de Noembre. 1339.

A Tendentes quod ad importunitatē diuersarum personarum omnes quæstiones, seu causæ quæ inter aliquas personas ad inuicem vertebantur, alicui, seu aliquibus iurisperitis ciuitatis Barchinonæ, & alijs in genere, non expressis causis quæstionum in specie, ac nominibus contra quos impetrantur per nos, vel officiales nostros multotiens committuntur. Cum autem pro parte consiliariorum, & proborū hominū dictæ ciuitatis Barchinonæ nobis fuerit instantissime supplicatum, vt cum ex huiusmodi commissiōibus generalibus, ordinarijs ad matutinas facultas, & ipsis interdum partibus, seu alteri eorundem præiudicium, seu dispendium non modicum præparetur, dignaremur super eo salubriter prouidere. Nos vero supplicatiōi huiusmodi fauorabiliter annuentes, volentesque dispendijs huiusmodi obuiare, cum presentij scripto nostro concedimus, statuimus, ac etiam perpetuo ordinamus, quod nos, Procurator noster generalis, seu aliquis alius officialis noster non possimus, neque possint facere commissiōes alicui, seu aliquibus

iurisperitis Barchinonæ, vel alijs in Barchinona, de vniuersitate plurimū negotiorū, nisi quatenus duntaxat per constitutiones locales Barchinonæ de hoc loquētes, ordinatū existit: quinimo, si quæ factæ sunt, presentij serie reuocamus, & pro reuocatis, atque nullis haberi volumus, & censemus, ex certa scientia, & ex causa. Mandantes quibuscumque iudicibus huiusmodi commissiōes habentibus, quod de causis ex ipsis commissiōibus ortis, tam incoatis, quā incoandis de cætero se intromittere non presumpant, nec procedere ulterius in eis, nos enim quicquid contra præsentem reuocationem per ipsos in præmissis processibus fuerit, vel quomolibet acceptatū, irritū decernimus poenitus, & inane. Excipimus tamē ab huiusmodi concessione nostra causas manumissoria, & tutoria, quas prout nobis visum fuerit committere valeamus, & de quibus factæ commissiōes in suis remaneant robore & valore. Mandamus, &c.

DE OFFICI DE IVTGES DE TAVLA. TIT. XXV.

1. A L F O N Squart en la pragmática dada en Barcelona ha 12. de Maig. 1432.

Circa utilitatem subiectorū nostrorū vt conuenit intendentes, & ad id oculos nostros vigiles, more pastoris, in circuitu leuantes, omnia illa studio diligenti prosequimur, per quæ prouenire possint eisdem nostris subditis, nedū utilitates & comoda, sed etiā vexationes, & calumnia, dānaque, & incomoda amputari. Percepto itaque diuersorū clamoribus, & quærelis, quæ iamdiu nostras propulsarunt ad aures, quod scriptores, seu notarij iudicij, seu inquisitorū tabularū, quas illi qui Regia in Principatu Cathalonie reuerunt, & exercuerūt officia, de triennio in triennium tenere, iuxta constitutiones Cathalonie sunt ascripti, ex quibus in hoc sepiissime modis tenentes, metatque in exigēdis solutionibus excedentes, procurant scripturas, & processus ordiri, & multiplicari, in tantū, quod illorū, & illarū solutiones ad magnas summas, & quantitates pecuniarū ascendunt, itaque finitis litigijs, & multotiens non finitis, solū ex solutionibus scripturarum, & processuū partes litigantes valde attenuatæ, & per sepe de pauperate remanent, & destructæ: volentes itaque in hoc dictorū scriptorum, seu notariorū appetitū illicitum temperare, & litigantiū damnis, & dispendijs, huiusmodi nostro remedio salubri obuiare, attēto presentij, quod per constitutionē Cathalonie editā in curia Montisalbijam eis sicut & tabularū iudicij de certo salario est prouisū, statuimus, & ordinamus, sanctionē ex hoc pragmática faciētes, quā irrefragabiliter suadente utilitate publica, obseruari mandamus, quod dicti notarij, scripto

DE OFFICI DE CONSELLERS, PAERS, IVRATS, CONSOLS, PROCVRADORS, E ALTRES ADMINISTRADORS DE LA COSA PVBLICA. TIT. XXVI.

1. P E R E terç en la pragmática dada en Gandesa ha 12. de las Chalendas de Iulio. 1337.

Os consellers de Barcelona ab assentiment del veguer poden fer consols en los officis mecanics de la ciutat en los quals no ha consols, e fer ordinations en aquells.

2. L O M A T E I X en la pragmática dada en Montçõ ha 11. de Març. 1368.

LOs Consells de Barcelona almenys quicun diuendres si iuridic no sera, altramē lo segon die no feriat, sien tēguts de anar a las presons de la dita ciutat, en semp ab lo veguer, o son loctinent, e aqui deure veure hajā tots los presos, e encarcerats per quina causa stigā presos, e saber abells si la Inquisitio es comēçada, e en quin punt esta, e talmēt ho façen, q̄ los dits presos en la preso no sien vexats, e en la lur iustitia sien expeditis, e per que aço façan, e obseruen, las animas dels dits Consellers en quāt pogue lo dit senyor Rey ne encarrega. Enoresmenys las ditas cosas seruar, e jurar los Consellers qui lauors erē fossen tenguts, en presentia del primer cōsell de cēt jurats de la dita ciutat, en poder del veguer de la dita ciutat, o de son loctinent, e de aqui auant quiscun any cō fossen elets los Consellers en la dita ciutat, hajan a jurar en lo principi de lur regiment las ditas cosas, comā prestes los altres juraments.

DE LAS COSAS PROHIBIDAS ALS OFFICIALS. TIT. XXVII.

1. F E R R A N D O segon en la pragmática dada en Barcelona ha 17. de Setembre 1479. Cap. 62.

Mes auant com redunde a gloria, e honor del Princep, e de la sua cort, tots los seus officials, e ministres esser talmēt reglats, que nota alguna, ne reprehensio de aq̄lls injungit nos puga, que per via de presents, sobornations, o en altra manera

seu scriptores, aut substituti eorum, seu alius, vel alij pro eisdem, seu loco eorum non audeant, seu presumant ordiri, actitare, seu conficere processum, nisi solummodo de his quæ agitantur, seu sient in posse eorum, itaque solum in processibus conficiendis per eos, petitiones, & responsiones partium præcisæ inserant, cum assignationibus, mandatis, aut alijs periudices, & relationibus per fisiones, aut nuncios faciendis, testium quoque depositiones si qui producantur in scriptis redigant, sicut eis mandabitur, & fuerit opportunum. Et de processibus, & depositionibus testium originaliter sic confectis solutionem recipiāt, quam constitutiones Cathalonie ordinant, & permittunt. Sed si contingat, processum aliquem, aut cartas, vel alias scripturas per aliquam partem, aut personam exhiberi seu productum, illud aut illas, mentionare, & designare, non autem inserere in processu, seu processibus, quod seu quibus producuntur, solummodo teneantur. Quos & quas confuerentur alligare in eorum forma cum dictis in quibus producantur processibus, & sic tradere dictis iudicibus etiam teneantur. Et pro talibus productionibus, nec pro mentionibus, aut designationibus faciendis, nullam solutionem, aut satisfactionem recipere directe, vel indirecte audeant, seu presumant. Ita tamen, quod salaria dictorum notariorū, seu scriptorum ex causis prædictorū processuum actitandorum, pro quolibet processu quantitate centum & decem solidorum Barchinonæ, excedere ne queant vllomodo, si aliqua tamen partium, eorum que produxerit in solutione fieri in processibus, aut eorum qui contra eam producta fuerint copiam de aliquibus voluerit, & petierit per expressum, liceat dictis notarijs, & scriptoribus, si per dictos iudices concedatur, illam facere, & satisfactionem, seu solutionem recipere condecantem, de cuius solutione, in condemnatione expensarum si sublequatur, ratio nullatenus habeatur, notarios autem, seu scriptores iudicium appellationum quæ a prædictis tabularum iudicibus emittuntur, & substitutos eorum, hac eadem sanctione comprehensos esse volumus, & amplexos, & ad præmissorum obseruationem illos teneri volumus, & astringi. Et si quis præmissa transcenderit, aut ea non seruauerit, vt præfertur, poenam quingētorum florennorū auti nostro Erario applicandorum, & priuationis officij, notaria, a quo eo. causa nunc pro tunc ipso facto priuamus mox incurrat, & præter hæc, totū id quod exegerit amplius quam superius constitutū est, ei a quo exactum fuerit restituere ilico teneatur. Et volumus præsentem sanctionem nostram nedum ad futuras solutiones, sed etiam præsentis, & præteritas quæ iam realiter factæ non sint, & ad obligationes quasunque præiura ratione factas porrigi, & extendi. Mandantes, &c.

indegudamēt donassen, o poguessen donar loc a cosa alguna indeguda. Perço ab aquesta nostra present pragmática sanccio volem, statum, proueim, e ordeñam, que Cancellar, Vici canceller, Regent cancellaria, Prothonotari, e Secretaris, Thesorer, scriua de ración, e iurs locinents, scriuās de la cancellaria, e dels dits officis, e altras personas del nostre consell, quant se vulla preeminētis nos gos, ni presumēca pendre, o acceptar directament, o indirecta present algu, q̄ li se fet de qual seu illa natura, o specie que se, exceptat de cosas de menjar, e de beure, la valor de las quals no puga sobrepajar siac florins dor, ne puga pendre tal present de vna mateixa persona, sino vna vegada en vn any, e no mes auant. E que los Cancellar, Vici canceller, Regent cancellaria, Thesorer, Prothonotari, Secretaris, scriua de ración, e locinents de aquells, algutzis, scriuans de manament, e de registre, e altres de nostre consell sien tenguts jurar las ditas cosas, e encara de no pendre directament, ne indirecta, o en alguna altra manera rebre subornations, ni pensio, o quantitat alguna de vniuersitats, collegis, ni altras qual seu ol personas ecclesiasticas, o seculares, o de qual seu ol dignitat, preeminētia, stament, ley, o condicio sien.

COM HAN DE ESSER TRACTATS LOS ESTRANGERS EN CATHALVNYA. TIT. XXVIII.

1. MARTI en la pragmática dada en Barcelona ha 15. de Ianer. 1401.

Vpplicato nobis humiliter per nuncios vniuersitatum ciuitatū Barchinonę, Valentie, Maioricarum, Dertulę, ac ville Perpiniāni pro his & alijs nunc in curia nostra presentes, quod cum sepe contingat, diuersos nostros vassallos, tam in dictis ciuitatibus, & villa,

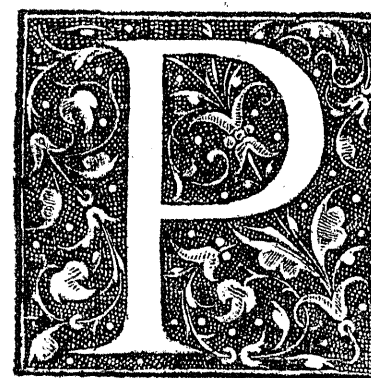
quam alibi infra nostrum dominium habitantes, potissime mercatores, qui causa mercandi, & negotiandi tam perse, quam eorum factores, & negociatores diuersas mundi sępius adeunt regiones, voluntarię, & omni iusta, & rationabili causa cessantibus, per officiales, & incolas aliquarum ciuitatum, villarum, & locorum, ad quas, & quę ipsos extra nostrum dominium declinare, seu morari coarctat in eis, vexari, opprimi, male tractari, & agruari diuersimode, tam imperfonis quā bonis, neque untes inde a dictis officialibus iusticiarij aliqualem consequi, dignaremur eisdem vassallis nostris super his de opportuno prouisionis remedio subuenire. Supplicationi prædictę condescendentes benigne, tenore præsentis cartę, seu priuilegij nostri cunctis duraturi tēporibus prouidemus, & ordinamus, ac statuimus perpetuo, & cuiusque vniuersitatum cuiuslibet ciuitatis, & villę, ac loci dominiij nostri concedimus, quod de cetero omnes, & singuli mercatores extranei, cuiuscunque nationis, legis, aut conditionis extiterint, qui cum nauigijs, mercibus, pecunia, rebus, aut bonis suis quibuslibet ad aliquam dictarum ciuitatum, villarum, & locorum nostri dominiij contigerit declinare, aut venerint, tractentur inibi, & tractari possint, & valeant, intrando, stando, & exeundo, in omnibus & per omnia, prout, & quemadmodum subditi nostri, tam mercatores, quam alij tractabuntur illis tēporibus, in illis ciuitatibus, villis, dominijs, seu districtibus, in quibus ijdem mercatores extranei morabuntur, aut suū nunc faciēnt incolatum, vt vtrinque equalitas obseruetur. Ab huiusmodi autem prouisione, & statuto excipimus omnes vassallos Illustrissimi Regis Castellę nepotis nostri præchari, quos ex causa sub eis nolumus comprehendere. Et vt impermissorum omnium executione celerius, & iustius procedatur, cognitionem, & executionem eorum consiliarijs, iuratis, patiaris, procuratoribus, consilibus, aut rectoribus illius ciuitatis, ville, & loci nostri dominiij vbi casus euenierit, quocunque nomine nuncupentur, qui nunc sunt, & protēpore fuerint, committēdam ducimus, huiusmodi serie, omni appellatione remota. Mandantes, &c.

LIBRE SEGON DE LAS PRAGMATICAS Y ALTRES DRETS DE CATHALVNYA.

DE TREVAS CONVENTIONALS. TIT. I.

1. P E R E terç en la pragmática dada en Barcelona lo primer de Dezembre. 1368. Cap. 1.

RIMO siquidem ordinamus, quod noster Primogenitus, etiam si pro nobis generalis gubernatoris fungetur officio, dare nequeat sex mensium, aut alterius tēporis treugas; in guerris quas Barones, & milites inter se habent, vel habere sperant, nisi nobis existentibus vltra mare.

2. LO MATEIX en dita pragmática. Cap. 2.

Præterea ordinamus, quod quando cumq; contingat, nos vel nostrū Primogenitum, in casu tamē quo hoc sibi liceat, treugam inter guerram habentes, vel habere sperantes concedere pro seipsis, & valitoribus suis, litterarū huiusmodi treugę principalibus ipsius guerrę habeant intimari, hoc declarato, quod si plures fuerint, qui vt principales diffidamenta dederint, eis omnibus habeat fieri intimatio litterarum.

DE ARBITRES, E ARBITRADORS. TIT. II.

1. ORDINATIO del consell, y prohoms de Barcelona feta ha 3. de Octubre. 1425.

Rimeramēt q̄ de aci auant en todas las causas e questions ciuils, las quals nos poran determenar a la cadura del ordinari en las primeras, segonas, o terças citations, si la vna part requerra, que de la questio que vn haura ab l'altra part, en qual seu ol part, o punt se la dita questio, sic fet, e fermat cō-

promis per las parts, en tal cas l'altra part se, e puga esser forçada per lo ordinari de fer lo dit compromis en dos arbitres de dret, o arbitres, arbitradors, loadors, e amigables cōposadors, e ab dues las parts de vn tercer, vullēs q̄ sien iustas, o notaris, o personas de altra condicio, las quals determenen lur questio, donāt los ple, e bastant poder ab todas clausulas, e renunciations necessarias, e expedients: e la doncs en continent, ab dues las ditas parts se per lo dit ordinari remesas a las personas en arbitres, e tercer elegidas, las quals nos pogan excusar de acceptar lo carrec a la arbitratio, si dōcs en ells no haura loc algū dels casos, per los quals se podē excusar los elegits a tudoria depubils, en altra manera, tots los altres casos de tot foragitats, sien las ditas personas elegidas en arbitres, e tercer, cōpellidas en continent per lo dit ordinari acceptar lo dit carrec, e determenar per lur sententia, o decisiō, la questio a la qual seran estadas elegidas, dins lo temps qui sera concordat per las parts, ab assentiment de las ditas personas elegidas. Entes, e declarat, que si las parts concordadas de arbitres, nos voltran concordar de tercer, que en aytal cas lo dit ordinari assigne a las ditas parts terme de vuyt iorns, dins los quals se sien cōtingudas de tercer, e si dins los dits vuyt dies las ditas parts nos voltran, o nos poran concordar de tercer, en tal cas los dos arbitres per ells elects, fermat lo cōpromis pogan, e hajan, e sien compellits per lo ordinari de associar assi vn tercer no sospitos a alguna de las parts a lur arbitre, quis haja concordar ab la vn dels dits arbitres, e lo qual en virtut de la present ordinatio ha tal, e semblant poder, que hauran los dits dos arbitres, e tant com si per ab dues las ditas parts concordadament era estat elect, pero si alguna de las parts sera absent, o lo procurador seu no haura poder de fer, e fermar cōpromis, en tal cas lo dit ordinari ab la letra a mesfions de la part requerint lo compromis, scriga a la dita persona absent, que dins cert temps competent, lo qual temps començ acorrer, lo dia que la dita letra li sera presentada, haja trames poder bastant de comprometre a son procurador, o altra persona, de la qual presentatio haja apparer per carta publica, o per letra testimonial del official del loc hont lo dit absent sera. E

hont la vna part tant solament volra elegir son arbitre de dret, o arbitre, e arbitrador, loador, e amigable cōposador, e la part altra qui sera present recufara fer semblant, çoes de elegir arbitre de dret, o arbitre, arbitrador, loador, e amigable composador, en tal cas lo dit ordinari en contumacia del recufant, li faça manamēt peremptori, que dins deu iorns cōtinuos anomen, e elegesca altra persona, aquella ques volra, la qual e iugida se prouçit de tercer, en la manera dessus dita, e si ferno ho volra, e axi mateix si a çilla part la qual sera absent, no volra donar poder a son procurador de comprometre, en tal cas si lo recufant es actor, no se admes a pledejar iudicialment, sino de continēt lo actor se mes en possessio per lo primer decret, la qual possessio no puga lo dit defenent recobrar, fins a tant que lo dit compromis se fermat, o no s'iga per ell. De les dites empero ordinacions sien exceptadas las causas de execucio, e encara las causas de pubills, com los tudors de aquells de dret, no pugan comprometre, e de graduacions, las quals comprengan mes auant de quatre litigants. E mes sien acceptadas de las

ditas ordinacions, las causas q̄ de lur natura se per ranguē a la cort del consolat de la mar de la dita ciutat, e del jurge dels appels. E si ab dues las ditas parts no volran elegir las ditas personas en arbitres de dret, o en arbitres, arbitradores, loadors, e amigables composadors, o tercer, ans amaran mes pledejar iudicialment, en tal cas aço se a ells licit, pero que lo plet se haje a principiari, e apres prosseguir, e determenar sots la forma, temens, e dilacions següents &c.

DE ADVOCATS.
TIT. III.

1. I A V M E primer en la pragmática dada en Xatiua ha 2. de las Chalandas de Dezembre 1243.

O se admes en alguna cort lo aduocat, qui allegara algunas leys, pus las consuetuts, e vltatges complescan, e abunden.

LIBRE TERCER DE LAS PRAGMATICAS, Y ALTRES DRETS DE CATHALVNYA.

DE IVRISDICTIO DE TOTS IVTGES Y FORCOMPETENT. TIT. I.

1. I A V M E primer en la pragmática dada en Barcelona a las nonas de Dezembre. 1241.

ALGVN veguer no puga fer alguna demanda en algus locs pertanyets a la ballia de Barcelona, o a las ballias pertanyets a aquella, ne als homens de aquellas, axi per raho de pau, e treua trençadas, com per algun crim, o batiment, o mort, o en altra manera, sino tant solament en poder del balle de Barcelona, e de aquells qui seran en ditas ballias per ell cōstituits,

manant fermament a tots los homens de ditas ballias, que no respongan en alguna cosa als dits veguers, sino en poder del balle de Barcelona, e altres balles constituits en ditas ballias. E las flaqueyas, e farinarias en qual seu ol manera sien, e pertanyen al balle de Barcelona.

2. I A V M E segon en la pragmática dirigida al veguer de Barcelona dada en Valentia ha 6. de las Chalandas de Ianer. 1306.

EX parte Consiliatorum, ac proborum hominum ciuitatis Barchinonæ fuit propositum coram nobis, quod quamuis super quacunque demanda personali debeat, & cōsueuerit quilibet extraneus qui in dicta ciuitate reperitus fuerit, personaliter in ibi respondere, hocque in dicta ciuitate, cōsuetudine habeatur, & fuerit hactenus vsitatu, vos occasione constitutionis, seu ordinationis dictæ in celebri curiis in Cathalonia celebratis, nequis extra suã vicariam litigare teneatur,

teneatur, seu etiam respondere, omittis vti consuetudine supradicta, eamque propterea reuocatis obseruare, veruntamen cum pro parte dictæ vniuersitatis asseratur, dictæ consuetudini propter constitutionem, seu ordinationem prædictam nõ debere in aliquo derogari, cum semper libertates, ac consuetudines dictæ ciuitatis, in celebrationibus curiarum saluæ fuerint, & retentæ, dictaque consuetudo post additionem constitutionis, seu ordinationis prædictæ fuerit hactenus obseruata, ideo vobis dicimus, & mandamus, quatenus consuetudinem obseruetis, & teneatis, ac ea vtamini prout inueneritis fuisse per prædecessores vestros in dicto officio vsitatum hucusque: nos enim in partibus Cathalonie in breui esse intendimus domino cõcedente, & cum in ipsis partibus Cathalonie fuerimus, tunc his quæ declaranda fuerint super dicta consuetudine, præsentia nostra poterit decentius prouideri.

3. P E R E terç en la pragmática dirigida al oficial ecclesiastic de Vic, dada en Barcelona a 8. del idus de Agost. 1344.

AD nostrum peruenit auditum, quod vos de facto iurisdictionem nostrã vsurpando, nisi estis, & nitimini in ciuitate Vici dare tutores, & curatores, & in tutelis, siue tutorijs, & in procuracionibus, & actorijs, ac etiam in translatis quæ authenticari debent, & petuntur per quospiam, vt fides eis plenaria habeatur, nec non in reparacionibus instrumentorum quæ reparari, & fieri petunturex notulis, vel protocollis scribanie Viceñ. autoritatem interponere, vel decretũ, quodque nitimini facere, & facitis mandata, & emparas, ac destrenyimenta alia notarijs laycis regentibus scribaniam publicam ciuitatis prædictæ, & alijs scribentibus in eadem, in tromittitis etiam vos, & interponitis partes vestras, in cognoscendo de quæstionibus, quæ ratione, vel occasione instrumentorum, vel notularũ quæ sunt in ipsa scribania, aut ratione salariorum eorundem quæ forte per notarios immoderata petuntur, contigit suscitari, de quibus si vera sint, non immerito vehementer cogimur admirari, cum cedant in præiudicium iurisdictionis, & iuris nostri, & in nos translati, ex concambio facto cum Viceñ. Episcopo de ciuitate prædicta, per Serenissimum dominum Regem Iacobum felicis recordationis auum nostrum, iuxta cuius tenorem in dicta ciuitate, ac etiam in dicta scribania omnimoda iurisdicção ad nos absque dubio noscitur pertinere. Cumque tam magnum præiudiciũ nolemus, nec debeamus oculis conuenientibus pertransire, vobis firmiter, & districtè mandamus, quatenus falcem vestram in messem nostram apponendo, vos de prædictis, vel alijs ad iurisdicção-

nem nostram pertinentibus minime intromittatis, nec intromittere attempetis, sciturus, quod si nostris mandatis spretis secus egeritis, fiet per nostras prouisionem in prædictis, quod erit vobis ad castigationem, & alijs similia attempere volentibus ad terrorem. Nos enim cum præsentibus, vicario & Baiulo nostro ciuitatis Vici, & eius locum tenenti qui nunc sunt, & pro tempore fuerint per præsentibus dicimus, & mandamus expresse, quod notarijs, & scriptoribus dictam scribaniam regentibus, vel in ea scribentibus ex parte nostra faciat mandamẽtum sub pœna centum morabati notum, q̄ super aliquo adiurisdictionem nostram pertinentem, vobis dicto officiali, vel alijs qui iurisdictionem nostram in prædictis vel alijs voluerit vsurpare, non pareant. Et nihilominus quod contra prædictam prouisionem nostram in prædictis, vel alijs aliquid fieri non permittant, immo ipsam prouisionem curent inuiolabiliter obseruare, & facere obseruari, & iurisdictionem, & iura nostra defendant, & conseruent viriliter, & potenter, taliter quod nequeant de negligentia reprehendi.

4. L O M A T E I X en altra pragmática dirigida als oficials de Barcelona dada en Montso ha 15. de Mars. 1363.

EXpositione sindicorũ ciuitatis Barchinonæ ad generales curias quas in Mõrissono no uiter celebram⁹ destinatorũ percepimus, q̄ officiales Episcopi Barchinonæ, suam falcẽ in alienã segetem mittere non veretes, pro exactiõibus censuũ, quos personæ mere laycæ faciunt personis ecclesiasticis, cõpellunt per censurã ecclesiasticã dictos laycos, ad soluendum census prædictos, quod nedum in lesionẽ nostrã iurisdictionis noscitur euidētius redundare, sed etiã dispositionis iuris cõmunis, quo actor rei forum totaliter se qui debet. Sane quia sicut ab vsurpatione iurisdictionis ecclesiasticæ debite retrahim⁹ manus nostras, sic prohibere tenemur nostrã iurisdictionis Regiæ lesionem. Idcirco habito super hoc maturo consilio, & digesto, vobis, & vestrum singulis dicimus, firmiter & mãdamus de certa sciẽtia, & expresse, quatenus prohibeatis expresse dictos mere laycos comparere coram officialibus Episcopi, ratione censuum præmissorum, & illa clericis soluere districtu officialium prædictorum, habentes vos taliter in præmissis, puniẽdo si locus affuerit, pro vt spectat ad vos vsurpatores nostræ iurisdictionis, taliter quod eos peniteat, & retrahãtur alijs similia attempere, quod iura nostra illes a remaneant, ac nostri naturales subditi, a calumniõsis oppresõionibus præseruentur.

5. L O M A T E I X en altra pragmática dirigida a dits oficials dada en Barcelona ha 28. de Setembre. 1367.

D 4 Dudum

DVdm vobis scripsisse recolimus sub hac forma. *Expositione sindicorum, &c.* Sane pro parte concilianorum, & proborum hominū civitatis Barchinonæ nobis fuit nunc expositum quarelosa, quod per Bernardū de Olzinellis Thesaurarium nostrum, militem, legumq; doctorem autoritate, & ex commissione ac fide prædicta, littera extitit reuocata in quodam provinciali consilio Tarrachonæ ad instantiam Episcopi Barchinonæ, & ipsa reuocatione per nos confirmata, parte dictæ civitatis in his nō vocata, nec audita, & in ipsius civitatis, & consiliatorum, & proborum hominū eiusdem lesionem, ac præiudicium manifestū, de quibus reuocatione, & confirmatione apere dicitur per publica instrumenta, ad instantiam dicti Episcopi inde confecta. Quamobrem supplicarunt nobis dicti consiliarij, & probi homines, vt prædictam reuocationem, seu quamvis provisionē super prædictis factam per dictum quondā Thesaurarium nostrum, nec non & confirmationem inde per nos factam parte dictæ civitatis non vocata, & audita, & etiam præconizationem inde secutam reuocare ex debito iustitiæ dignemur, & prædicta ad pristinum reducere statum, quo erant ante reuocationem, seu provisionem, seu confirmationem obtentam per dictum Episcopum, ac præconizationem inde secutam. Vnde nos prædictæ supplicationi tanquam iustæ, & iuri, ac rationi consonæ benigne annuentes, huius serie prædictæ reuocationem, & provisionem, ac confirmationem, & præconizationem inde secuta de certa scientia, & expresse pœnitens reuocamus, & pro reuocatis haberi volumus, & iubemus, quam etiam præconizationem, per contrariam præconizationem quam inde fieri faciatis per loca assueta dictæ civitatis, volumus per vos publicæ divulgari. Et nihilominus præsentis serie confirmantes in omnibus, & per omnia litteram præincertam pro parte dictæ civitatis a nostra curia emanatā, & contenta in ea, quæ ad pristinum reducimus statum quo erant ante reuocationem, provisionem, & confirmationem prædictas, vobis & singulis vestrū dicimus, & mandamus, quod litteram præincertam, & omnia in ea contenta, & mādaturū in his per nos vobis factū pœnitens obseruetis, reuocationibus, & provisionibus, ac confirmationibus, seu præconizationibus prædictis, quas tenore præsentis vt prædicatur reuocamus, obstitentibus nullo modo.

6. LO MATEIX en la sententia donada en fauor de Ioan Olzinellés en Barcelona ha 28. de Març. 1368.

IN Dei nomine pateat vniuersis, quod cū denunciatum fuisset nobis Petro Dei gratia Regi Aragonum, Comitūq; Barchinonæ, Roffi-

lionis, & Cæritaniæ, quod Ioannes de Olzinellis domicellus de domo nostra dederat operam, & consensum raptui cuiusdam puellæ, perpetrato, & commissio per quosdam in villasica campi Tarrachonæ, nos volentes de prædictis veritatem haberi, inquiri iussimus de hoc per fidelem nostrum Andream de Contijoc iurisperitum de Montealbo, nunc iudicem nostræ curiæ, mandando eidē, quod de hoc diligenter inquireret veritatem, qui mandato nostro obtemperans, inquisiuit contra eundem Ioannem, si eidem raptui cōsensum, auxilium, seu operam dederat vllomodo, & inquisitione perfecta, citauit patrem, matrem, & amicos alios eiusdem puellæ, nec non & quoscunque alios qui in dicta inquisitione vellent partem facere, vel instantiam, seu inde sua putarent quomodolibet interesse, vt certa die ad id assignata comparerent coram eo, in dicto negotio processuri, coram quo nullus comparuit de citatis, nisi Ioannes de Olzinellis delatus prædictus, cui eadem dies extiterat assignata: & quia nullus inquisitioni prædictæ se opposuit, idem noster commissarius deliberauit super federe in negotio mentionato, instante ante dicto Ioanne delato, & requirente ferri sententiam in præmissis, seque iudicari secundum merita inquisitionis, cum instantia postulante, mandauimus eidem Andræ, quatenus idem negotium, totiusque inquisitionis merita, in nostra Audientia referret, vt secundum merita, vel demerita ipsius inquisitionis eundem Ioannem condemnare, vel absolueret valeamus. Nos igitur eius relatione audita præsentibus doctoribus iurisperitis, & alijs de nostro consilio in numero copioso, auditis meritis inquisitionis præmissæ, & depositionibus testiu receptorum, insuper auditis confessionibus illorum qui dictæ mulieris raptores dicuntur, auditis etiam rationibus positis in responsione facta per patrem præfate puellæ, citationi, seu intimationi sibi factæ, & notificatæ per nostrum commissarium supra dictum, quas inanes, & frivolas sicut sunt reputamus, auditis etiam rationibus quas idem noster commissarius allegauit, retulit, & latissime in nostra Audientia enarrauit in fine relationis prædictæ, quæ sibi vt asseruit dictæ fuerant per Archiepiscopum Tarrachonæ, asserentem quod ad eum, & suos officiales, & vicarios Tarrachonæ campi pertinet cognoscere de personis generosis, infra suam iurisdictionem delinquentibus, & quod eas possint cum locus affuerit iudicare, quod nos diffitemur expressæ, auditis etiam omnibus alijs meritis dicti processus, & eis cum diligentia recensitis, habito super prædictis omnibus plurium de nostra Audientia consilio peritorum, attendentes quod ad nos solum pertinet iudicare, & cognoscere de personis generosis, & non ad alium quemcunque, licet dona

donationem, venditionem, vel alterius generis alienationem fecerimus quancumq; de aliquibus locis, terris, vel castris, sub quacumq; forma, vel expressione verborum, cum hæc sint iura regalarum nostrarum, quæ a nobis sunt inseparabilia, & Regiæ Coronæ affixa, & ab alijs quibuscumq; inprescriptibilia, quibusq; derogare nō intendimus per aliqua verba quomodolibet sint concepta, Deū, ius, & iustitiā habētes pre oculis nostræ mentis, meritis dictæ inquisitionis cum diligentia perpenfatis, per que constat eundem Ioannem præfate raptui nullatenus consensisse, eiq; nullā dedisse operam, seu consensum, imo per eadem inquisitionis merita constat, quod sibi displicuit dictus actus, idcirco ex his moti, & ex alijs quæ ad iuste iudicandum valent animum Regium informare, pronunciamus sententialiter, & sententiādo declaramus, & decernimus, dictum Ioannem de Olzinellis a prædicto raptui crimine fore, & fuisse infontem totaliter, & immunem, eumq; ab omni questione, impetitione, accusatione, vel demanda, quæ ipsa ratione, occasione, vel causa contra eum possit per fiscalem nostræ curiæ, seu alium quemlibet in futurum intentari, per hanc nostram sententiā absoluiumus, & reddimus absolutum, imponentes dictis procuratori fiscali, & omnibus alijs quibuscumq; super dicta delatione silentium sempiternum. Lata, &c.

7. IOAN primer en la sententia dada en Barcelona a 19. de Febrer 1392.

LO veguer, o sotueguer de Barcelona, estant personalment dins la vegueria de Valles, se podē referuar assi los procellos de pau, e treua, fometent, e qual seu ol criminals, e de aquells conexer fora la vegueria de Valles, dins la ciutat de Barcelona, e aqui a si deguda determenar.

8. MARTI en la pragmática dada en Barcelona a 10. de Dezembro. 1400.

SEgons styl, vs, e consuetut antiquissims lo veguer, o sotsueguer de Pallas, trobada fadiga d iustitia, entra en las terras dels ecclesiasticos, nobles, Barons, e cauallers de la vegueria.

9. LO MATEIX en altra pragmática dirigida al procurador Rey al del camp de a Tarragona dada en Barcelona, 28. de Abril. 1405.

Relatus fide dignis nostro auditui est deductum, quod vicarij civitatis, & campi prædictorum, ampliātes eorum iurisdictionem in preiudicium procurationis prædictæ,

nituntur cognoscere de causis nobilium, militū, & aliorum hominum generosorum, seu de paratico, & familiarium suorum, de quibus ab antiquis citra temporibus per procuratores Regios predecessores vestros in dicto officio, & etiā per nos cognosci extitit assuetum, quæ si veritate nitantur, non solum in dicti procurationis officij, seu etiam nostri damnum, & iacturam cernuntur proculdubio redundare: quare huic nostro tam evidenti preiudicio, vt conuenit providere volentes, vobis dicimus, & mandamus de nostra certa scientia, & expresse, sub ire, & indignatione nostræ incurfū, penaq; mille florenorum auri de bonis vestris si contrafeceritis habendorum, & nostro erario applicandorum, quatenus si est ita, de quibusuis causis, seu questionibus, tam civilibus, quam criminalibus quorumlibet nobilium, militum, generosorum, siue de paratico, cuiuscumq; status, gradus, seu conditionis existant, & familiarium suorum, de quibus tamē, & prout per predecessores vestros in dicto procurationis Regiæ officio tractari, decidi, cognosci, & terminari sit solitum ab antiquo, tractetis, decidatis, cognoscatis, & determinetis, easq; tractari, decidi, aut per aliquem ex vicarijs ante dictis, seu alijs quascunque personas, in preiudicium iurisdictionis vestræ officij prælibati non sinatis, aut permittatis, quoniā nos cum præfenti serie vicarijs ante dictis præsentibus, & qui pro tempore fuerint super prædictis contrarium attentandi potestatem omnimodam tollimus, & etiam abdicamus, quibus expresse iniungimus sub pœna prædicta, ne in prædictis vos perturbent, aut contra eandem veniant, seu venire præsumāt, si pœnam iam dictam, quam de eorum bonis si contrarium tentaretur exigi irremissibiliter faceremus, cupiunt euitare.

10. LO MATEIX en altra pragmática dada en Valencia ha 20. de Mars. 1407.

ENtes, e declarat que simple denegatio de senyoria, o de responsio de cens, sens altra violencia, o injuria actual, no es causa, o titol conuenient per conuenir lo lec possidor dauant la cort ecclesiastica.

11. MARIA Confort, y Loctinent general de Alfons quart, en la sententia dada en Barcelona a 8. de Noembre. 1446.

SVper altercatione vertenti inter venerabilem Episcopum, & seu eius officialē ecclesiasticum Barchinonæ ex vna parte, & consules maris dictæ civitatis ex parte altera, pretextu, seu occasione captionis Genesij Sala mercatoris clerici coniugati, capti de mandato dicto-

rum consulum, incaptione cōmuni dictę ciuitatis, pro causa mere ciuili, & profana mercātili, vt puta cambij, vt per ipsos consules in nostra Audientia facta fides fuit, quem Genesium coniugatum clericum dictus officialis ecclesiasticus sibi restitui petebat, dictis partibus, & eorum aduocatis in Regia, seu nostri Audientia auditis, preuia dictę Audientię deliberatione prouidēdum duximus, die, & anno infra scriptis in modum qui sequitur. Domina Regina, visa altercatione quę erat inter officialem venerabilis in Christo patris Iacobi Episcopi Barchinonę, & eius curiam ecclesiasticam ex vna parte, quę curia requirebat, & sibi restitui petebat Genesium Sala mercatorem clericū coniugatum, captum in captione cōmuni mandato consulum maris, & dictos consules ex altera parte adendo, quod dictus Genesius Sala detinebatur captus de ipsorum consulum mandato, & ordinatione pro causa mere ciuili, & profana, vt puta cambij, pertinētis ad iurisdictionem dictorum consulum, pretextu priuilegiorum dicti consularis, auditis dictis officiali ecclesiastico, consulis, & eorum aduocatis in dicta Audientia, ad quā pretextu dictę altercationis fuit vocatus dictus officialis ecclesiasticus, & visa quadam sententia super causa simili lata per Franciscum Torres, legum, & Guillelmum Iordani in vtroq; iure doctores, pro cōmuni electos, in dicto sacro Consilio Audientię pronuntiat, delibērat, prouidet, & mandat, quod dictus Genesius Sala mercator, & clericus coniugatus est remittendus curię ecclesiasticę, & in qua custodiendus, & distinguendus teneatur, cum hac limitatione, quod de dicta questione cambij, & de omnibus questionibus mercātilibus, maritimis, & seu marinis tangētibus actiue, & passive dictum Genesium Sala, ciuilitate, & ex actibus ciuilibus intentatis, habeant cognoscere dicti consules maris, & nō iudex ecclesiasticus, & quod dictus venerabilis Episcopus, aut aliquis eius officialis non possit, nec valeat liberare a captione dictum Genesium Sala, nec tradere manuleuā, nisi prout ordinabunt, & disponēt dicti consules maris, cum intentio dictę domine Regine, & sui facri consilij sit, quod solāmodo nuda, & simplex custodia personę, detentio, vel restrictio predicti Genesij Sala mercatoris, & clerici coniugati, in et pro dictis actibus, & questionibus ciuilibus, ad curiam ecclesiasticam pertineat, & cognitio ad dictos consules, & hoc modo mandat dictum Genesium Sala dictę curię ecclesiasticę tradi, & per eandem curiam acceptari, vt de facto per dictum officialem fuit acceptatus, de quibus omnibus ad supplicationē per humilem fidelis nostri Ioānis Oliuerij notarij procuratoris, & actoris dictorum consulum ad habendum memoriam in futurum, hanc fieri iussimus Regio sigillo impendēti munitam.

12. SENTENTIA arbitral entre lo Bisbe, e los consols de mar de Barcelona.

FRanciscus Torres legum doctor, & Guillelmus Iordani vtriusq; iuris doctor, iudices, siue commissarij cōmuniter electi, videlicet dictus Franciscus Torres pro curia ecclesiastica, & prefatus Guillelmus pro curia seculari, & seu pro honorabilibus consulis maris ciuitatis Barchinonę, in & super altercatione quę ventilatur diu est, ratione remissionis personę Iacobi Mora mercatoris clerici coniugati, qui captus est in curia predicta seculari, ac ex procuracione, seu ordinatione dictorum honorabilium consulum, & super questionibus motis contra Iacobū in predicta curia consularis maris, visis litteris requisitorijs, factis, & emanatis a dicta curia ecclesiastica Reuerendi domini Episcopi Barchinonę, super remissione personę dicti clerici coniugati, & responsionibus factis pro parte dictorum consulum, visis rationibus tē scriptis, quā verbo processis, ac factis hinc inde super dicta remissione fienda, vel nō, habitis super predictis diuersis, seu pluribus collationibus, ac auditis filii ecclesiastici, & filii secularis curiarū, partiū aduocatis ad plēnū, visis vidēdis, & attētis attēdēdis, pronūciant, prouideat, & declarant, quod licet questio, seu punitio altercationis sit dubia, quia tamen in casu dubij deferendum est Ecclesię, & illius iurisdictioni, personam dicti Iacobi Mora mercatoris, & clerici coniugati esse remittēdā dictę curię ecclesiasticę, in qua custodiēda, distinguēda que teneatur, nec non, seu cum hac limitatione, quod de omnibus questionibus mercantilibus, maritimis, & seu marinis, tangētibus actiue, & passive dictum Iacobum Mora ciuilitate, & ex actibus ciuilibus intentatis, & procedentibus habeant cognoscere dicti honorabiles consules maris, & non iudex ecclesiasticus, & quod Reuerendus dominus Episcopus, aut aliquis eius officialis non possit, nec valeat liberare a captione dictum Iacobū, nec tradere manuleuā, nisi prout ordinabunt, & disponēt dicti domini consules maris, vt pote, assecurato iudicio per dictum Iacobum in dicta curia dictorum consulum, vel lata, & lata sententia, & sententijs absolutorijs transactis in rem iudicatam, aut alias facta solutione, & vel assecuratione ydonea, vel satisfactioe, prout in dicta curia consularis est stylatum, & ad ordinationem, vt prefertur dictorum honorabilium consulum, cum intentio ipsorum consulum sit, quod solum nuda, & simplex personę custodia, detentio, & vel restrictio predicti Iacobi clerici coniugati, in & pro dictis actibus, & questionibus ciuilibus, ad curiam ecclesiasticam pertineat, & sic vt premissis declarando cum presenti, saluo iure Reuerendissimo domino Episcopo, & seu curię ecclesiasticę, & ho.

& honorabilibus dominis cōsulis maris, si quod in alia persona a dicto Iacobo eis competat.

13. CONCORDIA entre lo Bisbe, e promés de Barcelona, sobre los censos.

SVper facto, seu questione census, quod seruetur sic, quod si pretēdatur expoliatio per denegationem, vel fraudulentam subtractionem ipsorum censuum, eo casu iudex ecclesiasticus cognoscere poterit: Sed si faciēs censum comparens coram ipso iudice ecclesiastico dicat, quod ipse nūquam denegauit, seu subtraxit censum, imo cognouit, & recognoscit ipsum actorē esse in quasi possessione percipiendi: ipsum censum, quam ex superabundanti etiam cauthela, & in ipsius actoris fauorem, ei restituit, cum recognitione presentis, adiciens quod est verum, quod ipse habet rationes iustas, cur peccuniam censuum quam ex hoc anno, seu hijs annis debet, non tenetur eidem soluere, quas paratus est coram suo iudice ordinario ponere, & ostendere, declinans super censu predicti anni, vel predictorum annorum suorum iurisdictionem dicti iudicis ecclesiastici, isto casu iudex ecclesiasticus debet, super iudicio expoliacionis dictum reum pro absoluto habere, & super quantitate debita eum a suo iudicio relaxare: si vero census petatur, vbi nulla spoliatio, vel fraudulenta subtractio pretendatur, de hoc iudex ecclesiasticus de iure cōmuni seu intromittere non debet, excepto in casu quo consuetudo esset, quod iudex ecclesiasticus etiam in proximo dicto casu cognosceret, super qua quidem consuetudine sic videtur prouidēdum, quod vna bona persona æqualium partium eligatur, & vna persona cōmuni, quibus detur potestas recipiendi testes, & quasuis alias scripturas super consuetudine per partem Ecclesię allegata, & super omnibus illis quę pars Regia, & ciuitatis contra ipsam allegabit, & causam ipsius consuetudinis diffiniedi Guillelmus de Palou procurator, & Regens Cancellariam domini Regis dictam conuentionem signauit, & ne super cognitione, quę pendente cognitione consuetudinis seruari debet, dubitetur, videtur prouidendum, quod duæ ex dictis tribus personis se informēt de vsu, quæ quinq; annis citra est magis, & frequentius vsitatus, & quod illud interim absque contradictione aliqua obseruetur, *Guillelmus de Palou*.

14. BVLLA de Papa Climent dirigida als cōsellers de Barcelona, dada en Auinyo a 4. dels Idus de Maig de son Pontificat any quart.

Sincere deuotionis affectus quem ad nos, & Romanam geritis Ecclesiam, promeretur, vt petitionibus vestris, quæ utilitates, &

commoda vestra respiciunt, fauorabiliter annuamus, exhibita siquidem nobis pro parte vestra petio continebat, quod in ciuitate Barchinonę pro instructione, & reparatione murorum, alijsq; necessitatibus concernētibus deffensionem, & bonum publicum eiusdem ciuitatis, quædam impositiones sub certis rebus quæ in ipsa ciuitate venduntur cōstitutę, seu ordinatę fuerūt, quodq; nonnulli clerici cōiugati, impositiones huiusmodi, vt earū precia sibi possint sub deceptionis vel anime retinere, emere conantur, & cum ipsos contingit, pro ipsarum impositionum precijs impeti, & per curiam secularem, cui se ex pacto subiciunt, capi, ad forum recurrentes ecclesiasticū, asserūt, & allegant, se debere vigore clericalis tōsurę ab huiusmodi captione liberari, & protinus ad eorum ordinarium remitti, in vestrū, & ipsius ciuitatis damnum non modicum, & grauamen, quare pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum, vt prouidere vobis super hoc de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, cupiētes damnis, & grauaminibus quantum cum Deo possumus prouidere, huiusmodi supplicationibus inclinati, volumus, & Apostolica autoritate vobis concedimus, quod predicti coniugati, & alij clerici, impositiones huiusmodi ementes, ad soluendum ipsarum precia, per eorum ordinarium si ad hoc se submiserint capi, & tam diu detineri possint, donec satisfecerint, premissis constitutionibus Apostolicis, ac priuilegijs, & consuetudinibus contrarijs non obstantibus quibuscunque. Nulli ergo, &c.

15. BVLLA de Papa Benet dirigida als cōsellers de Barcelona, dada en Auinyo a 4. de las Chalendas de Abril de son Pontificat any terç.

Sincere deuotionis affectus, quem ad nos, & Romanam geritis Ecclesiam promeretur, vt petitionibus vestris, illis præsertim quæ utilitates, & comoda vestra respiciunt, fauorabiliter annuamus: dudum siquidem pro parte dilectorum filiorum cōmunis, & Consiliariorum ciuitatis Barchinonę felicis recordationis Clemēti Papæ predecessori nostro exposito, quod in ciuitate Barchinonę pro cōstructione, & reparatione murorum, alijsq; necessitatibus concernētibus deffensionem, & bonum publicum eiusdem ciuitatis, quædam impositiones, super certis rebus quæ in ipsa ciuitate vendebantur, constitutę fuerant, seu etiam ordinatę, quodq; nonnulli clerici coniugati impositiones huiusmodi, vt earum precia sibi possint sub deceptionis vel amine retinere, emere conabantur, & cum ipsos contingeret, pro ipsarum impositionum precijs impeti, & per cu-

per curiam secularem cui se ex pacto subijciebāt capi, ad forum recurrentes ecclesiasticum afferbant, & allegabant, se debere vigore clericali tō. sūrā ab huiusmodi captione liberari, & protinus ad eorū ordinariū remitti, idē p̄decessor voluit, & Apostolica eisdem cōmuni, & Consiliarijs auctoritate concessit, quod p̄dicti cōiugati, & alij clerici impositiones huiusmodi ementes, ad solvendum earum precia per eorum ordinariū si ad hoc se submisissent capi, & tādū detineri possent, donec satisfacerēt de p̄missis, prout in eiusdem p̄decessoris inde confectis litteris plenius continetur. Cum autem sicut exhibita nobis pro parte vestra petitio continebat, impositiones p̄dictā super eisdem rebus quā in ciuitate p̄dicta venduntur, constituta, & ordinata sint etiam de p̄sentī, ac nonnulli clericorum p̄dictorum ip̄sas emere consueverint, nos super p̄missis ad instar p̄decessoris p̄dicti providere cupientes, vestris in hac parte supplicationibus inclinati, volumus, & Apostolica vobis auctoritate concedimus, quod p̄dicti cōiugati, & alij clerici impositiones huiusmodi ementes, ad earum precia solvendum pereorum ordinariū, si tamen clerici ip̄si ad hoc se submiserint, capi, & tam diu detineri possint, donec satisfecerint de p̄missis, vel si satisfaciendo sufficientem p̄stiterint cautionē, aut cederint bonis suis, ip̄sorum clericorū ordinario, & ordinarijs nichilominus sub excommunicationis p̄na tenore presentium districtius iniungentes, quatenus ad captionem, & detentionem eorundem clericorum, quos huiusmodi impositiones emisse, & ad captionē se vt p̄fertur submisisse, ac p̄cia dictarum impositionū retinuisse, & retinere sibi contulerint, procedant, modo, & forma superius expressis, constitutionibus Apostolicis, ac p̄uilegijs, & consuetudinibus contrarijs non obstantibus quibuscunq;. Nulli ergo, &c.

16. ALTRA Bulla Apostolica del mateix Papa Benet, y en la mateixa ciutat die, y any, dirigida al Bisbe de Barcelona.

Sincere deuotionis affectus, quem dilecti filij nostri consiliarij, & consilium ciuitatis Barchinonæ ad nos, & Romanam gerunt Ecclesiam promeretur, vt petitionibus suis, illis p̄sentim quæ a rationis tramite non discordant, quato cum Deo possumus fauorabiliter annuamus: sane petitio pro parte dictorum consiliariorū, & consilij nobis exhibita continebat, quod in dicta ciuitate, & dioce. Barchinonæ, & alibi nonnulli clerici, tam coniugati quam non coniugati, seu non beneficiati existūt, qui negocijs secularibus se immiscētes, & in dictis ciuitate, & diocesi cōtrahentes, in eorum mercancijs, & alijs diuersis cō-

tractibus cum instrumentis publicis, & alijs authenticis scripturis personarū obligationem habentibus, se consueverunt tam principaliter, quam fideiussorio nomine infra dictas ciuitatē, & diocēsim obligare, quodq; cum ipsos contigit, ratione obligationū huiusmodi, per curias seculares quibus ex pacto se subijciunt, ad instantiam creditorum suorum capi, clerici p̄dicti ad forum ecclesiasticum recurrentes, ac afferentes, & allegantes se debere vigore clericali tō. sūrā liberari, a captionibus huiusmodi protinus relaxantur, quod in dictorum creditorum, ac ipsius ciuitatis damū, & grauamen dignoscitur redundare: quare pro parte dictorum consiliariorū, & consilij fuit nobis humiliter supplicatū, vt de opportuno remedio super his providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur malicijs, & fraudibus huiusmodi obuiare, & vt vnicuiq; quod suum est tribuatur, quantum cū Deo possumus providere volentes, fraternitati tuæ sub excommunicationis p̄na per Apostolica scripta mandamus, quatenus si per secretam informationem per te, vel alium, seu alios super hoc faciendam, clericos p̄dictos secularibus negotijs se vt p̄mittitur immiscētes, in mercancijs, & alijs contractibus huiusmodi iam factis, seu fiendis in posterum se obligasse, & ad captionem ante dictam submisisse, ip̄sōiq; creditores maliciose defraudare reperiens, clericos eosdem retiens, quatenus per creditores huiusmodi requisitus fueris capias, vel captos remissos retineas, donec ip̄si integre satisfecerint creditoribus supradictis, aut fideiussores sufficientes dederint de soluendo, vel causas legitimas allegauerint, & probauerint, propter quas ad p̄dicta minime teneantur, constitutionibus Apostolicis, ac p̄uilegijs, & consuetudinibus, & alijs cōtrarijs non obstantibus quibuscunq;.

17. FERRANDO segon en lo priuilegi cōcedit al stament militar dat en Barcelona, ha 9. de Octubre. 1481. Cap. 5.

EPer quant se fan alguns abusos sots colors de banderas, e de vehinatges, o habitants, en gran p̄iudici dels militars, e altres hauents jurisdiccions, placia a vostra Rey altesa leuar, e moderar los dits abusos, e atorgar priuilegi al dit stament militar, ço es que si alguna vassall dels sobredits militars, o altre hauer jurisdiccio se fara vehi, o habitant de alguna ciutat, o vila Rey al, com altre, se haja exir de la jurisdiccio en que esta, en axi que estant en jurisdiccio de algun militar, o altra, nos puga fer vehi, o habitant de ninguna altra ciutat, o vila, e tornāt al loc, o jurisdiccio hon primer habitaua, nos puga alegrar de vehinatge, o vassallatge de la ciutat, o vila Rey al, e si lo mas, o casa estaua defabitat per spay de vn

de vn any, lo senyor directe los puga pendre, se-gons forma de la cōstitutio. Plau al senyor Rey.

DE CONTENTIONS DE IURISDICTIONE, Y OCCUPATIO DE TEMPORALITATS. TIT. II.

1. ELEONOR Consort, y Loctinent general de Pere terç, en la concordia feta en Barcelona, ab lo Cardenal de Comenage ha 11. de Juny. 1372. Cap. 4.

SOBRE aço ques complanyen de occupar las tēporalitats, &c. es cōcordat, que lo senyor Rey declar, que los Prelats, o altres personas ecclesiasticas faents processos ecclesiasticos en los casos a ells p̄tāyents de costuma, e de dret; lo senyor Rey nos puga entremetre de justitia, o iniustitia dels dits processos, ne forçar aq̄lls en alguna manera, a reuocar los dits processos p̄ occupatio de tēporalitats, o altres remeys, empero la hō euidētmet, o notoria la jurisdiccio Rey al los Prelats es empatxada, qui p̄ lurs processos empatxā, e se occupā la jurisdiccio tēporal, la dōcs nos deuen marauellar los Prelats, si per exercici de la sua superioritat, la qual vniuersalment ha en totas las tēporalitats de son Règne, a defensio de son dret notori justa remeys, sa entera per sos p̄decessors acostumats: mas la hon sobre aço, ja si pertany la conexasa de costuma, o dret a la Esglesia, o al Rey la jurisdiccio sobre la qual es dubte, es cōcordat, que sien elegidas comunas personas, ço es vna de part del Rey, e laltre de part de la Esglesia, las quals endues sien tengudas determenar lo dit dubte, e sots jurament, dins tres mesos, ab bona fe, cessants dol, e frau prouoir: e si las ditas dos personas dins los dits tres mesos lo dit dubte no hauran pogut, o no hauran volgut termenar, sien tenguts elegir vn tercer, qui ab los dos, o ab lo vn de ells dins vn mes lo dit dubte determen, e a la decisio de a quell sic obtemperat, sots pena de sincents morabatins, entretant empero los processos qui seran fets, sens p̄iudici de quiscuna part sien suspesos, e si fets no seran, no sien fets, fins quel dit dubte sic determenat.

2. MARTI en la pragmatica dada en Barcelona ha 28. de Març 1409.

QVia olim inter Illustissimam dominam Eleonorem matrem nostram Reginam Aragonum memoria recolēda ex par-

te vna, & Reuerendum Bertrādum bonæ memorię Cardinalem Cōuenarum, de & super nonnullis grauaminibus quæ per officiales Regios tunc inferri p̄tendebantur P̄latis, & alijs personis ecclesiasticis, occasione processus soni emissi, ac pacis, & trengæ parte ex altera, & quod per fictā suspitionem non bannirentur, neq; eijciuntur a Regia ditone, & etiam super occupatione temporalitatum, & quibusdā alijs grauaminibus, certa concordia contenta in quodam publico instrumento inde confecto Barchinonæ vndecima die Junij anno a Natiuitate Domini Milleesimo trecentesimo septuagesimo secundo, recepto per quondam Guillelmum Oliuerij, dictæ domingę Regiņ secretarium, & auctoritate Regia per totam terram, & dominationem nostram notariū publicum, extitit subsecuta. Ad humilem supplicationem pro parte nonnullorum P̄latorum, & personarum ecclesiasticarū Cathalonæ Principatus, in generali curia quam ad p̄sēns in ciuitate Barchinonæ celebramus Cathalonis, interuenientium nobis factam, tenore p̄sēntis volumus, & etiam declaramus, vt casū quo p̄tenderetur, quod per aliquam personam ecclesiasticam Regalis iurisdiccio impediretur, contra formam concordie supradictæ, antequam de facto procedatur ad occupationem temporalitātū P̄latorum, ac personarum ecclesiasticarum huiusmodi, per nostrum Cancellarium, aut Vicecancellarium, vel ip̄sis absentibus, aut personaliter impeditis, per Cancellariam nostram Regētem, per litteras Regias scribatur nostro nomine, ac pro parte P̄lato, officiali, capitulo, seu cōuentui, aut singulari personæ ecclesiasticæ, de grauamine, vel impedimento, quod per illum, illud, vel illa p̄tenderetur fore iurisdictioni Regali illatum, requirendo per dictas litteras Regias, vel alias illum, illud, vel illam, quod infra certos dies grauamen, vel impedimentum huiusmodi reuocarent, aut de iure, seu iustitia iurisdictionis ecclesiasticæ Maiestatem Regiam informarent, & ante p̄sentationem litterarum huiusmodi, & lapsū temporis in eisdem ponendi litteris, nec etiam postea quousq; per dictum Cancellarium, aut Vicecancellarium, seu Cancellariam Regentem dicatur, vel consulatur nostræ Regiæ Celsitudi, in quod notorium, & euidens p̄iudicium iurisdictioni Regali esset illatum, p̄dicta occupatio temporalitatum fieri non valeret: & si, ac in casu quo procederetur ad temporalitatum occupationem iam dictam, quod occupatio huiusmodi fiat tantummodo in iurisdictionibus, vel alijs bonis tēporalibus, quas, & quæ P̄latus, aut persona ecclesiastica possideret, & non in decimis, primicijs, vel bonis alijs spiritualibus quibuscunq; & si forçan per nos, seu quemuis aliū nostri mandato, contrarium tentaretur, id pro reuocato p̄tinuus

mitus habeatur, & de occupatis fiat plenaria restitutio, quotiescunq; esset fieri requisita, quodq; prædicti Cancellarij, & Vicecancellarij nri qui nunc sunt, & pro tempore fuerint, & dictus Regens Cancellarij nostra suo casu, & eorum quilibet infra octo dies, postquã inde perquẽuis Prælatũ officialem, vel aliam personam ecclesiasticã fuerint requisitis, seu fuerit requisitus, habeãt, & teneantur iurare ad sancta Dei quatuor Euangelia, quod omnia, & singula in dicto conuentionis, & concordia instrumento contenta, & alia expressa superius tenebunt, & obseruabunt, teneriq; faciant firmiter, & obseruari: & quod si præfati Cancellarius, Vicecancellarius, aut Regens Cancellariã dictum iuramentum ultra dictum terminum differrent, aut recusarent præstare, omnes actus per ipsos faciendi in antea ipso facto essent nulli, nulliusq; efficacia, seu valoris, quodq; si præfatis per eosdem Cancellarium, Vicecancellarium, seu Regentem Cancellariam suo casu huiusmodi iuramento, ipsi, vel eorum aliquis facient, dicent, cõsulent fieri occupationem temporalitatum prædictarum, aliter quam superius sit expressum, pro periuro, faciens contrarium, habeatur. Et præmissa, & subscripta omnia, & singula nos conuenimus, & promittimus in nostra bona fide Regia tenere, & obseruare, ac teneri, & seruari facere ab omnibus inconcusse, quousq; & donec quoddã mutuum centum quinque millium florenorum auri de Aragonia, nobis per dictam curiam generalem de præfenti fiendum, restituerimus præfata curia, vel eam ipsa curia aliter conuenierimus, seu concordauerimus, aut obtinuerimus liberationem, vel quantiam de prædicto mutuo, & non ultra, & extunc tam nos, quam dicti Prælati, & personæ ecclesiasticæ remaneamus, aut remaneant in pleno iure, vt prius. Mandantes, &c.

3. FERRANDO primer en la pragmática dada en Barcelona ha 20. de Juny. 1413.

Quia Reuerendus in Christo pater Petrus Archiepiscopus Tarrachonẽ, Episcopi, Prælati, Capitula, & alia personæ ecclesiasticæ qui in generalibus adfunt Curijs, quas celebramus Barchinonæ Cathalanis, expositione supplicij nostræ Excelentiæ exposuerunt, quod licet Illustrissimus dominus Rex Martinus auunculus noster charissimus memoriæ recolendæ, in curijs generalibus per ipsum Cathalanis Barchinonæ ultimo celebratis, priuilegio, seu concessione indulserit speciali personis ecclesiasticis memoratis, quod earum temporalitates, per ipsum dominũ Regem, seu officiales Regios quoscũq; nisi incertis casibus, & formis exaratis largitue in dicto priuilegio, conformi vtique concordia super

his inhibite per Illustrissimam dominam Reginam Eleonoram auiam nostram cum Cardinali Cõuenarũ, possent occupari quatenus, vel apprehendi, nec victuali, redditus, seu alia iura ecclesiastica eis necessaria subtrahi possent, vel denuo prohiberi, attamen substracto ab hac luce Illustrissimo domino Regi Martino, & durante inuestigatione nostræ fælicis successionis Coronæ Regiæ Aragonũ, aliqui officiales Regij ducti ambitione incauta, priuilegium, seu prouisionem, & concordiam de super enarratam lãdere, seu enervare, penas quæ in eisdem appositæ incurrere nõ verentes, occuparunt temporalitates Episcoporum Barchinonæ, & Elnensis, prioris sanctæ Annæ, & quorundã aliorũ Prælatorũ, recipiendo ad manus suas redditus, & prouentus ecclesiasticos eorundem, & inhibendo quibusdam ex ipsis victualia, redditus, & alia, afficiendo eosdem, & vassallos ipsorum, & res, ac bona sua damnis, molestijs, grauaminibus, & iacturis, quo circa supplicato nobis humiliter, eis super his enervatione, ac lesione priuilegij, vel concessionis, ac concordia prænarratarum, attentis, nostræ iustitiæ prouisionis remedio subueniri, gerentes cordi non modicum militantem Ecclesiam, quam deuotione prosequimur viscerali, a molestijs, & grauaminibus præseruare, prouidemus, & volumus, quod si per quous officiales Regios contra tenores priuilegij, aut concessionis, & concordia præmissorum aliquid fuerit attetarum, illud reducatur ilico pristinum ad statum, sicut nos reduci mus serie eum præfenti. Et nihilominus a contrafacientibus pœnas super his adiectas irremissibiliter exligere volumus, & iubemus. Mandantes, &c.

4. ALFONS quart en lo priuilegi concedit al statament ecclesiastic, dat en sant Cugat ha 11. de Setembre. 1418.

Vlris, & cum diligentia recensitis nonnullis capitulis, pro parte brachij personarũ ecclesiasticarum curiẽ quam in monasterio sancti Cucufati Vallẽ. Cathalanis celebramus ad præfens nobis oblati serie sequentis.

1. Com sobre alguns greuges que a la Esglesia, e a las personas ecclesiasticas se preten esser fets per officials Reyals, specialment sobre las occupacions de las temporalitats se feta certa conuention, e concordia, entre la Senyora Reyna dona Eleonor, e lo Senyor en Bertrã Cardenal de Comenge, la qual fonc loada, e aprovada per lo Senyor Rey en Pere a onze de Juny Mil trecents setenta dos, e apres a supplicatio del braç de la Esglesia per lo Senyor Rey en Marti celebrat Cortes als Cathalans confirmada en Barcelona, a vint de Març any Mil quatre cents, y nou, & per Regem Ferdinandum in curia Barchinonæ, per reuerentia de Deu,

de Deu, e de la sua sancta Esglesia, e a supplicatio humil del braç ecclesiastic, placia a vostra grã clemencia senyor promette de fer, tenir, e obseruar la dita conuention, e concordia a la letra, e aquella loar, approbar, e confirmar, e que axi mateix vostre Cancellor, e Vicancellor, e Regent la Cancellaria suo casu qui nunc sunt, e per temps seran juren de tenir, e obseruar la dita conuention, y concordia a la letra.

2. Item Senyor com per vos, e vostres officials continuament se pretenga, esser per lo braç ecclesiastic impedida, e torbada vostra iurisdicció Rey al, diẽt lo cas en lo qual per la Esglesia se proceix esser euidenter, vel notoria de vostra iurisdicció Rey al, e per conseguent no sperada altra discussiõ, se faça occupatio de las ditas temporalitats, lo que es contra la dita conuention, e concordia, com en tal cas, quant sera dubte si es notorie de la iurisdicció Rey al, o ecclesiastica de iure, vel de consuetudine, ne degan esser eletas duas personas, vna de quiscuna part, las quals dins los tres mesos ha a decidir lo dubte pretes si nororia, &c. vt in dicta conuentione latius est videre, per tolre tota materia, e occasio d litigis, e incõueniẽts, sie de vostra merce anyadir, e supplir sine tamen præiudicio dictæ conuentionis, & concordie, que en tot cashont se faça dubte probabiliter per lo ecclesiastic, si lo cas sera de la iurisdicció Rey al, o de la ecclesiastica, no solament si es dubte super notorietate iurisdictionis, sie, e haja de esser seruada la dita concordia, e conuention, e axi mateix en lo cas hõt sera dubte, si lo dubte fet per lo ecclesiastic feta probable, o no, sien eletas dins sine dies dues personas literadas, las quals infra decẽ dies hajan a determenar, si lo dit dubte es probable, o no, e si dins deu dies concorditer no haurã determenat lo dit dubte, Cancellarius cum ambobus, vel altero ipsorum infra tres dies decidere teneatur si præfens fuerit in curia, Cancellario autem absente a curia Regia, las ditas duas personas infra tres dies terciũ eligere teneantur, qui tercius cũ ambobus, vel altero decidat dictum dubiũ infra sex dies, vt in dicta concordia, & quod durante cognitione dicti dubij, omnes processus cõquiescant, iuxta formam dictæ concordia, & aliter factus processus sit nullus ipso iure.

3. Item Senyor com las personas eletas a decidir lo dubte iuxta concordiam, hajan decidit lo dubte dintra tres mesos, et si non potuerint, vel noluerint dubium terminare, hajan elegir tercer, qui cũ ambobus, vel altero eorum, &c. per tolra tota occasio de litigis, los quals per aquesta raho se son seguits, sie de vostra merce anyadir a dita concordia, que las ditas personas eletas pugan elegir lo tercer, començant a die electionis tertij, en lo cas Senyor que las ditas personas nos poguessen concordar de elegir tercer dins los tres mesos, & non

aliàs, & lapsis tribus mensibus supradictis, sie hãgut per tercer ipso facto vostre Cancellor, qui cũ ambobus, vel altero eorum iuxta concordia procedat.

4. Item Senyor com lo Senyor Rey en Marti celebrant Cortes als Cathalans, a supplicatio del braç ecclesiastic haja donada certa forma d escriure, abans que occupatio de temporalitats se puga fer, vt constar publico instrumento Barchinonæ vigesima octaua Martij anno Millefimo quadringentesimo nono, sie de vostra merce aquell capitol aprouar, e de certa scientia cõfirmar, anyadint que per altres inferiors officials en lo dit capitol no contenguts, no pugan, o no puga esser scrit en la dita forma, o en altra qualseuol, ni en alguna manera esser proceix a occupacio de temporalitats, ne encara Senyor per vostre Cancellor, Vicancellor, o Regent Cancellaria suo casu, no puga esser proceix a occupatio de temporalitats, encara apres que sera scrit al ecclesiastic, segõs la forma del dit capitol, sien seruadas las qualitats cõrengudas en lo dit capitol, e sie decidit lo dubte pretes per lo ecclesiastic, seruada la serie, y tenor de la dita conuention, e concordia, hon a aquilla sie hãgut recors, ne encara puga esser proceix a la dita occupatio de temporalitats en lo dit cas de la concordia, & etiam si lo Prælat no comparra per se, vel per alium dins lo temps assignat a informar vostra Senyoria, o no curara de venir a la forma de dita concordia, tto atant que per vos Senyor, vostre Cancellor, Vicancellor, o Regent la Cancellaria suo casu sera declarat in personam domini Regis in scriptis, lo cas pretes per lo ecclesiastic esser d vostra iurisdicció Rey al, e si la dita occupatio era altrament feta, ultra alias pœnas in dicto capitulo domini Regis Martini contentas sit ipso iure nulla, & processus, & quicquid inde fuerit secutum, la qual occupatio, sine alia difficultate, de facto se haja a tolre, e esser restituida realiter, & cum effectu, sine expensis, al ecclesiastic a qui seran leuadas las temporalitats.

5. Item Senyor supplica lo dit braç a vostra Rey al Senyoria, que en lo cas, e seruadas las cosas desusditas que se haja a fer occupatio de temporalitats, que aquella occupatio se haja a fer tant solament de las iurisdictiones dels Prælats, o qualseuol otras personas ecclesiasticas, faents los dits processos ecclesiasticos occupatius, o perturbatius de la iurisdicció Rey al, e de las iurisdictiones dels Prælats, de qui las ditas personas ecclesiasticas seran officials ordinarijs, o delegats, e no de algunas otras personas ecclesiasticas, ne de altres bens temporals, sino tantum de las ditas iurisdictiones, non obstantibus ordinationibus, constitutionibus, & litteris, seu prouisionibus Regijs quibuscunq; in contrarium a vestris prædecessoribus emanatis, e si lo contrari era fet per vos

per vos Senyor, Cancellier, Vicicancellor, o Regent la Cancellaria suo casu, sic nulle ipso iure, e sic de vostra merce Senyor, que per prouoir a malitias, e luttigis, e donar repos a la Esglesia, e alsecleſiastic de la prouincia de Tarragona, e Principat de Cathalunya, e gran reuamēt de processos, manar fer mar, prometre, e jurar de tenir, e fer obseruar a vostre Cancellier, Vicicancellor, Regent la Cancellaria suo casu las ditas cosas, e aquesta sic la forma substancial del proceiment quis deu fer per causa de la sobredita occupatio de temporalitats, e no altra: e si per vos Senyor Rey, e successors vostres, o Primogenit, o qualseuol altres officials vostres, o lurs era fer, o manat lo contrari, que tals lettras, o prouisions sien hagudas per castas, e nullas, e reuocadas, e sien tenguts a plena satisfaccio, e restitutio a las cosas ocupadas, e dels danys donats: e no resmēys los vostres, e dels vostres successors officials, qui en qualseuol la manera contra la forma de la present constitutio proceiran contra Prelats, o qualseuol otras personas ecclesiasticas de la dita prouincia, e Principat, a occupatio de temporalitats, incorregan en pena de mil florins dor de Arago, per quiscuna vegada, adquisidors la meyrat als vostres coffrens, e de vostres successors, e altra meyrat al Prelat, o persona ecclesiastica, de la qual las ditas temporalitats serā estadas ocupadas: e que vostres, e de vostres successors Cancellier, Vicicancellor, e en son cas Regent la Cancellaria, e quiscu de ells hajan, y sien tinguts de jurar vna sola vegada quiscu als sancts quatre Euangelis de Deu, dins vuyt jorns apres que seran requests, o request per algun Prelat, official, o altra qualseuol persona ecclesiastica, que totes, e sengles cosas en lo present capitol contengudas, e expressadas tendran, seruaran, e inuolablement tenir, e obseruar faran, e si vltra los vuyt dies differian, o recusauan fer, o prestar per ells lo dit sacrament, que tots los actes de aqui airant per ells faedors ipso facto sien nulles, e de nulla efficacia, e valor: e si per algun de ells, prestat per ells lo dit sacrament, era feta, o manada, o aconsellada fer la occupatio de las temporalitats, cōtra forma de sus expressada, sic hagut per perjurar lo contrari faent, o aconsellant. Ad supplicacionem per humilem pro parte dicti Brachij ecclesiastici propterea nobis factam, tenore presentium per nos, & nostros successores quoscunq;, praesertim capitula, & omnia, & singula in eis contenta, iuxta illorum seriem, & tenorem concedimus, laudamusq;, & approbamus, & nostrae confirmationis praesidio roboramus, promittentes in nostra bona fide Regia, iam dicta capitula, & vni quodq; ipsorum tenere, & inuolabili ter obseruare cunctis temporibus, & per quoscunq; officiales, & subditos nostros tenere, & obseruari facere, & non contrafacere, vel venire, seu contra-

fieri permittere, aliqua ratio, ne, seu causa. Mandantes itaque, &c.

5. FERRANDO segon en lo prinifegi concedit al stament ecclesiastic, dat en Barcelona a 9. de Octubre. 1481. Cap. 8.

Praeterea vestra clemencia prouidere, statuere, & decernere dignetur, prouideat, & decernat perpetuis temporibus obseruandum, quod si contentio fuerit inter Regiam Audientiam, & ecclesiasticum iudicem super iurisdictione, veniente dicto iudice ad bancum Regium, infra quindecim dies postquam ipse officialis ecclesiasticus venerit ad dictum bancum, praesente dicto officiali ecclesiastico, & suis aduocatis habeat in Regia Audientia disputari, votari, & concludi, an ad Regem, vel Ecclesiam cognitio casus occurrentis pertineat, alioquin lapsis diebus quindecim diebus, censetur causa declarata in fauore dicti ecclesiastici iudicis. Placet domino Regi.

6. L O M A T E I X en altre priuilegi concedit a dit stament ecclesiastic, dat en la vila de Almanza ha 23. de Abril 1496. Cap. 1.

Primera ment supplica humilment lo estament ecclesiastic a vostra Reyat Excellentia, que sic obseruada la concordia de la Reyna dona Eleonor ab lo Cardenal de Comenge, en temps ab los capitols vulgarment dits de S. Cugat. Plau al Senyor Rey que la dita concordia feta per la Reyna dona Eleonor, ab lo Cardenal de Comenge, e los capitols fets per lo Serenissim Rey do Alfons en la Cort de sanct Cugat sien obseruats, axi empero que per directio, o expeditio de la iustitia, seguinte contentio de iurisdictione, en la primera letra q̄ la vna cort fara a l'altra, se haja ha fer nominatio de vn arbitre, e la q̄ respondra, per lo semblat en la primera resposta haja nomenar vn altre arbitre, dins tres dias apres q̄ la dita primera letra sera presentada, al dit dels quals arbitres, en cas que sien cōcordes, se haja de estar, e de aquells nos puga hauer recors algu, e hajan a declarar dins sine dies, compradors apres q̄ sera presentada la dita resposta, e si seran discordes, en tal cas lo Cancellor, si present sera en lo loc hon se celebrara la Audiencia, sic tercer, e haja a jurar que dins deu dies declarara, adherint se al vot, e parer del altre dels dits arbitres, segons Deu, e sa conscientia, en cas que per los dits dos arbitres se estada declarada dins los dits sine dies, e si per los dits dos arbitres, o p l'altra de ells dins los dits sine dies no era declarat, votat, o arbitrat, en tal cas se haja estar al que al dit Cancellor sera vist, e per ell

per ell arbitrat, segons Deu, e sa bona conscientia, e en cas que lo Cancellor sera absent del loc ahont dita Audiencia se celebrara, lo senyor Rey, o son Loctinent general, o en lur absentia del present Principat, lo Portat veus de general Go uernador haja a nomenar vna persona ecclesiastica, que sic en loc del dit Cancellor, per aq̄o tāt solament, la qual persona sic tercera, e haja a jurar, e declarar, e se haja estar al dit seu, segons es dit en lo Cancellor,

7. L O M A T E I X en altre priuilegi concedit a dit stament ecclesiastic, dat en Montiso a 2. de Setembre. 1510. Cap. 3.

MES supplica lo pedit stament ecclesiastic, que seguinte cas de contentio de iurisdictione entre la cort ecclesiastica, e secular, en la qual se han de elegir arbitres juxta la capitulatio de Tortosa, e per impedir lo progres de la causa, a las vegadas lo jutge secular allega, que te las mans ligadas per lo superior, que ha trames prouisio, o lettras vulgarment ditas de causa recognoscendi, que placia a vostra Majestat prouoir, y manar, que no obstant tals lettras, e prouisions de causa recognoscendi, lo official secular sic tingut elegir lo arbitre, e respondre juxta la capitulatio de Tortosa, lo qual iure que declarara dintre los sine dies, e que sic seruada la capitulatio de Tortosa. Plau al Senyor Rey,

8. L O M A T E I X en dit priuilegi. Cap. 4.

Encara supplica lo dit stament ecclesiastic que occorren cas de contentio de iurisdictione en lo qual juxta dita capitulatio de Tortosa lo Cancellor haura a declarar, e no essent present lo Cancellor, la persona ecclesiastica que en loc de aquell haura a fer tal declaratio, per remoure tota natura a suspicio, ates que la contentio predita es ab official Reyat, que placia a vostra Majestat prouoir, que ningun official, o jutge secular, o doctor del Consell Reyat puga entreuenir en consellar ni votar en tal contentio. Sua Majestas opportune prouidebit absque actu curiae.

9. L O M A T E I X en dit priuilegi. Cap. 5.

Encara supplica lo stament ecclesiastic, per que la experientia monstra, que apres de hauer declarat lo Cancellor sobre la contentio de iurisdictione, no pot saber lo official eccle-

siastic tal declarario, ne troba en poder de quin notari es feta, que placia a vostra Catholica Majestat, que lo mateix die que sera feta tal declaratio, se haja de intimar al official ecclesiastic, o al arbitre que per sa part sera estat nomenat en tal contentio de iurisdictione, e nomenar lo notari, e darne copia. Plau al Senyor Rey.

10. L O M A T E I X en dit priuilegi. Cap. 6.

PER la expeditio de la iustitia supplica dit stament ecclesiastic a vostra Majestat, que ates la experientia monstra, que quiscun die que venint contentio de iurisdictione, lo Cancellor qui dins vint dies es tingut, e obligat de declarar, sots color de impediments, o per otras causas dilata dos, o tres mesos, e mes, que placia a vostra Excelencia prouoir, e manar, que cessant impediment de infirmitat, haja a declarar dit Cancellor dins trenta dies, e si nou fara, que sic haguda dita contentio per declarada en fauor de la Esglesia, juxta lo capitol de sanct Cugat, qui comēça. Praeterea vestra clemencia prouidere, &c. Plau al Senyor Rey.

11. L O M A T E I X en dit priuilegi. Cap. 7.

MES supplica lo stament ecclesiastic a vostra Reyat Majestat, que per quant las Esglesias de Deu, e personas ecclesiasticas, homens seus, fruyts, rendas, terras, bens, e iurisdiccions estan sots protectio de las sacras constitutions prouincials de Tarragona, auegadas son inuadits, maltractats, injuriats, ocupats, e las iurisdiccions, e terras de las Esglesias, e personas ecclesiasticas ocupadas, e las armas de la Esglesia estigan mes en ditas constitutions, que en otras defensas, que placia a vostra Reyat Excellentia, que sentse processos per los officials ecclesiasticos en virtut de las preditas constitutions prouincials de Tarragona de inuasoribus, contra los tals, e, o altres, encara ques diguessen esser, o fossen officials seculares, o Reyals, que juxta forma de la concordia de la Serenissima Señora Reyna dona Eleonor ab lo Cardenal de Comenge que es del tenor seguent. Sobre aq̄o ques complanyen de occuparse las temporalitats, &c. E ates la sententia donada per lo Serenissim Rey don Ioan de alta recordatio, en, e ab la qual es dispos, que la conexencia dels processos ques fan en virtut de las constitutions prouincials de Tarragona de inuasoribus, no pertany a la Majestat iuxta serie, etenor de dita sententia, que es del tenor seguent. Decernimus, & declaramus, fofori declinatoriam in quantum supplicatio tangit reuocatio-

processus quicumque fieri in scriptis, Cancellarius, seu Vicecancellarius, seu alius quilibet Cancellarium, seu Audientiam nostram, seu dicti nostri Primogeniti Regens, supplicationes, seu petitiones illas committere habeat iurisperito in dicta ciuitate Barchinonæ domiciliato, per eum sine debito terminandas, quod antequam de causis, seu negotijs dictarum supplicationum, seu petitionum incipiat cognoscere, vel procedere in eisdem, habeat certificationē a curia vicarij, vel baiuli dictæ ciuitatis, quod partes firmauerint de dicto, in forma quā fieret, si causæ, seu negotia ipsa coram ipsis ordinarijs ducerentur, & utiq; iuret, quod formam in procedēdo seruabit in Barchinona super litijs abreuiandis solitam obseruari, nisi ex potestate sibi forte attributa procedendi simpliciter, & de plano procedere breuius vellet, quodq; in recipiēdo salariū suū seruabit consuetudines, seu localia Barchinonæ, nec non quod in dictis causis, seu negotijs scriptorem eliget, & recipiet ciuem, & habitatorem ciuitatis prædictæ, qui si de domo nostra, vel Primogeniti nostri fuerit, iuramentum præstet, & præstare teneatur, quod de, seu pro scripturis dictarum causarum non recipiet, nec recipere audeat, nisi quantum scriptor curiæ vicarij Barchinonæ inde recipiet, & haberet; prouidentes etiā, & decernentes, quod si aliquid commissum fuerit de premissis, processus factus contra dictā formam per eum nullius sit efficaciam, seu virtutis, Mandantes, &c.

**DE RECUSATIO DE
TOTS IUTGES, E CAU-
SAS DE SVSPITA.
TIT. V.**

1. PER E terç en la pragmática dada en Barcelona, a 2. de Febrer.

1334.

Tendentes quod sicuti iudici brachij secularis ciuitatum, villarum, & locorum nostrorum omnium Cathalonæ, congregati de nostri mandato ante nostri præsentiam Barchinonæ, exposuerunt humiliter conquerendo, quod dudum a nostri curia aliqua litteræ emanarunt, quæ diriguntur inquisitoribus tabularum, quæ de triennio in triennium per regentes officia in Cathalonæ sunt tenendæ, quæ continent in effectu, quod ipsi inquisitores non possunt inquirere, nec contra ipsos officiales procedere absq; persona aliqua quam nos cis adiugimus, & absq; quaquidem persona idem

inquisitores, seu iudices super eis aliquatenus nõ procedunt, pro eo quia dicti officiales prætendunt eis esse suspectos inquisitores, seu iudices memoratos, ex quibus si fierent in futura, dāna, dispendia, & grauamina plurima plurimis sequerentur, nam omnes officiales per consequens allegarent se habere suspectos iudices tabulæ antedictæ, ne contra eosdem sententia posset fieri. Ideo supplicantes nobis humiliter iudicibus ante dictis, teore præsentium prouidemus, quod ipsa occasione non impedimus cognitionem inquisitorum, seu iudicum præfatorum, quoniam reuocamus præsentibus omnes, & singulas litteras a nostri curia in contrariū hactenus emanatas, sic tamen quod si aliquis forsitan recusat, vel de cætero vnum aut duos ex dictis inquisitoribus recusat, in recusatione tali, generalis Cathalonæ constitutio obseruetur, quæ innuit super recusatione delegatorum iudicum certam formam, quodq; iudices, seu inquisitores qui recusati non fuerint, de huiusmodi recusatione cognoscant, iuxta formam capituli curiæ generalis Cathalonæ, continentis quod nos, nec Procurator noster non impedimus in totum, vel in parte, nec nobis reseruabimus dictam inquisitionem, aut cognitionem, vel pronuntiationem ipsius, aut partem eiusdem, immo nos, Procurator, & officiales nostri mandabimus, & mandari faciemus executioni, quæcūq; per dictos inquisitores fuerint iudicata: & interim durante cognitione recusationis, & in casu etiam quo fuerit declaratum inquisitores qui fuerint recusati suspectose existerent, alij inquisitores non recusati valeant sibi alios inquisitores eligere loco illorum, qui tanquam suspecti fuerint recusati, cum quibus in negotijs tabulæ possint procedere, & questiones ipsius tabulæ sine debito terminare: in casu vero quo aliquis vellet omnes ipsos tres iudices recusare, non admittatur recusatio ipsa talis, nam verissimile non videtur, quod omnes ipsi tres inquisitores alicui sint suspecti. Mandantes, &c.

2. LO MATEIX en altra pragmática dada en Barcelona a 19. de Febrer 1373.

Licet in causis appellationum quæ emittuntur a sententijs latis per inquisitores tabulæ quæ de triennio in triennium tenentur per officiales Cathalonæ qui publica officia tenuerunt, sint iam editi, & assignati iudices per constitutiones Cathalonæ generales vnus videlicet in ciuitate Barchinonæ, & alij in ciuitate Ilerdæ qui faciunt, & præstant iuramentum, & homagium, quod infra certum tempus in dictis constitutionibus iam expressum habeant ipsas appellationum causas declarare, tamen sicut

percepi-

percepimus pro parte vestri dilectorum, & fidelium nostrorum consiliarium, & proborum hominum ciuitatis Barchinonæ fuit nobis humiliter intimatum, quod plures appellantes a dictis sententijs, vt ipsas causas appellationum valeant plus debito protelare, dimisso ipso iudice iam ad id assignato in dicta ciuitate Barchinonæ, impetrant super ipsis appellationum causis alios iudices, & ad alia examina recurrunt, in enervationem dictarum constitutionum, & grande damnum illorum qui in primis obtinent sententijs, eo quod iustitiam inde habere nequeunt ita celerē vt deceret, quare ad humilem supplicationem per vos dictos consiliarios, & probos homines inde nobis factam super prædictis sic duximus prouidendum, quod omnes, & singuli appellantes a dictis sententijs de cetero habeant recurrere ad dictum iudicem appellationum in dicta ciuitate Barchinonæ assignatum, nec possint alium ad appellationes ipsas modo aliquo impetrare. Vbi vero appellantes ipsi iudicem iam assignatum suspectum haberent, propositis causis recusationum coram quibus debent, seruetur capitulum Curie generalis Ilerdæ, & vbi rationes suspicionis procederent, & ita esset declaratum per dictos arbitros inde electos, tunc alius index in ipsis causis per nos assignetur, nisi tamen ipse iudex recusatus de consensu partium alium iudicem subdelegauerit, & quod delegatus per nos, seu subdelegatus per ipsum iudicem recusatum similiter præstet iuramentum, & homagium, quæ per ipsos iudices appellationis iuxta dictas constitutiones sunt præstanda. Mandantes, &c.

**DE TESTIMONIS.
TIT. VI.**

1. ALFONS terç en la pragmática dada en Valentia a 17. de las Chalandas de Febrer. 1329.

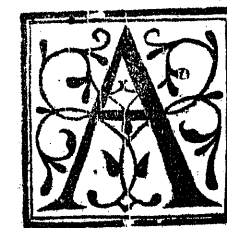

Tendentes, pro parte consiliarium, & proborum hominum ciuitatis Barchinonæ coram nobis propositum extitisse, quod nonnulli litigantes, conantes iudicia annullare, asserunt, & opponunt, quod receptio iuramenti de calumnia non potuit, neq; potest committi notario causæ, vel alio per iudicem deputato ad hoc: insuper etiam obijcitur in iudicijs, & executionibus per nonnullos, non valere processum, pro eo quia per ipsum iudicem testes non sunt, vel fuerunt recepti, sed per notariū causæ cui iudex commiserit receptionem testium prædictorum, ex quibus lites quotidie oriuntur, propter

quod fuit nobis humiliter supplicatum pro parte consiliarium, & proborum hominum ciuitatis prædictæ, vt ad tollendum amfractus litiū, quæ occasione prædicta quotidie oriuntur, dignemur super his de benignitate Regia prouidere. Ideo nos supplicationi ipsi annuentes, volentes amfractus litiū, ac ipsas lites amputare, tenore præsentis cartæ nostræ decernimus, & prouidemus de cætero obseruandum, quod tam iudex ordinarius, quam delegatus, in omnibus causis ciuilibus, & criminalibus quæ ad merum imperium non pertineant, possint tam receptionem iuramenti de calumpnia, quam receptionem iuramenti, & depositiones testium committere notario, de quo partes conuenerint, vel eis discordantibus, causæ notario, vel alio qui eidem iudici idoneus videatur, ne prætextu dictæ commisionis factæ alio, seu receptionis prædictæ factæ, vel faciendæ per alium, processus aliqui facti, vel faciendi videntur. Quoniam hanc nostram prouisionem volumus extendi ad processus presentes, præteritos, & futuros in ciuitate Barchinonæ, & baiulijs eidem ciuitati subiectis, & in vicaria Barchinonæ, & Vallē. factos, & etiam faciendos, Mandantes, &c.

**DE ORDE IVDICIARI,
DE LA CORT DEL VEGVER,
Y BALLE DE BARCE-
LONA. TIT. VII.**

1. IAVME segon en lo priuilegi concedit a la ciutat de Barcelona, dat en Barceloaa a 12. de las Chalandas de Març. 1294. Cap. 1.

Nimaduertentes quod Principi congruit, & Regalis dignitatis oportet industriam subiectorum suorum emonumento pensare, vt sub æquitatis tutrina salubriter gubernentur, ne iusta petentibus aliquo substructionis, vel dilationis dispendio iniuria fiat, nostra proinde prouidet serenitas presentes ordinationes fieri, quas volumus, & mandamus in ciuitate Barchinonæ inuolabiliter, & perpetuo obseruari, scilicet quod aduocati habitantes, & vtentes officio aduocationis in ciuitate Barchinonæ, & alijs locis subditis vicarij, & Baiuliæ Barchinonæ iurent singulis annis, tempore quo consiliarij mutabuntur in dicta ciuitate, & vicarij iuret super sanctis Dei quatuor Euangelijs, legaliter, & omni calumnia, & malitia postpositis, præstare patrociniū clientibus suis, & illis quibus patrociniū, seu consilium præstabant, & quod

E 2

non

noniuuent, vel deffendēt aliquem in mala causa, & si in principio bonam causam tradiderint, vel putauerint, & ante litteras contestatam, vel post quandocumque viderint causam desperatam, quod dictam causam deserant, & desistant.

2. Item quod in illis causis in quibus iudices delegati fuerint a quocumque, iurent dictam causam audire, & determinare, malicijs, & diffugijs non admittis.

3. Item quod iudices non recipiant exceptiones, & possessiones impertinentes, cum ex predictis retardentur multum lites, & fiant magni sumptus ratione scripturarum, & aliorum.

4. Item quod si aliquis petierit testes extra Cathaloniam, vel Episcopatum in quo causa ducatur, & si dilatio concessa fuerit sibi per iudicem ultra Episcopatum predictum, & per dictos testes non probauerit plene, vel semiplene intentionem suam, quod condemnentur per dictum iudicem qui dictam dilationem concederit, vel alium in loco eius subrogatum, in omnibus expensis totius causae, quas aduersarius suus iurauerit se fecisse, dandas, & solendas dicto aduersario suo, & si iudex predictus in predictis negligens, vel remissus fuerit, condemnentur dicto aduersario per officium iudicis, libello non dato, in dictas expensas duplicatas, & nihilominus puniatur arbitrio iudicis.

5. Item quod sententia lata, & quae in rem transferuntur iudicatum, mandentur executioni per illum, per quem de iure, vel de consuetudine fuerit faciendum, & si ille contra quem dicta sententia mandari debent executioni, opponat se dictae executioni, & dicat sententiam, vel sententias nullas, vicarij, vel alij ordinarij qui dictam executionem tenentur facere, habita des liberatione cum aduocatis, & iurisperitis vocatis ad arbitrium vicarij, vel illorum qui debent exequi, partibus non suspectis, decernat sine scriptis, & aliqua solemnitate dictam sententiam fore mandandam executioni, vel non, ita tamen quod dictum consilium, & des liberatione reponatur in capibrevio curiae, & nomina peritorum, & quod notarius curiae intersit in dicto consilio, ex eo, ut possit fidem facere de predictis, & quod translatum detur integritate petenti de ipso consilio.

6. Item quod de dicto consilio non possit appellari, nec possit peti reuocari, ne lites fiant inmoderatae, & ut sit lictum finis.

7. Item quod coniuices iudici delegato non delegentur, nec assessores, nisi de voluntate vtriusque partis fuerint delegati, cum predicta petantur malitiose, & calumniose, & ad incommodum communis utilitatis, & casus ex predictis multum proferuntur. Saluo tamen quod in principio possunt duo, vel vterius iudices delegari arbitrio delegantis, nisi noua causa suspicionis interueniat,

quam incontinenti teneatur probare.

8. Item quod aliquis aduocatus sub poena perpetuae priuationis dicti officij, & suae dignitatis non petat, nec peti faciat, vel recipiat salarium, vel aliquod aliud seruitium ab illo, contra quem praestat patrocinium, ratione causae pro qua est contra ipsum, siue dicta causa sit inter vicarium, & priuatum, vel alias priuatas personas.

9. Item quod si inquisitio fiat contra aliquem pro aliquo debito, quod inquisitor, vel quicumque alius existens, vel assistens in dicta inquisitione iuret non recipere salarium, seruitium, nec mutuum per se, vel interpositam personam ab illo, vel ab aliquo alio dante nomine illius, contra quem fiet inquisitio, nisi accusatus producat testem pro defensionibus probatis iuxta ordinationem curiae Montiffoni, & si contra ipsum sacramentum facerent, ipso iure, & facto sint priuati tanquam infames perpetuo ab officio iudicandi, & aduocandi.

10. Item quod vicarij, & alij iurisdictionem exercentes faciant inquisitiones cum iurisperitis, & probis hominibus, ut est hactenus fieri consuetum, & quod dicti iurisperiti sint de melioribus curiae, cum eos habere potuerint vicarij, & alij iurisdictionem exercentes, cum cautius sit agendum ubi de salute hominis queritur, quam in causis peccuniaris, & animata corpora sint praeferrenda cunctis rebus.

11. Item quod probi homines, & iurisperiti qui in dicta inquisitione interfuerint, iurent in principio cuiuslibet inquisitionis, quod non recipiant aliquod salarium, vel seruitium per se, vel interpositam personam a criminoso, contra quem fiat inquisitio, nec etiam a vicario, vel alijs iurisdictionem exercentibus, cum predicta cedat contra consuetudines antiquas, & contra publicam utilitatem, & per hoc possent fieri magne fraudes. Saluo quod iurisperiti possint habere, & accipere salarii, tam a vicario, quam a partibus, secundum ordinationem curiae Montiffoni.

12. Item quod illi probi homines, & iurisperiti qui interfuerint in principio inquisitionis, intersint semper in illa inquisitione, quousque fuerit completa, & non alij, nisi illi qui primo interfuerint, essent absentes a iurisdictione illa, vel infirmi detinerentur, vel alijs iustis causis impediti.

13. Item quod procuratores curiarum promittant, & iurent, quod non petant, nec peti faciant, nec recipiant, nec recipi faciant salarii, vel aliquod seruitium ab illis, contra quos essent procuratores, & quod bonam causam ducant agendo, vel defendendo, & quod nihil malitiose, vel calumniose faciant, seu consentiant in causis: & si fecerint contrarium scienter, priuentur ab officio, & puniantur ad arbitrium vicarij, & illi qui sunt malae famae expellantur ab officio procuratoris.

14. Item procuratores qui vtuntur continue in curijs vicariorum, & baiulorum, & aliorum locorum eis submissorum non habeant ultra medietatem

dictatem pro salarijs eorum de qualibet causa, illius quantitatis quam habebit de illa causa aduocatus suae partis, & quod haec iuret omnes dicti procuratores quolibet anno, tempore quo consiliarij mutabuntur in ciuitate Barchinonae, & vicarius iuret. 15. Item quod dicti procuratores qui continue vtuntur in dictis curijs, non sedeant in bancum, vbi sedent pro tribunali, scilicet vicarij & baiuli, vel eorum locatenentes sedebunt.

16. Item quod eligantur duo iurisperiti, qui examinent alios aduocatos, & illos quos inuenerint sufficientes permittant aduocare, alij vero non admittantur ad officium aduocationis, nec aliquis alius, donec fuerit examinatus, & probatus sufficienter. Mandantes, &c.

2. LO MATEIX en altre priuilegi concedit a la dita ciutat, dat en Olesa a 19. de las Chaldas de Setembre. 1307.

AD supplicationem nunciorum proborum hominum vniuersitatis ciuitatis Barchinonae ad nos nouiter transmissorum, videlicet Guillelmi Lull consiliarij in hoc anno dictae ciuitatis, Raymundi Ricardi, & Bertradi de Seua iurisperiti, cuius dictae ciuitatis, asserenti, & exponenti ex parte dictorum proborum hominum, & vniuersitatis predictae, quod propter malicias, & subterfugia malignantium, lites, seu causae plus debito prorogantur, & litigantes fatigantur plus debito frustra laboribus, & expensis, & alia dampna quam plurima patiuntur. Idcirco nos cupientes huiusmodi malitijs, & superfugijs obuiare, & prorogationem lictuum amputare, ac eorum indempnitatibus salubre remedium adhibere, communi utilitati vt expedit prouidentes, visis capitulis per dictos nuntios super his nobis exhibitis, & ostensis.

De firma iuris.

1. Statuimus, & ordinamus, quod si cui conuenienter de aliquo iusurandum delatum sit, vel etiam alicui conuenio, ipsum subire, aut referre penitus habeat, & teneatur conquerens, seu conuentus, & quod facto iuramento vicarius, vel baiulus, vel alius officialis noster, secundum quod iuratum fuerit, faciat executionem, sic tamen, quod ante omnia firmam iuris fiat per partes, qua firma iuris facta, fiat vt est dictum.

De acordio dando seu des liberatione.

2. Item statuimus, & ordinamus, quod cuiusque de quo fuerit exposita querela, detur dies ydonea, iuxta morem curiarum, scilicet pro acordio, vel des liberatione, dum tamen non sit suspecta persona, sic quod de ea si recederet, reddens ius non possit ius reddere, quia tunc non dentur sibi dies ad des liberationem, sed habeat esse in curia, quousque firmauerit sufficienter, iuxta morem curiarum, quod rem de qua querela exposita erit,

soluere, tradere ve curet, & si firmare inde ius recuset, allegando in hoc aliquas quaslibet rationes, in his minime audiatur, sed statim per ordinarium cogatur omnimodo ius firmare, saluo quod si quae de contentis in querela consistat in totum, vel in partem illae quicumque fuerit, contra quem exposita fuerit querela, de confessatis non cogatur firmare ius, sed fiat ei praecipuum de soluendo, & compellatur ad soluendum infra decem dies bonis mobilibus, vel eis deficientibus, infra sex menses ex bonis immobilibus, praedicta, si creditor, seu querelator voluerit, sub poena tertij scribendo, tamen si tempore firme habuerit exceptiones declinatorias fori, dilatorias, solutionis, vel peremptorias, vel alias, possit eas proponere post firmam.

De libelli oblatione.

3. Item ordinamus, & statuimus, quod querelator quicumque fuerit, firma iuris vtriusque facta, si iurauerit se non habere aduocatum, vel etiam si habuerit, infra decem dies post firmam factam subsequentes offerat, & offerre habeat iudici libellum, siue petitiones suas omnes, quod si non fecerit, firmam iuris facta pro subducta, & cancellata omnino habeatur quoad actorem, saluo nobis contra reum, seu conuentum, Item ordinamus, & statuimus, quod oblatis libellis, seu petitionibus, reus dies octo tantum ad proponendum omnes declinatorias, dilatorias, & alias exceptiones lictis ingressum impediens habeat, ultra quos octo dies ad huiusmodi exceptiones reus minime admittatur, sed lictem contestari ex tunc, nisi praedictas exceptiones, vel aliquam earum proposuerit, cogatur. Saluo iure suo post contestationem lictis, si quam forte exceptionem anomalam, vel aliam post contestationem lictis sibi valere valentem ante lictem contestatam proponere obmiserit conuentus.

De interlocutorijs, & reclamatione.

4. Item statuimus, & ordinamus, quod iudex, propositis dilatorijs, & alijs exceptionibus lictis ingressum impediens, infra quindecim dies post earum propositionem sequentes, determinet eas per interlocutoriam, a qua interlocutoria non valeat appellari, sed si quae partium ex ea segrauata reputet, adeat secunda die a tempore prolationis delegantem, seu ordinarium, qui super hoc deleget duos peritos ydoneos, qui infra sex dies iuridicos, simul cum illo qui interlocutoriam protulerit, determinent, vtram bene inter locutum fuerit, nec ne, & si per eos dicatur bene inter locutum, soluat eorum salarii, qui a primitiui iudicis interlocutoria reclamauit, & a dictorum duorum peritorum determinatione, ac pronuntiatione nemo valeat appellare, vel aliter reclamare, immo ea lata, incontinenti iudex primus solus resumat negotium, & procedatur in negotio secundum dictorum duorum, & eius prolationem, seu determinationem, vel duorum ex eis concordantium.

Infra quod tempus habeat respondi libello.
 5. Item ordinamus, & statuimus, quod peractis predictis, ut est dictum, reus, siue conuentus respondere libello, ac petitionibus contra se oblati, & littere contestari infra tres dies teneatur, & cogatur, & nisi fecerit, poena decem solidorum Barchinonæ per ordinariū statim exigenda feriat, de qua poena ipsi ordinario retēta medietate, aliā medietatem aduersario prestat, & nihilo minus infra duos dies ex tunc sequentes littere habeat contestari, quod si omiserit, vel facere distulerit, poenā viginti solidorū dictæ monete subeat, per ordinariū exigendā, ut est dictū diuidendā, quibus duabus poenis commissis, & reo, seu conuenso omittente, seu differēte ad huc littere contestari, in hoc casu sit, & reputetur, & habeatur contumax reus, siue conuentus, ac mittatur actor per ordinariū in possessionem bonorū conuenti, vsq; ad mensurā quantitatis in libello, seu petitione comprehēse, vel rei, aut rerū in libello, seu petitione petitarū.

De possessione vicem primi decreti habentē.
 6. Quā possessionem vicem primi decreti habentē, & tenentē, teneat actor per quatuor menses ex tunc computandos, infra quos si veniat reus, & littere contestetur, audiat, & expēsis omnibus vsq; ad dictū punctū in dicta causa per actorē factis primitus restituitis, & satisfactione de iuri parēdo præstita, possessionem iam dictam recuperet reus, siue conuentus, alias lapsis quatuor mēribus, rerū, vel rei possessionē dicto modo adeptā vicē secūdi decreti, teneat actor iure dominij, & ipsam rem, vel res habeat in dominio suo, alio processu, seu sententiā in hijs minime requisitis, & quod dictū est de primo, & secundo decretis predictis, in dominio tribuētibus, intelligatur si res, vel ius fuerit petita, vel petitū pertinere actori, alias si actū fuerit personali, vel reali ypotecaria, ordinarius vēdat, & vendere possit, & debeat rem predictam, & de eius prætio actori satisfaciat in petitis.

Quod tempus datur ad ponendum de facto.
 7. Item ordinamus, & statuimus, quod littere contestata, actor dies quindecim habeat ad ponendū de facto, quicquid ponere velit, & possit, & ad renūtiandū facto ponendo, quā renūtiationem etiā si expressē eā non fecerit, pro facta lapsu dicti temporis sit, & habeatur, & reputetur, ita quod huiusmodi tacita valeat, sit, & habeatur pro expressa. Ex tunc autē alios quindecim dies reus ad omnes exceptiones, & defensiones, & reconuentiones suas proponēdū habeat, & ad respondendū possit per actorē, & ad renūtiandū facto ponēdo, que renūtiatio, pro facta tacite lapsu dicti temporis, si expressē facta non fuerit, sit, & habeatur. Si vero actor opus replicatione, vel replicationibus fore sibi putauerit, ad eas proponēdas dies sex tantū habeat, & idē in duplicationib⁹, & triplicationib⁹, & deinceps statutum intelligi volumus, & seruari.

Quod tempus datur pro articulis offerendis.
 8. Quibus peractis, dies octo, infra quos articuli offerantur, partibus assignentur, quos articulos, si impertinentes dicantur, examinet iudex, & determinet per interlocutoriam, admittendo quos nouerit pertinentes, ceteris proculpulsis, & vtratur deinceps suo arbitrio in dilationibus præfigendis, dum modo tempus anni, & medij a litteris contestationis tempore vltra non egrediatur.

De tempore principalis causa.
 9. Tempus enim triennale, & alia tempora super predictis a iure cōmuni statuta, & vsum huius terræ, ad dictum tempus anni, & medij, & alia tempora prædicta coarctamus, & reducimus pro litteribus breuiandis, vltra quod tēpus anni, & medij nolumus instantiam aliquam alicuius causæ principalis protelari, & si qua partū a dicta interlocutoria dixerit se grauata, adeat secunda die ordinariū, & fiat ut iam supra super grauamine interlocutoria per nos extitit ordinatum.

Quod tempus habeat appellans.
 10. Itē statuimus, & ordinamus, quod appellans annum solum habeat ad appellationem suā profsequendam, ita quod hoc fatali contentus profusus existat, nec qualibet ex causa ad alterū fatale, vel tempus vltierius adiutum sibi patere extimet, & hoc intelligimus, nisi ad Audientiam nostram extiterit appellatum.

Quod vocati teneantur venire ad causam.
 11. Item statuimus, & ordinamus, quod qualibet die vna vice, siue etiam bis in die, teneatur venire ad causam, & procedere ille, qui non habeat ponere de facto, si ille qui habeat ponere de facto hoc velit.

De creatione notarij.
 12. Item ordinamus, & statuimus, quod nullus possit per vicarium creari notarius, nisi excefferit etate viginti duorum annorū, & nisi sit sufficiens in moribus, & scientia, ac officio notariæ.

De scripturis notariorum.
 13. Item ordinamus, & statuimus, quod cum notarius Barchinonæ decefferit, dimissis per eum in vltima sua voluntate scripturis scribaniæ suæ alicui notario idoneo ipsius ciuitatis, quod ipsa voluntas vltima in eo valeat, & teneat, & quod notarius, cui dimiserit notarius defunctus ipsas scripturas, habita authoritate vicarij, possit easdem scripturas in formam publicam redigere, & de eis facere quicquid facere poterat, & debebat notarius defunctus, quod si notarius decefferit nulla facta per eum ordinatione de scripturis, vicarius per se tantum committat, & tradat ipsas scripturas alicui notario ydoneo ciuitatis, & quod nulla fraus, vel corruptio in ijs modo aliquo committatur. Prædicta autem statuta, & ordinationes, non solum in ciuitate Barchinonæ, immo etiam in alijs locis subiectis vicariæ, & Ba.

& Baiuicæ Barchinonæ, & Vallensī volumus in obliuiscibili obseruari, Mandantes, &c.

DE CVSTODIA DE PRO- CESSOS. TIT. VII.

1. P E R E terç en la pragmática dada en Barcelona als Idus de Dezembre.
1340.

OS originals de las enquestas romangan en poder de la scriuania de las corts, perque com los officials tindran taula, se pugā trobar, e si erē demandadas per lo Senyor Rey, o Governador, o Vicegerēt apres hi sien tornadas.

LIBRE QVART DE LAS PRAGMATICAS, Y AL- TRES DRETS DE CATHALVNYA.

DE EMPARAS, Y SEQUE- STRES. TIT. I.

1. P E R E terç en la pragmática dada en Barcelona ha 13. de Març. 1359.

N curia generali quam Cathalanis celebramus in hac ciuitate, nobis per syndicos vniuersitatis eiusdem oblato inter cetera capitulo sequenti. *Item cum a paucis temporibus citra, in fauorē vnius partis fuerit factum mandatum ex parte domini Regis, quandam emparam factam in quadam peccunia quantitate, qua erat deposita in posse vnius campforis Barchinonæ cancellari, nulla iuris firma facta, nec securitate præstita, nec aliqua alia cognitione præcedente, supplicatur, quod de cetero talia non fiant, & si contigerit aliquam emparam fieri debite, & ut est fieri assuetum, quod non absoluantur, quousq; in posse ordinarij fuerit sufficienter ius firmatum, & tunc procedatur ad cancellationem ipsius emparæ, ut est fieri solitum, ac etiam obseruatum, tenore præsentis dictæ supplicationi annuentes benigne, volumus, & etiam prouidemus, quod nisi præstita iuris firma, secundum consuetudinē Barchinonæ, nulla tollatur empara. Mandantes.*

2. MARIA Consort, y Loctinent general de Alfons quart en la ordinatio publica da en Barcelona ha 13. de Agost. 1421.

LA Senyora Reyna, per traure los grans abusos que en la sua Cancellaria quiscū jorn insurtē per la molta multiplicatio, e generalitat de emparas, ques fan a las prouisiōs que en la dita Cancellaria se desamparxan, vol, statuex, e mana, q alguna empara en la dita scriuania, sis vol sie feta, o ques fara per la part tant solament, o per manament de la dita Senyora, Canceller, o Vicicanceller seus, no sie seruada, ne sie tenguda, sino es feta mentio special de personas impetrants, e contra qui seran impetradas, e la causa sobre la qual emanaran.

DE SERVITVTS. TIT. II.

1. CONSVEVTVS de la ciutat de Barcelona, sobre las seruituts de las casas, e honors, vulgarment ditas den Sanctacilia.

EN nom de Deu sie, aquestas son las ordinations, que lo Senyor Rey en laume de bona memoria ha fetas en la ciutat de Barcelona, ab consell dels prohomens de la ciutat, ab tots aquells sauis, qui en la sua Cort eren, ea be, e a bon stament de la ciutat, e a pau, e concordia de todas las gents qui aqui son, e per tots temps aqui habitaran, e aço fan, com los morabatins foren ordenats, a todas las honors a pagar per cens per quiscun morabati nou sous Barcelonesos.

E 4 De ans

De atans en paret.

1. Primerament tot hom puxa hauer atans en paret pròpia, o comuna, en paret pres de son vehi de l'one, e de traues, e exceptada luerna que aquí hauria posseïda per trenta anys, en sana pau, e sens contrast de aquell, e dels seus.

De luerna.

2. Item que si la luerna posseïda per trenta anys, o la haura ab carta, e lo vehi hi vol hauer atans obrant, que sen ha alunyar de la dita luerna, o luernas per quatre pams de destre en cayre.

De paret mitgera.

3. Item que ningun home no puxa carregar en paret que son vehi haura feta, si be lo sotol es mitger, entro que haja pagat en tota aquella paret, o parets la meytat del preu que haura costat, o abell se sie auengut.

De aygua pluuijal.

4. Item que tot hom puxa gitar aygua pluuijal en la carrera.

De ayguas de celler.

5. Item dehim que tot hom puxa gitar en la carrera ayguas de celler, mas que no sien en celler que sie tauerna publica, sino tant sojamet aquells qui han celler de lur vinyas.

Aygua per paret mitgera.

6. Encara que ningun home no puxa passar ayguas per tramuja, ne per canons, ne per canals de teulas, ne per canals de ollas en paret mitgera, menys de voluntat de son vehi.

Del mateix.

7. Encara que ningun home no puxa encastar en paret mitgera canons, de nenguna manera per discorrer ayguas bellas, ni sutzas, sens voluntat de son vehi, si doncs la hu de aquells non hi haja.

Del mateix.

8. Encara que si ningun hom passara aygua de ninguna ayguera pres de paret de son vehi, sie mitgera, o pròpia de aquell, que haja de fer vna filada de pedra, e de morter entre la ayguera, e paret, e fonaments de aquella.

De recs de ayguas.

9. Encara que si ningun hom haura de dar passatge, a aygua per menar a algun honors, q̄ haja a lexar spay, o carrera de dos pams e mig de destre, vltra lo rec hon la dita aygua passara, qui sie apres.

De passatges.

10. Encara que ningun home no puxa allegar possessio de trenta anys, de cosa qui faça passatge en alberc, o casals de son vehi, en tapias, ni en parets de rajola, ne de postat qui faça passatge, no guanye possessio.

Vista en so de altre.

11. Encara que ningun home no pot hauer vi-

sta sobre altri, si abans no guarda en so del seu.

Cloenda de terrat.

12. Encara, que si dos vehins son eguals en terrat, q̄ ab dosos se hajan tancar mitgers, ab tal manera que passatge, ne vista no sie del hu al altre.

De paret mitgera.

13. Encara, que si nengun vehi del altre, haura pres lo grux de la paret qui sera mitgera, e laltre vehi volra obrar, e aquella paret de rajola no li es fort, que la haura ha desfer, e fer paret ledesma, la rajola sie de aquell, qui fera la haura.

Vista en so de altre.

14. Encara, que ningun home no pot allegar possessio, de nenguna vista que reba de part del cel, o part de son vehi, si doncs luerna no es, que haja posseïda per trenta anys.

Del mateix.

15. Encara, que vista de creueras de nengun raleix de tancament de taulada, ne de croeras fetas en rajola, nos pot allegar possessio.

De torras.

16. Encara, que nenguno pot allegar possessio de torra, per raho del atàs que la costuma ha, que va de dotze pams de spay, de no acostar al sostre sobira, si la torre haura merlets, e si no haura merlets, o murets, si doncs no era torre del mur, nos pot alegrar de la costuma, p las otras torras dins la ciutat, e defora lo burc, si lo vehi vol pujar pus alt quel sobira sostre de aquell, se haura de luñar deu pams.

Del mateix.

17. Encara, q̄ ninguna torra no pot hauer aq̄st priuilegi de acostarse deu pams, si be haura murets, si la torra no es en carrera publica al sobira sostre.

Del mateix.

18. Encara, que ningun hom qui haja pres lo tot de torra a torra del mur de la ciutat, o en aquella paret q̄ haura feta, o volra fer vista, o finestras, o badador sobre los vehins, q̄ nos pot fer, perq̄ nos pot alegrar del priuilegi que ha lo mur de la ciutat, ne las torras qui hā vista, o badador sobre los vehins, qui son apres del vall, car no es mur, ni es torra.

Bassa.

19. Encara, que si ningun hom fara bassa pres paret de son vehi, que haja de fer alambor de pedra, e de morter de vn palm, e mitg tant alt, com los fems, e laygua de la bassa pujaran.

Luerna.

20. Encara, q̄ nengu no puxa guanyar possessio de luerna, que haura feta en buyals de tapias, per vista que non reba de part de son vehi.

De telers de texir.

21. Encara, que ningun home no pot fer marte lers de texir de nengun drap de lana, ne de li, ne de canam

de canā, ne d̄ coto, en paret qui sie migera ab son vehi, ans sen ha lunyar vn palm, perque lo colp no sira en la dita paret.

Tanca de alberc.

22. Encara, que tot hom sie tingut de tancar se ab son vehi, en alberc en tres tapias dalt, e lo sotol sie mitger de la terra.

Tanca de ort.

23. Encara, quis volra tancar en ort ab son vehi, que li ha ajudar de dues tapias dalt, e lo sotol ques seu miger, e no sie tingut de pagar, si dōcs no roman tancat.

Salariis de destredors.

24. Encara, que si ningu volra regonexer camp, o vinya que haura cōprat a mujades, q̄ pax lo salari dels destredors, o partidors mitg per mitg, ço es lo venedor, e lo cōprador sis sous per mujada, e si volran fer miges mujadas, deuen donar quatre sous per quiscuna mujada, e de dues mujadas en sus, entro al vespre dos sous per menjar a quiscun dels destredors, o partidors. E si los fananar destrara fora lo territori, quels hajan a donar caual caduras.

Salariis de stimadors.

25. Encara, que si ningun home vol stimar honors, camps, o vinyas, o albercs, o cenfals q̄ haja a donar de mil sous sine sous, e aquells qui las honors stimaran, deu sous.

Plantar arbres.

26. Deuen saber, que ningun hom no pot plantar arbres apres de son vehi, en camp, ne en vinya, ne en ort, alberc, ne salzer, ne ladoner, ne oliuera, ne noguera, ne morer, ne negun arbre qui puig vltra tres destres, dalt, sino linye de son vehi, e dins lo seu dotze pams de destre.

Del mateix.

27. Encara, que nengun de aquests arbres no sien plantats spessos, ans haja de la vn al altre de dos destres en sus, perço que no puxan tolre lo sol a la honor de son vehi.

Del mateix.

28. Encara, que tot altre arbre quis plant en ort, o en vinya, o en camp, ques deu lunyar de la honor de son vehi, tant que com engruxira quey haja sis pams de destre complits, sino quel haura arrancar, si per lo vehi nes requeist.

De tiras.

29. Encara, que tot hom qui plantara tiras pres de son vehi, que sen haja alunyar tres pams de destre, e que la tira sie entriada spessa.

Del mateix.

30. Encara, que son vehi de aquell qui haura plantadas las tiras, ne haja a plantar senblantmēt, que aquell haura fet, si per ell ne fera requeist, perço que muls, ne otras bestias no li gassen las suas tiras, que plantadas haura.

De vendre, y tallar arbres sens licentia del senyor directe.

31. Encara, que tot nom pot plantar arbres de diuersos linatges, e vendre, e tallar albercs, e noguers, e ladoners en son ort, e en son camp, que no ha de demanar lo senyor per quiu tindra, ne res donat del preu que haura ab rael, ne menys de rael, si doncs lo senyor ab carta no so ha retengut.

De oliuera vehinal.

32. Encara, que tota oliuera que sie posada per trenta anys, e jaura sobre la honor de son vehi a plom, que dela faxuria, o dret de la honor de aq̄ll qui demanara enuers lo cel a plom, tocaran per sis pams de destre, ay tant com puxa tocar las brancas, o rayls de oliuera, que tot sen deja tallar.

De arbre que fa escala.

33. Encara, que si ningun hom haura alberc, o ledoner, ne noguera, ne res que fassa escala a paret de son vehi, que reta escala, o pujador, que sie arrencat, o tallat tot, e quen sien talladas las brancas, per hont hom se pogues posar, o pujar.

Del mateix.

34. Encara, que si lo dit arbre haura temps, que sie prescrit, pus que casals si façan, ne tancadura de tapias, que sie tallat.

De Alambor de ort.

35. Encara, que si ningun hom fara ort apres de paret de son vehi, en alberc, o en casals, que haja ha fer paret de vn palm ab bon morter, entre la paret e lo ort, per tal que las parets nos confuman, e que sie pus alt quel ort vn palm.

Mur de ciutat.

36. Encara, que si ningun hom vol obrar apres del mur de la ciutat, que sen ha alunyar del mur deu pams de destre, e de la torra dotze pams del single amunt.

Del mateix.

37. Encara, que ningu no pot hauer a tants al mur de la ciutat, si no ab paret burçega entro al single, de aqui auant haura sen a lunyar, de las torras dotze pams, y del mur deu pams.

De tancas.

38. Encara, que ningu hom no pot destrenyer son vehi en vinya, ne en camp, de tancar ab tapias, sino en casals, o en ort quis rec, e que aquell romanga tancat.

Atans de paret mitgera.

39. Encara, que tot nom pot hauer atans de loc, e de traues en paret de son vehi, si be se es sua de aquell qui vehi fera, e fera la haura.

Del mateix.

40. Encara, que en paret pròpia ni comuna nos deu carregar en tot, ne en partida fins haja pagada la meytat, si be lo sotol es mitger.

Finestra. o luerna.

41. Encara, que en paret propria, ni comuna nos deu fer finestra, ni luerna enuers la paret de son vehi, si doncs ab ell no ere auengut ab carta.

Degotis.

42. Encara, que si algu haura soçanyal, ne de gotis sobre honor del altre, e aquell remoura obrant, que haja perduda tota aquella seruitut, que james no li pot tornar.

Tancas.

43. Encara, que si nengu sera request de tancar ab son vehi, que ha a metre la meytat del sotol de la terra, e si ell no romā tancat axi conell mateix, qui ho requerra, que no li es tengut de res a pagar, entro que sie tancat, axi com aquell sera, saluant lo sotol de la terra quey deu metre la meytat, ço es a saber en ort.

Paret mitgera.

44. Encara, que en casals tro tres tapias dalt, e lo sotol sie mitger,

Bassa.

45. Encara, que si algu volra fer bassa pres paret de son vehi, faça alambor de pedra, e de morter, de vn palm, e mig, e pus alt que la terra, o femsno fera vn palm.

Finestra.

46. Encara, que ningu no pot fer finestra en paret pres de son vehi a canto, si laltre ni haura, e si laltre ni haura ques haja alunyar de aquella, e del canto sis palms de destre,

Incendi.

47. Encara, que per foc quis prena de vna casa en altra, del dany quen sofira, non sie tengut la hu al altre, car es cas fortuit.

Inundacions.

48. Encara, que lans de ayguas de rieras, ne de torrent qui sclaran de la vna honor en altra, que si dany lin esdeuc, no li es tengut de esmena de aqll dany quen haura sostengut, perço com es cas de accident, que Deu dona.

Dany donat per enderroç.

49. Encara, que per alberc, o tarrat, o per taulada, o per qualque paret qui cayga sobre casals, o altres honors daltri, per gran dany queydo, no lin sie tingut de esmena, si doncs noli hauria protestat ab carta.

Luerna.

50. Encara es costuma, que luerna deu hauer de lonç de dos palms tro en tres, e deu hauer de ample de la paret hont reb la lum mig palm de destre, sino no es dita luerna,

Del mateix.

51. Encara, que si algu haura posseida luerna, o luernas, e aquell de qui son las tancara, o las fara tancar, e puix las volra obrir, que ha perduda tota la seruitut, e possessio, que james no la pot

obrir.

Margens.

52. Encara, que en las honors qui son entre dos vehins, que los margens son de la honor sobirana.

Arbre que fa escala.

53. Encara, que si algun vehi sera pres la paret de son vehi, e lo hu de aquells haura feta casa, o casals, e en lort de son vehi haura alguns arbres que façan escala pera pujar, que los haja a tallar, que no pot allegar possessio.

Pous.

54. Encara, que tot hom pot fer pou pres la paret de son vehi, lunyantse dels fonaments dos palms de destre.

Forn de ollas.

55. Encara, que tot hom pot fer forn de ollas a coure, e de gerras, pres la paret de son vehi, lunyantse de la paret tres palms de destre, e que faça en aquells tres palms altra paret.

Tanca en riera.

56. Encara dehim, que a riera seca qui no correra tot lo any, pot hom fer tanca en las honors qui aqui afrontaran, no stenyent lo dit passatge de la aygua.

Res.

57. Encara, que tot hom qui aygua menriba paret de son vehi, per regar algunas honors, deja fer de pedra, e de morter vna fila, alats de la paret hōt laygua passara, e pus alt que laygua que aquent passara, per tal que las parets nos puxan destruir.

Tanca de tarrat.

58. Encara, que com dos vehins, e mes seran en la ciutat de Barcelona equals en tarrats, o en tauladas, que aquell qui primer pujara obrant, se haja a tancar, que badador sobre aquell, o aquells no haja.

Que seruitut amagada sie denunciada al comprador.

59. Encara, que tot hom que vena casals, o albercs, deja dar, e mostrar qualque seruitut aqll alberc sofferra a son vehi, que la seruitut sie cuberta, o amagada, e que no la puxa hom veure, o si no ho denuncia, haura staradita de aço que menys valega per aquella seruitut, a coneguda de personas expertas.

Torra.

60. Encara, que ningu no pot allegar atanç de torra alguna, quel vehi sen haja alunyar, si la torra no es en carrera publica, q̄ haja merlets, e q̄ sie en la ciutat, o en lo burc al sobira sostre, e no als altres sostres, sino en lo sobira.

Finestra y rejolera.

61. Item que ningu no pot allegar possessio en paret propria, o comuna de finestra grā, ne poca, e sem

e semblant troc hon puxa passar null hom, e no altrás sino es rajolera.

Del mateix.

62. Item que algu qui finestra haura, no la pot obtenir per prescriptio, si doncs no la ha ab carta de son vehi, ans es feta en frau de la altra part.

Luerna.

63. Encara declaram, que luerna que sie feta en buial de tapias, no sie presa, ne obtenguda per luerna, ans sera feta en frau de son vehi, per que nos deu alegrar de la costuma.

Del mateix.

64. Encara, que si ningu hom haura luerna sobre son vehi, posseida per trenta anys, e per mes, e per sa voluntat la haura tancada, e puix per tēps la volia obrir, que nou pot fer, que ans pert tota la seruitut que ha haguda, ne ha per tots temps, sols que laltre puxa prouar, que la haja tancada.

Tanca de tarrat.

65. Encara dehim, que tot hom qui sie equal ab terrat ab dos vehins, se han a tancar a comunas messions.

Del mateix.

66. Encara, que tot hom qui sie pus alt en terrat que son vehi, ques haja a tancar, e tant alt, que vista no haja sobre ell, si doncs abans no guarda en ço del seu.

Paret de rejola.

67. Encara sapias, que cent rajolas deuen pujar de alt, e de lonç, aytant com basta vna tapia de alt, e de lonç.

Paret de pedra.

68. Item sapias, que cent pedras de fil pujan dalt, e de lonç, aytant com basta vna tapia de alt, e de lonç.

Stima de tapia.

69. Item per stimatio justa se comptan tapias de pedra en la ribera de la mar nou sous per quiscuna tapia.

Del mateix.

70. Item per stimatio en la ribera de la mar, hon hom haja de aportar terra per fer tapias, se pot comptar, de tres tapias en auall, tres sous per tapias, e de tres tapias en sus, quatre sous, pus la terra haja hom aportar, e collar en alt.

2. L A S ordinations de arbres que donen, e donar puxan dan en terra de altri.

Arbres strany.

PRimerament que si per ventura en la propietat de algu haura roures, alzinars, albercs, o noguers, poys, e tots altres arbres que sien dits strany, axi com pins, exceptadas oliueras, que sino son lony de la propietat del

altre trenta peus, se hajan a tallar.

Del mateix.

2. E si per ventura seran lony mes de trenta peus, que aquell de qui seran las puxa tenir en sa propietat: empero si sera per algu allegat, que encara iatse sien lony trenta peus, li donē dan algu, en tal cas se haja a veure, quin dan es, per dos promens, e lauors que sen auenga ab aquell aqui es dat lo dan, pero lo de qui es larbre, no pot effer forçat de tallarlo, pus sie lony trenta peus, segons dit es.

Arbres de menjar.

3. De oliueras, e dels arbres de menjar, exceptada figura per que es arbre dolç, que sie lony de la propietat del altre nou peus: declarat empero, que si los dits arbres seran en frontera de aygua, no si don sino vn peu.

DE SALARIS.

TIT. III.

1. I A V M E segon en la pragmática dirigida al veguer, y balle de Barcelona dada en Leyda har 6. de las Chaldas de Agosto.
1310.

Am vos ignorare non credimus, qualiter nos quaddā ordinationes per vos, & consiliarios, ac probos homines Barchinonæ factas, & æditas, continentes quomodo iuniperi, & aduocati, ac notarij ciuitatis Barchinonæ se in eorū officiis gerere teneantur, & quātū pro eorum salarijs recipiant, ad postulationem vestrā, & supplicationē ex parte dictæ ciuitatis nobis factā in scriptis generaliter pridē duximus confirmandas. Nunc vero cum videretur notarijs ciuitatis præmissæ, quod ex dictis ordinationibus multipliciter super diuersis articulis grauabantur, expositis super ijs in nostra præsentia pluribus causis, p̄ quas asserebatur, & petebatur, a parte ipsorum notatorum, dictas ordinationes fore in aliquibus temperandas, nos discussis singulariter, & distincte, ac plenarie intellectis ordinationibus prædictis, volentes circa comunem vtilitatem, & prosperum statum dictæ ciuitatis de bono in melius prouidere, significamus vobis, nos prout de deliberationis nostræ prouisione processit, quaddam ex ordinationibus iam dictis super officio notariorum factis temperasse, quaddam in ipsis addendo, minuendo, mutando, seu etiam corrigendo, prout per ordinem declaratur. Primum siquidem in ordinatione facta, dicente constitutionem

nem curiæ Montiffoni fore seruandam in illis notariis uti debentibus officio notariæ, declarando decreuimus, quod notarij dictæ ciuitatis iam creati, cum iam tempore suæ creationis examinationem subierint, fuerintque ad ipsum officium ut sufficientes approbati, & admissi, iterum examinari non debeant, sed si inter notarios aliqui sint eorum, contra quos super fama, & moribus vitæ suæ contraria repugnet opinio, vos contra tales de statu, conditione, & fama ipsorum inquiratis plenissime veritatem, quosque ad huiusmodi officium, suæ conuersationis probata malitia reddiderint minus idoneos, vel indignos, ab ipso exercendo officio retrahatis. Super eo vero quod fuerat ordinatum, quod notarij deberent recipere salariam de omnibus scripturis, secundum quod probi homines Barchinonæ ordinauerunt post declarationem curiæ Montiffoni, considerando quod notarios Barchinonæ pro conficiendis, ac conscribendis actis, & alijs causarum, & litium processibus, de necessitate oportet sæpe, & sæpius ire personaliter, vel suum scriptorem mittere ad domos iudicum, ibique moram trahere, sic etiã, quod plerumque contingit, quod quamuis ipsi notarij ierint vel miserint ut est dictum ad hospitium iudicum, & in eis moram protraxerint, in causis parum, vel nihil proceditur, propter quod nõ solum propter scripturam, verum etiam secundum laborem eorum, & lapsum temporis est dictis notariis de salario prouidendum, corrigimus, & ordinamus, quod pro quolibet soleo, siue carta papiri actorum comunium scripto ex vtraque parte, pro quo fuerat ordinatum dari debere quatuor denarios notario, scilicet duos denarios pro vtraque parte, dentur de cætero sex denarij, scilicet tres denarij ab vtraque parte. De transumpto vero pro ipso soleo, siue carta, duo denarij tantum modo persoluantur. Præsens tamen taxatio, quantum ad notarios, seu scriptores curiarum vicarij, & Baiuli Barchinonæ, cum acta, & processus prædictarum curiarum non in alijs locis, sed in ipsis curiis conscribantur, minime extendatur, sed taxatio iam facta ab ipsis notariis curiarum poenitus obseruetur. Ad id quod fuerat ordinatum, quod pro instrumento protestationis reciperentur per notarios, pro eorum salario sex denarij, attendentes, difficile, & rediosum esse notariis supradictis, ac pluries ingratitude incurrere pro instrumentis protestationum huiusmodi conscribendis, superaddimus, quod pro instrumento protestationis recipiantur per ipsas notarios octo denarij tantum, nec possit per ipsos notarios amplius recipi pro eisdem. Super salariis vero dari ordinatis notariis pro testamentis conficiendis, animaduertentes quod notarij prælibati multotiens, & sæpius pro dictis testamentis recipiendis ad domos testatorum eunt, & redeunt, dieque,

noctæque pluribus horis, indeque sustinent tediũ, & laborem, emendando decernimus, quod pro testamento quantitatis quingentorum solidorum tres solidos, & quantitatis mille solidorum quinque solidos, & de testamentis quantitatis a mille solidis supra, vsque ad decem mille, viginti solidos, & de alijs testamentis quantitatis a decem mille solidis supra, vsque ad quantitatem quinquaginta mille solidorum, quinquaginta solidos, & quantitatis a quinquaginta mille solidis supra, vsque ad quantitatem centum mille solidorum, centũ solidi, & non ulterius notariis persoluantur. In iuramento vero præstando a notariis, cum sit res difficilis, & periculosa eisdem, tale remedium adhibemus, quod quilibet notarius iuret, & teneatur iurare in posse vestro, se aliquid pro salario instrumentorum, & testamentorum prædictorum ultra salaria prætaxata nullatenus recepturos, aliã poenam eis impositam in dictis ordinationibus se nouerint incurfuros. Omnia vero alia, & singula a vobis, & a dictis consiliariis, & probis hominibus ordinata, & a nobis confirmata, exceptis superius a nobis declaratis, & correctis, durare volumus, & persistere in suo robore, & valore. De alijs vero instrumentis, & scripturis, de quibus nulla certa facta est taxatio, notarij prælibati moderatum salariam recipere teneantur. Sed si super eo inter ipsos notarios, & contrahentes ad inuicem nõ poterit conueniri, illud æquitate respecta per vestrum arbitrium decidatur. Attamen propter hæc incertam taxationem, supranominati notarij iuramento prædicto non sint, nec videantur astricti. Ea propter vobis dicimus & mandamus, quatenus huiusmodi ordinationem, & correctionem nostram obseruetis, & faciatis inuolabiliter obseruari.

2. ALFONS terc en la pragmática dirigida als officials de Barcelona dada en Sarriõ aldea de Terol a 8. de las Chalandas de Iuny. 1334.

A Deuntibus præsentiam nostram, proborum hominũ ciuitatis Barchinonæ ad nostrã præsentiam destinatis, percepimus, quod cum contingit, in eadem ciuitate, vel locis infra vicariam, & Baiuliam constitutis aliquem vulneratum de suspitari de morte, vel membri perditiõne, seu mutilatione, aut debilitatione, aliqui ex chirurgicis dictæ ciuitatis, quibus per vicarium vel Baiulum prædictos inde fit commissio, renuunt desuspitare vulneratum, seu dixerunt, quousque amici inculpati dicti vulneris, seu is ad cuius instantiam dicta desuspitatio procuratur, ipsum chirurgicum, seu chirurgicos conduxerint, siue se redemerint pecunia, minus debite, & iniuste, sic quod

quod nonnulli ex illis, qui ita desuspitantur, eadem die, vel infra vnum, vel duos dies aliquoties moriuntur, propter quod supplicarunt nobis de salubri remedio prouideri, nos itaque eorum supplicationi utpote iustæ condescendentes benigne, volentes fraudibus, & periculis huiusmodi ut conuenit obuiare, præsentibus diximus prouidendum, quod nullus chirurgicus de cætero, siue vnus, aut plures fuerint pro desuspitando aliquo vulnerato, auideant, seu præsumant exigere, seu habere præterquam decem solidos Barchinonæ, sub poena centum solidorum eiusdem monetæ nostro erario applicandorum. In super volumus, ac etiam ordinamus, quod notarij curiarum dictarum vicariarum, & baiulæ, antequam recipiant, seu scribant dictum desuspitamentum, recipiant iuramentum ad sancta Dei Euangelia a dicto chirurgico, siue chirurgicis, quod de ipso desuspitamento non receperunt, nec habuerunt, nec exigere, seu recipere intendunt ultra decem solidos pro vno eodem vulnerato. Et nihilominus amici, vel illi ad cuius instantiam dictum desuspitamentum procurabitur, iurent in posse iudicis, seu inquisitoris deputati ad inquirendum super dicto vulnere, vel dicti notarij, quod amplius non dederunt, nec promiserunt, nec dare intendunt, nec dabunt pro prædictis, ultra quantitatem prædictam. Quare vobis, & vnicuique vestrum dicimus: & expresse mandamus firmiter iniungentes, quatenus quilibet vestrum in iurisdictione sibi commissã prouisionem nostram huiusmodi obseruetis, & obseruari inuolabiliter faciatis, poenam prædictam a quibuscunque eam incurrentibus absque remissione aliqua exigendo.

3. PERE terc en la pragmática dada en Barcelona, als idus de Setembre. 1340.

L O scriuans de la cort Rey al, o del Governador no poden hauer mes dels processos de las enquestas, que han los scriuans de las corts dels ordinariis de aquell loc.

4. LOMATEIX en la pragmática dada en Valencia a 15. de las Chalandas de Setembre. 1341.

A Ttendentes quod frequenter accidit, quod per nos, vel Procuratorem nostrum generalem fiunt, & conceduntur remissiones, & gratiæ aliquibus officialibus nostris, & alijs nonnullis personis, contra quos de mandato nostro inquiritur, vel alias super debitis, & negotijs fiscalibus dictæ remissiones, & gratiæ postulantur, in quorum prosecutione pro parte curiæ nostræ, & procedentium in eisdem diuersæ expensæ ministrantur, illis qui laborant in dictis inquisitionibus faciendis de eorum salario minime satisfactis, rationique sit consonum, ut ea exsoluantur per illos quibus fiunt remissiones, & gratiæ supradictæ, cum tales sumptus, & salarii sint merito exsoluenda. Idcirco per præsentis dilecto nostro gerenti vices Procuratoris in Cathalonia, ac Baiulo Cathaloniæ generali, & eorum locatenentibus, necnon inquisitoribus deputatis a nobis, seu etiam deputandis, ac officialibus, & iudicibus quibuscunque præsentibus, & qui pro tempore fuerint datus firmiter in mandatis, quod quãdo, & quotiens per nos, seu dictum Procuratorem nostrum generalem, aut alium quemcunque a nobis inde potestatem habentẽ contigerit absolutiones, diffinitiones, remissiones, aut gratias fieri, vel concedi de quibuscunque criminibus, seu delictis, vel inquisitionibus, demandis, quæstionibus, talonijs, siue poenis, negligentijs, siue culpis, aut alijs nostris iuribus quocunque nomine nuncupentur, super quibus pro parte curiæ nostræ, seu officialium nostrorum facta fuerint, seu fient etiam in futurũ dictis personis, quousque in sumptibus, & salarijs dictis iudicibus, & alijs officialibus nostris plene satisfecerint, dictæ absolutiones, diffinitiones, remissiones, aut gratiæ minime obseruentur, cum in eisdem gratijs, & alijs prædictis subintelligi omni modo intendamus.

5. IOAN Princep y loctinent de Pere terc son pare en la pragmática dada en Barcelona lo primer de Abril. 1372.

L Os notaris de la taula nõ exigescan del procès ques fara a instantia de part priuada, sino tres dines per fulla de original de forma menor, e sis dines per fulla de forma major de quiscuna de las parts, empero de la enquesta ques fara per propi offici dels jutges, o a instantia del fisc, o dels translat que demanara lo fisc, no hajan res, mas si empero los officials, contra los quals

ris de Barcelona, o sen acostuma pendre, hagut esguart a la cosa stablida, o venuda.

De arrendaments.
Cap. xv.

15. De arrendaments, sien presos quatre florins, si lo preu sera menor de mil florins, e si sera major, ne sie pres per milanar de florins, dos florins, pero per molt que sie lo preu, la exaècio no puga esser mes de dotze florins.

Concessions de officis triennals, e de altres officis.
Cap. xv.

16. De concessions de officis triennals, com es de la vegueria de Barcelona, de Leyda, e de altres ciutats grossas, sien preus cinc florins, e de las otras vniuersitats medjocres, tres florins, e de las pocas, dos florins, e dels officis anuals la mitat menys, dels triennals vn terç menys tant solament, dels officis empero quis daran a beneplacit, lo qual poça durar mes de tres anys, sie pres lo terç mes, e dels quis daran a vida, lo doble mes, dels quis daran a trienni, axi que encara ques donassen a vida, e a hereu, o hereus, no puga esser pres mes de vn florin del noble.

Donacions de peccunia, de bens, o propietats, e iurisdiccions.
Cap. xvij.

17. De donacions de peccunia, o propietats, e iurisdiccions, si perpetualment seran dats, ne sie pres a raho de cinc florins per milanar de florins, del que en peccunia, valor, o propietat sera donat, axi que per donatio de menor quantitat de cinc cents florins, sien presos dos florins y mig, y si es major de cinc cents florins, cinc florins: e axi, per aquella raho, e consideratio. Empero que quant se vulla que sie excessiua la donatio en quantitat, valor, o propietat, ne pugan esser exigits vint florins, ne per poca que sie pagar menor quantitat de dos florins y mig si empero seran dats iurisdiccio, renda, annualitats, o fruyts temporalment, hagut esguart a la valor dels dits bens,

propietats, iurisdiccions, annualitat, renda, o fruyts, ne pugan esser exigits per tal cosa temporal, a raho dels tres florins per centenar de liuras, a las quals tals bens, o propietats, annualitat, renda, o fruyts pujaran, empero que no puga pujar a mes dels dits vint florins, ne per poca que sie tal donatio, puga pendre menor diminutio, de dos florins y mig.

Donacions de feus, e concessions de inuestituras. *Cap. xvij.*

18. De donacions empero de feus, ço es si a algu sera donada nouament en feu alguna notable Baronia, o algun Comtat, o Vezcomtat, o altra cosa de titol, ne puga esser prestat solament fins a quinze florins, e no mes auant: pero si la cosa dada a feu, sera algun castell, loc, o locs, qui tant solament bastassen a cent focs, poc mes, o menys, ne pugan esser presos tant solament vuyt florins, e si sera altra cosa menor, o de menor importancia, sen puga pendre cinc florins, e si sera de molt poca importancia dos florins, pero si sera cas, que de algun feu tant solament inuestitura sera feta a fill, o altra persona descendenta algu qui jau tingues en feu, qui vinga a nostra Majestat per fer nos homanatge, e regonexença del dit feu, segons es acostumat, de aquest tal no sie pres per raho de tal inuestitura, per gran que lo dit feu fos, mes de cinc florins, e que de aqui auât sie disminuir lo preu de aquells, segons la importancia de la cosa, e hagut esguart a mes, o menys, fins en quantitat de dos florins, e no mes.

Licentias de cosas prohibidas.
Cap. xvij.

19. De licentias de traure cosas prohibidas ne sien presos tres florins, e si seran cosas de poca importancia, o valor, vn flori y mig, fins en dos.

Licentias de tenir barcas, o ponts.
Cap. xx.

20. De licentias de tenir barcas, o ponts en rius, hagut esguart a la utilitat que sen seguira als qui seran atorgadas, sen pugan pendre de tres florins, fins en cinc.

Licentia

Licentias de fer molins, e forns. *Cap. xxj.*

21. De licentias de fer molins, e forns, sen pugan pendre dos, o tres florins, hagut esguart a la importancia de la cosa.

Licentias de carregar censals, e violaris. *Cap. xxij.*

22. De licentias de carregar censals, o violaris, dos florins, e si seran de molt gran quantitat, tres florins.

Licentias de imposar dret de pontatge, barra, o altre dret.
Cap. xxij.

23. De licentia de imposar dret de pontatge, barra, o altre dret, si sera atorgat a ciutat, o vila grossa, sen puga pendre cinc florins, e si es a altres vilas, o locs, tres florins.

Licentias de marcas.
Cap. xxij.

24. De licentia de marcas, si es de quantitat poca, sien presos tres florins, si es de quantitat algun tant gran, cinc florins, si es quantitat mes gran, deu florins.

Executorias de beneficis.
Cap. xxv.

25. De executorias de beneficis, si lo benefici es de poca renda, ne sie pres vn flori, si es de cinquanta liuras fins en cent, dos florins, si lo benefici sera major, o seran rectorias, dignitats, o Prelaturas grans, sen puga pendre fins en sis florins, e no mes auant, haguda raho de mes, o menys.

Confirmacions de officis, e altres gratias. *Cap. xxvj.*

26. De confirmacions de officis, e altres gratias, si seran de poca importancia, dos florins, si de alguna importancia, quatre florins, e si de gran importancia, sis florins.

Ereccions de Comtats, Vezcomtats, Marquesats, e Ducats.
Cap. xxvij.

27. De ereccions de Comtats, Vezcomtats, Marquesats, Ducats, vint florins.

Carta de nobleza, priuilegi militar, o generositat. *Cap. xxvij.*

28. De carta de nobleza, priuilegi militar, o de generositat, ne pugan esser presos de quatre, en cinc florins, e no mes auant, haguda consideratio a la opulencia, o menys opulencia de la persona, a qui sera atorgada.

Carta de doctorat.
Cap. xxvij.

29. De carta de doctorat, tres florins.

Concessions de firas, o mercats, e retorns. *Cap. xxx.*

30. De concessions de firas, o mercats, e retorns, si seran atorgadas a pocas vniuersitats, o en fauor de aquellas, ne sien presos quatre florins, si a ciutats, o vilas grossas, sis florins.

Concessions de confrarias.
Cap. xxxj.

31. De concessions de confrarias, quatre florins.

Incorpe

Incorporations.
Cap. xxxij.

32. De incorporacions al Reyat patrimoni de locs, si los locs seran grossos, deu florins, si petits, cinc florins.

Franquesas. *Cap.*
xxxij.

33. De franquesas de drets, si son atorgadas a ciutats, o vilas grossas, deu florins, si a locs, o vilas pocas, cinc florins, si a singulars, de dos en tres florins, hagut esguart a la persona.

Priuilegis de regiment.
Cap. xxxij.

34. De priuilegis de regiment, si es atorgat a ciutat, o vila grossa, deu florins, si a vilas menors, o altres locs, cinc florins.

Legittimations.
Cap. xxxv.

35. De legittimations, si son de fills de home de poca conditio, tres florins, si de grans homes, e molt rics, sis florins.

Licentia de emancipar.
Cap. xxxv.

36. De licentias de emancipar, si son de simples homens, vn flori, si son de personas generosas, o altres majors, de dos, en tres florins.

Tutelas, e curas.
Cap. xxxvij.

37. De tutelas, e curas, si son de grans personas, de quatre en cinc florins, si de personas de poca conditio, o poc opulents, de dos en tres florins.

Licentia de portar armas.
Cap. xxxvij.

38. De licentia de portar armas, si es dada a hu, vn flori, si a dos, o tres, dos florins, si a sis, o vuyt, o deu, quatre florins, e encara que fossen mes, no sen puga mes pendre.

Suplement de edat. *Cap.*
xxxvij.

39. De suplement de edat, si es home de baix stament, dos florins, si es home de gran stament, quatre florins.

Diffinitions de comptes.
Cap. xxxix.

40. De diffinitions de comptes, si son de pocas quantitats, o de poca administratio, tres florins, si de grans quantitats, o de gran administratio, cinc, o sis florins.

Cartas de naturalitat.
Cap. xxxix.

41. De cartas de naturalitat, quatre florins, pero si la persona aqui sera atorgada sera pobre, o haura pocs bens, ne sien tant solament presos dos florins.

Licentias de ajustar se las vniuersitats. *Cap.*
xxxix.

42. De licentia de ajustar se las vniuersitats, e imposar drets entre si, cinc florins, pero si sera dada a alguna confraria, e collegi, o a poc nombre de personas, tres florins.

Licentia de medicina, o chirurgia.
Cap. xxxix.

43. De licentias de usar de medicina, o chirurgia tres florins.

Visreyats

Visreyats, Governations, o Iustitiat perpetuo,
e de loctinents de aquells.
Cap. xxxxiij.

44. De offic de Vitreys, de Governations, o Iustitiat perpetuo, com lo Iustitiat de Arago, se pres fins en quinze florins, e no mes auant, e de offic de loctinent de aquells, encara de la gouernatio de Menorcas, de Yuiça, perque son pocas, se pres la mitat menys.

Officis de Ballias generals, e Procuracions
Reyals. *Cap. xxxv.*

45. De officis de Ballias generals, e Procuracions Reyals, deu florins, exceptat de la della Sexona, e altres conssemblants, de las quals se pres tant solament la mitat, e si seran menors de aquelles, tres florins.

A quins florins se han entendre
las cosas taxadas.
Cap. xxxv.

46. Las quals quantitats de florins, que per raho de las ditas cosas de sus moderadas, e taxadas poden esser exigidas, declaram, e volem sien entesos, florins de or, en or, o la valor de aquells.

Salaris de sententias.
Cap. xxxvij.

47. Los salaris de las sententias per nostra Magestat, o en nostra Audientia donadoras, volem esser arreglats per la forma seguent, ço es per las quis daran en causas de Cathalunya, de Mallorca, e de Sardenya, de Menorcas, e Yuiça, se seruada sobre la exactio de aquellas la practica acostumada en Cathalunya, com Mallorcas, Sardenya, Menorcas, e Yuiça mes se gouernen a imitatio de Cathalunya, que de alguna altra part de nostres Regnes, ço es que cõ lo relador pendra per son salari se tanta sine liuras, lo qui haura rebuda la carta de la dita sententia haja deu liuras per son salari, e segons que lo relador haura menys de las ditas setanta sine liuras per son salari, axi diminuezca lo salari de la dita carta, a aquella raho, la qual diminutio no puga esser de menor quantitat de vn morabati, segons ja ab antico es acostumat. Quant empero toca a las sententias donadoras per nostra Magestat, o nostra Audientia en causas de Valentians, se exigit lo salari per raho de la dita carta pertanyent, segons es ja acostumat en la ciutat, e Regne de Valencia. E en quant a las causas de Sicilians, si algunas per ventura sen daran per nos, o en nostra Audientia, se exigit lo salari per raho de la carta, o cartas de aqllas pertanyent al qui la haura rebuda, com practica alguna no sen tronja. Per no hauer hi occorregut tal cas

gran temps ha, si en Cathalunya sera estada publicada, segons la practica de Cathalunya, si en Valencia, Castella, o en Arago, segons la practica de Valencia, e si en Sicilia se donauen segons seria vist a nostre Vicicanceller, o Regent la Cancellaria, ab interuencio dels priors dels dits scriuans de manament. Quant empero toca a las sententias nostras, quis daran entre personas del dit nostre Regne de Arago, tant solament se exigit lo que perfur del dit Regne se permes, e no mes auant.

Fermas de dret, e capleutas.
Cap. xxxvij.

48. De fermas de dret, o capleutas, sien preses per cascuna dos reyals, e si fermanças hi haura, sien preses per quiscuna de aquellas vn sou, e no mes auant.

Paus, e treuas. *Cap. xxxvij.*

49. De paus, e treuas, si seran fermadas entre dos personas tant solament, sien preses per cascuna de aquellas dos reyals, si mes personas hi fermaran, sien preses tant solament per quiscuna de ellas vn real, e aço es, quant a la aprisia de las ditas paus, e treuas, si empero se hauran a notar, e traure en forma, se exigit per aquellas, lo que es acostumat exigit en las terras, o parts hon las ditas paus, o treuas se fermaran.

Dels salaris de scriuans de
registre, e altres.
Cap. l.

50. Quant empero toca als scriuans de registre, segelladors, e altres lo exercici del dit registre faents, volem, prouem, e ordenam, que sobre lurs exactions se seruada la ordinatio, e taxa en temps passat fetaper la Serenissima senyora Reyna dona Maria de loable recordario, müller, e Loctinent general del Serenissim Rey don Alfons oncle, e predecessor nostre de immortal memoria, ço es que tant solament pugan pendre, e exigit, segons per la forma seguent.

De letras. *Cap. li.*

51. De letras que no pas lo mig full, vn real de Barcelona, o de Valencia, e si passa lo mig full per poc, o molt que sie, dos reyals, e nomes auat, encara que complezca tot lo full, e si es full de forma major, lo doble.

Denotarias. *Cap. li.*

52. Item de registrar vna notaria, mig flori, e tres sous per la obligatio,

De las cosas de pergami.
Cap. liij.

53. Item de las otras cartas de pergami que registraran, pugan pendre quatre reyals per

per fulla de registre, e no mes auant, las quals fullas no pogan fer claras, ans hajan hauer son degut compliment, a coneguda del dit nostre Prothonotari, o de son locinent, e de aquell scriua de manament, qui en absentia, o impediment lur sie deputat a la expeditio de las cosas de nostra Cancellaria, e ahon ells noy donassen bon recapte, de aquella persona, o personas que per nostra Majestat hi serien deputadas, la qual taxa prouem, e volem, que sie seruada, e haja loc, axien ells, com en los jouens dels dits Prothonotari, locinent, secretaris, e scriuans de manament, en, e per las cosas que metran en bell, singula singulis referendo, feta arbitratio de las ditas cartas de pergami, del que poran tenir de registre faent se las fullas del registre spessas, prouem expressament, que los dits scriuans de registre, o altres registradors, si en la nostra Reyat scriuana se spatxaran diuersas letras, o prouisions de vna mateixa forma, de las quals no sie menester de registrar ne sino vna, quede aquellas no pogan pendre registre sino per vna prouisio, beempero pogan pendre per designar lo spatxament de quiscuna de las otras, mig reyat per quiscuna, e no mes.

Que los scriuans de registre seruen la ordinatio de casa del senyor Rey.

Cap. liij.

54. Item prouem, statum, y manam, que en lo seruiçi, e expedicio dels negocis de la nostra Cancellaria, sie per los dits nostres scriuans de registre seruada la ordinatio de nostra casa, sots las penas demunt, e de jus apposadas.

Declaratio sobre los dubtes ques poran fer en totas las cosas taxadas, o no taxadas en la present pragmatica, capitulatio, e ordinatio.

Cap. lv.

55. Empero, per quant sena difficil cosa, occorrer a la memoria, e poder axi apropiadament, e especificada numerar, e designar per lurs propis noms, o designacions las letras, prouisions, e cosas que ixen de nostra cort, e per consequent de fer specifica taxatio de quiscuna de aquellas, e sie encara necessari prouoir tambe, e degudament, axi a las cosas ja de sus moderadas, e taxadas, com encara a las que per las personas, que per nos sobre aço seran deputadas, se taxaran, e moderaran, e encara com las dessus ja taxadas seran, si alguna ambiguitat occorria, seran entesas, e declaradas, sien obseruadas ab eficacia, perço prouem, statum, e ordenam que si pero entre los dits Prothonotari, secretaris, o scriuans de manament, o algu dells, per raho de

las cosas sobre ditas, e sots lo present capitol de la present nostra pragmatica sancio comprensos, ab algunas personas altercatio alguna occorria per raho de aquellas, se haja recors, e ne stigan a determinatio de las ditas personas, que per nostra Majestat sobre aquestas cosas seran deputadas, o de la vna de aquellas en absentia, o impediment de la altra, com hi ontengam ha deputar personas en tals cosas expertas, perque de quiscuna cosa no conuengues hauer recors a nostra Majestat, o a nostre Cancellor, o Vicicancellor, o Regent Cancellaria, com sie nostra intentio, aquestas cosas sien determinadas verbalment, expedita, sumaria, e sens solemnitat alguna.

Que lo Prothonotari, e altres scriuans sien tenguts

jurar, e seruar la present pragmatica, e de aquella tenir copia.

Cap. lvj.

56. E com poc valgues hauer feta la dita moderatio, e taxa, e otras cosas de sus statuidas, e ordenadas, si aquellas no eren seruadas, e fetas seruar ab effeste. Perço prouem, statum, y ordenam, que los dits Prothonotari, e locinent, secretaris, e scriuans de manament, e de registre, e altres ministros de la Cancellaria, per que en seruar aquellas sien mes diligents, e ne hajan millor memoria, hajan a jurar en podernostre, o de nostre Cancellor, Vicicancellor, o Regent Cancellaria, de tenir, e seruar las ditas taxas, e que las exactions lurs modificaran segons aquellas, singula singulis referendo, e contra aquellas en res no faran, e vendran directament, o indirecta, o sots algun color, o per alguna altra via, o manera, e noresmenys lo dit Prothonotari haja a tenir, e conseruar aquellas en nostra Reyat scriuana, e tenir en aquella publicament en vna taula aquellas, en la qual stigan scritas, perque tot hom las pugua veure, e legir, qui legir las vulla, e per lo semblant quiscu dels locinents de Prothonotari, secretaris, e scriuans de manament ne hajan tenir, e conseruar vers si sengles translats, perque millor segons aquells se pugan regir, e per lo semblant los dits Prothonotari, secretaris, e scriuans de manament hajan ha seruar totas otras taxas, e declaracions, que en cascu dels casos sobre dits serien fetas, occorrent lo cas per las ditas personas qui per nos deputadas hi seran, o por altre de aquellas.

Que lo Prothonotari se haja ha hauer diligentment en la speditio dels negocis de la scriuana.

Cap. lvij.

57. E no

57. E no res menys encarrégā la conscientia del dit nostre Prothonotari, e manam expressament a aquell, e a son locinent, e a qualseuol dels dits scriuans de manament, qui a la expeditio dels negocis de la dita nostra scriuana sera deputat, que ab summa cura façan seruar la dita taxa, hauent sguart al registre, als dits scriuans de registre, segelladors, e altres registradors, e no permetan que per alguna via, o per altra color, o per causa de dilatio, sie vista esser dada asi de major exactio los dits scriuans de registre, e altres registradors pogan mes pendre, ho hauer de las cosas que registraran, e façan las parts com mes prest fer se pora desempatxar, perço que no sien detengudas, ne vexadas per extortions, o excessiuas exactions.

Los pobres sien franes de segell de letras de justitia.

Cap. lvij.

58. Encara mes encarrégā la conscientia del dit nostre Prothonotari, que de las personas que haura noticia esser pobres, encara que de lur pobresa no constas per informatio, puy per la demonstratio lur apparegan esser pobres, e encara si son personas honoradas, o que hauran acostumat viure honradament, que vajan ben vestidas, si altrament de lur pobresa se haura noticia, a aquellas façan dar las letras de justitia, que trauran, francas de segell, e de registre, e lo semblant faça fer lo dit locinent, o altre qui a la dita expeditio sera deputat.

Que no se exigiesan subornations, ne otras exactions.

Cap. lvij.

59. Item perque moltes vegadas se esdeue, que los dits nostre Cancellor, Vicicancellor, Regent Cancellaria, Prothonotari, son locinent, secretaris, scriuans de manament, e altres damunt dits de nostra Cancellaria tenen amistats, o intelligentias ab algunas personas de alguna de nostras ciutats, o Regnes, quils procuran, a comulen, e remetent los negocis, axi vniuersals, com particulars de aquellas ciutats, e Regnes, axi de justitia, com de altres negocis, prouem, statum, y ordenam, que per remissio dels dits negocis, ne per la sollicitatio, e expeditio dels dits negocis, los dits nostre Cancellor, Vicicancellor, Regent Cancellaria, Prothonotari, secretaris, e altres damunt dits, no pogan exigir, ne rebre subornations, ni otras algunas exactions, sino sigons la forma, e taxas damunt expressadas.

Del abus dels scriuans de registre.

Cap. lx.

60. Item com nos sie dada noticia, que los dits scriuans, e altres del registre se entremeten, de

voler se ocupar negocis, als Prothonotari, locinents, secretaris, e scriuans de manament pertanyents, ço es que enprenen de dar recapte, e tenen intelligentias ab las personas venints, o conuertants en la dita cort nostra per feynas, e apres donan aquells als secretaris, e scriuans de manament quels ve be, ab pacte, e conditio, que del que proceira de la expeditio de tals negocis, los hajan ha dar certa part, perço volents prouoir a tal abus, e que ningu nos entremeta del offici, o exercici a altre pertanyent, prouem, statum, manam, e ordenam, que los dits scriuans, o altres del registre se hajan a contentar del dit registre, e que de tals negocis nos pogan en alguna manera empatxar, sino tant com toca al dit registre, e que sobre aço, axi ells, com los dits Prothonotari, locinent, secretaris, e scriuans de manament, sien be encautats: e prouem, que nols admeran a tals manegs, ne pacte algu, com aço sapia occupatiu, e sen pugua seguir confusio, e extortio a las gents negociants, e conuertants en nostra cort.

Que el scriua de ratio, e sos ministros no pogan pendre sino quinze sous per bestia de las certificacions que expediran, e que dels albarans no pogan res demanar.

Cap. lxiij.

61. Item quant al ofici de scriua de ratio de nostra casa, e ministros de aquella prouem, statum, e ordenam, que per scriure qualseuol oficial nostre, o de nostra casa, o cort en carta de ratio, ne per fer los de aquellas las certificacions acostumadas, no pogan pendre major salari de quinze sous, taxats ja per la ordinatio de nostra casa, ço es per quiscuna bestia, per la qual quiscu dels dits oficials nostres pendra, o sera ordenat pendre quitacio de la nostra cort, e que per raho dels albarans, que ordinariament se fan als qui serueixen nostra Majestat, o la dita nostra cort, no pogan res demanar, ne pendre, com degudament, e per consuetud de nostra casa Reyat, no pogan res demanar, ne perço donen, ne dar pugan dilatio alguna als qui las ditas certificacions, e albarans en son cas demanaran, com fos cosa assats desplaçent, e no tollerant se per nos ab paciencia,

Que quiscu sie tingut denunciar al senyor Rey qualseuol subornatio, e exactio, o acte venint contra la present pragmatica.

Cap. lxiij.

62. Item perque la intentio, e voluntat nostra es, que la present nostra pragmatica sancio

ne seruada a la vngla, e que los qui la violaran, q
faran contra aquella sien punits en la forma da-
munt dita statuum, sancim, e ordenam, que qual
seuol dels dits nostres Cancellar, Viccancellar,
Regent Cancellaria, Prothonotari, o son locti-
nent, secretaris, algutzirs, scriuans, e altres damit
dits, sien tenguts, strets, e obligats, sots lo juramēt
per ells presta, e sots incorrimēt de las penas da-
munt apposadas, denuntiar a nostra Serenitat
qual seuol ex actio, subornatio, o altre qual seuol
acte, que sobre aço sabra, o a sa notiçia haura per-
pengut, de certa scientia, que algu, o alguns dels
dits nostres Prothonotari, son loctinent, secreta-
ris, scriuans, o altres damunt dits haura fets, o re-
but contra forma de la present nostra pragmati-
ca, y si ho sabran, y nou denunciaran a nostra Se-
renitat com dices, encofregan en penas de perju-
ri, priuatio de ofiçis, e altres damunt apposadas.

DE NOTARIS.
TIT. IIII.

I A V M E segon en la pragmática dirigida
al Portat veus de Governador en Ca-
thaluña, dada en Vnicastro pridie
Chalendas Junij. 1302.

Cum in contractibus debitorijs quæ
quotidie sunt inter homines ter-
ra nostra, interueniant sæpius iu-
ramenta, ex quibus fiunt, & confi-
ciuntur instrumenta iurata, & hu-
iusmodi iuramenta sic in contra-
ctibus ipsis apposita licet ad maiorem securitatē,
& promissionis obseruationem contractibus ad-
ijciantur eidem, frequentius tamen vergunt ad
culpā, cum sicut experimento didicimus, ac fre-
quēs, & assidua iudiciorum querela nostrū titi-
lauerit auditū, inde nascantur peritua, sicque cōtra-
ctus aliter liciti, per iuramētū trāgressionē in crimi-
na cōmutantur, huic morbo salubrius prouidere
volentes, idcirco de prouiso consilio dicimus, &
mandamus vobis firmiter, & expresse, quatenus
per ciuitates, & alia loca insignia Cathalonie
faciatis ex parte nostra publice preconizari, hoc
idem etiam vicarijs Cathalonie quibuscunque
significetis, vt ipsi per loca vicariarū suarum tam
nostra propria, quā alia quacunque similiter pre-
conizatione, seu litteris publicent, seu faciant pu-
blicari, q nullus notarius cuiuscunque conditionis
existat, sub pœna officij audeat, vel præsumat re-
cipere, vel conficere instrumenta super contra-
ctibus mutui, vel depositi, seu comandæ, in quibus
interueniat iuramētum, sed ipsa instrumenta, sine
iuramentū interuentione conficiant, prout aliter
fuerit faciendum, alias officij sui periculum subeat,
& nihilominus indignationis nostre aculeos non
euaident.

2. LO MATEIX en Barcelona a 4. de las
Chalendas de Setembre. 1302.

Licet dilectus noster Bernardus de Pono-
llario Gerens vices in Cathalonja incliti
Infantis Iacobi primogeniti nostri caris-
simi Aragonum, & Cathalonie Procuratoris, ad
speciale mādatum sibi per nos litteratoriæ factū,
vt per ciuitates, & alia loca insignia Cathalonie
faceret ex parte nostra publice preconizari, hoc
idem etiā vicarijs Cathalonie quibuscunque signi-
ficando, vt ipsi per loca suarum præconizatione,
seu litteris publicarent, vel facerent publicari, q
nullus notarius cuiuscunque conditionis existat,
sub pœna officij audeat, vel præsumat recipere,
vel conficere instrumenta super cōtractibus mutui,
vel depositi, seu comandæ, in quibus interueniat
iuramentū, sed ipsa instrumenta sine iuramētū in-
teruentione conficiant, prout aliter fuerit faciendū,
vobis per sua litteram mandauerit, vt dictū man-
datum nostrū adimpleretis, & faceretis firmiter
obseruari, vos quoque autoritatibus prædictis
prædicta vt intelleximus preconizari publice fe-
ceritis, tam in ciuitate Barchinonæ, quā in alijs lo-
cis insignibus iurisdictioni vobis cōmisse subditis.
Nunc tamen considerantes, quod ordinationes
per nos factas ad nostrū spectat officium declara-
re, ideo declarando præmissa vobis significamus,
q super sacramentis, & mulieribus habētibus vi-
ros, & alienā suscipientibus obligationē de iure,
vel de consuetudine præstandis, quorum cōsen-
sus in obligationibus quas faciunt de iure, vel for-
san de consuetudine non valeret, & super sacra-
mentis etiā puberum adhuc tamē non infra legi-
timā ætatem constitutorum, super contractibus
inviolabiliter obseruandis, quorū tamē aliter cō-
sensus, vel obligatio, nec interuentione iuramenti
de iure, vñtico, vel consuetudine forsità non va-
leret, non est nostre intentionis, quod præmissa
constitutio se extendat, quo circa vobis dicimus,
& mandamus, quatenus iuxta nostrā declaratio-
nē præsentem intelligatis, & intelligi in vicaria ve-
stra faciatis constitutionem, seu ordinationē præ-
dictā, in casibus memoratis, in cæteris vero casibus
eandē ordinationem faciatis inuolabiliter ob-
seruari, & si quid in fraudem eiusdem a quoquam
fuerit attemptatum, illud pœna debita puniatis.

3. I O A N primer en la pragmática dada en
Barcelona a 6. de Mars.
1305.

Volentes vt expediat artē notariæ tanquā
inter alias mūdi artes notabilem, & insig-
nē, ac humano statui sume vtilē, & neces-
sariā, & oīa que inter cōtrahētes inscrips agūtur,
in eum

in eum fideliter conseruantem, specialibus pri-
uilegijs, & libertatibus conseruere, & eam exercē-
res a quacunq; calumnia, & vexatione iniqua de-
fendere, & tueri, ad humilem supplicationem pro
parte vestri fidelium nostrorum notariorum publi-
corū ciuitatis Barchinonæ super hoc nobis factā,
tenore præsentis cartæ nostræ, seu priuilegij cun-
ctis tēporibus duraturi, per nos, & omnes heredes,
& successores nostros vobis vniuersis, & singulis
notarijs publicis dictæ ciuitatis Barchinonæ præ-
sentibus, & futuris, nec non vobis volentibus, ac
inde nobis humiliter supplicantibus, vniuersis, &
singulis scriptoribus nostris, & successorū nostro-
rū in dicta ciuitate domiciliatis, nostræque ac di-
ctorū successorū nostrorū curiā ordinariā se-
quentibus, qui nūc sunt, & pro tēpore fuerint cō-
cedimus, & licentiā, ac facultatē plenariā elargi-
mur, q quomodocūque, & quotiescūque volue-
ritis, & vobis necessariū, seu expediens videbitur,
nostrū, vel successorū nostrorū, ac quorumuis offi-
cialiū licentia non petita, ac neq; obtentā, possitis
vos vna cū ipsijs scriptoribus nostris, & sine ipsijs
in quocunque loco dictæ ciuitatis Barchinonæ
volueritis, licite cōgregare, & vestrū, ac eorū sin-
gulos quilibet ex vobis ad congregatiōē huius-
modi euocare, seu euocari facere, & inter vos, ac
eos tā simul, quā diuisim de quibusuis actib⁹, seu
negotijs prædictæ artē notariæ, & eius bonū sta-
tum, & regimē, ac vos, & eos singulosque vestrū,
& eorū ratione dictæ artis tangentibus, tractare, &
super hijs quascūque ordinationes, & capitula ho-
nesta, & licita ordinare, & facere, medianibus iu-
ramentis, & pœnis pecuniarijs, per vestrū, & eorū
quemlibet, tā simul, quā diuisim, vt vobis videbi-
tur obseruanda, & pro ministradis expensis ad ob-
tentū huius priuilegij, & alijs ad prædicta omnia,
vel eorū singula necessarijs, talliā, & tallias, ac cō-
tributiones inter vos, & eos, vel inter vos tantum
indicere, & ordinare, in dictisq; & ordinatas exige-
re, & leuare, & exigi, & leuari per officiales nostros
ad quos expectet, seu per quosuis alios volueritis
facere, cōpotum, & rationē ab exactoribus, leua-
toribus, & distributorib⁹ earundē, per vos seu a vo-
bis deputatos, petere, & audire, ac diffinire, reli-
qua rationū recipere, & alia omnia & singula ple-
ne & libere circa præmissa, & eorū singula exerce-
re, quæ ad bonū statū, & conseruationē dictæ arti-
s vobis, & dictis nostris scriptoribus, ac maiori
parti vestri, & eorū tam simul, quā diuisim oppor-
tuna, seu necessaria videbūtur. Et vltenus prædi-
ctam artē notariæ, ac vos dictos notarios publi-
cos Barchinonæ, in quibus per Dei gratiā ipsa ars
notariæ hucusque floruit, tam propter scientiā,
& practicā, quā propter personarum grauitatē, &
honestā conuersationē, quam etiam aliās, dictos
quæ nostros scriptores præfatos nostris iugiter
seruijs insistentes ampliori gratia prosequentes,

cū vt experientia, quæ mater est rerū omnium, &
magistra, clare docuit in aperto, nonnulli dictæ arti-
s, & vestri, ac dictorū scriptorum nostrorū æmu-
li, Dei timore postposito, vos dictos notarios, &
dictos etiam scriptores nostros, aut vestrū, & eo-
rum aliquos, seu vestros, ac suos substitutos, aut
iuratos, quamquā innocentes, de falsi crimine tā
iudicialiter, quam extra iudicialiter diffamare, ac-
cusare, & denuntiare non dubitent, ad huiusmo-
di falsæ diffamationis, accusationis, & denuntia-
tionis victū facilius prolabentes, ex quo sciūt se
ad pœnam aliquā propterea nō teneri, quia sicut
notarius, cui tanquā personæ publice fides tanta
cōmittitur, in eius delinquēs arte, seu officio, di-
gnus est, & merito, iudicio vltionis, sic & illum
qui fidē, & famā tā autentice personæ per fallam,
& contrariā diffamationem mittitur denigrare, di-
gnum cōspicimus pœna debita, & legali, vobis
dictis notarijs inde nobis humiliter supplicatibus,
eiusdem priuilegij serie statuimus, & iudicimus, &
perpetuo ordinamus, legē inde in cōmutabiliter,
& pactionatam condentes, q si de cætero quan-
docūque, & quotiescūque aliquis cuiuscūque digni-
tatis, legis, conditionis, aut sexus existat, in dicta ci-
uitate, vel extra ipsam ciuitatem Barchinonæ, ali-
que, seu aliquos vestrū, aut dictorum scriptorum
nostrorū, vel vestri, aut eorū substitutum, aut iura-
tū, vel substitutos, seu iuratos accusauerit, vel de-
nuntiauerit, dicens vos, vel eos in vestri, aut eorū
officio deliquisse, antequam per nos, vel successo-
res nostros, aut nostrum, seu eorū gubernatorem
generalem, vel gubernatorem Cathalonie, vicariū,
Barchinonæ, aut alium quēcunque officialē, iudi-
cē, vel cōmissarium ordinariū, delegatū, aut sub-
delegatū, quantacunque a nobis, vel nostris suc-
cessoribus potestate suffultum, ad ipsam accusa-
tionem, vel denuntiationē quomodolibet admit-
tatur, pœnæ se subijciat talionis, cū cautione ido-
nea, quā prius præstare teneatur, & habeat, q si in
accusatione, seu denuntiatione prædictis suā nō ple-
ne probando intentionē subcubuerit, pœnā quā
iniuste accusato, vel denunciato infligi pro viri-
bus procurabat, ipse accusator, seu denuntiator in-
currat, quodque ad sumptus, damna, & interesse
per accusatū, seu denuntiatū huiusmodi occasio-
ne sustenta præfatus accusator, seu denuntiator
subcubens eidem accusato, seu denunciato refar-
cienda plenarie nihilominus teneatur, nec minus
pro iniuria irrogata, proinde satisfactionē iniurio-
to debita faciat, & emendam. Vltorius, cū ali-
qui auidu dicit merario, vos, aut dictos nostros
scriptores, vel vestros, aut eorum substitutos, seu
iuratos diffamare in vestri, & eorum officio
contra veritatem plurimam non formident, asseren-
tes tam iudicialiter, quam extra, vos, aut ipsos fal-
sa instrumenta, testamēta, aut alias scripturas pu-
blicas confecisse, vel ipsa instrumenta, testamēta,

aut scripturas alias redarguentes de falso, seu eis tanquam non veris contradicentes, volumus, & modo quo supra statuimus, edicimus, & ordinamus, quod si aliqui, vos, vel dictos nostros scriptores, aut vestros, seu eorum substitutos, vel iuratos, aut aliquem vestrum, seu eorum in iudicio, vel extra iudicium tali modo diffamauerint, aut vestris, & eorum instrumentis, testamētis, aut aliis publicis, & authenticis scripturis contradixerint, redarguentes ipsas de falso, aut eisdem tanquam non veris contradicentes, seu ea fore falsa, aut contra veritatem confecta asserentes, vel allegantes, nisi per eos assera plene probauerint, pro diffamatione, & iniuria eiusmodi fiat, sublara figura iudicij, & diffugijs, ac dilationibus quibuscunque, iniuriato, seu iniuriatis, de bonis diffamantium, & iniuriantium plena satisfactio, & emenda. Et vltra hęc iniuriatores, seu diffamatores puniantur rigide, pœna debita, & legali. Præterea, quia parum prodesset vobis, & dictis nostris scriptoribus iam dictum rationis privilegium, si posset ex officio, vel sine partis instantia contra vos, & eos procedi rationibus supra expressis, eodem modo statuiamus, prouidemus, & edicimus, ac in perpetuum ordinamus, quod amodo per nos, vel successores nostros, aut per Gubernatorem generale in omnibus regnis, & terris nostris, seu per Gubernatorem Cathalonie, aut vicarium Barchinonæ, seu per quosuis alios officiales, iudices, seu inquisitores, aut commissarios ordinarios, delegatos, vel subdelegatos, presentes, & futuros ad quos hoc spectet, seu possit quomodolibet spectare, directe, vel indirecte, aut alias non possit, seu debeat fieri aprisa, inquisitio, seu processus alius pro crimine falsi contra vos dictos notarios, aut dictos nostros scriptores presentes, & futuros, aut aliquem vestrum, seu eorum, aut contra substitutos, seu iuratos vestros, & ipsorum, quini- mo aprisa, inquisitio, seu processus alius pro crimine falsi contra vos dictos notarios, aut dictos nostros scriptores, vel vestros, aut eorum substitutos, vel iuratos, seu aliquem, ac aliquos vestrum, & ipsorum per nos, vel successores, aut officiales nostros ordinarios, vel delegatos, aut subdelegatos, ad quos spectet, vel spectare possit, solum fiant, & fieri possint ad instantiam, & accusationem, seu denuntiationem partis priuata cuius interst, dicentes, & affirmates, vos dictos notarios aut dictos nostros scriptores vel vestros, aut eorum substitutos, seu iuratos, vel aliquem, seu aliquos vestrum, vel eorum in dicto notariæ officio deliquisse, quæ pars priuata se habere super eos in interesse pretendens, accusans, seu denuntians in accusatione, seu denuntiatione quam fecerit, se vt præscribit, nominare, & scribere habeat, & aliter, vel alio modo aprisa, inquisitio, seu processus iam dicti, non possint, aut debeant fieri vllomodo, &

vbi forsā præmissorum, vel alicuius eorum contrarium fieret quacunq; causa, necessitate, vel modo, illud nunc pro tunc reuocamus, & viribus pœnitus vacuamus, nullumque, & irritum decernimus pœnitus, & inane. Mandantes, &c.

DE COMPRA, Y VENDA.
TIT. V.

1. ALFONS terç en la pragmática dada en Terol a 12. de las Chalendas de Maig. 1334.

Tendentes quod nostrę Serenitatis sollicitudo remedijs inq;gilat subiectorum, nec cessamus inquirere si quid sit in nostra republica corrigendum, peruenitq; ad Serenitatis nostrę scientiam, quod nonnulli mercatores, & alij regnorum nostrorum Aragonum, & Valētię, ac Comitatus Barchinonę, proprie salutis immemores, ac priuatam vtilitatem publicę præferentes, in magnam nostrę reipublicę lesionem ex præsentis, ac præterita esterelitate præsumentes in futurum multo maiorem verissimiliter prouenturam, frumentij, auenam, & alia blada, quę adhuc in erba consistunt, certo, ac vt ita dixerimus adelantato prætio emerunt, vt per eos carius reuendantur, ex quibus vtilitas publica læditur, charitatis officij infringitur, & peccati via promptissima aperitur: idcirco rem cognoscētes non esse licitam fieri, prædictorū auaritię obuiantes, hoc nostro generali edicto, nostra que prouisione Regia, omnes, & singulos contractus prædictos cassamus, & annullamus, & cassos, & irritos nuntiamus. Volumus tamen, quod quantum ad contractus iam factos, qui per hanc nostram prouisionē cassantur, venditores non amittant bladū, nec emptores prætium: sed venditores non teneantur eidem emptoribus soluere prætia dictarum emptionum, vsque ad octo menses, a tempore datę præsentis protensius numerandos, ipsis autē idoneę assicurantibus, quod in fine dicti temporis soluent emptoribus prætia antedicta. Inhibentes nihilominus de cætero consimiles contractus fieri, vltra pœnam a iure contra dardanarios institutam, venditoribus rei venditę, emptoribus prætij amissionis pœnam nihilominus imponentes. Mandamus igitur, &c.

2. ORDINATIO dels Consellers, y consell de Barcelona sobre malalties de sclaus venuts.

A Ra hojats p mana mēt del honorable en loā Lull Balle de Barcelona, ordenarē los cōsellers, e prohoms de la dita ciutat per

tāt per be, e profit de la cosa publica de la dita ciutat, e dels habitants en aquella, e per tolre diuersas questions, plets, e debats, los quals son per moltas vias, e maneras en la present ciutat suscitats, e moguts sobre los casos de malalties, e infirmitats amagadas dels sclaus, y sclauas venuts, si poden, ne deuen esser sufficients a retraer los contractes de aquells fets, axi que sie loc a redibitio, o a la euictio, per los venedors als compradors promesa, com asermen en los dits contractes, los sclaus, o sclauas esser bons, e sans, prometents sobre aço esser tenguts de euictio, a vs y costum de Barcelona. E perque los contrahents de aci auant clarament puxan veure, a quals malalties se deuen estendre las paraulas, e sustantia de la dita euictio, e la natura, e significat de las ditas paraulas, que algun venedor de sclau, o de sclaua, lo qual en escrits, o de paraula, affermará aquells esser bons, e sans, e prometera en lo dit cas euictio special, o general, per las ditas paraulas a vs, e costum de Barcelona, o per altra via, e forma de paraulas, o encara sens expressa euictio vendra sclau, o sclaua verbo, es, e sie tengut, e obligat al comprador de aquells, per las malalties, e infirmitats següents, ço es.

En passios de cap. } Mania.
} Oradura.
} Opilatio.
} Mal de caure.

En passios de pits. } Mothoica passio.
} Scupiment de sanc.
} Afma.

En passios de cor. } Cardiaca.
} Tremor del cor.

En los ronyons, y vexiga. } Mal de pedra.
} Orinar sanc.
} Moroynas.
} Orinal en lo lit.

En la mara. } De exir lo coll de la mara.
} E si las mestruas cessan en temps couinent, ço es de setze anys tro en quaranta sinc.
} De sobreabundantia de mestruas.

De arthetica passio,
} Ciithica.
} r'uaigre.
} Ciagre.
} E altres dolors d e juncturas en altres membres venints.

Axi que las ditas malalties sien, e puxan esser ditas amagadas, e per aquellas, eno per altrás qualseuol que dit, e nomenar se puxan, lo venedor sie tingut de euictio al comprador, e puix dins vn any y vn dia las ditas malalties se descobriaran, e lo comprador donara la querela, e sie prouat legitimament, lo sclau, o la sclaua venuts hauer vna de las ditas malalties, lo venedor dega esser condemnat a cobrar sens tota difficultat lo dit sclau, e restituir lo preu, lo qual hauia rebut del dit comprador: e si lo dit sclau, o sclaua malalts de alguna de las ditas malalties morra per aquella, apres la dita querela dins lo dit temps donada, sie imputat a damnatge del dit venedor, e haja a restituir lo dit preu al dit comprador, encara que lo dit sclau, o esclaua no li sien restituits, est dins lo dit any, e die no apparra la dita malaltia, o apparra, e dins lo dit temps no sera dada la querela per lo comprador, de aqui auant, passats los dits any edie, lo venedor no sie tengut al comprador de euictio alguna, per lo dit cas de malaltia. E per ço que per dol, o malitia de algu dels dits venedors, o compradors de sclau, o esclaua, per causa, o occasio del dit cas de malaltia amagada no sie longament pledejat, e sien toltas despesas, e treballs a las parts, ordenaren los dits Consellers, e prohoms per be, e profit de la cosa publica de la dita ciutat, e habitants de aquella, que de continēt que algun comprador de sclau, o de esclaua haura dat clam, o querela contra lo venedor, per causa, e occasio de malaltia amagada, e lo venedor haura fermat de dret al dit clam, de continēt dins sis dies apres següents, quiscunas de las ditas parts hajan anomenar dos, o tres metges físicos, o chirurgics de la dita ciutat, los quals serien vists a ells sufficients a conexer la dita malaltia, dels quals lo balle de la dita ciutat, o jutge per aquell assignat sie tengut elegir dos dels dits dos, o tres metges a ell nominats, ço es hu dels dits dos, o tres per quiscuna part nominats, a vot, e consell dels quals se haja de termenar la dita questio, e debat, e per dos altres metges físicos, o chirurgics, per los dits balle, o jutge eligidors, a aço sufficients a concixer la dita malaltia, o jutge. E si dins los dits sis dies per las ditas parts no seran nomenats, o si los dits metges en la manera ja dita eligidors discordaran en lurs vots, e consell, en lo dit cas lo balle, o jutge per aquell assignat, sol, sens alguna de las parts elegesca vn metge físic, o chirurgic de la dita ciutat

ta ciutat ydoneo, e sufficient, a lur bon arbitre, al qual sien mostrats los vots, e consell dels dits dos metges discorts, e sie determinada la dita questio, segons lo consell del dit tercer metge elet, e del altre metge dels dits dos, ab lo qual lo dit tercer concordara, e axi sie proceit, e seruat en la segona causa, o instantia, e si en altra manera hi sera proceit, sie inualit, cas, e nulle.

DE VSVRAS.
TIT. VI.

1. I A V M E primer en la pragmatica dada en Valentia 13. de las Chalandas de Iulio. 1242.

Algu jutge, o official no compellesca algun Cristia directament, o indirecta, o ab algun frau, pagar vsuras a Cristia. Item que los Cristians qui tindran penyoras dels fruyts de las quals seran satisfets, segons lo cot dels jueus sien compellits a restituir aquellas, e los instruments de las penyoras liberament, e absolta.

DE LOGVERS.
TIT. VII.

1. P E R E. terç en la pragmatica dirigida als ofiçials de Barcelona dada en Tortosa a 5. de Febrer. 1370.

Ecce quod nos questionum, & litium amfractus, qui pro subscriptis frequenter suscitantur, quantum in nobis est abreviare volentes, nec minus ad humilem supplicationem pro parte dilectorum, & fidelium nostrorum consiliatorum, & proborum hominum civitatis Barchinonæ pro his nobis factam, prouidimus, sanciuimus, & ordinauimus, quod si quis in aliquo hospicio alieno ipsius civitatis, & terminis eiusdem moratur, titulo conductiois, vel alio quocunque, & ille cuius fuerit dictam hospitiū, seu ad quem pertinebit ratione quacunque requiret conductorem, seu in eodem hospicio comorantem, ut ipsum hospitiū exeat, & vacuet illud, dentur ipsi conductori, seu commoranti decem dies, ad ipsum hospitiū exeundum, aut proponendum iustas, & legitimas rationes si quas habet, propter quas ad id

minime teneatur: super quibus rationibus antequam audiatur, seu ipsius rationes admittantur, ius in posse ordinarij firmare sit restrictus, alias ipse decem diebus lapsis, ab hospicio supradicto pœnitus expellatur, nisi ius firmaret, quod iustas allegaret rationes, ad quas rationes probandas, si facta firma iuris, & infra terminum supra dictum fuerint allegatæ, & admittæ, actales sint, quæ si veræ essent, deberent legitimæ reputari, decem dies continuos, ad eas probandum per testes, vel instrumenta, seu alia legitima documenta habeat, & concedi ei volumus, & iubemus, nisi iudex ad hoc delegatus, aliam fore necessariam dilationem cognouerit concedendam, quam sibi concedere valeat aliorum decem dierum, quibus lapsis, testes publicentur, nulla alia dilatione concessa. Prouiso, quod infra has dilationes, ille qui dixerit conductorem, seu habitatorem expellendum fore ab hospicio ipso, valeat uti dilationibus antedictis, & testes, & instrumenta, & alias probationes quascunque dare. Super quibus omnibus licet renunciatum non fuerit, nec conclusum, dimissa omni alia solemnitate, ex quo locus est datus deffensionij, iudex illius causæ suam exprobat, & productis coram eo proferat sententiam, aut consilium prestat ordinario supradicto, scilicet, an ille conductor, seu habitator fuerit expellendus, necne, victum victori in expensis ac de causa factis sententialiter condemnando, a qua sententia, seu consilio, nemini liceat appellare, sed infra duos dies iuridicos, pars afferens se grauatum valeat reclamare, si expediens videatur, super qua reclamatione assignentur per nos, aut nostrum Primogenitum duo ex melioribus iurisperitis dictæ civitatis, qui infra octo die iuridicos, proxime, & continue subsecuentes, vocato primitiuo iudice, si voluerit interesse, si bene pronunciatum est, aut datum consilium decidere habeant, & terminare, male reclamantem in expensis sententialiter condemnando, a qua sententia, vel declaratione duorum, vel trium in simul concordantium, appellari, nec reclamari non valeat villo modo, quam sententiam, per in integrum restitutionem, nec aliquam clausulam generalem, vel specialem infringi, vel reuocari, nec nullam dici, nec ratione ætatis, absentia, vel alicuius priuilegij, annullari posse decernimus, & huius serie etiam declaramus. Intelligimus tamen, quod hæc sententia solum ad expulsionem, vel nona expulsionem, non autem in proprietate hospitiij cuius sit, nec alijs questionibus quæ inter partes fuerint, etiam ratione conductiois, præiudicium parere nescatur. Quare, &c.

IOAN

2. IOAN primer en la pragmatica dada en Barcelona a 13. de Octubre. 1387.

Vlta quadam pragmatica sancione, seu statuto, per Illustrissimum dominum Regem genitorem nostrum recolendam memoriam in fauorem ciuitatis Barchinonæ facta, cum littera sua tenoris sequentis. *Ecce quod nos, &c.* Ad humilem supplicationem dilectorum nostrorum consiliatorum, & proborum hominum dictæ civitatis Barchinonæ, super his nobis factam, reputantes preinsertam litteram, seu prouisionem esse iustam, & per consequens vtilem, & necessariam dictæ civitati, & singularibus de eadem prouisionem ipsam, & omnia contenta in ea, tenore presentis laudamus, & approbamus, & nostræ confirmationis roboramus presidio, iuxta sui serie pleniorum. Et nihilominus, quia in his, & alijs ciuitatem ipsam, vestris exigentibus meritis prosequi cupimus nostris gratijs, & fauoribus opportunis, dictam prouisionem vobis, & dictæ civitati, & singularibus de eadem, per speciale priuilegium perpetuo ducimus concedendum. Mandantes, &c.

3. ORDINATIO de Barcelona publicada a 25. de Maig. 1442.

ARA ojats per manament del honorable en Francesc de Sauasses sotsueguer, Regent la vegueria de Barcelona, per ausencia del honorable en Guille d Biure d ozell, veguer de la dita ciutat, e del honorable en Matheu de Soler balle de aquella mateixa ciutat, ço es de quiscun de aquells, tant com se pertany a la jurisdicció, q cõ lo molt Alt Señor Rey en Pere de loable memoria, entre los altres priuilegis atorgats a la dita ciutat de Barcelona, cõteguts en lo priuilegi appellat *recognouerunt proceres*, haja atorgat vn priuilegi, o capitol continent en effecte, que lo senyor vtil de alguna casa, pot pendre de aquell qui la te a cert loguer per sa propria authoritat, e sens saig, las robas que serã trobadas en la dita casa logada, per raho del loguer degut, per ço ordenan los Consellers, e promès de la dita ciutat per vtilitat publica, e bon stament de la cosa publica de aquella, refferint se al dit priuilegi, e ençara denou ordenant, que de aqui auant quiscun, qui logara sa casa a altri, puga pendre per sa propria authoritat, e sens official, per lo loguer de la dita casa los bens qui serã trobats en aquella, puix sien de aquell, o de aquells qui starã a loguer en la dita casa, e que en la dita executio de aquells bens sie primer lo senyor vtil de dita casa, per raho del dit loguer de tots los altres creadors, ates que los bens de aquell qui estara a loguer, seran conseruats en la dita casa, e ates que lo dit senyor

del dit alberc, qui haura fetas las penyoras, haura preuenguts los altres creadors, e fetas despesas, e serie empatxar lo loguer dels albercs, que nos pagassen, e encara engendrar moltes questions, en las quals se porien fer mes despesas, que no seriẽ los loguers dels albercs, e casas. E la present ordinatio se haja tenir, e seruar per quiscun de qui sera interes, sots ban de vint sous, pagadors per quiscun, e per quiscuna vegada que sera fet lo contrari, &c. Retenense empero, &c.

DE COMERSIS.
TIT. VIII.

1. I A V M E segon en la pragmatica dada en Barcelona a 3. dels Idus de Dezembre. 1295.

LOS mercaders, e ciutadans podẽ comprar, e vendre, e traure de todas las terras del Señor Rey todas cosas, exceptat pega, seu, e xarcia de canem, mentre lo Señor Rey haura guerra ab Christians, e passada la guerra pogan traurer, e negociar todas cosas, pero no pogan portar en terra de Infels, ço que es prohibit per la Esglesia Romana.

2. FERRANDO segon en la pragmatica dada en Barcelona a 8. de Octubre. 1481.

Entre los altres capitols a nostra Majestat donats, e presentats per la Cort general del Principat de Cathalunya, la qual de present celebra en aquesta ciutat de Barcelona, los quals capitols proceint matura, e digesta desliberatio d nostre sacre Cõsell, per nos son estats atorgats, e o fetas a aquells, e a quiscun de ells certatas respõstas, decretations, modificacions, e prouisions, segõs en la fi de quiscun de aquells, als quals nos refferim se conte, es vn capitol, lo tenor del qual ensemps ab la respõsta, decretatio, modificatio, e prouisio al peu de aquell com dit es per nos fetas, se segueix, e es tal. Primerament com experientia haja mostrat, e de quiscun die mostra, la gran vtilitat, e endressa de la mercaderia, e negociatio que proue als poblats en lo present Principat, sobre la negociatio dels corals, quis pescan, e coralen en las mars de Sardenya, e de Corcega, e otras terras de vostra Alteza, la qual de vn tẽps enfa es desuiada, e venguda per la major part en mans de personas, que no sols no son vassalls, e subdits, mas inimics de vostra Senyoria. E per ço per tornar la dita negociatio, e encara mes ampla

F 5

ment sobre aquella prouoir, supplica la dita Cort, que placia a vostra Majestat ordenar, e prouoir, q̄ persona alguna qui no sera vassall, e subdit de vostra Alteza no gos, ne presumisca pescar, ne coralar corals en las ditas mars de Sardenya, e Corcega, si doncs primer no haura prestada cautio en la vostra vila del Alguer, en poder del Governador, o veguer, entrecuñint hi lo Conseller en cap del Alguer, que tots los corals que pescaran, e descarregaran en la dita vostra vila del Alguer, e de aquells seran segons per lo present capitol, e acte de cort es prouoir, e ordenar, e qui contrafara que perda aquells, e sien donats a quil pendra de bona guerra: e no res menys que no se licit, ne permets a vassall algu, e subdit de vostra senyoria, als qui staran, o habitaran en la dita Illa de Sardenya, e altres parts de las terras, e senyorias vstras, negociat, vendre, permutar, ne donar los dits corals per si, ni perinterposada persona a algu, o alguns que no sien vassalls, o subdits de vostra Alteza, e aço sots pena de Mil florins de or de Arago, e de perdre los dits corals, e qualseuol altra mercaderia, que ab aquells fos contractada, cambiada, rebuda, o proceida. E per dar major directio a la dita negociatio, se merce vostra statuir, e ordenar, que corals alguns no pugan exir de la Illa de Sardenya, s̄ doncs a quells dreta via no nauergauan en las parts dels leuants, e que dins cert termini, a arbitre del Virey, o Governador de la dita Illa, entrecuñint hi lo consol de Cathalans haura certificacion de aquella terra, o loc ha hō los dits corals seran portats: e que placia a vostra Alteza reuocar, e hauer per reuocadas qualseuol licencias, guiatges, e facultats cōtra lo present capitol atorgadas per vos senyor, e vstres predecessors fins acia qualseuol personas, e vniuersitats donadas en contrari, e si per importunitat, o en altra manera, de vos Senyor, e vstres successors eren obtesas, e atorgadas, que aquellas sien nullas, e sens efficacia alguna. E en cara loant, aprobant, e confirmant los priuilegis, e ordinatiōs sobre aço diponents, voler ordenar, e expressament prohibir, que Genoueses, e Corsos no pugā estar en la vila del Alguer, sots las penas en aquells contengudas, faent fer totes prouisions, e cridas en qualseuol llocs necessarias. Plau al Senyor Rey prouoir ab pragmatica, o altres prouisiōs oportunas, e necessarias sobre lo cōtengut en lo dit capitol, segos es supplicat: excepto que boto leuorat puga esser venut, o aportat fora del Regne de Sardenya liberamēt, e sens empaig algu per qualseuol personas: e aço mateix en la dita manera prouoir lo dit Señor Rey en las otras parts, e terras

de la senyoria, ahon se pescan corals. Pertant per executio, e obseruatio del preincert capitol, e de la resposta, decretatio, modificatio, e prouisio per nos com dit es en lo peu de aquell fetas ab acte de cort, mouent nos en aço dignament los bons respectes, e justas consideracions en lo dit capitol expressadas, e en altra manera, ab tenor de la present nostra pragmatica, e prouisio inuolablamēt obseruadora, volem, atorgam, proueim, statui, ordenam, e proueim totes, e sengles cosas en lo dit capitol contengudas, juxta empero las ditas nostra resposta, decretatio, modificatio, e prouisio en lo peu de aquella continuadas, e iuxta forma, serie, e tenor, e si, e segons en lo dit capitol, e resposta, modificatio, decretatio, e prouisio es largament contengut. En axi que no sia algu, o algūs a qui pertaga de qualseuol prouincia, terra, grau, stat, condicio, e ley sien, qui gos en, ne presumescan contrauenir, ne contrafer al dit present capitol, juxta empero la resposta, decretatio, e prouisio en lo peu de aquell per nos com dit es fetas, ans aquell, e aquellas, e totes, e sengles cosas en aquell, e aquellas contengudas, iuxta sa serie, e tenor tengan fermament, e obseruen, sots las penas en lo dit capitol apposadas, las quals volem, e manam ab aquesta mateixa que sien ab efecte, sens alguna speranza executadas a qualseuol contrafaent, o contrafaents, o en qualseuol bens, e cosas de aquells, hon se vulla ques trobaran en nostres Regnes, e terras, reuocant, e anulāt ab la present, e hauer per reuocats, e nulles qualseuol guiatges, salconduyts, licencias, e otras qualseuol prouisions, e letras fins aci axi per nos, com per nostres predecessors atorgats, e atorgadas, e donadas en cōtrari, e si per importunitats, o en altra manera, de nos, e de nostres successors eren, o seran obtesas, e atorgadas, aquellas, e aquells volem, e manam sien hagudas per nullas, e sens efficacia alguna. E per ço dicm, e manam, &c.

DE VECTIGALS, LEVDAS, PEATGES, E IMPOSITIONS. TIT. IX.

1. IAYME segon en la pragmatica dada en Barcelona a 17. de las Chaldas de Setembre 1366.

Attendentes proprium esse officium Regiæ dignitatis, personas ecclesiasticas, veluti Diuinæ Maiestatis ministros, & Diuinis officijs specialiter deputatas, in suis fouere libertatibus, & eorum immunitates cōseruare, vt inde possint dominantium dominio, quietius

quietius debitū reddere famulatum, quodq; Regibus, & Principibus orbis terræ specialiter pertinet, viam precludere, & obuiare solerter, ne scandala suscitentur, idcirco cum præsentī scripto nostro declaramus, statuiamus, decernimus, & perpetuis temporibus per nos, & nostros in omnibus, & singulis ciuitatibus, & locis infra Cathaloniam cōstitutis volumus obseruari, quod si generaliter in ipsis ciuitatibus, & locis, vel aliquo eorumdem auxilium, vel seruitium peccuniarium, seu aliud dandum, vel in vsu alijs conuertendum, nobis, vel nostris semel, vel pluries a nostris fidelibus cōcedatur, quod per modum impositionis generalis, vel specialis cōtingerit colligi, seu leuari, autoritate nostri, vel nostrorum impensa, absq; quam non possit fieri, nec imponi, nos, & nostri taliter prouidemus, antequam autoritas ipsa Regia super exigenda, & colligenda dicta impositione generalis, vel speciali in ipsis ciuitatibus, vel locis, aut aliquo eorumdē aliquatenus concedatur, ne personæ ecclesiasticæ ipsorum ciuitatis, vel locorum, directæ, vel indirecte aliquid in ipsa impositione, vel collecta eius soluere, ponere, vel contribuere debeantur, nisi personæ ipsæ ecclesiasticæ requisitæ primitus suum assensum præstiterint super eo. Ab his autem clericos cōiungatos, vel non coniungatos mercatores tamē, seu negociatores, vel ministras, seu artifices, seu carnifices, vel alios similes, & alios quoscunq; qui de iure immunitatē habere non debent, non intendimus excusare, quin ponant, & contribuant super eis, præsentē ordinatione nostra in aliquo non obstante. Mādamus itaque, &c.

2. PERE terç en la pragmatica dirigida al Governador, y altres officials de Valencia, dada en Barcelona pridie Idus de Abril. 1344.

EX parte totius generalis ciuitatum, & villarum nostrarū Cathalonie nunc de mandato nostro congregati in ciuitate Barchinonæ, fuit nobis expositum cum querela, quod in dicto Regno ab aliquo citra tempore quedam noua seruitus est imposita, quæ passagium nominatur, per quam exactores seruitutis huiusmodi certum quid, ab omnibus mercibus quæ portantur pro passagio exigunt, & extorquent, propter quod iudici, & procuratores ciuitatum, & villarū ipsarum, allegantes, quod iuxta cōstitutiones Cathalonie generales, nostro vt asseritur iuramento vallatas, quilibet potest ire cum rebus, & mercibus suis, ad quæcunque, & per quæcunque loca, & itinera quæ vulerit, sine impedimento, & contradictione nostri, & officialium nostrorum, dum tamen soluat leudas, pedagia, & alia Regalia antiquitus assuetas, nobis humiliter supplicarunt, vt dicta

seruitutem, siue passagium mandaremus protinus reuocari, cum vergeret in præiudicium libertatum ipsorum, & constitutionum Cathalonie prædictarū. Quocirca vobis, & vnicuique vestrum dicimus, & expresse mandamus, quatenus si est ita, prædictum passagium non leuetis, seu leuari, vel exigi permitatis.

3. LO MATEIX en la pragmatica dada en Barcelona lo primer de Dezembro. 1368. Cap. 3.

Item decernentes, Barones, & milites, & quatuor alias personas generosas, cum omnibus eorum domesticis, & etiam cum animalibus quibus equitabant, vel quæ eorum res, aut ad eorum seruicium portabant ab omni exactione pontagij, & barræ fore quitas, & immunes, mandamus cum præsentī cunctis nostris officialibus, præsentibus, & futuris, & exactoribus talis pontagij, seu barræ, quatenus a dictis personis, tam pro se ipsis, quam pro animalibus eorumdem, nihil ratione pontagij, vel barræ exigant, vel exigere audeant, seu præsumant, & si quid in contrarium exactum fuerit pro tēpore præterito, vel futuro, id dicti officiales restitui faciant indilate, ad hæc exactores ipsorum iurium per impositiones pœnarum, & alia debita remedia rigide compellendo.

4. LO MATEIX en dita pragmatica. Cap. 6.

Postremo quia sepè contingit, nos barræ concedere ali quibus ciuitatibus, vel villis, pro instructione, aut reparatione pōtium, vel viarum, & id quod ex ipsa barrā exigitur, vel leuatur, in alios vsus proprios, contra ipsam concessionem, conuerrere non formidant, ob quod extranei, qui in ipsis vsibus non tenentur contribuere, agrauantur, ideo ne talia in posterum fiant, prouidere cupientes, statuiamus perpetuo, & sancimus, quod emolumenta ex tali cōcessione barræ concessæ iam, vel in futurum concedendæ nequeant in alios vsus conuerti, quam in instructionibus, & reparationibus pontium, & viarum, & si cōtrarium a quoquam fuerit attentatum, Consiliarij, aut alij ordinatores illius ciuitatis, vel loci in quo hoc factum fuerit, ad restitutionē eius quod in alios vsus conuersum fuerit, in duplum etiam post depositum eorum officium, absque spe veniæ teneantur: hoc etiā adiecto, & declarato, quod in concessionibus de dicta barrā in posterum per nos, vel nostrum Primogenitum fiendis, clausula præmissa continens apponatur, & si appositā non fuerit, ex dispositione huius nostre sanctionis intelligatur pro appositā, & adiectā.

FERRAN.

4. FERRANDO segon en lo priuilegi concedit al stament Rey al dat en Mòtfo a 2. de Setembre. 1518. Cap. 2.

COM los Reys de Arago, Comptes de Barcelona de digna recordatio, pradedcessors de vostra Excellencia hajā atorgats molts priuilegis a las Reyals vniuersitats de vostre Principat de Cathalunya, Còrats de Rossello, y Cerdanya, en, e sobre las impositiōs, los quals son en viril obseruança, e noresmenys per lo Senyor Rey en Ioan de immortal memoria, pare de vostra Alteza es estat fet, e atorgat vn capitol de cort vint y noue en nòbre, en la Cort celebrada per sa Excellencia en la vila de Montfo, disponent, que las causas de impositiōs per alguna qualitat no pogan esser euocadas a la Rey al Audientia, ans la conexensa de ditas causas de ditas impositiōs sie dels Consellers, paers, jurats, consols, y procuradors de las vniuersitats Reyals, e dels officials de aquellas, e altres actes de cort, e lo stament Rey al sie inclinat a seruir vostra Alteza en lo donatiu ques fa a vostra Excellencia en la present Cort, en aquella part tocant al present stament Rey al, ab que vostra Serenitat confirmet tots, e sengles priuilegis a ditas vniuersitats Reyals sobre las impositiōs atorgats en lo dit vint y noue capitol, e acte de cort. E mes vulla atorgar, ajuntant a dits priuilegis, e dit acte de cort, que las causas de ditas impositiōs no pogan esser euocadas a la vostra Rey al Audientia, y de vostres successors, per qualitat de pobresa, viduitat, e pupillaritat, ni per qualseuol altra causa, e qualitat, ans tota la conexensa de ditas causas de impositiōs en tot cas sie remesa a las ditas vniuersitats, e a las personas q̄ de aço tenen per aquellas carec, supplica pertant lo stament Rey al humilment a vostra Excellencia, li placia de nou confirmar tots, e sengles priuilegis atorgats a las ditas vniuersitats per los dits Reys de Arago, sobre la exactiō, e conexensa de las impositiōs, e lo dit capitol vint y noue de las impositiōs atorgat per lo dit Rey don Ioan pare de vostra Serenitat en la dita Cort de Montfo per lo dit Senyor celebrada, e altres actes de cort. E mes de nou atorgar priuilegi per petuallmēt durador, e acte de cort inuolablemēt seruardor per vos Senyor, e vostres successors, q̄ las causas de impositiōs, e conexensa de aquellas per qualitat de pobresa, viduitat, pupillaritat, miserabilitat, ni per qualseuol altra qualitat, no pogan esser euocadas a la vostra Rey al Audientia, ni de vostres successors, ni dels vostres Portants veus d̄ Governador, ni per altres qualseuol officials axi majors, com menors, ans tota la conexensa de tals causas, e executiō de ditas impositiōs sie remesa a las ditas vniuersitats Reyals, e a las personas

que de aço tenen carec, tota appellatio, e recors cessant, abdicant la conexensa de ditas causas de vostra Alteza, e de vostres successors, e aço per cōseruatio de las impositiōs, que son lo major mēbre que tenē ditas vniuersitats Reyals, reuocats tots, e sengles abusos fins açi subseguits. Plau al Senyor Rey.

5. LOMATEIX en dit priuilegi. Cap. 3.

COM a las ciutats, vilas, e locs Reyals del Principat de Cathalunya, e Comtats de Rossello, e Cerdanya, y als ciutadā, burgesos, e poblats de aquellas, per los Reys de gloriosa recordatio sien estats atorgats priuilegis, de esser francs de leudas, peatges, portatges, e altres drets, segons en dits priuilegis, e immunitats es largament contengut, e com entre las altras ciutats del dit Principat, sie estat atorgat per priuilegis a la ciutat de Barcelona, que los ciutadā, e habitadors, e poblats en aquella sien frācs, e immunes de ditas leudas, peatges, e portatges, e altres drets, e dita ciutat, e ciutadā, e habitants de aq̄lla sien en possessiō, e vs de la franquesa de ditas immunitats en todas las terras, e senyorias de vostra Alteza, empero de fet, lo procurador Rey al en los dits Comtats de Rossello, e Cerdanya, e, o los ministres de aquells, o arredadors dels drets Reyals, e officials de vostra Alteza exigexen leudas, peatges, portatges, e altres drets, contra dits priuilegis, e officials de altras leudas, dels dits ciutadā, injustament, ab lo honor ques pertany parlant, e de algun poc temps en la se fan de fet ditas exactiōs, contra dret, e justitia, jasse per causa de dits drets en la Rey al Audientia penje plet entre lo sindic de la dita ciutat de vna part, e lo procurador Rey al de dits Comtats de Rossello, y Cerdanya, de la part altra, e molts anys ha que lo proces es denūtiat, e fins aci en dita causa no se ha pogut proueir, en grandissim perjuy de dita franquesa. Pertant supplica lo stament Rey al del dit Principat resident en las Corts generals q̄ per vostra grā Excellencia se celebrā de present en la vila d̄ Montfo, per acte de Cort li placia consentir, e atorgar, que si dins quatre mesos, comptadors del die present en auant, en dita causa de dits drets no era declarat per sententia Rey al contra la dita ciutat, que aquella, e dits ciutadā, e habitadors de dita ciutat no hajan a pagar dits drets de leudas, peatges, portatges, e altres drets, fins a tant que per sententia Rey al dita ciutat fos condemnada en pagar dits drets, manant al dit procurador Rey al, e altres officials majors, e menors, sots pena de priuatio de lurs officis, e altras penas posadas en lo capitol de obseruança, que seruen, e fagan seruar lo present acte de Cort, e las cosas en aquell contengudas, no obstant qualseuol pragmatics,

matics, y altras prouisiōs Reyals. Plau al Senyor Rey.

6. LOMATEIX en dit priuilegi. Cap. 4.

ALa ciutat de Barcelona, e algunas altras ciutats, vilas, o locs del dit Principat, y Còrats d̄ Rossello, y Cerdāya, y habitats de aquells son atorgats priuilegis de franquesas, de leudas, peatges, portatges, e altres drets, e ditas ciutats, vilas, e locs Reyals, e o los ciutadā, burgesos, e poblats en aquellas son vexats, e molestats en las injustas exactiōs ques fan a dits drets, axi per lo Ballē general en dit Principat, Procurador Rey al, de dits Comtats, e altres, e o per arredadors de drets Reyals, e o per Barons, e altras personas, en grā perjudici de dits priuilegis, e vniuersitats, e habitants de ditas ciutats, vilas, e locs del dit Principat. Pertant dit stament Rey al supplica, sie de vostra Rey al Majestat per acte d̄ cort atorgar, e consentir a dit stamēt, e o a las ditas ciutats, vilas, o locs Reyals, e poblats en aquellas, que la ciutat de Barcelona, vilas, e locs Reyals del dit Principat, e Comtats, qui pretenen, o pretendran priuilegis de franquesas de dits drets, pogan aportar lurs causas en la Rey al Audientia, ahont sie conegut, e declarat si ditas franquesas, o franquesas deuen esser seruadas, o no, sumariament, e de pla, e sens strepit, forma, e figura de iuy, la sola veritat del fet attesa, no obstant qualseuol pragmatics, o prouisiōs Reyals, prouinent, que las primeras causas se hajan a tractar en la Ballia general de Cathalunya, o Procuratio Rey al dels dits Còrats, encara que las causas fossen ja introduidas, o penjas plet en la dita Ballia general, o Procuratio Rey al, o en altra cort: manant vostra Rey al Majestat, que si dins sis mesos del die present cōptadors, en las causas ja introduidas, e en las causas no introduidas, que dins sis mesos comptadors del die de la demāda no era declarat en ditas causas de franquesas, a culpa, y causa del procurador fiscal, que en dits casos, ditas ciutats, vilas, e locs Reyals del dit Principat, ciutadā, e poblats en aquellas, no sien tinguts a pagar dits drets, fins a tant per sententia Rey al ditas ciutats, vilas, e locs Reyals fossen condemnats. Manant als Balle general, Procurador Rey al susdits, e altres officials majors, y menors sots pena de priuatio de lurs officis, e altras penas posadas en lo capitol de obseruança, e altras qualseuol personas seruen, e fagan seruar lo present acte de cort, e las cosas en aquell contengudas, no obstant ditas, e qualseuol altras pragmatics, e altras prouisiōs Reyals. Plau al Senyor Rey.

DE FOGATGES. TIT. X.

1. PHILIP Princep, y Lectinent general de Carles, en lo acte de cort concedit a supplicatio del stament ecclesiastic, y militar en la Cort de Mòtfo Any 1533.

Supplican los braços ecclesiastic, y militar de la dita Cort a vostra Alteza, li placia statuir, y ordenar, que los capellans qui tenen beneficis, y estan en casa, y a despesa de pares, germans, y oncles, o altras conjunctas personas, pus no contribuxen en la despesa, encara que per aquells sie rebuda la renda, com no sien cap de familia, nifagan foc de per si, que no sien fogajats. E mes que los capellans, y vicaris, los quals estan en las parrochials, o altres beneficis, per fer lo seruey en aquellas, y estan a soldada, o en diners, o part de fruyts, o pen de altar, que no sien fogajats. Plau a sa Alteza lo sobredit acte de cort.

DE COLLECTAS, Y TALLAS. TIT. XI.

1. PERE terç en la pragmatica als Consellers, y prohombres de Vic, dada en Barcelona, a 12. de las Chalendas de Agost 1340.

RO parte iuris peritorum ciuitatis Vici fuit nobis humiliter demonstratum, quod in dicta ciuitate fuerunt facta, & sunt tallia, seu collecta in quibus talliare debet vnū quemq; pro rata valoris bonorum suorum, quae habet, quod vocatur vulgariter manifest. dictiq; talliatores nituntur iuris peritos praedictos talliare pro rebus priuilegiatis, vt sunt libri iuris quos habet ad vsum, & officium aduocationis, quod respicit vtilitatē Reipublicae, in magnū ipsorum iuris peritorum prauidiciū, vt assentur, siue damnum. Quapropter admittentes si dictos iuris peritos talliatis pro libris ipsorum, cum in pluribus habeatis regi eorum consilio, ac etiam adiuuari, qui quidem iuris periti patriam, suosq; posteros deffendunt, & communi vtilitati intēdunt, vobis, & quibuscunq; talliatoribus dictae ciuitatis dicimus, & expresse mandamus, quatenus dictos iuris peritos quod dictis libris minime tallietis, & eosdem ad contribuendum quod eisdem libris minime compellatis, alias vos proinde de inobedientia punitemus.

DE

DE DRET EMPHITEOTIC, LVISMES, Y FORESCAPIS. TIT. XII.

SENTENTIA arbitral sobre la solutio dels luismes se han de pagar en la ciutat, y territori de Barcelona.

VM inter venerabilem Episcopum, & Capitulum Ecclesie Barchinonae, & reliquas personas ecclesiasticas habentes censu alia, seu possessiones in ciuitate Barchinonae, & eius suburbij, ac in ortis, & vineo eiusdem ex una parte, & vniuersitatem venerabilium ciuium Barchinonae ex altera, instigante humani generis inimico, qui a principio suorum conatur rescindere vnitatem, atque charitatem multipliciter vulnerare, & sanctorum operum dulcedinem inuidiae fellae inficere, & multis modis humanum genus euertere, & turbare, grauis, & periculosa esset discordia suscitata, & diutius agitata super quantitate laudimij, prouenientis, & prouenire debentis de venditionibus, & alijs alienationibus honorum, & censualium, seu possessionum, qui, & quae tenentur ab Ecclesia, seu praedictis ecclesiasticis personis in praedicta ciuitate, & eius suburbij, & in ortis, & vineo praedictis, praestatis personis ecclesiasticis afferentibus, tertia partem totius praedictarum venditionum, seu alienationum, ubi emphiteota immediatus vendebat, seu alienabat, ubi vero inferior, seu mediatius, quartam praedictae tertiae partis sibi debere pro laudimio, ex consuetudine tanto tempore obseruata, quod in contrarium hominum memoria non extabat, praedictis ciuibus haec negantibus, & afferentibus se non teneri dare, nisi decimam partem praedicti praedicti, iuxta privilegium, seu statutum dignae recordationis domini Regis Petri: tandem Rege pacifico ordinante, praedictae partes, cupientes inter se habere pacem, quae est vinculum charitatis, & litium dispendia euitare, ad exortationem Reuerendi domini patris Petri miseratione Diuina Episcopi Praenepesini, ad hoc easdem partes de conscientia Summi Pontificis exortantis, compromiserunt concorditer, sub hac forma. *In nomine Domini nostri Iesu Christi. Amen, &c.* Nos vero Iacobus Rex praedictus, considerantes Regalis beniuolentiae fore proprium, subiectorum commoda procurare, & earum periculis obuiare, cum in eorum quiescamus quiete, & foueamur in pace, & simul cum dicto, & venerabili Episcopo Valentino, perquisiuisimus multos modos, & vias, per quas possemus praedictas partes in pace, & concordia reuocare, demum Diuina fauente clementia, diuersis tractatibus habitis, conuenimus nos, &

dictus Episcopus concorditer in vnam sententiam, vt sequitur. Vade nos Iacobus Rex praefatus, & Reuerendus Episcopus Valentinus dicimus concorditer, & singulariter pronunciamus pro bono pacis, & concordiae, sub poena in dicto compromisso adiecta, quod de venditionibus, & alijs alienationibus de quibus recipi laudimium consuevit honorum, & censualium, seu possessionem, qui, & quae tenentur ab Ecclesia, seu ecclesiasticis personis in dicta ciuitate, & eius suburbij, eidem ciuitati proximis, & immediate contiguis, detur, & dare teneatur emphiteotae, qui praedictas venditiones, seu alienationes facient, de his quae tenentur ab Ecclesia, seu ecclesiasticis personis immediate, septimam partem totius praedicti, quod reuera inde habebitur, praedicti laudimio, & non ultra: ubi vero emphiteotae inferiores post immediatum vendiderint, seu alienauerint tali alienatione de qua laudimium recepi consuevit, praedictas honores, censualia, seu possessiones in praedicta ciuitate, & suburbij, seu ius sibi competens in eisdem, detur personis ecclesiasticis, a quibus dicti honores, censualia, seu possessiones tenentur, tertia pars septimae partis totius praedicti, quod reuera inde habebitur, & non ultra. Quando vero fient venditiones supra dictae, & alienationes extra praedictam ciuitatem, & eius suburbia proxima, & non immediate contigua, de honoribus, seu possessionibus, qui, & quae tenentur ab Ecclesia, seu ecclesiasticis personis, in ortis, seu vineo ipsius ciuitatis, per illum, seu illos qui praedicta tenent ab Ecclesia, seu ecclesiasticis personis immediate, detur ipsis personis ecclesiasticis quinta pars totius praedicti, quod reuera inde habebitur, & non ultra. Si vero dictae venditiones, seu alienationes fiant per emphiteotas inferiores, post immediatum, in supra dictis ortis, & vineo, detur ipsis personis ecclesiasticis, a quibus praedicta quae vendetur, seu alienantur tenentur, tertia pars quintae partis totius praedicti, quod reuera inde habebitur, & non ultra. Ortos autem, & vineo extendi declaramus, quantum protendantur limites Ecclesiarum parochialium dictae ciuitatis, & eius suburbij, & parochiae sancti Martini & Profsals, & parochiae de Sarriano, & parochiae de Sans, & non ultra. De alijs vero ortis, & vineo, qui, & quod infra limites dictarum Ecclesiarum parochialium minime includuntur, detur laudimium pro dictis venditionibus, & alienationibus, vt est fieri consuetum, praesenti nostra sententia, seu declaratione in aliquo non obstante. Adijcietes in praesenti nostra sententia, & declaratione, quod in instrumentis alienationum nouiter faciendis, ad tollendum omne dubium, exprimat quantitas laudimij, quae debet dari personis ecclesiasticis, pro dictis venditionibus, & alienationibus, iuxta dictam nostram pronuntiationem, & declarationem. In praesenti autem sententia, vel declaratione

claratione non intelligimus rusticos, & alios qui non sunt ciues dictae ciuitatis, habentes possessiones in dictis ortis, & vineo, immo inde eisdem excludimus, & excipimus, declarantes, quod dicti rustici, & alij qui non sunt ciues dictae ciuitatis, habentes possessiones in dictis ortis, & vineo, soluant laudimium, prout est fieri consuetum. Declarantes nihilominus, quod non liceat dictis emphiteotis inducere in possessionem emptores bonorum censualium, seu possessionum, qui, & quae tenentur ab Ecclesia, seu ecclesiasticis personis, nisi prius data fatica triginta dierum, infra quos sit licitum retinere dictis personis ecclesiasticis, ubi non est emphiteota medius, vel alteri concedere, etiam ubi est medius emphiteota, rem que ab ipsis tenetur, pro precio quod reuera a volentibus ad dictam emptionem accedere, inueniretur, & qui contrafecerit, soluat laudimium duplicatum. Praedictam vero sententiam, seu pronuntiationem non solum extendi volumus ad futura, sed etiam ad venditiones, seu alienationes de quibus laudimium recepi consuevit, factas de praedictis honoribus, censualibus, seu possessionibus, tam in praedictis ciuitate, & suburbij, quam in ortis, & vineo parochiarum praedictarum, tempore praedictae discordiae suscitatae, seu ante, super quibus non est cum personis ecclesiasticis, compositum, seu conuentum, & in quarum venditionem, seu alienationem instrumentis, eadem personae ecclesiae non firmanunt. Ita quod dicti emphiteotae soluant, & soluere teneantur laudimium pro dictis alienationibus iam factis secundum modum superius expressatum, & personae ecclesiae firment, & firmare teneantur alienationes praedictas, nec per praesentem sententiam, seu pronuntiationem intendimus partialibus instrumentis, in quibus certa quantitas laudimij est expressa, aliquod praedictum generare, immo ea volumus in suo robore perdurari. De stabilimentis autem quae fiunt de honoribus, & censualibus, qui, & quae tenentur ab Ecclesia, seu ecclesiasticis personis, tam in ciuitate, & suburbij, quam in ortis, & vineo dictarum parochialium, dicimus, & pronunciamus sub dicta poena, quod detur personis ecclesiasticis, a quibus ipsi honores, censualia, seu possessiones tenentur, quarta pars illius quantitatis, quae emphiteotae stabilimenti dabitur pro intrata, hanc autem pronuntiationem, siue ditam pronunciamus sub poena in compromisso contenta, retinemus tamen nobis, quod si in praesenti pronuntiatione, seu sententia aliqua dubitatio oriretur, vel esset necessaria aliqua declaratio, vel interpretatio, quod possemus dictam dubitationem, & sententiam, & pronuntiationem declarare, quandoque nobis visum fuerit, vel fuerimus a partibus, vel ab earum altera requisiti, lata, & lecta fuit haec sententia, seu arbitratio in ciuitate Barchinonae, in palatio domini

Regis, pridie Chaldas Nouembris.

Clausula laudimiorum in ciuitate.

1. Saluo iure, censu, dominio, & fatica triginta dierum Ecclesiae Barchinonae, & saluo etiam laudimio, pro praedictis dictae Ecclesiae, vel tali competenti, quod laudimium est secundum sententiam arbitralem domini Regis, & domini Episcopi Valentini super hoc latam, septima pars totius praedicti, quod reuera emphiteotae immediato dabitur pro venditione, vel alia alienatione, de qua laudimium recepi consuevit, quae per eum fiet, & tertia pars totius septimae partis totius praedicti, quod reuera emphiteotae mediato dabitur pro venditione, vel alia alienatione, de qua consuevit laudimium recepi, quae per eum fiet, & non ultra, & de stabilimento quarta pars eius quantitatis quae emphiteotae stabilimenti dabitur pro intrata, ubi nullus est mediatius, & quarta pars quartae partis, ubi sunt emphiteotae medij, vnus, vel plures, post immediatum.

Clausula laudimiorum extra ciuitatem.

2. Saluo censu, iure, dominio, & fatica triginta dierum Ecclesiae Barchinonae, vel tali, & saluo etiam laudimio pro praedictis Ecclesiae, vel tali competenti, quod laudimium est secundum sententiam arbitralem domini Regis, & domini Episcopi Valentini super hoc latam quinta pars totius praedicti, quod reuera emphiteotae immediato dabitur pro venditione, vel alia alienatione, de qua laudimium recepi consuevit, & non ultra, & tertia pars quintae partis totius praedicti, quod reuera emphiteotae mediato dabitur pro venditione, vel alia alienatione, de qua laudimium recipi consuevit, quae per eum fiet, & non ultra, & de stabilimento, quarta pars eius quantitatis quae emphiteotae stabilimenti dabitur pro intrata, ubi nullus est mediatius, & quarta pars quartae partis, ubi sunt emphiteotae medij, vnus, vel plures post immediatum.

Qualiter soluantur laudimium quando sunt in re tres domini quorum maior est clericus.

3. Cum fiet venditio domorum, quae pro tribus dominis tenentur, duobus videlicet laicis, & tertio clerico, dominus primus laicus debet habere decimum, & de ipso decimo debet facere quatuor partes, & retinere ad opus sui, & pro iure suo duas partes ipsarum quatuor partium, & reliquas duas partes debet tradere venditori, quarum duarum partium debet venditor vnam partem dare secundo domino laico, & de altera ipsarum duarum partium apud eum remanente, debet facere complementum domino a lodario ad tertiam partem septimae partis, factis de toto praedicti septem partibus.

Quando fit venditio de ortis, vineis, siue campis.

4. Si autem venditio fit ex ortis, vineis, siue campis, seruetur eodem modo quo ad duos primos dominos laicos, quo ad tertium vero dominum a lodario

alodiarium clericum fit aliàs, quia debet sibi satisfieri in tertia parte quintæ partis.

Quis dominus potest rem retinere.

5. Primus dominus laicus potest ad opus sui retinere rem que venditur, nequit alijs concedere iure faticæ.

Quis dominus non potest retinere nec alijs concedere.

6. Secundus dominus laicus nec sibi retinere, nec alijs concedere potest rem quæ venditur.

Quis dominus non potest retinere sed concedere.

7. Tertius dominus laicus nequit rem ad opus sui retinere, sed bene potest alijs concedere.

Qualiter soluitur laudimium de Stabilimentis.

8. Eodem modo fit de stabilimentis quo ad dominos laicos, sed quo ad dominum alodiarium fit aliter, quia recipit quartum quarti, & iste dominus alodiarus clericus potest alteri concedere iure faticæ, sed non retinere sibi, nec alijs domini laici possunt retinere sibi, nec alijs dare iure faticæ.

De tribus dominis laicis.

9. Si sunt in re tres domini, omnes laici, primus dominus recipit decimum, siue decimam partem præcij, & factis inde quatuor partibus retinet sibi pro iure suo duas partes, & alias duas partes reddit vendenti, & una ex eis datur secundo domino, & altera tertio.

De eisdem.

10. Idem de stabilimentis.

De duobus dominis vno laico, & altero clerico.

11. Si vero venduntur domus quæ pro duobus dominis tenentur, vno videlicet laico, & altero clerico, laico datur decimum, ex quo reddit vendenti quartum, qui vendens facit complementum clerico domino alodiaro in tertia parte septimæ partis præcij, factis ex toto præcio septem partibus, & hoc de domibus, sed de ortis, siue vineis seruatur alia regula quo ad clericum dominum alodiarium, quia datur sibi tertia pars quintæ partis, sed quo ad dominum laicum seruatur eadem, tam de ortis, quam de domibus.

De primo domino.

12. Horum dominorum primus potest rem ad opus sui retinere, sed non alteri concedere.

De secundo domino.

13. Secundus dominus laicus non potest rem ad opus sui retinere, sed alijs concedere potest.

De stabilimentis.

14. Si est stabilimentum, laicus primus dominus habet decimum, & reddit ex eo quartum stabilimentum, ex quarto debet fieri complementum domino alodiaro clerico, in quarta parte quarti totius præcij.

De domino clerico alodiaro.

15. Iste clericus dominus alodiarus potest alijs

concedere, sed non retinere.

De domino laico.

16. Laicus non retinere, nec alijs concedere potest.

De duobus dominis laicis.

17. Si autem sunt in re duo domini ambo laici, primus recipit decimum, & ex eo reddit quartum, quod quartum est secundi domini alodiarij.

De stabilimentis.

18. Eodem modo de stabilimentis.

De vno domino clerico.

19. Si est tantum vnus in re dominus, & iste est clericus, habet integre septimum præcij domorij, vel quintum præcij ortorum, vel vinearum. Et iste talis potest rem ad opus sui retinere, vel alijs concedere.

De vno domino laico.

20. Si est laicus, recipit decimum totius præcij integriter.

De eodem.

21. Et iste eodem modo potest sibi retinere, vel alijs concedere iure faticæ.

De tribus vel quatuor dominis laicis, & vno clerico.

22. Si vero sunt in re tres, vel quatuor domini laici, vltra quos est vnus clericus dominus alodij, primus dominus laicus recipit decimum, & ex eo reddit quartum vendenti, quo quarto reddito, residuum quod sibi restat, debet inter eos omnes diuidi quis partibus, tantum domino immediato, quantum alijs, & post modum vendens debet facere complementum domino clerico domino alodiaro in tertia parte septimi, vel quinti, si sunt orti.

De stabilimentis.

23. Idem de stabilimentis quo ad prædictos dominos laicos, sed clerico datur quartum quarti, & iste dominus alodij nequit rem sibi retinere, sed alijs concedere, alijs vero nec sibi retinere, nec alijs concedere possunt.

De vno domino laico.

24. Si est in re que cõceditur in emphiteosim dominus laicus vnus tantum, recipiet integre decimum, & ille potest alijs concedere, sed non retinere sibi.

De vno domino clerico.

25. Si autem est clericus, habet quartum in tractu integre, & potest concedere, sed non retinere sibi.

De diuisione laudimiorum.

26. Laudimium dicitur apud aliquos ita fore diuidendum, hoc est, quod de decem solidis habet dominus superior quartum, scilicet duos solidos sex denarios, & secundus dominus post eum quartum de residuo, & sic de singulis, vsque ad infimum dominum, cuius est residuum totius laudimij.

2. FERRANDO segon en lo priuilegi concedit al stament ecclesiastic dat en Montso any 1170.
Cap. 13.

MES auant supplica lo dit stament ecclesiastic, que attes moltes Esglesias, e personas ecclesiasticas axi religiosas com seculars del present Principat, e Comtats de Rossello, Cerdanya sostenen gran detriment, e damnatge, per los abusos quis fan per los notaris, en liurar en publica formalos contractes de vendas, e otras alienacions ques fan, de proprietats quis tenen en directa, e alodial senyoria, o mijania per algunas Esglesias, operfonas ecclesiasticas axi religiosas com seculars, sens sabuda, ni ferma de dits senyors directes, e axi dits senyors directes son priuats dels drets seus de luismes, e foriscapis, que placia a vostra Rey al Majestat prouoir, statuir, e manar ab bonas penas als predits notaris, que no pogan liurar, ni donar a la part lo contracte clos, o tabellionat en sa publica forma, que primer no sic signat dit contracte per lo senyor alodial, o directe. Saluadas empero las cõstitucions vfos, pragmaticas, praticas, o sancçions ja sobre aço disposants, a las quals no enten dir stament ecclesiastic fer inouatio, o lesio, derogatio, ni mutatio alguna, abans volen que aquellas estiga en sa força, e valor. Plau al senyor Rey.

DE HOMENS PROPRIS, E DE REMENS A. TIT. XIII.

1. PERE terç en la pragmatica dirigida a tots, y sengles officials, dada en Barcelona a 5. dels Idts de Agost.
1339.

REueredi in Christo patris. A. diuina prouidentia Archiepiscopi Tarrachonæ, necnon Episcoporum, Prælatorum, & personarum ecclesiasticarum ipsius prouinciæ querelam suscepimus, continentem, quod cum interdum nonnulli homines prædictorū Prælatorū, Ecclesiarum, & locorū religiosorum, sine voluntate dominorum suorū se trãferant ad ciuitates, & villas nostras, vel ad loca Baronum, nobilium, militum, seu etiam aliorum, faciendo se ciues, vicinos, vel homines nostros, seu prædictorum Baronum, nobilium, ac mili-

tum, retentis sibi hospicio, & possessionibus in locis prædictorum Prælatorum, Ecclesiarum, & religiosorū, antedicti homines, eo quod se ciues, vel vicinos fecerunt locorū nostrorū, seu prædictorum nobilium, Baronum, seu militum, a iurisdictione dominorum suorum reputat se exēptos, nec eos sicut debent obediunt, vel attendūt, & si per eorum dominos compelluntur ad ea que ipsis facere teneantur, p vos, ac ciues, ac homines nostros illorum locorum ad quæ se dicti homines transtulerunt, contra ipsorum dominos defenduntur, quare fuita nobis per dictos Prælatos, & religiosos humiliter postulatum, eis super hoc de remedio iustitiæ subueniri. Nos itaq; attendentes hæc fieri contra constitutiones Cathalonie generales, vobis, & cuilibet vestrum dicimus, & expressse mandamus, quatenus prædicta fieri per dictos homines Ecclesiarum, seu locorum religiosorum nullatenus sustineatis, nec dictos homines contra eorum dominos defendatis, vel defendi per subditos iurisdictioni vobis commissa ali quatenus permittatis, immo in his dictas cõstitutiones inuiolabiliter obseruetis.

2. FERRANDO segon en la sententia arbitral dada en Guadalupe a 21. de Abril 1486.

IN Christi nomine Pateat vniuersis, quod cum inter seniores pagensium de remensa ex vna, & ipsos pagenses iam dicta conditionis Principatus Cathalonie partibus ab altera fuerit firmatum compromissum, causis, & rationibus in ipso compromisso contentis, & in sententia infrascripta designadis, in Serenissimum, & Potentissimum dominum, D. Ferdinandum Dei gratia Regem Castellæ, Aragoniæ, Legionis, Siciliæ, &c. tanquam in arbitrum, arbitratorem, & amigabilem compositorem, communiter per eandem partem electum, prout de firma dicti compromissi constat in posse mei Ludouici Gonzales, Regij secretarij, et notarij infrascripti, sub diuersis chalendarijs, quorum primum fuit quo ad firmam dictorum seniorum in ciuitate Barchinonæ, sub die vicesimo octauo mensis Octobris anno à Natiuitate Domini Milleesimo quadringentesimo octuagesimo quinto, quo vero ad firmam dictorum pagensium in loco, seu monasterio de Amerio diocesis Gerundenfis, sub octauo mensis Nouembris anno prædicto, tandem die vicesimo primo mensis Aprilis anni presentis, & infrascripti Millefimo quadringentesimo octuagesimo sexti, dictis partibus ad audiendam sententiam assignata, & notificata, Serenissimus dominus Rex arbitror, & arbitrator, & amigabilis compositor sedens more iudicis iudicantis, intus quandam cameram monasterij

maestrii sancte Mariae de Gaudalope, suam inter ipsas partes protulit sententiam, in hunc qui sequitur modum. Nos don Ferrando per la gratia de Deu Rey de Castilla, de Arago, de Leo, de Sicilia, de Toledo, de València, de Galicia, de Mallorca, de Suiilla, de Sardenya, de Cordoua, de Corcega, de Murcia, de Jaen, del Algarbe, de Algezira, de Gibraltar, Comte de Barcelona, Senyor de Viscaya, y de Molina, Duc de Athenas, e Neopatria, Comte de Rossello, e de Cerdanya, Marques de Oristany; e Comte de Goçiano, en virtut del poder a nos atribuit per los senyors, e senyoras dels pagefos de remença, e o de mals vfos de vna part, e per los dits pagefos del nostre Principat de Cathalunya de la part altra, en e sobre los debats, e questions, e differentias, plets, e litigis judicials, e extrajudicials q̄ entre ells erē, e podien esser, per causa, e occasio de las remenças, e seruituts personals, e dels mals vfos, axi vulgarmēt appellats, e censos, e altres seruituts, e drets deullants de aquells, compresos, e compresas, en lo dit poder a nos per las ditas parts donat, per la clausula de incidents, dependents, e emergents, en lo dit poder contenguda, no obstant la exceptio en aquella adjeçta per part dels dits senyors, o senyoras, com per aquella tant solament hajan exceptat los censos, talças, e altres seruituts, e drets allā exprimits, pertanyents a lurs predecessors, e a ells; e axi condicionalmēt fueren la dita exceptio, la qual volgueren segons la posicio de aquella hagues loc, si & quant las ditas seruituts, drets a ells pertanguessen, hont no es dubte, que la declaratio de la dita condicio, si las seruituts ja ditas, e drets axi exceptats de justitia pertanyen, o no pertanyen als dits senyors, pertany fer a nos, per virtut de la dita clausula dels incidents, e dependents, &c. per la qual com dit es nos fou dar poder de declarar, y pronuntiar sobre las ditas seruituts, e drets, com a cosas incidents, e emergents, e dependents dels sis mals vfos, puç per la exceptio no foren exceptats, si no ab condicio, e modificament, a saber es, si & quat als dits senyors pertanyen, com las ditas paraulas se hajan entendre de dret, e no de fet, e per virtut de la submissio, e submissioes a nos fetas, e per lo que de paraula es estat supplicat per part dels dits senyors, supplicant nos pronuntiasem los maqassēm pagar los delmes, censos, e talças, e los altres drets que a ells pertanyen sobre los dits pagefos, per raho dels masos, e terras que aquells tenen, proseguint dauant nos los dits drets contra los dits pagefos, e los dits pagefos opposant, e exceptant contra aquells, e axi com a Rey, e senyor, per la suprema potestat que nos tenim, e de la qual deuem, podem, e som tenguts, e volem vsar, majorment en la dita causa, e

questio, e axi per esser ella gran, e ardua, e concernent la major part del dit nostre Principat, e quasi tot, axi per lo que las ditas parts comprenen, com per los mouiments, e grans excessos que per la dita questio se son seguits, e insurgits, dels quals grandissi ma turbatio ha peruengut ca tot lo dit nostre Principat, per reposar, e quietar las ditas turbations, e posar pau, e sossec entre las ditas parts, e per conseguent en lo dit Principat, per conseruatio, e tuitio de aquell, vistas las citations, e intumitions de aquellas per nos decernidas, e manadas fer a las ditas parts, sobre rotas, e cada vna cosa en lo dit compromis contengudas, e vistas las demandas, e scedulas dauant nos en scrits dadas per part dels dits pagefos per los sindies de aquells, e las respostas per part dels senyors, e senyoras, fetas, e oidas per nos plenament las ditas parts, axi de paraula, com en scrit, en tot lo que han volgut demanar, dir, allegar, respondre, exceptar, e rahoar la vna contra l'altra, e l'altra contra l'altra, enuers las ditas petitiones, e demandas, e respostas, haguda diligent, e molt exquisida examinatio sobre las ditas cosas daça, e dalla allegadas, demanadas, e exceptadas, axi en nostre Reyal Consell, com per nos matxix aquellas discurtint, ruminant, e considerant, per lo gran desig que tenim en fer justitia, e leuar la dita questio, e reposar lo dit Principat, que per la dita causa esta molt perturbat, en aquella millor via, forma, e manera que fer ho podem, proceim a sentençar, e arbitrar, e declarar sobre las ditas questions, e debats en la forma seguent.

Primerament per quant per part dels dits pagefos nos es feta gran clamor, de sis mals vfos, vulgarmēt appellats, dient, que indegudament, e injusta, en gran carrec de conscientia los dits senyors exigen dells, compellint los per via del sagrament, e homenatge quels han prestat, a pagar los dits sis mals vfos, los qual son Remença personal, Intestia, Cugucia, Xorquia, Arcia, e Ferma despoli forçada, e jatsie que per vsatgēs de Barcelona, e constitutions de Cathalunya sien fundadas las ditas Remença personal, Intestia, Xorquia, e Cugucia, e las ditas Arcia, e Ferma despoli sien per consuetut introduidas, de las quals segons som informats se ha algunas vegadas feta justitia en lo dit Principat, empero, atres que los dits mals vfos, per molts, e diuersos abutios que de ells se han seguit, contenen evident iniquitat, los quals sens gran pecat, e carrec de conscientia nos porien per nos tollerar, e attes que los dits mals vfos, si fossen tēperats, reduits, e limitats a alguna moderacio, serien tollerables, pero, per quant de aquells se han seguits grans debats, e questions, e per lo Rey don Alfons nostre oncle de gloriosa recordatio, e apres per lo senyor

senyor Rey nostre pare de eterna memoria, e per lo Princep don Gatles com a son Loctinent general nostre germa paradis haja, foren los dits mals vfos inhibits, e interdits, e de lauors ença per los dits pagefos no se han pagat, e jatsie per nos la declaratio que lo dit Rey don Alfons feu, sie reuocada en la Cort que vltimament celebram en la ciutat de Barcelona, restituint los dits senyors en la possessio, en que abans de la dita declaratio estauan, contra la qual reuocatio per nos feta, per los dits pagefos molts, e diuersas cosas cōtra ella se han allegar, majorment dient, que no eren part en la Cort, e los qui eren de Cort, e inportunauen la dita nostra reuocatio, empatxant la conclusio de la Cort, si aquella no sabien, eren parts, e aduersaris lurs, de lo qual sens dubte tenim certa, e indubitada notitia. De ques segueix, que los dits mals vfos, encaraques moderassen, e limitassen, nos rebrien per las ditas parts, en los limits, que la vna, e l'altra nols traspassassen, e trangredissen, per tant sententiam, arbitram, e declaram, q̄ los dits sis mals vfos no sien, ne se obseruen, ne hajā loc, nes pugā demanar, ne exigir dels pagefos, ne de sos descendents, ne dels bens dells, ne de alguns de ells, ans per la present nostra sententia aquells abolim, extinguem, anichilam, e declaram los dits pagefos, e sos descendents perpetualment esser liberts, e quitis, de ells, e de cada vn dells. Pero per que a alguna moderatio se porien reduit, e axi podrien subsistir segons dit es, pertant en satisfacio, e compensatio de aquells pronuntiam, e declaram, los dits pagefos esser obligats, e tēguts dar, e pagar per cadaun capmas sexanta sous de moneda Barcelonesa, o tant cens, quant montaran los dits sexanta sous Barcelonesos, a raho de vint milia per mil, lo qual dit cēs se haja a pagar del die que la present nostra sententia se publicara a vn any, e de aqui auant quiscun any en semblant die. E aquell imposam sobre los dits pagefos, e masos que als dits sis mals vfos eren, e son tēguts, e obligats, mētre que luit no sera, lo qual cens declaram se paga per los dits pagefos luir, e quitar a la dita raho de vint milia per mil, ab aço, que si la dita luitio se fara de cens, o censos que pertangan a senyors ecclesiasticos, o laics a qui pertanyera la senyoria directa dels dits masos, ab vinde que aquella peruenga en personas algunas, que la peccunia pagadora als dits senyors per causa de la luitio, y quitament del dit cens hajan de posar los dits pagefos en la tauja de la ciutat de Barcelona, per emmerçar aquella per indemnitat dels dits senyors, o senyoras.

2. Item sententiam, e declaram, que la dita peccunia se entenga esser dada en cōmutatio sis vol satisfacio, e compensatio dels dits sis mals vfos, repartida entre aquells equalment, a si, e effecte,

que lo qui no sera tēgut a ningu dels dits sis mals vfos no pac la dita peccunia, ni cens algu per causa de aquella, e lo qui sera obligat a algu, o alguns dells, en commutatio de aquell, o aquells pac, lo que muntara a la dita raho.

3. Item pronuntiam, e declaram, que los que se hauran renut dels dits mals vfos, o de algu, o alguns de ells, per pactes, o concordias fetas, o fetes ab lurs senyors, se alegren de la dita remença, axi e segons que per concordias, e pactes concordaren, e pactaren ab lurs senyors. E que hajan facultat de luir, e quitar lo cens que per la dita causa se hauran carregat, en la forma damunt dita, e lo sobredit haja loc en las remenças pactadas, e concordadas perpetualment, e irreuocable: quant a las que seran fetas a temps, en aquellas haja loc la dita commutatio, finit lo dit temps, o abans, si lo pages volta, o li plaura, sens perjuy del que pactat haura ab son senyor.

4. Item sententiam, arbitram, e declaram, que la dita luitio nos pugā diuidir, ni fer en molts vegadas, sino en vna vegada, o ab vnica solutio, e paga.

5. Item volem, e declaram, que per fer la dita luitio pugan posar los dits pagefos de remença, e de mals vfos entre si en lurs parrochias vintens, e altres exaçions, ab las quals pugan sis volran rēbres dels dits mals vfos los pagefos, e masos de quiscuna parrochia, junctament.

6. Item repellim, cassam, e abolim lo dret, e facultat que los senyors pretenen tenir, de maltractar los dits pagefos, e si della vsaran, que los dits pagefos pugan recorrer a nos, o a nostres officials, dauant los quals los dits senyors per causa de la mala tractatio sien tenguts comparar, e respondre, e fer compliment de justitia criminalment, e ciuil, pero per aço no entenem lenar als dits senyors, o senyoras la jurisdicçio ciuil, si alguna tenen, o los pertany sobre los dits pagefos.

7. Item sententiam, arbitram, e declaram, que los dits pagefos hajan a prestar sagrament, e homenatge de propietat a los senyors, tantas vegadas, quantas aquells volran, regoncixent que tenen las masias, e casas, ab las terras, honors, e possessions, per los dits senyors, o senyoras, pero sens carrec de remença personal, e dels altres sine mals vfos restants, com aquells sien extincts, abolits, e anichilats, com desus es pronuntiat, e que per la dita taxaçio los dits pagefos no sien tenguts, ni obligats pagar drets alguns, ni pugan los dits senyors, o senyoras imposar los seruituts alguna: e que los dits pagefos, e successors lurs no obstant lo dit sagrament, e homenatge, pugan renuntiar, dexar, e deseparar los dits masos, e casas, ab las propietats, terras, honors, e possessions, quant volran, e que sen pugan

pugan anar liberament a hont volran, e tostéps q̄ volran, ab tots sos bens mobles, exceptat lo cup principal, pagant empero tot lo q̄ deuran als dits senyors, fins al die q̄ sen iran, e q̄ en lo dit cas, la vil senyoria sic cōsolidada ab la directa dels dits senyors, de manera q̄ sic en facultat del senyor, o senyors fer del mas, o casa, terras, honors, e possessions liberament lo q̄ liplaura, com a ple senyor de aquelles, e q̄ per res del sobredit no sic fet perjudici algu als dits senyors en la directa senyoria, q̄ en las ditas masias, e terras tenen, els pertany, ab los foriscapis, luismes, fadigas, q̄ per respecte de la dita directa senyoria los son, e ieran deguts. E si per v̄tura los dits pagefos, e successors lurs, o alguns de ells, per los dits senyors, o algu dells folsen requisits per virtut d̄l sagramēt, e hominatge, o en qual seuol altra manera, a fer los emprestees, o donatiu algu, q̄ no sien tenguts fer ho, ne pugan esser compellits, o oprimits per q̄ ho façā, si ja no fos, que de lur propria, e libera voluntat los plagues fer ho. E encara pronuntiam, e declaram, q̄ si los dits pagefos en qual seuol tēps nos demostrā cartas, o títols, per los quals, e las quals aparega no esser tēguts prestar los dits sagramēt, e hominatge, q̄ aquells, e aquellas los sien salues, e resten en lur força, e valor, pero q̄ fins aq̄llas dauant nos produidas, per nos sic declarat, lo q̄ fer se deura, per lo qual nos referuā potestat special, los dits pagefos sien tinguts prestar lo dit sagramēt, e hominatge, axi com d̄tes, e als effectes desusdits, e no en altra manera.

8. Item pronuntiam, arbitram, e declaram, que si los pagefos sen iran dels dits masos, e dexaran aquells sens voluntat de sos senyors, que los dits senyors pugan per la propria authoritat occupar aquells, e stablir los a qui volran, passats tres mesos apres que los dits pagefos sen seran anats, e q̄ durāt lo dit temps dels tres mesos los pugan pēdre, e comanar, per que estant desh abitats, axi los masos, com las terras porien rebre danys alguns, e si se esdeuendra, q̄ lo pages, qui dexat haura son mas, segons d̄tes, amenassara, o desafiara, o fara, d̄dit, o de fet cosa alguna contra lo senyor, o cōtra aquell a qui lo senyor lo haura acomanat, arre-dat, o stablir, que lo tal pages de fet sic hagut per gitat de pau, e treua.

9. Item sententiā, arbitram, e declaram, que los dits senyors no pugan pendre per didas pera sos fills, o altres qual seuol creaturas las mullers dels dits pagefos de remença, ab paga, ne sens paga, mēys de lur voluntat, ni tampoc pugan la primera nit que lo pages pren muller dormir ab ella, o en senyal de senyoria, la nit de las bodas, apres q̄ la muller sera colgada en lo lit, passar sobre aquell, sobre la dita muller, ni pugan los dits senyors, de la filla, o fill del pages, ab paga, ni sens paga servir se dell, sens la voluntat, ne pugan cōpellir los dits

pagefos a pagar los ous apellats de cugul, ni dret de flafada de cap de casa, la qual se pretē, q̄ quant moria lo pages, lo senyor lals prenia, e nols dexa ua soterrar, fins q̄ la millor flafada de casa se hauia presa, ne tāpoc pugan los dits senyors, o senyoras per respecte de la senyoria q̄ sobre los dits pagefos tenē (puix no sic per respecte de la senyoria del castell, o iurisdicció,) fer los prohibitiōs q̄ no venā formēt, ciuada, vi, e altres cosas amenut, e si tals prohibitiōs per los dits senyors los eren fetas, pronuntiam, e declarā, aquellas esser nullas, e q̄ aquellas no obtiats, los dits pagefos pugā vendre, e axau-gar per menut, e com ben vist los sera los dits forments, ciuada, vi, e altres cosas, sens licētia, e per mis dels dits senyors.

10. Itē sententiā, declarā, e arbitram, q̄ los pagefos no sien obligats pagar polls de astor, ni pa de ca, ni dret appellat brocadella de cauall, ni tampoc los dits senyors pugā cōpellir los dits pagefos a v̄sos appellats cussura, enteca, alberga, mējar de balles, pernas de carnalada, arages, molto, e añell magenc, porc, e ouella ab ler, scanal de porc, vi de trescol, vi appellat den besora, sifstella de rainis, carabassa de vi, feix de palla, cercols de bota, mola d̄ moli, ni adob de rescloas, blat de acape, jouas, batudas, jornals, podadas, femadas, segadas, traginas, e altres semblants drets, e seruituts personals, pus no sic capbreuadas, e si seran capbreuadas, e los dits pagefos, o algu de ells mostraran authenticament dins cinc anys desusdits dauant nos, o de la persona per nos deputadora, cō los dits drets, e seruituts son estats introduits ab cauthela, e deceptio per los dits senyors, o en lo principi quāt se principiaren, foren principiats per los dits pagefos sens causa, o titol precedent, si no graciosamēt, e p̄ corte si, e a pregarias dels dits senyors, e apres ab la dita introductio deceptiua, e cautelosa, o principi graciosos, los dits pagefos cōtinuaren pagar, e los dits senyors ab la dita possessio axi adquirida los capbreuarē, declarat per nos lo sobredit, dalli auant los dits pagefos no sic tinguts pagar, o fer las ditas seruituts, ans cessen, e hajā a cessar en totā manera, no obtiāt sic capbreuats, pero q̄ entretāt q̄ per los dits pagefos no sera demostrat lo desusdit, e p̄ nos determinat, segons d̄tes, paguē, e façā las ditas seruituts capbreuadas, e si dins lo dit temps lo sobredit en la forma ja dita mostrat no hauran, e per nos declarat no sera segons d̄tes, paguen, e façan los dits drets, e seruituts capbreuadas, e aq̄ mateix pronuntiam, e manam sic fet en lo dret appellat loçol, o sabrega de destret, que si dins lo dit temps per los dits pagefos, essent lo dit dret capbreuat, sera mostrat authenticament lo dit dret esser introduit per causa de hauer ferrer en lo loc, o terme, e los dits senyors no tendran ferrer, pera vs, e seruey dels tals pagefos, dalli auant los dits pagefos no sien tenguts pagar lo dit dret,

dit dret, si no tant quant haura ferrer en lo dit loc ab ells, e se poran servir dell pero en aq̄o no volen sic compres lo dit dret, si per los senyors per causa del domini, e o iurisdicció de castell, loc, terme, o parrochia, ha acostumat rebre aquell, e aq̄o mateix diem de qual seuol dels v̄sos, o drets sobredits, si per respecte de la senyoria, o iurisdicció del loc serā introduits, pertāyerā, o serā imposats.

11. Item si sera allegat, o pretengut axi per los dits senyors, o per algu de ells, com per los dits pagefos de remença, e o dels dits sis mals v̄sos, e o algu dells, quel capbreu, o capbreus entre ells, e quiscu dells per los dits pagefos, o algu dells fets, son estats cremats, e quinats, o perduts, o en tal manera gastats, que no pugan mostrar se, ni en la nota, ni en altra autentica forma que faça fe en juy, que en tal cas aq̄ll, o aquells que la dita perditio allegara, o allegaran, pugan dauant nos, o de la persona, o personas per nos deputadoras allegar, e prouar la dita perditio, e lo tenor dels dits capbreu, o capbreus perduts, los quals axi prouats, e per nos declarats, e authoritzats hajan aquella força, e valor, que haurian los originals capbreus, si fossen en esser, e no fossen perduts, e si se allegara, o pretendra, que lo capbreu, o capbreus que estan en autentica forma en tor, o en part foren fets dolo samēt, o ab alguna deceptio, o q̄ son falsos, o falsament fabricats, que de las tals exceptions, e oppositiōs sis vol allegations, se pugā recorrer a nos, e allegar aquellas deuant nos, o de la persona, o personas per nos deputadoras, sobre lo qual se haja estar al que per nos, o per ellas en lo sobredit sera pronuntiat, e declarāt dins temps de cinc anys cōtinuament comptadors, pero que entretant la paga de las cosas capbreuadas no sic empatxada, ni detardada, segōs es dit alt. E aq̄o mateix volē haja loc, si se allegara, o pretendra, algunas seruituts de las sobreditas, o altres qual seuolla deures pagar per los dits pagefos, o algu de ells als dits senyors, o a algu de ells, per causa de las masias, terras, honors, e possessions, que de ells tenen, sens capbreus, prenent quels pertany per costū, e antiga consuetut legitimamēt introduida, e cōtinuada, e que entretant en lo dit cas, si los dits senyors mostraran dauant nos, o de la persona, o personas per nos deputadoras com son en possessio d̄ rebre alguna seruitut, o seruituts dels dits pagefos, o d̄ algu dells, sens capbreu, hajā, e reban dels dits pagefos aquellas seruituts, que per nos sera declarat deuen hauer, e rebre, referuant lo dret de la propietat deduidora dauant nos, o de la persona, o personas per nos deputadoras cō d̄tes, dins temps de cinc anys, de vuy en auāt comptadors, per la qual cosa fer dins lo dit temps, nos referuan special poder.

12. Itē pronuntiam, sententiā, e arbitram, que

los pagefos sens licētia de son señor, o señorspuga, els sic licit vendre, dar, permutar, e alienar de sos bēs mobles, a tota sa volūtat, exceptat lo cup major, e principal del mas, o casa, lo qual nos pugā vēdre sens licētia del senyor, o senyors.

13. E mes sententiā, e declarā, que lo pages no pugā vēdre, ni alienar a persona estranya lo mas, ni las terras al dit mas contiguas, e affixas, e ab las quals lo te stablir, pero las q̄ haura adquiridas per sa industria, encara q̄ las haja possedidas per trenta anys, o mes, aq̄llas pugā, e li sic licit alienar sens licētia del senyor, o senyors. Si empero en los stabliments expressament deya, que nou poguessen alienar, que allo se haja de seruar.

14. Itē pronuntiam, e arbitram, e declaram, que los dits pagefos no sic tēguts pagar cēsos de caslanias, ni guaytas d̄ castells enderrocats, en los quals nos pot habitat, ni en temps de necessitat si poria recollir, ne obras de castells en los quals james se obra, ans estā enderrocats, encara q̄ los dits drets sien capbreuats, pus los dits drets sien introduits per los dits senyors per sguart de la senyoria q̄ tenen en los dits pagefos, e en los masos, e casa de aq̄lls, la qual cosa los dits pagefos hajā de mostrar authenticamēt dins los dits cinc anys, pero entretant q̄ nou mostrā dauant nos, e per nos no sera determinat, los drets desusdits q̄ capbreuats seran sien tenguts pagar, e si los dits senyors, o senyoras han acostumat, e son en possessio de rebre los dits cenfos, guaytas, e obras, per esser senyors del castell, e o de la iurisdicció de aq̄ll, o per esser caslās de aquells, volem aq̄o no sic compres en la present sententia.

15. Item, q̄ los dits pagefos sien tenguts de aqui auāt integramēt, sens frau algu, be, e clealment a lur senyor, o senyors, als quals pertany, pagar delmes, primicias, cenfos, tafcas, quintos, quarts, e altres drets reals, q̄ sic acostumats o agar per raho, e causa dels masos, terras, e possessions q̄ possceix en, e possceiran, si ja no era, q̄ per los dits pagefos, o successors lurs, o per algu de ells se mostrā ab instrumēt, o altres authenticas scripturas, e documēt, no esser tinguts a la paga dels dits delmes, primicias, cenfos, tafcas, quintos, quarts, e altres drets reals, o de part de aq̄lls, o de algu de ells. E si sera cas, q̄ mostrā per instrumēt, o acte authentic, no esser tinguts pagar las ditas cosas, o part de aquellas, q̄ en tal cas no paguē aquella part, o quātitat de las ditas cosas q̄ mostrā no deure pagar, pero que la dita demonstratio, e prouatio se haja fer dauant nos, o aquella persona q̄ per nos sera deputada, e per nos se haja de declarar lo q̄ per justitia declarar se haura, apres fera la dita prouatio, dins cinc anys de aqui auant cōtinuamēt cōptadors, per al qual nos referuā potestat, e facultat, per poder ho axi fer de volūtat, e expres cōsentimēt de las ditas parts, dins lo dit temps. E per que tenim informa-

10. que del any Mil quatrecent vuytanta incluse, fins a la present jornada, alguns dels dits pagefos, e altres de menys temps ença han cessat pagar a lurs senyors los dits delmes, primicias, censos, rascas, quintos, quarts, e altres drets reals, acostumats pagar, segons dit es, pronuntiam, que los dits pagefos paguen lo que deuran del passat en aquesta manera, a saber es, la terça part del que deuran de quiscun any del passat en quiscun any esdeuenidor, ab lo que del mateix any pagar deuran, demanera que de aqui auant en quiscun any paguen lo que deuran de aquell, e la terça part de vn any del passat, fins que en la dita forma sie acabat de pagar, lo que del passat deuen.

16. Item, per que no es nostra intencio, pronunciar quant als dits sis mals vfos, seruituts, censos, e rascas, e altres drets dels dits tan solament entre los dits senyor, o señors, e los pagefos que son dels per respecte de masias, o casias que dels tenen, e no per respecte de senyoria de castell, loc, terme, o jurisdicchio, segons que en diversos capitols es estat sufficientment exprimit, pero a major cauhela declaram, que en la present nostra sententia, arbitraio, e declaratio, quant als dits drets solament sien compresos los senyors, e senyoras dels dits pagefos, e de qualseuulla que han acostumat vfar dels dits mals vfos, e rebre las seruituts personals, o altres, no per causa de senyoria de la jurisdicchio, o de castell, loc, o terme de vna part, e solament sien compresos los dits pagefos, e o possidors de las pagefias, casias, o masias del altra part, e no toc, ne compregna a cosa alguna, que sie, o deual de la jurisdicchio, o preeminencias dels senyors dels castells, locs, o parroquias, o per raho de aquellas.

17. Item, per quant es Rey al preeminencia, e encara pertany al que te potestat arbitral, preferir la equitat a la rigor escrita, vñant de la dita potestat axi com a Rey, e subira senyor que som, e per las submissions a nos fetas, e com arbitre, arbitrador, e amigable composador en virtut del poder per las ditas parts a nos attribuit, reputant esser posat en gran equaltat, lo que per nos es pronuntiat, declarat, e arbitrat, axi sobre los dits sis mals vfos, com sobre totas, e quiscunas seruituts, e drets, en tre los dits señors, o senyoras, e los dits pagefos de remença, e o dels dits mals vfos, pertant pronuntiam, que tot lo que per nos, en, e cerca las sobreditas cosas entre las ditas parts es pronuntiat, declarat, proueit, e arbitrat en la present nostra sententia, e totas, e sengles cosas en aquella contingudas, en, e cerca lo susdit, e entre los susdits dada, e promulgada, valega, e sie obseruada, no obstant qualseuulla vñatges de Barcelona, constitucions, vfos, e costums del dit Principat, e no obstant qualseuulla privilegis, axi generals com particulars del dit Principat.

18. Item, ab tot q totas, e sengles cosas per nos pronuntjadas, concernents las personas ecclesiasticas que en poder nostre han cõpromissat, siẽ vtils als dits ecclesiasticos, e als beneficis, Dignitats, e Esglesias, a las quals se esguardan, e sien per nos proueidas en fauor de ells, e per remoure tant grans dissensions, debats, e turbacions com se hauran seguit, e cada die augmentaren, si nos fos remediad ab lo dit compromis, e ab la present nostra sententia, lo qual, e la qual se son fetas, per posar pau, e concordia en lo dit Principat, axi en respecte dels laics com dels ecclesiasticos, per lo qual es cert, q axi lo dit cõpromis, cõ la present nostra sententia, ni per vn, ni per altres no poria esser impugnad, pero a major cauhela, e per lo descarrec de nostra Rey al cõsciencia proueim, e manã, sie suplicat nostre molt sant Pare, se dega confirmar, e habilitar ab supletio de qualseuol defectes, tam juris, quam facti, que en los dits actes hajau entrehengut, dels dits ecclesiasticos, e de las Esglesias, Dignitats, e beneficis de ells, e ab clausula de motu proprio, e de certa scientia, e otras necessarias, e oportunas al dit compromis, e sententia, o saltem los capitols las ditas personas ecclesiasticas, e las Dignitats, e beneficis de ellas concernents validament, axi, e en tal manera, que obre, e valegant la dita confirmatio, com si ab authoritat del dit sanctissim Pare lo dit compromis fos fermat, e la dita nostra sententia fos dada, e com si lo dit compromis fos fet en poder a aquellas personas, que de dret per respecte dels dits ecclesiasticos se deuia, e que per no esser se fet, no valega mays, ni puga esser imputat en alguna manera a carrec nostre, ni de nostra Rey al cõsciencia, ni dels dits ecclesiasticos.

19. No tenim a poca molestia, ni per cert sentim poca occupatio dels castells, e fortaleças per los pagefos fetas, e molt mes sentim, e tenim enuig dels castells q pendent lo dit cõpromis son estats per los dits pagefos ocupats violentment, e per força, nafrant, e dñificant los qui aquells tenia, e los senyors de ells, en gran meny preu de Deu, e nostre, e poca temor de nostra correctio, la qual sens dubte no denen passar sens alguna punitio, segons que deual ho proueim, e quant al interes dels despullats de los castells manam, que dins temps de deu dies apres que la present nostra sententia sera publicada per veu de crida publica en la vegueria, o veguerias hõt los dits castells esta situats, per los dits pagefos, e per los qui aquells en lo dit tẽps detindran, siẽ restituits, y integrats a la persona, o personas q per nos serã tramelas a recu perar los dits castells, de poder de aquells quil detene, o detendra, los quals detegan per nos, e en nõ nostre, pera fer de ells lo que per nos los sera manat, sots las penas en lo dit compromis contingudas, e otras que al nostre arbitre referuam.

Item,

20. Item, per quant a nos consta, e es public, e notori, com tots los pagefos de remença, e molts que no son de remença, axi nostres cõ de Prelats, Barõs, nobles, e cauallers, gẽtils homẽs, ciudadãs, e altres del dit Principat, qui per vna via, qui per altra, postposada tota temor de Deu, e nostra, e de nostres officials, en grã meny preu de nostra justitia se son leuats en gran nõbre, e armada, e hã feta guerra publica en lo dit Principat, entrant en nostras Reyals vilas, e locs per força, matant, e degollant molts, e diuersos del dit Principat, axi generosos com de altra conditio, vsurpant nostra Rey al bandera, e lo que pijores, en nostre Rey al nom, e crit, e occupant molts fortaleças, e aquellas robant, e en si retenint violentmẽt, e per força de armas, contra voluntat dels senyors de aquells, vsurpant nostra Rey al jurisdicchio, e nostras regalias, e preeminencias Reyals, donant segurs, rescant, e apresonant, resistint a nostres officials, aquells inuadint, nafrant, mutilant, e perseguint, de tal manera que a nos conuengue manar fer gent de cauall, e de peu per reprimir los impetus, e furias desenfrenadas dels dits pagefos, caren altra manera nos podien refrenar, e si no fossen estats refrenats, es cert que haueran posat al dit Principat en grans mouiments, e turbacions, de que a nos es estada fera no poca offensa, e al dit nostre Principat, e ais habitants en aquell generalment, e particular molts intollerables danys, e menys caps, e no solament feren los dits actes, fins que en nos fou cõpromissat, mas encara despuys ença han perseverat en los mals, e inics propõsits, mals a mals ajustant: e si tals actes restauan impunitos, seria de Deu molt gran desfernici, e de nostra Majestat offensa molt gran, e eximpli pera mal ha fer, e viure molt pernicios, e axi volent las tals audacias, e temeritats castigar, e punir, per que als mals factors sie castic, e als altres eximpli, confidant que entre los dits delinquentos, e criminosos a alguns, que no han temut esser principals, sis vol caporals, e altres qui actualment meteren las mans en matar, robar, e apresonar, rescatar, ocupar, e en derrocar fortaleças, e lo que pijor es cremar Esglesias, e altres crims, e delictes sobredits, e altres qui adherint als sobredits los donaren pera fer, e perpetrar los dits crims, e delictes, consell, fauor, e ajuda, perço als continguts, e anomenats en vna scedula per nos liurada al nostre secretari de jus scrit, e fermada per nos, la qual apres de esser promulgada la present sententia per nostra Rey al Majestat manam sie publicada, e intimada a las ditas parts, en femp ab la dita sententia, com a part de aquella, dels quals alguns de ells foren en los dits casos per los dits pagefos perpetrats principals, sis vol caporals, altres foren actualment perpetradors de aquells, pertant condemnam los sobredits, e

quiscun dels a mort corporal, en aquesta manera, que en qualseuulla part que trobats seran, per aquells aqui nos manarẽ sien presos, e publicamẽt penjats, e esquarterats, e los bẽs de ells axi mobles, cõ immobles cõfiscats a nãe Rey al fidei, saluo la propietat dels masos al señor, o senyors dels dits pagefos de remença pertanyent, e tot lo que per veritat per los dits pagefos per raho dels dits masos, e terras los sera degut justamẽt, referuada empero a nos facultat a cõmutar la dita pena, en altra, si a nos per justas, e rasonables causas vist sera: a tots los altres pagefos de remença, que en fer, e perpetrar los dits crims son estats, donant a la perpetratio de aquells consell, fauor, e ajuda, per que la multitut encara que no sie mays de culpa, no deu criminalment en las personas esser punida, ans quant a las penas personals misericordia se deu hauer, pertant comutant la pena personal, en la qual per tant grãs, e de restables crims son en correguts, en pena peccuniaria, per no caure en la vniuersitat, o en la multitut, e per que la dita multitut no rest impunida, e a ells sie castic, e a altres exẽpli, per que semblants actes no gofen fer, ni atempar, vñant ab ells de clementia, absolent los de totas las personals penas, e de confiscacions de bens, que per la dita causa han en corregut, e si son gitats per los dits delictes, e cosas, de pau, e treua, e o processats per processos de regia, somerent, o altres processos, restituum aquells en pau, e treua, e cancellam, e annullam los dits processos, e publicacions, e condemnam los en quantitat de sinquanta milia liuras de moneda Barcelonesa, la qual a nostre Rey al fidei aplicam, exigidora, e pagadora la dita quantitat, e summa per los sobredits, e de lurs bens, dins temps de deu anys, del mes de Agost primer vinent continuament comptadors, a saber es sine milia liuras quiscun any, las quals condnations, axi personals, e de bens, cõ las peccuniarias manam esser executadas en las personas, e bens dels pagefos de remença, e o dels sis mals vfos, no obstant qualseuulla guiatges, de nos, o de qualseuol altre official nostre emanats, los quals per la present reuocam, e manam que deu dies apres que la present reuocatio sera ab veu de crida publicada en la ciutat de Barcelona, sien haguts per reuocats, al qual terme reduim qualseuulla altres termens atorgats en los dits guiatges, apres de la reuocatio de aquells, encara que fossen de mes temps, e reuocam qualseuulla saluaguardas, sobrecciments, o altres qualseuulla guiatges, e encara qualseuulla licencias, e facultats de poderse ajustar, per nos, o antecessors nres, o per officials nostres a ells atorgats, e atorgadas, los quals, e las quals volẽm sien extinguts, e de nengun effcto, e valor haguts, e hagudas, axi com si atorgadas no fossen, pero en aço no sien

compressas las facultats de poderse los dits pagefos ajuntar en quiscuna parrochia per virtut del privilegis a ells atorgats, e encara en virtut de la present nostra sententia, la qual condemnatio peccuniaria pagada, volem, ens plaü deslurar, e fer quitis los dits pagefos de la restant quantitat, que prometeren pagar a nostre oncle lo Rey don Alfons de immortal memoria, per causa dels dits mals vfos, e remença, e per que altres pagefos que no son de remença, ne dels dits mals vfos, son estats en dar consell, fauor, e ajuda axi açó sellant, ajudant, fauorint, recepitant, ministrant peccunias, vituallas, com en altra qualseuol manera, a perpetrar, e fer los dits crims, e delictes, los quals nos es raho resten impunijs, e tambens plaü per be de pau, e concordia hauernos ab ells ab misericordia, y clemencia, pertant condemnamos a contribuir, per ajudar a pagar a dits pagefos de remença la dita summa, en la qual los hauem condemnats, per lo que a quiscu vendra, juxta la taxa que cascun dels dits pagefos sera taxat, pera pagar la dita summa, e contribuint com dit es, volem, ens plaü los que contribuiran en la dita forma sien compresos en la remissio, e absolutio q̄ als dits pagefos de remença, e o dels mals vfos ab lo present capitol atorgam, e fem.

27. Item per quant per part dels dits senyors, e de alguns altres nos son dadas demandas contra los dits pagefos de remença, e o dels mals vfos, deduint los danys quels han donats, e suplicant nos, fos de nostra merce manar los satisfere, e per los dits pagefos als quals manam donar copia de las ditas petitions contra ells dadas, es oposat, e allegat, dient ells no esser tenguts a satisfere, e pagar los dits danys, per no esser venguts a culpa de ells, segons que en las scedulas per ells dadas, es deduit. E nos vistes los processos, e informatios per la dita raho rebudas, dels quals, o de las quals los dits senyors han feta prompta fe a nostra Reyat Majestat, per los quals nos cõfita los dits pagefos hauer donats los dits danys, als sobredits, a gra en la lur, e sens culpa alguna dels dits senyors, e pertat, & alias condēnā los dits pagefos a dar, e pagar p satisfactio dels dits danys als dits senyors, e a altres damnificats en sis milia liuras Barcelonesas, pagadoras per los dits pagefos dins temps de dos anys, comptadors del mes de Agost primer vinent en auant, en duas eguals pagas, a saber es tres milia liuras en quiscun any, las quals peccunias hajan de posar en la taula de la ciutat de Barcelona, per que alli posadas sien distribuidas entre los dits damnificats, axi segons per nos sera dit, e proueit. E mes volem, que las cosas als dits senyors, o a alguns de ells per los dits pagefos robadas, aquellas que en esser se trobaran, hont se vulla que sien, per aquell de qui eren, e pertanyian al temps que foren robadas,

pugan esser cobradas, e repetidas de poder de aquell, o aquells en lo qual poder trobadas seran, si ja no era que algu los hagues hagudas dels dits pagefos ab tal titol, que segons constitucions de Cathalunya no fos tengut a restitutio de ellas, o si fos tengut li hagues de esser tornat lo preu, per lo qual foren hagudas.

22. Item per que som informats, que alguns dels senyors deus dits tenen presos alguns pagefos, jaxie se diga per part dells quels han presos licitament, dient, e allegant quels han presos anant en fauor, e ajuda de nostres officials, e en lo temps que per nostre manament los dits nostres officials ma armada in seguiren los dits pagefos per fer justitia de aquells, pero no obstant aço declaram, e manam, que los dits pagefos sien mesos en sa llibertat, per aquells que presos los tenen, sens rescate algu, si lo tal rescate encara no era pagat, declarant, rotas, e qualseuol obligacions, e segurats per causa del dit rescate esser nullas, e de nengun a eficacia, e valor, e aço mateix diem de qualseuol obligacions de rescats, e de qualseuol personas que los dits pagefos tinguesen presos, e obligats a pagar quantitat, o cosa alguna per causa de rescate.

23. Item per quant a instantia de alguns Prelats, e personas ecclesiasticas se ha proceit per jutges ecclesiasticos contra los dits pagefos, o algu de ells, per via de la constitucio de Tarragona, e en altra manera, e los han excommunicats, e agrauats, e si los dits processos se proseguien, e los dits pagefos no fossen absolts, seria renouar, e suscitara la dita questio, e peruentura comoure, e conturbar lo dit nostre Principat, e com contra los dits criminosos per nostra Reyat preeminencia pertanga proceit, e fer proces de regalia, pertant exortam, e manam a qualseuol officials, vicaris generals, e jutges ecclesiasticos, ordinarios, e delegats, que per via de la constitucio, ne en altra manera a instantia dels predits no proceescan, e absolgan los predits, car si altrament ho fahien per deffensio de nostra jurisdiccio, e regalias manauem proceit contra ells, segons quēs pertany.

24. Item constituim, y metē en treua, e pau per cēt, e vn any als dits senyors, o señoras, ab los dits pagefos de remença, e o dels mals vfos, e ab los altres pagefos, e altres qualseuol qui als dits pagefos donarē fauor, e ajuda en los accessos, crims, y delictes que cometeren, axi receptant, cō donāt los vituallas, e forçant los, e en altra qualseuol manera, e viceuersa, en tal manera que los vns als altres, ne los altres als altres ã fer nos pugā fer mal, ne dāy algu, ans esigan en pau, e sossec; e per major seguretat de la dita pau, volent remoure tota occasio q̄ aquella pogues torbar, declaram, sententiam, e arbitram, per tots los actes passats, ne per causa ã a q̄lls no poder los vns als altres, & viceuersa cri-

sa criminalment, ne ciuili acufar, ne demanarse, sobre las quals cosas a major cautela los denegam perpetualment tota Audientia en juy, e fora juy, axi com si los vns als altres se fossen absolts de rotas, e qualseuol acciones, que los vns contra los altres, e viceuersa tenguessen, per raho de las ditas cosas, e per causa dels dits debats, questions, differentias, plets, litigis, e controuersias, la qual absolutio declaram de vna part, e altra entre ells per la present nostra sententia esser haguda per feta ab tot effecte, axi com si realment, e mediant acte public per las ditas parts, e quiscuna de ellas feta fos. E volem que los vns ni los altres nos pugan ajudar de actes, sententias definitiuas, ne interlocutorias, ni de prouisions algunas axi Reyals, com qualseuol otras, los quals, e las quals a cautela cassam, e annullam, sis vol abolim, e volē sien haguts, e hagudas, axi com si fets, e fetas no fossen, hauent per renunciat per las ditas parts al dret, plet, e causa, per raho de las ditas cosas pretesos, e pretesas, començats, e començadas, lo qual volem sie de tant effecte, e valor, com si per ellas, e per quiscuna de ellas la dita renunciatio feta, e fermada fos, sols restant saluas las acciones, e drets, que per virtut de la present sententia, e per la forma en aquella contenguda a quiscuna de las parts pertany, e pertanyera.

25. Item per que es justa cosa, que los treballs sostenguts per micer Alfonso de la Caualleria Vicicancellor, &c.

26. Item si los altres pagefos qui no son de remença, volents se alegrar de la dita nostra sententia, e del perdo, e remissio en aquella contenguts loaran, emologaran, e approuaran la present nostra sententia, e rotas, e sengles cosas en aquella contengudas, pronuntiam, e manam, sien reguts contribuir en las ditas taxacions, ab los dits pagefos de remença, e a las quantitats que per causa de aquellas hauem condemnats los dits pagefos de remença, e o dels mals vfos, axi, e per la forma que en la condemnacio peccuniaria de juscontēguda hauem pronuntiat deure contribuir.

27. Item pronuntiam, arbitram, e declaram, que los senyors, o senyoras, e los pagefos que dauant nos han comparat per si, e com ha procuradors, e sindics de aquells de qui tenen poder, dins tres dies apres quels sera intimada la present nostra sententia, e los senyors, e senyoras, e los pagefos, e otras qualseuol personas tengudas a prestatio, o solutio dels mals vfos, seruituts, delmes, censos, e otras cosas de susditas, e encara los pagefos qui no son de remença, ni dels dits mals vfos, e seruituts, los quals vniuersalment, e o singularment son estats en donar consell, fauor, e ajuda als dits pagefos de remença, cō dls mals vfos, pera fer, e per pertar los crims, e delictes dels dits absents de nostra cort, que per los procuradors,

o sindics loat, e approuat no haurā la dita nostra sententia, sien tenguts dins vint dies los qui no seran absents del dit Principat, apres que la dita nostra sententia sera en cascuna vegueria intimada per veuā crida publica, loar, e approuar la dita nostra sententia, e rotas, e qualseuol cosas en ella contengudas purament, e sens condicio alguna, los quals vint dies correge en quiscuna vegueria del die en auant que la dita crida en aquella sera feta. E los absents del dit Principat al temps de la dita crida sien tinguts fer la dita loatio, e emologatio, e approuatio dins altres vint dies, apres que seran tornats dins lo dit Principat. E qualseuol dels sobredits si lo contrari fara, si sera senyor, o senyora, o page dls qui fermaren lo dit compromis caygan en las penas de aquell, e no puga, ni puga de la present nostra sententia, ni de cosa alguna en aquella contenguda alegrarse, ans quant al ral, e los tals volem sie de nengun effecte, e haguda axi com si per nos dada no fos, quant a fauor lur, pero tostemps restant la dita nostra sententia en sa eficacia, e valor, quant a aquell, e aquells, que aquella loaran, emologaran, e approuaran en tot, e pertot purament, e sens condicio alguna, e a prejudici de aquell, o aquells que la dita sententia emologat no hauran, segons dit es, e aço mateix volem haja loc en los senyors, o senyoras, pages, o pagefos de remença, e o dels mals vfos que no hā fermat lo dit compromis, e no loaran, ni emologaran la present nostra sententia, e tot lo contengut en ella purament, e sens condicio alguna, segons dit es, e si seran pages, o pagefos que no sie de remença, ni dels dits mals vfos, e seruituts, e sera de aquells qui donaren consell, fauor, e ajuda, receptant los dits criminosos, o en altra qualseuol manera, que no puga, ni puga alegrarse del perdo, o remissio que als sobredits qui donaren consell, fauor, e ajuda per la present nostra sententia hauent nos ab ells ab clemencia dam, e atorgan, ans declaram, que contra el ral, e los tals se proceesca, e haja a proceit a instantia de nostre fisc, per processos de regalia, factoria, e altra qualseuol manera, que per vlatges de Barcelona, e constitucions de Cathalunya proceit se deura, e pora. E no res menys pronuntiam, e declaram, e arbitram, que passat lo dits temps, la dita sententia, e rotas las cosas en aquella contengudas sie haguda per emologada, loada, o approuada per aquells que loat, e emologat, e approuat no hauran, axi com si per ells, e cascun dells dins lo dit temps fos esta da, loada, approuada, e emologada, quant a prejudici seu, benefici dels altres qui emologat, e loat hauran, purament, e sens condicio alguna, segons dit es.

28. Item per que deu attendre, que los dits debats, differentias, e questions, que entre los dits senyors, o senyoras, e los dits pagefos sien pera

postemps leuats, e remoguts per la present nostra sententia, e sie leuada tota occasio per la qual pugan renouar, e suscitar, ates que en la executio, e practica de aquesta nostra sententia poran insurgir algunas difficultats, e axi mateix entre las ditas parts porien esdeuenir tals cõtrouersias, que peruentura per la present nostra sententia se sien omelas, e no determinadas, e poria esser que fossen determinadas, e no com conuendria, per occorrer, e remediar atõ lo que esdeuenir poria, ab voluntat, e expres consentiment de las ditas parts, lo qual consentiment loant, e emologant la present nostra sententia declaram sien vists prestar, e dar, nos retenim, prenẽ, e reseruam potestat de declarar, interpretar, reuocar, corregir, ajustar, cõmutar, e esmenar vna vegada, e molts la present nostra sententia, e toras, e sengles cosas en aquella contengudas, tant quant parra, o parrari obscuras, dubtosas, o de declaratio, interpretatio, reuocatio, correctio, e esmena dignes, axi a instantia de las ditas parts, o de la vna de aquellas, com per nostre propri motiu, dins temps de sine anys, del die de la promulgatio de la present sententia continuament comptadors.

Los condemnats per la sententia Reyala de sa Magestat son los sequents.

EN Clauaguera de Batet, Franci Sala fill de Pejoan Sala quondã, Narcis Vila, alias Cifre, Vila alias grill de, Porqueras, Valenti Cõrell, Ioan Ramon Busquets de Vallcanera, Belluespre de Barer, Rouira de Batet qui tira a mossen Salba, Marturia Vidal de la Selua, Esteue Pasqual de Vilalbi, Ioan Genoues de Vallcanera, Pasqual Lebres de Caça, lo germa mejor, Narcis Gaxat de Lembilles, Ioan Michel de Caça, Pere Barthomeu de la Bisbal, Ioan Catha de Aternys, Illa del pont de Montseny, T. Meruny de la Bisbal quis feu Capita, Landric de Porqueras, Sala de Montornes, e sos fills, Andreu Bosc de Tarraça, Pere Company de Lella, Pere Ioan Tria de Mataro, Ioan Morata del Fou, Ianme Plataça de la Mella, en Pallas de sancta Eulalia del terme de Montbuy, Marc Vinyals de la Garriga, en Terres de sancta Eugenia, en Puig den Taradell, Jo Frãces, lo fill de Canet de Calonge, en Berard de Calonge, en Castella de sanct Ioan de Palamos, Ioan Mir de Linas, Antoni Bou de San Cecconi, en Oliuer qui re la casa, prop la Belladona, Ferrer de Penades de lagostera, Ioan Coll de Lagostera, Los tres germans Vilallongas de Caça, en Garau Crexell de Caça, e son germa lo hereu en Pere Garau de Caldes, Marturia Lorens de Caça, Garau Plat criat de mossen Verntallat, lo Gafco, qui anaua ab en Sala de Montornes, lo Mallorqui qui anaua ab lo dit Sala, los germans

sanct Peres de Corrojusa, en Colomer de Corrojusa, en Canals del dit loc, Pere Oliueres de Corrojusa, Comapregon de sant Quirze, Company de Martorellas, en camp de Martorellas, en Pujol de Olot, Iuan de Leyda, en Pere Pedres de Caça, Barthomeu Puig de Lissa subira, en Riera del Bisbat de Vic, Bertran de Folgons, en Griuer de prop Micras, en Seriya, en Colomer de Lims, Bernat Canals, alias Cro de Canoues, Amador Vidal de Madramanya, lo pare de Narcis Gaxat en Volart de Canoues. *Io el Rey.*

3. **LO MATEIX** en la interpretatio de dita sententia arbitral dada en çara-goça a 9. de Ianer. 1488.

EXhibita, & Reuerenter presentata fuerunt Magestati nostra pro parte vestri fidelium nostrorum Ioannis Almar, & Lorentij Spigol sindicorum redimentiarum Episcopatus Gerunde, & Antonij Felii syndici redimentiarum Episcopatus Barchinone nomine, & pro parte omnium aliorum sindicorum redimentiarum, in Episcopatibus Barchinone, Gerunde, Vici, Virgelli, & aliorum pagentium, vulgo dictorum de redimentia, capitula serici sequentia. Molt Alt, e molt excellent senyor Rey, A vostra Reyala Magestat humilment recorren en Ioan Almar, e Lorens Spigol syndics de las remençes per lo Bisbat de Gerona, e Antoni Felii alias Moçera, sindic de las remençes del Bisbat de Barcelona, en nona, e per part de tots los syndics de las remençes en lo Bisbat de Barcelona, Gerona, Vic, e Virgell, e de tots los pagesos olim appellats de remença, dient, que ja sic per vostra Magestat ab la sententia sua Reyala sic he, e degudament proueit en totas las cosas tocants en los dits pagesos, empero alguns interpretant aquella en alguns caps sinistramẽt, o altres no obtemperants, ni seruants las cosas en la dita Reyala sententia contengudas, sesforçan de fer a dits pagesos, o alguns dells algunas violentias, en poca observatio dels manaments de vostra Alteza, per obuigar a las quals cosas han ordenat los capitols sequents, supplicant molt humilment a vostra Magestat, li placia atorgar, e consentir los aquells. Primerament, ates que vostra Magestat en lo segon capitol de la Reyala sententia ha declarat, que los tres sous de cens, o los sexanta sous de propietat pagadors als senyors per los homens olim de remença, se entenguen en comutatio, sis vol satisfactio, e en compensatio dels sis mals vsos repartits entre aquells egualment, a si, e a effecte, q lo que no sera tengut a nengu dels sis mals vsos, no pac la dita peccunia, ni cens algu per causa de aquella, e lo qui seia obligat a algu, o alguns de

ells, en cõmutatio de aquells, o aquells paclo que montara a la dita raho, lo qual capitol innuex, y conclou, que los homens olim de remença per quiscun dels dits mals vsos pagaen sis diners de cens, o deu sous de propietat, e iat sic dit capitol sic prou clar, e distint, encara alguns dels dits senyors, qui tenen capbreus, ab los quals alguns confessan esser homens propis lurs, e no diuen fer los alguns dels dits mals vsos, que los paguen lo dit cens de tres sous, o sexanta sous de propietat, e axi mateix alguns altres senyors, en los capbreus dels quals son anomenats alguns dels dits mals vsos, e apres hi ha vna clausula, que diu que tots altres drets que los dits senyors directes acostuman rebre sobre lurs homens propis, sesforçen a compellit los dits homens a pagar integrament per tots los dits sis mals vsos que fan. Perço supplican a vostra Magestat man, que no paguen sino per aquells mals vsos, cõtenguts en los capbreus specificadament, ço es, que sino seran en lo capbreu specificats, o specificats negus dels dits mals vsos, no sien tenguts res a pagar per commutatio, e reemfo de aquells, no obstant que diga en los capbreus que son homens propis, e si no serã en lo capbreu specificats sino hu, ho dos dels dits mals vsos, paguen solament per aquells, e no mes auant, com aquesta sie estada la intentio, e mente de vostra Magestat. Plau al senyor Rey declarar, e declara, que en çara que los pagesos sien homens propis, que per aço no sien compellits pagar cofa alguna per remença dels dits sis mals vsos, si doncs altrament no mostrauan façan aquells, o algu de aquells, e sis mostrara que no façan sino hu, o dos, tres, quatre, o sine, que per aquells que faran paguen tant solament la pensio de sis diners, e deu sous per la reemfo, e si faran mes de vn perque tants com ne faran paguen per cascun de ells a la dita rao de sis diners per la dita pensio, e deu sous per la reemfo, e mes auant declara, que per esser homens propis, no es la intentio fundada del senyor en los sis mals vsos, o algu de aquells, si doncs altrament no mostran per capbreus, o cartas publicas, que façan aquells.

2. Item per quant vostra Magestat en vn altre capitol ha declarat, que si los pagesos sen irã dels masos, o dexaran aquells sens voluntat dels dits senyors, que los dits senyors pugan per sa propria auctoritat ocupar aquells, e stablirlos aqui volran passats tres mesos, apres que los dits pagesos sen seran anats, supplican a sa Magestat, que no y sien entesos pubills, e algu que per bandols hagues a dexar lo mas, ni alguns masos que abans de la sententia fossen ronecs, ni masos morts. Plau al senyor Rey quant als pubills sic proueit segons que en tals casos de justitia, e segons constitutions de Cathalunya es ordenat, e quant als que dexan los masos per raho de bandositats,

proueix que durant la bandositat, si es tal que no pugan segurament aturar en dits masos, que tingan las terras cultivadas, e lo mas en condret, e paguen los drets al senyor, que los masos nols pugan esser presos, pus empero lo tal desemparrant lo mas se meta en mans de la cort, e sic prest estar a ordinatio de aquella.

3. Item per quant alguns senyors contra serie, e tenor de la dita sententia forçan lurs vassalls a fer los donatius, e apagar aquells, que placia a vostra Alteza proueix, e manar, que tals cosas no sie fetas, ne comportadas, e aço sots grans penas, a si que dita sententia sic seruada. Plau al senyor Rey que los vassalls no sien forçats fer donatius, com aquells sien voluntaris, e que sic prohibit ab grans penas.

4. Item per quant vostra Magestat ha manat sobre seure en la questio del blat de acapte, lo qual es entre lo senyor Vescomte de Cabrera, e molts de sos vassalls, placia a vostra Magestat reuocant dit sobreseiment proueix, y manar, que hi sie feta justitia, com dit sobreseiment sic de directe contra las constitutions de Cathalunya, e perço ab letras de vostra Magestat sic manat al Regent la Cancelleria, que proceesca en dita causa, e hi faça prompta justitia. Plau al senyor Rey que tal sobreseiment sic leuat, e manat que si faça justitia, com sic contra constitutio.

5. Item per quant alguns senyors demanan, e exigeixen dret de castellatge per castells enderrocats, e altres per castells que son en esser, los quals abans de las passadas turbations nos exigeixen, e fer pagar dit castellatge sic gran interes dels pagesos, e signantment per dues rahons, la vna que no passan ninguns mercaders de bestias alla ha hon han a pagar castellatge, e per cõseguent no y donan profit, laltre que no poden vendre tant a lur auantatge los bestias que tenen, supplican a vostra Magestat que li placia manar, e proueix, que per nenguns castells que sien derrocats no pugã exigir castellatge, e que los altres castells que son en esser, que ans de las passadas turbations no acostumauan rebre dit castellatge, que nol reban, e que hajan ha mostrar titols com los pertany dit dret, e aquells quels exigeixen fins hajan mostrat, que sic declarat per vostra Magestat nol pugan exigir. Plau al senyor Rey que sic seruada la sententia.

6. Item que ates que vostra Magestat ab provisions ha manat, que en las festas majors negu no gosas, ni poguẽs despendre mes de deu sous per foc, e com lo dit Principat de Cathalunya en algunas parrochias se façan las ditas festas majors, en altres no, e per quant la dita provisio, e ordinatio esta en gran perill dels pagesos, que los officials, ab color que han despes mes dels deu sous, fan enquestas, e processos als pagesos, e los compoan,

posan, e vexan de presons, e altres cosas, majorment que lurs parents, e amics los acostuman de anar a veure per tal jornada, els esforça acullirlos, e fer losia despesa, supliquan a vostra Majestat li placia prouoir, e manar, que la pena imposada en en dit capitol no sie executada, ans sie remesa per petualment, perque a causa de aquella no pugan esser vexats, ne calumniats. Plau al senyor Rey que la dita pena, e prohibicio sie leuada, por tolre dits damnatges qui sen seguexen.

7. Item per quant la Majestat en dies passats cõfenti vna prouisio patent, ab la qual donaua licencia als dits sindics, e a qualseuol altres personas q̄ poguessen cercar, e haure los actes que poguessen trobar, per la justitia dels dits pagefos faents, e en Pere Flor de Vidreras del Vescomtat de Cabrera, hu dels dits sindics, e altres del dit Vescomtat, per que cercauan, e sentremetian de dits actes, foren vexats, ço es que lo batle, e lo sotsbatle de Vidreras parlan en lo mig de la plaça digueren, q̄ eils tenien consell contra lo senyor, en feren en questa, lo que era, e es contra veritat, segons diu dit Flor, car no parlaua fino de la sentència Reyal, e dels actes que haurien mes ester, e axi lo dit batle pres sine homens del ques entremetian en ferçar dits actes, los quals vuyte ab sagrant, e homenatge, e lo dit Flor penyõraren, dient q̄ eren cayguts en pena de vint y sine liras, per que parlauen cõtra lo senyor per los dits actes, lo que es contra tota justitia, atesa la dita prouisio, la qual dits oficials no ignorauen, supliquan perço a vostra Majestat, hi vulla prouoir, e manar al dit Almirant, que no vexi, ni eil, ni sos oficials a ningun que treball per la dita sentència, com en la forma de sus dita, e altrament los dits oficials del senyor Almirant hajan enjuats alguns, que treballan per lo dit negoci. Plau al senyor Rey manar, e mana al Almirant, que no empatxelos pagefos cercar sos drets, e si los dits homẽs son presos per dita raho, que els folte, e s'its han penyõrats, que los penyõras los sien tornadas, remetent la conexença de aço al Regent la Cancelleria, ab lo Theforer, o altre oficial Reyal.

8. Item per quant entre los senyors, e los homens de remença casun die insurgeyen diuersas questions, e debats, per las causas, e rahons en la Reyal sentència contengudas, per las quals los dits senyors trahen en juy lurs vassalls, e fan pledejar aquells, lo que es total destruccio dels dits pagefos, e homens de remença, qui ha loada, e emologada la dita sentència Reyal, perço supliquan a vostra Majestat, li placia per merce sua manar, esser scrit al Regent la Cancelleria, que tostemps que per causa de la dita sentència Reyal sera moguda alguna questio, o questions entre los dits senyors, e homens de remença, e de no remença, que a sumariament, e de pla, e senscrit,

las parts a ple de paraula oidas, aquellas desdiesca, e determen, administrant tostemps justitia entre las parts, no comportant si faça nenguna manera de proces, sino vistes las carras, e capbreus, e la sentència donada per vostra Alteza. Plau al senyor Rey que las tals causas se façan sumariament, e senscrits, axi com es suplicat: saluo que si han a donar testimonis, que aquells, e los articles sobre los quals se daran, se pugan posar en scrit a sola memoria.

9. Item supliquan a vostra Majestat, que ates que los sindics, e aduocats, e procuradors, e notaris, e altres que han continuament treballat, e treballan ab summa diligència per fer exigir los talls, que vostra Alteza fos pagada, e encara per lo be, e repos de tota la terra, per lo qual ha ha lexar lurs casar, e lurs sets propis, lexant aquells a total perditio, e jat sie per vostra Majestat sie estat manat fossen vits los treballs de cascu, e encara los danyes donats a alguns dels sindics, li placia prouoir, y manar, sien pagats los dits treballs integrament per anyadas, del que restara pagada vostra Alteza, asi que pugan sostenir lurs casar, e pugan sostenir los treballs. Plau al senyor Rey que los dits treballs sien degudament pagats. *Fuitque vestri pro parte Majestati nostra humiliter supplicatum, ut capitula praeincerta, & unum quodque ipsorum tanquam bonum Reipublicae dictorum pagentium de redimentia continentia concedere, & firmare de nostra Regia benignitate dignaremur. Nos vero huiusmodi supplicationibus tanquam rationi, & iustitiae consonis ammentes benigne, habito super his maturo, & digesto consilio, & deliberatione, virtute potestatis nobis reseruata in dicta nostra arbitrari sententia, corrigendi, declarandi, & interpretandi, nostras responsiones in fine vniuersusque dictorum capitulorum apposimus, & fecimus, prout ex earum tenore apparet. Id circo, &c.*

4. LO MATEIX en la pragmatica dirigida al Loctinent general, y altres officials dada en çaragoça a 9. de Ianer. 1488.

ENtes hanem per humil expositio a nostra Majestat feta per part de alguns sindics dels pagefos quis dien de remença, e mals vños, que com molts dels dits pagefos tengan, e posseescan, vltra lo mas principal en que habitan, alguns altres masos derrocats, als quals ells apellen masos morts, tenint, y cultiuant las terras de aquells, encara que las casar sien derrocadas, las quals antigament essent habitadas, los posseïdors eren tenguts en fer, e pagar remença, e mals vños, e que los senyors directes dels dits masos sesforçan,

sesforçan, en haure, e ferse pagar de cascu mas de aquells, tres sous de cens, o sexanta sous per la compensa adjudicada ab la sentència per nos promulgada sobre las remenças, entre lurs senyors, e lurs pagefos, lo que los dits pagefos pretenen esser prejudicial a eils, dient, que segos forma, e tenor de la dita sentència los dits tres sous de cens, e los sexanta sous de luytio son en satisfaccio, commutatio, e compensatio dels dits sis mals vños repartits entre aquells, asi, e a effete q̄ aquells qui no seran tenguts a algu dels dits sis mals vños, no paguen la dita peccunia, ni cẽs, e los qui seran obligats a algu, o alguns dels dits sis mals vños, en cõmutatio de aquells, o aquell paguen lo que pujaran a la dita raho. E que per consequent, encara que los dits masos ronecs antigament fossen obligats en pagar mals vños, que hara los pagefos qui los han adquisits sens prestatio de aquells, no son obligats en pagar los dits tres sous per foc, ni part de aquells, ni axi poc los sexanta sous. E perço han recorregut a nos per obtenir just, e oportu remedi de justitia. E nos volent que la dita nostra sentència sie inconcussament obseruada, perço ab tenor de las presents de nostra certa scientia, consultament vos diem, e manam stretament, que sobre la demada, o exactio dels dits tres sous de cens dels masos ronecs, façau seruar los pactes, e contractes, ab los quals los dits pagefos ha adquisits los dits masos morts, per forma que si ab los dits cõtractes nos mostrara los dits senyors haurese retenguts los dits sis mals vños, ni algu de aquells sobre los dits masos ronecs, que los pagefos no sie compellits en pagar los dits tres sous de cens, ni alguna portio de aquells. Empero si no hi haura pactes alguns, e los senyors se hauran retenguts sobredits masos ronecs los dits sis mals vños, o alguns de aquells, volem, e manam, que sie seruada la dita nostra sentència inconcussament, e que las presents quant sabem a interpretatio, o declaratio de la dita nostra sentència sien seruadas, e executadas, segons la serie, e tenor de ellas, en virtut del poder a nos reseruat, de interpretar, e corregir en aquella, durant temps de sine anys, e no façau lo contrari, per quant tenui cara la gracia nostra, e voleu no incorrer en la ira, e indignatio nostra e pena de mil florins dor a nostres cofrens applicadors.

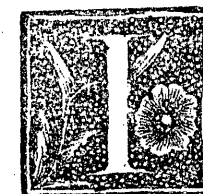
5. LO MATEIX en altra pragmatica dirigida al dit Loctinent general, y altres officials dada en çaragoça a 9. de Ianer. 1488.

PEr quant en lo sete capitol de la sentència per nos promulgada entre los senyors dels pagefos de remença de vna part, e los

pagefos qui solien esser de la dita condicio de la part altra, es declarat, que los dits pagefos sien tẽguts, e obligats prestar sagrant, e homenatge de propietat, tantas vegadas, quantas los dits senyors volran, o requeriran, e sie estada alguna dissenzio, o questio sobre la forma de las paraulas, ab las quals se ha de fermar dit sagrant, e homenatge, per tant, per remoure rotas differẽcias, en virtut del poder per nos retengut en dita sentència, ab tenor de las presents declaram, que lo dit homenatge se haja prestar sots la forma, e tenor de las paraulas següents. *Ego talis, talis parochia, attendens quod Serenissimus dominus Rex nunc feliciter regnans, cum sententia per suam Majestatem inter seniores ex una, & pagenses de redimentia, & malorum usum ex altera partibus declarauit, & sententiauit dictos pagenses debere prestare sacramentum, & homagium eorum dominis, prout continetur in septimo capitulo dictae sententiae tenoris sequentis. Item, &c. Interatur totus tenor dicti septimi capituli. Ideo recognosco vobis T. quod tenore T. mansum vocatum sic pro vobis, & ratione proprietatis mansi eiusdem facio, & presto vobis tanquam domino, & proprietatio illius sacramentum, & homagium ore, & manibus commendatum, secundum quod in dicto capitulo sententiae continetur, & declaratur, reseruatis vobis, & mihi omnibus iuribus per dictum dominum Regem sententiatis, & declaratis in, & cum dicta sententia, ad quam me refero. Deinde subiungantur aua quae pro ipso domino tenentur cum praestationibus censum, & altarum praestationum annualium, sequendo formam dictae sententiae. Pertant diem, e manam vos estretement, que la present nostra declaratio tengau, e obserueu, teni, e obseruar façau per tots inconcussament, sots las penas en lo compromis, e sentència contengudas.*

DE DELMES, PRIMICIAS, Y TASCAS. TIT. XIII.

1. ALFONS quart en la concordia feta ab lo braç ecclesiastic, dada en lo castell de la vila de la Torredoctauí del territori de Napolis a 16. de Ianer. 1451. Cap. 3.

Item ex causa conuentionis praesentis dictus dominus Rex constitetur, & recognoscit pro se, & suis successoribus, quo modo decimar, & primitias possesse, & detenta per dictas Ecclesias, ecclesiasticas personas, & religionem, & militiam Mõtesia

ecclia pertinerunt, & pertinent iure Diuino, pariter, & humano eidem, & quod ab inde vltio vltiam tempore super illis parte, seu partibus decimarum, & primitiarum quas dicitur Ecclesia, & ecclesiastica persona pro nunc possident, & detinent, impositionem aliquam quatuor solidorum pro libra, aut aliam maiorem, vel minorem, aut exactionem, collectam, demandam, aut aliam quamcunque sanctionem non facient, petent, aut exigent. Immo ipsa decima, & primitia per Ecclesias, & ecclesiasticas personas possessas, & detentat ad eas pertineant, & sint libera a quacunque contributione particulari, vel generali, in impositionibus, exactionibus, collectis, demandis, & sanctionibus predictis, & de consensu eiusdem domini Regis conuentum est, quod predicta corroborentur Bulla Sanctissimi domini nostri Nicolai Papa quinti, & Reuerendissimorum sacrosanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium, manibus subscripta ad futuram rei memoriam, in qua praesens capitulum inferatur, & quod in futurum, per successores dicti domini Regis non possit super praemissis contentis in hoc capitulo aliquid in dubium reuocari, quinimo teneatur quilibet eorum in principio sui regiminis praestare iuramentum de huiusmodi capitulo obseruando.

2. FERRANDO segon en lo priuilegi concedit al stament ecclesiastic dat en Montso a 2. de Setembre. 1510. Cap. 4.

LO stament ecclesiastic supplica a vostra Reyal Majestat, que sic obseruat, e confirmat lo acte de cort fet a nou del mes de Abril any mil quatrecent sinquantafis, en las cortis que en dit temps se celebraren en Barcelona per lo Serenissim senyor Rey don Ioan pare de vostra Excellentia, com ha lo dret general del Rey don Alfons de immortal memoria germa seu, contenint inter alia, que las decimas, y primitias possedidas per los ecclesiasticos se pertanyen a ells, tam de iure Diuino, quam humano, e que dit acte sic hagut per expressat. Plau al senyor Rey.

3. LOMATEIX en la pragmatica dada en Montso a 2. de Setembre. 1510.

Volent degudament prouir a la gran clamor que a nos es feta moltas vegadas, del manifest, notori, e public frau que molts fan contra Deu, e lur propria conscientia, en no pagar, y dar delmes, y primitias verdaderament dels fruits que nostre senyor Deu los dona,

e otras cosas de jus scriptas, e volent encara obuier a la perditio de las animas de aquells, qui oblidats de la salut lur comerer lo dit frau, e greu peccat, com sic per dret Diuinal, e humanal statuit, decimas, y primitia deure effer degudament, e sens frau dadas, e pagadas, e tota dilatio degacessar en dar aquellas, ab tenor de aquesta nostra Reyal pragmatica sancim, statum, e ordenam, que sots las penas de uall scriptas, tots, y sengles homes de la terra nostra hajan, e degan donar, e pagar als Prelats, Esglesias, y Capitols, monastirs, religiosos, rectoris, e altres ecclesiasticos, e als Magnats, Baros, cauallers, homens de paratge, e altres senyors a quis pertanga, delmes, e primitias, integrament, sens frau, e deductio de lauor, o sement, de balex, de treballs, o altra manera de retentio, o deductio de tots los fruyts de tota manera de blats, e sements, q̄ sobre la terra cullen, e cullir acostuma e per cessar frau ordenam, e inuolablement statum, que tots los homens de nostra terra fruyts cullints, e sperants, hajan, e sien tenguts de denunciar als senyors dels delmas, e primitias, o a lurs procuradors, balles, o collectors, yn die natural, almenys abans de batre, o partir de la era, que sien a veure mesurar lo blat, que en la era sera, de la qual era leuar nol pogan, sens que lo mesurar no sie fet deuant lo senyor de la decima, o collector de la decima, e si molts seran, dauant la major part, e si eguals seran deuant la hu de ells, o altri per ells. Si empero per tot lo die assignat, lo senyor, o altri per ell noy sera, la dita mesura sic feta dauant dos homens cap de familia de la parroquia sens frau, que ab veritat testifiquen al senyor de la decima veritat. E axi mateix sic entes, que si los senyors de las ditas decimas, y primitias de manan decima, o primitia de baleix, o altres immunitias que fan dels blats, pogan, e dega aquellas hauer, e consegur, tot frau que los cullints fruyt hi volguessen fer, cessant. E mes auant, pensants que es apartat de tota raho natural, e lo manament de Deu, no pagar los censos, tascas, agres, e tributs de las cosas emphiteoticas, que molt primer foren de aquells senyors, que reben los censos, tascas, agres, e tributs, que dels cultiuadors de aquells, ab la mateixa constitutio proucim, que tascas, agres, e parts de splets annuals, se paguen, e donen als senyors alodials feelment, e sens frau, denuntiant cascu ab iurament la quantitat dels fruyts cullits en lo chont es degut prestar las ditas tascas, e agres. E per quant molts son, aqui no no basta manament sens pena, per euitar tals peccats, e discordias, si algu contrasara a la present nostra Reyal pragmatica, vltra la excommunicatio axi general, com special nominatim que los Bisbes fer degan, cayga en pena de sexanta sous Barcelonesos, applicadors per dues parts al senyors quaiera fet lo frau, e si molts son al prosequint,

gunt, e per la tercera part a la cort executant: per los quals frau, e penas, los senyors de las decimas, o altres censos, agres, e tascas pogan recorrer primo als senyors de la iurisdiccion del loc, e si per tres jorns fadigats, no faran executio de las cosas de la present nostra pragmatica, ne recorregan a nos, e no s'fres officials, que dins tres dies, su mariamment, e sens proces hi digan prouir, no leuant perço en cas permes la executio als Bisbes, e a lurs vicaris, segons han acostumiat. E si sobre las ditas cosas sera demanat scorcoll de las casas dels fraudants, sic sens dilatio donat, e consentit. Excepcats pactes, e concordias, e sentencias arbitrals, e judiciales passadas en cosa iudicada, y costum immemorial tant solament en las cosas, y cota de delmar, manam se obseruen, y executen a la vngla, reuocant qualseuol abusos en contrariets. Per tant, &c.

4. LOMATEIX en la pragmatica dada en lo loc de Cantillana a 25. de Juny. 1511.

Recordamnos, que en la vila de Montso volent prouir en la forma del pagar, y respondre de las decimas que se han a dar dels fruyts que nostre senyor dona en lo Principat de Cathalunya, per la gra clamor que lauors nos fone feta, dels frau, quis cometen en la paga de ditas decimas, primitias, y tascas, donar certa forma coneguda en nostra oportuna prouissio, e pragmatica sancio, que fone dada en la dita vila de Montso a dos dies del mes de Setembre any propassat de 1510. segons que per aquella, a la qual nos refferim, pus extensamēt se conte: y per quant dedunt se a efecte, y deguda executio la dita nostra pragmatica, segons tenim informatio, se han moguts moltas diuersitats de parers, en la manera del entendre aquella, axi mateix pretenent se per alguns effer molt prauicial en alguns caps als poblats en dits Principat, y Comtats, sobre la qual se speran seguir moltas differentias, entre aquells, y los qui han a rebre ditas decimas, si per nos no fos declarada la dita pragmatica, volent perço prouir a deguda declaratio, reparatio, y esmenade aquella, en los caps sobre los quals es la dita contentio, a humil supplicatio del sindre a nos trames per la vegueria, y ballia de Gerona en lo dit Principat, ab tenor de la present, declarant, y corregunt, y esmenat la dita pragmatica, de nostra certa ciencia, expressament, y deslberada diem, sancim, y ordenam, e manam, quant en lo cap qui dispoñ sobre lo scorcoll faedor, que si algu, o alguns aqui pertanyera, instara que aquell se fet, se faga iuxta forma de la dita pragmatica, a despesas empero del tal instador, o instadors dels dits scorcolls, y no en altra manera, y si aquell

fer, se trobara frau algu en la casa que scorcollaran, lauors iunctament ab la pena sien pagadas las despesas del scorcoll, per los tals defraudador, o defraudadors. Mes auant, quant en que se ha proueit en la forma de denuntiar lo mesurar del blat, proueim que en los locs poblats de vehins, sic seruada la forma de la dita nostra pragmatica, empero en los masos, y casas que estan posadas en locs, y parts hermas, que no seran locs poblats si lo qui ha rebre las ditas decimas, primitias, y tascas no si trobara, volem que mesuren, y recullā dits blats ab interuentio de dues personas fiadas, que no sie de casa del senyor del blat, si las haura, y sino de dos personas de la dita casa, las mes principals, y fiadas, o vna si mes no ni haura, qui sic fiada, per ço que per medi de aquells, o aquella, mien sant iurament lo rebedor de ditas decimas, y primitias sic sabidor de la veritat. Itē qnāt en la exceptio que se posa en dita pragmatica. *De costum immemorial.* Declaram se entenga costum immemorial, a saber es, que sic introduit de tant lonc temps ença, que no sie memoria de homes en contrari. E quant en las paraulas que diu la dita pragmatica. *En las cosas, y cota de delmar.* Declaram, se entenga en la manera leguer, a saber es, que en las cosas que nunca se ha pagat delme, per costum immemorial, o sententia judicial, o pactes, y conuencions, que nos pague, sino de aquellas cosas, que solen pagar, y de las otras se seruen los pactes, consuetuts, y sentencias damunt ditas, y quant a la dita cota, declarant aquellas paraulas, diem, que si per costum immemorial, pactes, sentencias judiciales, o arbitrals, en algunas parts no es acostumat pagar de deu vna, sino de dotze, o quinze, o vint vna, per exemple, que en tal terra, o part se obseruen, y guarden las ditas sentencias, pactes e consuetuts immemorials, no empero entenem, que si alguns ab mala conscientia no hauran pagat lo dret de delme, en la manera de sus dita, a saber es de deu vn, o de dotze, o quinze, o vint, o altra cota acostumada pagar, que perço fossen per nostra pragmatica exempts, com nostra voluntat no sie, per la dita pragmatica manuir lo dret del delme, sino conseruar, y manar obseruar los antics pactes, sentencias, y consuetut immemorial de pagar lo cotar, que se acostumara pagar, entenents aquella en la manera de sus dita, manants, decerniats, y declarants, que de aci auant, en los caps damunt dits, la dita pragmatica se entenga, vsc, y execute en la forma de sus mencionada, e no en altra manera, derogant quant al efecte de la present, la dita pragmatica, en tot ço, y quant, se veura contradir a la present, restant en las otras cosas, en tota la força, eficacia, e valor.

5. CARLES en la pragmatica dada en Barcelona a 18. de Ianer 1520.

Decreta

Decreta sacrorum generalium concilio-
rum, & precipue que pro anticorū ob-
servantia canonum emanarunt, tanto
libentius amplectimur, atque a subditis nostris
quantum in nobis est observari curamus, quanto
pro nostri Regij officij cura ad hæc nos cognosci-
mus debitores, hinc est, quod cum Sanctissimus
in Christo pater dominus Leo Papa decimus, sa-
cro Lateranens. ac generalij approbante concilio, in
decima sessione ejusdem sacri concilij, per quan-
dam suam constitutionem incipientem *Regimi-
ni uniuersalis Ecclesia. &c.* Sub datis Romæ in pu-
blica cœmione in Lateran. sacrosancta Basilica so-
lemniter celebrata, anno incarnationis Domini-
cæ millesimo quingentesimo decimo quinto,
quarto nonas Maij, Pontificatus sui anno tertio,
inter cætera innouauerit, omnes, & singulas con-
stitutiones, quæ super decimarum solutione ha-
ctenus emanassent, ac illas prouide decreuerit,
deberi ab omnibus inuolabiliter observari, qua-
cumque consuetudine contraria nõ obstante, nos
constitutionem eandem, per quam non solum
Ecclesiarum, & ecclesiasticarum personarū, qui-
bus decimæ de iure Diuino debentur, indemnitati
sed, etiam earum quæ ad decimarum ipsarum
solutionem tenentur, quique varijs, & diuersis cõ-
suetudinibus, seu varijs abusus, & corruptelis, alijs
que exquisitis vijs decimæ ipsas fraudare, dam-
panda pernitæ veriti non sunt hæctenus, nec in
dies verentur, animarum saluti consulere volen-
tes, matura super ea, atque digestissima in nostro
sacro consilio præhabita consultatione, delibera-
te, & consulto, de que nostra certa scientia, ac mo-
tu proprio ratam, & gratam habentes, ac illi Re-
gium nostrum consensum nos, & successores no-
stros præbentes, volumus, & mandamus, ac ordi-
namus per præbentes, quas etiam vim priuilegij,
& concessionis in fauorem earundem Ecclesi-
arum, & ecclesiasticarum personarum habere de-
cernimus & declaramus, eandem constitutionem
in eodem nostro Principatu Cathalonie, ac Co-
mitatibus Rossionis & Ceritanie, quo ad solu-
tionem decimarum vt præfertur ab omnibus sub-
ditis nostris perpetuis futuris temporibus teneri,
atque inuolabiliter observari, siquæque plenum,
& integrum ab illius in Romana curia facta pu-
blicatione debuisse, & debere fortiri effectum,
absque alia de nouo facienda publicatione, seu
promulgatione: & nihilominus illam, & præsen-
tes publicari, & inter nostras Regias concessio-
nes, & priuilegia registrari mandamus. Futuroq;
propterea Locumtenenti nostro generali, Geren-
tibusque vices nostri generalis Gubernatoris in
eisdem Principatu, & comitatibus, nostri que Re-
gij consilij doctõribus, vicarijs, baiulis, subuica-
rijs, subbaiulis, cæterisque omnibus alijs officiali-
bus, ac subditis nostris, & eorum cuiilibet prouit-

ad eos, & ad quemlibet eorum pertinet, & expe-
ctat, ad penam duarum milium florenorum auri
de Aragonia, a quolibet contrafaciente irremissi-
bilibiter exigendorum, & nostris applicandorum
ararijs, ac sub ire, & indignationis nostræ incur-
sum districtæ præcipiendo mandamus, quatenus
constitutionem prædictam, quo ad solutionem
decimarum, vt præfertur teneant, custodiant, &
obseruent, ab alijs que teneri, custodiri, & observa-
ri inuolabiliter faciant in sua plena roboris firmi-
tate, & in causis quibuscunque, & in quibuscun-
que curijs, etiam in nostra Regia Audientia, intro-
ductis, indecisjs pendentibus, & quas de cætero
introduci, oriri, & emergere contigerit, secundum
constitutionis eiusdem dispositionem iudicent,
pronuntient, sententient, & declarent in omni-
bus, & per omnia, quotiens per eos ad quos deci-
mæ huiusmodi pertinent, & expectant, seu pertine-
bunt, & expectabunt in futurum, habitus de super
fuerit recursus, prædictas personas ecclesiasticas,
seu alias quascunque quarum inter sit, & earum
quamlibet ab omni perturbatione, violentia, mo-
lestatione, vexatione, damno, & impedimento
protegado, pariter & defendendo, omnes, &
quascunque personas cuiusvis conditionis, pree-
minentie, & status fuerint, culpabiles, tam circa
præpositæ pœnæ rigidam executionem, quam
alias taliter puniendo, quod cæteris cædat in ex-
emplum, quoniam sic volumus, & iubemus, ac etiam
pro maiori securitate perpetuo obseruare, & ob-
seruari facere per nos, & successores nostros sub
fide nostra Regia promittimus, in cæteris vero
volumus omnia in prædicta constitutione nar-
rata, in suo iure remanere, sic, & pro vt ante hu-
iusmodi concessionem erant. In cuius rei testi-
mouium, &c.

6. **L O M A T E I X** en altra pragmática
dada en Montsó a 10. de Septem-
bre. 1542.

Considerant, que per lo Catholic Rey
don Ferrando pare, y aui nostre de im-
mortal memoria, ab vna sua pragmática
sanccio dada en la vila de Montsó a dos dies del
mes de Setembre del any 1510. fone donada for-
ma al pagar de las decimas, la qual dita pragmati-
ca fone apres declarada en part, ab vnas letras pa-
tets del dit catholic Rey dadas a sinc de Iuny del
any mil sine cents y onze, en la vila de Sanctilla-
na, y attenents axi mateix, que per altra pragma-
tica nostra feta en las primeras Cortes per nos ce-
lebradas en lo monastir de sanct Francesc, en la no-
stra ciutat de Barcelona, fou per nos statut, y or-
denat, que fos obseruada la constitutio per nostre
sanct pare Papa Leo deze, en la dezeña sessio del
consell Lateranense, vult que rotas las leys axi Dini-
nas,

nas, com humanas disponen, quas las decimas
sienbe, y lealmente pagadas sens algun frau, per-
que de present esperuengut a notitia nostra, no
sens gran displicencia nostra, que molts dels po-
blats en los nostres Principat de Cathalunya,
y Comtats de Rossello, y Cerdanya, oblidats de
la propria salut de las animas, y postposat lo Di-
uinal temor, y nostre, no solamente no cessen de
cometre los fraus, que en lo pagar de ditas deci-
mas solian cometre abans de la data, o publica-
tio de las ditas pragmáticas del dit Rey Catho-
lic, sessio decima del dit consell Lateran, y de no-
stra Reyal pragmática del any vint, mes encara
quiscun die inuentan nouas, y exquisitas vias, y
formas pera poder los cometre majors, ab color
de costums, pretenent que son aprobats ab la di-
ta pragmática del any deu, en virtud de vna clau-
sula en ella contenguda, del tenor seguent. *Ex-
ceptis pactes, concordias, sententias arbitrals, y iudi-
cials passadas en cosa iurada, y costum immemorial,
transolament en las cosas, y cota de decimar ma-
nam se obseruen, y execucion a la vngla reuocant
qualseuol abusos en contrari fets.* Perço com se-
uulla que aquella se estada declarada com es dit
damunt, Nos volent remoure la demunt dita ex-
cusatio, y otras qualseuol ques poguessen pen-
dre per deffensio de dits fraus, en lo pagar dels dits
deletes, com ha inductiuas a peccats, declaram
aquella paraula, cosas, posada en la dita damunt
incertada clausula de la pragmática del dit Rey
Catholic, no esser conforme adret, quant als co-
stums, encara que sien immemorials, y per conse-
guent no esser estada ben posada, ne deute en res
fortirefecte, ans deutes reuocar, y annullar, o
mes propriamēt declarat nulla, com de feta reuo-
cam, annullam, y declaram nulla. En tot lo restat
empero aprobam la dita pragmática, y aquella
manam esser obseruada ensemps ab las damunt
ditas pragmáticas, y totas, y fengles clausulas en
ellas contengudas, innouant, y confirmanta que-
llas, si, y quant sic necessari.

7. **P H I L I P** Princep, y loctinent general de
Carles en lo acte de Cort fet a supplica-
tio dels staments Ecclesiastic, y
militar conuocats en la
Cort de Montsó
any 1553.

LOs Braços ecclesiastic, y militar de la pre-
sent Cort supplican a voftra Alteza, li
placia statuir, y ordenar, que lo acte de
Cort fet per lo Serenissim Rey don Iuan loctinēt
general del Serenissim Rey don Alfons quart de
immortal memoria, ab lo qual fone atorgada, y
confirmada la declaratio, y regonexenfa feta per
lo dit Serenissim Rey don Alfons, que las deci-

mas, y primicias poseidas per Ecclesias, y perso-
nas ecclesiasticas, y religiosas hauien pertangut, y
pertanyen a las ditas Esglesias, y ecclesiasticas
personas, y religiosos, per dret Diuinal, y huma-
nal, y la pragmática feta per lo Serenissim, y Ca-
tholic Rey don Ferrando segon de immortal re-
cordatio, sobre la exactio, y paga de las decimas, y
primicias, la data de la qual fone en la present vi-
la de Montsó a dos de Setembre mil sine cents y
deu, ab la declaratio feta per la Cesarea, Catholi-
ca, y Reyal Majestat ab la Reyal pragmática dada
en la dita vila de Montsó a deu de Setembre mil
sinecents quaranta y dos, sien inuolablemēt ob-
seruadas, eperque lo tenor de ditas pragmáticas
se notori, placia a voftra Alteza statuir, que aque-
llas, o lo effecte de aquellas se publicat ab cridas
per los caps de las veguerias del present Princi-
pat, y Comtats de Rossello y Cerdanya. Plau a la
Alteza.

**DE ACTIONS, Y OBLI-
GATIONS, CARTAS DE
COMANDAS, Y SCRIP-
TVRA DE TERS.
TIT. XV.**

1. **I A V M E** primer en lo priuilegi concedit a
la ciutat de Barcelona dat en Barcelo-
na a 4. de las Chalendas de Maig.
1269. Cap. 2.

Pæterea damus, & concedimus
vobis, & vestris in perpetuum, ac
etiam statuimus, quod si quis co-
mandam aliquam fecerit alicui cau-
sa portandi ipsam in vno viatico
tantum, & postquam de ipso via-
tico reuersus fuerit ille qui comandam receperit,
fuerit insimulcum illo qui ipsam comandam
sibi tradiderit, per decem annos in Barchinona, &
infra ipsos decem annos ipsam comandam no pe-
tierit, comandatarius ex tunc eandem petere non
possit, nec habeat firmitatem aliquam, nec valo-
rem instrumentum aliquod, si quod de ipsa co-
manda ostenderetur: exceptis tamen de huiusmo-
di statuto nostro, & concessione, pupillis minori-
bus quatuordecim annorum Mandantes, &c.

2. **L O M A T E I X** en la pragmática diri-
gida als officials de Barcelona da-
da en Serinyena pridie idus
de Agost any. 1271.

Intelleximus, quod cum aliqui homines
mercatores Barchinonæ faciunt viaticum, ad
quascunque partes, recipiendo comandas ab
H aliquo

aliquo, vel aliquibus ciuibus Barchinonæ, & in ipso viatico moriuntur, uxores illorum faciunt ipsas comandas suas, & ad se pertinere asserunt, & petunt ratione sponfaliuorum, vnde cum hoc sit contra omnem rationem, dicimus, & mandamus vobis, quatenus si forte casus prædictus acciderit, vel acciderit in futurum, non obstante petitione vxorum ipsorum mercatorum defunctorum, comandas reddi, & restitui faciat illis, qui ipsas eis tradiderint, & hoc ostenderit per publicum instrumentum, vel publica instrumenta, aut per testes sufficientes, & hoc aliquatenus non mutetis.

3. I A V M E segon en lo priuilegi concedit a la ciutat de Barcelona dat en çaragoça a 3. de Juny. 1304. Cap. 1.

Considerantes talem esse scriptam consuetudinem Barchinonæ, quod quilibet tenens comandam capiat pro comanda, dummodo ostendatur instrumentum contra eum purum, scilicet quod non sit ibi fideiussor, nec iuramentum, nec terminus, & si tale instrumentum ostendatur, non capitur, & dicta consuetudo fuerit legitima scripta, & approbata in Curia generali Barchinonæ celebrata per Illustrissimum dominum Regem Petrum bonæ memoriæ patrem nostrum, & dicta consuetudo fuerit aliquo tempore legitima, ad præscribendum vilitata, & interpretata in iudicijs per vicarium, & baiulum Barchinonæ, & littigantes coram ipsis, hoc scilicet modo, quod cum creditor ostendebat instrumentum comandæ purum in iudicio, in quo non erat terminus, iuramentum, vel fideiussor, & reus confitebatur simpliciter dictam comandam, non opponendo aliquam exceptionem, quod capiebatur dictus reus qui dictam comandam acceperat, & captus detinebatur vsque ad satisfactionem dictæ comandæ, si vero opponebat aliquam exceptionem peremptoriam, scilicet satisfactionis, pacti de non petendo, vel amissionis comandæ, alicuiusve fortuiti casus, vel diceret dictam comandam non esse reuera comandam, sed fuisse aliam contractum præter comandam, quod recipiebatur a tali reo firma iuris cum fideiussore, & non capiebatur vsque quo condemnatus esset per sententiam, quæ transiisset in rem iudicatam, pro vt hæc omnia, & singula pro parte vniuersitatis Barchinonæ nostræ fuerat magnificentia injuncta, pro parte cuius etiam didicimus, quod ex prædictis, propter calumnias, & malicias, & diffugia recipientium dictas comandas, fiunt, & generantur diuersarum causarum litigia gentibus onerosa, pariter, & dam-

nosa, & huiusmodi rei recipiētes comandas rumpebant fidem suam, & damnificabant in hoc valde creditores suos, credentes eas comandas, propterea consiliarij, & ciues Barchinonæ hanelantes ad bonum statum ciuitatis, & tranquillum, & cupientes iustitiam esse in ciuitate Barchinonæ, & extirpare calumnias a maleuolis hominibus, & calumniantibus, supplicauerunt nobis, vt huiusmodi calumnijs, diffugijs, & malitijs signaremur de remedio competenti eis, & ciuitati prædictæ ex Regia prouidentia, ac sollicitudine providere. Ideoque nos ad supplicationem pro parte dictorum consiliariorum, & proborum hominum ciuitatis præmissæ, habita desliberatione prouidimus super prædictis, & constituendo constitutum, & statumus perpetuo in dicta ciuitate Barchinonæ taliter obseruandum, quod si creditor comandam faciens ostendat in iudicio instrumentum comandæ purum, & reus nullam opponat exceptionem peremptoriam, quod capiat, & captus teneatur, quousque satisfactum fuerit creditori, si vero opposuerit dictus reus aliquam exceptionem peremptoriam, scilicet satisfactionis, pacti de non petendo, vel alicuius casus fortuiti, vel similis, quod in continenti habeat præstare ydoneum, vel ydoneos fideiussores, ad cognitionem iudicis ordinarij, recepta prius firma iuris, & assignentur sibi triginta dies, infra quos habeat proponere, & probare exceptionem suam, alias lapsis dictis triginta diebus, ex tunc ipse reus, & fideiussor ab ipso datus compellantur ad soluendum comandam petitam sine mora, & fiat executio in bonis dicti rei, & fideiussoris, seu fideiussorum ab eo datorum, & in continenti etiam capiat dictus reus, & tam diu captus teneatur, quousque satisfactum fuerit de dicta comanda. Verum tamen si dictus reus post dictos triginta dies velit probare dictam exceptionem, ipso existente capto, possit eam probare, & habere dilationes legitimas, provt ante huiusmodi constitutionem nostram probare poterat, & in hoc casu, actor non teneatur provide in alimentis reo, pendente dicta causa: & si reus elapsis dictis triginta diebus quandocumque elegerit potius soluere comandam petitam, quam captus existere, quod audiat, & a carcere dimittatur, valeatque ducere causam suam, & exceptionem probare, provt hoc erat ante huiusmodi nostram constitutionem fieri consuetum, quod eo casu actor teneatur dare, & præstare ydoneum fideiussorem, aut fideiussores, quod si reus possit probare dictam suam exceptionem legitime post triginta dies vt dictum est, actor, & fideiussor, seu fideiussores eius teneantur restituere dictam comandam, & vicarius habeat tertium suum finita dicta causa, nisi reus probauerit exceptionem suam, iubemus etiam, & statuimus,

statuimus, vt victus victori condemnatur in expensis, quæquam iuratum fuerit de calumnia per partes in dicta causa, non obstante vsu hæctenus obseruato.

4. L O M A T E I X en dit priuilegi. Cap. 2.

Item scientes ex dictorum ciuium assertione veridica, Barchinonæ esse consuetudinē confirmatam per dictum dominum Regem Petrum patrem nostrum bonæ memoriæ, quæ talis est. *Item concedimus capitulum, quod quicumque tenens officium, vel ministerium.* Ideo statuimus perpetuo obseruari in dicta ciuitate Barchinonæ, quod quicumque receperit aliquid ad officium suum, & requisitus coram iudicibus nostris ordinarijs non satisfecerit suo creditori, quod intelligatur pro abatu, & capiatur in continenti, & captus detineatur iuxta consuetudinem memoratam: & si reus opponat aliquam exceptionem peremptoriam, procedatur in ea in omnibus, & per omnia, sicut in capitulo superiori comandæ duximus ordinandum, ac etiam statuendum,

5. L O M A T E I X en dit priuilegi. Cap. 3.

Statuimus etiam, quod aliqua carta, quamquam pura sit scriptura comandæ, seu depositi, factæ, & facta alio non mercatori, vel non habenti officium mercandi, seu æmendi, & reuendendi per iudæos, quod contra huiusmodi debitores non procedatur per contractum comandæ, & sicut superius statuimus in veris contractibus comandæ, cum per iudæos huiusmodi instrumenta reputemus ficta, & simulata verissimiliter censeamus: presentem autem constitutionem, & sanctionem volumus etiam ad comandas factas, & ea quæ iam quis recepit ad officium suum, & pendentia facta trahi, & secundum hæc, negotia ipsa tam præterita, quam futura totaliter terminari, & per præsentem cartam nostram mandamus vicario, & baiulo Barchinonæ, &c.

6. L O M A T E I X en la pragmática dirigida al veguer, y balle de Barcelona dada en Tarragona a 17. de las Chalcaldas de Febrer. 1320.

Noueritis ad nostram Audientiam peruenisse, quod super solutione debitorum, & quantatum pecuniæ scriptarum sub pœna tertij in libris prædictarum curiarum vicariæ, & baiuliæ, ab aliquo tempore citra apponun-

tur exceptiones, & dilaciones quam plurimæ, in detrimentum, ac dispendium subditorum, ac terciorum, & iurium nostrorum non modicam lesionem, cumque nos huic subditorum, & iurium nostrorum indēitati provide velimus, ea propter vobis firmiter, & expresse dicimus, & mandamus, quod sollicite caueatis, ne super solutione dictorum debitorum, & dictarum pecuniæ quantatum sub pœna tertij vsque nunc scriptarum, vel imposterum scribendarum exceptionem aliquam nisi solutionis, aut satisfactionis aliquatenus admittatis, quinimo condico inter partes termino, aut per vos præfixo, seu aliis adueniente solutionis tempore, facto primitus retroclamo, seu secunda quærela, omni appellatione, seu exceptione, & excusatione, præterquam solutionis, & satisfactionis prædictis, pœnitus retroiectis, compulsionem solutionis dictorum debitorum, & quantatum pecuniæ, & terciorum nostrorum, tam in personis, quam in bonis protinus, & indilate fieri fortiter faciatis, in hisigitur taliter vos habere curetis, ne deinceps contra præsens mandatum nostrum subditi afficiantur, seu molestantur, & quod iura nostra nequeant deperire.

7. A L F O N S primogenit, y loctinent general de Jaume segon en la pragmática dirigida al veguer de Barcelona dada en Barcelona a 4. de las Chalcaldas de Maig. 1320.

Ad nostrum peruenit auditum, quod a dicto domino genitore nostro recepistis litteram sub hac forma. *Noueritis ad nostram Audientiam, &c.* Est autem nunc pro parte plurium creditorum quibus sunt scriptæ sub pœna tertij in libris prædictarum curiarum vicariæ, & baiuliæ, aliqua pecuniæ quantitates, humiliter propositum coram nobis, quod adhuc eorum indemnitati non est prouisum, ex eo quia debitores sic obligati indifferenter opponunt solutionis, ac satisfactionis exceptiones, quas se asserunt probaturos, & etiam si in probatione deficiant, petunt pronuntari, se plene probasse, & si contra eos pronuntietur, appellant semel, & secundo, vt saltem sententias, seu pronuntiationes contrarias habeant reportare, antequam compellantur ad solutionem prædictam, quod redundat in detrimentum, ac dispendium dictorum creditorum, ac subditorum domini Regis, ac iurium eiusdem non modicam læsionē. Nos itaque ad supplicationem dictorum creditorum, ac consiliariorum ciuitatis prædictæ, volentes quod per lites frustratorias subditi Regij non afficiantur, & vt cauillosis dilationibus obuictur, æquitate pensata sic duximus prouidendum, quod si debitores

qui dicta solutionis, aut satisfactionis exceptionem opponunt, de ea promptam fidem faciant per apocham, seu apochas de soluto, seu per publicum instrumentum in continenti, vel infra breues dies vestro arbitrio praefigendos, nullatenus solutionem facere compellantur. Si autem non per apocham, seu apochas de soluto, sed per testes dictam exceptionem asserant, se velle probare, quia causa moranda solutionis videntur eam opponere, cum non sit verisimile, debitores sic sub poena tertij obligatos velle soluere, quin apocham recipiant, vel publicum instrumentum, compellantur statim condicto inter partes termino, aut praefixo per vos, seu alias adueniente solutionis termino, facto primitus, vt in dicta littera domini Regis praemittitur retroclamo, antequam ad probandum per testes dictam exceptionem admittantur, soluere quantitatem, ad quam, vt praedicitur se sub poena tertij obligarunt, recepta tamen per vos ydonea cautione a creditoribus quibus fiet solutio, quod si debitores dictam exceptionem probauerint, possint quantitatem solutam recuperare, & absque littera, dicta que solutione facta, dictos debitores ad probandum si probare voluerint admittatis, propterea vobis dicimus, & mandamus, quod in debitis, seu quantitatibus scriptis iam, seu in posterum scribendis sub poena tertij in libris dictarum curiarum vicariae, & Baiularum, mandatum domini Regis praedictum, & prouisionem nostram inuolubiler obseruetis, non tamen in praemissis eos debitores intelligimus comprehendere, inter quos, & eorum creditores pendet nuncius, seu questio de eisdem, super quibus est per nos litteratorum iam prouisum.

8. P E R E. terc en la pragmática dada en Gandesa a 12. de las Chalendaras de Juliol. 1337.

Volentes subditorum nostrorum indemnitate obuiare, ad humile supplicationem consiliariorum, & proborum hominum ciuitatis Barchinonae nobis propterea exhibitam, sic praesentis scripti seruaendum perpetuo duximus, ac etiam ordinandum, quod quilibet cuiuslibet conditionis, vel sexus existat, qui se obligauit, vel de caetero obligauerit aliquid soluturum alicui sub poena tertij, in libris curiarum vicariae, vel Baiuli dictae ciuitatis, facto in dere troclamo, siue secunda quarela capiatur, & captus detineatur, quousque in eo in quo se obligauerit sub dicta poena suo satisfecerit creditori, non obstante quod ipse debitor caedat, vel velit caedere bonis suis. Mandantes, &c.

9. L O M A T E I X en la pragmática dirigida a tots, y fengles officials dada en Barcelona a 29. de Maig. 1353.

Cum sicut pro parte consiliariorum, & proborum hominum Barchinonae fuit etiam expositum coram nobis, personarum iurisdictionis vobis commissae submissas, quae sunt sub poena tertij obligatae in curia vicariae Barchinonae licet propterea requisiti per vicarium Barchinonae expressè capere recusatis, quamuis renuauerint suo foro, & non obstante quod iuxta ciuitatis ipsius priuilegium sunt per vos totaliter capiendi, ideo vobis dicimus, & mandamus, quatenus quotiens inde fueritis requisiti per dictum vicarium Barchinonae, nuntio, verbo, vel littera, tales personas ad poenam tertij obligatas in possessione curiae dictae vicariae, vel baiuli Barchinonae poenitus capiat, & faciat huiusmodi executionem nihilominus contra ipsos, & hoc aliquatenus non omittetis, nec super eis expectetis a nobis aliud mandatum.

10. L O M A T E I X en la pragmática dada en Barcelona a 23. de Febrer. 1380.

Volentes sicut expedit prouidere, quod vsantia Comitatum Rossilionis, & Ceritaniae, perquam obligati pro debitis ad captionem personarum capi inde consueuerunt, & capti etiam detineri, effectum pariat, ad quem fuit haec tenor, & est introducta, hoc est, vt captionis districtu praedicti sic capti soluere dicta debita compellantur, cum frequenter contingat, vt sumus veridice informati, quod plures ex eisdem captionibus liberantur, per remedium cessionis bonorum, ex quo effectus dictus tollitur, & dictorum debitorum creditoribus quod suum est subtrahitur, & auferitur, nam cessione bonorum tantum liberat a carcere, post sententiam condemnationis, eos qui suis creditoribus sententiae condemnationem soluere nolunt, qui casus condemnationis est poenitus dissimilis praesentis, quando quis pro debito voluntarie se obligat ad captionem, pro comoda enim, & scriptura tertij capti, non liberatur a carcere per dictum remedium cessionis, qui casus similes casui praesentis existunt, habito super his digesto, & maturo consilio, tenore praesentis prouidemus, & statuimus, ac pragmatically ordinamus, subditorum nostrorum utilitatem publicam in his prosequentes, quod tales capti, seu capiendi de caetero in Comitatu praedictis, propter cessionem bonorum quam faciunt, vel fecerint, & captionem minime liberentur, nec liberari valeant vilo modo, immo capti existant, donec in eo, in, seu pro quo ad captionem personae se obligarunt, suis satisfecerint creditoribus cum effectu, sic tamen quod

quod dicti creditores, praefatis debitoribus captis existentibus, alimenta, seu prouisionem, sicut per nos alias extitit ordinatum, vel prout de more curiarum in quibus capti fuerint fuit, & est assuetum praestare teneantur. Mandantes, &c.

11. L O M A T E I X en la pragmática dirigida a tots, y fengles officials dada en Perpinya a 24. de Noembre. 1355.

AD nostrum peruenit auditum, quod quaeplures, qui tam in contractibus pacis, & concordiae, quam in venditionibus censualium, & violariorum, necnon alijs contractibus, de eis obseruandis, & pactis, vel promissionibus in litis complendis, iuramenta, & homagia ore, & manibus commendata praestiterunt, adiectis etiam poenis peccuniarijs, tam nobis quam partibus si contrafacerent adquirendis, talem praesumunt sustinere malitiam, vel errorem, quod allegant nullam eis imminere poenam, si ipsa iuramenta, & homagia non obseruent, & poenas peccuniarias in huiusmodi venditionibus censualium, & violariorum appositas non debere, nec consueuissent exigi, vel leuari, tunc attendentes, quod securitas, & obligatio cum iuramento, & homagio facta in nostro Principatu firmissime reputantur, & crimen bauisae in vsaticis Barchinonae inter capitalia crimina enarratur, vt habetur in vsatice. *Ex magistratibus.* Quod que talis obligatio fortissima extimatur, multique sub tali iuramento, & homagij securitate, & praesidio confidunt, & intendunt sub pace quiescere, & latari: Et cum graue sit fidem fallere, & iuramenti, & homagij soliditatem, & vinculum rumpere, nihilque magis naturale existat, quam pacta, & fidem promissam firmiter obseruare, ea propter talium intentionem, huiusmodi malitiam, & errorem in contrarium excitantium detestabilem reputantes, vobis dicimus, & mandamus, tam nomine proprio, quam vt pater, & legitimus administrator incliti, & Mag. Infantis Ioannis Primogeniti nostri charissimi Ducis Gerunde, Comitisque Ceruarie quatenus quilibet vestrum infra sibi commissam iurisdictionem curetis, & faciatis iuramenta, & homagia obseruari, & eorum transgressores poenis debitis puniatis, poenasque peccuniarias in dictis contractibus venditionum, censualium, & violatorum app-

positas exigatis, si commissae fuerint, & leuetis, prout iustitia suadebit, & alias in praedictis faciatis, & procedatis, quod, & prout iuste, & debite fuerit faciendum.

DE COSSARIS
TIT. XVI.

1. A L F O N S segon en la pragmática dirigida als officials de Catalunya, dada en Barcelona a 13. de las Chalendaras de Agost. 1288.

Andamus, & dicimus vobis, quatenus si aliquis pirata, seu cossarius voluerit armare contra inimicos, quod assuretur, & caueat sufficienter in posse vestro, antequam de loco vbi armauerit recedat, quod non faciat malum in locis, seu rebus amicorum, vel treugarum, & antequam ad alia loca diuertat, reuertatur in eodem loco, vbi armauerit cum galione, seu ligno, & rebus omnibus quas coepit. Statuimus etiam, & volumus, quod aliquis officialis noster non possit habere, nec habeat partem in huiusmodi armatis. Praeterea volumus, & mandamus vobis, quod si forte constiterit, vel quod aliqui de piratis huiusmodi fecerint malum aliquid in locis, vel rebus amicorum, vel treugarum, illos capiatis in continenti, & captos detineatis, vt contra eos possimus procedere iustitia mediante, & res quas detulerit capiatis, & custodiatis, vt possint restitui illis, quibus fuerint depraedatae.

2. L O M A T E I X en altra pragmática dada en Barcelona dia, y any damunt dits.

MAndamus, & dicimus vobis, quatenus si de caetero contingat aliquos piratas applicare ad aliqua loca iurisdictionis nostrae cum praeda, ipsos visis praesentibus capiatis, & res quas aportauerint emparetis, & emparatas teneatis, donec veritas sciri possit, vtrum praedictae res captae per eos fuerint de loco pacis, vel treugarum, vt si fuerint de loco pacis, vel treugarum, quod possit inde restitutio fieri, vt fuerit faciendum, volentes, vt piratae qui armare voluerint, praedicta y donec assurentur.

LIBRE SINQVE DE LAS PRAGMATICAS, Y AL TRES DRETS DE CATHALVNYA.

DE SPOSALLES, Y MATRIMONIS. TIT. I.

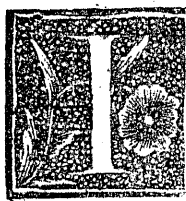
1. I A V M E primer en lo priuilegi concedit a la ciutat de Barcelona dat en Barcelona a 4. de las Chalendas de Maig. 1269. Cap. 1.

Nouerint vnuerſi quod nos Iacobus Dei gratia Rex Aragonum &c. & Comes Barchinonæ &c. Per nos, & nostros damus, & concedimus vobis consiliarijs, & probris hominibus, & vniuersitati Barchinonæ presentibus, & futuris, ac etiam statuimus in perpetuum quod si aliquis homo, vel foemina, constitutus, vel constituta infra ætatem viginti quinque annorum, vxorem, vel virum duxerit sine voluntatis patris sui, parentes non teneantur, sibi dare aliquid de bonis suis pro legitima, vel hæreditate, nisi de ipsorum processerit voluntate.

DE PRIVILEGIS DOTALS. TIT. II.

1. I A V M E primer en la pragmatica dada en Barcelona als idus de Setembre. 1241.

Lntelleximus, quod cum quidam sunt obligati in debitis, vel fidantijs tam Christianis, quam iudæis, absque firmamento, & obligatione vxorum suarum, ipse mulieres impediunt, & pœnes se detinent omnia bona dictorum virorum suorum, non obstantes quod bona prædicta sufficiant plenarie ad dotem, & sponsalium vxorum suarum, & vltra dictam dotem, siue sponsalium aliquid inde superauerit, volumus quod vxores ipsorum non impediant, nec pœnes se detineant omnia bona dictorum virorum suorum, sed statim primitus, & ante

omnia fiat extimatio bonorum, scilicet mobilium per vos, & facta extimatione rerum mobilium, fiat satisfactio mulieri de dote, seu sponsalio suo de rebus mobilibus, & si res mobiles non sufficiunt ad dotem suam, & sponsalium, fiat sibi eò plenentium de rebus immobilibus: ita que volumus, quod sit in electione mulierum, vtrum velint recipere bona mobilia, vel immobilia pro dote, & sponsalio earundem, & istud obseruetur, & teneatur in mulieribus commorantibus in ciuitatibus, & villis nostris, de alijs vero mulieribus non commorantibus in ciuitatibus, & villis nostris, volumus quod mulieres ipsæ teneantur recipere dotem, & ipsos salitium suum in bonis immobilibus quoniam volumus quod de bonis mobilibus fiat plenaria solutio iudæis, & alijs creditoribus dictorum virorum suorum, & postquam complementum sit inde factum, de eo quod residuum fuerit de prædictis bonis, & de mobilibus fiat solutio integra creditoribus de debitis suis omnibus prædictis.

2. L O M A T E I X en altra pragmatica dirigida als officials de Vilafranca dada en Barcelona a 8. dels idus de Agost. 1274.

Mandamus vobis, quatenus per aliquam quærimoniam quam aliquis iudæus proponat de aliquo Christiano, de decem solidis inferius, non sustineatis quod vxor illius Christiani firmet inde ius ratione sponsalij, nec ipsam super hoc audiat, quoniam nos volumus quod pro tam minima quantitate, per vxorem solutiones, in quibus viti earum tenentur, valeant impediri.

3. I A V M E segon en la pragmatica dada en Barcelona a 4. de les nones de Agost any. 1322.

Pro parte aliamæ iudæorum Tarregæ fuit expositum coram nobis, quod cum contingit vos ad instantiam, seu quærelas a iudæorum aliamæ prædictæ, seu singularium ex eis, ratione debitorum quæ eis debentur aduerſus debito

debitorum suorum bona procedere pro satisfactione, & solutione ipsis iudæis creditoribus facienda debitis ante dictis, vos executionem ipsam differtis in dictis bonis facere, ex eo quia vxores dictorum debitorum, se eidem executioni opponunt ratione dotium, & donationum propter nubtias earundem, quamuis matrimonium adhuc constet, nec ex inopia maritorum, vel alias eidem vxoribus competat actio pro dotibus, vel donationibus ipsis, quare fuit nobis humiliter supplicatum, vt in ijs dignemur de opportuno remedio providere: nos itaque supplicatione ipsa benigne admissa, vobis, & cui libet vestrum dicimus, & mandamus firmiter, & expresse, quatenus constito

vobis de debitis ante dictis, a prædictis executionibus non cessetis propter dictarum vxorum resistantiam, vel firme oblationem, ex quo esse eius repetendi dotem, & donationem propter nubtias vobis non constet, seu recepta cautione ydonea a dictis iudæis creditoribus, quod restituent id quod ex vi dictæ executionis perceperint, si, & cum apparuerit dictas vxores in eo potius ius habere, faciatis ipsis creditoribus exsolui protinus de bonis dictorum debitorum quantitates eis debitas, vt est dictum, in ijs taliter vos habendo, quod propter defectum iustitiæ, dicti iudæi aliamæ prædictæ ad nos necesse non habeant recurrere iterato.

LIBRE SISE DE LAS PRAGMATICAS, Y AL TRES DRETS DE CATHALVNYA.

DE TESTAMENTS. TIT. I.

1. P E R E terç en lo priuilegi e concedit a la ciutat de Barcelona dat en Barcelona a 14. de las Chalendas de Noëbre. 1339.

Debita meditatione pensantes, qualiter ex insufficientia, seu ignorantia aliquorum notariorum plura testamenta rationibus infra scriptis possent de facili viciari, ac etiam annullari, quod nedum in testantium, verum etiam quæ plurium aliorum dispendium redundaret, idcirco, cum inter sit reipublicæ præmissis quæ ex hoc possent imminere dispendijs, provisione Regia obuiare, tenore præsentis cartæ nostræ perpetuo valituræ, ad supplicationem humilem pro parte consiliariorum, & proborum hominum ciuitatis Barchinonæ propterea nobis factam concedimus, statuimus, ac etiam ordinamus, quod ex quo testator, seu alius quicunque disponens ultimam voluntatem fuerit testabilis, & capaces heredes in situerit, tale testamentum, seu quæuis alia cuiuslibet vltima voluntas, non sit, nec possit dici nullum, siue nulla, seu valeat annullari, dato quod personæ quæ de iure communi institui habent prætereantur, siue exheredentur, vel de postumo,

vel de postumis mentio nulla fiat, & dato etiam quod aliqua solemnitas iuris, quæ in eis requiritur ommissa fuerit, in toto testamento, seu alia vltima voluntate, vel aliqua eorum parte, ex quo in ipso testamento, vel vltima voluntate fuerint duo testes, vel plures etiam non rogati, & ipsum testamentum, seu alia quælibet vltima dispositio fuerit in publicam formam redactum, seu redacta ita tamen, quod ipsis personis quæ institui habent, vel de quibus mentio est fienda ius saluum remaneat super legitima, nisi fuerint iuste præteriti, ac etiam exheredati. Statuimus etiam, & ordinamus, quod licet hæres scriptus non adeat hæreditatem, vel adita repudietur, vel alias quocunque modo, & qualitercunque deficiat hæres ipsius defuncti vniuersalis, ab initio, vel ex post facto, seu ex interuallo, nihilominus in omni casu, ex quo testator, vel alius disponens aliam vltimam voluntatem fuerit testabilis, valeant legata, & fideicommissa, & cætera per aptum testatorem disponere in testamento, seu quæuis alia vltima voluntate, dum legata, & fideicommissa facta sint capacibus, seu alia quæuis dispositio in capaces. Mandantes, &c.

DE LEIXAS PIAS. TIT. II.

1. C O N C O R D I A entre lo Rey en Jaume segon, e Pau Bisbe de Barcelona feta en Barcelona a 5. de las Chalendas de Octubre. 1315.

H 4. Noue

Nouerint vniuersi, quod suborta quæstione inter ecclesiasticum, & secularem forum Barchinonæ, an de legatis ad pias causas secularis forus possit se intromittere quomodo, Ecclesia asserente ad eam spectare dumtaxat, finaliter, vt cessarent impedimenta, quæ propter contentionem cognitionis, & executionis testamentorum, & reliquorum ad pias causas aliquando præstabantur, in graue animarum periculum defunctorum, & in viuorum scadalum, & iacturam, extiterit inter illustre dominum Iacobum Dei gratia Regem Aragonum, Valentiarum, Sardinie, Corsicæ, ac Comitum Barchinonæ, & Reuerendum in Christo patrem Dominum Pontium per eandem Episcopum Barchinonæ concordatum pro se, & successoribus suis, quod si secularis curia super relictis ad pias causas requiratur specialiter, & expresse, quod possit se intromittere, cognoscere, diffinire, & exequi, dum tamen manumissores, & executores testamentorum, & testantes de foro seculari existant, si prius secularis curia, quam ecclesiastica requiratur: ita tamen, quod licet ipsa curia secularem generalem commissionem fecerit super talibus relictis ad pias causas, siue in vno testamento, siue etiam in diversis, si curia ecclesiastica singulariter requiratur, antequam quærelator singulariter adiuerit curiam secularem, ipsa curia ecclesiastica primitus requisita, possit se inde intromittere, & cognoscere, & exequi per censuram ecclesiasticam, non obstantibus quod de facto manumissoriarum, de qua est, vel erat ipsa quærela specialis, facta fuerit per secularem curiam commissio generalis. Si vero prius ecclesiastica curia requiratur specialiter, & expresse, ipsa sola cognoscat, & decida, ac cum censura ecclesiastica exequatur, absque impedimento aliquo curiæ secularis, hoc addito, & condito expresse, quod si fraus non comitatur per aliquam curiam, sed quod vna curia iuuet aliam, si necesse fuerit in prædictis. Per prædicta autem non intelligatur derogari in aliquo domino Episcopo memorato, & successoribus suis, qui netiam ex suo officio possunt visitando parochiales Ecclesias ciuitatis, & diocesis Barchinonæ, & alias ex officio, sine visitatione inquirere, & procedere generaliter, prout de iure sibi competit contra manumissores, seu testamentorum executores, & eorum hæredes, quæ legata ad pias causas, & testamentorum aliqua vota pia negligunt ducere ad effectum, & eos per censuram ecclesiasticam cogere ad reddendam de talibus rationem, & quin possent procedere contra tales, & in die ramis, palmarum, & ceterarum Domini monitiones facere generales, dum tamen per tales inquisitiones ex officio faciendas, non possit in hiberni per Episcopum curiæ seculari, quin se intromittat, cognoscat,

& decida, & exequatur, in, & de negotiis pro quibus ipsa secularis curia fuerit, vt est dictum, primitus requisita, ad cuius autem rei memoriam, & perpetuam firmitatem, præfati domini Rex, & dominus Episcopus mandauerunt fieri duo publica instrumenta, per alphabetum diuisa, alterum habendum, & tenendum per ipsum dominum Regem, & alterum habendum, & detinendum per Episcopum memoratum, suorum propriorum sigillorum appendicio munimine comunita.

**DE LEGITTIMA, E DII-
VISIO DE AQVELLA.
TIT. III.**

1. **P. E. R. E.** terç en la pragmática dada en Barcelona a las Chaldendas de Març. 1343.

At tendentes pro parte dilectorum, & fidelium nostrorum consiliariorum, proborum hominum, & vniuersitatis ciuitatis Barchinonæ, fuisse nobis cum instantia supplicatum, vt cum consuetudo sit scripta Barchinonæ tenoris sequentis *Item quod hereditas defuncti diuidatur in quindecim partes, & quod octo partes legitima sint.* Dictaque legitima sit minus magna, & redundet plerunque in dispendium plurimorum, hæreditateque ciuium ad nihilum faciliter deducantur, diggaremur eadem modificare, ac etiam temperare, Nos vero huiusmodi supplicationi fauorabiliter annuentes, annullantes, & tollentes quo ad hec dictam consuetudinem, de expresse tamen consensu, & voluntate dictorum consiliariorum, proborum hominum, & vniuersitatis Barchinonæ, tenore præsentis cartæ nostræ concedimus, statuimus, ac etiam ordinamus perpetuis temporibus obseruandum, quod loco legitime dictarum octo partium, sit legitima de cætero quarta pars dumtaxat hereditatis ipsius. Mandamus igitur, &c.

2. **L. O. M. A. T. E. I. X.** en lo priuilegi concedit a la ciutat de Barcelona a les Chaldendas de Maig. 1343.

Considerantes qualiter pro parte consiliariorum, & proborum hominum vniuersitatis ciuitatis Barchinonæ fuit nouiter propositum coram nobis, quod in ciuitate ipsa a modico tempore citra accidit, quod quidam nepotes, siue nets, mortuo eorum patre, vel matre, & subseque ter mortuo auo, seu auia eorum, petunt legitimi

legitimam, aut supplementum eius in bonis dicti auj, seu auig, allegando quod donationes propter nubias datas patri, vel dorem matri donatam in compotum legitime, admittere, seu recipere non tenentur, propter quod fuit nobis humiliter supplicatum, vt cum hoc valde durum, & inconueniens sensetur, dignaremur super eo decem remedium adhibere, nos igitur supplicatione admissa prouidemus, statuimus, ac etiam ordinamus perpetuo, quod talis allegatio nullatenus admitatur, quin potius ipsa non obstante, iam dicti nepotes, donationem patri propter nubias, seu dorem matri donatam, in compotum legitime admittere teneantur. Mandantes cum presenti, &c.

**DE INVENTARIS.
TIT. III.**

I. **I. A. V. M. E.** segon en lo priuilegi concedit a la ciutat de Barcelona, dat en Leyda a 4. de las Chaldendas de Juliol 1317.

Considerantes, quod pro parte consiliariorum, & proborum hominum ciuitatis Barchinonæ fuit coram nobis monstratum, quod licet in dicta ciuitate Barchinonæ, & eius vicaria sit, & fuerit consuetudo, vsus, & obseruantia hæc tenore sine contradictione aliqua obseruata, quod inuentaria per tu-

tores, & curatores pupillorum, & adultorum, & per alios qui ipsa inuentaria facere possunt, & debent, fuerunt confecta, & conficiuntur sine conuocatione creditorum, & legatariorum, & quod ex ipsis inuentarijs per dictos tutores, & curatores, & sub eorum nomine confectis, iuuatur ipsi pupilli, & adulti in eo quod non tenentur creditoribus hereditatum suarum, vltra vires hereditarias respondere, & pro ipsis inuentarijs sic confectis fuit adhibita, & adhibetur super premissis, & in omnibus plena fides, tamquam rite, & legitime factis, nunc aliqui iuris periti, seu alij nituntur, & intendunt ipsam consuetudinem, vsus, & obseruantiam iudicium reuocare, & propterea ex parte consiliariorum, & proborum hominum prædictorum fuerit a nobis suppliciter postulatum, quod dictam consuetudinem, vsus, & obseruantiam, vt antiquam, veram, & notoriam mandaremur inconcuffe, & firmiter obseruari. Ideo conspicientes, & intendentes circa vtilitatem, & bonum statum dictæ ciuitatis, & vicariæ suæ, ac ciuium, & incolarum eiusdem, ad supplicationem dictorum consiliariorum, & proborum hominum cum hac præsentis nostre cartæ iam dictam consuetudine, vsus, & obseruantiam, prout supra largius declarata, & allegata sunt laudamus, corroboramus, ac etiam approbamus, & ea ex certa scientia decernimus ab omnibus in dicta ciuitate, & eius vicaria inuolubiler, & quocumque reiecto dubio perpetuo obseruari. Hęc igitur nedum ad futura, sed etiam ad præterita, & pendētia negotia intelligi volumus, & iubemus, Mandantes, &c.

**LIBRE SETE DE LAS
PRAGMATICAS, Y AL-
TRES DRETS DE
CATHALVNYA.**

**DE SUPPLICATIONS DE
SENTENTIAS. TIT. I.**

1. **P. E. R. E.** terç en la pragmática dada en Barcelona a 27. de Agosto 1373.

Quoniam non est malitij hominum indulgendum, neque fugam detenti, seu qui sententialiter in consilio, seu auditorio Cancellarij Regi subcubuerit, sub conuenientia est confouendum ad inuestigandas vias lubricas, quibus luce Regalis iudicij non con-

tentus, & quod sententialiter sit deuictus, seu subcubuerit, vt est dictum, ad perdendam substantiam sui victoris, faciat expensas, & in vexationibus, alias exactionibus indebitis deuasari. Habito igitur super his deliberatione matura, pleno nostro consilio prouidemus, ac perpetuo ordinamus, quod deinceps, & quodcumque in curia nostra post prolationem alicuius sententiæ, pronuntiationis, vel declarationis per nos, seu in personam nostram per alium quemcumque ferendæ, contigerit supplicationem porrigi de eadem sententia, pronuntiatione, seu declaratione, retractando, resoluedo, seu aliquo modo corrigedo, non aliter ipsa supplicatio admittatur, nisi prius talis supplicans

ydoneam in dicta curia prebuerit cautionē, quod casu quo in causa eiusdem supplicationis subcūbat, expensas fendas, & damna sustinenda per alteram partem occasione dictæ causæ soluet, & refarciet integritē, & complete.

LO MATEIX en altra pragmática dada en València a 22. de Setembre. 1382.

EXperientia, quæ est omnium rerum magistra, sæpius in apertum produxit, quod post sententias latas per nos, seu in personam nostram per nostros Cancellarium, Vicecancellarium, seu nostram Regentem Cancellariam in consilio nostro, super litteribus que in ibi, seu in nostra curia pertractantur, seu resumuntur, seu alias, pars contra quam tales sententia sunt promulgatæ, per viam supplicationis, seu simplicis querelæ, aut alias, ad nos habet recursum. Nosq; quandoq; ad dictæ partis instantiam, vel importunitatem, aut aliàs, dictas sententias facimus recognosci, vnde sequitur, quod partes ipsæ in litium præteritarum reuincuntur. Sunt etiam alij qui pro dictis sententijs infra terminum decem dierum sicut eis de iure licet ad nos supplicant, eorum supplicationem malitia concussa prosequi non curantes, ex quo dictæ sententiæ aliquantulum remanent in suspensio. Idcirco, nos volentes malitijs hominum obuiare, & ne partes sumptibus, & expensis fatigentur, habito super his maturo, & digesto consilio, tenore præsentis prouidemus, statuimus, & ordinamus de his sanctionem pragmaticam facientes, quod de, seu pro sententijs per nos, seu in personam nostram per Cancellarium, Vicecancellarium nostros, seu nostram Cancellariam Regentem in nostro consilio, & alias in curia nostra latis vsq; in hodiernam diem, seu quod de cetero proferri contigerint, quascunq; vniuersitates, siue personas, si pro eisdem infra decem dies post prolationem ipsarum continue secuturos non fuit, seu non fuerit supplicatum, non possit ex post ad nos, vel officiales nostros inde recursus haberi, nec talis ad nos pro his recurrēns per nos vllatenus audiatur, immo illi volumus nunc pro tunc viam præcludi agendi, & illum volumus incidere in poenā duorum mille florenorum, pro qualibet vice, qua ad nos, vel officiales nostros recursum habuerit pro premissis, cuius medietatē nobis, & filio nostro, & aliam medietatem parti in cuius fauorem dictæ sententiæ latae sunt, vel fuerint adquiri volumus, & iubemus. Ordinamus etiam, & statuimus pragmaticæ, quod si a sententijs ferendis, vt est dictum, infra dictos decem dies ad nos fuerit supplicatum, pars supplicans infra vnum annum a die dictæ supplicationis in antea continue secuturam, causam eiusdem supplicationis prosequi teneatur, & ipsa

causa infra dictum annum debeat determinari, aliàs lapsodictō anno ipsa sententiæ, & in re transcant iudicatam, & pro transactis in rem iudicatam habeantur, prætextu præsentis pragmaticæ, quam vigorem legis, in omnibus volumus obtinere. Et nihilominus huius seriē reuocamus, cassamus, irritamus, & annullamus omnes, & singulas cōmissiones per nos factas vsq; nunc, seu quæ de cetero nos facere contigerit super supplicationibus factis, seu fiendis nobis a dictis sententijs, contra formā ordinationis, & pragmaticæ præsentis, seu pro recursum ad nos, vel officiales nostros habito, seu habendo pro eisdem iudicibus, & cōmissarijs quibuscunq; inde assignatis, seu assignandis, exceptis inhibentes, ne dictis cōmissionibus aliquatenus de cetero vtantur, nec se intromittant de eisdem. Mandantes, &c.

DE APPELLATIONS,
E NVLLITATS DE SENTENTIAS. TIT. II.

1. ALFONS terç en la pragmática dirigida al veguer, y balle de Barcelona dada en Osea a 5. dels Idus de Juliol 1330.

Relatione per fideles nostros Arnaldum Benedicti consiliarium, Bernardum de Marimūdo, & Arnaldum Duzay nuntios ciuitatis Barchinonæ ad nostram præsentiam nouiter destinatos percipimus, quod licet iuxta cōstitutionem per illustrissimum dominum Iacobū recolendæ memoriæ Regem Aragónum patrem nostrum in generali curia editam, & per nos confirmatam, atq; iurata cōsilio super executione sententiæ dato appellari non possit, attamen cum vose executionem ipsam iuxta dictum cōsiliū facere vultis, pars contra quam dictum cōsiliū latam est, præterdit executionem ipsam nō fieri vt deberet, ob quod vos dubitando super modo, & forma executionis ipsius, vultis habere cōsiliū ab aliquibus iurisperitis ciuitatis iam dictæ. Quo consilio per ipsos iurisperitos vobis dato, pars contra quam datum est ab eo appellat, asserendo hoc fieri posse, cum dicta cōstitutio non ad hoc se extendat, & propter appellationes ipsas gentes afficiuntur laboribus plurimis, & expēsis. Quo circa, ad supplicationem humilem propterea nobis exhibitam, volentes subditorum nostrorum indebitis oppressionibus obuiare, tenore præsentium statuendum ducimus, perpetuis temporibus obseruādū, quod sicut a consilio appellari non potest, similiter a consilio dato super modo, & forma executionis petiti nō possit per aliquem appellari, nec admitta-

admittatur aliqua nullitas, seu exceptio super eo, quin potius executio ipsa illico fiat, non obstante exceptione quacunq;, iuxta consilia vobis data, hæc enim extēdi volumus ad negotia præsentia, pēdentia, & futura, vt finis litium conquiescat, & malitijs quorumlibet obuietur. Mandantes, &c.

MARTI en la pragmática dirigida a tots, y sengles officials dada en çaragoça a 9. de Juliol 1398.

ENtes hauem, de que si axi es som molt marauellats, que algus sotsmesos nostres lecs, per fets, o negocis lecs, e encara tocants interes nostre, e de nostra Cort, o de aquells descēdēts, quāt son decayguts. de las questions q per aquells han menadas, per vera malitia, e per vexar la part que contra ells ha obtengut, de grās messions, e despesas, no attenents quant es gran preiudici nostre, e de nostres preeminencias, e Regalias, se appellan en Cort de Roma, obtinēts de aquella citatorias, e altras prouisions no degudas, en gran damnatge, interes, e prejudici de nostras Regalias, e preeminencias demūditas. E com tals cosas per las ditas rahons, e moltas altras que explicar no curā, ne dejan esser per nos soffertas, mas fortment esquiuidas, punidas, e corregidas, ab la present prouem, sancim, ordenam, e manā a vosaltres, e a quiscun de vosaltres, tant expressament com podem, sots encortiment de nostra ira, e indignatio, e encara sots pena de deu milia florins dor de Arago a nostres cofres applicadors, que inhibiscats, e vedets, ab grans, e forts penas, q alcun nostre natural, o sotsmes nostre del dit Principat, per fets alcuns laics, o concernents aquells, o de aquells deuallāts per qualseuol manera, nos gos daqui auant appellat en Cort de Roma, ne citar, o tirar hi la part, e si peruentura es estat fet per alcu, o alcuns lo contrari, aquellas tals appellations no proseguescan, ans las reuoquen encōtinēt, e de fet, manets no resmenys a tots, e qualseuol scriuans, e notaris, que de las ditas appellatio, o appellations, ne encara de protestes, requēstas, o citations no façan, o gozen fer cartas publicās, ne presenten, o gosēn presentar las citations damūditas. E no resmenys manets a aquells qui per la dita raho son, o seran citats, sots aquellas majors penas queus patra, que per raho de tal, o tals citations, per proseguir aquellas, o en altra manera no iscan de nostra senyoria, e si peruentura per qualseuol dels demūditats sera fet lo cōtrari, e o que per res no es presumidor, exigiat encontinent, realment, e de fet las penas que per la dita raho los haurets imposadas. E no resmēys prenat aquells, e presos, e be guardats a lurs mē-

sions, e despesas los remetats a nos, hont q siam, que daquells farē tal castic, com demerexen vsurpadors, violadors, o trancadors de nostras preeminencias, e Regalias, e per tal que de aço alcu no puxa ignorantia allegar, fets publicar ab veu de cida la present nostra ordinatio per los locs acostumats, sotsmeses a la jurisdicchio de calcun de vosaltres.

DE EXECVTIO DE CO;
SA IVDICADA.
TIT. III.

1. PERE terç en la pragmática dada en Barcelona a 14. de las Chalendas de Noembre any 1339.

Digne agere credimus, dū cura sollicitudinis Regiæ erga bonū statū Reipublicæ dirigentes, resecatis superfluis, & malitiosis, ac litigiosis aufractib; illa cōstitutum per que subditorum inquietudinibus, ac vexationibus prouidetur. Igitur attendentes, qualiter pro parte consiliariorum, ac proborum hominum ciuitatis Barchinonæ nobis fuit nouiter humiliter supplicatum, vt cum iuxta cōstitutiones locales ciuitatis ipsius super executionib; sententiarum, debeant per ordinarios assumi, seu assignari duo iurisperiti in cōsiliarios, & super modo, & forma dictarum cōstitutionum remaneat dicti duo consiliarij, & nihilominus duo alij adiungantur, & huiusmodi adiunctio sit superflua, & magni tēdij, quod contingit in cōgregando plures iurisperitos, dignaremur super eo de salubri remedio prouidere, Nos itaq; supplicatione ipsa benigne suscepta, tenore præsentis cartæ nostræ concedimus, statuimus, ac etiam ordinamus perpetuis temporibus obseruādum, quod de cetero in dictis executionibus sententiarum non adsint nisi duo primi iurisperiti, qui debeant, & possint dicere, & cōsulere super modo, & forma, & quod remaneant inibi consiliarij, donec illa executio, ad quam primitus fuerant assignati, habeat complementum, quos quidem duos iurisperitos primo salario cōtētari volumus, & iubemus: quæ iudex qui sententiam tulit, de qua executio fieri habebit, non debeat in dicta cognitione adesse, vt omnis suspicio quæ præterdi posset contra eum, prætextu affectionis sententiæ quam promulgauit tollatur, & poenitus adimatur. Mandamus itaque, &c.

DE ALIE.

DE ALIENATIONS FE-
TAS EN FRAV DE CREE-
DORS. TIT. III.

I: IOAN Princep, y Loctinent general de
Pere terç en la pragmatica dada en
Gerona a 18. de Octubre.
1384.

Ogit nos iustitiæ debitum, vt ne-
dum subditorum damna, frau-
des, & pericula auferamus, verum
etiã materijs vnde peruenire pos-
sunt, toto studio, & viribus obtue-
mus. Considerantes igitur in ci-
uitate, & vicaria Gerundæ ab aliquo citra tẽpore
quendam vsũ, immo potius abũsum reprobata-
m, hætenus per nonnullos debitores fuisse in-
troductum, videlicet, quod pro auferẽdo eorum
creditoribus debita, aut pro impediendo ne cõtra
ip̃os debitores executio prompta fieri possit, do-
nationes, venditiones, & alias alienationes de
eorum bonis, atque rebus mobilibus, vel se-
mouentibus, aut fructibus, seu expletis pos-
sessionum eorundem sæpe faciunt, possessionem
corporalem, vsũ, & ademptiuum illorum bo-
norum sic alienatorum pœnes se retinendo, &
cum instrumentis publicis se precario, aut in co-

manda illorum in quos ipse fiunt alienationes te-
nere, pro colore eorum cõfitendo, vnde cum in-
formatione habita tam a iurisperitis, notarijs, &
alijs personis expertis, reperimus tales donationes
in damnum, atque fraudem dictorum eorũ cre-
ditorũ, & ad auferendum eorum ius fieri potius,
quam alia de causa, & a iure fictæ tales alienatio-
nes, quorum possessio pœnes alienãtes remanet,
reputentur, nostraq; interit talibus exquisitis, &
excogitatis coloribus, maquinationibus, atque
fraudibus salubriter prouidere. Tenore præsen-
tis, maturo, & digesto consilio habito super his,
providemus, & etiam ordinamus, quod si forte
quicunq; & per quascunq; personas tales dona-
tiones, venditiones, & alienationes in iudicio, vel
extra iam factæ, vel in posterum fiendæ exhibitæ
faciant, seu ostendat, & præimpediendo aliquam
executionem, quæ ex debito iustitiæ ad instantiã
aliquius creditoris, seu alias fieri habeat cõtra illũ,
vel illos qui dictas tales donationes, venditiones, &
alienationes facerẽt cuicunq;, eisdẽ minime ob-
sistẽtibus executio fieri valeat cõtra eos, & bona
eorũdem, prout fieret, & prout fieri posset, ante-
quam dicta ficta donatio, seu venditio, vel aliena-
tio præmissorum omnium facta esset, Nos enim
tales donationes tanquam fictas, & simulatas, ac
in fraudem creditorum factas declaramus irritas,
atq; nullas. Mandantes, &c.

LIBRE VVYTE DE LAS
PRAGMATICAS, Y AL-
TRES DRETS DE
CATHALVNYA.

DE VIOLENTIA, E RES-
TITVTIO DE DESPVL-
LATS. TIT. I.

I: FERRANDO segon en la sententia arbi-
tral dada en Barcelona a 5. de Nocu-
bre 1481. en virtut de
acte de Cort.

LOS noms de nostre Senyor Ie-
su Christ, e de la humil, e glorio-
sa mare sua humilment inuocats.
Nos don Ferrãdo, &c. Vist lo po-
der a nostra Majestat per la Cort
general en la present ciutat con-
uocada, que de present en aquella se celebra, attri-

buit, en, e sobre los interessos, e differentias que
eran, e son de part a part, prouenints per causa de
las passadas turbations del Principat de Catha-
lunya, lo qual poder a nos per la dita part attribuit
es del tenor seguent. *La Cort general del Principat
de Catalunya conuocada, e la qual de present se ce-
lebra per la Majestat del Senyor Rey en la ciutat de
Barcelona, ha feta deliberatio, que antes nos poden
concordar los interessos particulars, e differentias que
son de part a part dins lo dit Principat de Catha-
lunya, prouenints per causa de las turbations passa-
das, sien remesas totas las ditas differentias a la pre-
senta Majestat del Senyor Rey, a determinatio de la
qual sobre aquellas se haja de estar, volent, la dita
Majestat no puga seruirse de donatiu, si per la dita
Cort deliberat sera fer, fins a tant en las sobreditas
differentias haja declarat sa Alteza. E no enten la
dita*

*dita Cort, en las sobreditas cosas remesas comprehendre,
o parlar se de res de donatiu, ne de redreç de iustitia,
monedas, mercaderia, del General, ne de las differen-
tias del Senyor Rey ab particulars de la Cort, ne de
las remensas, e volen, que si la present Cort era per
la Majestat del Senyor Rey prorogada a mes de tres
mesos, o si aquella sera expirada, o licenciada, que lo
present poder se extingat. Vistas las ditas differentias,
e interessos que eran, e son de part a part en lo dit
Principat prouenint per causa de las ditas turba-
tions passadas de aquell, e signantment sobre las
restitutions de las cosas que axi per via de confis-
cations, e de gratias, concessions, e de impignora-
tions per la Majestat del Senyor Rey do Iuan de
Alta recordatio pare nostre, e per nos fetas, e cõ-
firmadas, e de nou atorgadas, com en altra man-
era, en lo temps de las ditas turbations son estadas
occupadas, presas, confiscadas, incorporadas, re-
tengudas, e luradas, axi de Eglesias, e personas
ecclesiasticas, religiosos, e cosas pias, com de vni-
uersitats, e personas legas no solament vilas, cas-
tells, locs, jurisdiccions, rendas, e drets, mas enca-
ra censals, violaris, seus, cosas emphiteoticas, e al-
tras deuall specificadas. Vistas las ditas confisca-
tions, incorporations, gratias, y concessions, e oc-
cupations. E vistas encara las capitulations per lo
dit Senyor Rey pare nostre fetas, e fermadas ab
algunas de las ditas ciutats, castells, vilas, e locs, en-
cara ab algunas personas del dit Principat. E vistas
algũs cartells, per lo dit Senyor Rey pare nostre
de gloriosa memoria, e per nos confirmats, e de
nou atorgats, e fermats. Vistas encara las destru-
ccions, e diminutions, per causa de las ditas turba-
tions en lo dit Principat vniuersalment en diuer-
sas maneras seguidas, a las quals, si per nos no era
degudament proueit, e remediã, se poria seguir
total ruina, perditio, e exterminatio del dit Prin-
cipat, e dels habitants en aquell. E per tal, volẽr nos
com ha Rey, Princep, Cap, e Senyor del dit Prin-
cipat, e de la Republica de aquell, e dels habitãts,
en lo dit Principat, subdits, e vassalls nostres, en las
ditas cosas en virtut del poder a nos per la dita
Cort donat, e attribuit, degudament proueit, los
quatre sancts Euãgelis deuant nos propofats, e
per nos reuerentment contemplats, e mirats,
per tals que los vills de nostra pensa millor pu-
gan veure, e proueit, lo present die, e hora a hoir
nostra pronuntiatio, declaratio, e determinatio
assignats, los quals a major cautela assignã a las
parts, que entre si tenien los dits interessos, e dif-
ferentias, proceint a la nostra declaratio, determi-
natio (la qual volem que haja força, e sie haguda
per acte de Cort, com aquella que ab voluntat, e
consentiment de la dita Cort se fa) promulgam,
diem, declaram, pronuntiam, sententiam, statuim,
e ordenam en, e per la forma seguent.*

De la restitutio dels bens del patrimoni.

I. Primerament, atresas las differentias que son
peruengudas per causa de las ditas turbations, so-
bre las alienations, impignorations, e occupatõs
feras de vilas, castells, jurisdiccions, rendas, e altres
drets de nostre Rey al patrimoni, entre las perso-
nas qui son fetas, e moltas ciutats, vilas, e vniuer-
sitats Reyalas nostras, que tenen priuilegis, e per
lur part allegan constitutions, e capitols de Cort,
atnent que entre las otras cosas, lo be, augmẽt,
e vtilitat del dit Principat de Cathalunya esta en
la cõseruatio de nostre Rey al patrimoni, lo qual
per causa de las ditas alienations, e impignoratiõs
feras de aquell, per causa de las ditas turbations,
es estat molt disminuït, en gran interes, e dany de
aquell, e de la Republica del dit Principat, per tal
volents aquestas cosas tornar a degut estat, volẽ,
proueim, manam, statuim, e ordenam, que tots, e
qualseuol castells, fortaleças, vilas, e locs, jurisdic-
cions ciuils, criminals, e mixtas, drets, e rendas, e
qualseuol altres bens, de qualseuol nom, e condi-
cio sien, pertanyents en qualseuol manera al no-
stre Rey al patrimoni, que durant las ditas turba-
tions, e fins la present jornada, axi per lo dit Senyor
Rey pare, e Senyor nostre, cõ per nos, per qual-
seuol vtilitat, o necessitat, o altra causa, o raho, a
qualseuol personas, encara q fossen Reyalas, o de
sanc Rey al venuts, donats, o empenyorats, o per
qualseuol altra via alienats, o venudas, donadas,
empenyoradas, o alienadas, sien de continet en
aquell esser, e punt, ques trobaran, e sens hauet
raho alguna de milloraments, o pijoraments, en-
semps ab los fruyts d aqui auãt deuedors, e culli-
dors tornats, restituits, e incorporats, e tornadas,
restituidas, e incorporadas a la Rey al corona, e en
nostre domini, e patrimoni, axi com eran, e estauã,
ans que las ditas turbations fossen fetas, axi com
ab la present las restituim, tornam, e incorporam,
reuocant, e hauẽr per reuocadas totas gratias, do-
nations, empenyoraments, venditions, e qualse-
uol otras alienations, que de aquells, e aquellas
com dit es per lo dit Senyor Rey pare nostre, e
per nos durant las ditas turbations, e apres fossen
feras, e a qualseuol promesas, e cartells que per lo
dit Senyor Rey, e per nos fossen donats, e fetes, no
obstant qualseuol pragmatias encõtrari de aço
disponents, manant, e proueit, que de aqui auant
sien inuolablement obseruats, e obseruadas las
constitutions, e priuilegis, axi generals com par-
ticulares, tals alienations prohibints. E per quãt es
contentio entre parts, sobre la impignoratio per
nos fera del castell, vila, e Baronia de Martorell,
al noble mossen Requesens Desfoler, prenent
per la vna part esser de patrimoni Rey al, e per
l'altra esser Baronia, no hauent de aço fera com-
plida examinatio per la breuitat del temps, per-
tant de present exceptam del dit capitoll la impig-
noratio

noratio, e alienatio per nos feta al dit noble, dels dits castells, vila, e Baronia, volent que aquella tinga, e possesca no obstant lo present capitol, fins per nos p justitia hi sie proueit. Mes auant excepta del dit capitol la vila de Cambrils, que te, e possesx lo Egregi Comte de Cardona, lo qual te la dita vila pertitol del Senyor Rey don Ioan pare nostre, per causa que per son seruey transferi en mossen Carriera lo castell, e loc de Angles, fins q lo dit Comte sie satisfet del dit castell, e loc de Angles, o de aco que li sie degut, o degues hauer per la dita causa.

De la restitutio vniuersal dels bens.

2. E mes prouem, statum, e ordenam, e ab la present volem, e manam, que totas, e qualseuol vilas, locs, castells, fortalsas, Baronias, castlanias, censals, censos, tascas, scriuanias stablidas, iouadas, hatudas, salinas, pesqueras, herbatges, drets, iurisdiccions axi ciuils, com criminals, e mixtes, cascas, terras, Dignitats ecclesiasticas, seculares, e altres beneficis regulars, e encara Priorats, Comandas de sanct Ioan de Hierusalem, de las otras ordens militars, de qualseuol nom sien dins lo Principat de Cathalunya, ensemps ab los fruyts de aqui auant cullidors, e deuedors, (remetent, e hauent per remesos los passats, e fins la present jornada rebuts) e totas, e qualseuol otras cosas, encara q fossen majors, o menors, que las desus expressadas, e encara que fos necessari nomenadament la expressio de aquellas, las quals durant las turbacions passadas, e fins la present jornada son estadas per lo dit Senyor Rey pare nostre, e per nos, e per altres presas, e ocupadas, o alienadas, o per remuneratio deserueys, satisfaccio de danys, o per qualseuol causa major, o menor, encara que fos per utilitat, o necessitat del Rey al estat, a qualseuol vniuersitats, o singulars personas, encara que fossen Reys, o de sanc Rey al donadas, venudas, empenyoradas, o altrament alienadas, sien de continent, e en lo punt, e esser ques trobaran, sens hauer raho alguna de milloraments, o pioraments, o qualseuol otras despesas, que per conseruatio, utilitat, o necessitat de aquellas, o altrament hi fossen fetas, tornadas, y restituidas, e tornats, e restituits, axi com ab la present las tornas, e restituidas als primers senyors, e possedors de aquellas, o a lurs hereus, o successors, o hauent dret, o potestat de aquells. Manant, e prouem, que de continent sien mesos en possessio de ditas cosas, axi com aquellas tenian, e possehian ans de las turbacions passadas, e ans que las ditas ocupacions, e alienacions fossen fetas. Reuocant, e hauent per reuocadas, totas, e qualseuol gratias, donacions, empeñoraments, vendicions, o qualseuol altres alienacions, per qualseuol causa, o raho, a qualseuol personas, encara que fossen Reys, e de sanc Rey al, per lo Senyor Rey pare nostre, o per nos, o per altres

hauent ne poder, o per altres qualseuol personas fetas, no obstant qualseuol capitulacions, ab qualseuol ciutats, vilas, e locs, per lo dit Senyor Rey pare nostre, e per nos, o altres hauent ne poder del dit Senyor Rey, o de nos fetas, encara q en aquellas la dita restitutio fos demanada, e remesa a justitia, encara que de las ditas cosas profanas fos plet pendent, e iudicis. E norefimenys, per tolre totas differentias, ab la present imposam silenci a tots, e qualseuol Prelats, Barons, Magnats, cavallers, vniuersitats, e singulars personas, axi ecclesiasticas, com seculares, de aqui fos, o pogues esser interes, en, e sobre qualseuol demandas, fetas, o faedoras, judicialment, o extrajudicial, per qualseuol danys, o damnatges, que axi per mar, com per terra fossen estats fetas, donats, sosteguts, o encarguts: volent, e manant, que per noires algutzirs, o altres officials nostres a qui pertanga, executiuament, e sens altre proces, cognitio, sententia, o declaracio, procedent, la real, e corporal possessio de totas las ditas cosas sic als dits primers senyors, e possedors, o hereus, o successors, o hauents potestat de aquells en son testament, o en altra legitima manera, de continent lliurada, e restituyda, tota exceptio remoguda. De la qual empero restitutio general, per alguns lguarts nostre animo iustament mouents, exceptam los bens que fore de aquells, que reduirse a nostra obediencia han fallit, y son estats ab sentencia per crim de lesa Magestat condemnats, e los bens confiscats. E mes exceptam de la dita restitutio general, los bens de aquells, que dins lo temps de la capitulacio de Barcelona, o fins en la present jornada no son estats venguts, o reduits a la obediencia del dit Senyor Rey, e nostra, e tots aquells qui particularment, o voluntaria se son pactats, e concordats, e tenen sentencias arbitrals, encara que sobre aquellas penas plet indecis, o altres sentencias judiciales passadas en cosa jutjada, com vullam, que los dits pactes, e sentencias sien seruats. Prouem empero, e declaram, que las personas que faran restitutio, segons forma de la present nostra declaracio, hajan a pagar las pensiones, o carrecs de las cosas q hauran a restituir, coes los que seran deguts, e degudas, de, e per lo temps que posseir hauran, e aquils, e aquellas hajan a pagar, segons forma de la present nostra pronuntatio, determinatio, e declaracio.

Exceptio de la vila de Blanes feta del present capitol.

3. E mes ne exceptam la vila de Blanes, e altres terras que lo Egregi Comte de Cardona, e la Comtesa muller sua tenen del Vezcomtat de Cabrera, fins que hi sie feta justitia, segons orde de dret, sobre los quals es deuant nos plet pendent, no volent empero, que los dits Comte, e Comtesa se pugan alegrar de qualseuol donacions, e gratias, o drets adquirits

acquirits per causa de las turbacions passadas, volents que lo dit Comte, e Comtesa sien tenguts, e paguen los censals, e altres carrecs que sobre la dita vila, e terras son carregats, tenint, e posseint aquellas, segons la forma, e orde deuall escrita, e per nostra Magestat ordenada.

Altra exceptio dels bens del Comte de Modica, los quals te mossen Carriera.

4. Encara mes ne exceptam del dit capitol, lo que te mossen Ioan Carriera del Comte de Modica, lo qual metem en sequestre a mans nostres, detenedor per aquellas personas que per nos hi seran deputadas, fins a tant que per nos en altra manera hi sie proueit. Volent empero, que los censals que fa lo dit Comte de Modica, carregats sobre las vilas, locs, e terras de aquell, e los que fan las ditas vilas, locs, e terras suas, conjunctament, o diuisa, sien pagats segons forma dels contractes dels dits censals, reduits empero segons la reduccio deus faedora dels censals, no obstant qualseuol gratias, o donacions fetas dels dits censals, per causa de las ditas turbacions fetas, las quals deus hauem reuocat, e reuocam.

Altra exceptio dels seus.

5. E mes ne exceptam caslanias quis tenen en feu, e las otras cosas quis tenen en feu per feudataris de Comtes, Vescotés, Barons, cavallers, e altres singulars personas del dit Principat, en los quals volem que sic feta justitia, segons la manera, e condicio de aquella, empero no volent se puga hauer raho alguna de donacions, confiscacions, o altres gratias Reys, fetas per causa de las turbacions passadas, com aquellas ab la present reuoca.

Altra exceptio dels bens del noble don Ramon, e don Hugo de Cardona.

6. E mes exceptam del dit capitol, e totas cosas en aquell contengudas, los castells, vilas, e locs de las Baronias de Belpuig, y de Cinyola, e altres q foren del noble don Ramon de Cardona quondam, e apres vingueren al noble do Hugo de Cardona fill seu, e ara tenen, e posseix en la muller, e fills del noble don Anton de Cardona quondam, remetent, axi com per la present remetent la questio, que es sobre los dits bens entre la dita muller, e fills de don Anton de Cardona quondam de vna part, e lo noble don Hugo de Cardona, fill del dit quondam don Ramon de la otra, la qual causa, o questio cometem al Illustre Infant don Enric nostre molt car cofi, lo qual sie tengut de determenar la dita causa dins temps de vn any, comptador del die que per lo dit don Hugo sera posada demada contra los sobredits dauant lo dit Illustre Infant, empero no entenen perjudicar en res, per la restitutio general que manam fer, a la noble dona Castellana muller del dit quondam Anton de Cardona, ne a sos fills, ans expressamēt

de aquella dita restitutio si se reseruats, e exceptas com dit es, ab totas gratias, e drets que tengan sobre las ditas Baronias, vilas, castells, e locs, e otras terras que foren del dit quondam don Hugo de Cardona, pero si lo dit don Hugo dins vuyt dies de aci auant comptadors, acceptara lo pacte seguent, de la qual acceptatio haja a costar per acte public, volem que las ditas parts hajan a seguir aquells, e lexar la via del plet, en lo qual cas reuocam la dita comissio, e volem que sic haguda, co sino fos feta, lo partit prementonat es aquest, que la noble dona Castellana muller del dit don Anton de Cardona quondam, e los dits sos fills, per sos legitims tudors, e curadors hajan, e sien tenguts carregar per via de censals, a raho de setze mil ia per mil sobre las ditas terras deu mil florins corrents, mientant carta de gratia, los quals sien del dit don Hugo, pera fer de aquells a sas proprias voluntats. E acceptant lo dit partit segons dit es, sie tingut diffinir la dita dona Castellana, e sos fills de tot dret, e actio que per qualseuol causa, e raho li pertanga sobre las ditas terras, e nos a major cauhela en lo dit cas los absolem, e diffinim.

Altra exceptio del censal de dona Elfa de Perellos, alias de la Comtesa de Luna.

7. E mes exceptam del dit capitol, e de las cosas en aquell contengudas, lo censal de pensio de dos centas liras, que lo dit Comte de Cardona fahia a dona Elfa de Perellos, deuallat de la Comtesa de Luna sa mare, en lo qual farer justitia, si per algun pretenent hauer dret en lo dit censal, o part de aquell sera demanada, saluant empero drets a qualseuol creadors, censals, o altres qui pretenguessen hauer credits, o obligations generals, o specials del dit censal, als quals no volem, ne entenem per la present exceptio en res perjudicar, o derogar, ans volem, que en los dits creadors sic fet, e seruats, axi en lo modo, e forma del pagament dels censals, com en altres credits, tot ço, e quant en la present sententia es contengut, e ordenat.

Lo ques deu pagar dels censals, e violaris que los obedients fan a Esglesias, o cosas pias.

8. Axi mateix pronuntiam, sententiam, volem, e manam, que totas, e qualseuol singulars personas seculares, de qualseuol titol, e condicio sien, e encara ecclesiasticas, religiosos, Priorats, e Comandas del orde de sanct Ioan de Hierusalem, e dels altres ordens militars del Principat de Cathalunya, qui sien estadas, o vengudas en la obediencia del Senyor Rey pare nostre voluntariament, e sens forca alguna, fins per tot lany mil quatrecentos sexanta quatre inclusiv, e apres hauran estat continuament en aquella, e faran censals, o violaris a Esglesias, monastirs, beneficis ecclesiasticos, seculares, e regulars, hospitals, e cosas pias, que paguen de aci

de aci auant per temps de quinze anys primers vinents, a raho de quatorze sous per liura, de aquilla pensio que feyen ans de las turbacions passadas, e passats los dits quinze anys, que paguen, e sien tenguts pagar, segons eren tenguts pagar, ans de las ditas turbacions, e remetem, e hauem per remesas las pensions degudas, saluo que volem, que paguen las que son caygudas apres la publicacio de vna Rey al pragmática per nos feta en la present ciutat, a vint, e dos del mes de Setembre, del any Mil quatrecentos setenta nou, e segons forma de aquilla. Exceptam empero qualseuol pactes, e concordias voluntariament, e sens força fetas, e sententias arbitrals, o judiciales passadas en cosa jutjada, donadas, e promulgadas del any Mil quatrecentos sexanta quatre enfa, e tots aquells qui quisquany han pagat, e pagan majors annuas pensions dels dits censals, e violaris, de la present reductio, en los quals volem que los dits pactes, concordias, e sententias sien seruats, e los senyors dels dits censals, e violaris sien en lur possessio conseruats, proueing, que las ditas pensions caygudas del die de la publicacio de la dita pragmática fins ara, se hajan ha pagar en quatre anys primer vinents, ço es quisquany any la quarta part de aquellas, vltra la ordinaria pensio, que pagar deuen, volent, e declarant, que las vniuersitats que ensemps ab lurs senyors, e sens ells de la condicio predita seran obligadas en los dits censals, e violaris, sien compresas, e entefas en lo present capitol, e cosas en aquell contengudas.

Lo ques deu pagar dels censals, o violaris que los obediens fan ha singulars personas q no son estadas obediens.

9. E si las ditas singulars personas seculares de qualseuol titol, e condicio sien, e encara ecclesiasticas, religiosos, priorats, e Comadas del orde de sanct Ioan de Hierusalem, e de las otras ordens militars, qui sien estadas, o vingudas en la dita Rey al obedientia voluntariament, e sens ninguna força, fins lany Mil quatrecentos sexanta quatre inclusiu, e estant continuament en aquella fara censals, e violaris a singulars personas del dit Principat, qui no son estadas vingudas voluntariament, e sens força alguna a la dita obedientia, fins per tot lany Mil quatrecentos sexanta quatre inclusiu, estant apres continuament en aquella, volem que paguen de aci auant dits censals, e violaris, a raho de dotze sous per liura, de aquella pensio que feyen, e eren tenguts fer, ans de las ditas turbacions, hauent per remesas las pensions passadas, saluo que las degudas apres la publicacio de la dita pragmática, fins la present jornada, volem sien pagadas, segons forma de aquella: exceptam empero pactes, e concordias voluntariament, e sens força alguna fetas, e fetas, e sententias arbitrals, o judiciales

passadas en cosa jutjada promulgadas, e fetas del any Mil quatrecentos sexanta quatre enfa, e tots aquells que son en possessio de rebre quisquany any majors annuas pensions, de la present reductio, en los quals volem que los dits pactes, e concordias, e sententias sien obseruats, e los possedors mantenguts en lur possessio. Empero volem, que lo Illustrre Infant don Enric nostre cosí, en los censals que fa dins lo Principat de Cathalunya a las personas de la desusdita condicio, pague, e sie tingut pagar a raho de deu sous per liura, de aquella pensio que ans de las ditas turbacions feya, e era tengut fer, e aço mateix volem sie seruat quant als censals que lo Comte de Cardona fa, e es tengut fer a las ditas personas dins lo dit Principat, proueing, que las ditas pensions caygudas del die de la publicacio de la dita pragmática fins ara, se hajan a pagar en quatre anys primer vinents, ço es quisquany any la quarta part de aquellas, vltra la ordinaria pensio que pagar deuen. E mes proueim, que las vniuersitats que ensemps ab lurs senyors, e sens ells de la dita condicio seran obligadas en los dits censals, e violaris, a las ditas personas que no son estadas, o vingudas a la dita obedientia fins en lo dit any Mil quatrecentos sexanta quatre inclusiu, segons desus es dit, sien compresas, e entefas en lo present capitol, e cosas en aquell contengudas.

Lo ques deu pagar dels censals, e violaris que los obediens fan a singulars personas, axi mateix obediens.

10. Si empero las ditas personas de las ditas condicions qui son estadas, o vingudas en la Rey al obedientia voluntariament, e sens força alguna, fins per tot lany Mil quatrecentos sexanta quatre inclusiu, e estant continuament en aquella, fara censals, o violaris a personas, que axi mateix sien estadas, o vingudas voluntariament, e sens força alguna en la Rey al obedientia per tot lany Mil quatrecentos sexanta quatre inclusiu, estant continuament en aquella, volem que paguen aquellas per temps de quinze anys primers vinents, a raho de quatorze sous per liura, de aço que feyen, e eren tenguts fer, e prestar ans de las ditas turbacions, e passat lo dit temps hajan, e sien tenguts, segons pagauan, e eren tenguts pagar ans de las turbacions desusditas, remetem, e hauent per remesas las pensions passadas, e degudas: saluo, que las degudas apres de la dita Rey al pragmática fins a la present jornada, volem que sie pagada segons forma de aquella: empero del present capitol exceptam tots aquells, que al tramet se son pactats, e concordats voluntariament, e sens força alguna, e sententias arbitrals, o judiciales passadas en cosa jutjada, donadas, e promulgadas, e los dits pactes, e concordias fetas, e fetas del any Mil quatrecentos sexanta quatre enfa: e mes exceptam aquells, qui son

qui son en possessio de rebre quisquany any de las ditas pensions majors annuas, pensions de la present reductio dels dits censals, e violaris, en los quals casos volem, que los dits pactes, concordias, e sententias sien obseruats, e los dits possedors mantenguts en lur possessio, proueing que las ditas pensions caygudas del die de la publicacio de la dita pragmática fins ara, se hajan a pagar en quatre anys primers vinents, ço es quisquany any la quarta part de aquellas: e mes proueim que las vniuersitats que ensemps ab lurs senyors, o sens ells de la dita condicio seran obligadas en los dits censals, e violaris, a las ditas personas que no son estadas, o vingudas en la dita obedientia fins en lo dit any Mil quatrecentos sexanta quatre inclusiu, segons desus es dit, sien compresas, e entefas en lo precedent capitol, e cosas en aquell contengudas.

Lo ques deu pagar dels censals, y violaris que los qui no son estats obediens fan als qui per semblant no son estats obediens.

11. Si empero las personas ecclesiasticas, o seculares que no son estadas, o vingudas en la Rey al obedientia voluntariament, e sens força alguna, fins per tot lany Mil quatrecentos sexanta quatre inclusiu, o no sien estadas continuament en aquella, fara censals, o violaris a personas ecclesiasticas, e seculares, que axi mateix no son estadas, o vingudas voluntariament, o sens força alguna en la Rey al obedientia per tot lany Mil quatrecentos sexanta quatre inclusiu, o no son estadas continuament en aquella, volem, que paguen aquellas per temps de quinze anys primers vinents, a raho de setze sous per liura, de aço que feyen, e eren tenguts fer, e prestar ans de las ditas turbacions, remetem, e hauent per remesas las pensions passadas, e degudas: saluo que las degudas apres de la Rey al pragmática fins a la present jornada, volem que sien pagadas, segons forma de aquella. Empero del present capitol exceptam tots aquells, qui se son pactats, e concordats voluntariament, e sens força alguna, e sententias arbitrals, o judiciales passadas en cosa jutjada, donadas, e promulgadas, e los dits pactes, e concordias fetas, e fetas del any Mil quatrecentos sexanta quatre enfa. E mes exceptam aquells, que son en possessio de rebre quisquany any de las ditas pensions, majors annuas pensions de la present reductio dels dits censals, e violaris: en los quals casos volem, los dits pactes, concordias, e sententias sien seruats, e los dits possedors mantenguts en lur possessio. Proueing, que las ditas pensions caygudas, del die de la publicacio de la present pragmática fins ara, se hajan a pagar en quatre anys primers vinents, ço es en quisquany any la

quarta part de aquellas, vltra la ordinaria pensio, que juxta la dita reductio pagar deuen. E mes proueim, que las vniuersitats que ensemps ab lurs senyors, o sens ells de la dita condicio seran obligadas en los dits censals, e violaris, a las ditas personas que no son estadas, lo vingudas en la dita obedientia fins en lo dit any Mil quatrecentos sexanta quatre inclusiu, segons desus es dit, sien compresas, e entefas en lo present capitol, e cosas en aquell contengudas.

Lo ques deu pagar dels censals, e violaris que los qui no son estats obediens fan a Esglesias, o cosas pias, o a personas obediens.

12. Empero si las personas ecclesiasticas, e seculares qui no son estadas, o vingudas en la Rey al obedientia voluntariament, e sens força alguna, fins per tot lany Mil quatrecentos sexanta quatre inclusiu, o no son estadas continuament en aquella, fara censals, o violaris a Esglesias, monastirs, beneficis ecclesiasticos, seculares, e reglars, hospitals, e cosas pias, a personas ecclesiasticas, o seculares, qui no son estadas, o vingudas en la Rey al obedientia voluntariament, e sens força alguna, fins per tot lany Mil quatrecentos sexanta quatre inclusiu, estant continuament en aquella, volem, ordenam, e manam, que paguen, e sien tengudas pagar las pensions dels censals ja dits, e violaris, segons pagauan, e eren tengudas pagar ans de las ditas turbacions, remetem, e hauent per remesas las pensions passadas, e degudas: saluo que las degudas apres de la Rey al pragmática fins a la present jornada, volem que sien pagadas, segons pagauan, os deuian pagar ans de las ditas turbacions, las quals hajan a pagar en quatre anys primers vinents, ço es la quarta part de aquellas quisquany any, vltra la ordinaria pensio, que juxta la dita reductio pagar deuen. Exceptam empero del present capitol tots aquells, qui son altrament pactats, e concordats voluntariament, e sens força alguna, e sententias arbitrals, o judiciales passadas en cosa jutjada, promulgadas, o donadas, e los pactes, e concordias fetas, e fetas del any Mil quatrecentos sexanta quatre enfa, los quals pactes, concordias, e sententias feras volem sien obseruats, e obseruadas, volent que las vniuersitats que ensemps ab lurs senyors, e sens ells de la dita condicio seran obligadas en los dits censals, e violaris, sien compresas en lo present capitol.

Lo ques deu pagar dels censals, e violaris que las vniuersitats Reysals fan axi a Esglesias, o a cosas pias, o a singulars personas obediens, o no obediens.

13. E si los dits censals, o violaris fara vniuersitats Reysals del Principat de Cathaluña a qual

seuol Esglésias, monastirs, collegis, beneficis, hospitals, e cosas pias, e a qualseuol otras axi ecclesiasticas, com laycas personas, de qualseuol conditio sien estadas, considerada la gran destructio de las ditas vniuersitats Reyalas, volem, e declaram, que en los censals de las ditas Esglésias, monastirs, collegis, beneficis, hospitals, e cosas pias per temps de deu anys, e en los censals de otras qualseuol personas da muditas per temps de quinze anys primers vinents, e de aci auant comptadors paguen, e sien tenguts pagar, tant quant bastaran los drets, que eren, e son estats impositos, e de present son en aquells per obs de pagar dits censals, e violaris, compartint aquells los creadors censalistas entre ells, a sou, e a lliura, donant ab la present facultat als dits creadors, de poder pendre a mans lurs los dits drets, e posar en aquells cullidors, o vendre, o arrendar aquells, segons quels plaura a tota lur voluntat, los quals drets no volem se pogan conuertir en otras despensas, o carrecs de las ditas vniuersitats, voluntarias, o necessarias: exceptant lo carrec de pont de barcas de Tortosa, lo qual se haja a pagar de las impositios de aquella, axi com es estat acostumat, e si res hi obrara pagats los dits creadors, resten, e torne a las ditas vniuersitats, e pasats los dits quinze anys, volem que paguen, segons eren tenguts pagar, ans de las ditas turbacions: exceptant empero totas las ditas vniuersitats, que son en pacto, o concordia voluntaria, e sens forca alguna fetas, sentencias arbitrales, e judiciales passadas en cosa judicada, que sien fetas, o fetas, donadas, o promulgadas del dit any mil quatre cents sexanta quatre enca: e aquells qui son en possessio de rebre quiscun any majors annues pensiones dels dits censals, o violaris, de la present reduccio, volem que sien seruats los dits pactes, concordias, e sentencias, e los possidors en lur possessio conseruats, remeten a las ditas vniuersitats las pensiones passadas, e degudas fins aci de las quals ordenam, nos puga hauer raho: exceptant totco que dels dits drets, e impositios se trobara esser exigit, o degut, lo qual se haja a conuertir, e compartir a sou per lliura, en solutio de pensiones fins assi degudas tant quant bastara.

De las fermansas, o conreas principalmente obligats en censals, o violaris hauent recors contra los principals obligats.

14. E per quant se poria esdeuenir, que algunas firmanças en contractes de censals, e violaris han pagat per los principals obligats, o principals obligats han pagat integrament las parts de las conreas, o obligats ab ells en los dits contractes, per la qual raho ipso iure, o per cessions a ells fetas per los principals creadors, ells son

fets creadors censalistas, o violaristas, e peruenitura los dits principals deutors, e conreas se voldrien alegrar de la present reduccio, o determinatio desus per nos feta, lo que no seria degut, ne rahoable, perco pronuntiam, e determenam, que en lo dit cas, aquell tal fermansa, o fermansas que hauran pagadas pensiones per los principals, o aquell tal principal obligat, o principals que hauran pagat las parts de pensiones tocants a lurs conreas sis vulla hajan obtéguda cessio dels creadors principals, sis vulla no hajan, que pogan hauer, e cobrar lo que hauran pagat per los altres integrament, la present reduccio, e determinatio nostra sobre las ditas pensiones no obstant de la qual en lo dit cas no volem, los qui en la dita forma seran se pogan alegrar: empero volem, e determenam, que de aci auant, los deutors no sien, per solutio de pensiones de aci auant faedoras, en mes tenguts, que volen dispon la present sententia.

De las luitions de censals, e violaris fetas en temps de las turbacions.

15. E per quant poria esser, que alguns censals, o violaris, dels quals son estadas en lo temps de las turbacions fetas per lo Senyor Rey don Ioan pare nostre, o per nos gracios, e concessions, o de aquellas fetas vendas, e alienacions, e en apres per manament del dit Senyor Rey, e nostre, o en altra manera son estadas fetas, e fermadas apochas, e cautehas de luitions per lo dit Senyor Rey, o per nos, o per Thezorer, receptors, o otras personas hauents de aço poder, o per las personas a las qualstals gracios, o concessions son estadas fetas, no obstant que en las ditas luitions, no haja entreuengut solutio real, verdadera dels preus, o proprietats dels dits censals, e violaris, e axis mostraria aquellas esser estadas fetas fictament, perco pronuntiam, e declaram, que de tals luitions, e quitaments nos puga, nes dega hauer raho alguna, sino que mostramos verdadera, e sens fictio los dits preus, o proprietats esser pagadas, luidas, e quitadas, e en tal cas, com las ditas luitions sien fetas fictament, no entreuenint hi natural, real, e verdadera solutio, e quitament, volem, ordenam, e manam, que los dits censals, e violaris sien haguts per no luits, ne quitats, e vingā en la restitucio axi com los altres, e de aquells se hajan las pensiones a pagar quiscun any, segons per nos desus es ordenat, e proueix.

Que mossen Carriera, e hereus de Bertran Darmendaris paguen a tots creadors ciertas pensiones de censals.

16. Sobre la differentia que es entre mossen Ioan Carriera, e los hereus de Bertran Darmendaris quondam de vna part, e mossen Antoni

Antoni Ioā Torres, mossen Antoni Pere de Rocacrespas, e los hereus de micer Pere Montmany quondam de la part altra, demanants las pensiones de los censals als dits mossen Carriera, e hereus del dit Bertran Darmendaris, del temps que han tengut, e posseit las vilas, e locs de Hostalric, sanct Celoni, Palafoxs, e altres locs del Vescotat de Cabrera, sobre los quals los dits creadors tenen los dits censals, pronuntiam, e declaram, vist que los dits creadors son estats sempre obediets a la Majestat del Senyor Rey, e nostra, que totas, e qualseuol pensiones rebudas, o retengudas per los dits mossen Carriera, e Bertran Darmendaris, o fos hereus, dels dits censals, que los dits creadors rebian, e han sobre las ditas vilas, e locs, vniuersitats, e singulars de aquells, hajan de esser restituidas, y pagadas als dits creadors, dins l'espai de quatre anys primers vinents, coes a cascu dels dits creadors quiscun any la quarta part de las pensiones.

Que los censals nous sobre lo General esmerfats sien valits, e que sien reduits a for de trenta dos milia per mil.

17. E venint a declarar sobre las differentias que son dels censals quis diuen nous, que durants las turbacions passadas son estats carregats sobre lo General de Cathalunya, per algunas consideracions lo nostro Reyal animo mouents, pronuntiam, sententiam, e en la forma dauall escrita validam los censals nous deus especificats, e nomenats, e reduits en los preus, o proprietats, segons se conte en vna scedula signada de nostra ma, e segellada de nostre segell, la qual hauem liurada en poder del nre Prothonotari manat, e proueix q sien pagats de aqui auant a raho de trenta dos milia per mil, en lo die, e terme apposat en los contractes de aquells manat als Deputats de Cathalunya q aquells scrigā, e continuen, e façā escriure, e continuar en los capbreus dels censals de la casa de la Deputacio, com vullam, e declarem, que los dits censals se alegren de tots, e qualseuol priuilegis, de ques poden, e acostuman alegrar los censals qui son carregats sobre lo dit General. Remetem empero, e hauem per remesas totas las pensiones passadas, las quals no volem que los Deputats paguen, ne sien tinguts pagar, axi mateix, si algu dels dits creadors ne hauian rebudas algunas, volem que aquellas no pogan esser per los Deputats repetidas, demanadas, o compensadas.

Que lo General pax a mossen Galceran Durall, e altres sis milia florins dor en certa forma.

18. En la demanda feta per mossen Galceran Durall, Pere Ducall fill seu, Pere de Coromi-

nes, Galceran Durall, mossen Ioan Bernat Terre, e Antic Almugauer, sobre los sis mil florins dor a ells deguts per lo General de Cathalunya, e interessos per aquells demanats, pronuntiam, e declaram, que dins dos dies apres que sera intimat, los tres taments de la present Cort, e los Deputats de Cathalunya hajan a fer, e crear sindic per fer venditio als defusdits, de censals, coes a cascu de ells per sa quantitat, a for de vint, y cinc milia per mil, e la pensio de cascu dels dits censals se haja de pagar de aci auant quiscun any en son termini, e que la dita venda se haja a fer per lo dit sindic ab carta de gratia, e ab aquellas clausulas, obligations, e renunciacions en semblants contractes acostumadas posar, e si dins lo dit temps lo dit sindicar, e venditio nos fahian, en tal cas pronuntiam, e manam, que los dits sis milia florins sien pagats als dits supplicants, dels bens, e rendas del dit General, condemnants en aço lo dit General, e Deputats, e administradors de aquell, quant als interessos demanats per lo temps passat, prouantiam, e declaram per alguns sguarts nostre animo mouets, dels dits interessos no deures res demanar, imposants als defusdits demanants, e supplicants, sobre aquells silenci.

Que los censals que la ciutat de Barcelona fa a certs creadors de que te carta de indemnitat del General de Cathalunya sien pagats sens reduccio.

19. Empero, perque la ciutat de Barcelona pren certs censals nous sobre lo General de Cathalunya, e encara fa molts censals per lo dit General, per los quals te carta de indemnitat, e missio entremans de certs drets, perco volent proueix a la indemnitat de la dita ciutat, validam, segons desus es dit, los dits censals que la dita ciutat pren sobre lo dit General, e tots los censals que fa per aquell, e la indemnitat que li es estada feta: e proueix, e manam, que aquells sien pagats al for que son carregats, com no vullā q sien reduits en pensio, ni en propietat, e per dar orde en los pagaments dels prop dits censals, volem, proueix, e manam que los Deputats de Cathalunya paguen, e sien tinguts pagar al clauari de la dita ciutat de Barcelona qui de present es, e per auant sera quiscun any, en quiscuna terça, la terça part de las pensiones dels dits censals, que la dita ciutat pren del dit General, e fa per aquell, e noresmenys, per que la dita ciutat en algun temps puga exir de la dita obligatio, volem, e axi mateix manam, que los Deputats del dit Principat quiscun any, vltra las pensiones dels dits censals, paguen, e sien tinguts

pagar al dit clauari sinecentas liuras, pagadas empero las pensiones de censals, e altres carrecs ordinari del dit General, per obs deluir, y quitar los dits censals, que la dita ciutat es obligada, çoes aquell dels dits creadors, que millor mercat fara. Volent, ordenant, e manant, que los drets, e rendas del dit General, dels quals la dita ciutat te missio entremans per los dits censals, sien tornats, e restituits al dit General, e als Deputats, o als administradors, e receptors del dit General, e de las rendas, e drets de aquell, segons que nos ab la present sententia los restituim a aquells.

Que las cartas dels damuntdits censals nous sien habilitadas, e que los dits censals nous sien haguets per encarregats derrer de tots los altres censals.

20. Encara, per quant en molts dels dits contractes dels dits censals nous del dit General, axi de la dita ciutat, com de las altres son posadas algunas paraulas no degudas, pronocim, e manam sots priuatio de lurs officis, que tots, e qualseuol notaris qui dits carregaments han rebuts, e los detenedors de las notas, e scripturas de aquells, e las parts, o creadors qui los dits contractes tendran en publica forma, sien tenguts dins trenta dies primer vinentes aportar los dits prothocols, e notas los notaris, e detenedors de aquells, e los dits creadors los contractes, en poder del Viciçancellor, o del Regent nostra Cancelleria, los quals, e cascu de aquells hajan a cancellar, e leuar, e fer cancellar, e leuar dels dit prothocols, e contractes, totas las paraulas que a ells parra, e sera vist esser indegudament posadas, resent los dits prothocols, e contractes, ab paraulas degudas, e pertinents, e que per la dita reparatio no sien las parts tengudas a pagar al notari, si no lo que montara lo pergami, o lo scriuent que aquells scriura, e los que dins lo dit temps no faran ço que dit es, los notaris sien priuats de sos officis ipso facto, e las parts no pogan esser pagadas de las pensiones de los censals, fins las ditas cosas hajan complit. E mes auant ordenam, pronocim, e statuim, que tots los dits censals sobre lo dit General carregats, ques diuen nous, sien haguets per carregats, fets, e fermats despuys que seran carregats los altres censals, que per prouiso de la present Cort se han a carregar, atres que reben fermetat per la validatio, e prouiso per nos de present feta.

Dels censals, o violaris creats en lo temps de las turbacions, exceptats los del General.

21. E per major clarificatio de las ditas cosas, e per remoure tots dubtes ques porien seguir, pronuntiam, e ab la present determinam, que los

censals, e violaris que seran carregats sobre vniuersitats, o personas particulars, en lo temps de las ditas turbacions del dit Principat, apres de las reduccions de las ciutats, vilas, e locs del dit Principat, a hont seran estats venuts, o de aqui auant se crearan en aquell, no sien compresos en la present reduccio, e determinatio per nos sobre lo pagament de las pensiones dels censals, e violaris desús feta, ans aquella no obstant, los creadors censalistas, e violaristas que en lo dit temps hauran comprats dits censals, e violaris, e de aci auant compraran, pogan proseguir, demanar, e exigir las pensiones integrament, tant com per iustitia los pertanyera, e aço en quant los dits censals, e violaris no son estats sobre lo General de Cathalunya, comobre aquells ja sie per nos feta special declaratio.

Dels deutes simples que deuiant aquells qui en seruey del Rey eren.

22. Item attenent, e considerant, que en algunas ciutats, vilas, e locs del Principat de Cathalunya, çoes en la ciutat de Barcelona, e alguns altres, en las ditas turbacions son estats presos bens mobles de alguns de las ditas ciutats, vilas, e locs, los quals eren en seruey, e obedientia nostra, e los creadors de aquells als quals eran degudas algunas quantitats, ja sie fossen dintre las ditas ciutats, vilas, e locs, no han curat opposarse a la occupatio del dits bens mobles, ne requerir executio de aquells, e ara apres las reduccions de las ditas ciutats, vilas, e locs, demanan esser pagats de lurs deutes integrament, los dits deutors pretenents, e allegants lo contrari, e sie rahoñable dar algun orde en las ditas cosas, perço pronuntiam, e declaram, e determinam, que los dits deutors qui deuen deutes simples, que no sien censals, ne violaris, no sien tenguts pagar los dits deutes, ne pogan esser demanats, ne executats per los dits creadors, ans en aquells los imposam scilenci perpetuo, als dits deutors absoluets, sino en cas hont tals deutes fossen deguts a personas pobres, o miserables, als quals volem, e ordenam sien aquells pagats integrament, e en aquesta manera limitam, y entenem lo capitol de la restitutio, en quant parla, e dispon de la restitutio dels deutes.

De la leuda de Copliura.

23. E mes pronuntiam, e declaram, volem, e manam, que tant quant la vila de Copliure estara fora nostra obedientia, la leuda quis diu de Copliure no sie cullida en alguna part del Principat de Cathalunya, venint empero la dita vila de Copliure en nostra obedientia, volem, que axi lo nostre Procurador Rey al, com los altres de qui fos interes, romangan en sos drets.

Sobre

Sobre la consignatio, e compartiment de las cent milia liuras del donatiu.

24. E per que icoñsforma de la offerta per la Cort a nostra Excellētia feta, de las trecētas milia liuras, hauem a donar, e partir cent milia liuras de aquellas, entre personas de cascu dels staments, nadas, e domiciliadas en lo Principat de Cathalunya, en satisfacciō de danys, smenas de restitutiones fetas, e faedoras, e remuneracions de serueys, segons que a nos sera vist. Perço donant, e compartint las ditas cent milia liuras, e consignat aquellas, manam als Deputats del dit Principat de Cathalunya, que entre las personas contengudas en vn memorial de nostra ma signat, e ab nostre segell segellat, per nos donat al nostre Prothonotari, e per aquellas parts, o quantitats per nos en dit memorial cōpartidas, e designadas, axi en propietat, com en pensiones, respongant de aqui auant de las ditas cent milia liuras a las ditas personas en dit memorial contengudas, a las quals volem, e manam sien fetas totas las cartas, per la present donatio, e consignatio necessarias, e ab totas clausulas oportunnas.

Que la present sententia sia executada no obstant capitulacions, guiatges, e sobrecehiments.

25. Volem, pronuntiam, e determinam, que la present nostra declaratio, e determinatio, e las cosas en aquella disposadas, e ordenadas sie obseruada, e deduida a degut effecte, no obstant qualseuol capitulacions fetas per lo dit Senyor Rey, o per nos, o per altres hauents poder, ab qualseuol personas, ciutats, vilas, e locs del dit Principat, a las quals en quant son diuersas, e contrarias a la present nostra declaratio, e determinatio expressa meat derogam, e noresmenys, per que la present nostra declaratio, e determinatio, e las cosas en aquella contengudas percuengan a degut effecte, pronuntiam, e determinam, que la executio de la dita nostra determinatio, e declaratio, e de las cosas en aquella contengudas no sie, ne puga esser empatxada, o diffenda per sobreceimēts, ne guiatges fets, los quals quant en aço ab la present reuocam, ne per sobreceimēts, ne guiatges faedoras, dels quals quant a effecte de poder empatxar la dita executio, nos abdicam poder de fer, o atorgar aquells, en cara que aquells fossen proprio motu, e a supplicatio de las parts. Lata, &c.

DE MARCAS, PENYORAMENTS, E FADIGAS. TIT. II.

1. I A V M E primer en la pragmatia dada en Valentia a 12. de las Chalandas de Abril 1269.

Lgu no pot esser marcat, o executat per marca en persona, si doncs no ere obligat com a principal, o fermaça, mas basta que sien executats los bens.

2. P E R E terç en la pragmatia dirigida a tots, y sengles officials dada en Barcelona a 28. de Març 1354.

S Vpplicantibus nobis iudicis vniuersitatum Cathalonie in Villafranca penitensis nouiter congregatis, vobis, & cuilibet vestrum dicimus, & expresse mandamus, quatenus quotienscumq; aliquis ex vobis per aliquem vestrum extiterit requisitus super executendis, & complendis executionibus marcharum, per vos seu aliquem ex vobis contra aliquam ciuitatem, villam, vel locum Cathalonie concessarum, presteris vnus vestrum alteri, in bonis que infra districtum vobis commissum reperiri poterunt, auxilium, consilium, & iuuamen, quando, & quotiens inde alter, ab altero extiterit requisitus, nec vos intromittatis cognoscere, vtrum iuste, vel iniuste concessa sit, vel fuerit dicta marcha, quoniam nos cognitionem huiusmodi, vobis, vtrique vestrum auferimus, & tollimus cum presententi.

3. LO MATEIX en la pragmatia dada en Barcelona a 5. dels Idus de Agost 1339.

A D nostrum sepius venit auditum, quod licet pignorationes, & marchæ, in quibus alter, pro altero agrauatur, tanquam equitati rationibus, & iuribus odiosæ, omnino sint euitandæ, vos tamen ad iniucem propter facticam iustitiæ, & iuris defectum quem alter vestrum asserit in alio inuenisse; conceditis pignorandi licentiam aduersus subditos, seu submissos illius iurisdictionis, qui dicitur in iustitiæ facticam repertus, propter quod homines Ecclesiarum, & alij quamuis principales, vel fideiussores non fuerint, vel existant multipliciter agrauantur, sanè licet interdum huiusmodi pignorationes, & marchæ concedantur inter subditos Regum, & Principum diuersorum, qui reperiuntur in defectu iustitiæ, atq; iuris, non tamen concedi debent inter illos, qui vni, eidemq; Principi sunt subiecti, cum vbi aliquis ex officialibus nostris in huiusmodi reperitur defectu ad nos qui preesidemus omnibus, tanquam ad vnicum Caput, vel ad generalem Procuratorem nostrum, cuiusque Vicegerentem quicumque

grauati, possint, & debeant protinus habere recursum. Idcirco ex certa scientia, & consulto, omnes pignorandi licentias per aliquem ex officialibus nostris contra alium officialem nostrum, seu subditos sibi commissos quouis modo concessas, tenore presentis reuocamus, & eas de cetero concedi, vel fieri prohibemus. Mandantes vobis, & cuiuslibet vestrum sub poena iræ, & indignationis nostræ, quod tales licentias nullatenus concedatis, nec concessis utamini, sed eas protinus reuocetis. Mandantes, &c.

4. LO MATEIX en altra pragmática dirigida a tots, y fengles oficials dada en çaragoça a 5. de las Chaldas de Maig 1360.

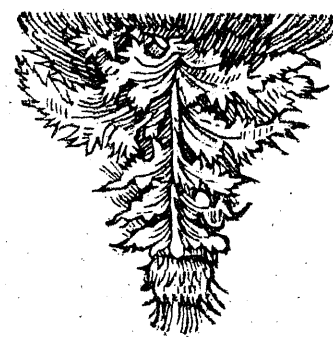
PER aliam litteram nostram quascunq; pignorandi licentias reuocadas duximus, cum litteræ series sic se habet. *Ad nostrum sapius peruenit auditum, &c.* Cum autem intellexerimus per nuntios ciuitatis Barchinonæ, dictam litteram in ipsorum præiudicium, & contra constitutiones pacium, & treugarum, & capitulorum generalium Cathalonie Curiarum fore obiectam, & contra vsus, & consuetudines, & priuilegia dictæ ciuitatis concessa, & per nos iurata, ac etiam confirmata, quibus cauetur, seu continetur, quod cum in curia alicuius loci fatica iniis inuenta fuerit, marcha, seu pignorandi licentia potest concedi per ordinarium dicti loci, cui facta fuerit fatica prædicta, quibus quidem priuilegijs, & capitulis in Cancellaria nostra exhibitis, licet possemus eis de respondere, & aliter in prædictis providere, attamen volendo obseruare vsum antiquum, priuilegia, & ordinationes dictæ ciuitatis, per presentem mandamus vicario, baiulo, & alijs officialibus di-

ctæ ciuitatis presentibus, & qui pro tempore fuerint, quod de cetero utatur, & ut possunt iam dictis pignorandi licentijs, contra loca in quibus fatica iniis inuenta fuerit, prout per eosdem est fieri assuetum, prædicta littera hic inserta, quam quod ad dictam ciuitatem Barchinonæ, & eius vicariam, ac baiuliam reuocamus cum presenti, in aliquo non obstante.

5. LO MATEIX en lo priuilegi concedit al stament militar dat en Barcelona lo primer de Dezembre 1368. Cap. 4.

Verum quia per abusum concedendi licentiam pignorandi, qui in quibusdam vicarijs ut plurimum inoleuit, & qui tam iuri, quam rationi est contrarius, quam plures iniustitiæ subsequatæ fuere, ex quibus plura loca incurrerunt notabilia detrimenta, & aliqua etiam de populata fuerunt, & exposita destructioni totali. Ideo dicto abusui quatenus nobis possibile est occurrere cupientes, ordinamus, & perpetuo sancimus, quod aliquis officialium nostrorum non concedat, nec concedere possit marcham aliquam, seu pignorandi licentiam, sine consilio assessoris, vel iudicis, qui quidem assessor, vel iudex habeat super hoc habere acordium cum sapientibus capituli vicariæ, vel maiori parte eorundem. cauendo quod ipsa marcha, seu pignorandi licentia non concedatur, sine manifesta fatica iuris, a diuenta in domino, seu officiali illorum subditorum, contra quos ipsa marcha, seu pignorandi licentia concedatur, & si contrarium fuerit acceptatum, illud nunc prout decernimus irritum, & inane.

LIB. IX.

LIBRE NOVE DE LAS PRAGMATICAS, Y ALTRES DRETS DE CATHALVNYA.

DE ACCVSATIONS, INQUISITIONS, DENVTIATIONS, E ORDE DE IYVS CRIMINALS. TIT. I.

1. IAVME segon en lo priuilegi concedit a la ciutat de Barcelona dat en Tortosa a 4. dels Idus de Setembre 1321.

VOLENTES, vos consiliarios, probos homines, & vniuersitatem ciuitatis Barchinonæ, gratiosis, & fauorabilibus priuilegijs decorare, ad humilem vestri supplicationem, per nos, & heredes, ac successores nostros concedimus, & statuimus imperpetuum, quod quando cum, & quotienscumq; in dicta ciuitate Barchinonæ de cetero fieri contingat inquisitio, seu inquisitiones, in quibuscumq; causis, seu negotijs criminalibus, per quoscunq; officiales ordinarios, vel inquisitores, seu iudices delegatos a nobis, aut Inclito Infante Alfonso charissimo Primogenito, & generali Procuratore nostro, vel successoribus nostris, uocentur per ipsos officiales, inquisitores, vel iudices, ad ipsas inquisitiones faciendas, & complendas, duo probi homines dictæ ciuitatis Barchinonæ, quos ipsi officiales, inquisitores, vel iudices duxerint eligendos, ita quod prædicti officiales, seu inquisitores, aut iudices delegati a nobis, vel dicto Infante, aut successoribus nostris, non faciant ipsas inquisitiones sine dictis duobus proceribus, sed ipsos proceres aduocet, qui adsint in eis, ut quequo perfectæ fuerint, & completæ. Præterea cum ad nostrum perueniret auditum, quod in ciuitate Barchinonæ prædicta fuerunt factæ aliquæ nouitates, circa genera tormentorum, tam ficularum, siue cordarum, quam alia, propterea nouitates quaslibet super hoc vitare volentes, concedimus, & statuimus, quod de cetero in dicta ciuitate non procedatur per genera tormentorum non assuetæ, immo ces-

set omnis nouitas super eo, set procedatur ad inferenda tormenta, seu torturas, prout est fieri assuetum. Cæterum quia per nos fuit factum statutum in Curia generali, quam celebrauimus in dicta ciuitate Barchinonæ, per quod fuit per nos ordinatum, quod aliquis homo non condemnetur sine cognitione iudicis, immo in hoc procedatur ad cognitionem iudicis, tam puniendo, quam in dando ad manuleuandum, quam ad absoluedum, & pro parte vestri dictorum consiliarios, & vniuersitatis ciuitatis prædictæ fuerit coram nobis humiliter demonstratum, quod in præiudicium dictæ ciuitatis, sine iudicis cognitione fuit ibidem processum contra aliquos ad tormenta contra tenorem dicti statuti, volumus, & concedimus per nos, & nostros, quod super hoc seruetur dictum capitulum per nos editum in dicta Curia generali, secundum quod in ipso capitulo continetur, & si in aliquo usq; nunc contra dictum capitulum factum fuit, non possit ipso capitulo in aliquo derogari. Mandantes, &c.

2. Pere terçen la pragmática dirigida a tots, y fengles oficials dada en Barcelona a 4. de las Nonas de Noembre 1339.

AD tollendum abusum, qui per negligentiam aliquorum ex vobis in curijs dictorum officiorum vobis commissorum hactenus culpabiliter inoleuit, videlicet, quod in inquisitionibus quæ fiunt contra criminosos, ad receptionem testium proceditur absq; prohemio, & expressione criminum obiectorum, & circumstantijs eorundem, statuimus, & tenore presentis cuiuslibet ex vobis vicarijs, baiulis, iudicibus, & assessoribus, vel loca vestra tenentibus prædictis sub poena quingentorum aureorum Regio arario applicandorum, vobis vero notarijs sub poena amissionis officiorum, & poena centum solidorum pro qualibet vice qua præmissa facere omiseritis, dicimus, & mandamus, quatenus in quibuscumque inquisitionibus per vos, & quilibet vestrum fiendis, & scribendis super criminibus, vel delictis, præmittatis, & faciatis fieri prohemium quo

singulariter, & expresse species criminum, & causa inquirendi plenarie inferatur, ante quam ad receptionem testium procedatis, vt sciat, & disceptari valeat, super quibus interrogabuntur, & deponentur testes in ipsis inquisitionibus producendis, hæc autem provisionem in libris curiæ cuiuslibet vestrum registrati iubemus,

3. **LO MATEIX** en lo priuilegi concedit al flament militar dat en Barcelona a 19. de Maig. 1389.

Quia inter cetera conuenta inter nos, & uos Brachium Baronum, & militum, & hominum deparatio congregatum in Curijs generalibus, quas nunc in ciuitate Barchinonæ Cathalanis celebramus, quando confensistis, quod certa vestigalia in Principatu Cathalonie exigantur, & lenentur, est, quod nos faciamus commissiõnem, sicut, & fecimus Episcopis Osee, & Elag, & Raymundo Ceruera decretorum doctori, quod cognoscant in ciuitate, vel campo Tarraconæ, an illi de dicti Brachio, hominesq; & vassalli eorum contribuere debeant in impositionibus, que in ciuitatibus, villis, & locis Regijs Cathalonie colliguntur, & leuantur, prout in ipsis commissiõnis littera, que data est Barchinonæ decima nona die Maij subscripta, latius continetur. Est etiam conuentum, quod nos, pro effectu dictæ commissiõnis, promissionem, & securitatem faciamus vobis, & faciamus fieri infra scriptam. Ideo promittim⁹ vobis dicto Brachio in nostra bona fide Regia, quod dictam commissiõnem, nõ reuocabimus, nec impedimentum aliquod dictis iudicijs, vel alicui eorum dabimus per nos, vel per consilium consiliariorum nostrorum, vel aliarum personarum, quominus ipsi iudices possint procedere, & profere sententiã super questione predicta, immo quotiens erimus requisiti, faciemus illas bonas prouisiones, litteras, & compulsiones, que fieri possint pro expeditione, & perfectione dicti negotij, & mandamus huius serie Illustri Sibilie Regine Aragonum consorti nostre charissime, Inclitoq; ac magnifico Infanti Ioanni nostro charissimo Primogenito, ac in omnib⁹ Regnis, & terris nostris generali Gubernatori, Ducij Gerundæ, ac Comitij Ceruaria, ac alijs de consilio nostro, quod vobis dicto Brachio promissionem, & iuramentum faciant infra scripta. Nos etiam dictus Rex, pro maiori securitate vestra predictorum que vobis supra promittimus, & vt libetius demus operam super eis effectu deducendis, placet nobis, ac consentimus quod si intra duos annos proxime nunc venturos dicta questio non erit per diffinitiuam sententiã determinata, nos, vel dicta Regina, aut dictus Dux, seu officialis, aut alia personæ delegatæ, seu commissarij nostri, aut

dictæ Regine, vel dicti Ducis nequeamus, transactis ipsis duobus annis, in Cathalonia contra aliquem hominem deparatio inquirere ex mero officio, absq; prosecutione partis, & hoc duret per tantum tempus, ac seruetur vobis dicto Brachio, & singularibus de eodẽ, quousq; dicta questio sit per diffinitiuam sententiã finita, & determinata, vel aliã inter partes conuentum sit amicabiliter super ea, & prædicta omnia, & singula promittimus, ac etiam iuramus per dominum Deũ, & eius sancta quatuor Euangelia, manibus nostris corporaliter tacta attendere, & seruare, ac attendi, & seruari facere, & nunquam in aliquod contrafacere, vel venire. Mandantes, &c.

4. **FERRANDO** segon en lo priuilegi concedit al flament militar dat en Barcelona a 9. de Octubre 1481. Cap. 2.

EMes sie de merce vostra confirmar, corroborar, de non prouoir, e atorgar als dits Magnats, Barons, nobles, cauallers, gentils homens, e homens de paratge, lo priuilegi en fauor del dit flament militar atorgat, qui dispon, q no puga effer proceit contra ells sens instantia de part formada. Plau al Senyor Rey.

5. **LO MATEIX** en altre priuilegia dit flament concedit dat en Montiso a 2. de Setembre 1510. Cap. 1.

LO flament militar del vostre Principat de Cathalunya te priuilegi, en Cortes generals atorgat per vostra Reyal Majestat confirmant altres priuilegis al dit flament atorgats per los predecessors de vostra Alteza Reys d' Arago, e Comtes de Barcelona, e entre otras cosas muchas disponen, que no puga effer proceit contra los Magnats, Barons, nobles, cauallers, gentils homens, e homens de paratge, sens instantia de part formada, e per abus contra forma del dit priuilegi, per los officials de vostra gran Excellentia, cessant la instantia de la part formada, es admesa instantia del fise de vostra cort, continuant aquella, e encara admeten instantia de la part, aqui per dret no pertany. Perço en la present Cort general que vostra Majestat celebra de present als vostres Regnes desamar en la present villa de Montiso, supplica lo dit flament militar, que placia a vostra Alta Senyoria expressament confirmar lo dit priuilegi, e de nou cõsentir, e atorgar, toras las cosas en aquell contengudas, e tollre qual seuol abusos contra forma del dit priuilegi comesos, e declarar q sens instantia de part formada no sie proceit contra los damudits priuilegiats en dit

en dit priuilegi militar, e cessant la instantia de la part formada nõ puga effer continuada, e represa per lo fise de la vostra Reyal cort, e a la dita instantia de la part formada, no sien admesas sino aquellas personas, que per dret de lur grau poden, e deuen fer la dita sententiã de part formada, e las otras personas nõ sien repellidas, item senyor molt excellent, placia a vostra Majestat, loant, e approuant los capitols, e priuilegis atorgats als rics homens, e cauallers per lo Rey don Jaume segon de gloriõsa memoria, que no sien posats, ne mesos penons, o porters, o altra persona per raho de guiatge en algun loc, lo qual sie dins la jurisdicció de castells, e de lots de Magnats, o cauallers, e altrament, segons en los dits capitols, e priuilegis es contngut, e atorgat, que sien obseruats, e leuats tots abusos, fets contra los dits capitols. Plau al senyor Rey.

6. **CARLES** en la pragmática dada en Montiso a 2. de Setembre. 1542.

Per quant los dos jutges de nostra Reyal cort en los nostres Principat de Cathalunya, y Comtats de Rossello, y Cerdanya tenen per nos, y exercexen officis tant preeminents, y de molta authoritat, per raho dels quals no solament han de redarguir, e increpar, mes encara inquirir ab summa diligencia, y cura dels crims, excessos, y delictes que se fan; e peccaren en los dits Principat, y Comtats, y axi be en sos casos de fer encarrecer los crimosos, y quant los crims, y excessos, o importen, ab meritis de processos condemnar los, per las quals cosas incorren odi, e maleuolencia de molts, que no temen apres, ni dubtan infamar, e temerariament instar, accusar, o denunciar contra aquells, majorment com saben; o pensen que nõ prouant, no han de patir, e subir semblant pena, que ells demanant, accusant, o denunciant entenen, e volen que dits jutges accusats, demanats, o denunciats sostenir deguessen, en cas que la accusatio, denunciatio, o demanda contra aquells proposada prouassen, e sie cosa justa, que los calumniants deuen patir semblant pena, e supplici, que instar, e volen sie imposada als dits accusats, o denunciats, ea nostra Reyal authoritat conuinga, e se esguarda cohibir, y retenir la malicia dels emulos, qui ab calumnia, y temerariament volen molestar, e infamar als dits jutges, y tambe enruar, y leuar tota materia, e occasio, que no sien falsament criminats, e injustament vexats, y que la porta sie tançada a accusacions, o denunciacions malignas, ab las quals volen macular la reputatio, y authoritat dels predictos jutges de nostra cort. Pertant, y altrament, de nostra certa sciencia, deliberadament, y expressa, y

de nostra Reyal authoritat ab tenor de la present nostra Reyal pragmática sancção sancçim, manam, statuim, prouehim, y ordenam, que si algu de qual seuol dignitat, ley, condicio, o flament sie, qui pretendra effer estar damnificat, o injuriat, o altrament contra dits jutges de nostra cort, o altre de ells querela alguna criminal donar voldra, pretenent aquells en dit lur offici hauer delinquit, abans que sie admes a accuñar, o denunciar los dits jutges, o altre de aquells, y altrament volent contra ells instar, haja, e sie primer obligat a forascriures a pena de talio, ab cautio y doneca, la qual primer haja de prestar, que si subeumbira en la dita accusatio, denunciatio, o demanda, no prouant plenament la intentio, encorrega en la pena que instaua, y procuraua als dits jutges, o al altre de ells accusats, o denunciats; e noresmenys li pac tots los danys, interessos, y despesas, e faça sufficient satisfaccio per la iniuria, volent, y expressament ordenant, y manant, que los dits jutges de nostra Regia cort se alegren, y alegrarse pogan, y degan del mateix priuilegi Reyal del Serenissim Rey dõ Ioan primer de digna recordatio, dat en Barcelona a sis de Març any mil trecents nonanta y sine, atorgat als notaris publicos de la dita nostra ciutat de Barcelona, y altres, ab la mateixa pena de talio, y de todas, y sengles libertats, immunitats, e otras cosas en aquell al qual nos referim, y volẽ que sie en aquest cas hagut per tant expres, com si fos aci de motumot inferat, contengudas, y especificadas, y tinga quant als dits jutges de nostra cort la mateixa força, y vigor, que te quant als dits notaris publicos de Barcelona, y altres alla especificats.

DE HOMICIDIS. TIT. II.

1. **PERE** terç en la pragmática dada en Leyda a 19. de Octubre. 1386.

Via vobis fidei nostro Gisperto Gacarræ paratorum pannorum lançci Barchinonæ, cui de nece perpetrata in personam Rique vxoris vestre, de qua vos fuistis delatus, remissionem fecimus, cum carta nostra data decima die Octobris anni subscripti, ad quam remissionem vobis siendam mori fuimus, pro eo quod ex informatione de mandato nostro inde recepta dignoscitur nobis clare, dictam Riquam spreto maritali thoro adulterium cum nonnullis commississe, in dubium per aliquos vertitur, an constitutio ædita in Curia Perpiniani super obtinentibus remissiones de homicidio, ne intra certum tempus audeant esse, seu interesse in loco ubi interfectus morabatur, in vobis vindicet

et sibi locum, & reuera dicta constitutio, licet generaliter loquatur, locum habere non debeat super obtinentibus remissionem de nece vxorum adulterantium, cum rationabilem, seu dolorosam causam prosequantur propter quod nos consueuimus, ex nostra benignitate solita, tales remissiones semper facere gratiose, maxime quod iuxta vsaticum, vxores adulteræ debent venire cum cunctis quæ habuerint in manu mariti sui, & iuxta vsantiam inde secutam, maritus potest eam capere, & tenere immuratum, vel in vna domo clausam, ad illum viduum quem vult, & cum vestibus quas vult: propterea volentes in his debite prouidere, serie huiusmodi declaramus, dictam constitutionem in vobis propter remissionem huiusmodi locum sibi minime vendicare, immo volumus, & vobis concedimus, quod non obstante constitutione ipsa, possitis esse, venire, & intrare quando cunque, & quotiescunque volueritis intrare ciuitatem Barchinonæ, vbi dicta vxor vestra morabatur, pro vestra libito voluntatis, absque omni detrimento, læsione, & derogatione aliqua remissionis vestræ, quam semper permanere volumus in suo pleno robore, & valore. Nos enim dictam constitutionem, vobis, aut dictæ remissioni nullatenus obesse decernimus, quin potius super ea dispensamus de nostra Regiæ plenitudine potestatis. Mandantes, &c.

DE ADULTERIS, Y STRVPOS, E QUE VILS FEMBRAS NO STIGAN ENTRE BONAS. TIT. III.

1. **I A V M E** primer en la pragmática dirigida al veguer de Barcelona, dada en Valencia a 19. de las Chaleadas de Setembre. 1244.

N Queritis, nos infra scriptam constitutionem fecisse, consilio habito nostræ curiæ, & tractatu, volumus ita que, & mandamus vobis, quatenus prædictam constitutionem in libro vestrarum consuetudinum, siue viaticorum ad perpetuam rei memoriam redigatis, quæ talis est. Cum plures temerarij, Barchinonæ, & alibi in terra nostra, domicellas, & proborum hominum filias, raperent, vt seducendo eas, secum matrimonio copularent, volentes seductioni istius medelam imponere, habito consilio, statuimus in perpetuum, quod de cætero quæcunque filia cuiuslibet hominis, quæ sine consensu expresso patris, vel matris, aut tutorum, vel curatorum, aut istis deficientibus sine proxi-

morum consensu, virum duxerit, aut qui sine matrimonio se rapti permiserit, vel cum aliquo fugerit vltionea voluntate, in bonis paternis, vel maternis tempore aliquo non succedat, ille vero qui talem domicellam, vel filiam alicuius rapuerit, vel cum ea matrimonium sic contraxerit, vel cum ea fugerit, poena perpetuicilij puniatur.

2. **A L F O N S** terc en la pragmática dirigida al veguer de Barcelona, dada en Valencia a 10. de las Chaleadas de Febrer. 1330.

S Va nobis consiliarij, & probi homines ciuitatis Barchinonæ in suauatione monstrauerunt, quod cum aliqua mulieres sint in ciuitate prædicta, quæ suorum corporum infames libidinis passionis exercent, probi homines morantes in vicino vbi prædictæ mulieres inhabitant, ne illæ aliarum castitatem, & claram famam obnubilent, vel exemplis detestandis inquinent, nituntur eas de vicino ipso expellere, sed hoc nequeunt ad effectum perducere, cum dictæ mulieres asserant, proprios domos habere, a quarum habitatione se asserunt expelli, vel eijci non debere. Verum cum ex hoc dictæ mulieres, non debeant bonarum capti commiseri, aut inter alias participatione habere, idcirco vobis dicimus, & expresse mandamus, quatenus illas ex dictis mulieribus quas consiliarij vobis ostendent, & asseruerint sic esse viles, & publicas, vel talis conditionis existant, quæ non debeant inter bonarum mulierum consortia habitare, expellatis ab ipsorum vicinijs, non obstante quod propria habeant hospitia in eisdem, cum ea locare valeant, aut alias vias inde facere voluntates.

3. **S E N T E N T I A** Real del loc han de esser paredadas las donas adulteras, y alimentos de aquellas.

Dominus Rex, visa sententia lata contra Eulaliam vxorem Ioannis Doscha, quæ eidem Ioanni per eandem sententiam tradi debet iuxta vsaticum, *Mariti vxores*. Præstita securitate y donea per dictum Ioanem Doscha, reseruatæ eidem domino Regi modo, & forma supra dicta securitate, explicat, & datidem dictus Rex modum, & formam supra dicta securitate. Primo quod ante traditionem dictæ Eulaliæ, dictus Ioannes si illam vult, habeat illam tenere in domo propria ipsius Ioannis, habentem duodecim palmos de longitudine, & sex de latitudine, & duas cannas de statura, siue de altitudine, & quod habeat dare eidem Eulaliæ vnum sac payl sufficientem, in quo dormiat, & vnum iudicem, cum quo se valeat coherere, & facere in dicta domo vnū clor,

clor, siue foramen, in quo possit soluere tributa ventris sui naturalia, & per quod foramen exeant illa fetida, & dimittere vnã fenestram in eadẽ domo, per quam dentur eidem Eulaliæ, vi actualia, videlicet quod dictus Ioannes dabit sibi decem & octo vncias panis coctis competentis pro qualibet die, & aquam quantum voluerit dicta Eulalia, & quod non dabit sibi aliquid, aut faciet dari, propter quod illam præcipiter ad mortem, aut aliquid faciet, vt dicta Eulalia moriatur, super quibus prædictis dictus Ioannes det bonam cautionem ydoneam, & securitatem antequam dicta Eulalia tradatur dicto Ioanni.

DE ALCAVOTS, RVFIANS, DONAS PVBLCAS, Y HOSTALERS DE AQVELLAS. TIT. III.

1. **P E R E** terc en la pragmática dada en Leyda a 24. de Juny. 1375.

Quia magistra rerum efficax experientia edocuit, quod ex subscriptis fuerant commissa, & committuntur multa enormia, quibus nos ex debito commissi nobis ab Alto regimini debemus quantum possumus salubriter prouidere, ideo ad supplicationem super his per Curiam generalem Cathalonie, quam in ciuitate Illerdæ nunc celebramus humiliter nobis factam, de consilio, approbatione, & consensu, immo requisitione dictæ Curie generalis, hac nostra pragmática, & inuolabili sancione in toto Principatu Cathalonie obseruanda, de certa scientia, pro euitandis enormibus excessibus, & malis, quæ ex subscriptis hætenus sunt commissa, & alias pro bono statu ciuitatum, villarum, & locorum Principatus Cathalonie, concedimus, prouidemus, sancimus, & statuimus, ac etiam ordinamus hæc quæ in subscriptis capitulis continentur.

1. Per bon estament de la terra, e per cessar molts peccats que en las cosas de uall scritas se son trobats, es troben tot dia, per aqueita present ordinatio, e pragmática sancio stablim, prouem, e ordenam, que ninguna fembra publica de qualque conditio se, no gos fer a algun hoite de bordell, ne a amic, e alcavot seu, ne a altra persona carta de comanda, scriptura de terc, ne altra qualseuol obligatio de sa persona, per diners, robas, ne bens, que prestats, fiats, o comanats li sien, ne algun notari hi gos posar sacrament, ans sis cotrafara, tot ço, e quant fet ne fera, sic reuocat, e annullat, e per cas, va, e nulle hagut, axi com si fet

no era, ajustat, que de totço que la dita aytal fembra haura encartat a algu, se quitia en persona, e en bens, e lo official quen dejera fer justitia, puxa en deja hauer de aquell quis haura fet fer lo dit encartament, la meytat de la quantitat encartada, la qual haja posar en rebuda en los cõptes de son offici, sots pena de deu doubles, e que no puga hauer gratia, o remissio, com se estat trobat, que alguns alcavots, e otras malas personas, se fan fer las ditas obligacions a las ditas fembras, ab las quals obligacions las teneu captiuadas en lo peccat que no gosan, ne poden exirne sino ab gran difficultat.

2. Item que perço que las ditas fembras mils, e pux francament puxan quã se vullan dels dits bordells exir, e no hajan per força aturar, ordenã, e statum, que algun hom de qualseuol conditio se no gos fer amiga, ne apropiari assi mateix alguna de las ditas fembras, tenint a quella en bordell, ne en hostal, com no se legit a algu, fer propri de la cosa com mana: E que si algu sera trobat, qui fembra de bordell tinga, ne de son mal guany visca, tanto st se per la ciutat, vila, o loc hon aytal malefici perpetrara, scobat, e açotat, axi com a alcavot public, e de aqui exillat, hon si apres fera trobat, se penjat per lo coll en guya que muyra, sens tota gracia, e merce, e que algun official no puga mudar aqueita pena en altra, ne ferne gratia, ne remissio gratiofament, ne per diners.

3. Item que per tolre, e squuar tota occasio de tenir en detret, e oppressio las ditas fembras, ordenam, e prouem, que los dits alcavots, hostalers, ne hostaleras, ne altres qui acullen las ditas fembras, axi en jaure, com en menjar, e beure, no gos en persi, ne per altre vendre, ne tenir alguna natura, o manera de reuendaria per vendre a las ditas fembras, o a altres en nom de aquellas, vullles se reuenderia de pa, de vi, de carn, de oli, de fruytas, o otras qualseuol cosas, o vituallas, com los dits hostalers, e reuenedors los ho venan en tant grã for, o preu, que las ditas fembras ne haurien de tot altre molt mes per vn diner, que no han de ells per dos, e ab malas maneras que tenẽ, las posan en no gosar de comprarne daltres, sino de ells, e aço ordenam, sots las penas damunt expressadas.

4. Itẽ cõ se estat trobat, q hostalers de fembras de bordell, e a qlls quilz logan casas, o draps de lit, las opprimen, e las fan extortions, e exactions no degudas, volent hauer de ellas loguers fort excessius, e destrempats, de las casas, lits, e draps quilz logan, per tal cõ elles no poden tenir casas en altra part fora los bordells, e han ha logar per força aqui casas de aquells qui las hi han, e que lurs casas tenen aqui agaballadas, e per consequent hã a logar lits, e draps de aquells mateys, com de otras personas bonament non trobassen. E perço

las ditas fembras yltra lo peccat de lur eos, hajan segons que per experientia ses trobat, estēdre las mans a farts, e altres mals, perço statum, pro- ueim, e ordenam, que en calcuna ciutat, vila, o loc, hon se fa excès en los dits loguers de lits, e de draps de las ditas fembras, sie regonegut per lo balle de aquella ciutat, vila, o loc, e temprat, e tornar a egualtat, e justitia, e degut stament, e que no lexen las ditas fembras esser en aço opprimidas. Mandantes, &c.

DE REPTATS DE BAV- SIA, E TRAHITIO. TIT. V.

1. ALFONS terç en la pragmática dirigida al Portant veus de Procurador Reyal, dada en Barcelona a 14. de las Chalandas de Serem- bre. 1335.

Existenti in obsidione castri de otinarcis volumus tamē quod ipsos vt proditores proclamari nullatenus faciatis, cum de consuetudine Cathalonie nemo possit proditor proclamari, nisi conuictus fuerit per bellum, vel ad bellum citatus contumaciter remuerit comparere, possunt tamen illi qui proditores sunt, alias iudicialiter conueniri, & pro prodicione, si presentes sunt, vel in posse iudicantis sententialiter condemnari.

DE DESAFIVS. TIT. VI.

1. PERE terç en la pragmática dirigida al Cō- te de Vrgell Governador general dada en Barcelona a 5. deis idus de Agost. 1339.

Scedule cogitantes, quod pax, & iustitia Regnorum sunt omnium fundamenta, & propterea intendentes fideles nostros, & iuditos præsertim clericos, & personas ecclesiasticas, quæ, & bona eorum sub speciali sunt Principum protectionis præsidio constituta, sub pacis dulcedine confouere, de bitū, & opportunum agnosimus, vt quicumque prædictos clericos, & personas ecclesiasticas, & eorum homines, & bona eorundem, in guerris inuoluerent, moliantur eis inferre dampna, & de commissis excessibus puniantur, quod in ipsis dedecus culpæ per rigorem arceatur iustitiæ, & in illis, ac

alijs audacia committendi similia pœnarum formidine refrenentur, sane clamor validus ad nostrū sapius perduxit auditum, quod nobiles, Barones, milites, & alij, prætextu alicuius quarimonie, quæ contra Prælatos, clericos, personas ecclesiasticas, vel eorum homines, in prouincia Tarrachonæ existentes, aut bona illorum se habere prætendunt, seu potius, sæpe fingunt eos defidare, præsumunt, & præuio defidamento, & interdum eo non facto, non dubitant prædictos Prælatos, clericos, personas ecclesiasticas, ac homines eorum defidare, & offendere, ipsisque in personis, & bonis iniurias, violentias, oppressiones varias, & nonnunquam neces, vulnera, & percussiones inferre. Cum autem prædictis nobilibus, militibus, aut alijs non liceat præfatis Prælati, clericis, & religiosis, vel eorum hominibus guerram facere, cū ipsi Diuinis obsequijs specialiter deputati, esse debeant a guerrarum strepibus alieni, nec nos, sub cuius protectione consistunt, debeamus æquanimiter tollerare, quod prædicti autoritate propria temptēt ius sibi dicere, aut in illos vltionem aliquam exercere, idcirco volumus, ac vobis expresse, & ex certa scientia dicimus, & mandamus, quatenus prædictis Prælati, clericis, personis ecclesiasticis, aut eorum hominibus, seu bonis eorum omnium, per prædictos nobiles, milites, aut alios quoscumque guerram aliquam nullatenus fieri permittatis, immo defidamenta, defleximenta, seu acuydamenta eis facta, vel que cōtigerit fieri, faciatis, & in beatissimum reuocari, quæ nisi reuocata fuerint cum effectu, vos contra defidantes, & acuydantes, & illos qui præuijs defidamenti, aut sine eis, prædictis Prælati, clericis, personis ecclesiasticis, vel eorum hominibus, seu bonis ipsorum, guerram facere, vel malum damnū, iniuriam, violentiam, aut offensam inferre præsumserint, & contra fautores, defensores, ac receptatores ipsorum, & bona eorum omnium, sic potenter, & viriliter insurgatis, & sono æmissio in suo casu, & cum exercitibus si necesse fuerit, ac receptis potestatibus eorum omnium quæ a nobis tenent in feudum, & alias prout fortius de iure, & iuxta constitutiones pacium, & treugarum, ac vñicos Barchinonæ, expensis curiæ nostræ, & cum effectu fortiter procedatis, eosque pro commissis ab eis excessibus taliter puniatis, quod pœna illis inflicta, cæteros a similibus terreat, & dampna passi plenam satisfactionem, & delictam contempuantur.

2. FERRANDO primer en la pragmática dada en Barcelona a 29. de Juny. 1413.

ET si sollicitudo Regiæ dignitatis cunctis fidelibus subditis suis fructum pacis, & quietis debeat procurare, potiori tamē cura

cura militatē Ecclesiam, eiusque Prælatos, & ecclesiasticas personas, a quibuscunque violentiis, & guerris debet præseruare, & tueri, audita siquidem displicenter expositione quærelosa Reuerendi in Christo patris Archiepiscopi Tarrachonæ, Episcoporum, & aliorum Prælatorum, Capitulum, & aliarum ecclesiasticarum personarum, qui in generalibus ad sunt Curijs, quas Barchinonæ celebramus Cathalonie, quod licet Prælati, clerici, ecclesiasticæque personæ, ac vassalli, & bona eorundem, guerrificari, defidari, vel damnificari non possint per aliquos Barones, nobiles, milites, vel homines generosos, quinimo eosdem guerrificandi, diffidandi, acuydandi, seu damnificandi, ipsi secularibus generosis sit facultas salubriter interdicta, ex prouisione Illustrissimi domini Petri Regis Aragonum auij nostri, memoriæ gloriose, nobis exhibita, tenoris sequētis. *Scedule cogitantes, &c.* Attamen a quodam citra tempore nonnulli Barones, nobiles, milites, & alij seculares, machinosi coloribus, & exquiritis, iniurijs Sathanæ persecutoris Ecclesiæ consilio persuasi, aliquos Prælatos, & ecclesiasticas personas, officarios, & seruitores, vassallos, & bona eorum defidare, acuydare, & damnificare, contra formam, & scienciam prouisionis præinsertæ, minime, vt asseritur formidarunt, quare implorato a nobis remedio super istis, contextu huiusmodi prouisionis, laudantes, & confirmantes prouisionem præinsertam, prouidemus, quod nullus Baro, nobilis, miles, vel homo generosus audeat, seu presumat, directe, vel indirecte, præinsertam domini Petri prouisionem infringere, seu contra eam facere quouis modo, si nostram gratiam, & mercedem adipisci, ac pœnam duorum mille florenorum a quolibet contrafaciente irremissibiliter habendorum, cupiat euitare. Mandantes, &c.

3. FERRANDO segon en la pragmática dada en Burgos a 5. de Noembre. 1511. Cap. 5.

Perque alguns abusan en gran manera a desafiara, o posar defeximents, prenent color de la cōstitucio feta per nos en la Cort celebrada en la ciutat de Barcelona en lo monastir de frares menors, la qual ben entesa, no aproua los dits desafiarmets, e los crims encara qui son comesos proceints dits desafiarmets mana sien punits, e encara alguns desafiarmets se fan en nom de altre, que no sabra, ni consentira, e altres desafiarmets se fan sens expressio de nom, volēt tolre, e leuar tals abusos, statum, volem, e manam, que si algu desafiara, o desafiara fara, no seruada la forma de dita constitucio, e altres constitucions, encara que sie ab nom ver, e no fite, e ab

voluntat del qui nomenat fera, si lo tal fera home de condicio incorrega en pena de exili arbitrari, y si no fera home de condicio, incorrega en pena de esser açotat, sens speranza de venia, e aço vltra las penas per constitucio, contra tals statuidas, e si algu desafiara, o desafiara fara ab nom de algu, qui nou haura manat, ni consentit, ni haguenda sciencia de tal desafiament, incorrega en pena de perdre lo puny, e encara en la pena que sera arbitrada per la Regia cort, segons la qualitat del cas, e personas desafiants, e desafiadas, e de semblant pena sie punit aquell qui desafiara, o desafiara fara sens expressio de nom, e si tot frau, e ficio cessants, e en qual seuol cas que algu de qual seuol grau, o stament, o condicio sie, desafiara a altre, elo desafiara fermara dret, o dret al desafiara, axi com es acostumat en Cathalunya, en poder de jutge competent, aquell dit jutge haja a intimar literatoriament al dit desafiador la dita ferma de dret, e requirir lo dit desafiador que desista, y cesse del dit desafiament, e aquell reuoque, que si preten hauer dret, e actio contra lo dit desafiara, aquell o aquella haja a proposar, o intentar dins quinze dies dauant dit jutge, e si lo dit desafiador reuocare cō dit es, aço fer recusara, passats dits quinze dies volem, e manam, atenen t que essent desafiara se ha de guardar, e no pot axi liberament contruenir en los negocios, perço no es dubte rebre dany, que per los dits sols desafiarmets, encara que altre no fos seguit, puga lo desafiara proseguir contra lo desafiara en virtut de las constitucions de pau, y de treua, e la querela haja de esser admesa, e no comparent los querelats, sien publicats per gitats de pau, y de treua, e sie proceit fins a la adjudicatio de clam de pau, y de treua, e a total executio de aquells, entes empero, q̄ si dins quinze dies de la primera letra, lo desafiara reuocara ab tot efecte los dits desafiarmets, e de aço constara legitimament al oficial dauant lo qual sera feta dita ferma de dret, dins los dits quinze dies, que en tal cas no puga proceit contra dit desafiara, per vigor de ditas constitucions de pau, y de treua, per la dita forma, declarat encara, que si lo dit desafiara desafiara lo desafiara, no puga esser querelat per la dita forma, no entenen empero per lo que dit es, aprouar desafiarmets alguns.

QVANT SIE LICIT, O NO A QVISCV VENIAR- SE SENS IVTGE. TIT. VII.

1. PERE terç en la pragmática dirigida al veguer de Bages, Berga, y Bergada, y balle de Manresa dada en Barcelona a 10. de Desembre. 1360.

AD

AD nostrum sapius peruenit auditum, quod in ciuitate Minoriffa, & vicaria prædicta, instante pacis armulo, quidam abusus prauæ cōsuetudinis subintravit, quod si quis ab alio fuerit interēptus, vel offensus, consanguinei, vel amici vulnerati, mortui, vel offensi, sibi vindictam assumere præsumētes, & in hoc vltionem nostræ iustitiæ contemnerentes, nedum contra personam interfectoris, vulneratoris, seu offensoris, mortis exitum, vel vulneris excidium machinantur, verumetiam cōsanguineos, & amicos eorum quamquam innoxios, & interdum gradu parentelæ remotos occidunt, vulnerant, & offendunt. Cum itaque graue sit plurimum, & enorme, necnon iuri naturali cōtrariū, & ab omni rationis tramite alienum, quod in fontes pro nocentibus damnū, vel iniuriam patiantur, volentes propterea cōsuetudinem tam damnabilem reipublicæ, perniciosam exemplo, inimicam naturæ, ac singularium destructiuam prorsus euellere, & congruis remedijs a prauis innoxium sanguinem sitientium cogitationibus extirpare, præsentis statuti, & ordinationis nostræ tenore sancimus, quod nullus offensus, aut cōsanguineus, vel amicus alicuius interfecti, offensi, percussus, vel vulnerati, nunc vel in futurum audeant, vel præsumant occidere, percutere, vulnerare, seu offendere aliquem consanguineum, vel amicum interfectoris, percussoris, vulneratoris, aut offensoris, donec prius ipsum certificauerit cū instrumento publico, quod de ipso vult vindictā assumere, nec postea per decem dies continue subsequentes, ex quo certificatio prædicta illi persanaliter fuerit præsentata cū instrumento publico, vt præfertur, adijcientes pro pœna, quod qui contrafecerit, habeatur, & puniatur pro baulatore, & proditore ipso facto, ita quod per bellum, vel ali quod genus, seu armorum subsidium, se purgare, vel excondere non possit, nec ad hoc aliquid tenentis admittatur, immo ex quo probatum extiterit, ipsum ante certificationem personaliter factam, vel infra decem dies ex quo facta, & præsentata fuerit vt est dictum, mortem, vulnus, percussiones, vel quamlibet personalem offensam alij intulisse, pro baulatore, & proditore ab omnibus habeatur, & pro tali vitetur, nec receptetur ab aliquo, vel quomodolibet defendatur, immo si capi potuerit, tanquam baulator, & proditor puniatur. Si vero post decem dies prædictos prædictus notificans damnū, vel iniuriam consanguineis, vel amicis dicti interfectoris, vel offensoris intulerit, puniatur prout de iure, & ratione fuerit faciendum. Quocirca vobis dicimus, & districte præcipiendo mandamus, quatenus præsens statutum nostrum, siue pragmaticam sanctionem iniuriolabiter obseruado, eam, vt nullus possit iguo-

rantiam allegare, frequenter diebus quibus in vicaria, & baiulia prædictis mercatum, aut nundinæ celebrantur, voce præconis faciatis solemniter publicari,

DE FAVORIA. TIT. VIII.

1. **FERRANDO** segon en la pragmática dada en Burgos a 5. de defembre. 1511. Cap. 2.

PEr quant los receptadors, sostenidors, e ayudadors del malfactors, gitats de pau, y de treua son causa de la perpetratio dels dits crims, e delictes, com sots confiança, y ab adjutori de aquells, los dits malfactors han tengut, y tenen audacia, y temeritat de cometre, y perpetrar los dits enormissims crims, y delictes, los quals no tenint quils ajudas, e receptas, no gosarian cometre. Perço statum, volem, ordenam, y manam, e ab tenor de aquesta nostra Rey al pragmática prohibim, que no sia algu de qualseuol stament, grau, o conditio sic, qui gose, o presumisca receptar sostenir, o acullir los dits malfactors, gitats de pau, y de treua, tant aquells que son de present, o seran per auant, etāt los qui seran publicats a instantia de part priuada, com a instantia del procurador fiscal, en los casos a ell permessos de querelar.

2. **LO MATEIX** en dita pragmática. Cap. 3.

EAxi mateix proueim, que no sia algu qui als dits malfactors querelats, o gitats de pau, y de treua publicats, gosen donar, o fer donar per si, o per interposadas personas, o ab qualseuol art sien, o manera directament, o indirecta, armas, diners, robas de vestir, o de lit, o sosteniment, o consell, fauor, e ajuda.

3. **LO MATEIX** en dita pragmática. Cap. 4.

VOlem, e manam que si los dits receptadors, fauctors, o ayudadors dels querelats, e publicats de pau, y treua, amonestats segons forma de las constitutions, seran trobars esser incidits en crim de fauctoria, o rectoria, que sien punits a arbitre del official faent dit proces, segons la qualitat del crim, o fet, e segons la qualitat de la persona del receptant, o fauctor, e del receptor, o fauorit requerra, declarant, que lo dit arbitre puga esser estes, segons dita qualitat, fins a pena

pena de mort inclusiu, proccint en aço com se acostuma contra los altres delats, e criminosos, si sera proceita instantia de part, sien seruadas las constitutions sobre aço disposants, contra dits fauctors, e receptadors.

DE INIVRIAS, Y DANY DONAT. TIT. VIII.

1. **PERE** terç en la pragmática dirigida al Portant veus de Governador dada en Perpinya a 23. de Maig. 1562.

CUm super negotio stimationis, seu emmendæ fiendæ de iniuria facta Bernardo de Graualensî, per Bernardum Cestores militem, Berengarium, & Raymundum Dodena, & quosdam alios æquites, & pediteres, super quos nos, cum nostra littera consultastis, cum ipsa stimatio ad nos, vt Principem, & ad nullum alium pertineat, nosque his visis, & recognitis sæpe, & sapius in nostro consilio, declaratione que quæ per nos anno infra scripto fuit facta in ciuitate Barchinonæ, videlicet quod vsaticus incipiens *Autoritate, & rogatu*, locum habet in fugatione, siue encalç, per ipsos Bernardum de Cestores, & alios prænomatos, contradictum Bernardum, vt in ipsa declaratione latius continetur, & attentis alijs attendendis, cum præsentis declarationis iuxta emmendas contentas in vsatico Barchinonæ aliscare in dicto casu locum habere, quam aliscaram volumus, & declaramus talem fieri debere, videlicet quod ipse Bernardus cestores, & alij prænomati fugantes in super, cum caligis, & sine sotralibus, & ense, pedester debet ire publica, & de die, de loco illo quo coeperunt fugare dictum Bernardum, & postea intrando villam de Moya versus plateam ipsius villæ eundo, vadant vsque ad istam domum R. de Laneda sartoris, in qua dictus Bernardus se recollexit, & quod dum fiat ista aliscara, dictus Bernardus sit in platea ipsius villæ, ad hoc vt sciatur, quod ratione dicti encalç fiat dicta aliscara. Idcirco vobis dicimus, & mandamus, quatenus infra spatium quindécim dierum per vos dictis Bernardo de Turibus, & alijs prænomatis præfigendum, dicta aliscaram per ipsum Bernardum, & alios superius nomatos, vt superius continetur fieri faciatis. Si tamen dictam aliscaram, seu emmendā dictus Bernardus, & alij prænomati facere noluerint, vel non errauerint infra spatium dierum quindécim dierum, in eorum contumacia faciatis satisfieri de bonis ipsorum Bernardi Cestores, & aliorum prænomatorum eidem Bernardo, in eo in

quo dicta emmēda aliscare, recepto iuramento a dicto Bernardo, per vos fuerit stimata, & vltra hoc, & casu etiā quo dicta aliscara fiat in quibuscunque damnis, & expensis quas dictum Bernardum ratione dicti encalç, vel persecutionis eiusdē sustinuisse apparuerit, & de cætero sustinebit, & per sacramentum aduerauerit, sibi satisfieri faciatis, quorum attamen taxationem vobis cum præsentis, omni appellatione remota, ducimus committendam, taliter faciendo, vt dictus Bernardus pro prædictis ad nos iterato recurrere non cogatur.

DE PROHIBITIONS DE ARMAS. TIT. X.

1. **PERE** terç en la pragmática dada en Leyda a 4. de Març. 1561.

LAt sic que lo senyor Rey don licentia a alguns de portar armas, ab qualseuol paraulas derogatorias, e que no sien compresos en letras contrarias, si empero seran trobats en locs deshonestis, majormets de mits, e als qui van en modo de maldendrens, las ditas licentias nols sien seruadas, com no sic intentio, ab tals licentias dar materia de abusar, ne delinquir, remetent ho a arbitre dels ordinatis.

DE NAVFRAG. TIT. XI.

1. **ALFONS** segon en la pragmática dada en Barcelona a 13. de las Chalesadas de Agost. 1288.

NOuerint vniuersi, quod cum nobis Alfonso Dei gratia Regi Aragonum, Majoricarum, & Valētiæ, & Comiti Barchinonæ extiterit significatum, quod quidam de Cathalonia præsumperunt extorquere in aliquibus locis Cathalonia, sub prætextu naufragij, quasdam res, quæ de quibusdam barchis, & lignis periclitantibus fuerant salua facta, & hoc sit contrarius, & iustitiam: idcirco constituimus, & ordinamus ex certa scientia, quod de cætero, in tota Cathalonia non audeat aliquis, cuiuscunque conditionis existat, capere, vel vsurpare, ac etiam detinere aliquas res nomine naufragij, vel etiam trobaduræ, quæ fuerunt de aliquibus nauibus, lignis, barchis, vel alijs vasis periclitantibus. Mandantes, &c.

QUE ALGV NO GOS EDIFICAR EN LO RIBATGE DE BARCELONA. TIT. XII.

1. I A V M E primer en la pragmática dada en Barcelona a 5. dels idus de Setembre. 1243.

Lgu no puga edificar en lo ribatge de la mar de Barcelona, de la dreçana que es de ponent, fins al nou edifici den Bernat Oliet, que esta a leuant, e de la aygua de la mar, fins a las casas edificadas de pedra, e cals, que son la volta de çerc, e dins lo dit loc algu no gos edificar casas, obradors, alfondecs, o alguns statges grans, o xichs, ne fer alguna constructio, o empaigne haja algu aqui loc propi, o cert, mas tot sie de vs comu, a fer, compondre, e crear nau, e qualseuol altres lenys, e algu no puga fer res de ditas cosas per adquisitio del senyor Rey, dels seus, o per lonc vs, e si algun edifici hi eta fet, sie enderrocat, encara que non fos haguada licentia del senyor Rey, sens pena alguna,

DE DESSOSPITATIO DE NAFRATS. TIT. XIII.

1. P E R E terç en la pragmática dada en Barcelona a 5. de las Chalendas de Maig. 1340.

Vant se requerira que algun nafrat sie dessuspitat, lo veguer elegesca los chirurgians, e ab ells elegesca vn bon metge, qui entreuinga en la dita dessuspitatio, e sens lo consell del metge quis informe de la infirmitat nos faça la dessuspitatio.

DE SOMATENT, Y SACRAMENTAL. TIT. XIII.

1. E L E O N O R. confort, y loctinent general de Pere terç en la concordia feta ab lo Cardenal de Comenge, dada en Barcelona a 11. de luy. 1372. Cap. 1.

Rimerament sobre lo capitol de somatent, de effeçte, e exensio del qual los Prelats se complayen, que per aquell era derogata la libertat ecclesiastica, es concordat, e declarat per los dits senyora Regi-

na, e senyor Cardenal, que lo senyor Rey declar, que per lo dit proces, qui per la sua general jurisdicçio, la qual ha de caseguir los malfeytots fregant lo erim, e tostemps la ha hauda en tots castells, e vilas sots son Principat constituidas, de quissulle sien, lo dit senyor Rey no exercesca alguna jurisdicçio en alguns clergues, jat sie malfeytots, ans si lo malfeytor en virtut del dit proces compres, sera trobat esser clergue, que sie remes al jutge ecclesiastic segons las canonicas sancions, las quals lo dit senyor Rey en lo dit cas vol inuiolablamet esser obseruadas, e romandre illesas. Concordat mes auant per los dits senyora Regina, e senyor Cardenal, que los dits Prelats, e altres personas ecclesiasticas, o lurs oficials no empatxants, o no resistentes al exercici de la dita Reyat jurisdicçio general, en perseguir los dits malfaytors, que lo dit senyor Rey, o oficials seus no presumescan, ne pogan per occasio del dit proces damnificar, o destruir los castells, o bens dels dits Prelats, o de personas ecclesiasticas, ans lo senyor Rey punira los contrafaents, segons quels dreys, e constitutions sobre lo dit proces fetas volen, e requieren.

2. F E R R A N D O segon en lo priuilegi concedit al stament militar dat en Barcelona a 8. de Octubre 1481. Cap. 4.

I Tem senyor molt excellent, supplica lo dit stament militar, que per los abusos quis fan en lo somatent, sie proueit, sien seruadas las constitutions de Cathalunya, haguts per reuocats qualseuol vlos, e abusos fets en contrari. Plau al senyor Rey.

3. L O M A T E I X en la pragmática dada en Burgos a 5. de Noembre. 1511. Cap. 1.

P Rimerament volem, e statuim, ordenam, e manam, que los veguers, sotsveguers, balles, sotsballes, e altres oficials nostres, o loctinents de aquells qui ara son, o de aqui auant seran en lo dit Principat de Cathalunya, sots pena de priuatio de lurs officis sien tenguts, e hajan ab tota lur diligentia perseguir los dits malfactots, e crimosos, en lurs veguerias, e ballias, e en totas parts que de justitia los sie per mes aquells perseguir, e pendre, manant a tots, e qualseuol subdits dels dits oficials Reyals, e altres qui en las ditas cosas sien tenguts, que ab tota promptitut, y diligentia hajan, e sien tinguts exir al so, e seguir los ab armas, e ajudar als dits oficials

officials a pendre los dits malfactots, e que los dits oficials Reyals pera pendre los dits malfactots, y crimosos, procecsan tant per via de proces de soment, com per altres remeys de justitia. E mes volem, y manam, que si los subdits, e districtuals dels dits oficials, y los altres que son obligats exir a dit so, requests recularan, o seran negligents en ajudar a dits oficials, pera encallar, perseguir, e pendre los dits malfactots, e delats, sien per dits oficials, o per altre de ells aqui se esguardara agrament punits, e castigats, en tal manera que la pena los faça per lo esdeuenidor mes cautos, y atents, e los altres prengan eximpli de esser solcits, e obedients.

4. C A R L E S en la pragmática dada en Toledo a 7. de Març. 1539.

P Erquant estant com esta nostre Principat de Cathalunya, y Comtats de Rossello, y Cerdanya per gratia de Deu en bona concordia, ab los fronterars, cessa la causa del exercici de las armas, las quals vuy en die per la major part tots los abusos de ellas consisteixen en bandolers, homens de seguida, delats, y malfactots, qui tenen la terra en confusio, y danyada de molts crims, casos, e delictes, en meny preu, y poc temor de la iustitia, y nostra voluntat sie, que la pau, y concordia sie general entre nostres subdits, e vassalls, e que tots viscan segurament, e quieta, y los qui no volran viure de aquesta manera, sien punits, y castigats segons la qualitat de los demerits, perço ab la present nostra Reyat pragmática sancio, y edicte tostemps durador, de nostra certa scientia, y Reyat autoritat, y de nostre propi motiu, deliberadament, y consulta statuim, ordenam, e manam, que no sie qualseuol persona, de qualseuol ley, stament, grau, o condicio sie, que gosc, ni presumesca anar ab quadrilla, o quadrillas, ni gent coadunada, ni armada de lanças largas, picas, alabardas, lanças manescas, ab rodellas, o ballestas, o arcabufos, o scopetas paradas, o desparadas, entenen, e declarant esser quadrilla, y coadunatio, tantost que seran mes de tres los armats, qui axi ab ditas armas iran, e prohibint encara, que nengu, sol, o en companya puga portar las ditas ballestas, arcabufos, y scopetas paradas, o desparadas. E qui lo contrari fara, axi lo caporalde aquells, com los qui ab aquell axi armats, y aquadrillats yran, en corregan en

pena de esser açotats, o de estar en galera per temps de dos anys, o altrats a arbitre nostre, o de nostre Loctinent general, e dels Portants veus de general Governador en dit Principat, y Comtats de Rossello, y Cerdanya en son cas, segons la qualitat de las personas seran arbitradas, e los qui aportaran ballestas, o arcabufos, o escopetas paradas, incorregan en pena de perdre lo puny. No entenen perço derogar a las penas ja contra los de subdits, per constitutions, o altrament appofadas, e los qui tiraran ab ditas ballestas, o arcabufos, o escopetas, o altrament nafrarian, o damnificaran algu, o alguns, incorregan en pena de mort natural. E mes volem, statuim, ordenam, e manam a totas, e sengles personas, de qualseuol stament, grau, o condicio sien, que en continent que tals quadrillas, o gent armada veuran, sien tenguts posar, y de fet aqui mateix posen so de viafos, y tots, y sengles qui aquell so oiran, sien tenguts rependre, y continuar aquell, en manera, que a noticia de nostres oficials facilmente, y prompta puga peruenir, e cascu que dit so oira sie tengut exir a dit so, e seguir ab qualseuol manera de armas, per ajudar a pendre dits malfactots, sots pena a cascu, e per cascu una vegada que en ditas cosas negligent, o renitent sera trobat, de sexanta sous, e de estar trenta dies a la preso. Al qual so proueim, statuim, ordenam, y manam, que tots, e sengles veguers, balles, e altres oficials, ab lurs subdits, e districtuals hajan, e sien tenguts exir, e aquell rependre, e infeguir dits malfactots, o quadrillas per totas las parts de Cathalunya, e Comtats de Rossello, y Cerdanya, tant per via de somatent, com per altres remeys de justitia, com nos ab la present entenam, y axi ho statuim, e declaram, los dits aquadrillats, e altres contra la present prohibitio, y nostra Reyat pragmática sancio delinquir, y esser sempre tant quant contra la present faran, enfragantia de crim, e dits nostres oficials infeguint, e perseguint dits malfactots, e delinquentes puxan entrar en qualseuol altrats veguerias, o ballias, als quals los veguers, balles, e altres oficials, ab tots sos districtuals hajan de esser tenguts de acudir, e ajudar, e infeguir, e perseguir dits malfactots, e quadrillas fins que aquells tingan presos a lurs mans, a si que de aquells se puga fer justitia, e aço sots pena a cascu, e per cascu una vegada que lo contrari sera fet, çoes a nostres oficials de priuatio de lurs officis, e de cent ducats de or, e als altres de sexanta sous, e de estar trenta dies a la preso. E per quant se podria seguir, que veent se dits delinquentes, aquadrillats, e malfactots oppresos del so, y no poder

der euadir, o escapar de mans de la iustitia, res-
cullirse en algunas vilas, plaças, castells, o
locs de Barons, de Esgleſias, o altres hauents
iurisdicció, volem, statum, ordenam, e manam,
que dits nostres officials pugan entrar ab dit
fo dinsaquells, per pendre dits malfactors. E
mes volem, statum, proucim, ordenam, e ma-
nam, que qualſeuol, qui algun gita, o girats de
pau, y de treua, o homicidas, o ladres, o saltaja-
dors de camins veura, ſie tingut encontinent
posar ſe de viafos, yaquellſehaja de inſeguir,
continuar, y executar, ſegons la forma ſuſdi-
ta, ſots las penas de dalt poſadas, reſpectiua-
ment. Mes auant ſtatum, volem, ordenam, ma-
nam, e ab tenor de aqueſta noſtra Reyal prag-
matica proucim, que no ſie algu de qualſeuol
flament, grau, o conditio ſie, que goſe, ni pre-
ſumeſca receptor, acullir, o ſoſtenir dits aqua-
drillats, o altres malfactors, e gitats de pau, y
de treua de ſuſdits, ſots pena a caſcu, e per ca-
cuna vegada que lo contrari hauer fet ſera tro-
bat, de cent liras Barceloneſas, en la qual vo-
lem ipſo facto encorrega vltra las penas de
fauctorja en ſon cas, y altras perconſtitutions
de Cathalunya, o altrament, contra tals recep-
tadors, y fauctors, impoſadas. E mes volem,
ordenam, ſtatum, e manam, per que mes faci-
lment la prouincia ſie purgada de mals homens,
que de la pena peccuniaria en la qual los ſo-
bredits, tots, e ſengles incidiran, ſien ſeras tres
yguals parts, la vna de las quals ſie de aquell
qui primer lo ſo de viafos contra tals aquadri-
llats, e altres de ſuſdits poſada, la ſegona de
aquell qui los negligents, o renitents execu-
tar la preſent noſtra Reyal pragmatica ſanc-
cio, e altrament contraſahents accuſara, e later-
cera del veguer, o altre official qui las ſuſditas
coſas executara, no entenenç empero per la pre-
ſent noſtra Reyal pragmatica ſancio derogar
a prohibitions de portar armas fetas, y penas
als contraſahents, axi per conſtitutions, prag-
maticas, cridas, com altrament appoſadas, las
quals prohibitions per nos ara proueidas, pu-
gan en reſpecte de las personas, locs, y temps
que aparega a nos, o a noſtre Loctinent gene-
ral de Cathalunya, y en ſon cas als Portants veus
de noſtre general Governador en dit Principat,
y en los Comtats de Roſſello, y Cerdanya eſſer
moderadas, e diſpensadas, ſegons que veuran
mes conuenir al be de la iustitia, y bona gouer-
natio de las prouincias, y perſecutio dels delats,
y criminoſos;

DE CVSTODIA DE PRE-
SOS, Y DRET DE
CARCELATGE.
TIT. XV.

1. PERE terç en la pragmatica dada en
Barcelona a 14. de las Chalandas de
Noembre. 1339.

Lamosa inſinuacione pro parte
conſiliatorum, ac proborum
hominum ciuitatis Barchinonæ
nobis facta, ad noſtram Audien-
tiam nouiter eſt deducta, quod
vos indifferentes capitis, & cap-
tos detinetis ciues, & habitores Barchinonæ,
qui ex aliqua cauſa capi debent, quamquam
ipſi in caſtro curiæ vicarij Barchinonæ deberent
potius cuſtodiri, ex quo captis ipſis dama, ta-
dia, ac ſumptus non modici ſubſequentur, quo-
circa ſuit nobis humiliter ſupplicatum, vt ſuper
his dignaremur de ſalubri remedio prouidere.
Nos vero ſupplicatione ipſa benigne ſuſcepta,
volumus, ac vobis dicimus, & mandamus ex-
preſſe, quatenus ad tenendum captos aliquos ci-
ues, ſeu habitores Barchinonæ in poſſe veſtro,
niſi ex ſpeciali cauſa qua ipſos per vos cum de-
ſ liberatione noſtri conſilij captos teneri man-
dauerimus, intromittere minime vos curetis,
quinimo ipſos cum caſus acciderit, tradatis vi-
cario Barchinonæ, ve eius loco ſubſtituendi cuſto-
diendos, ac introducendos per eum in caſtro
ſuæ curiæ antedictæ. Et hoc aliquatenus non
mutetis, alias nobis plurimum diſpliceret, & cu-
raremus vos ſupereo debite cohercere.

2. ORDINATIO ſobre lo dret de
carcelatge.

ENCARA que lo dit carceller, e baſſe, e altre
tenint, o regint la dita carcellaria pot, o
ha acostumat de hauer per caſcu pres
per lo temps de la preſo quant que ſie pac quant
exira de la preſo dos diners menuts Barcelone-
ſos a la exida de la preſo, e no mes, e per manera
de ſeruey, ne per ninguna altra manera, o color,
non deu mes pendre, ne hauer lo dit carceller, ne
altre per ell. Item que lo dit carceller, o altre
tenint, o regint la dita carcellaria no prena, ne
puixa pendre, ne hauer de caſcu pres, axi hom-
com ſembra, per lo temps que haura eſtat
rancat en lo corral, o altra caſa apartada de
la preſo, quant exiran del dit corral, o caſa
apartada, ſino dos diners menuts Barcelone-
ſos a la

ſos a la exida de la dita preſo, e que per ma-
nera de ſeruey, ne per alguna altra mane-
ra, o color no puixa mes pendre, e hauer.
Declarat empero, e expreſſament retengut, que
la ordinatio, e tatzatio en lo preſent capitol
contenguda no ſie entesa ſino ſolament en
aquells qui eſtaran tancats en lo corral, en la ca-
ſa de Mallorca, en la caſa dels Iueus, en la ca-
ſa de la eſcoſta, en la caſa de las donas, en la
torra de nagonguera, e en la tauaga. Si empe-
ro algu, o alguns dels dits preſos, axi homens
com donas, ab licentia del dit carceller, e a arrisc,
e fortuna de aquell, deſijant hauer pus ampla
preſo, volian anar ſolament per tota la preſo
deſuſdita, quel dit carceller ho prena a ſon
arrisc, en aqueſt cas puixa demanar, hauer, e re-
bre de quiſcu, e per quiſcu die, e nit, quatre di-
diners menuts Barceloneſos, e no pus auant per
carcelatge, o menys ſi li plaura, pero ſi los dits
preſos fugiran, que ſie imputat al carceller deſſus,
e a las ſuas ſermanças.

DE POBRES PRESOS.
TIT. XVI.

1. IAYME ſegon en la pragmatica diri-
gida al veguer, y baſſe de Vilafranca
dada en Barcelona a 3. de las
nonas de Iuny.
1327.

X parte carcerarij Villæfranchæ
nobis extitit intimatum, quod
licet Mirus de Caſtro veteri capi
fecerit Bernardum Maſſaguerij de
termino caſtri de ſobirats, pro qua-
dam peccuniæ quantitate in qua
ſibi tenetur, vt dicitur, idemque carcerarius ad
instantiam ipſius Miri præſatum Bernardum cap-
tum tenuerit per vnum annum, vel circa, co-
quia non poterat ſoluere prædictam ſummam
peccuniæ Miro prælibato, idemque Mirus, quam-
uis præſter alimenta Bernardo prædicto, ius ta-
men carcerariæ exſoluere renuit carcerario me-
morato, quod ſimiliter recuſant perſoluere
nonnulli, qui alios capi faciunt pro comandis,
cum ipſi comendatarij effecti ſunt non ſoluen-
do, quo circa vobis dicimus, & mandamus, qua-
tenus quilibet veſtrum in iurisdictione ſibi com-
miſſa compellatis tam dictum Mirum, quam ca-
teros qui pro comandis huiusmodi aliquos ca-
pi fecerint, ad ſoluendum dicto carcerario, ius
ſibi, ſeu ſalarium conſuetum, & ſi capti nulla
bona habuerint, faciatis ab illis qui eos capi fe-
cerint prouideri de bonis eorundem, tam in ali-

mentis, quam in dicto ſalario, prout de iure, &
ratione fuerit faciendum, alias niſi captis volue-
rint in alimentis prouidere, vel ius carcerario per-
ſoluere vt eſt dictum, illos vltorius non teneatis,
ſed a captione, vel carcere ipſos poenitus ab-
ſoluatis.

2. PERE terç en la pragmatica dirigida al
veguer de Ceruera dada en Gande-
ſa a 16. de las Chalen-
das de Iulio.
1337.

PRO parte patiariorum, ac proborū homi-
num dictæ villæ fuit humiliter propoſitum
coram nobis quod quanquam aliqui pau-
peres, & miſerabiles perſonæ, quæ detinentur
captæ in carcere dictæ villæ, ſint de illis crimi-
nibus, ſeu exceſſibus inculpati, de quibus fue-
rint per vos, vel veſtrum alterum abſoluti, attā-
men cuſtos dicti carceris renuit eos a carcere li-
berare, donec carcelagium exſoluerint, licet
ſint pauperes, & non habeant vnde ſoluant, qua-
re ſuit nobis humiliter ſupplicatum, per nos
ſuper his de opportuno remedio prouideri,
nosque ipſa ſupplicatione benigne admiſſa, vo-
bis dicimus, & mandamus, quatenus dictos cap-
tos præſentes, & qui de cætero capti fuerint a
dictis criminibus, ſeu exceſſibus abſoluti, ſi pau-
peres ſint, & carcelagium non habeant vnde
ſoluant, eos a dicto carcere liberari proſtinus fa-
ciatis, licet non ſoluant carcelagium præliba-
tum.

3. LOMATEIX en altra pragmatica di-
rigida al veguer de Barcelona da-
da en Gerona a 19.
de Oubre.
1385.

SCUT pro parte procuratorum, & admini-
ſtratorum pauperum qui in caſtro noſtræ
curiæ vicariæ Barchinonæ detinentur capti,
fuit nobis reuerenter expoſitum, quod carcerari-
us dicti caſtri recipit per aliquod tempus a ſub-
uicario Barchinonæ illos duos denarios, & obu-
lum Barchinonenſes, quos ex ordinatione no-
ſtrorum prædeceſſorum recolendæ memoriæ ab
olim facta, & per nos vti que obſeruata, dictus
ſubuicarius de emolumentis Regijs cuiuslibet ex
dictis pauperibus captis delatis de criminibus
qualibet die pro earum prouifione dare, & exſo-
luere eſt aſtrictus, quos ſiquidem duos denarios,
& obolum, in reſeſtione, & prouifione dictorum
captorum pauperum carcerarius ipſe conuer-

tere non curauit, immo ex inde quandam quantitate pecuniae detinet poenas se minus debita, & iniuste, ac in dictorum pauperum prauidicium valde notum: quamobrem supplicato nobis humiliter super his debite prouideri, vobis dicimus, & mandamus de certa scientia, & expresse, quatenus dictum carcerarium praeturae viribus compellatis, ad tradendum, & desliberandum dictis administratoribus, vel cui voluerint loco sui totum id quod repereritis, & vobis constabit legitime, ipsum accepisse, ex dictis duobus denarijs, & obulo, & non conuertisse in promissione praedicta, qui quidem administratores illud in prouisione eadem teneantur conuertere, & non in alios quosuis vsus, procedendo in praemissis breuiter, simpliciter, sumarij, & de plano, malicijs, & defugijs omnibus praetermissis, taliter in his vos habendo, vt dicti administratores ad nos pro praemissis redire non habeant quarelose.

4. MARTI Infant, y loctinent general de Ioan primer son germa en la pragmatica dirigida als oficials de Barcelona, dada en Barcelona a 6. de Juny. 1391.

Clamofam insinuationem nobis pro parte pauperum captorum in carceribus Barchinonae exhibitam suscepimus, continentem, quod plures ad quorum instantiam pro debitis, & factis cuiuslibet capiuntur, recusant malitiose, & indebite eis ministrare prouisionem octo denariorum pro qualibet die statutam, & eisdem tribui solitam, atque dari, & hoc, vt dictos pauperes exprimeret valeant, & fame inhumaniter cohercere, vnde lacrimabiliter a nobis super hoc per eos iustitiae remedio postulato, habita certificatione a vobis dicto vicario, necnon ab Antonio Caplana scriba maiore curiae vestrae, quod dicta prouiso octo denariorum pro qualibet die est consueta dari pauperibus captis in praedicta curia per modum superius assignatum, ideo vobis, & cuiuslibet vestrum dicimus, & mandamus de certa scientia, & expresse, quatenus, si, & quotiens contigerit, aliquos pauperes ad quorumcunque instantiam, per vos, seu aliquem ex vobis capi pro debitis, & sub vestri carceris custodia detineri, qui vestrae notitiae non habuerint vnde eorum victum valeant prouidere, dictis creditoribus, ad quorum instantiam capti extiterint, & detenti fuerint, mandetis quatenus eisdem dictam prouisionem octo denariorum pro qualibet die tribuant, & exsoluant, & casu quo recusauerint, & iustae rationes per eos propositae infra breue terminum per

vos eis praefigendum non fuerint, qua re ad dictam prouisionem tribuendam non teneantur, ipsos confestim, nulla mora protracta, a captione totaliter liberetis, sustineri enim non debet, quod malitia creditorum pauperes, & miserabiles personae famae percant, vel graue dispendium patiantur.

DE MANLEVITAS. TIT. XVII.

1. PERE terç en la pragmatica dada en Barcelona a 14. de las Chaldas de Noembre. 1339.

Ad supplicationem pro parte consiliariorum, ac proborum hominum ciuitatis Barchinonae propterea nobis exhibitam, quos gratijs prosequi volumus, & fauore, huius scripti nostri seriae concedimus, statuimus, ac etiam ordinamus ex certa scientia, & consulte, perpetuis temporibus obseruandum, quod aliqua manuleuta qualiscunque sit, quae fiat in Barchinona per nos, aut nostros successores, vel Procuratorem generalem nostrum, aut nostrorum successorum, seu quosuis alios officiales nostros, vel successorum nostrorum, praesentes, vel futuros, ordinarios, delegatos, vel delegandos a nobis, vel nostris successoribus, vel ab aliquibus officialibus nostris, seu ipsorum, non habeat valorem elapsis duobus annis, a die qua recepta fuerit ipsa manuleuta, seu scripta, in antea computandis, quinimo per lapsum duorum annorum praedictorum habeatur poenitus pro nulla, ac etiam cancellata, quibuscunque renuntiationibus, exceptionibus, & cautelis in dictis manuleutis appositis, vel apponendis non obstantibus vllomodo. Mandamus igitur, &c.

DE REMISSIONS DE CRIMS, Y COMPOSITIONS. TIT. XVIII.

1. IAUME segon en la pragmatica dirigida als veguer, y balle de Barcelona dada en Barcelona a 3. dels idus de Ianer. 1315.

Licet

Licet dudum praedecessoribus vestris in dictis officijs litteratorie dederimus in mandatis, sub poena nostro arbitrio imponenda, quod super homicidijs, & alijs criminibus grauibus, de quibus poena mortis, aut membri amissio posset sequi, nullatenus componerent, sine nostrilicentia speciali, ipsis praedecessoribus vestris super ipsis compositionibus facedis potestatem omnimodam adimenter, prout haec in dicta littera largius continentur: quia tamen per consiliarios, & probos homines ciuitatis praedictae fuit nobis exhibitae, & hostensa quaedam scripta consuetudo Barchinonae, ab Illustrissimo domino Petro clarae memoriae Rege Aragonum patre nostro eis concessa, & per nos confirmata, continens, quod vicarij, & baiuli Barchinonae possunt facere compositiones, gratias, & lexias, de iuribus ciuitatis, sicut erat antiquitus fieri assuetum, & quodea robur obtinerent perpetuae firmitatis, exponentes, quod vicarij, & baiuli Barchinonae, praetextu dictae consuetudinis, vsu fuerant facere compositiones, gratias, & lexias de dictis homicidijs, & alijs praedictis grauibus criminibus, vsque ad tempus quo praefatum mandatum, seu inhibitio a nostra curia emanauit, secundum quod de dicto vsu coram nobis extitit facta fides, & propterea praefati consiliarij supplicauerint nobis, quod iam dictam consuetudinem iuxta dictum vsum iuberemus eisdem, prout ante dictum mandatum solitum fuerat, obseruari: ideo volentes praelibate ciuitati sua priuilegia, vsus, & consuetudines obseruari, vobis ammmodo faciendi compositiones, gratias, & lexias de praedictis, prout vsque ad tempus dicti mandati nostri erat fieri assuetum, licentiam tenore praesentium impartimur, quousque plenius negotium cognouerimus supra dictum, non obstantibus mandato praedicto, nec alijs mandatis, seu inhibitionibus in contrarium per nos factis.

2. ALFONS terç en la pragmatica dirigida al veguer de çeruera dada en Valencia a 6. dels idus de Abril. 1325.

Cum contingat aliquando compositiones, seu remissiones per vos fieri super criminibus, seu delictis. Idcirco nos ordinauerimus, & expresse inhuuerimus vobis, alijsque officialibus nostris, ne de aliquibus criminibus, seu excessibus, de quibus mors naturalis, vel ciuiliis, aut membri abscisio debetur, nec de crimine incestus, compositiones, seu remissiones

faciant, attamen, volentes super alijs criminibus inferioribus diffiniendis, & remittendis, remedium congruum adhiberi, & omnem suspicionis maculam submoueri, sic duximus prouidendum, quod cum contingat, in supra dictis criminibus vobis non prohibitis, seu exceptis, compositiones fieri, vos dictus vicarius, & subuicarius si praesentes in simul fueritis, vocato, & assumpto notario curiae vicariae, seu regente scribaniam, compositiones, seu remissiones huiusmodi faciatis, prout videretis expedire, de quibus quidem compositionibus, seu remissionibus vt melius apparere valeat, iustae factae fuerint, & etiam sine fraude, volumus fieri duos consimiles libros, in quibus de compositionibus illis ponatur, & fiat mentio specialis, & clara per notarium, seu scribaniam regentem, tempore vestri ratiocinij exhibendos. Quare volumus, & vobis, & vnicuique vestrum dicimus expresse sub poena indignationis nostrae, & mandamus, quatenus prouisionem nostram huiusmodi teneatis, & firmiter obseruetis, & contra ea non veniatis, & venire aliquo modo praesumatis, alias vos pro inde fortiter puniremus.

3. LOMATEIX en altra pragmatica dirigida al Balle de Cathalunya general dada en Valencia a 6. dels idus de Abril. 1335.

Cum ex impunitate scelerum, inualescat audacia perueriorum, decet illos quibus iurisdicatio populi est commissa, sic attentius circa tradite sibi potestatis officium vigilare, quod gladius qui ad vindictam malorum, laudem vero bonorum inuentus extitit, in facinorosos sic sauiat quod innoxios rucatur. Hinc est, quod cum ad auditum nostrum perueniret, quod officiales nostri, & incliti Infantis Petri charissimi primogeniti, & generalis Procuratoris nostri nonnullis criminosis diffinitiones, & remissiones faciunt de criminibus, seu grauibus excessibus, idcirco, quia defectus, seu facilitas poenae huiusmodi, criminosis delinquendi tribuit incentiuum, cum plures malefaciendi sumant audaciam, dum facinorosos huiusmodi publice impunitos conspiciunt, quos ius, & ratio finali supplicio merito condemnaret, vobis dicimus, & mandamus, quatenus visis praesentibus faciatis praconitari publice per ciuitates, & loca insignia Cathalonae, ne aliqui officiales nostri, seu eiusdem Infantis, praesentes, vel futuri, aut eorum locatenentes audeant, vel praesumant, compositiones, & diffinitiones

nitiones, seu remissiones facere de criminibus, seu excessibus ad merum imperium pertinentibus, de quibus mors naturalis, vel civilis, seu membri abscisso posset subsequi, nec etiam de crimine incestus, non obstante concessione, seu potestate per nos eis concessa, siue etiam attributa. Si quis autem ex prædictis officialibus aucto temerario ductus contra huiusmodi prohibitionem, seu mandatum nostrum venire præsumpserit, ipso facto priuetur a regimine dicti officij, & restituat parti id quod inde acceperit, & nobis totidem, & ipsa compositio viribus careat, & effectus. Nos enim per præsentem mandamus vniuersis, & singulis officialibus nostris, & eiusdem Infantis præsentibus, & futuris, vel eorum locatentibus, quod huiusmodi prohibitionem, & mandatum nostrum teneant, & obseruent, & contra ea venire aliquatenus non præsumant, vos autem huiusmodi nostri ædicti formam, & præconizationem quam inde fieri faceritis, in libris curiarum dictorum officialium nostrorum faciatis ad maiorem rei euidenciam registrari.

4. P E R E terç en la pragmática dirigida al Balle de Catalunya general dada en Leyda a 16. de las Chalen- das de Juliol. 1336.

Licet vos ad mandatum Serenissimi domini Regis Alfonsi bonæ memoriæ patris nostri vobis facti præconizari publice feceritis per ciuitates, & loca insignia Cathalonix, ne aliqui officiales, vel eorum locatentes essent aucti, vel præsumerent, diffinitiones, seu remissiones facere de criminibus, seu excessibus ad merum imperium pertinentibus, de quibus mors naturalis, vel civilis, seu membri abscisso posset sequi, nec etiam de criminibus incestus, non obstante concessione, seu potestate eis concessa, siue etiam attributa, attamen, quia dicti officiales, propter ipsas diffinitiones, seu remissiones quas non possunt, vt consueverunt facere, sunt exhausti, & vt fertur in tanta penuria, quod non possunt executiones facere, seu in ipsorum officijs, vt conuenit providere, & ex hoc ordinauerimus, quod præconizatione ipsa non obstante, possint de cætero compositiones, seu remissiones facere, etiam de crimine incestus, seu alijs quibusvis excessibus, seu delictis. Si alias compositiones facere, expectat ex priuilegio vel alio iure ad eos, exceptis illis, de quibus mors naturalis, vel civilis, vel membri mutilatio fuerit subsecuta, quas in prædicta remissione, seu relaxatione volumus comprehendere. Ideo vt dicta

ordinatio per dictos officiales nostros seruetur, vobis dicimus, & mandamus, quatenus, mandatum, seu dictam ordinationem in libro curiarum vicariarum, & baiularum nostrarum Cathalonix faciant ad memoriam registrari.

5. L O M A T E I X en la pragmática dirigida a tots, y sengles officials dada en Barcelona a 4. de las nones de Desembre. 1339.

AD notitiam vestram per præsentem deferimus, quod nos informati de fraudibus, & temerarijs actibus per multos ex vestris prædecessoribus in dictis officijs, & etiam per vestrum aliquos super infra scriptis, in euidenciam læsionem iustitiæ, & dampnum non modicum curiæ nostræ commissis huc vsque, prouisionem, & ordinationem pro fraudibus ipsis in futurum vitandis, matura, & solemniter deliberatione præhabita, facimus infra scriptam, videlicet quod nullus ex vobis possit remittere, vel diffinire pro peccunia, vel alias gratiose, crimen aliquod, pro quo de iure simili, vel patriæ, seu consuetudine, poena mortis naturalis, vel civilis, aut membri mutilatio debeatur, super his enim vobis, & cuilibet vestrum totaliter per præsentem adimimus potestatem, super criminibus vero, pro quibus poenæ supra contentæ non debeant infligi, quotiens compositio per aliquem vestrum inde commodè fienda occurrat, ordinamus, & volumus, quod huiusmodi compositio tractetur, & concordetur, & fiat semper in domo curiæ vestri officij, & non alibi, & cum notario ipsius curiæ, de consilio tamen, & consensu iudicis ordinarij, vel assessoris, vel alterius iudicis, qui de crimine ipso inquisitionem fecerit, & non aliter, vocatoque, ac sciente procuratore fiscali, vel eius locum tenente, qui quantitatem pro dicta compositioe receptam in suo memoriali conscribat, & pro tollendis vexatione gentium, & fraude curiæ nostræ quæ subscrip- ta occasione fieri solent, volumus, & ordinamus, quod quantitas peccuniarum vigore dictæ compositionis per partem criminosi, vel delinquentis vt prædicitur promittenda, vel danda, detur tam pro iure curiæ, quam pro salarijs iudicis, scriptoris, sagionum, ac pro cunctis alijs sumptibus inde factis, quodque vltra dictam quantitatem nihil pro prædictis salario, & sumptibus, vel quavis occasione aliqua vobis detur, vel alijs supradictis qui dictæ inquisitioni intererint, aut personæ aliter cuiusvis, idemque ille qui pro dicto criminoso ipsam compositionem faciet, iuret ad sancta Dei

cta Dei Euangelia, coram vobis, & alijs supradictis, vos vero solutis ex dicta quantitate salariæ, & sumptus si, & prout fieri debuerit, præuixatatione decenti, de quibus in carta remissionis, & diffinitionis per vos ex dicta compositione fienda, & etiam in libro compotorum vestrorum mentionem claram, & expressam fieri volumus, & iubemus. Ad hæc vt ag Mister Rationalis curiæ nostræ quo ad vos dictos vicarios, & Baiulos generalis Cathalonix quo ad vos dictos baiulos in dictorum compotorum redditione recognoscere valeat, an salariæ, & sumptus ipsi moderati existant, & in compotum admittendi. Prædictam igitur formam in omnibus, & singulis compositionibus, remissionibus, & diffinitionibus per vos, & quemlibet vestrum fiendis, iubemus per præsentem generale nostrum ædictum tenaciter obseruari, sub poena Mille aureorum, nostro Erario applicandorum, pro quolibet vice qua per vos, vel vestrum aliquem contrarium fuerit attemptatum, vltra officij amissionem, de quo priuati censamini ipso facto, & nihilominus inhabiles reddamini perpetuo ad officia exercenda. Decernentes nihilominus irritas, & inanes omnes, & singulas compositiones, remissiones, & diffinitiones, si quæ per vos, vel aliquem vestrum fiant de cætero, aliter quam sub forma superius expressatæ. Et ne præsens ordinatio captiosa videatur, neque illi cum quibus dictas compositiones facietis, valeant super hæc ignorantiam allegare, statuimus, vobisque præcipiendo mandamus, quatenus, in continenti quisquam vestrum nunc dicta officia regentium, & deinceps quilibet ex alijs futuris, confestim in principio sui regiminis faciat, & faciant prædicta omnia, prout supra contenta sunt, voce præconis vna vice singulis mensibus, & præsertim in diebus mercati in locis assuetis publice nuntiari, & registris curiæ cuiuslibet registrari.

6. L O I N F A N T en Jaume lo tinent general de Pere terç son germa en la pragmática dirigida a tots, y sengles officials dada en Gerona a 12. de las Chalendas de Març. 1339.

NVper idem dominus Rex prouisionem fecit, tenorem qui sequitur continentem. Ad notitiam vestram per præsentem, &c. Et cum quidam ex vobis dubitaret, an dicta prouisio sit seruanda per vos in remissionibus, & diffinitionibus fiendis super bannis, tercijs obligationum debitorum, emparis fractis, ac poenis

peccuniaris cæteris per vos impositis, seu imponendis, & hoc fuerit nobis supplicatum, vt super prædictis dignaremur remedium adhibere, & intentionis nostræ existat, per huiusmodi prouisionem, seu ordinationem, eundem dominum Regem, dictos officiales ad faciendum remissiones, & diffinitiones super dictis bannis, tercijs obligationum debitorum, emparis fractis, & poenis peccuniaris certis, minime voluisse arctare, ideo vtilitati rei publicæ providere volentes, vobis dicimus, & mandamus, quatenus dictam prouisionem, & formam in littera super inserta vobis datam super dictis criminibus tenaciter obseruetis, sed super compositionibus, diffinitionibus, ac remissionibus fiendis, super dictis bannis, tercijs obligationum debitorum, emparis fractis, ac poenis peccuniaris certis per vos impositis, seu imponendis, vtamini prout melius ad vtilitatem curiæ vobis videbitur expedire, non obstante prouisione prædicta, donec dominus Rex quem nos de præmissis certificare intendimus, super eis aliter duxerit prouidendum.

7. L O M A T E I X en la pragmática dada en çaragoça a 11. de las Chalendas de Abril. 1339.

NVper prouisionem fecisse recolimus infra scriptam. Ad notitiam vestram per præsentem deferimus, quod nos informati, &c. Cæterum intentionem nostram super præmissis vobis huius seriæ declarantes, volumus, quod vos dictus vicarius, de vestri consilio assessoris, & præsentibus alijs superius nominatis, possitis de omnibus causis, seu negotijs quæ poenam mortis, vel mutilationis membrorum non requirunt, & etiam de omnibus negotijs quamcunque poenam requirentibus, de quibus plena probatio nequeat obtineri, compositiones, & auinencias pro parte nostra facere, prout melius, & vtilius zelo iustitiæ, & vtilitate curiæ videritis expedire, prouisione prædicta minime obistente.

8. L O M A T E I X Pere terç en la pragmática dada en Valentia a 9. de las Chalendas de Febret. 1346.

LAs quantitats de las composicions deuen esser meças en la fi dels processos que cancellaran.

9. LO MATEIX en la pragmática dada en Barcelona a 3. de las Chalandas de Agost. 1347.

EXposito nobis per vniuersitates ciuitatū, & villarum Cathalonix, quod grauantur inter cetera, quia per nos, seu Procuratorē notitum generalem, aut eius vices Gerentes, aut alios officiales nostros aliquoties conceduntur, & faciunt diffidationes, seu remissiones aliquibus criminosis, interuenientibus præcibus, seu peccunia, non facta satisfactione iniuriatis, vel damna passis, nec præstita satisfactione decenti, super satisfactione huiusmodi facienda, propter quod supplicatum fuit nobis, vt cum præmissa contra constitutiones generalium Cathalonix Curiarum fieri videantur, dignaremur super præmissis de congruo remedio providere. Nos itaque, supplicatione ipsa benigne suscepta, concedimus, atque statuimus, quod in casu quo tales diffidationes, siue remissiones fierent per nos, vel Procuratorem nostrum generalem, eiusque vice Gerentem, aut alios officiales quoscunque, pro crimine, de quo diffinitio ipsa facta fuerit, sit habitum pro vere confesso, quantum ad hoc quod incontinenti, sine alia dilatione, criminosis compellatur per captionem personæ ad satisfaciendum damnificatis, siue iniuriatis. Mandantes, &c.

10. MARTI en la pragmática dada en Valencia a 13. de Setembre. 1406.

LOs homicidas, o delats indiciats de mort no sien compostats, remesos, o guiats per alguns officials, per peccunia, aut alias, ne sien dadas sententias proceint peccunia, o altra composicio, sots pena de deu milia florins de or, applicadors la meytat a la almoyna de la casa del Rey, e altra meytat a la part del mort, e sots perill dels officis, e sots deute de la fidelitat, e es tolt tot poder als officials de fer ditas remissions, e guiatges, ab decret de nullitat, e ab semblant pena peccuniaria es manat a totas personas de la terra del Rey, inculpades dels dits crims, o indicis, que nos composen, o obtengan guiatges dels dits officials, e als notaris es manat, que aqlls no prengan, o serigan, ne hi entreuengan, sots pena de cinc milia florins, partidors en la dita forma, e priuatio de lurs officis.

11. FERRANDO primer en la pragmática dada en Gerona a 18. de Febrer. 1416.

DVdum siquidem per eximix recordationis Alfontum Regem Aragonum proauum nostrum fuit pragmatice statutum, vt officiales Regij Principatus Cathalonix non auderent, vel præsumerent compositiones, seu remissiones facere de criminibus, seu excessibus ad merum Imperium pertinentibus, de quibus mors naturalis, vel ciuilis, seu membri abscisio posset subsequi, nec etiam de crimine incestus: quod fuit etiam pragmatice confirmatum, & limitatum per Serenissimum dominum Regem Petrum altæ recordationis auum nostrum, hoc modo, quod officiales Regij dicti Principatus posset compositiones, & remissiones facere de criminibus, ex quibus poena mortis naturalis, vel ciuilis, aut mutilationis membrorum criminosis non esset infligenda, prout in ipsis pragmaticis sancionibus liquidum est videre, verum, quia iuxta varietatem temporum statuta humana sunt varianda, pragmatice statuimus, sancimus, & prouidemus, quod omnes, & singuli Gubernatores, & alij officiales Regij non solum Principatus Cathalonix, immo, & Regnorum Aragonum, Valentix, Maioricarum, Sardinix, & insularum eidem adjacentium, qui potestatem habent crimina remittendi per concessiones nostras, aut prædecessorum nostrorum, aut alias de iustitia, facta prius emenda cum effectu damna passis, seu læsis, possint ex causa compositionis peccuniarie tamen, & non præcibus, vel gratiose remittere crimina, excessus, seu delicta, & de eisdem guidatica quæcunque concedere, dum tamē per iura Principatus Cathalonix, & ipsis deficientibus per iustitiam non esset poena mortis naturalis, aut ciuilis, & exilij perpetui in insulis nostris, aut mutilationis membrorum, aut grauium flagellorum ex causa furti, siue alcauotariæ hominum tenentium mulieres prostitutales in lupanaribus, aut in hospitij, siue hostalibus, vel iurantibus enormiter de Deo, beata virgine Maria, seu Apostolis, & sanctis Dei, aut maledicentibus Deo, & beatæ Mariæ virgini, & dictis Apostolis, & sanctis non fuerit per iura patriæ, aut alias per iustitiam infligenda. Ipsi criminosis, seu delinquentibus, nec etiam de crimine incestus: quoniam ipsis casibus adimimus potestatem omnimodam ipsis officialibus ordinarijs dicti Principatus Cathalonix, ex causa compositionis peccuniarie, aut alterius cuiusvis compositionis, aut alias remittendi dicta crimina, seu excessus. Et si quis officialium nostrorum contra hanc pragmaticam sancionem, remissionem, seu remissiones facere temptauerit in casibus præmissis ad eum non spectantibus, eo ipso officium quod a nobis obtinet amittat, seu eo priuatus sit ipso iure. Vt etiam prouidemus, & sancimus, & statuimus, quod dicti officiales

ciales sub incurfu poenæ Mille florenorum auri de Aragonia in casibus ad eos, vt præfertur spectantibus dictas compositiones, & remissiones facere habeant, nobis, & curiæ nostræ quitas, & non incamaratas, & vocatus ad hoc, & præsentibus assessore, aduocato, & procuratore fiscalibus, & scriba curiæ, etiam in domibus, siue confictorijs curiarum, & nõ alijs, & ilico facta compositione scriba curiæ in scriptis habeat ponere ipsam compositionem in quodam libro, qui fiat ad partem, nominato libro compositionum. Et si officialis componens, aut eius assessor, aduocatus, aut procurator fisci, aut scriba a criminosis componentibus ultra ius haueriarum in casibus in quibus debentur haueriæ, aut in casibus in quibus non debentur, aliquid exigere, seu recipere attemptauerint, palam, vel occulte, illud criminosis, seu delinquentibus, restituere teneantur, & nobis pro poena vnde cuplum: & eandem poenam volumus incurrere dictos officiales, si per impressionem captionum, aut alias malettractado cohegerint illū quæ cõstitit tam per inquisita, aut processum insontem peccunialiter secum cõponere, aut alias. Et vt nullus de cetero in fidem officialium nostrorum decipiat, hanc pragmaticam publicari ilico mandamus per omnes dictos officiales nostros in capitibus vicariarum, aut bauiularum, aut aliorum officiorum vbi præficiuntur, & facta dicta publicatione, compositiones, & remissiones quas cõtra formam huius pragmatice per dictos officiales in casibus ad eos non spectantibus, vt præfertur fieri contigerit, ipso iure decernimus esse nullas, & eas non esse criminosis ipsis obtinentibus obseruandas, sed ipsis non obstantibus, ipsos criminosos esse puniendos iuxta eorum demerita.

DE TORMENTS. TIT. XVIII.

1. PERE terç en lo priuilegi concedit al statament militar dat en Barcelona a 19. de Maig. 1380.

QVoniam inter nos ex vna parte, & vos brachium Baronum, & militum, ac hominum de paratico Principatus Cathalonix in Curijs generalibus quas nunc in ciuitate Barchinonæ cælebramus congregatum ex altera, conuentum est, quod vos consentiat, quod in Principatu Cathalonix certa vectigalia de quibus concordatis cum brachijs Prælatorum, & personarum ecclesiasticarum, ac vniuersitatum ciuitatum, & villarum Regiarum Cathalonix in dictis Curijs congregatis, ponantur, & leuentur vsque ad quantitatem centum

quingenta mille librarum Barchinonensium, & quod nos per viam venditionis, seu alterius cuiusvis contractus, nominati, vel non nominati, qui huic negotio magis proprie possit aptari faciamus vobis dicto brachio certas concessiones, & priuilegia, in certis quæ nobis obtulistis capitulis declarata, inter quas concessiones est infra scripta. Ideo volentes vobis, ea quæ inter nos, & vos, vt prædicitur conuenta sunt, adimplere, gratis, & ex certa scientia, per nos, & omnes successores nros, tenore præsentis publici instrumenti cunctis temporibus valituri, titulo venditionis perpetuæ, seu cuiusvis alicuius contractus nominati, vel innominati, quæ magis vobis dicto brachio, & vestrum singularibus possit prodesse, & magis proprie huic negotio possit aptari, pro precio, ac respectu dictorum vectigalium, quæ vt prædicitur in dicto Principatu poni, & leuari consentitis, seu partis quam vos in ipsis vectigalibus contingit, seu contingere potest, concedimus in priuilegium speciale vobis dicto brachio Baronum, & militum, & cuiilibet singularium de eodem, ac vestris successoribus, sancimusque, & ordinamus perpetuo, quod nunquam amodo nobis, vel Primogenito nostro, aut successoribus, vel officialibus nostris, vel suis liceat torquere, seu torqueri facere, aut questionibus, seu tormētis ponere, seu poni facere in dicto Principatu Cathalonix, aliquem Baronem, militem, seu hominem de paratico, nisi tantum in his casibus, & pro subscriptis causis, videlicet si interficerent eorum dominum, seu ipsius domini Primogenitū, vel si essent sibi proditores, videlicet quod cum ipsius domini inimicis de facto occupassent eius Regna, & terras, vel aliquem locum ipsorum, vel si essent hæretici, illos etiam in hac concessione intelligi nolumus, qui delinquerunt in morte perpetrata in personam Castellionis de Maioricis consillarj nostri, ac procuratoris negotiorum curiæ nostræ, temporeque suæ mortis nostram Cancellariam Regentis, prædictis enim casibus, perpetuis temporibus iste propter eius perhoroscētā, ac enormitatem, nõ absurde adijci potest, nec in dictis casibus, vel aliquo eorum, seu pro dictis causis, hoc nobis, seu dicto nostro Primogenito, seu nostris, vel ipsius successoribus, aut officialibus liceat, nisi delatis prius datæ fuerint plene defensionibus de iure concessis, nec possimus etiam vnquam nos, seu dictus noster Primogenitus, aut nostri, vel sui successores, aut officiales, seu commissarii, aliquem, seu aliquos de dicto brachio per conscientiam, vel alias condemnare, nisi ad cognitionem iudicum competentium, sed ad cognitionem eorumdem iudicum habeant tradi manuleutis secundum constitutiones Cathalonix generales. Et prædicta omnia, &c.

K 5 DE

DE BANDEIEMENTS.

TIT. XX.

1. ALFONS terç en la pragmática dada en
Barcelona de las Chaldendas
de Octubre 1335.

CVM sicut ad nostram Audiētiā est deductum, nonnulli ex bannitis per vicarios, baiulos, & alios officiales nostros, a locis iurisdictionis nostræ subiectis, publice, & palam commorentur, & sustineantur in civitatibus, villis, seu locis nostris, extra vicariā, seu baiuliam in qua banniti sunt, constitutis, ob quod toti terræ posset damnum, & periculum evidens imminere, idcirco volentes prædictis dānis, & periculis obviare, tenore præsentium statuimus, ac etiam ordinamus, quod de cætero, cum contingat aliquē ex vicarijs, baiulis, vel alijs officialibus nostris bannire aliquē malefactorē, ipsum bannimē tū teneatur, & curet alijs vicarijs, & baiulis locorū nostrorū Cathalonie suis litteris intimare, & iidē vicarij, baiuli, ac alijs officiales nostri, dictum bannimentum infra eorum vicariā, baiuliam, aut districtum publice, & voce præconis faciant nuntiare, ipsi officialibus, ac vniuersis, & singulis subditis nostris infra ipsorum officialium iurisdictionem degentibus, nihilominus tenore presentium iniungentes, quatenus sub pœna in ipso bannimento apposita, & adiecta, emitendo sonum de vias, & alias ipsos bannitos si potuerunt capiant, & captos ponant in posse, & manibus vicarij, vel baiuli illius loci, vel termini, in quo banniti fuerint, nec eidem bannitis audeant, vel presumant quomodo auxilium impendere, vel favorem, hoc itaq; statutum, & ordinationem nostrā per dictos vicarios, baiulos, & alios officiales nostros, & eorum subditos deinceps volumus, & iubemus teneri, & inuiolabiliter obseruari sub pœna prædicta, & amissionis officij, ac nostræ gratiæ, & mercedis. Scituri, quod quicumq; ex ipsis officialibus, vel eorum subditis in prædictis culpabilis inuētus fuerit, vel remissus, vel in aliquo contrafecerit, vel venerit, pœnis iam dictis fortiter corrigetur. Et vt de prædictis non valeat per ipsos officiales nostros ignorantia allegari, mandamus præsens statutum, & ordinationem in libris curiarum vicariarum, & baiularum nostrarum Cathalonie ad memoriā registrari.

2. PERE terç en la pragmática dirigida al Portantveus de Governador dada en Poblet a 14. de las Chaldendas de Agosto 1341.

REcepimus nouiter litteram vestram, in qua nos consulere pro in dictis, qualiter contra bannitos, qui in castris, seu locis de Olone, de Munta, de Falière, de Artes, & de sancto Poncio, & in alijs vicarijs Bagiarum præsertim ciuitati Minorissē vicinis inprouide sustentantur, & contra dominos, & homines castrorum, & locorum ipsorum, qui ipsos recolligunt, & receptant, & contra illos etiam qui dant ipsis bannitis in armis, victualibus, & alijs auxilium, & sicursum, pro cedere deberetis, quibus vobis ducimus respondendum, quod nos contentis in vestra littera diligenter in consilio nostro recognitis, & discussis, nostras sup eis provisiones fecimus, quas cū alia littera nostra patenti vobis, & vicario Bagiarum directā ducimus transmittendas. Igitur vobis mandamus, quatenus provisiones ipsas seruetis, & iuxta illarum seriem in præmissis omnibus procedatis.

3. LO MATEIX en la pragmática dirigida a tots, y sengles officials dada en Perpinyaa 17. de Noembre. 1351.

DVM imprauitas scelerum per campū licentiæ discurnit, effoennis, claustra iuris infringit, aditum iniurijs ministrado, & per consequens ipsa impunitas sit pœnalis, reseruando puniendos pœnis maioribus, & per impunitate transgressionis exemplar, blandiendo alijs ad offensam. Sane nostris auribus nouiter est deductum, quod licet criminosis aliqui per aliquem ex vobis, seu prædecessorum vestrorum banniti fuerint, vel à pace, & treuga eiecti, per alios officiales forsitan ignaros de huiusmodi bannimento, vel enantamenta, aut illud ex quo inde certiorati nō sunt, volentes non sine reprehensionis nota, sub conuinentia præterire, criminosos huiusmodi bannitos, vel à pace, & treuga eiectos receptare non desinunt, vel saltim non curant pro talibus euitare, & contra eos procedere, vt deberent. Quam obrem ipsis criminosis, & alijs etiam impunitatis exemplo præstatur occasio, & laxantur a bene, similia, vel maiora, seu grauiora facinora committendi rigor nostræ iustitiæ in contemptum deducitur, bonūq; Reipublicæ leditur manifeste, nec minus enaruantur constitutiones pacium, & treugarum super hoc editæ, quibus, & specialiter constitutione illa, seu vsatico incipienti, si quis ex Magnatibus cauetur, quod eiecti a pace, & treuga in Cathalonie non debeāt sustineri, quinimo omnes Magnates, contra eiectos a pace, & treuga nobiscum, & sine nobis guerram facere teneantur, quod in abusum deuentum est per insolentiam, & negligentiam officialium nostrorum, id prout deberet alteri alteris, & etiam Magnatibus, non curantiū intimare.

intimare. Igitur huic insolentiæ, & abusu opportunitas adesse remedijs iuxta sollicitudinis Regiæ prouidentiam cupientes, tenore presentis vobis, & vestrum singulis dicimus, & mandamus firmiter, & expresse, & sub pœna amissionis officiorum vobis commissorum, quatenus si quis, vel si qui exigentibus suis demeritis, vel sua contumacia exposcente, per vos, seu aliquem ex vobis banniti fuerint, vel a pace, & treuga eiecti, alij nostri officiales vniuersi, & singuli, illos habendo pro talibus, eosdem inter districtum sibi commissum minime receptare presumant, quinimo cōtra ipsos, vt bannitos Regios, vel a pace, & treuga eiectos procedere rigide teneantur. Et ne super hoc aliqui vestrum valeant nubilo ignorantie excusari, harum feriç vobis, & vestris singulis sub dicta pœna, & subscripta ducimus iniungendam, quod ille vestrum a quo principales criminosi aliqui, seu contumaces banniti fuerint, vel a pace, & treuga eiecti, inde certificet per suas litteras omnes alios, & singulos officiales Regios Cathalonie, saltem in vicariarum capitibus residentes, seu prefectos eisdem, illorum talium nomina specificè declarado, qui certificatione recepta huiusmodi, in locis quibus præfuerint, bannimentum ipsum, vel eiectionem a pace, & treuga faciant solemniter publicari, & bannitos etiam bannire nouiter infra eorū districtum, ipsosq; bannitos, & a pace, & treuga eiectos, tanquam bannitos, & eiectos a pace, & treuga proprios, sub pœna solita, ab omnibus suis subditis facere euitari, & nihilominus quilibet ipsorū vicariorū, alijs officialibus minoribus, vt potest subvicarijs, & baiulis locorum, que sunt, in seu de ipsorum vicarijs, necnō etiam quoad eiectos a pace, & treuga Prælatis, Baronibus, nobilibus, militibus, & alijs intra vicarias, seu in conuiciniis, castra, & loca habentibus, vel eorum officialibus, illud teneantur literatorie nuntiare, requisitione, seu monitione præambula, vt erga illos in nō receptado eisdem, vel dando eis consiliū, auxilium, vel favorem, dictas constitutiones pacium, & treugarum, & specialiter dictam constitutionem, seu vsaticū incipientem. Si quis ex Magnatibus, sub incursum pœnarum in ipsis contentarum, curent tenaciter obseruare, & dicti etiam officiales nostri prædictos bannitos, vel a pace, & treuga eiectos, si eos capere poterint, remittere ordinario, vel in dicti requirenti, vt sic criminosis ipsi, qui publice nō sunt veriti delinquere, publica confusione repulsi, manifesta; repulsa cōfusi, intra iurisdictionem Regiā nullos adiutores inueniāt, seu fautores, adiciētes, quod si quis, vel si qui vestrum in prædictis, & subscriptis firmiter obseruandis negligentes fueritis, seu remissi, illas pœnas quas dicti criminosi merentur, irremediabiliter incurretis, mandantes sub dictis pœnis, vt præsens nostrum mandatum quod obseruatione, & executione dictarum cō-

stitutionum, factū voce præconis publicari faciat, & in libris curiarum nostrarum copari, & inseri ad memoriā sempiternam.

DE BANS, E PENAS PECCVNARIAS. TIT. XXI.

1. PERE terç en la pragmática dirigida als officials de Gerona dada en Tortosa a las nonas de Setembre. 1337.

RO parte hominū diocesis memoratę, clamosa insinuatione nobis facta, percepimus, quod vos non contenti quod homines habeant, & possideant bona, adque de infra scriptis casibus posset per vos recursum haberi, pro pœnis, bānis, & alijs nominibus fiscalibus quibuscunque, ac fisco nostro spectantibus, capitis eosdem homines in personis, volentesq; fideiusoriarē dari cautioni, recufatis eorum deffensiones audite, nisi in captione, acsi criminosi existerent, in eorum damnum non modicum, & supplicato inde nobis pro parte hominū prædictorum, vobis, & singulis dicimus, & mandamus expresse, quatenus a similibus grauaminibus de cætero abstineatis, nec homines supra dictos, pro prædictis, ex quo bona habeant in quibus distringi valeant, aliquatenus molesteris, seu grauetis contra debitam rationem, taliter vos habendo in his, quod homines memorari iterato corā nobis de vobis ista de causa non habeant materā conquerendi.

DE ANNOTATIO DE BENS. TIT. XVIIII.

1. PERE terç en la pragmática dirigida al veguer de Barcelona lo primer de Febrer 1354.

RO parte consiliariorum, & proborum hominum ciuitatis Barchinonæ percepimus, quod licet ex priuilegio Regio ciuitati Barchinonæ indulto, dum vos dicti vicarius, vel baiulus aliquos sagiones esse mandatis in domo alicuius delati de crimine, delatus huiusmodi, vel aliqua bona sua, pro tali custodia sagionibus ipsis soluere nihil debent, ipsi veruntamen sagiones vexari delatos ipsos non metunt, exhibendo ab ipsis salarium hac de causa, in lesionem multiplicem priuilegij ante dicti, & damnum nō modicum

modicum malum delatorum, quare fuit nobis humiliter supplicatum, super his debite provideri. Nos itaque dicta supplicatione admittam benigne, vobis dicimus, & mandamus, quatenus privilegium ante dictum de cetero observetis, & observari totaliter faciatis, sagiones eosdem, si contra ipsum in aliquo fecerint, puniendo.

2. **LO MATEIX** en la pragmática dirigida a tots, y sengles officials dada en Barcelona a 4. de las Nonas de Diciembre 1339.

EX relatione procuratoris fiscalis, & plurium aliorum percipimus, quod vos, vel multi ex vobis in pluribus criminibus gravibus, & atrocibus, & alijs huc vsque commissis, annotationes quas de bonis criminorum fieri possent, & deberent secundum iustitiam, obmittitis facere interdum ignoranter, & aliquotiens ob quorumdam fauorem, & frequenter etiam propter fordes, quodque in alijs annotationibus quas facitis, non servatur illa solemnitas, neque forma, quae de iure servari deberet, & per consequens quasi nullum ex eis debitum sortitur effectum, ex quibus Respublica laeditur, & satisfactio iniuriam subtrahitur, & criminosis crescit audacia delinquendi. Quapropter nos, praedictis, & alijs de causis, quae ad hoc rationabiliter nos inducunt, volentes super annotationibus honorum in futurum sciendis salubriter providere, statuimus, & ordinamus tenore praesentium, vobisque, ac vestrum cuilibet dicimus, & expresse mandamus sub poena quingentorum aureorum, nostro gratio pro qualibet vice qua contrafeceritis applicandorum, necnon amissionis officiorum ipsorum, quibus privati cessamini ipso facto, & etiam inhabiles reddamini ad officia exercenda, quatenus quilibet vestrum infra iurisdictionem sibi commissam, quotiens vobis denuntiatum fuerit, vel ad audientiam vestram pervenerit aliquod crimen perpetratum fuisse, ex quo consueverit fieri annotatio, bona omnia illius qui de dicto crimine delatus fuerit, ad cauthelam ne abdicari, vel alienari valeant, scribi protinus faciatis, & subsequenter factis citationibus debitus, &

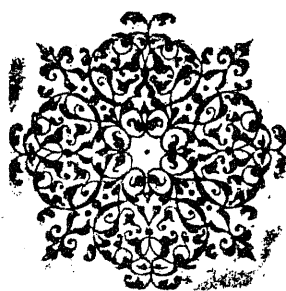
in similibus fieri solitis, illum banniat, & facto bannimento ut moris est, bona omnia eius iam dicta, ut de iure fieri debet, per sententiam annotatis, ipsamque annotationem dicto criminoso ad domicilium si extat, alias voce praconis notificari protinus faciatis. Quibus factis, caueatis attente, ne per guidaticum, vel aliter cursum anni a iure statuti, si dictus criminofus in sua contumacia praestiterit, interrumparis modo, vel ledatis, lapso vero anno praedicti, ad incorporationem, & executionem faciendam de dictis bonis sollicito procedatis, prout de iure, & ratione fuerit faciendum. Hac autem provisionem nostram in registris curiarum vestrarum iubemus protinus registrari.

DELS BENS DELS CONDEMNATS. TIT. XXIII.

1. **FERRANDO** segon en lo privilegi concedit al fament militar dat en Barcelona a 9. de Octubre 1481. Cap. 6.

Considerans los dits serueys fets per lo dit fament militar a la Majestat Real, dignes de recordatio, e remuneratio, supplica humilment lo dit fament militar, sic merce vostra atorgar los per special privilegi, que aduenint cas que algun dels sobredits militars fos delat, o condemnat per algu delict, no puga esser proceit contra aquell per apprehensio de bens, e executio de aquells, ans tant solament haja a esser punit per tal delict en la propria persona, segons la qualitat del dit delict, si dōcs nos composauan voluntariament per tal delict, exceptat per crim de lesa Majestat in primo capite, e crim de heretgia en cas que fos declarada per jutge ecclesiastic segons orde de dret, e no prejudicant als processos de regalia en los casos en aquells permessos, seruada la forma dels vsatges, e constitutions, e seruat los privilegis militars. Pla al Senyor Rey.

LIB. X

LIBRE DE SE DE LAS PRAGMATICAS, Y ALTRES DRETS DE CATHALVNYA.

DE DRET DE FISC, Y DE DE CORONATGES, Y LAS SVAS REGALIAS. MARIDATGES. TIT. II.

TIT. I.

1. **PERE** terç en la pragmática dada en València a 3. de las Chaldas de Febrer. 1341. Cap. 1.

Nostre pro parte patiariorum, & proborum hominum ville Ceruarie, qualiter lapsis temporibus, a baulo, vel alio officiali nostro licentia non obtenta, contra fiscalia iura nostra iurisperiti, & aduocati ville praedictae patrociniū praestiterunt, notarij, & scripturas publicas, & alij confecerunt, procuratores, seu causidici pro viribus procurarunt, ex quibus dicta iura fiscalia susceperunt, vel suscipere potuerunt non modica detrimenta. Ideo pro conseruatione nostrorum iurium praedictorum, ac vtilitate Reipublicae dictae ville, pro eius parte fuit nobis humiliter supplicatum, tenore praesentis decernimus, & etiam ordinamus, quod de cetero, quamdiu de nostra processerit voluntate, quicumque iurisperiti, aduocati, notarij, seu scriptores, & procuratores non audeant modo aliquo, vel praesumant patrociniū praestare, scribere, vel procurare in negotijs fiscalibus contra vos, vel iurisdictionem vestram, absque licentia, & permisso nostri bauli, vel vicarij dictae ville, quae quidem licentia eis detur per baulum, vel vicarium memoratos, nisi possit ex causa iustissima denegari. Mandantes, &c.

2. **IAVME** Infant, y Loctinent general de Pere terç son germa en la pragmática dada en Ceruera a 4. de las Chaldas de Agost. 1343.

LOS officials Reys poden inquirir no solamēt de fora, pero encara dins los castells, e locs, dels crims dels quals al Senyor Rey, e a sos officials pertany la conexia.

Primera mēt lo dit braç, e los Prelats, e procuradors, sindics, o economs de Capítols de dit Principat de Catalunya ajustats en la Cort de Catalunya, fahēt braç en la Cort, per si, e per lo dit braç, e per los singulars de aquell, e per los homēs, e vassalls lurs del Principat de Catalunya, per cōtēplatio de la remissio, diffinitio, e relaxatio pro lo dit senyor faedoras, transigents, e volentes departir de la questio, e plet, qui es entre lo dit senyor de vna part, e lo dit braç, e clero de la part altra, conuenen, consenten, pactionan, e transigexen, e per solemne stipulatio prometen, e atorgan al dit dit senyor, e a sos successors, que lurs homens vassalls del dit Principat contribuiran, e aquells faran ab tot acabamēt contribuir en las demandas, que lo dit senyor, o successors seus faran de aqui auant, o demanaran als dits vassalls de la Esglesia, ço es per acte de coronacio de si, e successors seus, e de la Senyora Reyna vuy regnant, e de las Senyoras Reynas esdeuenidoras, e mes en demandas de maridatges de fillas suas, o de fills de successors seus de legitimum matrimoni procreadas, e mes en demandas de guerras en la forma, e manera de uall expressadas, e lo present capitol volen se roborat ab clausulas, juraments, e cautelas decents, e oportunas, a bo, e sa enteniment. E per que sobre la contribucio per los dits vassalls faedora, disceptario alguna no puga sortir en esdeuenidor, volen, consenten, pactionan, e transigexen las ditas parts, que per demanda de coronacio de Rey, o de Reyna, ço es per cascuna, sis vol sie de Rey, o de la Reyna, contribuira cascun foc del dit Principat, qui sie de la Esglesia, mig flori de Arago, o sine sous, e sis diners Barcelonelos, axi que, encara que las coronacions dels dits Rey, o Reyna fossen fetas ensems; lo dit mig flori sie pagat per quiscuna de las ditas corona

coronacions, axi que quant ensems, o departidament foissen fetas, fos pagat ab duas vn flori, ço es per calcuna mig flori per calcun foc, la qual paga, e pagasintra següents se hajan a fer, e exigit suo loco, segons la darrera taxatio, e numeratio de focs fetas en la Cort de Ceruera: axi entes, que si altra, o altrastaxacions se fahien, totas ensems hajan a fer las ditas pagas, segons la darrera taxatio ladõcs fetas. E per los maridatges de las fillas del dit senyor, o successors seus de legitim matrimonij procreadas, o de la germana qui vuy es per maridar del dit senyor ara regnant, filla del dit senyor Rey en Ferrando de Alta recordatio, si e tinguts contribuir los dits vassalls fins a quantitat de set sous Barceloncos per calcun foc, pagadors en la forma damunt dita: axi declarat, e concordat entre las ditas parts, que quant se esdeuendra cas, que lo dit senyor, e o sos successors volran hauer las ditas demandas, e lo cas sera imminet, çoes q los dits senyors se volran coronar, o volran coronar las Reynas, o volran maridar, çoes aquest la dita germana sua, o fillas, e sos succedors lurs fillas, e o germanas lurs, fillas de algun dels Reys predecessors de legitim matrimonij, vt supra procreadas dins l'ay de quatre mesos apres que la dita demanda sera imposada, e indita, e ab lettras sera als dits Prelats, çoes a calcun, o als Capítols qui vassalls han, o hauran en Cathalunya, o altra persona ecclesiastica que haja vassalls, encõtinẽt, & immediate següents notificada, çoes a ells personalment, o en lurs habitacions, o Esglésias, promet lo dit braç, e los Prelats, síndics, e procuradors de Prelats, e o Capítols en la Cort presents, e altres desus nomenats per si, e per los absents, e calcun dels singulars faran pagar la quantitat, qui de la dita demanda tocara, als homens, e vassalls de aquell Prelat, o Capítol, o altra persona ecclesiastica, a qui la dita letra sera estada presentada, o intimada, la qual quantitat faran pagar franca, quitia, e desembargada de todas missions, e despensas, en aquell loc de calcun Bisbat del dit Principat, e a aquella persona que per lo dit senyor, e successors seus los sera intimat, o notificat, faent apocha lo dit rebedor, si es de tot lo Bisbat, pagat mig flori de aquella, e si son apochas singulars dos sous per calcuna, e si passats los dits quatre mesos la dita quantitat no seria pagada, puga lo dit senyor encõtinẽt per sos ministres, a rotas despensas dels vassalls qui pagat no hauran, e no de lur Prelat, Capítol, o senyor exigir, e hauer aquella, ab aquellas maneras, forças, e cohercions, que en exacions de tals demandas se poden, deuen, e son acostumadas de esser fetas, remogudas todas exceptions, dilacions, appellacions, e fots altres recursos a qualseuulla fors, e jurisdiccions. Enten empero, e vol lo dit braç ecclesiastic, e singulars de aquell desusdits, e lo senyor

Rey ho consent, que en la present transaccio, e pactes, no sien entesos, ne compresos aquell, o aquells Prelats, e o personas ecclesiasticas, ni vassalls de aquells qui han expres priuilegi, o sententia de exempcio, nomenadament de coronacio, o altra qualseuol demanda, expressament nomenada, e apres del dit priuilegi, o sententia son, o seran trobats en possessio de libertat de las ditas demandas, o de alguna de aquellas. Axi entes que si en lo temps del Rey en Ferrando, o del dit senyor vuy regnant se mostraua res esser exigit, e pagat, aquella paga, o solutio no puga en res suffragar, o ajudar al dit senyor, ans romanga lo dit senyor, e romangan los dits Prelats, o personas ecclesiasticas, e vassalls lurs en aquell punt, e dret, en que vuy son, axi que se facultat de calcuna d las parts, si lo dit dret volran fer declarar per sententia, o en altra forma, fer ho, axi que per la present transaccio, o pactes no sie alguna de las ditas parts en aquest article res derogat. Empero si se esdeuenia cas, que fos pronuntiat, los dits priuilegis, o sententias no valer, o tenir, e los sobredits qui dirien esser priuilegiats deure pagar, en aquell cas aquells ayals sien entesos, e compresos en los presents capitols, e transaccio, e obligats a pagar, segons forma, e tenor de aquells, e no en altra manera. E mes consent lo dit senyor, e li plau, que en la present transaccio, o pactes no sien compresos aquells vassalls de la Esglesia, los quals ningun temps han pagat en tals demandas, e son, e seran trobats en plena possessio de libertat de tals demandas, ans aquells ayals romangan en la dita possessio de libertat, la present transaccio en res no contrastant.

2. LO MATEIX en dita concordia.
Cap. 3.

Item mes es concordat entre las ditas parts, que per raho de las coronacions del senyor Rey en Ferrando, o de la senyora Reyna dona Elionor, e per raho del maridatge de la Illustrada dona Maria germana del senyor Rey ara regnant, e filla dels dits senyor Rey en Ferrando, e Reyna Elionor, contribuiran, e sien tenguts contribuir los homens de la Esglesia, çoes calcun foc en vint sous Barceloncos, pagadors en tres termens, çoes del present jorn a mig any primer, e continuo següent pagara quiscun foc sis sous vuyt diners Barceloncos, e passat lo mig any dins altre mig any següent pagara altres sis sous, e vuyt diners, e dins altre mig any subsegüent altres sis sous vuyt diners, dins aquell loc, o aquella persona, e en la forma, e nombre de foc desusdits, a tot despens dels dits vassalls.

3. LO

3. LO MATEIX en dita concordia.
Cap. 3.

MES es concordat entre las ditas parts, que aquells vassalls de la Esglesia qui han contribuït en las demandas de las coronacions del senyor Rey en Ferrando de gloriosa memoria, e de la senyora Reyna dona Elionor, e en las demandas del matrimoni de la dita Illustrada dona Maria desusdits, no sien tenguts a contribuir en los dits vint sous, de que es fet la present auinença per las ditas demandas. Item mes es concordat, que de la present transaccio, e pactes sien fets actes en Cort, en la Cort quis celebra en lo dit monastir de sanct Cugat, ab tota solenitat en tals actes acostumada: fa acte de cort ab consentiment de la dita cort de la dita conuencio, e transaccio, e contracte de aquellas. Saluat empero, que per lo present acte no sie, ni puga esser engendrat prejudici, ni en vniuers, ni en singular, a aquells Magnats, Barons, nobles, nials cauallers, homens de paratge, o generosos del dit Principat, los quals per lurs priuilegis, libertats, usos, costums, e prerogatiuas noy son tenguts, ni han acostumat de pagar, ells, ni lurs vassalls, ni als poblats dins lurs Baronias, castells, ni quadras, saluat axi mateix, que per lo present acte d Cort no vol, ni entẽ lo dit senyor esser fet prejudici al braç de las ciutats, e vilas Reyalas, ni a las vniuersitats, e singulars de aquells, axi que no sien tẽguts apres lo present acte en mes, ne en menys que eren tẽguts abans, ni axi mateix sie fet prejudici al braç del dit senyor, tant com sguarda lo dit braç, ans romangan quiscun en lur plen dret, en que eren abans del present acte, e lo dit braç de vniuersitats, oydas las cosas proposadas per lo dit senyor, ab las ditas saluetats al dit braç de vniuersitats fetas, las quals accepta, e no en altra manera, cõsent, e aproua lo dit acte. Quibus per me locutenentẽ Prothonotarij sic vt predicatur lectis, & publicatis, incõtinenti Reuerendus venerabilis Episcopus Vicensis, nomine, & pro parte brachij Ecclesie supradictae obtulit, & tradidit mihi dicto Raymundo Banioli locutenenti Prothonotarij, quandam papirij cedula, quae de mandato dicti domini Regis fuit incõtinenti per me lecta, cuius tenor sequitur in hunc modum. Senyor molt Excellent. En lo capitol que fa mentio dels focs dels vassalls de la Esglesia sien nombrats, e pagassen segons la taxa de Ceruera, com sie estada, e es intentio del braç ecclesiastic, que fossen nombrats segons la darrera taxa corrent, e que pagassen segons aquella, e com senyor aço sie estada error manifesta, e lesio, e frau de la Esglesia, com fos intentio del dit braç, que la dita taxa de Ceruera fos la darrera, e no ho sie, perço lo dit braç, si, e quant li es degut de dret dissent, e contradiu

en pagar segons la dita taxa de Ceruera de nombre de focs, mas segons la corrent, supplica, e requer lo dit braç, la present esser cõtinuada al peu del present acte. Quaequidem scedula per me locutenentem Prothonotarij, vt predicatur lecta, & publicata, honorabilis Ioannes de Funes Vicecancellarius, de mandato dicti domini Regis, & in eius personam dixit hec verba, vel similia in effectu. Quod dictus dominus Rex stabat, & perseverabat in contractu dictorum capitulorum, & in alijs supradictis, & ab eis recedere non intendebat, scilicet, quod protestabat de omnibus poenis, tam spiritualibus, quam temporalibus, si quis forsan ex oblatione dictae scedulae super proxime incertae dictum brachium ecclesiasticum incurrerat, cum dicta capitula eo modo quo incerta sunt superius fuissent per dictum dominum Regem, & dictum brachium firmata solemniter, & iurata.

4. FERRANDO segon en lo priuilegi concedit al estament ecclesiastic dat en Barcelona a 9. de Octubre 1481.
Cap. 1.

ET primo statuere, decernere, & providere dignetur vestra Maiestas, & cum presentati decernat, & provideat, quod transaccio, & concordia in Curia sancti Cucuphatis Vallent inter dictum Serenissimum dominum Alfonso, & brachium Ecclesie dictae provinciae super maridagio, & coronagio per vassallos dictorum Praelatorum, Ecclesiarum, monasteriorum, Capitulorum, & aliarum personarum ecclesiasticarum, certo modo, & omnibus, & per omnia obseruentur. Declarando nihilominus, quod vassalli praedicti, qui ad maridagium persoluendum secundum formam dictae concordiae obligantur, non teneantur ad soluendum, neque contribuendum in aliqua etiam minima parte, in maridagio pro filiabus bastardis, aut alijs illegitimis Regum Aragonum, sed praecisse, & dumtaxat pro filiabus legitimis, & naturalibus, & de legitimo, & carnali matrimonio procreatis, quocumque usu incontrariū obseruato, nequaquam obstare: & quod per hoc non fiat praedictum illis Ecclesijs, & eorum vassallis, quae super praedictis maridagijs, & coronagijs non soluendis priuilegiati existunt, vel in possessione libertatis non soluendi, quaequidem priuilegia, & exemptiones eis seruent illi esla, & praedicta omnia locum habeant etiam in vassallis Ecclesiarum, quae habitant, & fouent domicilium extra Principatum, dum tamen Praelati, & Ecclesiae quibus subsunt sint in dicto Principatu constituti. Placet domino Regi quod dicta transaccio, pactu, & concordia in omnibus, & per omnia obseruentur, quocumque abusu in cõtrariū penitus reuocato.

5. LO MATEIX en altre priuilegi concedit a dit stament ecclesiastic dat en Montso a 2. de Setembre 1310.
Cap. 9.

Supplica encara lo stament predit ecclesiastic a vostra Reyat Majestat, que considerada la transaccio de sanct Cugat, se obligarē los Prelats en fer pagar, y contribuir sos vassalls en dret de coronatge, per la coronacio del señor Rey en quātitat de mig flori, o cinc sous, e sis diners moneda Barcelonesa, e se preten que serien tenguts de pagar vuyt sous, e sis diners moneda Barcelonesa, que placia a vostra Excellentia per remoure tots dubtes, plets, e questions, majorment attes lo seruey que en las presents Corts se fa a vostra Majestat, que no obstant lo ques poria dir, e allegar per las parts, que tant solament sien tenguts dits vassalls de la Esglesia a pagar per dita coronacio cinc sous, e mig moneda corrent ara en Barcelona, e no mes: aquells empero vassalls de Esglesias, e Prelats que segons la predita transaccio de sanct Cugat son tenguts a contribuir en dret de coronatge, e no altres. Plau a sa Majestat elegir, e de fet elegira dos homens de ciencia, e lo stament ecclesiastic ne elegesca altres dos, e aquells tals hajan a declarar, e decidit dita altercatio, e sino hi decidien, o declarauan dins lo temps hi sera assignat, que la Regia Audientia, o los doctores del Reyat Consell sien los jutges, e que fins hi sie declarat de justitia oidas las parts de qui es interes, no sien tenguts, nes puga exigir per tal dret de coronatge, sino tant solament cinc sous, e mig moneda corrent en Barcelona.

6. LO MATEIX en dit priuilegi.
Cap. 10.

MES auant supplica lo dit stament ecclesiastic a vostra Excellentia, que attesos los capitols de sanct Cugat, e confirmacions de aquells fetas per vostra Serenitat sobre la solutio dels maridatges de fillas de Rey bastardas, e illegittimas, los vassalls de la Esglesia no son tenguts, ne obligats en pagar dret algu, que placia a vostra Reyat Majestat proueyr, e dar, e remoure tots dubtes, que dits vassalls de la Esglesia no son tenguts, ne obligats en pagar dret algu per maridatges de fillas de Rey illegittimas, e que per aquesta causa de maridatge de fillas de Rey illegittimas no pogan esser conuenguts dits vassalls de la Esglesia en la Regia Audientia, ni en altra qualseuol part, o judici. Plau al Senyor Rey q̄ la sententia sobre aço donada per sa Reyat Majestat en las Corts en Barcelona celebradas, en lo monastir de frares Menors per los proueydors de greuges sie seruada, lo efecte de la qual es, que

sie sobresegut en la executio del dit maridatge de fillas illegittimas, e que nos puga dit maridatge exigir, fins a tant que hi sie declarat per la Audientia Reyat, oidas las parts.

DE LA REMISSIO DE ALGVNS DRETS FISCALS. TIT. III.

1. ALFONS quart en la cōcordia feta ab lo stament ecclesiastic dada en sanct Cugat a 20. de Octubre any 1419.
Cap. 4.

Ltem lo dit Senyor Rey per reuerentia de nostre Senyor Deu, e de la Verge Maria, e de tota la Cort celestial, e per contēplatio, e amor del dit braç de la Esglesia, e per signat de la dita conuocatio, vol,

consent, paciona, e transigeix per si, e succedors seus Reys de Arago, e Comtes de Barcelona, que demandas algunas per raho de nouella cavalleria de Reys, e de Primogenits lurs, ni de matrimonis de Reys, ni de fills lurs, ni de viatges, o legacions facoras a Cort Romana, ni per alguna altra necessitat que los Reys de Arago haguessen, o poguessen hauer, ni algunas otras demandas, per qualseuulla nom, o manera que nomenar, o excogitar se pugā, las quals los Reys de Arago predecessors del dit Senyor en qualseuol temps, o manera hajan fetas, demandas, o exigidas, o acostumadas fer, o exigir, exceptadas las damunt cōtengudas, las quals rete a si, e a successors seus, de aqui auant lo dit senyor, ni sos successors no exigiran, ni demanaran, o faran, ans aquellas, e quiscuna de aquellas sien remesas, e hagudas per remesas, ara, e en sdeuenidor. E lo senyor relaxa, renuntia, remet, e diffineix tot dret, e actio, petitio, e o demanda, que a ell, e als dits successors seus pertanga, o pertanyer puga sobre las ditas demandas, e abdica a si, e successors seus poder de fer, o exigir aquellas, e falos homens, e vassalls dels Prelats, e clero del dit braç, e singulas de aquells, axi aquells en que no han jurisdiccio, com aquells en que ne han alguna francs, quitis, e immunes, perpetualment de todas las ditas demandas, e que lo present capitol sie dictat ab todas clausulas, e o cauthelas decents, e oportunas, a bo, e fa enteniment, prometēt lo dit Senyor, e jurāt per Deu, e los sancts quatre Euangelis, e la Creu de nostre Senyor corporalment tocats per ell, lo present capitol, remissio, diffinitio, e renuntatio tenir, e inuiolablement, e perpetual obseruar, faēt de aço ley, o contracte, lo qual vol hauer força de ley perpetual, e inuiolable. Entenen empero las ditas parts,

parts, que en la propdita relaxatio, renunciatio, remissio, e diffinitio no sien entesos, ne cōpresos drets los quals pertangā al senyor Rey en virtut del vfatge. *Princeps namque*, ni de constitutions de Cathalunya.

DE PAV, Y TREVA. TIT. IIII.

1. PERE terç en la pragmatica dada en Barcelona lo primer de Dezembro 1368.

Vterius, cum aliquis conetur processus pacis, & treuge ad debita extēdere, dicentes, ex non solutio debitorū damū in bonis creditorū fuisse illatū, ideo huic iniq̄, & vanā oppinioni abuiates, declaramus, pro debitis ex contractu, vel quasi descendētibz processum pacis, & treuge locum aliquatenus non habere.

2. ELEONOR Consort, y Loctinent general de Pere terç en la concordia feta ab lo Cardenal de Comēge dada en Barcelona a 11. de Iuny 1372. cap. 2.

Sobre lo proces de pau, e de treua, al qual, o de la extētio del qual lo dit senyor Archebisbe, e Prelats se complayen, es concordat per la senyora Reyna, e senyor Cardenal, q̄ justie q̄ segons la forma de la constitutio expressament los clergues, e personas ecclesiasticas sien tēgudas a obseruar la forma de pau, e de treua, majorment en la constitutio del senyor Alfons primer la qual comença *Diuiinarum*, segons la qual aq̄lls qui no la obseruan, son girats de la dita constitutio a pau, e de treua, la qual constitutio fou fera ab cōsentimēt del Archebisbe de Tarragona legat Apostolical, e de sos suffraganis, segōs ab la lectura de aquella appar, es cōcordat q̄ sie declarat per lo senyor Rey, que no es, ni fou intentio del senyor Rey, q̄ per vigor dels dits processos, los preueres, o clergues solts pugā esser tirats a juy al senyor veguer, o altre jutge seglar, mas solamēt esser amonestats, no empero judicialment, a obseruantia de la forma de la pau, e si amonestats venē, e posan penyoras en poder del veguer, axi cō a sequestre de qualcuna part, o mijana persona, la conexensa del clā fet contra lo clergue, ne ciuilment, o criminalmēt puxa, ne pot per lo veguer, o altre official Reyat esser spaxada, mas a son jutge deu esser remesa, segons las canonicas sancçions, e de restituir, o traure las penyoras sie fet axi cō per lo jutge ecclesiastic

sera declarat. Si empero lo clergue amonestat no ha penyoras tinents, e jurara en poder del jutge ecclesiastic, o del veguer de licentia de son ordinari que no podria tornar penyoras tinents, en aq̄ll cas los dit clergue, posant se apres en poder d̄ son jutge, e jurāt de estar a dret, e pagar la cosa jutjada ab las clausulas en poder de son jutge, de tornar penyoras sie quitis. Concordat mes auant per la senyora Reyna, e senyor Cardenal, q̄ si lo dit clergue, o altra persona ecclesiastica no vol seruar la forma de la pau, q̄ lo veguer, o altre jutge seglar per aq̄sta raho nol puxa en persona, o en bens, o de altra guisa offendre en alguna manera. Mas lo lament per la cōtumacia succedea la prouisio de la constitutio, ço es q̄ peraço q̄ lo amonestat no serua la forma de la constitutio, ha aq̄ll fora pau, ço es en axi, q̄ si per ventura li seran donats damnatges, no puxa de manar q̄ li sien esmenats, segōs forma, e priuilegi de la pau. Los drets empero a ells cōperents de dret canonic, o ciuil, o en altra manera per libertat ecclesiastica, li romangan saluos, e sobre aq̄lls als dits clergues, justie estants fora la forma de la pau, hi sera tēgut de fer justitia, lo dit foragitament no obstant en alguna manera.

DE MONEDA, FORMA, E VALOR DE AQUELLA. TIT. V.

1. PERE segon en la pragmatica dada en Barcelona a 4. de las Chal. de Juliol. 1282.

Ma moneda de argent se ha de fer en Barcelona, e no en altra part, e de quiscun march de argent bo, e si, nos podē fer sino dos croats, ab lo senyal de la moneda Barcelonesa de tern, a ley de 11. diners, e malla de la dita moneda, e la ciutat de Barcelona elegeix dos bons homēs, als quals lo senyor Rey comana la guarda de dita moneda, e q̄ aquella facan fer lealment, e lo senyor Rey punira los qui seran trobats falçar la moneda, e lurs bens sien confiscats, e ja mes sien restituits a lurs hereus, e la fabrica, o guany de la moneda nos vendra. Itē los cābia dors deuen juraren poder del veguer, o qui tindra loc del senyor Rey, en lo loc honr tindran taula, que si trobaran falsa moneda en poder de algu, q̄ enuestigaran de hont la hā hauda, e la trēcaran ab vnas tisoras, q̄ deuen tenir, o denuntiarā als officials al senyor Rey, e perço no sie fet perjudici als pacēs, e concessions de la operatio de la moneda, fets per lo Rey en Iauue primer, e per lo Rey en Pere segon son fill confirmats.

L. TAVLA

TAVLA DE LAS PRAGMATICAS, Y LE- TRAS REYALS.

IAVME PRIMER.

			li. ti. pa.
Barcelona.	als idus de Setembre. 1241.	Intelleximus.	5. 2. 118.
Barcelona.	a nonas de Dezembro. 1241.	Algun veguer no puga.	3. 1. 54.
Ibidem.		Algun jutge.	4. 6. 88.
Barcelona.	a 5. ñs idus de Setembre. 1243.	Algun no puga edificar.	9. 12. 144.
Xatua.	a 2. de las Cha. de Setem. 1243.	No se admes.	2. 3. 54.
Valentia.	a 19. de las Cha. de Sete. 1244.	Noueritis nos.	9. 3. 138.
Barcelona.	a 7. de las Cha. de Maig. 1261.	Lo veguer de Barcelona.	1. 23. 49.
Valentia.	a 12. de las Cha. de Abril. 1269.	Algun no pot esser.	8. 2. 133.
Sarinyena.	pridie idus de Agost. 1271.	Intelleximus quod cum.	4. 15. 113.
Barcelona.	a 8. de ls idus de Agost. 1274.	Mandamus vobis.	5. 2. 118.

PERE SEGON.

Barcelona.	a 4. de las Cha. de Iuliol. 1283.	La moneda de argent.	10. 2. 161.
------------	-----------------------------------	----------------------	-------------

ALFONS SEGON.

Barcelona.	a 4. de las Chal. de Abril. 1286.	Nouerint vniuersi.	9. 11. 143.
Barcelona.	a 13. de las Cha. de Agost. 1288.	Mandamus.	4. 16. 117.
Barcelona.	a 13. de las Cha. de Agost. 1288.	Mandamus.	4. 16. 117.
Barcelona.	a 4. de ls idus de Dezēb. 1289.	Lo veguer de Barcelona.	1. 23. 49.

IAVME SEGON.

Barcelona.	a 3. de ls idus de Dezēbre. 1295.	Los mercaders.	4. 8. 89.
Leyda.	a 16. de las Cha. de Agost. 1301.	Iam vos ignorare.	4. 3. 75.
Vnicastro.	a 2. de las Chal. de Iuny. 1302.	Quia periculosum existit.	1. 5. 8.
Vnicastro.	pridie Chal. de Iuny. 1302.	Cum in contractibus.	4. 4. 84.
Barcelona.	a 4. de las Cha. de Setēb. 1302.	Licet dilectus.	4. 4. 84.
Valentia.	a 6. de las Chal. de Ianer. 1306.	Ex parte consiliariorum.	3. 1. 54.
Barcelona.	a 7. de las Cha. de Octu. 1312.	Regnorum ab alto.	1. 5. 8.
Barcelona.	a 3. de ls idus de Ianer. 1315.	Licet dudum.	9. 18. 149.
Barcelona.	a 17. de las Cha. de Setēb. 1316.	Attendentes proprium.	4. 9. 90.
Barcelona.	a 3. de las Cha. de Setēb. 1314.	Infallibilis altissimi sapientia.	1. 5. 9.
Tarragona.	a 17. de las Cha. de Febrer. 1320.	Nouerit ad nostram.	4. 15. 115.
Tortosa.	a 4. de ls idus de Setēbre. 1321.	Volentes vos consiliarios.	9. 1. 135.

ALFONS PRINCEP, Y LOCTINENT GENERAL DE IAVME SEGON.

Barcelona.	a 4. de las Chal. de Maig. 1320.	Ad nostrum peruenit.	4. 15. 115.
------------	----------------------------------	----------------------	-------------

LO MATEIX

LO MATEIX IAVME SEGON.

Barcelona.	a 4. de las nonas de Agost. 1322.	Pro parte Aliame iudæorum.	5. 2. 118.
Valencia.	a 6. ñs idus de Abril. 1325.	Cum contingat.	9. 18. 149.
Barcelona.	a 17. de las Cha. de Sete. 1326.	Attendentes proprium esse.	4. 9. 90.
Barcelona.	a 3. de las nonas de Iuny. 1327.	Ex parte carcelarij.	9. 16. 147.

ALFONS TERÇ.

Daroca.	a 13. de las Chal. de Septē. 1328.	Nuper quandam ordinationem.	1. 5. 9.
Leyda.	a 9. de las Cha. de Octub. 1328.	Pridem post olim a nobis.	1. 5. 10.
Valentia.	a 17. de las Chal. de Febrer. 1329.	Attendentes pro parte.	3. 6. 67.
Valentia.	a 10. de las Cha. de Febrer. 1330.	Sua nobis consiliarij.	9. 3. 138.
Osca.	a 5. de ls idus de Iuliol. 1330.	Relatione per fideles.	7. 2. 122.
Terol.	a 12. de las Cha. de Maig. 1334.	Attendentes quod.	4. 5. 86.
Sarrio aldea de Terol.	a 8. de las Chal. de Iuny. 1334.	Adeuntibus præsentiam.	4. 3. 76.
Valentia.	a 6. de ls idus de Abril. 1335.	Cum ex importunitate.	9. 13. 149.
Barcelona.	a las Chal. de Octub. 1335.	Cum sicut ad nostram.	9. 20. 154.
Barcelona.	a 14. de las Cha. de Dezē. 1335.	Existenti in obsidione.	9. 5. 140.

PERE TERÇ.

Leyda.	a 16. de las Cha. de Iuliol. 1336.	Licet vos ad mandatum.	9. 18. 150.
Gandesa.	a 12. de las Chal. de Iuliol. 1337.	Volentes subditorum.	4. 15. 116.
Gandesa.	a 12. de las Cha. de Iuliol. 1337.	Los consellers de Barcelona.	1. 26. 51.
Gandesa.	a 12. de las Cha. de Iuny. 1337.	Pro parte paciariorum.	9. 16. 147.
Tortosa.	a las nonas de Setembre. 1337.	Pro parte hominum.	9. 21. 135.
Caragoça.	a 18. de las Cha. de Abril. 1339.	Nuper provisionem fecisse.	9. 18. 151.
Barcelona.	a 5. de ls idus de Agost. 1339.	Ad audientiam nostram.	1. 4. 6.
Barcelona.	a 5. de ls idus de Agost. 1339.	Ad nostrum sapius.	8. 2. 133.
Barcelona.	a 5. de ls idus de Agost. 1339.	Ex parte Reuerendi.	1. 2. 4.
Barcelona.	a 5. de ls idus de Agost. 1339.	Scedulæ cogitantes.	9. 6. 140.
Barcelona.	a 5. de ls idus de Agost. 1339.	Reuerendi in Christo patris.	4. 13. 97.
Barcelona.	a 14. de las Cha. de Noēb. 1339.	Digne agere credimus.	7. 3. 123.
Barcelona.	a 14. de las Cha. de Noēb. 1339.	Attendentes.	1. 24. 50.
Barcelona.	a 14. de las Cha. de Noēb. 1339.	Ad supplicationem.	9. 17. 148.
Barcelona.	a 14. de las Cha. de Noēb. 1339.	Ciamotamnatione.	9. 15. 146.
Barcelona.	a 4. de las nonas de Noē. 1339.	Ad tollendum abusum.	9. 1. 135.
Barcelona.	a 4. de las nonas de Dezē. 1339.	Ad notitiam vestram.	9. 18. 150.
Barcelona.	a 4. de las nonas de Dezē. 1339.	Ad notitiam nostram.	1. 23. 49.
Barcelona.	a 4. de las nonas de Dezē. 1339.	Ex relatione.	9. 22. 156.
Barcelona.	a 18. de las Cha. de Ianer. 1339.	Cum regimini præidentes.	1. 5. 11.

IAVME INFANT Y LOCTINENT DE PERE TETÇ SON GERMA.

Gerona.	a 12. de las Cha. de Març. 1340.	Nuper idem dominus Rex.	9. 18. 151.
---------	----------------------------------	-------------------------	-------------

LO MATEIX PERE TERÇ.

Barcelona.	a 5. de las Chal. de Maig. 1340.	Quant se requirira.	9. 13. 144.
Barcelona.	a 12. de las Cha. de Agost. 1340.	Pro parte iunspentorum.	4. 11. 93.
Barcelona.	als idus de Dezembro. 1340.	Los scriuans.	4. 3. 77.
Barcelona.	a 3. de las Cha. de Febrer. 1340.	Los originals.	3. 8. 71.
Valentia.	a 3. de las Cha. de Febrer. 1341.	Intellecto pro parte.	10. 1. 137.
Tarragona.	a 5. de las Chal. de Iuny. 1341.	Attendentes quod licet.	1. 5. 11.
Montblanc.	a 10. de las Cha. de Iuliol. 1341.	Cum quandam pragmaticam.	1. 5. 11.

L 2 Poblec

TAVLA DE LAS PRAGMATICAS.

Poblet.	a 14. d las Chal. d Agost. 1341.	Recepimus nouiter.	li. ti. pa.
Valentia.	a 15. d las Chal. de Setē. 1341.	Attendentes.	9.20.154
Barcelona.	a las Chalēdas de Mars. 1343.	Attendentes.	4.3.77.
			6.5.120

IAVME INFANT; Y LOCTINENT GENERAL DE PERE TERC SON GERMA.

Serucra.	a 4. delas Chal. de Agost. 1343.	Los officials Reyals.	10.1.157
----------	----------------------------------	-----------------------	----------

LO MATEIX PERE TERC.

Barcelona.	pridicidus de Abril.	1344.	Ex parte totius.	4.9.91.
Barcelona.	a 8. de sidus de Agost.	1344.	Ad nostrum peruenit.	3.1.55.
Perpinya.	a 16. d las Chal. de Iuliol.	1345.	Intellecto relatione plurium.	1.11.28.
Valentia.	a 9. d las Chal. de Febrer.	1349.	Las quantitats.	9.18.151.
Barcelona.	a 3. de las Chal. de Agost.	1347.	Exposito nobis.	9.18.152.
Perpinya.	a 17. de Noembre.	1351.	Dum imprauitas scelerum.	9.20.154
Leyda.	a 19. de Maig.	1352.	Consideratio.	1.23.49.
Barcelona.	a 28. de Març.	1354.	Supplicantibus nobis.	8.2.133.
Barcelona.	a 29. de Març.	1353.	Cum sicut pro parte.	4.15.116
Barcelona.	a 1. de Febrer.	1354.	Pro parte.	9.22.156.
Barcelona.	a 2. de Febrer.	1354.	Attendentes quod.	3.2.66.
Perpinya.	a 24. de Noembre.	1355.	Ad nostrum peruenit.	4.15.117
Caragoça.	Lo derrer de Maig.	1357.	Pro parte Episcopi.	1.2.4.
Caragoça.	Lo derrer de Maig.	1357.	Petitionem humilem.	1.4.6.
Barcelona.	a 13. de Març.	1359.	In curia generali.	4.1.71.
Barcelona.	a 18. de Setembre.	1359.	Recepimus littera vestram.	1.2.4.
Caragoça.	a 5. de las Chal. de Maig.	1360.	Per aliam litteram nostram.	8.2.134.
Barcelona.	a 10. de Dezembro.	1360.	Ad nostrum sapius.	9.8.142
Leyda.	a 4. de Març.	1361.	Iarise que lo senyor Rey.	9.10.143
Perpinya.	a 23. de Maig.	1362.	Cum super negocio.	9.9.143
Montfo.	a 15. de Març.	1363.	Expositione sindicorum.	3.1.55.
Barcelona.	a 28. de Setembre.	1367.	Dudum vobis scripsisse.	5.1.56.
Montfo.	a 11. de Març.	1368.	Los consellers de Barcelona.	1.26.51.
Barcelona.	a 1. de Dezembro.	1368.	1. Primo siquidem ordinamus.	2.1.53.
			2. Præterea ordinamus.	2.1.53.
			3. Item decernentes Barones.	4.9.91.
			4. Verum quia per abusum.	8.2.134.
			5. Vltius cum aliqui.	10.5.161.
			6. Postremo quia sæpe contingit.	4.9.91.
Tortosa.	a 5. de Febrer.	1370.	Ecce quod nos quaestionum.	4.7.88.

IOAN PRINCEP, Y LOCTINENT GENERAL DE PERE TERC.

Barcelona.	Lo primer de Abril.	1372.	Los notaris de la taula.	4.3.77.
Barcelona.	a 19. de Febrer.	1373.	Licet in causis.	3.5.66.
Barcelona.	a 27. de Agost.	1373.	Quoniam non est malitjs.	7.1.121.
Barcelona.	a 6. de Març.	1374.	Noueritis quod Illustrissimus.	1.5.12.
Barcelona.	a 15. de Març.	1374.	Pro conseruatione.	1.11.29
Leyda.	a 16. de Iuny.	1375.	Ad humilem supplicationem.	4.5.78.
Leyda.	a 24. de Iuny.	1375.	Quia magistra rerum.	9.4.129
Barcelona.	a 7. de Noembre.	1379.	Los capellans de la capella.	1.2.4.
Barcelona.	a 23. de Febrer.	1380.	Deducto ad auditum nostri.	1.10.28
Barcelona.	a 23. de Febrer.	1380.	Volentes sicut expedit.	4.15.116.
Valentia.	a 22. de Setembre.	1382.	Experientia quæ est.	7.1.122.

IOAN

TAVLA DE LAS PRAGMATICAS.

IOAN PRINCEP Y LOCTINENT GENERAL DE PERE TERC.

Gerona.	a 18. de Octubre.	1384. Cogit nos iustitiæ debitum.	7.4.124
---------	-------------------	-----------------------------------	---------

LO MATEIX PERE TERC.

Gerona.	a 19. de Octubre.	1385. Sicut pro parte.	9.16.147
Leyda.	a 19. de Octubre.	1386. Quia vobis fidei nostro.	9.2.137

IOAN PRIMER.

Barcelona.	a 15. de Octubre.	1387. Visa quadam pragmatica.	4.7.89.
Barcelona.	a 6. de Mars.	1395. Volentes, vt expedit.	4.4.84.

MARTI INFANT Y LOCTINENT DE IOAN PRIMER SON GERMA.

Barcelona.	a 6. de Iuny.	1391. Clamosam insinuationem.	9.16.148
------------	---------------	-------------------------------	----------

MARTI.

Caragoça.	a 9. de Iuliol.	1398. Entes hauem.	3.2.123.
Barcelona.	a 10. de Dezembro.	1400. Segons styl.	3.1.57.
Barcelona.	a 15. de Ianer.	1401. Supplicato nobis.	1.28.52.
Barcelona.	a 28. de Abril.	1405. Relatibus fide dignis.	3.1.57.
Valentia.	a 13. de Setembre.	1406. Los homicidas.	9.18.152
Valencia.	a 20. de Març.	1407. Entes, e declarat.	3.1.57.
Barcelona.	a 28. de Març.	1409. Quia olim inter illustriſsimam.	3.3.61.

FERRANDO PRIMER.

Barcelona.	a 20. de Iuny.	1413. Quia Reuerēdus in Christo pater.	3.2.62.
Barcelona.	a 20. de Iuny.	1413. Insinuario duplex.	1.4.6.
Barcelona.	a 20. de Iuny.	1413. Et si sollicitudo.	9.6.140
Gerona.	a 18. de Febrer.	1416. Dudum siquidem.	9.18.152

ALFONS QVART.

Barcelona.	a 11. de Dezembro.	1423. Multa frequenter.	1.21.47
Valentia.	a 30. de Ianer.	1426. Cum ad officium.	1.20.47
Barcelona.	a 12. de Maig.	1432. Circa vtilitatem.	1.25.50
Castell nou de Napolis.	a 12. de Iuny.	1444. Quia duximus nouiter.	1.21.48
En lo Rey al prop ciuita vecha.	a 10. de Octubre.	1448. Qualesuol letra.	1.22.48

FERRANDO SEGON.

Barcelona.	a 17. de Setembre.	1479. Volents entēdre fins al ca.61.	4.3.78.
		62. E mes auant com redundat.	1.27.51.
		63. Item quant al offici.	4.3.83.
		64. Item iarise.	1.20.47
		65. Item perque la intentio.	4.3.83.
Barcelona.	a 8. de Octubre.	1481. Entre los altres capitols.	4.8.89.
Caragoça.	a 9. de Ianer.	1488. Entes hauem per humil.	4.13.108
Caragoça.	a 9. de Ianer.	1488. Perquant en lo sete capitol.	4.13.109
Montfo.	a 2. de Setembre.	1510. Volent degudament prouoir.	4.14.109
Canillana	a 25. de Iuny.	1511. Recordam nos que estant.	4.14.111

L 3

Burgos

				li. ti. pa.
Burgos.	a 5. de Noembre.	1511.	1. Primerament.	9.14.144
			2. Perquant los receptadors.	9. 8. 142
			3. E axi mateix proucim.	9. 8. 142
			4. Volem, e manam.	9. 8. 142
			5. E perque alguns abusan.	9. 6. 141

CARLES.

Barcelona.	a 18. de Ianer.	1520.	Decreta sacrorum.	4. 14. 112
Barcelona.	a 16. de Ianer.	1520.	Volents ab oportuns	3. 3. 65.
Barcelona.	a 16. de Ianer.	1520.	Per lo venerable m. Ioan.	1. 2. 5.
Toledo.	a 7. de Març.	1539.	Perquant estant com esta.	9. 14. 145
Montfo.	a 2. de Setembre.	1542.	Perquant los dos jutges.	9. 1. 137
Montfo.	a 10. de Setembre.	1542.	Considerant que per lo.	4. 14. 112

TAVLA DELS PRIVILEGIS.

IAYME PRIMER.

Barcelona.	a 4. delas Cha. de Maig.	1269.	1. Nouerint vniuersi quod nos.	5. 1. 118
			2. Damus & concedimus vobis.	1. 6. 13.
			3. Præterea damus & concedimus.	4. 15. 113

PERE SEGON.

Barcelona.	a 3. idus de Ianer.	1285.	Cum nos Petrus Dei gratia.	1. 13. 30.
------------	---------------------	-------	----------------------------	------------

IAYME SEGON.

Barcelona.	a 12. Chalendas de Març.	1294.	Aduertentes quod principi.	3. 7. 67.
Caragoça.	a 3. de Iuny.	1304.	1. Considerantes talem esse.	4. 15. 114
			2. Item scientes.	4. 15. 115.
			3. Statuimus etiam quod aliqua.	4. 15. 115.
Osca.	a 19. Chal. de Setembre.	1307.	Ad supplicationem nunciorum.	3. 7. 69
Leyda.	a 4. Chal. de Iuliol.	1317.	Considerantes quod pro parte.	6. 4. 121
Tarragona.	a 10. Chal. de Febrer.	1319.	Nouerint vniuersi quod cum.	1. 12. 29.
Tortosa.	a 4. idus de Decembre.	1321.	Volentes vos consiliarios.	9. 1. 135.

PERE TERÇ.

Gandesa.	a 8. Chal. de Iuny.	1337.	Attendentes quod propter.	1. 17. 45
Gandesa.	a 12. Chal. de Iuliol.	1337.	Volentes subditorum.	4. 15. 116
Barcelona.	a 14. Chal. de Noembre.	1339.	Debita meditatione pensantes.	6. 1. 119
Barcelona.	Chalendas de Maig.	1343.	Considerantes qualiter.	6. 3. 120
Barcelona.	a 13. de Març.	1359.	In Curia generali.	4. 1. 71.
Tamarit.	a 6. de Març.	1375.	Considerats que en la ciutat.	1. 17. 45
Leyda.	a 16. de Iuny.	1375.	Ad humilem supplicationem.	4. 3. 77.

Barcelona.

			li. ti. pa.	
Barcelona.	a 19. de Maig.	1380.	Quoniam inter vos ex vna.	9. 19. 153
Barcelona.	a 19. de Maig.	1380.	Quia inter cætera comenta.	9. 1. 136
Barcelona.	a 26. de Iuliol.	1380.	Supplicato nobis humiliter.	3. 4. 65.

IOAN PRIMER.

Montfo.	a 6. de Mars.	1389.	Scedula cogitantes.	1. 15. 42.
---------	---------------	-------	---------------------	------------

FERRANDO PRIMER.

Barcelona.	a 21. de Iuny.	1413.	Grandia, notabilia.	1. 19. 46.
------------	----------------	-------	---------------------	------------

ALFONS QVART.

Sançt Culgat.	a 11. de Decembre.	1418.	1. Visis, & cum diligentia.	3. 2. 63.
			2. Item senyor com per vos.	3. 2. 63.
			3. Item senyor com las personas.	3. 2. 63.
			4. Item senyor cõ lo senyor Rey.	3. 2. 63.
			5. Item senyor supplica.	3. 2. 63.

FERRANDO SEGON.

Barcelona.	a 8. de Octubre.	1481.	1. Et primo statuere.	10. 2. 159.
			2. Insuper cum aliquando.	1. 4. 7.
			3. Præterea v. clementia.	3. 3. 64.
			4. Cæterum cū per ecclesiasticū.	1. 3. 13.

Barcelona.	a 8. de Octubre.	1481.	Entre los altres capitols.	4. 8. 89.
Barcelona.	a 9. de Octubre.	1481.	1. Considerant los gloriosos Reys.	1. 16. 44
			2. E mes sie de merce vostra.	9. 1. 136.
			3. Item senyor placia.	1. 16. 44
			4. Item senyor molt excellent.	9. 14. 144
			5. Perquant se fan.	3. 1. 60.
			6. Considerants los dits serueys.	9. 23. 156
			7. E mes supplica.	1. 16. 44

Almanfa.	a 23. de Abril.	1496.	1. Primerament supplica.	3. 2. 64.
			2. Item supplica humilment.	1. 1. 3.
			3. Item sie de merce vostra.	1. 2. 4.
			4. Item senyor sie de merce.	1. 4. 7.
			5. Item mes supplica lo bras eccl.	1. 4. 5.

Montfo.	a 2. de Setembre.	1510.	1. Lo stament ecclesiastic.	4. 14. 110
			2. E mes supplica dit stament.	1. 15. 42
			3. Mes supplica lo predict.	3. 2. 65
			4. Encara supplica.	3. 2. 65.
			5. Mes supplica lo stament.	3. 2. 65.
			6. Per la expedicio dela iustitia.	3. 2. 65.
			7. Mes supplica lo stament.	3. 2. 65.
			8. Encara supplica a vostra excel.	1. 4. 7.
			9. Supplica encara lo stament.	10. 2. 160
			10. Mes auant supplica lo dit.	10. 2. 160
			11. Supplica encara lo dit stament.	1. 2. 5.
			12. Supplica encara lo stament.	3. 2. 66.
			13. Mes auant supplica lo predict.	4. 12. 97.
			14. Item supplica humilment.	1. 1. 3.

Montfo.	a 2. de Setembre.	1510.	1. Lo stament militar del vostre.	9. 1. 136
			2. Item molt alt, e Catholic.	1. 16. 44
Montfo.	a 2. de Setembre.	1510.	1. Aquestos dies per lo Abbat.	1. 18. 46
			2. Com los Reys de Arago.	4. 9. 92.

L 4 3. Com

li. ti. pa.
3. Com a las ciutats, vilas, e locs. 4. 9. 92.
4. A la ciutat de Barcelona. 4. 9. 93.

GERMANA CONSORT, Y LOCTINENT GENERAL
DE FERRANDO SEGON.

Montfo. a 1. de Setembre. 1512. Fuit per inquitum & Reuerendos. 3. 2. 66.

TAVLA DELS ACTES
DE CORT.

IOAN REY DE NAVARRA LOCTINENT DE ALFONS
QVART SON GERMA.

Barcelona. a 9. de Abril. 1456. Per lo molt alt y excelēt senyor. 1. 1. 3.

PHILIP PRINCEP Y LOCTINENT GENERAL
DE CARLES.

Montfo. any. 1553. Supplicā los braços ecclesiastic. 4. 10. 93.
Montfo. any. 1553. Los braços ecclesiastic, y militar. 4. 14. 113

TAVLA DE LAS
BVLLAS APOSTOLICAS DE
DIVERSOS SVMMOS PON-
TIFICES, Y DE LVRS
DELEGATS,

Gregori. en Lateranen. a 16. de las Chalendas de Maig.	Ex parte charissimi.	1. 2. 6.
Clement v. en Auinyo. a 4. de los idus de Maig pōt. 4.	Sincere deuotionis affectus.	3. 1. 59.
Benet en Auinyo. a 4. de las Chal. de Abril pōt. 3.	Sincere deuotionis, &c.	3. 1. 59.
Lo mateix. En Auinyo. die, y any susdits.	Sincere deuotionis.	3. 1. 68.
Ioā Bisbe de Leyda. en Mōtfo. a 2. de Agost.	1512. Primerament per quant.	1. 9. 14.
Adria Cardenal Bisbe de Tortosa, e inquisidor general en Tortosa.	a. 28. de Desembre. 1520. Nouerint vniuersi, &c.	1. 8. 21.
Lo mateix Cardenal Adria, y Pere Ruyz Bisbe de Pasen. commissaris generals de la sancta Crusada en Tortosa.	a. 3. de Ianer. c a 12. de Ianer. 1520. In Dei nomine. Primū dubiū, &c. cū reliquis capit.	1. 9. 26. 1. 9. 23.
Leo 10. en S. Pere de Roma. Chalendas de Agost. y de son Pontificat any quart.	Pastoralis officij, &c.	1. 8. 18.
Diego de Ribera Bisbe de Mallorca commissari de la sancta Crusada.	any. 1512. Nos don Diego de Ribera.	1. 9. 24.

TAVLAS

TAVLA DE LAS
SENTENTIAS REYALS
Y DECLARATIONS.

PERE TERC.

Barcelona. a 28. de Mars. 1368. In Dei nomine pateat. lib. tit. pag.
3. 1. 36.

Declaratio facta sobre lo loc, y aliments de las donas adulteras que seran paradas.

Dominus Rex visā sententia lata contra Eulaliā vxorem, &c. 9. 3. 138.

IOAN PRIMER.

Barcelona. a 19. de Febrer. 1392. Lo veguer, o sotsveguer de Barcelona. 3. 1. 37.

MARIA CONSORT, Y LOCTINENT GENERAL
DE ALFONS QVART.

Barcelona. a 8. de Noembre. 1446. Super altercatione. 3. 1. 57.

TAVLA DE LAS
SENTENTIAS AR-
BITRALS,

Sententia arbitral entre lo Bisbe, y los consols de la mar de Barcelona.

Franciscus Torres legum doctor, & Guillermus Iordani. 3. 1. 58.

Sententia arbitral entre lo Bisbe, y los Consellers de Barcelona sobre los linages dada en Barcelona pridie Chalendas de Noembre. 1310.

Cum inter venerabilem Episcopum, & capitulum Ecclesie 4. 12. 94.

Sententia arbitral del Rey Ferrando segon sobre las differentias de uallants de las turbations, dada en Barcelona a 5. de Noembre. 1481.

Los noms de nostre senyor Deu Iesu Christi, e de la humil verge. 8. 1. 124.

Sententia arbitral de Ferrando segon entre los senyors dels pagesos de remensa de una part, y los dits pagesos de part altre, dada en lo monastir de nostra senyora de Guadalupe a 21. de Abril. 1486.

Pateat vniuersis quod cum inter seniores pagensium de redimentia, L 5 97.
Rearbi

Rearbitratio feta per dit Rey don Ferrando sobre la declaratio de alguns dubtes resultans de la damunt chalendada sententia arbitral en Barcelona a 3. de Noembre. 1493.

Exhibita & Reuerenter presentata fuerunt Majestati nostre.

lib. 4. tit. 13. pag. 106.

TAVLA DE LAS CONCORDIAS.

Concordia de la Reyna dona Eleonor ab lo Cardinal de Comenge feta en Barcelona a 11. de Juny. 1372. repartida en quatre capitols com se segueix.

1. Ennom de Deu sobre los pretesos quatre greuges que lo Reuerent Pare, &c. lib. 9. tit. 14. pag. 144.
2. Sobre lo proces de pau, y de treua del qual, o de la extentio, &c. lib. 10. tit. 4. pag. 161.
3. Sobre aço ques complany en que per feta suspira los Prelats. lib. 1. tit. 2. pag. 4.
4. Sobre aço ques complany en de ocupar las temporalitats. lib. 3. tit. 2. pag. 61.

Concordia entre lo Rey en Jaume segon, y lo Bisbe de Barcelona sobre la audito dels comptes de las leixas pias, feta en Barcelona a 3. de las Chalendas de Octubre. 1315.

Nouerint vniuersi quod suborta questione &c.

lib. 6. tit. 2. pag. 120.

Concordia entre lo Bisbe, e prohomens de Barcelona sobre los censos.

Superfacto seu questione census quod seruetur sic.

lib. 3. tit. 1. pag. 59.

Concordia entre lo Rey Alfons quart, y lo stament ecclesiastic feta en lo monastir de sanct Cugat a 20. de Octubre 1419. repartida en los capitols següents.

1. Primerament lo dit braç, e los Prelats. lib. 10. tit. 2. pag. 157.
2. Item es convingut mes entre las ditas parts. lib. 1. tit. 14. pag. 40.
3. Item mes es concordat entre las ditas parts. lib. 10. tit. 2. pag. 158.
4. Item lo dit senyor Rey per reuerentia. lib. 10. tit. 3. pag. 160.
5. Mes es concordat entre las ditas parts. lib. 10. tit. 2. pag. 159.

Concordia entre lo Rey Alfons quart ab lo stament ecclesiastic de sos Regnes. feta en Napolis Chalendas de Ianer. 1451. repartida en 4. parts.

1. Primo fuit conuentum & concordatum interueniente preffato. lib. 1. tit. 1. pag. 1.
2. Item dictus dominus Rex laudat, confirmat, & approbat. ibidem.
3. Item ex causa conuentionis presentis dictus dominus Rex. lib. 4. tit. 14. pag. 109.
4. Item si contingat dictum dominum Regem. ibidem.

TAVLA DE LAS CONSVETVTS.

Consuetuts de de Barcelona vulgarment ditas lo recog. en 117. cap.

lib. 1. tit. 13. pag. 30.

Consuetuts de Barcelona vulgarment ditas den sancta Cilia en 73. capitols.

lib. 4. tit. 2. pag. 71.

TAVLA

TAVLA DE LAS ORDINATIONS.

Ordinatio del consell, y Prohomens de Barcelona, feta a 3. de Octubre 1425.

Primerament que de aci auant.

lib. 2. tit. 2. pag. 53.

Ordinatio de Barcelona sobre los loguers de las casas publicada a 25. de Maig. 1442.

Ara ojats per manament.

lib. 4. tit. 7. pag. 89.

Ordinatio de la Reyna Maria sobre las emparas publicada en Barcelona a 13. de Agost. 1421.

La Senyora Reyna per traure los grans abusos.

lib. 4. tit. 1. pag. 71.

Ordinatio sobre lo dret de carcelatge.

Encara, que lo dit carceller.

lib. 9. tit. 15. pag. 146.

Ordinatio de la ciutat de Barcelona sobre las malalties amagadas dels sclaus quis venen.

Ara ojats per manament del honorable en Ioan Lull.

lib. 4. tit. 5. pag. 86.

Ordinacions de arbres que donan, o donar poden dany en terra daltri.

1. Primerament que si peruentura en la propietat.
2. E si peruentura sera luny.
3. De las oliuieras e dels arbres de menjar.

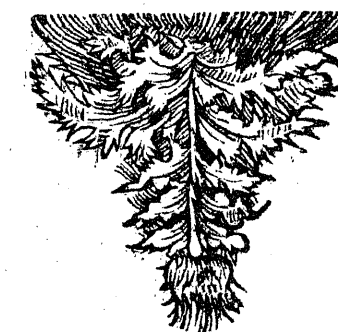
lib. 4. tit. 2. pag. 75.

lib. 4. tit. 2. pag. 75.

lib. 4. tit. 2. pag. 75.

L 6

REPER.

REPERTORI ALPHABE TIC DE TOT LO CONTEN GVT. Y DISPOSAT EN LO

PRESENT VOLVM DE LA NOVA COMPILATIO DE LAS

pragmaticas, y altres drets de Catalunya.

A.
Accusar nos podē los notaris ā Barcelona, q̄ primer lo accusador nos foteferiga a la pena de talio li. 4. tit. 4. cap. 3. pag. 84. ni los jutges de cort tant poc lib. 9. tit. 1. cap. 5. pag. 137.
Accusacions, y juys criminals se han de fer en las corts dels ordinarijs de Barcelona ab juys de prohombres lib. 9. tit. 1. cap. 1. pag. 135.
Adulteras en quin lo han esser reclusas, y de lurs aliments, y modo de habitatio lib. 9. tit. 3. cap. 3. pag. 138.
Aduocats en quins casos poden allegar las leys Romanas lib. 2. tit. 3. cap. 1. pag. 54.
Aduocats de Ceruera no poden patrocinat contra los drets fiscals sens licentia dels oficials lib. 10. tit. 1. cap. 1. pag. 157.
Alcapotns en quina pena incidexen lib. 9. tit. 4. cap. 1. pag. 139.
Algutzirs no poden rebre presents lib. 1. tit. 27. cap. 1. pag. 91.
Alienacions de cosas tocants al patrimoni Rey al no poden esser deduidas a executio sens executoria del Balle general lib. 1. tit. 21. cap. 1. & 2. pag. 48.
Aliscara com se ha de fer lib. 9. tit. 9. cap. 1. pag. 145.
Annotacions de bens de alguns delats de alguns crims com se ha de fer en los casos permesos lib. 9. tit. 22. cap. 2. pag. 156.
Appellar se pot de las sententias dels Inquidors de la heretica prauitar al Reuerendissim Inquidord general, y penjant la appellatio nos poden executar lurs sententias lib. 1. tit. 8. cap. 1. §. 17. pag. 15.
Appellar nos pot del consell, o prouiso de executio lib. 7. tit. 2. cap. 1. pag. 122.
Appellar nos pot en cort Romana per negocis, y fets mere laics, y profans lib. 7. tit. 2. cap. 2. pag. 123.
Arbres com se poden platar, y quins, prop de son vehi lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 26. 27. & 28. pag. 73. y vē dre ibidem §. 31.
Arbre que fa escala en paret de son vehi deu esser tallat lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 33. pag. 73. & §. 53. pag. 74.
Arcos estrany, y de menjar quins son, y quant

han de distar de algun vehi lib. 4. tit. 2. cap. 2. §. 2. & 3. pag. 75.
Armas nos podē aportar en loc deshonest lib. 9. tit. 10. cap. 1. pag. 145.
Atans en paret com se pot hauer lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 1. pag. 72. & §. 39. & 40. pag. 75.
Atans en torra com se pot hauer lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 60. pag. 74.
Ayguas pluuias quiscu las pot lāsar en la carrera lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 4. pag. 72. y tambe las dels cellers sino es taurna publica ibidem §. 5.

B.

Balle de Barcelona es jutge dels clams de pau, y treua en la sua ballia, y ab los homēs de aquella, y dels flaquers, y fariners li. 3. tit. 1. cap. 1. pag. 54.
Bandejats han esser publicats, y no poden esser sostinguts per alguns, ans han esser perseguits lib. 9. tit. 20. cap. 1. & 3. pag. 154.
Barra concedida per algun effeete nos pot conuertir en altres vsos lib. 4. tit. 9. cap. 4. pag. 91.
Bassa cō se pot fer prop la paret de son vehi lib. 3. tit. 2. cap. 1. §. 19. pag. 72. & §. 45. pag. 74.
Beneficiats quāt son presos per jutges seculares no poden esser detinguts mes de vint y quatre horas lib. 1. tit. 4. cap. 6. pag. 7. y del modo ques deu proceir a lur captura quant son proceffats de regalia ibidem.
Bisbes en qual seuol part de lur bisbat poden vsar de lur jurisdicchio en las causas pertanyents al for ecclesiastic lib. 1. tit. 2. cap. 2. pag. 4. no obstant qual seuol guiatge concedit per oficials Reyals ibidem cap. 6.
Blasmemos han esser accusats lib. 1. tit. 8. cap. 1. §. 8. pag. 14.
Bulla ā la sancta Cruzada vide in ver. Cruzada.

C.

Cambis se poden pendre de conuersos lib. 1. tit. 8. cap. 1. §. 15. pag. 15.
Cāceller no pot rebre presents lib. 1. tit. 27. cap. 1. pag. 91.
Cāceller estercer en las contentions de jurisdicchio ques suscitan entre las corts ecclesiastica ordinaria, y secular lib. 3. tit. 2. cap. 4. §. 3. pag. 63. & cap. 6. pag. 64.

Capbre-

Capbreuar poden lurs rendas, y aous los ecclesiastics tots temps que vullan lib. 1. tit. 2. cap. 2. pag. 4.
Capellans de la capella del Rey quant son de for dels ordinarijs, y quāt no lib. 1. tit. 2. cap. 5. pag. 4.
Captura dels ciutadans de Barcelona no pot esser fino en los carcens comuns lib. 9. tit. 15. cap. 1. pag. 146.
Capturar nos poden los poblats en la vegueria de Gerona per penas peccuniarias, y deutes fiscals lib. 9. tit. 21. cap. 1. pag. 155.
Carcellers quin dret poden exigir lib. 9. tit. 15. cap. 2. pag. 146. y quil ha de pagar quant lo pres es pobre, y esta pres per deute ciuil d. lib. tit. 16. cap. 1. & 2. pag. 147.
Cauallers son dotats de molts priuilegis lib. 1. tit. 16. per rotum.
Cauallers no poden esser fets per lo Senyor Rey los que son vassalls de altre caualler, o de la Esglesia, o de persona ecclesiastica sino en exercit en lo qual personalment fos lo senyor Rey aytament son obligats vēdre las propietats que tindran per aquells lib. 1. tit. 16. cap. 1. pag. 44.
Cauallers Cathalans han esser elegits en officis de Camerer, Majordom, Algutzir, Vxer, y Cooper de la casa del Senyor Rey ab salari, y quitatio ordinaria lib. 1. tit. 19. cap. 1. pag. 46.
Causas pertanyents a la cort secular no poden esser tractadas en la ecclesiastica lib. 1. tit. 2. cap. 3. pag. 4.
Cautio per las despesas ha de prestar lo qui vol supplicar de alguna sententia Rey al lib. 7. tit. 1. cap. 1. pag. 123.
Cessio de bens no exime a ningun obligat ab scriptura de terc, o de pura comanda lib. 4. tit. 15. cap. 10. pag. 116.
Clergues conuigats en causas mere ciuils, y profanas de quin for son lib. 3. tit. 1. cap. 11. & 12. pag. 57. & cap. 14. & 15. pag. 59. & cap. 16. pag. 60.
Cloenda de tarrat igual se ha de fer a cōmunas despesas lib. 3. tit. 2. cap. 1. §. 12. pag. 72.
Comanda feta a algu en quin cas es extincali. 4. tit. 15. cap. 1. pag. 113.
Comandas se han de restituir no obstant qual seuol oppositio dotal feta per mullers de comē dataris defuncts lib. 4. tit. 15. cap. 2. pag. 114. y per ellas son obligats en persona si es pura, y quant se enten esser pura ibidem cap. 3.
Comanda no es priuilegiada sino entre mercaders quant lo creador es jueu lib. 4. tit. 15. cap. 5. pag. 117.
Comerçi de quinas mercaderias es licit, y de quinas no, y en quals, y per quals parts se pot fer lib. 4. tit. 8. pag. 39.
Comissaris, ni altres oficials, o ministres de la sancta Cruzada no poden acceptar donatios de cosas litigiosas lib. 1. tit. 9. cap. 4. §. 2. pag. 26.

Comissions generals nos podē fer lib. 1. tit. 24. cap. 1. pag. 50.
Comprar nos poden forments, ciuadas, y altr es blats qui elligan en erba lib. 4. tit. 5. capit. 1. pag. 86.
Compra de esclaus en la qual se diu que son bōs, y sans per quinas malalties se retracta, y te loc la cui dicio promesa lib. 4. tit. 6. cap. 2. pag. 86.
Compromissar tenen las parts en Barcelona a requesta de la vna dels litigans lib. 2. tit. 2. cap. 1. pag. 53.
Concordia feta entre lo Rey Alfons quart de vna part, y lo stament ecclesiastic de sos Regnes occiduos ha 6. ā laner 1451. es passada per acte de cort lib. 1. tit. 1. cap. 4. pag. 2.
Concordia feta entre lo Rey Alfons quart, e lo braç ecclesiastic sobre de alguns greuges donats per dit braç trobaran lib. 1. tit. 14. cap. 1. pag. 40.
Conductors de casas en Barcelona ab quins medis poden esser expellits de aquellas lib. 4. tit. 7. cap. 1. & 2. pag. 88. y forfats de pagar lo preu de dits loguers ibidem cap. 3.
Confirmatio de Papa Leo deze dels capitols de la Inquisitio, y cruzada es posada lib. 1. tit. 8. cap. 2. pag. 18.
Confirma lo senyor Rey todas las donacions, y altre genero de transportacions fetas en fauor de las Esglesias, y personas ecclesiasticas dels bens seents, o de realenc en lo Regne, y ciutat de Valentia, Mallorca, e Iuiça, y Comtats de Rossello, y Cerdanya ab renunciatio de tots drets li pugan competir lib. 1. tit. 1. cap. 2. pag. 1.
Consellers de Barcelona poden fer ordinations ab penas peccuniarias, y corporals fins a vltim suplici inclusiu en la curat, y territori de Barcelona lib. 1. tit. 12. cap. 1. pag. 29. y fer contols en los officis mecanics ab consentiment del veguer, y fer ordinations en aquells d. lib. tit. 26. cap. 1. pag. 51. y tenē obligatio de visitar las presons certs dies de la semana ibidem cap. 2.
Constitutions generals de Catalunya han esser preferidas al dret comu ciuil, o canonic lib. 1. tit. 10. cap. 1. pag. 28.
Constuetuts de Barcelona vulgarment ditas lo *recognouerunt proceres*, estan collocadas lib. 1. tit. 13. pag. 29.
Constuetuts de sancta Cilia sobre las seruituts urbanas, y rusticas son continuadas lib. 4. tit. 2. pag. 1.
Contentions de jurisdicchio entre las corts ecclesiastica, y secular com se han a decidir, y determinar lib. 3. tit. 2. cap. 1. pag. 61. & cap. 4. §. 3. pag. 63. & cap. 5. & 6. pag. 64.
Corona falsa ha de ser rasa ab reor la conna de aquell qui la porta lib. 1. tit. 5. cap. 4. pag. 8.
Coronatges com se exigexen dels vassalls, y homēs de Esglesias, y personas ecclesiasticas lib. 10. tit. 2. cap. 1. 2. 3. & 4. pag. 158.

Corelar

Coralar a qui es licit, o no en las Illas de Sardeña, y Corfega lib. 4. tit. 8. cap. 2. pag. 89.
Coffaris quinas obligacions tenen abans de anar en cos, y apres de ser vinguts lib. 4. tit. 16. cap. 1. & 2. pag. 117.
Crusada nos pot entremetre de la propietat q̄ no es estada legada per algun testador lib. 1. tit. 9. cap. 1. in vers. ad tertium dubium, ni rebre lo preu de algun censal luit sino las porratas dels fruyts ibidem versiculo ad quartum dubium pag. 24. ni rebre lo quint dels bens dels intestats lib. 1. tit. 9. cap. 2. §. 1. pag. 25. ni pendre posadas francas, ni manco virtuals, ni altres cosas sino pagant lo just valor ibidem §. 3. pag. 25. ni acceptar donacions de cosas litigiosas, ni fer pactes ab las parts sobre plets, ni impedir los ordinaris en lo exercici de lurs officis ibidem cap. 4. §. 2. pag. 26. ni cōpellir los poblats anar oir la publicatio, o indulgentias sino vna vegada ibidem §. 6. pag. 27.
Crusada, no pot tenir executoria que primer los ministros no hajan prestat jurament de seruar los capitols atorgats sobre de aquella lib. 1. tit. 9. cap. 3. §. 4. & cap. 4. §. 1. pag. 26.

D.

Degotis si es remogut nos pot tornar en so de altre lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 42. pag. 74.
Delegats nos poden fer ad vniuersitatem causarū lib. 1. tit. 24. cap. 1. pag. 50.
Delinq̄nts nos poden esser familiars del sanct offici, ni officials de aquell lib. 1. tit. 8. cap. 1. §. 2. pag. 14.
Delmes son exempts de tota imposicio, y collecta Reyala, y de altra qual seuol exactio, y dret que sobre de aquell se imposas. lib. 4. tit. 14. cap. 1. & 2. pag. 109.
Delmes se han de pagar segons que esta disposat lib. 4. tit. 14. cap. 3. §. 4. §. 5. & 6. pag. 110. e no poden prescriure en las cosas sino en la cota d. cap. 5.
Desafiar nos po 33 las personas ecclesiasticas lib. 9. tit. 6. cap. 1. & 2. pag. 140.
Desafiar tant en nom seu propri com de altre en quina pena incidex lib. 9. tit. 6. cap. 3. pag. 141.
Desuspiratio de nafrats com se ha de fer lib. 9. tit. 13. cap. 1. pag. 144.
Donacions quals son vistas esser fetas en frau de creadors lib. 7. tit. 4. cap. 1. pag. 124.
Donzellas qui sufren esser robadas en quina pena incidex lib. 9. tit. 3. cap. 1. pag. 138.
Dorals opposicions com se han de fer, y en quins bens del marit lib. 5. tit. 2. ca. 1. pag. 118. y en quina quantitat executada cap. 2.

E.

Ecclesiastics no poden esser expellits del Regne per lista suspita lib. 1. tit. 2. cap. 4. pag. 4. ni presos per officials seculares sino en los casos, y ab la forma que esta disposat lib. 1. tit. 4. cap. 2.

pag. 6. & cap. 6. pag. 7. y en dit cas no poden esser detinguts mes de 24. horas d. cap. 6.
Edictes dels pares Inquisidors parlants de excomunicats de quins excomunicats se entenē lib. 1. tit. 8. cap. 1. §. 9. pag. 14.
Edificar no pot algun particular en lo ribatge de Barcelona lib. 9. tit. 12. cap. 1. pag. 144.
Emparas no poden esser canceladas en Barcelona sens ferma de dret lib. 4. tit. 1. cap. 1. pag. 71.
Emparas com se han de fer en las prouisiōs ques despatxan en la Reyala Cancellaria lib. 4. tit. 1. cap. 2. pag. 71.
Enderrocs de parets, y tauladas no tenē esmena si doncs primer no se hauia protestat dels dāys lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 49. pag. 74.
Enquestas criminals com se hā de fer per los notaris lib. 9. tit. 1. cap. 2. pag. 135.

Enquesta criminal nos pot fer contra personas militars sino a instancia de part priuada lib. 9. tit. 1. cap. 3. 4. & 5. pag. 136.

Estrangers com han de fer tractats en Cathaluña lib. 1. tit. 28. cap. 1. pag. 51.

Estrangers trobats en Barcelona poden esser cōueneguts dauant lo veguer de dita ciutat actiōne personalī lib. 3. tit. 1. cap. 2. pag. 14.

Euocar se poden en la Reyala Audiētia las causas dels monastirs, y dels Abats, y Priors en cara q̄ comendataris ab qualitat de religio, y pobretat sens que precelesca informatio de pobretat lib. 3. tit. 3. cap. 1. pag. 65.

Excomunicats per virtut de las constitucions de Tarragona han esser expellits per los officials seculares dels locs hont seran excomunicats, sens poder hi tornar fins sien absolts lib. 1. tit. 7. cap. 1. pag. 13.

Executio de las sentencias dels ordinatis de Barcelona per qui se ha de proucir, y ab quina forma lib. 7. tit. 3. cap. 1. pag. 123.

F.

Familia del sanct offici de la Inquisicio son comenials dels officials lib. 1. tit. 8. cap. 1. §. 1. pag. 14.

Familiars del sanct offici de la Inquisicio no poden conuenir sos debitors dauant los Inquisidors, ans han de seguir lo for del reo lib. 1. tit. 8. cap. 1. §. 3. pag. 14.

Familiars del sanct offici de la Inquisicio quants poden esser en Cathaluña lib. 1. tit. 8. cap. 1. §. 25. pag. 16.

Fariners son de for del balle de Barcelona lib. 3. tit. 1. cap. 1. pag. 54.

Fautors de delats, ladres, y bandolers, incidex en las penas contengudas lib. 9. tit. 8. cap. 1. 2. & 3. pag. 142.

Fembra vil de son cors pot esser expellida de sa propria habitatio si esta en carrer ha hontne habitan de bonas, y honestas lib. 9. tit. 3. cap. 2. pag. 138.

Ferma

Ferma del Thesorer en quins negocis es necessaria lib. 1. tit. 20. cap. 1. pag. 47. & cap. 2.
Fideicommissos tenen loc en Barcelona peringres de religio lib. 1. tit. 6. cap. 1. pag. 12.
Finestra ningu pot fer enuers la paret de son vehi si doncs ab ell no ere auingut ab carta lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 41. pag. 74. si jano sen lunya sis palms de destre de la finestra de son vehi §. 46. ni de aquella se pot allegar possessio sino la te ab carta §. 61. & 62. pag. 75.
Flaquers son de for del balle de Barcelona lib. 3. tit. 1. cap. 1. pag. 54.
Fogatge quinas personas no son tinguts ha pagar lib. 4. tit. 10. cap. 1. pag. 93.
Forn de ollas com se pot fer prop la paret de algun vehi lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 55. pag. 74.

G.

Guiatges quant poden esser atorgats per los Inquisidors lib. 1. tit. 8. cap. 1. §. 27. pag. 16.

Guatge de virtuals concedit a la ciutat de Barcelona esta continuat lib. 1. tit. 17. cap. 1. & 2. pag. 45.

H.

Homens propis de la Iglesia nos poden eximir de las seruituts a las quals son tinguts a lurs senyors encara ques transferecan en locs reysals lib. 4. tit. 13. cap. 1. pag. 97.

Homens propis, y de remensa foren en franquits de molts drets que pagauan a lurs senyors ab la sententia arbitral del Rey don Ferrando lo segon lib. 4. tit. 13. cap. 2. pag. 97. & cap. 3. 4. pag. 107. & 108.

Homenatge com se ha de prestar per los homes propis a lurs senyors lib. 4. tit. 13. cap. 5. pag. 109.
Hostalers de donas publicas que podē fer, y que no lib. 9. tit. 4. cap. 1. pag. 139.

I.

Immunitats de las Iglesias han esser guardadas seruada la forma del sometent lib. 1. tit. 1. cap. 6. no obstant quals seuol proces de regalia lib. 1. tit. 1. cap. 5. pag. 3.

Imposicio de quatre sous per liura en las rendas ecclesiasticas, y pias promet lo senyor Rey q̄ de cetero no la impetrara, ni exigira lib. 1. tit. 1. cap. 1. pag. 1. sino ab la forma contenguda ibidem cap. 3. pag. 2.

Imposicions, y altres drets de las ciutats, y vilas se podē exigir dels officials, y ministros del sanct offici de la Inquisicio lib. 1. tit. 8. ca. 1. §. 16. pag. 15. & §. 32. pag. 17. y dels clergues conjugats, y no conjugats menestals, e artistas lib. 4. tit. 9. cap. 1. pag. 90.

Imposicions de las vniuersitats son priuilegiadas en lur exactio segons questa disposat lib. 4. tit. 9. cap. 4. & 5. pag. 92.

Incedi per cas fortuit no te esmena lib. 4. tit. 2.

cap. 1. §. 47. pag. 74.

Indulgentias quals son suspesas per la crusada, y quals no lib. 1. tit. 9. cap. 1. vers. ad sextum dubium pag. 24.

Inquisidors de la heretica prauitat nos poden entremetre dels que son casats ab dos mullers sino en cas que sentissen mal del sagrament del matrimoni, o fossen suspitosos de la fe lib. 1. tit. 3. cap. 1. §. 4. pag. 14. ni vexar las guardas de vinyas, sequias, o bans ni altres officials si prenen, o defar man crim fragant algun official familiar, o ministre del sanct offici ibidem §. 5. ni de crim de blasfemia que no sapia manifestam horesim ibidem §. 7. ni de cosas tocants al General de Cathaluña, ni de las imposicions de las ciutats, vilas, y locs §. 11. pag. 15. ni molestar algu que haja comprat alguna cosa de algu que fos heretge, pus fos reputat per catholic §. 12. ni assumirse causas per virtut de la clausula de renuntiatio de propri for, y submissio de qual seuol altre ibidem §. 34. pag. 16. son empero obligats per son mer offici priuar de lurs officis los officials qui exercitan art mercantiuol lib. 1. tit. 8. cap. 1. §. 6. pag. 14. y fer restituir lo dot a la muller del condemnat per heretge si al temps ques celebra lo matrimoni ere reputat per catholic §. 13. pag. 15. y lo preu de las cosas compradas de algun heretge pus fos reputat per catholic al temps de la venda §. 14. pag. 15. son tambe obligats jurar la extrauagat de Papa Ioan 22. comensants, *execrabilis*, y las cosas atorgadas en los capitols del any 1512. lib. 1. tit. 8. cap. 1. §. 35. pag. 17.

Inundacions de ayguas que esclatan de vna honor en altra encara que fallan algun dany no tenen esmena lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 48. pag. 74.
Inuentaris se poden pendre en Barcelona sens conuocatio de creadors, ni legataris lib. 6. tit. 4. cap. 1. pag. 121.

Iudicis criminals se han de fer en Barcelona ab vot de prohombres lib. 9. tit. 1. cap. 1. pag. 135.

Jurament han de prestar los Inquisidors en lo introit de lurs officis segons que esta disposat lib. 1. tit. 8. cap. 1. §. 35. pag. 17.

Jurament nos pot posar en contractes de prestic, y de pura comanda lib. 4. tit. 4. cap. 1. pag. 84. exceptats en certs casos designats ibidem cap. 2.

Jurisdictio dels Inquisidors no es porrogable lib. 1. tit. 8. cap. 24. pag. 15.

Justicias no son obligats en contribuir en collectas, y tallas per lurs libres lib. 4. tit. 11. cap. 1. pag. 93.

Jutges de taula no podē esser impeditos en lo exercici de lur jurisdiccion, e si seran donats per suspesos se ha de proceir en ditas suspitas segos q̄ esta disposat lib. 3. tit. 5. cap. 1. pag. 66.

Jutges de la Regia Cort no poden esser accusats q̄ lo accusador nos sotescriga primer a la pena de talio lib. 9. tit. 1. cap. 5. pag. 137.

Laics

L.

Laics en quins casos poden esser convinguts deuant lo jutge ecclesiastic per censos cessats, y deguts a personas ecclesiasticas lib. 3. tit. 1. cap. 4. & 5. pag. 55. & cap. 10. pag. 57. & cap. 13. pag. 59.

Legats en Barcelona son valits encara que ningun dels hereus haja acceptada la hereta lib. 6. tit. 1. cap. 1. pag. 119.

Legats quals son dits certs, e quals incerts lib. 1. tit. 9. cap. 1. in primo dubio & secundo pag. 24 & cap. 2. §. 4. pag. 25.

Legats fets ad pias causas son mixti fori, y es loc a preuentio en Barcelona lib. 6. titu. 2. capit. 1. pag. 120.

Legitima perden en Barcelona los fills qui contractan matrimoni contra voluntat de lur pare si ja no son de edat de 25. anys lib. 5. tit. 1. cap. 1. pag. 118.

Legitima en Barcelona es la quarta part dels bès entre los fills diuididora lib. 6. tit. 3. cap. 1. pag. 120. y los nets son tinguts pendre en compte de aquella lo que lur pare, o mare hauran rebut ibidem cap. 2.

Libres de juristas son francs de tallas, y collectas lib. 4. tit. 11. cap. 1. pag. 93.

Logaters de casás en Barcelona quinas forsas tenen per expellir los conductors de aquellas lib. 4. titu. 7. cap. 1. & 2. pag. 88. y per ferse pagar lo preu dels loguers ibidem cap. 3.

Luerna se pot prescriure per spay de 30. anys, o ab carta lib. 4. titu. 2. cap. 1. §. 2. pag. 72. & §. 4. pag. 74. exceptat en bujals de tapias ibidem §. 20. y si algu la tanca pert la seruitut ibidem §. 51.

Luerna quant pot tenir de altaria, y de amplaria lib. 3. tit. 2. cap. 1. §. 50. pag. 74.

Luismes, y foriscapis se pagan en Barcelona segós que esta disposat lib. 4. tit. 12. cap. 1. pag. 95.

M.

Malalties de sclaus per las quals se retracta la venda de aquells estan continuadas lib. 4. tit. 6. cap. 2. pag. 86.

Manleutas en Barcelona dins quant temps expiran lib. 9. tit. 17. cap. 1. pag. 143.

Manutentias Reyals en beneficis ecclesiasticos se han de concedir sens salari algu, y ab inserta en las letras de la clausula posada lib. 1. titu. 15. cap. 1. pag. 42.

Marcas ab qui se podè executar en persona, y ab qui no lib. 8. tit. 2. cap. 1. pag. 133. y ha de fer executadas per tots, y sengles officials a solá requere sta del official qui haura proueida la executio, sens altra discussio ibidem cap. 2.

Marca entre quins officials se pot adjudicar lib. 8. tit. 2. cap. 3. & 4. pag. 133. y a consell de qui ibidem cap. 5.

Margens son de la honor sobirana lib. 4. tit. 2. ca. 1.

§. 52. pag. 74.

Marits homicidas de lurs mullers adulteras si son remesos de dit homicidi podè habitar in loco homicidij etiam dins los cinc anys que per constitutio es prohibit lib. 9. tit. 2. cap. 1. pag. 137.

Maridatges cò se poden exigir dels vassalls, e nomens de las Esglesias, y personas ecclesiasticas lib. 10. tit. 2. cap. 1. 2. 3. & 4. pag. 158.

Matrimonis quals se poden dir que son vinguts in iudicium lib. 1. titu. 9. cap. 1. vers. ad quintum dubium pag. 24.

Matrimoni si contractan los fills en Barcelona sens voluntat de lurs pares perden la legitima, si ja no son de edat de 25. anys lib. 5. tit. 1. cap. 1. pag. 118.

Mencstrals en Barcelona son obligats en persona per lo preu de las cosas que compran per obs de lur officio com sis fossen obligats ab carta de pura comanda lib. 4. tit. 14. cap. 4. pag. 115.

Mercaders no poden tenir in fitor clergue ni societat ab eli lib. 1. tit. 5. cap. 3. pag. 9.

Militars fan entre si collegi licit, y approuat, y poden fer en lurs congregations qual seuol statuts, y ordinations per lur commoditat, y cõseruatio, y augment de las regalias reyalas, y tenir segell, y casa communa segós que esta disposat lib. 1. tit. 16. cap. 1. pag. 42. & cap. 2. pag. 44 e tots lurs priuilegis vfos, y costums, son confirmats ibidem cap. 3. e rotas declaracions, interpretacions, y sententias Reyals donadas en fauor de lur stament cap. 4. y son tant solament de for del senyor Rey lib. 3. tit. 1. cap. 6. pag. 56. y francs de potages, o de barras ab todas las cosas, y familia lib. 4. tit. 9. cap. 3. pag. 91. y no poden esser tormentats lib. 9. tit. 19. cap. 1. pag. 133.

Militars guerificants quant son obligats fer mar treuas en poder del Primogenit Governador general lib. 2. tit. 1. cap. 1. pag. 53. y per quins delictes poden esser punits en los bens lib. 9. tit. 23. cap. 1. pag. 156.

Militar priuilegi quant se pot cõcedira vassall de caualler, o de Esglesia, y concedit quina actio competex a lur senyor lib. 1. tit. 16. cap. 5. pa. 44.

Mur de ciutat no admet obra de algun particular de deu pals de destre, y la torra d' dotze lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 30. y encara la paret ha de ser bursega tro al sigle §. 31. pag. 73.

N.

Naufraig encara ques succeca en algunas parts de alguns vexells no perço es licit a algu pendre ninguna cosa de aquell lib. 9. tit. 11. capit. 1. pag. 145.

Nets son obligats pendre en compte de lur legitima lo que lurs pares predefuncts hauran ja rebut lib. 6. tit. 3. cap. 2. pag. 120.

Notaris no poden posar jurament en los contractes de prestic, y de deposit lib. 4. titu. 4. cap. 1. pag. 84. sino en certs casos cap. 2. ni eloure, o autenticar

authèticar los contractes de alienacions de algunas proprietats emphyteoticals que primer no sian fermadas del senyor directe lib. 4. tit. 12. cap. 2. pag. 97.

Notaris de Barcelona no poden esser accusats de fals q primer lo tal accusador nos fotecriga a pena de ralió lib. 4. tit. 4. cap. 3. pag. 84.

Notaris en Barcelona fan collegi licit lib. 4. tit. 4. cap. 3. pag. 84.

Notaris de las taulas de quinas cosas poden, y deuen ordinar los processos, y exigir salari lib. 1. tit. 25. cap. 1. pag. 51.

O.

Obligations ab scriptura de terç continuada en la cort del veguer de Barcelona ab quina forma, y rigor poden esser executadas lib. 4. tit. 15. cap. 6. 7. & 8. y per quins officials ibidem cap. 9.

Occupatio de temporalitats pertanyents a la Esglesia, o a personas ecclesiasticas en quin cas se pot fer, y per quins officials seculars, y ab quina forma lib. 3. titu. 2. cap. 1. 2. & 3. pag. 61. & cap. 4. §. 1. 2. 4. & 5. pag. 62.

Officials del sanct offici son tots a quells que son afalariats, y los que actu deferuexen encara que no reban salari lib. 1. tit. 8. cap. 1. §. 1. pag. 14.

Official del sanct offici no pot exercir art mercantiol a pena de priuatio de offici lib. 1. titu. 8. cap. 1. §. 6. pag. 14. ni alegrarse de alguna exepcio actiue ni tant poc passiue si acquiriran algu na cosa ja litigiosa ibidem §. 10. & §. 31. pag. 17.

Officials, e ministros del sanct offici son obligats de cõtribuiren tots carrecs, impositions reals patrimonials, o mixtes de ciutats, vilas, y locs lib. 1. titu. 8. capit. 1. §. 16. pag. 15. & §. 32. pag. 17.

Officials, e ministros de la sancta crusada son de for dels ordenas actiue, & passiue lib. 1. titu. 9. cap. 4. §. 2. pag. 26. e no poden acceptar donacions de cosas litigiosas ibidem §. 1.

Official ecclesiastic de Vic no pot donar tudors, ni fer otras cosas contengudas lib. 3. tit. 1. cap. 3. pag. 55.

Officials Reyals en quins casos poden entrar en terra de Barons en los Comtats de Rossello, y Cerdanya de styl, y consuetat de lurs corts lib. 1. tit. 11. cap. 2. pag. 29.

Officials Reyals son tinguts donar cõpte de las armas q leuaran, y de tot lo que rebran per raho de lur officio lib. 1. tit. 23. cap. 3. pag. 49.

Officials Reyals per quin temps se poden absentar de lurs officis lib. 1. tit. 23. cap. 4. pag. 49.

Officials Reyals dels crims a sos officis pertanyents poden inquirir etiam en terra de Barons lib. 10. tit. 1. cap. 2. pag. 157.

Officials seculars son tinguts expellir los excõmunicats del loch ont son excõmunicats lib. 1. tit. 7. cap. 1. pag. 13.

Officials en quina manera poden traure los delinquents de las Esglesias, y monastirs lib. 1. tit. 1. cap. 5. pag. 3.

Oliuera vehinal com se ha de sporgar lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 32. pag. 73.

Oppositions dotals com se han de fer, y en quins bens del marit lib. 5. tit. 2. cap. 1. pa. 118. y en quina quantitat executada ibidem cap. 2.

Orde judiciari de la cort del veguer, y balle de Barcelona esta continuat lib. 3. titu. 7. cap. 1. & 2. pag. 67.

P.

Paret migera com se enten, y en ella com si pot carregar lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 3. pag. 72. y passar ayguas ibidem §. 6. 7. & 8. y obrar §. 13. pag. 72.

Paret de ort com ha de ser feta lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 35. pag. 72.

Paret de rejola, y de pedra quant han de pujar lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 67. & 68. pag. 75.

Pobres presos son francs de carcelatge lib. 9. tit. 16. cap. 2. pag. 147. y reben del sotsueguer de Barcelona quiscun die dos diners y massa per aliments cap. 3. e deuen esser libertats encontinent que los creadors a instatia dels quals son presos per deutes ciuils dexan de donar a aqlls los aliments deguts cap. 4. pag. 148.

Possessio se pot pèdre dels beneficis ecclesiasticos sens executoria Reyala, si no son beneficis que tingan vassalls, o de patronat Reyala, o que s'è proueixen en personas estrangeras lib. 1. tit. 2. cap. 9. pag. 5.

Pou pot fer quiscu prop la paret de son vehi luhant se dels fonamets dos palms de destre lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 54. pag. 74.

Prescriure nos poden las decimas en las cosas, sino en la cota lib. 4. tit. 14. cap. 5. pag. 111.

Prescriptio de trèta anys te loc contra lo fise del sanct offici in ciuilibus lib. 1. tit. 8. cap. 1. §. 21. & 22. pag. 16. & §. 23. pag. 22.

Priuilegi militar a quis pot concedir, y aqui no lib. 1. tit. 16. cap. 5. pag. 44.

Priuilegis concedits a las personas ecclesiasticas han esser guardats sens altra confirmatio lib. 1. tit. 2. cap. 1. pag. 4.

Primitias se han de pagar segons que esta disposat lib. 4. tit. 14. cap. 3. 4. & 5. pag. 110.

Processos fets en la cort secular cõtra algun clergue simple, o conjugat de causas en las quals se poden alegrar de lur priuilegi clerical ha de ser liurats ab copia authentica al jutge ecclesiastic a lurs despesas, si ja no es en questa mixturada de clergues, y laics inculpats de vn matex delictè lib. 1. tit. 4. cap. 1. pag. 6.

Prothonotari, y scriuans de manament en quins negocis han fer fotecriure, y posar lo vidit, y ferma del thesorier lib. 1. tit. 20. cap. 1. & 2. pag. 47. o del Cõseruador general lib. 1. tit. 22. cap. 1. pag.

1. pag. 48.
Prothonotari no pot rebre presents lib. i. tit. 27.
cap. i. pag. 51.

Q.

Quadrillas de homens armats son prohibidas, y deuen esser perseguidas segons que esta disposat lib. 9. tit. 14. cap. 4. pag. 145.
Querrela se ha de donar en la cort del veguer contra algun ciutada de Barcelona abans ques pugaintro duit la causa en la Reynal Audiencia lib. 3. tit. 4. cap. 1. pag. 66.

R.

Rapte de donzellas, o se ab promesa de matrimoni, o altrament com pot esser punit lib. 9. tit. 3. cap. 1. pag. 138.
Receptio de testimonis, y del jurament de calúnia se pot cometre en Barcelona, y en Valles lib. 3. tit. 6. cap. 1. pag. 67.
Recognouerunt proceres de Barcelona ab los capitols esta collocat consecutiualemente lib. i. tit. 13. pag. 30.
Reqs de ayguas per menar en sas possessions cõ se poden fer en terra de altre lib. 3. tit. 2. cap. 1. §. 9. pag. 72. y prop la paret de son vehi ibidẽ §. 57. pag. 74.
Regent la Cancellaria no pot rebre presents lib. 1. tit. 27. cap. 1. pag. 52.
Religiosos no poden esser detinguts presos per officials Reyals mes de 24 horas lib. i. tit. 4. cap. 6. pag. 7. y del modo se ha de proceir a lur captura quant son processats de regalía ibidem.
Religiosos son reputats per morts en Barcelona, y no podẽ demanar legitima ni altra part de heretat, ans peruenen lurs bens als fideicõmissaris lib. i. tit. 6. cap. 1. pag. 13.
Remissions de crims son inualidas fins sã pagats los salaris dels ministres de la cort lib. 4. tit. 3. cap. 4. pag. 77.
Remissions de crims per quins officials se podẽ fer, y de quins crims, y ab quina forma lib. 9. tit. 18. per totum pag. 149.
Restitutio fou feta, y prouida de bens alienats en temps de las turbations, ab sententia arbitral insertada lib. 8. tit. 1. cap. 1. pag. 124.
Reuoca lo Senyor Rey qual seuol prouisions sobre las occupations, o aprehensions dels bens de las Esglesias, y locs pios, y sobre la capbreuatio de lurs rendas, y exhibitio de titols, y tambe sobre la imposicio de quatre sous per liura, o altra major, o menor quantitat, y tot lo que de aquellas ses seguit, y se porie seguir, y promet que no lai impetrara, ni fara de aqui auant lib. i. tit. 1. cap. 1. pag. 1.
Rufians de donas publicas en quina pena incidexen lib. 9. tit. 4. cap. 1. pag. 139.

S.

Saigs de Barcelona entran en Valles per fer lo manament del veguer de Barcelona lib. i. titu. 23. cap. 2. pag. 49.
Salaris nos poden exigir de manutentias ques concedexen en beneficis ecclesiasticos lib. i. tit. 15. cap. 1. pag. 42.
Salaris de destredors, y de stimadors com se regulan lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 24. & 25. pag. 73.
Salaris de Chirurgians per desuspitatio de nafrats esta tatxat lib. 4. tit. 3. cap. 2. pag. 76.
Salaris de scripturas com se poden exigir en Catalunya lib. 4. tit. 3. cap. 1. pag. 75.
Salaris de duertas scripturas ques despatxan per via de la Reynal Cancellaria estan tatxats lib. 4. tit. 3. cap. 7. pag. 78.
Salaris dels notaris dels jutges de taula estan tatxats lib. 4. tit. 3. cap. 5. pag. 77.
Salaris dels scriuans de la Regia Cort, y del Governador se regulan conforme lo dels scriuans de las corts dels ordinatis lib. 4. tit. 3. cap. 3. pag. 76.
Scriuans de manamẽt en quins negocis son obligats de fer posar la ferma, y vidit del Theforer lib. i. tit. 20. cap. 1. & 2. pag. 47. o del Conferuador general lib. i. tit. 22. cap. 1. pag. 49.
Scriuans de ratio, y de manamẽt, y de registre no poden rebre presents lib. i. titu. 27. cap. 1. pag. 51.
Secretaris no poden rebre presents lib. i. titu. 27. cap. 1. pag. 51.
Sententias nos poden traure en publica forma sino a instantia de alguna part, ni executar que no se segellada lib. 4. tit. 3. cap. 6. pag. 77.
Sententia arbitral del Rey don Ferrando segon entre los pagefos de remensa, y lurs senyors esta continuada lib. 4. tit. 14. cap. 2. pag. 97.
Sententia arbitral del Rey don Ferrando segon sobre la restitutio de algunas spoliations feras en temps de las turbations es continuada lib. 8. tit. 1. cap. 1. pag. 124.
Seruituts axi vrbanas com rusticas trobaran lib. 4. tit. 2. per totum.
Seruitut amagada ha de ser denunciada al cõprador lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 59. pag. 74.
Supplicar nos pot de sententia Reynal que primer lo suplicant no haja prestada cautio per las despesas lib. 7. tit. 1. cap. 1. pag. 121. y ha se dinter posar la supplicatio dins deu dies del die que sera proferida la sententia ibidem cap. 2. pag. 122.
Suspitas allegadas contra algun jutge de taula cõ se han de terminar, y decidir lib. 3. titu. 5. cap. 1. pag. 66.

T.

Tancas de alberc, y de ort com se han de fer lib. 3. tit. 2.

V.

3. tit. 2. cap. 1. §. 22. & §. 23. pa. 73. e ningun pot esser destret de fer las en vinya, ni en camp, sino en casàs, o en ort quis rec §. 33. & §. 43. pag. 74.
Tancas en rieras secas com se poden fer lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 36. pag. 74.
Tancas de tarrats qui las ha de fer lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 58. pag. 71. & §. 65. pag. 75.
Tapias com se han de stimar en Barcelona lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 69. & 70. pag. 75.
Tascas se han de pagar segons que esta disposat lib. 4. tit. 14. cap. 3. 4. & 5. pag. 110.
Telers de texidorno poden arrimar sea paret mijera lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 21. pag. 72.
Temporalitats dels ecclesiasticos en quina forma, y quant, y per quins jutges seculars poden esser occupadas lib. 3. tit. 2. cap. 1. 2. & 3. pag. 61.
Terrens de Barcelona estan designats lib. i. titu. 12. cap. 1. pag. 29.
Testaments son valits en Barcelona encara que dels fills, o posthumos nos faça mentio, y noy hajan entreuigut sino dos testimonis, y los legats son valits encara que ningun hereu haja acceptada la heretat del testador lib. 6. titu. 1. cap. 1. pag. 119.
Testimonis falsos en lo offic de la sancta Inquisicio com han de fer castigats lib. i. tit. 8. cap. 1. §. 18. pag. 15.
Theforer en quinas prouisions, y negocis ha de posar la sua ferma lib. i. tit. 20. cap. 1. pag. 47.
Tiras com se poden plantar lib. 4. tit. 2. cap. 1. §. 29 & 30. pag. 73.
Turras com se poden fer en ciutats, y vilas lib. 3. tit. 2. cap. 1. §. 16. 17. & 18. pag. 72.
Tormentar nos poden las personas militars lib. 9. tit. 19. cap. 1. §. 153.
Traydors quis poden dir lib. 9. tit. 5. cap. 1. pag. 140.
Transportations de bens seents, o de realencfetas en fauor de las Esglesias se confirman lib. i. tit. 1. cap. 2. pag. 1.
Treas entre militars guerrajants quant las pot posarlo Primogenit Governador general lib. 2. tit. 1. cap. 1. pag. 53. y de la forma ab que se ha de intimar las lerras, e monitions ibidẽ cap. 2.

Vassall de algun Baro nos pot eximir de la jurisdiccio de aquell per taho de velinatge de alguna vila Reynal, y del que pot fer lo senyor directe quant li desabita lo mas vide lib. 3. tit. 1. cap. 17. pag. 60.
Veguer de Ceruera cõ ha de scriure als altres ordinatis lib. i. tit. 11. cap. 1. pag. 28.
Veguer de Barcelona estingut jurar d estar a cõsell dels consellers lib. i. tit. 23. cap. 1. pag. 49.
Veguer de Barcelona met veguer en Valles, y lo de Valles ha de complir lo manament seu lib. i. tit. 23. cap. 1. pag. 49.
Veguer de Barcelona no te lo clam de pau, y de treua en la ballia de Barcelona ni ab los homens de aquella lib. 3. tit. 1. cap. 1. pag. 54.
Veguer de Barcelona estant personalment dins la vegueria de Valles se pot referuar tots los negocis criminals, y de fometent, y de clams de pau, y de treua lib. 3. tit. 1. cap. 7. pag. 57.
Veguer de Pallas en quins casos entra en las terras de Barons de dita vegueria lib. 3. tit. 1. cap. 8. pag. 57.
Veguer d la ciutat, y camp de Tarragona nos pot entremetre de personas militars generosas, y de paratge, ni de lurs familiars lib. 3. titu. 1. cap. 9. pag. 57.
Venjança nos pot pendre en parents del offendor fots las penas cõtengudas lib. 9. tit. 7. cap. 1. pag. 142.
Vicicanceller no pot rebre presents lib. i. titu. 27. cap. 1. pag. 51.
Vista nos pot tenir en so de altre, que primer no se en so del seu lib. 3. titu. 2. cap. 1. §. 11. pag. 71. ni de aquella se pot allegar possessio sino es ab luerna possida pertrenta anys §. 14. encara que se ab creueras, o relex de tancament de taulada §. 15. pag. 72.
Viras nos poden demanar judicialment, ni de aquellas pot esser algu compellit en judici lib. 4. tit. 7. cap. 1. pag. 87.

Foren estampadas las presents Pragmaticas, y altres drets de Catalunya, en la Insigne, y leal ciutat de Barcelona. En casa de Hubert Gotart. Any de la Natiuitat de nostre Senyor. 1589.